Journal of Administration and Social Science Review

Volume 9 Issue 2 March-April 2026
ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 มีนาคม-เมษายน 2569
ISSN 2730-3187 (Print)
ISSN 2985-1939 (Online)

Journal of Administration and Social Science Review
จัดอยู่ในวารสารกลุ่มที่ 2
วารสารที่ผ่านการรับรองคุณภาพของศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย
THAI CITATION INDEX [TCI]
และอยู่ในฐานข้อมูล TCI เป็นระยะเวลา 5 ปี คือ ในวันที่ 1 มกราคม 2568
จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2572

วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์
Journal of Administration and Social Science Review
ISSN 2730-3187 (Print)
ISSN 2985-1939 (Online)

กำหนดการเผยแพร่

วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์ กำหนดเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ (2 เดือน/1ฉบับ)

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นช่องทางการเผยแพร่ผลงานวิชาการ และผลงานวิจัยทางสหวิทยาการสังคมศาสตร์ของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา ผู้สนใจทั่วไป และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นผลงานในเชิงบูรณาการทางสังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจ บริหารการศึกษา พระพุทธศาสนาและปรัชญา ตลอดจน บทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกให้กับปัญหาที่อยู่ในความสนใจของสังคม

บรรณาธิการ

นางสาวสุธามาศ สุขไมตรี

กองบรรณาธิการ

พระเมธาวินัยรส (สุเทพ พุทธจรรยา), รศ.ดร.		พนักงานมหาวิทยาลัยเกษียณ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.สมบูรณ์	วัฒนะ	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ.ดร.สมปอง	สุวรรณภูมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผศ.ดร.จักรวาล	สุขไมตรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
อาจารย์ปารมี	วชิรปทุมมุตต์	โรงเรียนแม่จันวิทยาคม
ทศพร	อินทรบำรุง	Roxbury Community College, Boston, Massachusetts USA.

เลขานุการ : นางสาวชุติมณฑน์ สุขไมตรี

ศิลปกรรม : นายปิยพงษ์ สันธนะกุล

วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์
เครือข่ายส่งเสริมงานวิชาการทางสังคมศาสตร์
สำนักการบริหารและสังคมศาสตร์ 157/17 หมู่ที่ 7 จ.นครปฐม
E-mail: sukmaitree1945@gmail.com
จัดพิมพ์โดย: เจ.ปริ้น เลขที่ 94 พระบรมมหาราชวัง เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review)

พระวัฒนวชิรเมธี (ธีรวิทย์ สุคนธวรานนท์), ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาวิโรจน์ คุตฺตวิโร, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระครูสังฆรักษ์ยศวีร์ ปมุตฺโต (เวชบุตร), ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระมหาชินกร สุจิตฺโต (ทองดี), ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.โกนิฏฐ์ ศรีทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ภาสกร ดอกจันทร์	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รศ.ดร.โชติ บดีรัฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
รศ.ดร.สุธรรม เลิศพงษ์ประเสริฐ	นักวิชาการอิสระ
รศ.ดร.สุขพัฒน์ อนนท์จารย์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
รศ.ดร.กุลิสรา จิตรชญาวณิช	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
รศ.ดร.ณัฏฐณิชา ณ นคร	มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
รศ.ดร.สุรพล พรมกุล	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ตระกูล ชำนาญ	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ประจักษ์ เฉิดโฉม	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผศ.ดร.ชาญชัย จิตรเหล่าอาพร	มหาวิทยาลัยสยาม
ผศ.ดร.ชุมพล รอดแจ่ม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
ผศ.ดร.ณัฐพงศ์ บุญเหลือ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผศ.ดร.ธรา อั่งสกุล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ผศ.ดร.พิมพ์พจี บรรจงปรุ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผศ.ดร.ภัทรพร พงศาปรมัตถ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.ดร.ศุภกฤษฎิ์ นิวัฒนานุกูล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ผศ.ดร.พิมผกา ธรรมสิทธิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์
ผศ.ดร.อดิศักดิ์ โชติธรรมธรา	มหาวิทยาลัยนเรศวร
ผศ.ดร.สุนทรี โชติดิลก	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผศ.ดร.วิภาดา รัตนดิลก ณ ภูเก็ต	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ผศ.ดร.ณัฐกาญจน์ นาคนวล	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผศ.ดร.ชัยธวัช ศิริบวรพิทักษ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
ผศ.ดร.ประสิทธิ์ รุ่งเรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ผศ.ดร.ปาริชาติ จันทร์ศรีบุตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
ผศ.ดร.พงษ์นรินทร์ ปิดจัตุรัส	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
ผศ.ดร.วสันต์ กาญจนมุกดา	มหาวิทยาลัยทักษิณ
ผศ.นฤมลวรรณ สุขไมตรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผศ.สุรีวัตร จันทร์โสภา	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ผศ.สืบพงษ์ พงษ์สวัสดิ์	มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

อ.ดร.เฟื่องฟ้า ปัญญา	มหาวิทยาลัยนเรศวร
อ.ดร.วงศ์ชนก จำเริญสาร	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อ.ดร.วิญญู กินเสน	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อ.ดร.สาลินี รักกตัญญู	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อ.ดร.จันทร์สุดา ไชยประเสริฐ	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
อ.ดร.พัชรินทร์ บูรณะกร	มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ
อ.ดร.ดิเรก หงส์ทอง	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
อ.ดร.สุนทรีย์ ตั้งศรีวงศ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
อ.ดร.อุดมลักษณ์ ศรีชัวชม	มหาวิทยาลัยนเรศวร
อ.ดร.อุเทน ลาพิงค์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อ.ดร.บุญธรรม ทองยา	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อ.ดร.วีรนุช พรมจักร์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อ.ดร.เขมิกา ทองเรือง	มหาวิทยาลัยนครพนม
อ.ดร.ชาญเดช เจริญวิริยะกุล	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
อ.สมศักดิ์ วานิชยาภรณ์	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
อ.สุดทัย ครูส่ง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี
อ.ธนรัสมิ์ ธีรธนาเกียรติ์	สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์
อ.สุพรรณี บุญหนัก	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
อ.ศศิมาพร สร้อยกระโทก	วิทยาลัยนครราชสีมา
อ.กุลวดี คงปั้น	นักวิชาการอิสระ
อ.นุชจรี ทียะบุญ	มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น
อ.ศิริพร อำไพลาภสุข	มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
อ.สุพัตรา สันติรุ่งโรจน์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

บทบรรณาธิการ

วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ฉบับนี้เป็นวารสาร ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 เดือนมีนาคม-เมษายน 2569 ที่ได้การรับรองคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) TCI กลุ่ม 2 ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2568 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2572 และเพื่อรักษาคุณภาพของบทความให้เป็นไปตามเงื่อนไขและกติกาสากลกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความ โดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) จำนวน 3 คน จากหลากหลายสถาบัน พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์ และคัดเลือก กลั่นกรองบทความให้เกิดความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด ควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ รวมถึง เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการ และเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ สำหรับเนื้อหาของวารสารฉบับนี้ ถือได้ว่ามีความโดดเด่นที่เน้นกระบวนการวิจัยที่เข้มข้น โดยภาพรวมหลักเป็นการพัฒนาจากงานวิจัยที่ศึกษาเฉพาะกรณี ที่แต่ละบทความได้เน้นกระบวนการวิจัยเชิงลึกในหลายรูปแบบทั้งในรูปแบบของการสอบถาม การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม กอปรกับบทความส่วนใหญ่แสดงถึงการทำงานร่วมกันของผู้นิพนธ์ในลักษณะทีมงาน ทำให้บทความมีความละเอียด รอบคอบ ถี่ถ้วน มีการวิเคราะห์ถึงปัญหาและข้อเสนอแนะได้อย่างสมบูรณ์น่าสนใจ

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ นิสิต นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปทุกท่านที่ให้ความสนใจร่วมส่งบทความเผยแพร่ ในวารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์ และขอขอบพระคุณกองบรรณาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองบทความทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

นางสาวสุธามาศ สุขไมตรี
บรรณาธิการ

สารบัญ (Content)

	หน้า
กองบรรณาธิการ.....	(1)
คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ.....	(2-3)
บทบรรณาธิการ.....	(4)
สารบัญ (Content).....	(5)-(7)
ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก..... ขวัญชีวา คุ้มญาติ, ธนัสถา โรจนตระกูล	1-14
การสร้างวัฒนธรรมองค์กรสู่ความสมดุลในชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ กรณีศึกษาสถานีตำรวจภูธรบางละมุง..... นิษฐา โชคคูหาพานิช, สุนิสา ช่อแก้ว	15-24
แนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร..... อุมาวดี อุทัยศรี, ภาสกร ดอกจันทร์, ยุวดี พ่วงรอด	25-38
การบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร..... สุรีย์รัตน์ จันทรสอน, ภาสกร ดอกจันทร์, ยุวดี พ่วงรอด	39-54
การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity Based Learning) ร่วมกับแผนผังกราฟฟิก (Graphic Organizer) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน..... รัตนมณี ระวังการ, พรพัฒน์ ฤทธิชัย, กชกร นาคสุขมูล, รักศักดิ์ เลิศคงคาทิพย์, วุฒินันทน์ น้อยหัวหาด	55-68
การพัฒนาคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู: กรณีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์..... คทาวุธ ชาติศักดิ์ยุทธ, สุกัญญา รุจิเมธาภาส, ระพินทร์ โพธิ์ศรี	69-80
การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก..... กนกวรรณ พิรณฤทธิ์, ธนัสถา โรจนตระกูล	81-92
ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2..... เจนจิรา ไขประภาย, นวพร วรรณทอง, วาโร เพ็งสวัสดิ์	93-106
การประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร..... นภธร พรหมดีราช, วัลนิกา ฉลากบาง, อนงลักษณ์ หนูหมอก	107-122

		หน้า
อิทธิพลของคลื่นกระแสเกาหลีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก: บทบาทตัวแปรคั่นกลางของภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้ อริสรา วงษ์สมัน, อารีรัตน์ ลีฬหะพันธุ์		123-134
ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน กรณีศึกษา บ้านโนนป่าแดง ตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร ทิพย์สุดา ฉัตรสุดารัตน์, ภาสกร ดอกจันทร์, ธนัสถา โรจนตระกูล		135-148
การพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย อุรัสยา ไพรรอด, ภาสกร ดอกจันทร์, ธนัสถา โรจนตระกูล		149-160
การขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัลในองค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาโครงการ “SMART BANNOI” องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก รานี แซ่ลี, กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์, โชติ บดีรัฐ		161-176
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจการใช้สิทธิ์เลือกตั้งนายกเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ณัฏฐณิชา ณ นคร		177-188
แนวทางการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 ปิยดา พัดแสง, จิติมา วรรณศรี		189-202
ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร กิติยาภรณ์ ใหมคำ, วัลนิกา ฉลากทอง, เอกลักษณ์ เพียสา		203-216
การพัฒนาพื้นที่เรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยว: กรณีศึกษา เรือนจำชั่วคราวเขากลิ้ง อนุชา สว่างจันทร์, ศิริพร แย้มนิล		217-232
ทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พิสิทธิ์ ฤทธิ์เนติกุล, อภิสิทธิ์ สมศรีสุข, บุญมี ก่อบุญ		233-248
รูปแบบและปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนนโยบายรถโดยสารสาธารณะพลังงานไฟฟ้าของบริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.) กรธวัช ตาเจริญ, วลัยพร รัตนเศรษฐ		249-262
บทบาทการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 พจนาพร ทิพสิริศักดิกร, ธงชาติ วงษ์สวรรค์, ฐิติอาภา ตั้งค้าวานิช		263-274

	หน้า
การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาภาษาไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิกสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2..... นงนภัส พัฒนทวีดล, พงษ์ภิญโญ แม้นโกศล	275-288
แนวทางการพัฒนาทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2..... ธนกฤต วินทะไชย, นวพร วรรณทอง, พรเทพ เสถียรนพเก้า	289-300
แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการพัฒนานักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์.... ณัฐกานต์ ทั่วประโคน, พิมผกา ธรรมสิทธิ์, ชัชภูมิ สีชมภู	301-314
แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1..... เจตดิลก ศรีคำภา, พิมผกา ธรรมสิทธิ์, รุ่งทิวา ปราบริปู	315-326
ภาคผนวก..... หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์	327-332

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

Factors Influencing the Decision-Making in the Election of the Chief Executive of Wat Phrik Subdistrict Administrative Organization, Mueang Phitsanulok District, Phitsanulok Province

ขวัญชีวา คุ้มญาติ[1] ธนัสถา โรจนตระกูล[2]
Kwancheewa Khumyat, Tanastha Rojanatrakul

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางต่อการตัดสินใจการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการตัดสินใจการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลด้านคุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้สมัคร ด้านนโยบายของผู้สมัครและด้านภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือ อยู่ในระดับมากที่สุด 2) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ปัจจัยด้านเพศที่แตกต่างกันมีการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนปัจจัยด้านอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันมีการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ข้อเสนอแนะแนวทางในการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล พบว่า การตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก ควรพิจารณาจากหลักคุณธรรม วิสัยทัศน์ ความสามารถในการบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้การบริหารงานท้องถิ่นเกิดประสิทธิภาพและตอบสนองต่อประโยชน์สาธารณะอย่างแท้จริง

คำสำคัญ (Keywords): การตัดสินใจเลือกตั้ง; นายกองค์การบริหารส่วนตำบล; ปัจจัยการเลือกตั้ง

Abstract

This research aimed to 1) examine the levels of factors affecting decision-making in the election of the Subdistrict Administrative Organization (SAO) President, 2) compare factors

---

Received: 2026-02-08 Revised: 2026-03-03 Accepted: 2026-03-06

[1] นักศึกษาปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Master's Degree Student, Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University. E-mail: kwancheewa27061983@gmail.com

[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Assistant Professor. Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University. E-mail: tanastha.r@psru.ac.th

affecting decision-making in the election of the SAO President, and 3) propose guidelines for decision-making in the election of the SAO President of Wat Phrik subdistrict, Mueang Phitsanulok district, Phitsanulok province. This study employed a quantitative research approach using a survey method. The sample consisted of 400 eligible voters in the Wat Phrik Subdistrict Administrative Organization area. A questionnaire was used as the data collection instrument. Data were analyzed using inferential statistics, including the t-test and one-way analysis of variance (One-way ANOVA).

The results revealed that 1) the level of decision-making in the election of the Subdistrict Administrative Organization (SAO) Chief Executive was rated at the highest level in terms of the candidate's personal qualifications, policy proposals, and image and credibility. 2) regarding personal factors, gender showed no statistically significant difference in decision-making for the election of the SAO Chief Executive. However, differences in age, marital status, educational level, occupation, and monthly income significantly affected decision-making in the election of the SAO Chief Executive at the .05 level of statistical significance. 3) Concerning recommendations for decision-making in the election of the SAO Chief Executive, the results indicated that voters in Wat Phrik subdistrict should consider moral integrity, vision, administrative competence, and public participation when selecting a candidate. This would help ensure effective local governance and responsiveness to the genuine public interest.

Keywords: Election decision-making; Subdistrict Administrative Organization President;
Election factors

บทนำ (Introduction)

การเลือกตั้งท้องถิ่น (Local Election) เป็นกลไกสำคัญของระบอบประชาธิปไตยที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมือง โดยการเลือกผู้บริหารท้องถิ่นเพื่อบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นการใช้อำนาจอธิปไตยของประชาชนในระดับพื้นที่ การเลือกตั้งมิได้เป็นเพียงการลงคะแนนเสียงเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตาม ตรวจสอบและร่วมมือในการจัดการกิจการสาธารณะของท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับหลักประชาธิปไตยและการพัฒนาที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง (เอนก เหล่าธรรมทัศน์, 2545: 25-28) (ธเนศวร์ เจริญเมือง, 2540: 283-284)

การปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นรูปแบบหนึ่งของการกระจายอำนาจจากรัฐบาลกลางไปสู่ระดับพื้นที่ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการชุมชนของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและสะท้อนเจตจำนงของประชาชนผ่านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีหน้าที่จัดบริการสาธารณะ พัฒนาท้องถิ่นและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนตามหลักธรรมาภิบาล (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2564: 5-8) การเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการเลือกผู้นำที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนและมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาชุมชน หากสามารถเลือกผู้นำที่มีคุณภาพจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่หากเลือกผู้นำที่ขาดความเหมาะสมอาจส่งผลให้การพัฒนาไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ดังนั้น การตัดสินใจเลือกตั้งจึงควรพิจารณาปัจจัยด้านคุณสมบัติ นโยบายและความน่าเชื่อถือ

มากกว่าความชอบส่วนบุคคลเพียงอย่างเดียว (กรมการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2551: 18-22) การเลือกตั้งท้องถิ่นในสังคมไทยยังได้รับอิทธิพลจากบริบททางสังคม วัฒนธรรม ระบบอุปถัมภ์และปัญหาการทุจริตในการเลือกตั้ง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อความโปร่งใสและความชอบธรรมของกระบวนการเลือกตั้ง (พระครูวาทีธรรมวิภัช และคณะ, 2563: 62-75)

ตำบลวัดพริก อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก เป็นพื้นที่ที่มีจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในสัดส่วนสูงและมีอัตราการมาใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าร้อยละ 80 ในการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา (องค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก, 2567) สะท้อนถึงความตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในพื้นที่ แต่ปัญหาการทุจริตเลือกตั้งและปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและกฎหมาย ยังคงส่งผลกระทบต่อความโปร่งใสของกระบวนการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาและเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนตำบลวัดพริก จังหวัดพิษณุโลก เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างยั่งยืน

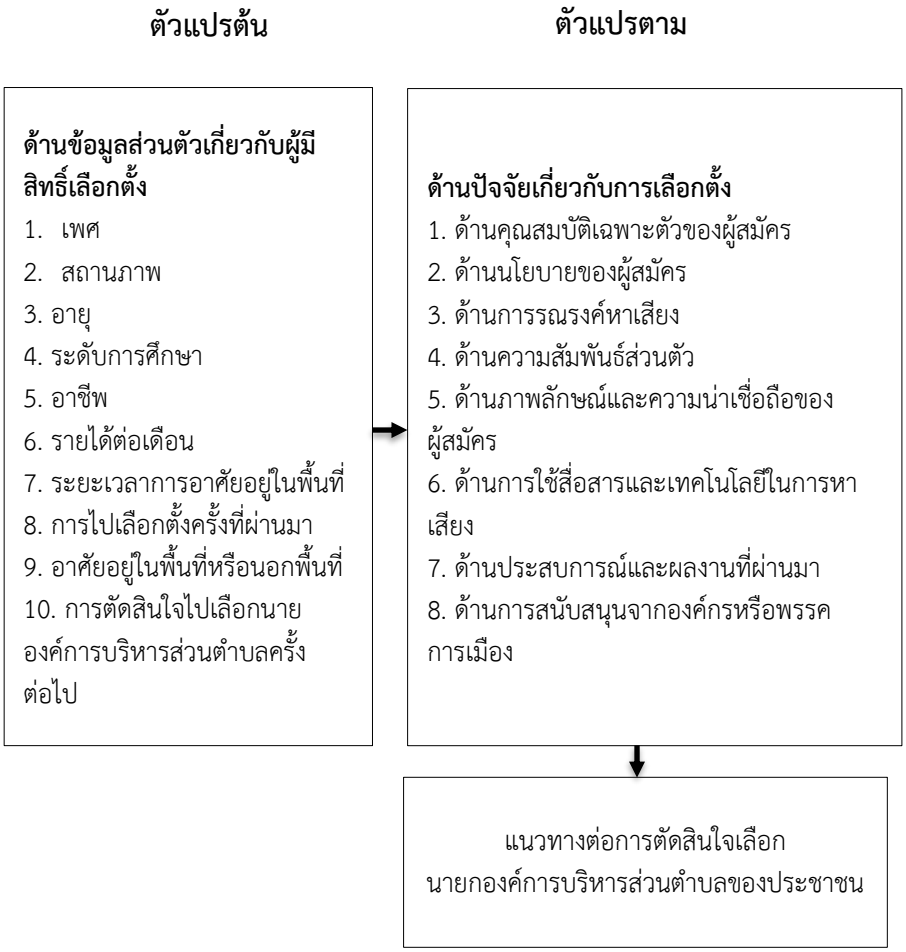
วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางต่อการตัดสินใจการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

ปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก ที่แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก การวิจัยนี้ซึ่งจัดอยู่ในประเภทวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีรายละเอียดขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาระดับและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชน โดยพิจารณาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ด้านคุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้สมัคร ด้านนโยบายของผู้สมัคร ด้านการรณรงค์หาเสียง ด้านความสัมพันธ์ส่วนตัว ด้านภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของผู้สมัคร ด้านการใช้สื่อสารและเทคโนโลยีในการหาเสียง ด้านประสบการณ์และผลงานที่ผ่านมา และด้านการสนับสนุนจากองค์กรหรือกลุ่มผลประโยชน์

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัด

พริก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 7,164 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนที่มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก จำนวนทั้งสิ้น 400 ชุด โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) จากนั้นนำไปสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนจำนวนประชากรในแต่ละหมู่บ้าน ทั้งหมด 12 หมู่บ้าน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ตำบลวัดพริก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ดำเนินการวิจัยระหว่าง เดือน พฤษภาคม 2568-มกราคม 2569

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้การวิจัย คือ แบบสอบ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ (Checklist) จำนวน 10 ข้อ ประกอบด้วย เพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาการอาศัยอยู่ในพื้นที่ การไปเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา อาศัยอยู่ในพื้นที่หรือนอกพื้นที่และการตัดสินใจไปเลือกนายองค์การบริหารส่วนตำบลครั้งต่อไป

ส่วนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชน ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก ประกอบด้วย 1) ด้านคุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้สมัคร 2) ด้านนโยบายของผู้สมัคร 3) ด้านการรณรงค์หาเสียง 4) ด้านความสัมพันธ์ส่วนตัว 5) ด้านภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือของผู้สมัคร 6) ด้านการใช้สื่อสารและเทคโนโลยีในการหาเสียง 7) ด้านประสบการณ์และผลงานที่ผ่านมา 8) ด้านการสนับสนุนจากองค์กรหรือกลุ่มผลประโยชน์ ลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ Likert (1932 อ้างถึงใน สุวิมล ติรกานันท์, 2551: 57- 58)

เห็นด้วยมากที่สุด	หมายถึง	5	คะแนน
เห็นด้วยมาก	หมายถึง	4	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	หมายถึง	3	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	หมายถึง	2	คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	หมายถึง	1	คะแนน

ส่วนที่ 3 สอบถามข้อเสนอแนะเพิ่มเติม คือ ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชน โดยเป็นคำถามปลายเปิด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.50–1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มประชาชนในพื้นที่ใกล้เคียง จำนวน 30 คน และนำข้อมูลมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach’s alpha coefficient) พบว่าค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมีค่ามากกว่า 0.70 ทุกมาตรวัด แสดงว่าเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีความเชื่อมั่นและสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

3.1 ขอหนังสือแนะนำตัวจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามไปถึงผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมแนบหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลด้วยตนเองในการขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามไปยังพื้นที่และผู้วิจัยดำเนินการติดต่อขอรับคืนแบบสอบถามด้วยตนเอง

3.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความสมบูรณ์และนำแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติต่อไป

3.4 เก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 400 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะถูกวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติ ดังนี้

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้อธิบายข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและระดับระดับการตัดสินใจการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (ความถี่, ร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน)

4.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สถิติ t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (ANOVA) เพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก ทั้ง 8 ด้าน พบว่า ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ คุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้สมัครมีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.63 S.D. = 0.942) รองลงมา คือ ด้านนโยบายของผู้สมัคร ($\bar{X}$ = 4.62, S.D. = 0.800) ด้านภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือ ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.798) ด้านประสบการณ์และผลงานที่ผ่านมา ($\bar{X}$= 4.44, S.D. = 1.774) ด้านการใช้สื่อสารและเทคโนโลยี ($\bar{X}$ = 4.22, S.D. = 0.748) ด้านการรณรงค์หาเสียง ($\bar{X}$ = 4.12, S.D. = 0.779) ด้านความสัมพันธ์ส่วนตัว ($\bar{X}$ = 3.43, S.D. = 1.241) และด้านการสนับสนุนจากองค์กรหรือพรรคการเมือง มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X}$ = 3.05, S.D. = 1.423)

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริการหารส่วนตำบลวัดพริก โดยรวม

ปัจจัย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
ด้านคุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้สมัคร	4.63	0.942	มากที่สุด
ด้านนโยบายของผู้สมัคร	4.62	0.800	มากที่สุด
ด้านการรณรงค์หาเสียง	4.12	0.779	มาก
ด้านความสัมพันธ์ส่วนตัว	3.43	1.241	ปานกลาง
ด้านภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือ	4.60	0.798	มากที่สุด
ด้านการใช้สื่อสารและเทคโนโลยี	4.22	0.748	มาก
ด้านประสบการณ์และผลงานที่ผ่านมา	4.44	1.774	มาก
ด้านการสนับสนุนจากองค์กรหรือพรรคการเมือง	3.05	1.423	ปานกลาง

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ปัจจัยด้านเพศ ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีการตัดสินใจการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 แสดงการสรุปผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก

	สมมติฐาน	ผลการวิเคราะห์		ค่า t	ค่า F	P-value
		ต่างกัน	ไม่ต่างกัน			
1	ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งโดยมี**เพศ**ต่างกัน ส่งผลต่อปัจจัยการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลกที่ต่างกัน	-	✓	0.672	-	0.503
2	ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งโดยมี**อายุ**ที่ต่างกัน ส่งผลต่อปัจจัยการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลกที่ต่างกัน	✓	-	-	10.135	<0.001
3	ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งโดยมี**สถานภาพ** ต่างกัน ส่งผลต่อปัจจัยการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลกที่ต่างกัน	✓	-	-	36.278	<0.001
4	ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งโดย**ระดับการศึกษา** ต่างกัน ส่งผลต่อปัจจัยการเลือกตั้ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลกที่ต่างกัน	✓	-	-	12.419	<0.001
5	ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งโดยมี**อาชีพ**ต่างกัน ส่งผลต่อปัจจัยการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลกที่ต่างกัน	✓	-	-	16.943	<0.001
6	ประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งโดยมี**รายได้ต่อเดือน** ต่างกัน ส่งผลต่อปัจจัยการเลือกตั้ง นายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก อำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลกที่ต่างกัน	✓	-	-	11.876	<0.001

3. ข้อเสนอแนวทางต่อการตัดสินใจการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก พบว่า การตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก ควรพิจารณาโดยยึดหลักคุณธรรมและธรรมาภิบาลเป็นสำคัญ ควบคู่กับวิสัยทัศน์และนโยบายการพัฒนาที่มีความชัดเจนสอดคล้องกับบริบทและปัญหาของพื้นที่ สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ผู้สมัครควรมีศักยภาพในการบริหาร

จัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ รวมถึงเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการพัฒนาท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ การพิจารณาผลงานและประสบการณ์ที่ผ่านมาเป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนความสามารถในการบริหารงานเพื่อประโยชน์สาธารณะและการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก อภิปรายผลโดยแยกตามวัตถุประสงค์ที่ได้จากการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัย ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ด้านเพศ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนด้านอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยส่วนบุคคลมีอิทธิพลต่อทัศนคติและการตัดสินใจทางการเมืองของประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของ**น้ำ**เพชร พิพัฒน์สุริยะ (2567) พบว่าเพศไม่มีผลทำให้ระดับการตัดสินใจเลือกตั้งแตกต่างกัน แต่ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีผลทำให้การตัดสินใจเลือดต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกับ สุภี นะที และ สุริยะ ประภายสาธก (2564: 171-182) พบว่า ระดับการศึกษาแตกต่างกันมีระดับการตัดสินใจในการเลือกตั้งแตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับงานศึกษาของ ไกรลาศ พลไชย และคณะ (2562: 49-76) ซึ่งได้ศึกษาเปรียบเทียบระดับการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้ง โดยจำแนกตามคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมประชาชนที่มีคุณลักษณะส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีระดับการตัดสินใจเลือกตั้ง ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นเฉพาะปัจจัยด้านรายได้ที่แตกต่างกัน ซึ่งมีผลต่อระดับการตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสะท้อนถึงความแตกต่างด้านประสบการณ์ชีวิตฐานะทางเศรษฐกิจและระดับการรับรู้ทางการเมืองของประชาชนแต่ละกลุ่ม

2. การวิเคราะห์ระดับการตัดสินใจการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก สามารถอภิปรายแยกตามด้านปัจจัยที่ได้จากการเก็บรวบรวมวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1 ด้านคุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้สมัครเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในระดับมากที่สุด โดยประชาชนให้ความสำคัญสูงต่อความรู้ ความสามารถและคุณธรรมของผู้สมัคร สะท้อนถึงความคาดหวังต่อผู้นำที่มีศักยภาพในการบริหารจัดการ เนื่องจากมีบทบาทโดยตรงต่อการจัดบริการสาธารณะและการแก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันของประชาชน สอดคล้องกับงานวิจัยของกุลวดี ขาวสว่าง และเกษฎา ผาทอง (2567: 516-535) รวมถึง สุนา ผาด่านแก้ว (2566: 25-46) ที่ชี้ให้เห็นว่า ผู้สมัครที่มีความรู้ ความสามารถ คุณธรรมอัธยาศัยดีและความมุ่งมั่นในการทำงาน มีแนวโน้มได้รับความไว้วางใจและคะแนนเสียงจากประชาชนสูง ซึ่งสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมของผู้สมัครรับเลือกตั้งระดับท้องถิ่นได้

2.2 ด้านนโยบายของผู้สมัครเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะนโยบายด้านสาธารณูปโภค การสร้างอาชีพ และการแก้ไขปัญหาสังคมในพื้นที่ เพราะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิต ความสะดวกในการดำรงชีวิต และความมั่นคงทางเศรษฐกิจของครัวเรือน อีกทั้งสะท้อนถึงความต้องการที่แท้จริง

ของประชาชนในพื้นที่ นโยบายที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและตอบโจทย์ปัญหาในชุมชนจึงมีส่วนสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของพงศ์ประสิทธิ์ อ่อนจันทร และคณะ (2567: 260-272) รวมถึง สุนา ผาด่านแก้ว (2566: 25-46) และอรดี เรียงภักดี (2565) ที่ชี้ว่านโยบายพัฒนาท้องถิ่นซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนได้จริง จะช่วยเพิ่มโอกาสในการได้รับเลือกตั้งเป็นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอย่างมีนัยสำคัญ

2.3 ด้านการรณรงค์หาเสียงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในระดับมาก โดยการนำเสนอข้อมูลอย่างชัดเจน โปร่งใส และการลงพื้นที่พบปะประชาชน ช่วยให้ประชาชนรู้จักผู้สมัครมากขึ้นและเพิ่มโอกาสในการได้รับคะแนนเสียง แต่ประชาชนมักใช้การหาเสียงเป็นปัจจัยประกอบการตัดสินใจลำดับท้าย เมื่อเทียบกับคุณสมบัติเฉพาะและนโยบายของผู้สมัคร ทั้งนี้ การรณรงค์หาเสียงยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารตัวตน ทัศนคติ และเจตนารมณ์ของผู้สมัคร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทมร สีหาบุญลี (2566: 1–21) และภัทรพล เสริมทรง (2565: 45-56) ที่ชี้ว่ากลยุทธ์การหาเสียงและการสื่อสารโดยตรงกับประชาชนมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งและช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจต่อผู้สมัคร

2.4 ด้านความสัมพันธ์ส่วนตัวมีความสำคัญในระดับปานกลาง โดยการเป็นบุคคลที่ประชาชนในพื้นที่ให้ความเคารพและมีส่วนร่วมในกิจกรรมชุมชนอย่างสม่ำเสมอ ช่วยเพิ่มโอกาสในการได้รับคะแนนเสียง เนื่องจากความคุ้นเคยและความใกล้ชิดทำให้ประชาชนสามารถรับรู้และประเมินผู้สมัครได้ดีกว่ากลุ่มอื่น รวมถึงเอื้อต่อการสร้างความไว้วางใจและการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ผลการศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของชนะ ภิญโญ (2565) และสุนา ผาด่านแก้ว (2566: 25-46) ที่ชี้ว่าความสัมพันธ์เชิงสังคมและการมีปฏิสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องในชุมชน มีอิทธิพลต่อแนวโน้มการได้รับคะแนนเสียงและการสนับสนุนทางการเมืองในระยะยาว

2.5 ด้านภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุด โดยภาพลักษณ์ที่ดี ความโปร่งใส และผลงานที่ผ่านมา ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้จริง เป็นข้อมูลสำคัญที่ประชาชนใช้ในการประเมินความเหมาะสมของผู้สมัคร เนื่องจากประชาชนมีข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัครค่อนข้างจำกัด ภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือจึงช่วยเสริมความมั่นใจและสร้างความไว้วางใจ ส่งผลให้ผู้สมัครมีโอกาสได้รับคะแนนเสียงเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภูวิชญ์พงษ์ ศรีกิจรุ่งเรือง (2565) และอรดี เรียงภักดี (2565) ที่ชี้ว่าผู้สมัครที่มีภาพลักษณ์ดีและความน่าเชื่อถือสูงมีแนวโน้มได้รับคะแนนเลือกตั้งมากกว่า

2.6 ด้านการใช้สื่อสารและเทคโนโลยีมีความสำคัญในระดับมาก โดยประชาชนให้ความสำคัญกับการใช้สื่อออนไลน์ในการสื่อสาร รับฟังความคิดเห็น รับเรื่องร้องเรียน และการนำเสนอข้อมูลหรือนโยบายผ่านสื่อดิจิทัลอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว เนื่องจากพฤติกรรมการรับรู้ข่าวสารของประชาชนเปลี่ยนไปสู่สื่อออนไลน์มากขึ้น การใช้เทคโนโลยีจึงช่วยให้ผู้สมัครเข้าถึงประชาชนได้ครอบคลุมทุกช่วงวัยและเพิ่มโอกาสในการได้รับคะแนนเสียง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนา ผาด่านแก้ว (2566: 25-46) และจิรัชยา เคล้าดี และคณะ (2564: 259–272) ที่ชี้ว่าการสื่อสารและการให้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อออนไลน์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชนในระดับค่อนข้างมาก

2.7 ด้านประสบการณ์และผลงานที่ผ่านมาเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญในระดับมาก โดยประชาชนให้ความสำคัญกับการลงพื้นที่ทำกิจกรรมชุมชนอย่างสม่ำเสมอ การมีประสบการณ์ด้านการพัฒนาชุมชนและเครือข่ายกับหน่วยงานท้องถิ่น รวมถึงการมีผลงานหรือโครงการที่เป็นประโยชน์และประสบความสำเร็จจริง เนื่องจากประสบการณ์และผลงานที่ผ่านมาเป็นตัวสะท้อนความสามารถและความเหมาะสมของผู้สมัครต่อการดำรงตำแหน่ง ช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจแก่ประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศ์

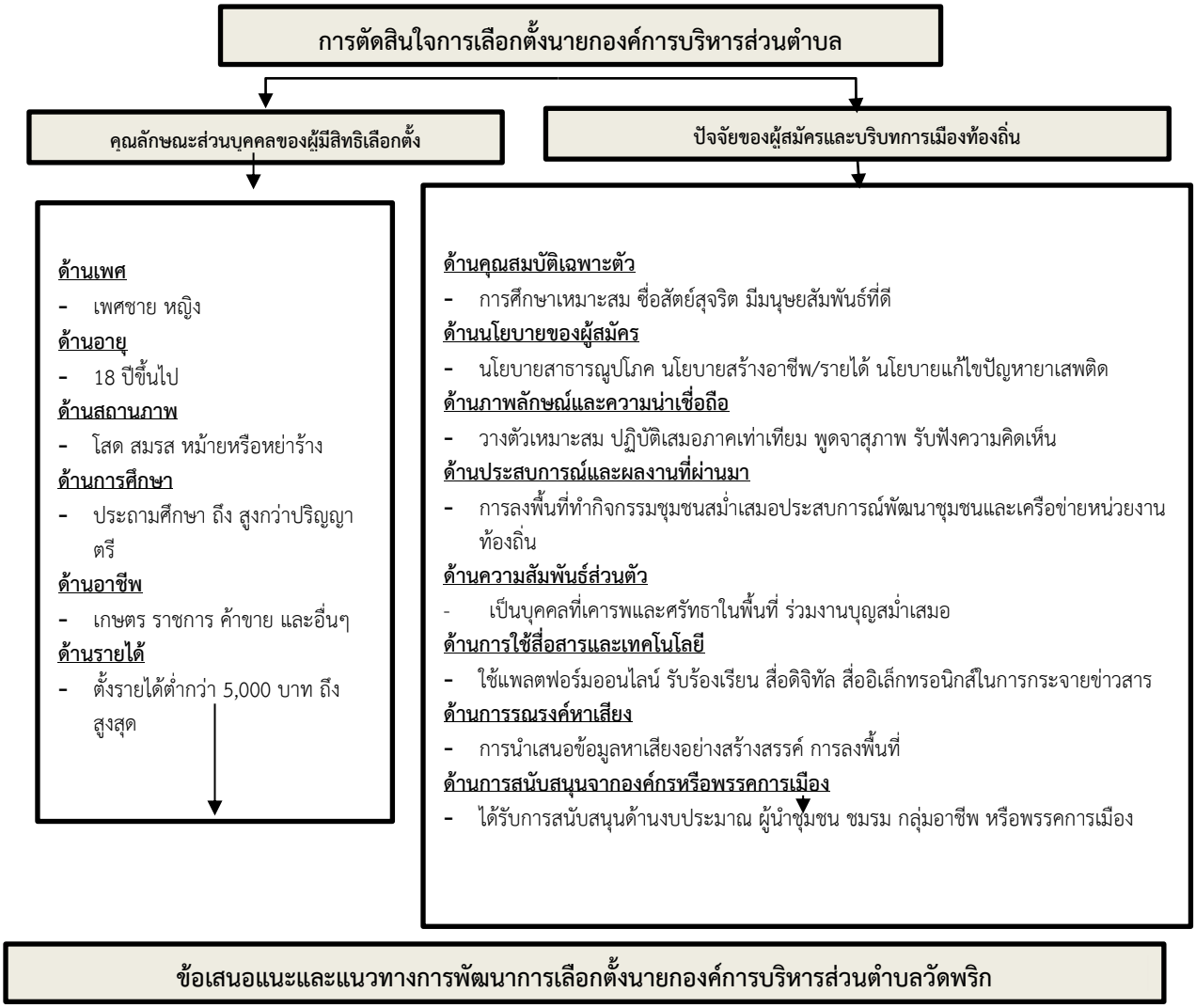
ประสิทธิ์ อ่อนจันทร และคณะ (2567: 260-272) และภูวิชญ์พงษ์ ศรีกิจรุ่งเรือง (2565) ที่ชี้ว่าผู้สมัครที่มีประสบการณ์และผลงานที่ดีในอดีตมีแนวโน้มได้รับคะแนนเสียงมากขึ้น

2.8 ด้านการสนับสนุนจากองค์กรหรือพรรคการเมืองมีความสำคัญในระดับปานกลาง โดยการได้รับการสนับสนุนจากพรรค องค์กรหรือเครือข่ายอุปถัมภ์ อาจส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งในระดับปานกลาง เพราะว่าการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น ประชาชนมักให้ความสำคัญกับตัวบุคคลของผู้สมัคร ความใกล้ชิดกับชุมชน และผลงานที่เป็นรูปธรรมมากกว่าการสังกัดพรรคการเมือง ทั้งนี้ การสนับสนุนจากพรรคหรือกลุ่มการเมืองในพื้นที่ยังสามารถช่วยเพิ่มโอกาสในการได้รับคะแนนเสียงได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทมร สีหาบุญลี (2566: 1–21) และชนะ ภิญโญ (2565) ที่ชี้ว่าการสนับสนุนจากกลุ่มหรือองค์กรต่างๆ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนในระดับหนึ่ง

3. ข้อเสนอแนะแนวทางต่อการตัดสินใจการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก พบว่า การตัดสินใจเลือกนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก ควรพิจารณาจากหลักคุณธรรม วิสัยทัศน์ ความสามารถในการบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อให้การบริหารงานท้องถิ่นเกิดประสิทธิภาพและตอบสนองต่อประโยชน์สาธารณะอย่างแท้จริง สอดคล้องกับผลการศึกษาของกุลวดี ขาวสว่าง และเกษฎา ผาทอง (2567: 516-535) รวมถึง สุนา ผาด่านแก้ว (2566: 25-46) ที่พบว่าผู้สมัครที่มีคุณธรรม ความรู้ ความสามารถ และมีนโยบายที่ชัดเจน มีแนวโน้มได้รับความไว้วางใจและคะแนนเสียงสูง

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก อำเภอเมืองพิษณุโลก จังหวัดพิษณุโลก ทำให้ได้องค์ความรู้สำคัญที่สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิด 2 มิติหลัก ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและปัจจัยของผู้สมัครและบริบทการเมืองท้องถิ่น รวมไปถึงการแสดงออกของคุณสมบัติ ผลงาน นโยบาย ของผู้สมัคร และรูปแบบการหาเสียงของกลุ่มผู้สมัคร จะทำให้ความคิดเห็นและการตัดสินใจเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งมีแนวโน้มจะได้รับการคัดเลือกมากยิ่งขึ้น ดังนี้

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (ที่มา: ผู้เขียนจัดทำขึ้น)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ควรใช้สื่อออนไลน์และเทคโนโลยีให้มากขึ้น

1.2 จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการให้กับผู้สมัคร โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพัฒนาคุณสมบัติเฉพาะตัวควบคู่กับการกำหนดนโยบายที่ชัดเจนและปฏิบัติได้จริง

1.3 จัดเวทีพบประชาชนเชิงพื้นที่ โดยองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริกควรเป็นผู้จัดการเสวนาเพื่อให้ผู้สมัครหรือผู้บริหารท้องถิ่นได้ชี้แจงผลงาน รับฟังปัญหาและรับข้อเสนอแนะจากประชาชน

1.4 พัฒนาระบบรับเรื่องร้องเรียนและข้อเสนอแนะออนไลน์ควบคู่กับช่องทางออฟไลน์โดยองค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก เพื่อ พัฒนาช่องทางรับเรื่องร้องเรียน

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ควรขยายพื้นที่ศึกษาไปยังองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบ เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยและรูปแบบการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชนในบริบทที่แตกต่างกัน และควรมีการศึกษาเชิงลึกในลักษณะผสมผสานทั้งวิธีเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยสัมภาษณ์เชิงลึกหรือจัดสนทนากลุ่ม เพื่อให้เข้าใจเหตุผลเบื้องหลังการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชนอย่างละเอียดมากขึ้น นอกจากอาจจะต้องมีการพัฒนารูปแบบการวิเคราะห์ขั้นสูง เช่น แบบจำลองสมการโครงสร้าง หรือแบบจำลองพหุระดับเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านทัศนคติ และพฤติกรรมการเลือกตั้งอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ได้ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งที่ครอบคลุมมากขึ้น รวมถึงได้รับนโยบายเพื่อส่งเสริมการเลือกตั้งอย่างครอบคลุม

เอกสารอ้างอิง (References)

กรมการส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2551). **การเสริมสร้างความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.dla.go.th/work/e_book/eb7/eb7_4/p3.pdf. สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2567.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2564). **แนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.

กุลวดี ขาวสว่าง และเกษฎา ผาทอง. (2567). การตัดสินใจของประชาชนต่อการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางโทรัด อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร. **วารสารมณีเชษฐาราม**.7(3): 516-535.

ไกรลาศ พลไชย และคณะ. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลดงมะไฟ อำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร. **วารสารธาตุพนมปริทรรศน์**. 3(1): 49-76.

จันทมร สีหาบุญลี. (2566). ปัจจัยการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. **วารสารวิจัยปริทัศน์.** กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (30): 1-21.

จิรัชยา เคล้าดี และคณะ. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. **วารสารรัชต์ภาคย์.** 15(41): 259-272.

ชนะ ภิญโญ. (2565). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการลงคะแนนเสียงเลือกนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี (กรณีศึกษาเขตการเลือกตั้งอำเภอเมืองชลบุรี เขต 2 จังหวัดชลบุรี).** วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ธเนศวร์ เจริญเมือง. (2540). **100 ปีการปกครองท้องถิ่นไทย พ.ศ. 2440–2540.** กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

น้ำเพชร พิพัฒน์สุริยะ. (2567). **ปัจจัยที่มีผลในการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2566 เขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดสตูล.** สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง. มหาวิทยาลัยสยาม.

พระครูวาทีธรรมวิภัช และคณะ. (2563). บทบาทของระบบอุปถัมภ์กับการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น. **วารสารมหาจุฬานาครทรรศน**. 7(5): 62-75.

พงศ์ประสิทธิ์ อ่อนจันทร์, และคณะ. (2567). ปัจจัยในการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดหนึ่งของภาคใต้. **Journal of Modern Learning Development**. 9(3): 260-272.

ภูวิชญ์พงษ์ ศรีกิจรุ่งเรือง. (2565). **การศึกษาปัจจัยในการเลือกนักการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเทศบาลเมืองคลองมะเดื่อ จังหวัดสมุทรสาคร.** วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภัทรพล เสริมทรง. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลในการเลือกตั้งนายกองค์การบริหารส่วนตำบลของนักศึกษามหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. **วารสารวิจัยศรีล้านช้าง**. 2(4): 45-56.

สุภี นะที และสุริยะ ประภายสาธก. (2564). การตัดสินใจในการเลือกตั้งของประชาชนแขวงบ้านพานถม เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร. **วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น**. 7(10): 171-182.

สุวิมล ติรกานันท์. (2551). **การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุนา ผาด่านแก้ว. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งผู้นำท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นกรณีศึกษา: องค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเซา อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช. **วารสารวิชาการสังคมมนุษย์.** 13(2): 25-46.

องค์การบริหารส่วนตำบลวัดพริก. (2567). **ข้อมูลประชากรและผู้มีสิทธิเลือกตั้งตำบลวัดพริก.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.watphrik.go.th สืบค้นเมื่อ 15 ตุลาคม 2567.

อรดี เรียงภักดี. (2565). **ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดมหาสารคาม.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

เอนก เหล่าธรรมทัศน์. (2545). **ประชาธิปไตยท้องถิ่น: สาระสำคัญของการเมืองและการปกครองส่วนท้องถิ่น**. นนทบุรี: มิติใหม่.

Taro Yamane. (1973). **Statistics: an introductory analysis.** New York: Harper & Row.

การสร้างวัฒนธรรมองค์กรสู่ความสมดุลในชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ กรณีศึกษาสถานีตำรวจภูธรบางละมุง

Creating an Organizational Culture for Work-Life Balance among Police Officers: A Case Study of Bang Lamung Police Station

นิษฐา โชคคูหาพานิช[1] สุนิสา ช่อแก้ว[2]
Nittha Chokkhuhapanich, Sunisa Chorkaew

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) ศึกษาระดับความสมดุลในคุณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจสถานีภูธรบางละมุง และ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานของข้าราชการตำรวจของสถานีตำรวจภูธรบางละมุง ด้วยวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ประชากรกลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการตำรวจ สถานีภูธรบางละมุง จำนวน 65 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงอนุมาน และสถิติเชิงพรรณนา เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ และการตีความเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับความสมดุลในคุณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจ สถานีภูธรบางละมุง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ 1) มิติด้านการสนับสนุนจากหัวหน้างานหรือผู้บริหาร 2) มิติด้านผลกระทบต่ออาชีพ 3) มิติด้านการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน และ 4) มิติด้านการจัดการเวลา (2) วัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์กับความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรบางละมุง ทั้งในภาพรวมและรายด้านประกอบด้วยมิติด้านเวลา มิติด้านผลกระทบต่ออาชีพ มิติด้านการสนับสนุนจากหัวหน้างานหรือผู้บริหาร และมิติด้านการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน ซึ่งปัจจัยเหล่านี้มีความสอดคล้องและครอบคลุมกับสภาพองค์กรในปัจจุบัน

คำสำคัญ (Keywords) : วัฒนธรรมองค์กรแบบเน้นความสมดุลในชีวิตและการทำงาน; ความสมดุลในชีวิตและการทำงาน; ข้าราชการตำรวจ

Abstract

This research article aimed to: (1) examine the level of work–life balance among police officers at Banglamung Provincial Police Station, and (2) investigate the relationship

Received: 2026-02-10 Revised: 2026-03-03 Accepted: 2026-03-06

[1] นักศึกษาประจำคณะรัฐศาสตร์ สาขาการเมืองและการจัดการ สำหรับนักบริหาร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, Student of the Faculty of Political Science, Program in Politics and Management for Executives, Thammasat University. E-mail: Jeing8gi8@gmail.com

[2] อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ สาขาการเมืองและการจัดการ สำหรับนักบริหาร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, lecturer at the Faculty of Political Science, Program in Politics and Management for Executives, Thammasat University. E-mail: Jeing8gi8@gmail.com

between their organizational culture and work–life balance. A mixed-methods research design was employed. The study population consisted of 65 police officers from Banglamung Provincial Police Station, along with 5 key informants. The research instruments included questionnaires and interview forms. Data were collected through questionnaire distribution and in-depth interviews with key informants. The statistical methods used for data analysis comprised descriptive statistics and inferential statistics to test relationships and interpret the findings.

The findings revealed that: (1) the overall level of work–life balance among police officers at Banglamung Provincial Police Station was at a high level. When considered by dimension and ranked in descending order of mean scores, the results were as follows: (1) management support, (2) career consequences, (3) co-worker support, and (4) time management. (2) Organizational culture was significantly related to the work–life balance of police officers at Banglamung Provincial Police Station, both overall and in specific dimensions. These dimensions included time, impact on career, support from supervisors or administrators, and support from colleagues. These factors were found to be consistent with and reflective of the current organizational context.

Keywords: Work-Life Balance Culture, Work-life Balance, Police Officers

บทนำ (Introduction)

งานคือเงิน เงินคืองาน บันดาลสุข เป็นคำขวัญที่คุ้นหูของคนไทยมาอย่างยาวนาน โดยคำขวัญนี้เกิดขึ้นในสมัยที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี สะท้อนให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับการที่ประชาชนลุกขึ้นมาทุ่มเทแรงกายในการทำงาน เพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่จะสามารถนำมาสู่แรงใจ นั่นก็คือเงิน และนำเงินที่ได้จากการตรากตรำทำงานนั้นไปใช้ในการสร้างความสุข จะสังเกตได้ว่าคนไทยส่วนใหญ่มีความเชื่อฝังหัวในเรื่องของการอุทิศตนให้กับการทำงาน การทำงานหนักถูกมองเป็นเรื่องที่น่าชื่นชมกาลเวลาผ่านไป ความเชื่อเหล่านี้อาจใช้ไม่ได้กับผู้คนในยุคปัจจุบันนี้ เมื่อการทุ่มเททำงานหนักเพื่อเรื่องเงินไม่ใช่เพียงอย่างเดียวที่คนวัยทำงานมองหา ด้วยทั่วโลกต่างหันมาสนใจและให้ความสำคัญในประเด็นของการมีสมดุลชีวิตกับการทำงาน และการมีคุณภาพชีวิตที่ดี เนื่องจากมนุษย์ในวัยทำงานส่วนใหญ่ใช้ชีวิตอยู่ที่ทำงานอย่างน้อยหนึ่งในสามของช่วงเวลาชีวิตทั้งหมดอยู่ที่ทำงาน (ฐานิตตา สิงห์ลอ, 2563: 1-3) และด้วยสภาพของสังคมในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปจากการที่สังคมกำลังเผชิญกับโลกยุค VUCA ที่มีความผันผวนสูง (Volatility) จากสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วฉับพลัน ไม่สามารถคาดการณ์ได้ มีความไม่แน่นอนสูง (Uncertainty) มีความสลับซับซ้อนเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ (Complexity) และมีความคลุมเครือ (Ambiguity) ไม่สามารถคาดเดาผลได้ นำไปสู่การพัฒนาเป็นโรคซึมเศร้า หรือ ภาวะหมดไฟในการทำงาน ทั้งนี้ บุคลากรวัยแรงงานจึงถือเป็นกำลังสำคัญขององค์การและของประเทศ เพราะไม่เพียงแต่เป็นผู้ขับเคลื่อนภารกิจขององค์กรให้ไปสู่เป้าหมาย แต่ยังเป็นผู้ผลักดันเศรษฐกิจของประเทศ ในสภาวะของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ทุกคนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร องค์ความรู้ เทคโนโลยีต่าง ๆ มีความก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว สิ่งที่จะเป็นตัวตัดสินชี้ขาดความสำเร็จขององค์การนั่นก็คือ คนในองค์การ (พระมหาพิเศษ สุขสมาน และคณะ, 2566: 139-142)

ปัจจุบันจากข่าวพบว่า อัตราการลาออกจากการรับราชการเยอะมากขึ้น จากทุก ๆ องค์กรและหน่วยงานในภาครัฐที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งผลศึกษาเกี่ยวกับระดับคุณภาพชีวิตรวมและระดับความสุขรวมของข้าราชการไทยอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าเกณฑ์ ซึ่งมีสาเหตุสำคัญ คือ 1. เงินเดือนหรือค่าตอบแทนไม่เพียงพอต่อค่าครองชีพในปัจจุบัน 2. สวัสดิการไม่สามารถจูงใจผู้ปฏิบัติงานได้ และ 3. ปัญหาระบบราชการไม่ได้รับการแก้ไขอย่างตรงประเด็น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ผู้ที่ต้องปฏิบัติหน้าที่ในการดูแลความสงบเรียบร้อยให้กับประชาชนอย่างข้าราชการตำรวจ ซึ่งตำรวจเป็นอีกหนึ่งอาชีพที่มีภาระงานหนัก และต้องปฏิบัติหน้าที่ตลอด 24 ชั่วโมง การพักผ่อนที่ไม่เป็นเวลา อีกทั้งบางตำแหน่งของข้าราชการตำรวจยังต้องเผชิญความเสี่ยง เผชิญมลภาวะที่เป็นอันตรายต่อร่างกาย นอกจากนั้น ตำรวจยังถูกตั้งความหวังจากสังคมว่าต้องเป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม จิตสำนึกที่ดี ทำให้ตำรวจต้องรับแรงกดดันทั้งจากหน้าที่ราชการ สังคม และครอบครัวอยู่ตลอดเวลา จนทำให้เกิดภาวะเครียดและส่งผลให้เกิดปัญหาด้านสุขภาพได้ง่าย (เดลินิวส์ออนไลน์, 2566) แม้ที่ผ่านมา สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ได้ตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว และเน้นส่งเสริมสุขภาพร่างกายและจิตใจให้ตำรวจเป็นประจำทุกปี อย่างไรก็ตามปัญหาดังกล่าวยังคงเกิดขึ้น และมีความซับซ้อนมากขึ้น ดังนั้น หากต้องการให้ตำรวจมีสุขภาพอนามัย ร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ สำนักงานตำรวจแห่งชาติต้องให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมขององค์กรที่ส่งเสริมความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยมองว่า การสร้างวัฒนธรรมองค์กรสู่ความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานจะช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการทำงานให้กับบุคลากรมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสมดุลในชีวิตและสามารถทำงานออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความภาคภูมิใจ และเห็นถึงคุณค่าความสำคัญของงานที่ตนรับผิดชอบอยู่ เกิดเป็นความผูกพันต่อองค์การ และส่งผลให้องค์การสามารถรักษาบุคลากรเอาไว้ได้ ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะวิจัยเรื่อง “การสร้างวัฒนธรรมองค์กรสู่ความสมดุลในชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ : กรณีศึกษาสถานีตำรวจภูธรบางละมุง” เพื่อศึกษาระดับความสมดุลในคุณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจสถานีภูธรบางละมุง และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานของข้าราชการตำรวจของสถานีตำรวจภูธรบางละมุง

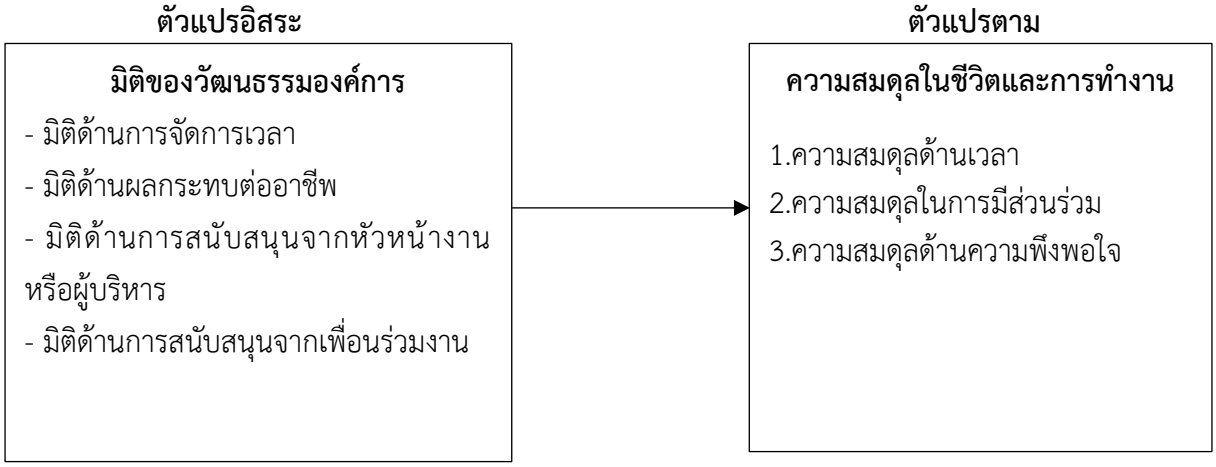
วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1) ศึกษาระดับความสมดุลในคุณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรบางละมุง

2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรบางละมุง

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับประเด็นซึ่งเป็นตัวแปรหลักการวิจัย มาทำการวิเคราะห์สรุปใจความสำคัญ และแสดงไว้ในกรอบแนวคิดด้านล่างเพื่อให้เห็นตัวแปรในการวิจัยซึ่งมีความสอดคล้องเกี่ยวข้องกันในการวิจัยครั้งนี้ โดยตัวแปรที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยได้ปรากฏในกรอบแนวคิดของการวิจัยแล้ว ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง “การสร้างวัฒนธรรมองค์กรสู่ความสมดุลในชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ : กรณีศึกษาสถานีตำรวจภูธรบางละมุง” ใช้วิธีการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ 4 ด้าน คือ

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา เน้นศึกษาเกี่ยวกับมิติวัฒนธรรมองค์กร ประกอบด้วย มิติด้านการจัดการเวลา มิติด้านผลกระทบต่ออาชีพ มิติด้านการสนับสนุนจากหัวหน้างานหรือผู้บริหาร และมิติด้านการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน (Bradley และคณะ, (2008) อ้างถึงใน สิทธิวัฒน์ ปัญญางาม, 2564: 46-48) กับความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานของข้าราชการตำรวจของสถานีตำรวจภูธรบางละมุง ประกอบด้วย ความสมดุลด้านเวลา ความสมดุลในการมีส่วนร่วม และความสมดุลด้านความพึงพอใจ (Greenhas, Collin, and Shaw, (2003) อ้างถึงใน จรัมพร โห้ลำยอง และ ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต, 2565: 213-214)

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

เชิงปริมาณ ประชากรในครั้งนี้คือ ข้าราชการตำรวจและผู้ปฏิบัติงานในสถานีตำรวจภูธรบางละมุง มีจำนวนทั้งสิ้น 185 คน (ข้อมูล ณ เมษายน 2567) และใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) และกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ (Yamane, (1973) อ้างถึงใน วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, ม.ป.ป.: 35-36) ระดับความเชื่อมั่น 95% และความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 0.5 ได้จำนวน 65 คน

เชิงคุณภาพ ใช้วิธีการเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย จำนวน 5 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ สถานีตำรวจภูธรบางละมุง จังหวัดชลบุรี

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลาตั้งแต่เดือนมกราคม ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) 5 ระดับ เพื่อวัดระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับการสนับสนุนจาก

องค์กร การสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงาน และ 3) แบบสอบถามเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรและความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านมิติของวัฒนธรรมองค์กรที่มีความสัมพันธ์กับความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรบางละมุง โดยเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถอธิบายรายละเอียดและแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระภายใต้กรอบประเด็นที่กำหนดไว้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการขออนุญาตจากสถานีตำรวจภูธรบางละมุง และแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่างครบเต็มตามจำนวน พร้อมอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัยและวิธีการตอบแบบสอบถามอย่างชัดเจน จากนั้นจึงรวบรวมแบบสอบถามที่สมบูรณ์ครบถ้วนเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป สำหรับผู้ให้ข้อมูลสำคัญผู้วิจัยได้ส่งหนังสือขออนุญาติพร้อมแนบแนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกให้พิจารณา ก่อนทำการนัดสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เมื่อได้รับข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์แล้วได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติสำเร็จรูป ประกอบด้วย สถิติพื้นฐาน (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และแสดงแนวโน้มของตัวแปรที่ศึกษา และสถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่า t-test, F-test หรือการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มมากกว่า 2 กลุ่ม

ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เมื่อได้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์โดยการจัดหมวดหมู่เนื้อหาและนำเสนอผลในมิติต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทั้งทำการตีความข้อมูลเชิงลึก และยกตัวอย่างถ้อยคำจากการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญเพื่อสะท้อนมุมมองของข้าราชการตำรวจที่มีต่อวัฒนธรรมองค์การอย่างเป็นรูปธรรม

ผลการวิจัย (Research Results)

การศึกษาเรื่อง “การสร้างวัฒนธรรมองค์กรสู่ความสมดุลในชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ : กรณีศึกษาสถานีตำรวจภูธรบางละมุง” สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 1 เพื่อศึกษาระดับความสมดุลในคุณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรบางละมุง จากผลการวิจัย พบว่า ระดับความสมดุลในคุณภาพชีวิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่า ข้าราชการตำรวจส่วนใหญ่มีการรับรู้เชิงบวกต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานและการดำรงชีวิตส่วนตัว เมื่อพิจารณาในขอบเขตตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ 4 มิติ สามารถเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปต่ำได้ดังนี้ มิติด้านผลกระทบต่ออาชีพ มิติด้านการสนับสนุนจากหัวหน้างานหรือผู้บริหาร มิติด้านการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน และมิติด้านการจัดการเวลา

มิติด้านการสนับสนุนจากหัวหน้างานหรือผู้บริหาร มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดและอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าข้าราชการตำรวจมีความรู้สึกผูกพัน ภาคภูมิใจ และยินดีทุ่มเทให้กับองค์กรอย่างชัดเจน ทั้งในมิติของความสุขที่ได้ปฏิบัติงานในสถานีตำรวจแห่งนี้ ความพยายามทำงานเพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จ การยอมรับนโยบายองค์กร ความเต็มใจสร้างชื่อเสียงให้หน่วยงานและความตั้งใจอุทิศความรู้ความสามารถเพื่อให้

สถานีตำรวจภูธรบางละมุง บรรลุเป้าหมาย สะท้อนถึงระดับความจงรักภักดีและการรับรู้ความเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรในระดับสูง

มิติด้านผลกระทบต่ออาชีพอยู่ในระดับมาก สะท้อนว่าสถานีตำรวจภูธรบางละมุงมีบริบททางกายภาพและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ทั้งในด้านความสะดวกในการเดินทาง ความเหมาะสมของพื้นที่ทำงาน ความสะอาด ความเป็นระเบียบ ความร่มรื่น แสงสว่าง อุปกรณ์สำนักงาน ตลอดจนความสงบเรียบร้อยของสถานที่ ปัจจัยเหล่านี้มีส่วนสำคัญต่อความพึงพอใจและส่งเสริมคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากร

มิติด้านการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงานอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดีภายในองค์กร มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและแบ่งปันข้อมูล มีเป้าหมายร่วมกันในการปฏิบัติงาน และรับรู้ว่าตนเองมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงาน ความสัมพันธ์ในลักษณะดังกล่าวช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่เกื้อกูล ลดแรงกดดันจากภาระหน้าที่ และส่งเสริมความมั่นคงทางจิตใจในการทำงาน

มิติด้านการจัดการเวลาอยู่ในระดับมาก แม้ลักษณะงานของข้าราชการตำรวจจะมีภาระหน้าที่สูงและมีความไม่แน่นอนด้านเวลา แต่โดยรวมยังสามารถบริหารจัดการบทบาทระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัวได้ในระดับที่เหมาะสม สามารถจัดสรรเวลาให้ครอบครัว เข้าร่วมกิจกรรมส่วนตัว และพักผ่อนได้พอสมควร สะท้อนถึงความสามารถในการปรับตัวภายใต้บริบทของงานที่มีความเฉพาะตัวและมีความกดดัน

โดยสรุปเมื่อพิจารณา 4 ด้าน พบว่า ข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรบางละมุงมีระดับความสมดุลในคุณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรบางละมุงอยู่ในระดับมากทุกมิติ สะท้อนให้เห็นถึงบริบทขององค์การที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานและการดำรงชีวิตส่วนตัวควบคู่กันได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะมิติด้านการสนับสนุนจากหัวหน้างานหรือผู้บริหาร ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด แสดงถึงบทบาทสำคัญของภาวะผู้นำในการสร้างความผูกพัน ความภาคภูมิใจ และความทุ่มเทต่อองค์กร ขณะที่มิติด้านผลกระทบต่ออาชีพและการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงานสะท้อนถึงสภาพแวดล้อมและความสัมพันธ์ภายในองค์กรที่เกื้อกูลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงาน ส่วนมิติด้านการจัดการเวลา แม้จะมีข้อจำกัดตามลักษณะงานของข้าราชการตำรวจ แต่ยังอยู่ในระดับมาก แสดงถึงความสามารถในการปรับตัวและบริหารบทบาทชีวิตได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานของข้าราชการตำรวจของสถานีตำรวจภูธรบางละมุง ผลการวิจัย พบว่า วัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์กับความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานอย่างมีนัยสำคัญ โดยตัวแปรต้นที่ประกอบด้วย มิติด้านการจัดการเวลา มิติด้านผลกระทบต่ออาชีพ มิติด้านการสนับสนุนจากหัวหน้างานหรือผู้บริหาร และมิติด้านการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน สามารถร่วมกันทำนายความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ความสมดุลด้านเวลา ความสมดุลด้านการมีส่วนร่วม และความสมดุลด้านความพึงพอใจ

ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 5 คน โดยใช้แนวคิดของ (Thompson และคณะ, (1999) อ้างถึงใน ชะตารักษ์ เมฆกมล, 2566: 17-18) และ (Bradley และคณะ, (2008) อ้างถึงใน ชะตารักษ์ เมฆกมล, 2566: 17-18) ช่วยสะท้อนภาพวัฒนธรรมองค์กรในมิติที่เกี่ยวข้องกับความสมดุลชีวิตและการทำงานได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ ในมิติด้านการสนับสนุนจากหัวหน้างานหรือผู้บริหาร พบว่า ข้าราชการระดับปฏิบัติการมีมุมมองว่าผู้บริหารระดับสูงยังไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานอย่างเด่นชัด ขณะที่หัวหน้ากลุ่มงานมีความยืดหยุ่นและผ่อนปรนมากกว่า อย่างไรก็ตาม ด้วยลักษณะภารกิจของตำรวจที่เกี่ยวข้องกับความสงบเรียบร้อยของสังคม ทำให้การปฏิบัติงาน

ยังคงมีความเข้มงวดตามหน้าที่รับผิดชอบ ต่อมาในมิติด้านการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน พบว่า สถานีตำรวจภูธรบางละมุงมีความสัมพันธ์ในองค์กรที่ดี ทั้งในระดับภาพรวมและระดับกลุ่มงาน บุคลากรสามารถพูดคุย ปรึกษา และให้ความช่วยเหลือกันได้ ทั้งในเรื่องงานและเรื่องส่วนตัว สะท้อนถึงวัฒนธรรมการทำงานแบบเกื้อกูล ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความสมดุลด้านการมีส่วนร่วมและความพึงพอใจในการทำงาน สำหรับในมิติด้านเวลา พบว่า ลักษณะการทำงานมีทั้งงานล่วงเวลา งานเร่งด่วน และการติดต่อประสานงานนอกเวลาราชการ อันเนื่องมาจากกำลังพลไม่เพียงพอกับภารกิจที่เพิ่มขึ้น แม้จะส่งผลกระทบต่อเวลาส่วนตัว แต่ข้าราชการตำรวจส่วนใหญ่มีความเข้าใจและยอมรับในบทบาทหน้าที่ของตนเอง ซึ่งสะท้อนวัฒนธรรมองค์กรที่ให้ความสำคัญกับภารกิจเหนือเวลาส่วนบุคคล ส่วนในมิติด้านผลกระทบต่ออาชีพ พบว่า ข้าราชการตำรวจรับรู้สิทธิในการลาและสามารถใช้สิทธิดังกล่าวได้โดยไม่เชื่อมโยงกับความกังวลต่อความก้าวหน้าในอาชีพอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม ข้าราชการที่มีอายุราชการน้อยมีความกังวลเกี่ยวกับระดับเงินเดือนที่อาจไม่สอดคล้องกับค่าครองชีพในปัจจุบันมากกว่าประเด็นเรื่องสิทธิการลา

โดยสรุปวัฒนธรรมองค์กรของสถานีตำรวจภูธรบางละมุงมีความสัมพันธ์กับความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานของข้าราชการตำรวจอย่างชัดเจน ทั้งในด้านเวลา การมีส่วนร่วม และความพึงพอใจ โดยเฉพาะมิติด้านการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงานและลักษณะการบริหารจัดการของหัวหน้างาน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความสมดุล ขณะที่ข้อจำกัดด้านภาระงานและกำลังพลยังเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อมิติด้านเวลา อย่างไรก็ตาม ภาพรวมสะท้อนให้เห็นว่า วัฒนธรรมองค์กรมีความสอดคล้องกับบริบทการปฏิบัติงานในปัจจุบัน และเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดระดับความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรบางละมุง

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่อง “การสร้างวัฒนธรรมองค์กรสู่ความสมดุลในชีวิตการทำงานของข้าราชการตำรวจ : กรณีศึกษาสถานีตำรวจภูธรบางละมุง” สามารถอภิปรายผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 1 เพื่อศึกษาระดับความสมดุลในคุณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรบางละมุง พบว่า ระดับความสมดุลในคุณภาพชีวิตของข้าราชการตำรวจ สถานีตำรวจภูธรบางละมุง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) มิติด้านการสนับสนุนจากหัวหน้างานหรือผู้บริหาร 2) มิติด้านผลกระทบต่ออาชีพ 3) มิติด้านการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน และ 4) มิติด้านการจัดการเวลา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า แม้ลักษณะงานตำรวจจะมีความเข้มงวด มีภารกิจเร่งด่วน และมีข้อจำกัดด้านทรัพยากร แต่บุคลากรยังคงมีความรู้สึกผูกพัน ภาคภูมิใจ และมีทัศนคติเชิงบวกต่อองค์กร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเกื้อหนุนคุณภาพชีวิตในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฐานิตตา สิงห์ลอ (2563: 46-48) ที่ พบว่า มีความสอดคล้องในประเด็นการสนับสนุนจากองค์กร การสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ล้วนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสมดุลในชีวิตการทำงาน และความสมดุลในชีวิตการทำงานส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร เช่นเดียวกับผลการศึกษาของสถานีตำรวจภูธรบางละมุงที่ พบว่า ด้านความผูกพันต่อองค์กรมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด สะท้อนความเชื่อมโยงระหว่างการรับรู้คุณภาพชีวิตกับความจงรักภักดีต่อหน่วยงาน ในส่วนของงานวิจัยของ สิทธิวัฒน์ ปัญญางาม (2564: 186-191) ซึ่งศึกษาความพร้อมของวัฒนธรรมองค์การในการขับเคลื่อนไปสู่ความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดตากมีความพร้อมโดยรวมอยู่ในระดับที่น่าพอใจ แต่บางมิติยังอยู่ในระดับปานกลาง

ผลดังกล่าวมีความสอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้ในแง่ที่ว่า องค์กรภาครัฐแม้จะมีวัฒนธรรมที่สนับสนุนความสมดุลชีวิตการทำงานในระดับหนึ่ง แต่ยังคงมีข้อจำกัดในบางมิติ โดยเฉพาะประเด็นเชิงโครงสร้างและการบริหารจัดการ ซึ่งต้องอาศัยการพัฒนาเพิ่มเติม การที่สถานีตำรวจภูธรบางละมุงมีจุดแข็งด้านความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานและความผูกพันต่อองค์กร แต่ยังมีข้อจำกัดด้านการสนับสนุนเชิงระบบ

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวัฒนธรรมองค์กรกับความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานของข้าราชการตำรวจของสถานีตำรวจภูธรบางละมุง พบว่า วัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์กับความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานของข้าราชการตำรวจสถานีตำรวจภูธรบางละมุงอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า มิติต่าง ๆ โดยเฉพาะมิติด้านการจัดการเวลามีผลกระทบต่ออาชีพ การสนับสนุนจากหัวหน้างาน และการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงานซึ่งสามารถร่วมกันทำนายความสมดุลทั้งด้านเวลา การมีส่วนร่วม และความพึงพอใจได้อย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฐานิตตา สิงห์ลอ(2563: 48-49) ที่ พบว่า การสนับสนุนจากองค์กร การสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อความสมดุลในชีวิตการทำงาน และความสมดุลในชีวิตการทำงานมีอิทธิพลต่อความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาครั้งนี้ที่ พบว่า วัฒนธรรมองค์กรในมิติต่าง ๆ โดยเฉพาะการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงานและหัวหน้างาน มีความสัมพันธ์กับความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างอยู่ที่ระดับความเข้มแข็งของการสนับสนุนจากผู้บริหาร กล่าวคือ ในกรณีการประปาส่วนภูมิภาคมีนโยบายสนับสนุนอย่างชัดเจน ขณะที่บริบทของสถานีตำรวจภูธรบางละมุงยังมีข้อจำกัดด้านภารกิจและโครงสร้าง ทำให้การส่งเสริมความสมดุลขึ้นอยู่กับระดับหัวหน้างานมากกว่าระดับนโยบาย และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิทธิวัฒน์ ปัญญางาม (2564: 191-196) ที่ พบว่า ใช้กรอบวัฒนธรรมองค์การแบบเน้นความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานโดยเฉพาะ 4 มิติ ได้แก่ Time Demands, Support from Management, Perceived Negative Career Consequences และ Co-Worker Support การศึกษาครั้งนี้ก็ใช้กรอบมิติเดียวกันและพบผลในลักษณะใกล้เคียงกัน กล่าวคือ องค์กรมีความพร้อมในบางมิติ เช่น การสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน แต่ยังมีข้อจำกัดในมิติด้านเวลาและผลกระทบเชิงโครงสร้างบางประการ สะท้อนว่าองค์กรภาครัฐโดยทั่วไปมีวัฒนธรรมที่เอื้อต่อความสมดุลในระดับหนึ่ง แต่ยังต้องพัฒนาเชิงระบบเพิ่มเติม และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศุภาพิชญ์ อินแตง (2565: 35-36) ที่ พบว่า วัฒนธรรมองค์กรมีความสัมพันธ์กับความสุขในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญที่ชี้ให้เห็นว่า สภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมองค์กรมีบทบาทต่อการรับรู้คุณภาพชีวิตในการทำงาน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

การวิจัย พบว่า ความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานของข้าราชการตำรวจมิได้ขึ้นอยู่กับภาระงานหรือเวลาการทำงานเพียงอย่างเดียว แต่สัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับวัฒนธรรมองค์กรในหลายมิติ โดยเฉพาะการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงานและหัวหน้างาน ซึ่งช่วยลดแรงกดดันจากลักษณะงานที่มีความเข้มงวด งานล่วงเวลา และภารกิจเร่งด่วน นอกจากนี้ ความผูกพันต่อองค์กรและความสัมพันธ์เชิงบวกในที่ทำงานสามารถชดเชยข้อจำกัดด้านโครงสร้าง เช่น กำลังพลไม่เพียงพอหรือค่าตอบแทนที่ยังไม่สอดคล้องกับค่าครองชีพได้ในระดับหนึ่ง งานวิจัยยังสะท้อนว่า การรับรู้สิทธิในอาชีพและความเข้าใจร่วมกันต่อบทบาทหน้าที่ของตำรวจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคลากรสามารถรักษาความสมดุลด้านเวลา การมีส่วนร่วม และความพึงพอใจได้ภายใต้บริบทการทำงานเฉพาะขององค์กรตำรวจ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรที่จะต้องกำหนดนโยบายหรือแนวปฏิบัติที่ชัดเจนเกี่ยวกับการส่งเสริมความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน (Work–Life Balance) ให้เป็นวาระเชิงองค์กร ไม่ควรที่จะต้องปล่อยให้เป็นเพียงแนวปฏิบัติที่ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของหัวหน้าหน่วยย่อยเท่านั้น โดยอาจกำหนดแนวทางเรื่องการบริหารเวลา การจัดเวร การลาหยุด และการสื่อสารนอกเวลาราชการให้เหมาะสมกับภารกิจ

1.2 ควรที่จะต้องพิจารณาแนวทางแก้ไขข้อจำกัดด้านภาระงานและกำลังพล เช่น การจัดสรรกำลังพลให้เหมาะสมกับภารกิจ การใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการปฏิบัติงาน หรือการปรับระบบการทำงานบางส่วนเพื่อลดงานซ้ำซ้อน ทั้งนี้เพื่อบรรเทาผลกระทบด้านเวลา ซึ่งเป็นมิติที่ได้รับผลกระทบจากลักษณะงานโดยตรง

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาวิจัยนี้เป็นงานวิจัยที่ศึกษา สภ.บางละมุงเท่านั้น ไม่อาจนำผลการศึกษาไปใช้ในการอธิบายกับสถานีภูธรอื่น ๆ ได้ หรือองค์กร หน่วยงานราชการอื่นได้

2.2 งานวิจับฉบับนี้มุ่งศึกษาเฉพาะบุคลากรที่เป็นข้าราชการระดับสัญญาบัตรเท่านั้น โดยในการศึกษาครั้งหน้า อาจพิจารณาศึกษาข้าราชการระดับประทวนร่วมด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายมากขึ้นเกี่ยวกับวัฒนธรรมแบบเน้นความสมดุลในชีวิตและการทำงาน

เอกสารอ้างอิง (References)

จรัมพร โห้ลำยอง และศิรินันท์ กิตติสุขสถิต. (2565). อิทธิพลของสมดุลชีวิตกับการทำงาน ต่อความตั้งใจลาออกและความตั้งใจอยู่กับองค์กร ในกลุ่มบุคลากรภาคการศึกษา. **วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน**. 4(3): 210-226.

ฐานิตตา สิงห์ลอ. (2563). **ความสมดุลในชีวิตการทำงานของพนักงานการประปาส่วนภูมิภาคเขต 3.** วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชะตารักษ์ เมฆกมล. (2566). **วัฒนธรรมองค์การกับการขับเคลื่อนไปสู่ความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน กรณีศึกษากรมส่งเสริมวัฒนธรรม.** สารนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เดลินิวส์ออนไลน์. (2566). **เปิดสถิติย้อนหลัง 5 ปี ตร.ตบเท้าลาออก มากกว่าตัวเลขมีเหตุผลที่แท้จริงซ่อนอยู่.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.dailynews.co.th/news/2764078/ สืบค้นเมื่อ 18 มกราคม 2567.

พระมหาพิเศษ สุขสมาน พระสมพร นามอินทร์ และ ชาตรี สุขสบาย. (2566). การบริหารจัดการทางการศึกษาในยุค VUCA WORLD. **วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามงกุฎราชวิทยาลัย**. 3(5): 137-155.

วัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (ม.ป.ป.). **การหาขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย: มายาคติในการใช้สูตรของทาโร ยามาเน และเครจซี-มอร์แกน**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://so04.tci-thaijo.org/index.php/kupsrj/article/download/236119/162075/ สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2567.

ศุภาพิชญ์ อินแตง. (2565). **วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของกลุ่มเจนเนอร์เรชั่นวาย ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.** สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต. วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.

สิทธิวัฒน์ ปัญญางาม. (2564). **การประเมินความพร้อมของวัฒนธรรมองค์การในการขับเคลื่อนองค์การ ไปสู่ความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนจังหวัดตาก.** สารนิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

Guidelines for Driving the Democracy Promotion and Development Center through Public Participation: A Case Study of Mueang Phichit District, Phichit Province

อุมาวดี อุทัยศรี[1] ภาสกร ดอกจันทร์[2] ยุวดี พ่วงรอด[3]
Umawadee Uthaisri, Phasakorn Dokchan, Yuvadee Phongrod

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย 2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสาน วิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากประชากร จำนวน 259 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่า t-test การทดสอบค่า f-test วิจัยเชิงคุณภาพดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.34) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ($\bar{X}$ = 4.37) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งการจัดกิจกรรมของศูนย์ฯ ($\bar{X}$ = 4.28)

2. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ตำแหน่งในชุมชน และบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย พบว่า การสร้างความเข้าใจบทบาทหน้าที่ บูรณาการเครือข่ายภาคประชาชนสู่การมีส่วนร่วมเชิงรุกด้วยวิถีประชาธิปไตย โดยใช้การสื่อสารที่เข้าถึง

Received: 2026-02-14 Revised: 2026-03-05 Accepted: 2026-03-08

[1] รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (Faculty of Social Sciences and Local Development/ Pibulsongkram Rajabhat University) E-mail: umawadee.u@gmail.com

[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (Faculty of Social Sciences and Local Development/ Pibulsongkram Rajabhat University) E-mail: phat.mbu@gmail.com

[3] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (Faculty of Social Sciences and Local Development/ Pibulsongkram Rajabhat University) E-mail: aoryuvadee@gmail.com

ทุกช่องทางและพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอเพื่อความยั่งยืนอย่างแท้จริง

คำสำคัญ (Keywords) : การขับเคลื่อน; ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล; จังหวัดพิจิตร

Abstract

The purposes of this independent study were to 1) examine the levels of public participation in driving the Democracy Promotion and Development Center: A case study of Mueang Phichit District, Phichit Province, 2) compare personal factors and public participation in driving the Democracy Promotion and Development Center, and 3) propose guidelines for driving the Democracy Promotion and Development Center through public participation. The research employed a mixed-method approach Quantitative data were collected via questionnaires from 259 members of the Sub-district Democracy Promotion and Development Center committees in Mueang Phichit District. Qualitative data were obtained through in-depth interviews with five key informants selected through purposive sampling.Data analysis involved frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test.

The research findings were as follows

1. The overall level of participation in driving the Center's operations was at a high level ($\bar{X}$ = 4.34). The aspect with the highest mean score was promoting accurate knowledge and understanding of the democratic system with the Constitutional Monarchy ($\bar{X}$ = 4.37). The aspect with the lowest mean score was promoting participation in the electoral process and in the Center's activities ($\bar{X}$ = 4.28).

2 The comparison of personal factors, including gender, age, educational level, occupation, monthly income, community position, and roles within the Democracy Promotion and Development Centers no significant differences in the overall level of public participation in driving the DPDC. Consequently, the research hypotheses were rejected.

3. The guidelines for driving the Democracy Promotion and Development Center should include an emphasis clarifying institutional roles and integrating civil society networks to foster proactive participation. By embedding democratic values into local ways of life and utilizing comprehensive communication and continuous human resource development, supported by adequate funding, genuine long-term sustainability can be achieved

Keywords: Driving; Sub-district Democracy Development Promotion Center; Phichit Province

บทนำ (Introduction)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 78 บัญญัติว่ารัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขประกอบกับมาตรา 258 ก. ด้านการเมือง (1) ที่บัญญัติให้ดำเนินการปฏิรูป

ประเทศด้านการเมืองให้ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองรวมตลอดทั้งการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ รู้จักยอมรับในความเห็นทางการเมืองโดยสุจริตที่แตกต่างกันและให้ประชาชนใช้สิทธิเลือกตั้งและออกเสียงประชามติโดยอิสระปราศจากการครอบงำไม่ว่าด้วยทางใด ซึ่งความมุ่งหมายของบทบัญญัติดังกล่าวถูกอนุวัติในพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. 2560 มาตรา 22 (5) ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีหน้าที่และอำนาจในการส่งเสริมสนับสนุนให้หน่วยงานของรัฐ สถาบันการศึกษา และองค์กรเอกชน ในการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน หรือให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการเลือกตั้ง และความรู้ที่ถูกต้องเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2566: 53-55)

คณะกรรมการการเลือกตั้งได้ออกระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย พ.ศ. 2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2565 โดยกำหนดให้มีศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมและสนับสนุนหน่วยงานภาครัฐในการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องให้แก่ประชาชนเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ในปัจจุบันมีศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย จำนวน 7,517 แห่ง ครอบคลุมทุกตำบลทั่วประเทศ ทำหน้าที่ในการสร้างความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขแก่ประชาชนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ ยุทธศาสตร์ชาติ และแผนการปฏิรูปประเทศด้านการเมือง ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการขับเคลื่อนการทำงานของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยอย่างเป็นรูปธรรม คณะกรรมการการเลือกตั้งได้สร้างภาคีเครือข่ายร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐขับเคลื่อนการดำเนินงานของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยผ่านการทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) กับสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย กรมการปกครอง กรมการพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กรมกิจการผู้สูงอายุ และบันทึกข้อตกลงความร่วมมือระดับนโยบายกับกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2566: ฎ, บทสรุปผู้บริหาร)

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพิจิตรได้ประกาศจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย (ศส.ปชต.) และประกาศแต่งตั้งคณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย จำนวน 89 แห่ง (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพิจิตร, 2568: 3) ให้เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนงานส่งเสริมและพัฒนาประชาธิปไตยในพื้นที่ มีบทบาทหน้าที่เป็นศูนย์กลางการพัฒนาประชาธิปไตย ทำหน้าที่ให้ความรู้ประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง ส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมประชาธิปไตย พัฒนาต่อยอดการสร้างและขยายเครือข่ายพลเมือง รวมถึงส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้งให้กับประชาชนในทุกตำบลและชุมชน โดยคณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยที่มาจากภาคประชาชน เช่น ปราชญ์ชาวบ้าน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน กรรมการหมู่บ้าน กรรมการกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มสตรี อาสาสมัครสาธารณสุข กรรมการประจำหน่วยเลือกตั้ง อาสาสมัคร กศน.ตำบล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น คณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยต้องทำงานกับคนหลายกลุ่ม หลายภาคส่วน นับตั้งแต่ประชาชน เยาวชน กลุ่มสตรี กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน พระ ครู หน่วยงานของรัฐ เอกชนและภาคประชาสังคมอื่นๆ ภารกิจของสำนักคณะกรรมการการ

เลือกตั้ง และศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย มีความสำคัญต่อการพัฒนาการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย สนับสนุนการเลือกตั้ง ส่งเสริมการมีส่วนร่วม การสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยและชุมชนประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นในประเทศไทยได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2566: 1-3)

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาแนวทางในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขในการวางแผนพัฒนาต่อยอดแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร
3. เพื่อเสนอแนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

1. ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย ในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ในระดับมาก
2. ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย ในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร มีความแตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรื่องแนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร มีขอบเขตครอบคลุมประเด็นต่อไปนี้

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน 3) ด้านการบูรณาการขยายและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายภาคพลเมือง 4) ด้านการส่งเสริมให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และ 5) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง (ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย ฉบับที่ 2, 2565: 1)

1.2 ขอบเขตด้านประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

วิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล ในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จำนวน 259 คน

วิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) โดยผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง 5 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) ได้แก่ 1) หัวหน้ากลุ่มงานจัดการเลือกตั้งและการมีส่วนร่วมสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพิจิตร 2) ประธานคณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลในเมือง 3) กรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลคลองคะเชนทร์ 4) กรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลเมืองเก่า 5) เลขานุการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลสายคำโห้

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย และจัดเก็บข้อมูล คือ ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย ในอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร จำนวน 16 แห่ง

1.4 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ตำแหน่งในชุมชน และบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย

ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย 1) ด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข 2) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน 3) ด้านการบูรณาการขยายและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายภาคพลเมือง 4) ด้านการส่งเสริมให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม 5) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณนี้ คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

2.1 แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ตำแหน่งในชุมชน และบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย (Checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตรจังหวัดพิจิตร เป็นแบบสอบถามประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) ประกอบไปด้วย 5 ระดับ

2.2 แบบสัมภาษณ์

ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อศึกษาแนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมภาคประชาชน กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ในประเด็นคำถาม ดังนี้

ประเด็นที่ 1 แนวคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคในการขับเคลื่อนศูนย์ฯ

ประเด็นที่ 2 แนวคำถามเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่

ประเด็นที่ 3 แนวคำถามเกี่ยวกับผลการดำเนินงานในการขับเคลื่อนศูนย์ฯ

ประเด็นที่ 4 แนวคำถามเกี่ยวกับแนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ฯ

ประเด็นที่ 5 แนวคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการขับเคลื่อนศูนย์ฯ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

วิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเสนอคำร้องขอหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาต่อแนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย โดยเก็บข้อมูลกับศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล รวมทั้งสิ้นจำนวน 259 คน พร้อมชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและแจกแบบสอบถามโดยวิธีการตอบแบบสอบถามออนไลน์ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วจึงนำมาทำการประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ต่อไป

วิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเสนอคำร้องขอหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาต่อแนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และดำเนินการสัมภาษณ์จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ และนำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิจัยเชิงปริมาณ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ในรูปแบบแจกแจงความถี่ หาค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน สำหรับทดสอบสมมติฐานเพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย โดยใช้สถิติทดสอบ T-test และ F-test

วิจัยเชิงคุณภาพการวิเคราะห์เนื้อหา ข้อคำถามปลายเปิดที่เกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและแนวทางในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย ด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร และข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลทำการจัดกลุ่มข้อมูล (Data Grouping) ตามประเด็นแล้วเรียบเรียงนำเสนอในรูปแบบวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis Technique)

ผลการวิจัย (Research Results)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร**โดยภาพรวม**

ลำดับ	การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร	ระดับความคิดเห็น		
		($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล
1.	ด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข	4.37	0.60	มาก

2.	ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	4.34	0.67	มาก
3.	ด้านการบูรณาการขยายและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายภาคพลเมือง	4.35	0.60	มาก
4.	ด้านการส่งเสริมให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม	4.34	0.57	มาก
5.	ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง	4.28	0.74	มาก
	ภาพรวม	4.34	0.55	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.34) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ($\bar{X}$ = 4.37) รองลงมา คือ ด้านการบูรณาการขยายและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายภาคพลเมือง ($\bar{X}$ = 4.35) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง ($\bar{X}$ = 4.28)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร

ตารางที่ 2 ผลสรุปการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

ตัวแปรต้น	**ตัวแปรตาม**	**ค่า t**	**ค่า F**	**Sig**	**ผลการศึกษา**	
					ยอมรับ	**ปฏิเสธ**
เพศ	การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย	-1.472	-	0.142	-	✓
อายุ	การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย	-	0.803	0.524	-	✓
ระดับการศึกษา	การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย	-	0.539	0.707	-	✓
อาชีพ	การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย	-	1.447	0.219	-	✓
รายได้ต่อเดือน	การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย	-	0.163	0.921	-	✓
ตำแหน่งในชุมชน	การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย	-	1.794	0.130	-	✓
บทบาทหน้าที่เกี่ยวกับศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย	การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย	-	0.908	0.438	-	✓

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ตำแหน่งในชุมชน และบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยที่แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรค ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล ในอำเภอเมืองพิจิตร ขับเคลื่อนงานอย่างต่อเนื่องทุกตำบลผ่านการประชุมไตรมาสและรณรงค์ช่วงเลือกตั้ง แม้ประสบปัญหาการเปลี่ยนคณะกรรมการบ่อยครั้งตามวาระผู้นำชุมชนจนขาดความต่อเนื่องในบางช่วง แต่มีครู กศน. เป็นแกนกลางช่วยสรรหาทดแทน ทั้งนี้ยังติดขัดด้านงบประมาณที่จำกัดและไม่สม่ำเสมอ จนกรรมการบางส่วนต้องใช้ทุนทรัพย์ส่วนตัวเพื่อให้การดำเนินงานเดินหน้าต่อไปได้ โดยมุ่งเน้นการสร้างพลเมืองคุณภาพในพื้นที่อย่างยั่งยืน

2. ความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ คณะกรรมการส่วนใหญ่มีความเข้าใจบทบาทหน้าที่ในการเป็นศูนย์กลางประสานงานเครือข่ายพลเมือง โดยมุ่งเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และการเลือกตั้งที่ถูกต้องให้แก่เยาวชนและประชาชน พร้อมทั้งยกระดับภารกิจจากการรณรงค์เลือกตั้งไปสู่การปลูกจิตสำนึกพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตยผ่านกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

3. ผลการดำเนินงาน ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยในอำเภอเมืองพิจิตร เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมตามเป้าหมายของ สำนักงาน กกต. จังหวัด โดยมีผลสำเร็จที่ชัดเจนจากการรณรงค์เคาะประตูบ้านเพื่อปลูกจิตสำนึกพลเมืองและสอนการลงคะแนนที่ถูกต้อง ส่งผลให้ประชาชนตื่นตัวออกมาใช้สิทธิเลือกตั้งมากขึ้น บัตรเสียลดลง และเกิดพฤติกรรมการเลือกตั้งที่สุจริตโปร่งใสโดยปราศจากการซื้อสิทธิขายเสียงอย่างเป็นรูปธรรมในพื้นที่

4. แนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยระดับฐานรากผ่านกิจกรรมที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและการขยายเครือข่ายพลเมืองอย่างยั่งยืน โดยเน้นยุทธศาสตร์การพัฒนาคนด้วยหลักสูตรพลเมืองคุณภาพ เพื่อสร้างมวลชนที่เข้มแข็งทั้งกลุ่มสตรีและอาสาสมัคร พร้อมบูรณาการร่วมกับภาคีเครือข่ายและใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดกลไกการทำงานที่มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายอย่างชัดเจนในระดับตำบลและหมู่บ้าน

5. ในปัจจุบันการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยในอำเภอเมืองพิจิตรอยู่ในระดับให้ความร่วมมือในการรับฟังและแสดงความคิดเห็นต่อกิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตยอย่างดี ส่งผลให้เกิดความตื่นตัวในการเฝ้าระวังและกล้าแจ้งเบาะแสการทุจริตเลือกตั้งมากขึ้น อย่างไรก็ตามควรยกระดับให้ประชาชนเป็นผู้กำหนดแนวทางกิจกรรมด้วยตนเองควบคู่กับการสนับสนุนงบประมาณที่เพียงพอเพื่อสร้างความเข้มแข็งและการพัฒนาที่ยั่งยืนในอนาคต

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

1. ด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมเผยแพร่ความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ต่อระบอบประชาธิปไตยของไทย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย มีหน้าที่ช่วยเหลือคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดในการเผยแพร่วิชาการ การให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขสอดคล้องกับระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย พ.ศ. 2560 (ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย พ.ศ.2560, 2561 : 3) ที่บัญญัติเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ส่งเสริมการตรวจสอบการเลือกตั้ง การส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยสุจริต และเที่ยงธรรม การขยายและพัฒนาเครือข่ายให้เข้ามาช่วยเหลือการเลือกตั้ง รวมทั้งสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้เกิดขึ้นกับประชาชน ตลอดจนทำหน้าที่พลเมืองดีพิทักษ์รักษาสิทธิของตนเอง ของผู้อื่น ของชุมชนตามรัฐธรรมนูญด้วยวิถีทางระบอบประชาธิปไตยและดำเนินการอื่นตามที่ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมอบหมายไว้และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชานาถ ทำชาวนา (2563) ผลการวิจัยพบว่าการส่งเสริมประชาธิปไตยของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดลำปางคือการสร้างความเป็นพลเมือง การสร้างการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน และการสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ| เบ็ญจวรรณ จามน้อยพรหม (2564) ผลการวิจัยพบว่าควรรณรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนเกิดความตระหนักในการเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับประชาธิปไตยและควรส่งเสริมการให้ความรู้ด้านการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

2. ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมรณรงค์ส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการจัดกิจกรรมรณรงค์เป็นส่วนหนึ่งของการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนที่ต่างคนต่างเข้ามามีบทบาทในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย สอดคล้องกับแนวคิดของโคเฮน และอัฟฮอฟ (1980 อ้างถึงใน พัฒณปกรณ์ ดอนตุ้มไพร (2566: 13) ที่ได้กล่าวว่าการมีส่วนร่วมมี 4 ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทุกขั้นตอนมีความสัมพันธ์ โดยมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมเป็นประการสำคัญ ซึ่งในแนวทางการมีส่วนร่วมนั้นมุ่งให้ประชาชนเป็นผู้ที่มีบทบาทในทุก ๆ เรื่อง ไม่ใช่ว่ากำหนดให้ประชาชนปฏิบัติในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ทุกอย่างต้องเป็นเรื่องของประชาชนที่คิด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศักดิ์ดา เอี่ยมชัย (2566) ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจมาภรณ์ บุญรัตนไพโรจน์ (2566) ผลการวิจัยพบว่าระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 ของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองบึงยี่โถ จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ด้านการบูรณาการขยายและพัฒนาศักยภาพเครือข่ายภาคพลเมือง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมร่วมกับเครือข่ายต่าง ๆ ในชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหน่วยงานภาครัฐในปัจจุบันมีการดำเนินการแบบบูรณาการในทุกด้าน สอดคล้องกับแนวคิดของสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา (2566: 55) แนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย มีการประชุมร่วมกัน ขยายผลสู่เครือข่ายสมาชิกกลุ่ม องค์กรของตน และประสานงานภาคีเครือข่ายอื่นในพื้นที่ โดยบูรณาการการทำงานร่วมกันและสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจมาภรณ์ บุญรัตนไพโรจน์ (2566) ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 ของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองบึงยี่โถ จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับมาก

4. ด้านการส่งเสริมให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ประชาชนเกี่ยวกับวัน เวลา สถานที่เลือกตั้ง ขั้นตอน และวิธีการลงคะแนนเสียงที่ถูกต้อง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าบทบาทหน้าที่ที่สำคัญของคณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยคือการรณรงค์ประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง สอดคล้องกับแนวคิดของ ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ (2557: 3) อธิบายว่าคุณสมบัติเฉพาะที่จะนำประเทศไปสู่สันติสุขด้วยวิถีประชาธิปไตยต้องมีความเข้าใจและตระหนักถึงสถานภาพและบทบาทของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานภาพและบทบาทของพลเมือง ตระหนักถึงความสำคัญของตนเองในฐานะพลเมืองซึ่งเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยมีสถานภาพเป็นทั้งผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครอง ต้องตระหนักถึงสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่นใช้สิทธิและเสรีภาพของตนเองอย่างมีความรับผิดชอบ เช่น ศึกษาผู้สมัครรับเลือกตั้งอย่างดีก่อนไปใช้สิทธิเลือกตั้ง และสอดคล้องกับงานวิจัยของศักดิ์ดา เอี่ยมชัย (2566) ผลการวิจัยพบว่าระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของผู้ตอบแบบสอบถามในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งในด้านการตัดสินใจในการเลือกตั้ง ด้านการดำเนินการเลือกตั้ง และด้านการร่วมรณรงค์เลือกตั้ง

5. ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกระบวนการเลือกตั้ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือการมีส่วนร่วมในการติดตามและตรวจสอบการนับคะแนนเสียงให้เป็นไปอย่างถูกต้อง สุจริต โปร่งใส และตรวจสอบได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการขับเคลื่อนของของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยที่เน้นการสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังในชุมชน และความตระหนักของประชาชนว่าการนับคะแนนที่เป็นธรรมคือจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่สุดของการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่ตรวจสอบได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ลินวัตร วาลีประโคน และคณะ (2563: 119-120) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) เกี่ยวกับการควบคุมและการตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด และเป็นการแสดงถึงการปรับตัวในการมีส่วนร่วม และสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจมาภรณ์ บุญรัตนไพโรจน์ (2566) ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 ของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองบึงยี่โถ จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งในด้านการใช้สิทธิเลือกตั้ง และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง

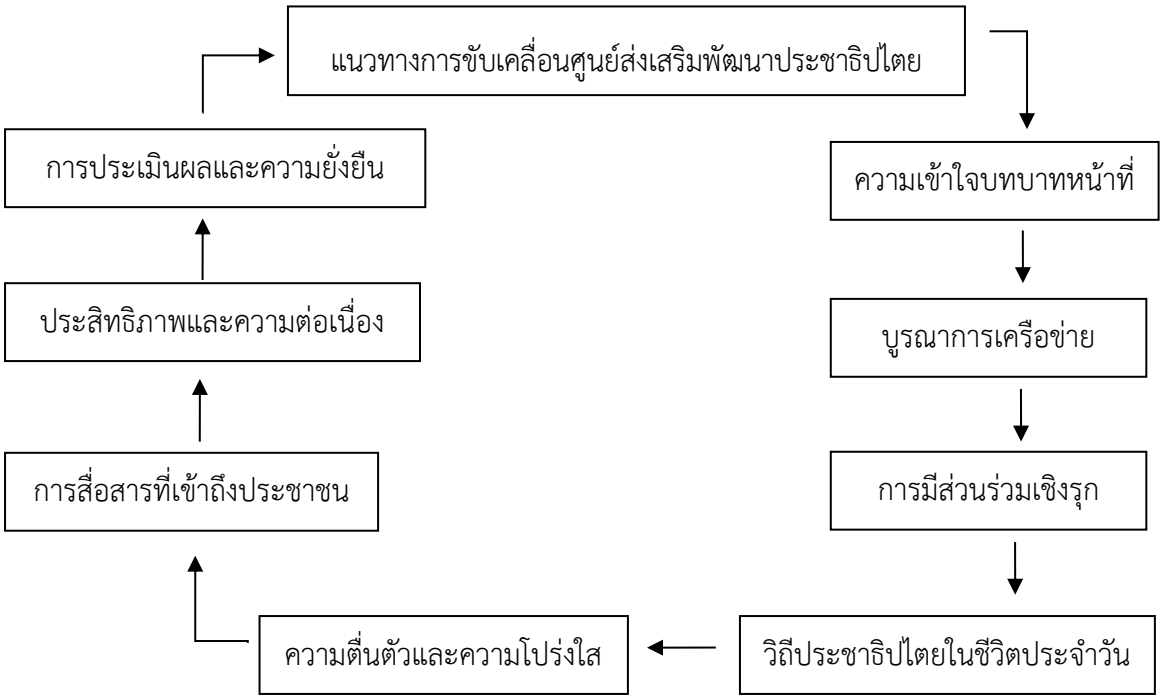
วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับการมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ตำแหน่งในชุมชน และบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย ที่แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าคณะกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย ตระหนักในบทบาทหน้าที่ในการขับเคลื่อนภารกิจในอำนาจหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้งในระดับพื้นที่ จึงมีบทบาททั้งการบริหาร การประสานงาน การพัฒนาชุมชน ด้านประชาธิปไตยและการเลือกตั้ง และเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้การขับเคลื่อนภารกิจศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย โดยยึดหลักการที่ว่าไม่มีงบประมาณก็สามารถขับเคลื่อนภารกิจได้ สอดคล้องกับระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย พ.ศ. 2560 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้บัญญัติเกี่ยวกับการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยมีหน้าที่ช่วยเหลือคณะกรรมการการเลือกตั้ง สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง และสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดในการเผยแพร่วิชาการ การให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับรัฐธรรมนูญ และการศึกษาแก่ประชาชน รวมทั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง การพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ส่งเสริมการตรวจสอบการเลือกตั้ง การส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยสุจริต และเที่ยงธรรม การขยายและพัฒนาเครือข่ายให้เข้ามาช่วยเหลือการเลือกตั้ง รวมทั้งสร้างจิตสำนึกสาธารณะให้เกิดขึ้นกับประชาชน ตลอดจนทำหน้าที่พลเมืองดีพิทักษ์รักษาสิทธิของตนเอง ของผู้อื่น ของชุมชนตามรัฐธรรมนูญ ด้วยวิถีทางระบอบประชาธิปไตยและดำเนินการอื่นตามที่ผู้อำนวยการสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดมอบหมายไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของบรรหาร ถนอมญาติ (2566) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเหมือง อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพศ สถานภาพการสมรส และระดับการศึกษา ต่างกัน มีส่วนร่วมทางการเมืองในเขตเทศบาลตำบลเหมือง อำเภอเมืองจังหวัดชลบุรีไม่แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยกรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ความสำคัญคือการยกระดับการดำเนินงานโดยการปรับเปลี่ยนจากการทำงานตามภารกิจเฉพาะหน้าในช่วงเลือกตั้งไปสู่การสร้างความเป็นพลเมืองอย่างต่อเนื่อง โดยต้องเร่งแก้ไขปัญหาอุปสรรคด้านการผลัดเปลี่ยนคณะกรรมการบ่อยครั้งผ่านระบบการบริหารจัดการข้อมูลที่ดีและลดข้อจำกัดด้านงบประมาณด้วยการแสวงหาภาคีเครือข่ายบูรณาการร่วมกับกิจกรรมในชุมชนและหน่วยงานอย่าง สกร. (กศน. เดิม) อย่างใกล้ชิด เน้นการสื่อสารเชิงรุกผ่านเทคโนโลยีและพลังของเครือข่ายคนรุ่นใหม่เพื่อสร้างการรับรู้ในวงกว้างมากกว่าเพียงการเคาะประตูบ้านแบบเดิม สิ่งสำคัญที่สุดคือการยกระดับการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนจากเพียงผู้ให้ความร่วมมือ หรือผู้รับฟังข่าวสาร ไปสู่ระดับความร่วมมือในการร่วมกำหนดทิศทาง และวาระการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย ซึ่งจะนำไปสู่ความตื่นตัวในการเฝ้าระวังทางการเมือง การลดความขัดแย้ง และการขับเคลื่อนประชาธิปไตยจากฐานรากที่โปร่งใสและยั่งยืน โดยมีการสนับสนุนเชิงนโยบายและวิชาการจากสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเป็นแกนกลางสำคัญในการขับเคลื่อนในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของรัชตา คำเสมานันท์ (2562: 377-404) การพัฒนาแนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองให้กับกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลในเขตภาคเหนือของประเทศไทย ประกอบด้วย แนวทางส่งเสริมความเป็นพลเมืองใน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ทางการเมืองและประชาธิปไตย ด้านความเข้าใจในความเป็นพลเมือง ด้านการมีคุณธรรมและจริยธรรม ด้านการมีส่วนร่วมในนโยบาย ด้านความชัดเจนของนโยบาย และด้านความเพียงพอของทรัพยากรในการดำเนินงาน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการวิจัย เรื่อง แนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้และจัดทำเป็นโมเดลแนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย เรียกว่า “ Umawadee Model” โดยมีรายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพ 1 โมเดลแนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย เรียกว่า (Umawadee Model) (อุมาวดี อุทัยศรี, พนักงานการเลือกตั้งสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพิจิตร)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยควรมีนโยบายสนับสนุนการบูรณาการแผนงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) โดยเฉพาะในกิจกรรมที่เชื่อมโยงประชาธิปไตยเข้ากับชีวิตประจำวันของประชาชนในแต่ละพื้นที่

1.2 ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยควรเน้นการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนให้เป็นแกนนำในการเผยแพร่ข้อมูลที่ถูกต้องและร่วมกันตรวจสอบข้อมูลเท็จผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อลดช่องว่างระหว่างวัยในการมีส่วนร่วมทางการเมือง

1.3 ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยควรมีการปรับปรุงโครงสร้างเพื่อพัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้ตลอดชีวิต ปรับเปลี่ยนจากการทำงานเฉพาะกิจช่วงเลือกตั้ง ให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ที่มีกิจกรรมต่อเนื่องตลอดทั้งปี โดยเน้นการสร้างพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตยในชีวิตประจำวัน

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

2.2 ควรศึกษาความร่วมมือระหว่างหน่วยงานในการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน กรณีศึกษาในเขตอำเภอเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยด้วยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน ในเขตอำเภอต่างๆในจังหวัดพิจิตร

เอกสารอ้างอิง (References)

ถวิลวดี บุรีกุล เออเจนี เมริโอ และรัชวดี แสงมหะหมัด. (2557). **พลเมืองไทย: การสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย.** [Online]. แหล่งที่มา https://web.kpi.ac.th/knowledge/book/data/740 สืบค้นเมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2569.

บรรหาร ถนอมญาติ (2566). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเหมือง อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี**. งานนิพนธ์ ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.

เบญจมาภรณ์ บุญรัตนไพโรจน์ (2566). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองตามรัฐธรรมนูญ พุทธศักราช 2560 ของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลเมืองบึงยี่โถ จังหวัดปทุมธานี**. สารนิพนธปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

เบ็ญจวรรณ จามน้อยพรหม (2564). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอเมืองสกลนคร จังหวัดสกลนคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

พัฒณปกรณ์ ดอนตุ้มไพร. (2566). **รูปแบบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของภาคประชาชนในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิษณุโลก**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์**.** มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย พ.ศ. 2560. (2561, 24 มกราคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 135 ตอนที่ 3 ก หน้า 33-46.

ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2565. (2565, 24 มิถุนายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 139 ตอนที่ 40 ก หน้า 21-27.

รัชตา คำเสมานันทน์. (2562). การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมความเป็นพลเมืองของกรรมการศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบลในเขตภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. **วารสารการเมือง การบริหารและกฎหมาย.** 11(2): 377-404.

ลีนวัตร วาลีประโคน วันชัย สุขตาม และ จิรายุ ทรัพย์สิน. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการท่องเที่ยวชุมชนในพื้นที่อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์. **วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น.** 4(1): 117-130.

ศักดิ์ดา เอี่ยมชัย (2566). **การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในเขตอำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2566). **25 ปี กกต. เส้นทางการจัดการเลือกตั้งสู่ประชาธิปไตยที่ยั่งยืน** [เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์]. สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง.

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพิจิตร. (2568). **ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดพิจิตร เรื่อง การจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล** [Online]. แหล่งที่มา : https://www.ect.go.th/th/phichit/db_155_phichit_cms_30 สืบค้นเมื่อ 10 กุมภาพันธ์ 2569.

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2566). **รายงานการพิจารณาศึกษา เรื่อง “แนวทางการขับเคลื่อนศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตย (ศส.ปชต.)” ของคณะกรรมาธิการการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา**. กรุงเทพฯ: คณะกรรมาธิการการพัฒนาการเมืองและการมีส่วนร่วมของประชาชน วุฒิสภา.

สุชานาถ ทำชาวนา. (2563). **ศูนย์ส่งเสริมพัฒนาประชาธิปไตยตำบล (ศส.ปชต.) สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งกับการส่งเสริมประชาธิปไตย จังหวัดลำปาง**. การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร

Management for Enhancing the Capacity of Vocational Skill Development in the Sunday Buddhist Study Centers of Phichit Province

สุรีย์รัตน์ จันทรสอน[1] ภาสกร ดอกจันทร์[2] ยุวดี พ่วงรอด[3]
Sueerat Jantarason, Phasakorn Dokchan, Yuvadee Phongrod

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรคในการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการของศูนย์ฯ และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพของศูนย์ฯ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 262 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบด้วยค่าสถิติ T-Test และ F-test รวมถึงการวิเคราะห์เนื้อหาแบบสอบถามปลายเปิด

ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านสภาพปัจจุบันของศูนย์ฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.59) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริหารจัดการและการจัดสรรงบประมาณมีประสิทธิภาพและโปร่งใส ($\bar{X}$ = 3.87) สำหรับด้านปัญหา และอุปสรรค โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.01) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ งบประมาณที่ได้รับสนับสนุนไม่เพียงพอเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานและการจัดกิจกรรมของศูนย์ฯ ($\bar{X}$ = 4.04)

2. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการของศูนย์ฯ พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และครูผู้สอนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขณะที่ตำแหน่งแตกต่างกัน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางในการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพของศูนย์ฯ พบว่า ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ เพิ่มบุคลากรและค่าตอบแทนครู พัฒนาสื่อดิจิทัล จัดกิจกรรมตามวัยและความสนใจผู้เรียน พร้อมระบบนิเทศและประเมินผลที่ชัดเจน

Received: 2026-02-07 Revised: 2026-03-05 Accepted: 2026-03-08

[1] รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Faculty of Social Sciences and Local Development/ Pibulsongkram Rajabhat University. E-mail: sureerat132016@gmail.com

[2] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Faculty of Social Sciences and Local Development/ Pibulsongkram Rajabhat University. E-mail: phat.mbu@gmail.com

[3] อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Faculty of Social Sciences and Local Development/ Pibulsongkram Rajabhat University. E-mail: aoryuvadee@gmail.com

คำสำคัญ (Keywords) : การบริหารจัดการ; การเสริมสร้างทักษะอาชีพ;
ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

Abstract

This research article aimed to: 1) examine the status, problems, and obstacles in the management of Sunday Buddhist Studies Centers in Phichit province; 2) compare personal factors with opinions regarding the status, problems, obstacles, and management success of the centers; and 3) propose management guidelines to enhance the centers' capabilities in vocational skill development. This quantitative study utilized questionnaires to collect data from a sample of 262 monks and laypeople. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, T-test, and F-test, alongside content analysis for open-ended responses.

The research findings revealed that

1. The overall status of the centers was at a high level ($\bar{X}$ = 3.59), with the highest-rated item being efficient and transparent management and budget allocation ($\bar{X}$ = 3.87). In contrast, problems and obstacles were perceived at a moderate level overall ($\bar{X}$ = 3.01), with the most significant issue being insufficient budget support, which hindered the centers' operations and activities ($\bar{X}$ = 4.04).

2. The comparison of personal factors revealed that administrative committee members and teachers of different genders, ages, and educational levels held significantly different overall opinions at the .05 level of statistical significance. However, differences in position did not result in a statistically significant difference in opinions.

3. To enhance the centers' capacity for vocational skill development, the study recommends ensuring adequate budget allocation, increasing personnel and teacher compensation, developing digital instructional media, and organizing activities tailored to learners' ages and interests. Furthermore, a clear and systematic supervision and evaluation process should be established.

Keywords: Management; Vocational Skill Enhancement; Sunday Buddhist Study Center

บทนำ (Introduction)

ซอฟต์พาวเวอร์ (Soft Power) เป็นที่แพร่หลายในต่างประเทศ ตั้งแต่ช่วงประมาณ ปี ค.ศ. 1980 โดยผู้ที่เริ่มต้นนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการโน้มน้าวผู้อื่นโดยปราศจากกำลังทหาร คือ ศาสตราจารย์ โจเซฟ เอส. เนย์ จูเนียร์ (Joseph S. Nye Jr.) นักวิชาการด้านนโยบายต่างประเทศของอเมริกาและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ปัจจุบันแนวคิดเกี่ยวกับ “ซอฟต์พาวเวอร์” ได้ถูกพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และแนวคิดนี้ถูกนำไปใช้เป็นกลยุทธ์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และสร้างภาพลักษณ์ของประเทศต่าง ๆ โดยกลยุทธ์

นั้นต้องผ่านการออกแบบให้เหมาะสมกับบริบท สอดคล้องกับคุณค่าอัตลักษณ์ และวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนในประเทศนั้น ๆ ด้วย (พิชญาภา ศิริรัตน์, 2567)

ประเทศไทยมีพื้นฐานที่โดดเด่นมี “ศักยภาพ” มากมายที่สามารถนำไปใช้สร้างพลังโน้มนำหรือซอฟต์พาวเวอร์ ให้ผู้คนทั่วโลกอยากมี อยากได้ อยากเป็นแบบไทย ไม่ว่าจะศักยภาพจากทุนวัฒนธรรม สถานที่ท่องเที่ยวอันสวยงาม ศิลปะสมัยใหม่ กีฬามวยไทย เกมไทย แฟชั่นไทย รวมถึงอาหารไทยที่มีชื่อเสียงในระดับโลก ๆ ซึ่งศักยภาพเหล่านี้แฝงอยู่ใน “ฝีมือ” ของคนไทยทุกคน ดังนั้น เมื่อรัฐบาลเห็นโอกาสที่ “สร้างรายได้ สร้างเศรษฐกิจใหม่ เพื่อไทยทุกคน” จึงเสนอนโยบายซอฟต์พาวเวอร์ (Soft Power) ซึ่งเป็นนโยบายที่รัฐบาลต้องการยกระดับพัฒนาความรู้ ความสามารถ และความคิดสร้างสรรค์คนไทย ให้เกิดมูลค่าและสร้างรายได้ มีเป้าหมายพัฒนาเศรษฐกิจประเทศให้พ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง และทำให้ประชาชนหลุดพ้นความยากจน นำไปสู่การออกแบบนโยบายพัฒนาซอฟต์พาวเวอร์ทั้งระบบให้สอดประสานเชื่อมโยงกันใน 3 ส่วน คือ "สร้างคน สร้างงาน สร้างตลาด" ผ่านระบบแพลตฟอร์มที่เปิดโอกาสให้คนไทยทุกคน สามารถเข้าถึงการฝึกอบรม เพื่อยกระดับทักษะเดิม (Re-skill) เพิ่มเติมทักษะใหม่ (Up-skill) ผ่านโครงการ “หนึ่งครอบครัว หนึ่งซอฟต์พาวเวอร์” หรือ One Family One Soft Power (OFOS) เกิดการสร้างแรงงานทักษะสูงด้านซอฟต์พาวเวอร์ กว่า 20 ล้านคน (สุรพงษ์ สืบวงศ์ลี, 2566)

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม เล็งเห็นถึงความสำคัญของพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน/ราชการ) ซึ่งเป็นสถาบันที่อยู่คู่สังคมไทยมายาวนานและเป็นทุนมรดกทางสังคมที่มีบทบาทมากในชุมชน จึงได้จัดทำโครงการอุดหนุนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น โดยให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาและบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในชุมชนของตน ซึ่งอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมทำให้ทุกฝ่ายรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่เป็นศูนย์แห่งการเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Society) เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม ส่งเสริมให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นศูนย์กลางของชุมชน นำนวัตกรรม สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนวิชาธรรมศึกษาสำหรับเด็ก และเยาวชน การส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนอาชีพในชุมชน ส่งเสริม 1 ครอบครัว 1 ทักษะ Soft Power (1 OFOS) เสริมสร้างสมรรถนะการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในการจัดกิจกรรม ร่วมกับเครือข่าย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและตอบสนองกับบริบททางสังคมวัฒนธรรมและสถานการณ์ในปัจจุบัน (กรมการศาสนา, 2562: 15-21)

จะเห็นได้ว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีบทบาทสำคัญทั้งด้านการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรม ควบคู่กับการเป็นศูนย์พัฒนาอาชีพของชุมชน โดยนำทุนทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นมาพัฒนาและต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะ สอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมและภูมิศาสตร์ของแต่ละพื้นที่ อันนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนอย่างทั่วถึง ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน รวมถึงส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืน อย่างไรก็ตามภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีในปัจจุบัน บทบาทของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาและขยายขอบเขตให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ เพื่อเป็นแนวทางในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน จึงมีความจำเป็นต้องร่วมกันพัฒนา ส่งเสริม และสนับสนุนให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความพร้อมและศักยภาพในการเป็นแหล่งเรียนรู้แบบองค์รวม

ทั้งในด้านคุณธรรม จริยธรรม และการเสริมสร้างทักษะอาชีพ โดยสามารถดำเนินการผ่านแนวทางสำคัญ เช่น การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายทั้งรูปแบบดั้งเดิมและสื่อเทคโนโลยี การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ และทักษะความคิดสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียน ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จึงไม่เพียงแต่ทำหน้าที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านศาสนาเท่านั้น แต่ยังสามารถพัฒนาให้เป็น “ศูนย์เรียนรู้ชุมชนเพื่อคุณภาพชีวิต” ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรม และเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน (กรมการศาสนา, 2562: 11-13)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร เนื่องจากตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมทักษะอาชีพให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนในชุมชน อันนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์อย่างรอบด้าน สามารถนำทักษะอาชีพที่ได้รับไปประยุกต์ใช้และต่อยอดในการสร้างรายได้ เกิดการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มจากทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่น และนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรคในการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ โดยผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตงานวิจัยออกเป็น 5 ขอบเขต ดังนี้

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร โดยมีขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1.1.1 การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยมุ่งเน้นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรคในการบริหารจัดการในการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร

1.1.2 ขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพ เพื่อทราบถึงความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในพื้นที่จังหวัดพิจิตร

1.1.3 แนวทางในการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่จังหวัดพิจิตร ประกอบด้วย 1) ด้านงบประมาณ 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านสื่อ อุปกรณ์ และสถานที่ 4) ด้านผู้เรียน 5) การบริหารจัดการองค์กรแบบผสานวิธี และ 6) การนิเทศและประเมินผล

1.2 ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในพื้นที่จังหวัดพิจิตร จำนวน 47 ศูนย์ โดยแบ่งเป็นคณะกรรมการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ศูนย์ละ 10 รูป/คน รวมจำนวน 470 รูป/คน ครูผู้สอน จำนวน 286 รูป/คน ผู้เรียน รวมทั้งสิ้น 756 รูป/คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในพื้นที่จังหวัดพิจิตร และครูผู้สอน รวมจำนวน 262 รูป/คน โดยได้มาจากการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการใช้สูตร/ตารางของ Taro Yamane (อ้างถึงใน จุติเดช สืบตระกูล, 2560: 19) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 หรือระดับค่าความเชื่อมั่น 95% และค่าความคาดเคลื่อน 0.05

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในพื้นที่จังหวัดพิจิตร จำนวน 47 ศูนย์

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ตั้งแต่เดือนกันยายน 2568 ถึง เดือนธันวาคม 2568

1.5 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง

ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จำนวน 3 ด้าน

1) ด้านสภาพปัจจุบันในการบริหารจัดการในการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร

2) ด้านปัญหา และอุปสรรคในการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร

3) ด้านความสำเร็จและขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำแบบสอบถาม ซึ่งจำแนกออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลหรือข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นคำถามของแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรคในการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ตอนที่ 3 เป็นคำถามของแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามเกี่ยวกับความสำเร็จและการเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของแนวทางการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเสนอคำร้องขอหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาต่อศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในพื้นที่จังหวัดพิจิตร โดยเก็บข้อมูลกับคณะกรรมการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และครูผู้สอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ รวมทั้งสิ้นจำนวน 262 รูป/คน พร้อมชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและแจกแบบสอบถามโดยวิธีการตอบแบบสอบถามออนไลน์ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วจึงนำมาทำการประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ในรูปแบบแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

4.2 การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน สำหรับทดสอบสมมติฐาน เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร โดยใช้สถิติทดสอบ T-test และ F-test

4.3 การวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิด โดยจัดหมวดหมู่ข้อเสนอแนะ ตีความหมาย และสร้างข้อสรุป

ผลการวิจัย (Research Results)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรคในการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการปฏิบัติ และระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับด้านสภาพปัจจุบันของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านปัญหา และอุปสรรคในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์**โดยภาพรวม**

ลำดับ	การบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านสภาพปัจจุบันของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	3.59	0.75	มาก
2	ด้านปัญหา และอุปสรรคในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	3.01	0.56	ปานกลาง
	รวม	**3.30**	**0.43**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการปฏิบัติ และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านสภาพปัจจุบันของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านปัญหา และอุปสรรคในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านสภาพปัจจุบันของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 รองลงมา คือ ด้านปัญหา และอุปสรรคในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร

ตารางที่ 2 ผลสรุปการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig.	ผลการศึกษา	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	3.310	-	0.002*	✓	-
อายุ	สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	-	9.507	< 0.001*	✓	-
ระดับการศึกษา	สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	-	15.624	< 0.001*	✓	-
ตำแหน่ง	สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	-1.225	-	0.222	-	✓

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และครูผู้สอนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน

2. คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และครูผู้สอนที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน

3. คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน

4. คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และครูผู้สอนที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางในการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่จังหวัดพิจิตร จากการเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ด้านงบประมาณ ควรที่จะต้องมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดให้เพียงพอ สำหรับการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานเกิดความต่อเนื่องและเป็นระบบ

2. ด้านบุคลากร ควรที่จะต้องมีระบบการบริหารทรัพยากรบุคคล โดยมีนโยบายเชิงรุกในการเพิ่มจำนวนบุคลากรทางการศึกษาให้เพียงพอกับผู้เรียน และมุ่งเน้นการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับทักษะวิชาชีพโดยเฉพาะ พิจารณาจัดสรรค่าตอบแทนให้ครูผู้สอนลักษณะเป็นแบบรายเดือน เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานระยะยาว ตลอดจนจัดให้มีการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง เช่น จัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างทักษะและองค์ความรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและตลาดแรงงาน

3. ด้านสื่อ อุปกรณ์ และสถานที่ ควรที่จะต้องจัดหาและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบดิจิทัล เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์จริง และช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงแหล่งข้อมูลอาชีพได้ทั่วถึง รวมถึงการปรับปรุงสถานที่จากห้องเรียนแบบบรรยายให้เป็นห้องปฏิบัติการอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น เช่น ศูนย์ฝึกงานฝีมือ หรืองานเกษตรแปรรูป

4. ด้านผู้เรียน ควรที่จะต้องจัดกลุ่มผู้เรียนและกิจกรรมเสริมสร้างทักษะอาชีพให้สอดคล้องตามความสนใจและขีดความสามารถของแต่ละช่วงวัย รวมถึงการส่งเสริมสมรรถนะที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความสมดุลทั้ง ความรู้ (Knowledge) ในอาชีพ ทักษะ (Skill) ในการปฏิบัติ และคุณลักษณะส่วนบุคคล (Attribute/Value) เช่น ความอดทน ความซื่อสัตย์ และจริยธรรมในการทำงาน รวมถึงการนำบุคลากรที่มีประสบการณ์หรือปราชญ์ชาวบ้านมาเป็นพี่เลี้ยงสอนทักษะอาชีพโดยตรงแก่ผู้เรียน เพื่อลดช่องว่างระหว่างวัยและสร้างการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และนำค่านิยมวัฒนธรรมท้องถิ่นพิจิตรมาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของอาชีพที่เชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ชุมชน

5. การบริหารจัดการองค์กรแบบผสานวิธี ควรที่จะต้องมีการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนร่วมกับการจัดโครงสร้างการบริหารที่ยืดหยุ่น สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน และหน่วยงานทั้งภาครัฐภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรม

6. การนิเทศและประเมินผล ควรที่จะต้องมีระบบการติดตามและประเมินผลที่เป็นรูปธรรม เพื่อนำผลมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดแรงงานและความสนใจของเด็กเยาวชน และประชาชนในพื้นที่

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรคในการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สามารถอภิปรายผลตามองค์ประกอบ 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านสภาพปัจจุบันของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริหารจัดการและการจัดสรรงบประมาณของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีประสิทธิภาพและโปร่งใส ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตรมีการกำกับดูแล ติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ นำไปสู่การพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มีประสิทธิภาพสามารถเอื้ออำนวยประโยชน์ให้แก่ชุมชน และมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสังคม ส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการบริหารของ กรมการศาสนา (2562: 15, 31, 64) รวมถึงมีการดำเนินงานที่เป็นระบบตามหลักการบริหารจัดการ และสอดคล้องกับแนวคิดของ จุติเดช สืบตระกูล (2560: 12) ที่กล่าวว่า การนำปัจจัยทางการบริหารที่สำคัญอันได้แก่ บุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ มาใช้ผ่านกระบวนการวางแผน การจัดองค์การอย่างเหมาะสม การเป็นผู้นำ และการควบคุมทำให้การทำงานบรรลุเป้าหมายร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพมีการติดตามประเมินผล และปรับปรุงสู่การพัฒนา และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จันทนา สิทธิพันธ์ (2565: 132-134) ที่พบว่าศูนย์ได้บริหารจัดการศึกษาจนประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย การบริหารจัดการนโยบายและกฎระเบียบมีความชัดเจน ภาครัฐและเครือข่ายส่งเสริมและสนับสนุน และการกำกับติดตามคุณภาพการจัดการศึกษามีมาตรฐาน ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความเข้มแข็ง คณะกรรมการมีวิสัยทัศน์ ครูมีคุณสมบัติที่เหมาะสม การกำหนดมาตรฐานศูนย์มีประสิทธิภาพ การวัดประเมินผลสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน การนิเทศกำกับติดตามการเรียนการสอนเน้นการมีส่วนร่วม และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครูสุตวุฒิการ (พิพิธวุฒิการ) ศรีธนะ (2565: 76-77) ที่พบว่า สภาพการดำเนินการโครงการพัฒนาทักษะสัมมาอาชีพ ของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา-เชียงราย ด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านการติดตามประเมินผล และด้านการปรับปรุงและพัฒนา

2. ด้านปัญหา และอุปสรรค ในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ งบประมาณที่ได้รับสนับสนุนไม่เพียงพอเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานและการจัดกิจกรรมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า งบประมาณเป็นปัจจัยหลักสำคัญสำหรับการดำเนินงานต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จุติเดช สืบตระกูล (2560: 12) ที่กล่าวว่า การบริหารงานหากขาดงบประมาณ หน่วยงานก็ยากที่จะบรรลุเป้าหมาย หากหน่วยงานขาดวัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากรในการบริหารแล้วก็ย่อมจะเป็นอุปสรรค หรือก่อให้เกิดปัญหาในการบริหารงาน และสอดคล้องกับแนวคิดและผลการวิจัยของ พระครูชลธารโสภิต (2565: 13 และ 152-153) โดยระบุว่าการบริหารจัดการคือการใช้ศาสตร์และศิลป์มาเป็นกระบวนการให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ เงิน วัสดุสิ่งของ และวิธีปฏิบัติงานเป็นอุปกรณ์ในการดำเนินงาน ซึ่งผลการวิจัยพบว่าสภาพปัญหาการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านพื้นที่การเรียนรู้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านเพศ พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และครูผู้สอนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตรในภาพรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากว่า บทบาทและความรับผิดชอบที่แตกต่างกันซึ่งส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุที่เป็นคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และครูผู้สอนซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการวางแผนและการบริหารจัดการ รวมถึงการตัดสินใจภายในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มากกว่าเพศหญิง แต่คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และครูผู้สอนที่มีเพศต่างกันมีความเห็นต่อความสำเร็จและการเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแม้เพศชายและเพศหญิงอาจมีมุมมองต่อกระบวนการทำงานหรืออุปสรรคที่เผชิญแตกต่างกันตามลักษณะการปฏิบัติงาน แต่ทั้งสองเพศต่างมีเป้าหมายและความพึงพอใจต่อผลสำเร็จในการสร้างทักษะอาชีพให้ผู้เรียนในทิศทางเดียวกัน สรุปได้ว่า ไม่ว่าจะเป็นเพศใดต่างเล็งเห็นถึงความสำเร็จของการดำเนินงานในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Fayol (1949 อ้างถึงใน มนต์ทิภา วงศทวีวัฒน์, 2552: 11-12) เกี่ยวกับความสามัคคีที่เน้นความร่วมมือร่วมใจของทีมงานโดยไม่แบ่งแยกเพื่อให้บรรลุเป้าหมายองค์กร และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ พระครูชลธารโสภิต (2565: 13) ที่ระบุว่าการบริหารต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรทุกระดับเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

2. ด้านอายุ พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และครูผู้สอนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตรในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน โดยเฉพาะกลุ่มคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และครูผู้สอนที่มีอายุ 51-60 ปี ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า จากประสบการณ์ในการทำงานที่ยาวนาน ส่งผลให้เกิดความเชี่ยวชาญ ความเข้าใจบริบทและความสำเร็จเชิงคุณภาพของศูนย์ฯ รวมถึงมีความผูกพันกับองค์กรอย่างลึกซึ้ง ทำให้มองเห็นภาพรวมความสำเร็จและคุณค่าของงานได้ชัดเจนกว่ากลุ่มวัยเริ่มปฏิบัติงาน หรือบุคลากรรุ่นใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของ Super (1957 อ้างถึงใน เสาวลักษณ์ ขาวเขียว, 2564: 15-17) ที่ระบุว่า บุคคลในขั้นชีวิตมั่นคงเป็นวัยที่ให้ความสำคัญกับความก้าวหน้าและการรักษามาตรฐานการทำงาน รวมถึงมีความผูกพัน เห็นความสำคัญ และรับรู้ถึงความสำเร็จในงานหรือความสำเร็จขององค์กรได้มากกว่าช่วงวัยอื่น

3. ด้านระดับการศึกษา พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตรในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน โดยกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีความเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคแตกต่างจากกลุ่มอื่น ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า กลุ่มที่มีการศึกษาสูงมักมีความคาดหวังต่อระบบการบริหารจัดการที่เป็นมืออาชีพและการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Michael Zwell (2000 อ้างถึงใน อัญชุลีภรณ์ คำภิระ, 2564: 38-39) ที่เกี่ยวกับสมรรถนะที่กล่าวว่า การศึกษาและการสั่งสมความรู้ช่วยยกระดับกระบวนการคิดวิเคราะห์และการประเมินผล รวมถึงผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงมักมีทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ และการมองภาพองค์รวม ทำให้มีความคาดหวังต่อระบบการบริหารจัดการที่ซับซ้อนและเป็นระบบมากขึ้น

4. ด้านตำแหน่ง พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และครูผู้สอนที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตรในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การรับรู้นโยบายและการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดพิจิตร มีการสื่อสารวิสัยทัศน์และเป้าหมายจากผู้บริหารลงสู่ผู้ปฏิบัติอย่างทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานของ กรมการศาสนา (2562: 20) ที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของพลังบวร (บ้าน-วัด-โรงเรียน) ทำให้บุคลากรทุกฝ่ายรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ร่วมกัน ไม่ว่าจะดำรงตำแหน่งใด

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางในการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่จังหวัดพิจิตร จากการเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ด้านงบประมาณ พบว่า งบประมาณที่ได้รับจัดสรรในแต่ละปีมีจำนวนจำกัด ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า งบประมาณต้องใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า หากงบประมาณไม่เพียงพอย่อมกระทบต่อการดำเนินงาน ส่งผลให้การจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะอาชีพทำได้ไม่เต็มศักยภาพ รวมถึงไม่มีค่าตอบแทนสำหรับครูผู้สอน ทำให้ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Gulick Luther and L. Urwick (1997 อ้างถึงใน พระมหามานพ วีตโรโค, 2566: 31) ที่ชี้ให้เห็นว่า การบริหารงบประมาณต้องใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า หากงบประมาณไม่เพียงพอย่อมกระทบต่อการดำเนินงานโดยรวม และสอดคล้องกับแนวคิดของ จุติเดช สืบตระกูล (2560: 12) ที่ระบุว่า เงินเป็นปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการบริหารงาน หากหน่วยงานขาดงบประมาณการบริหารงานย่อมยากที่จะบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระใบฎีกาภูเดชา อธิปญฺโญ (2568: 79-80) ที่ระบุว่า คณะกรรมการบริหารมีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแนะนำ และควบคุมดูแลการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในด้านงบประมาณ

2. ด้านบุคลากร พบว่า มีความขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Gulick Luther and L. Urwick, (1997 อ้างถึงใน พระมหามานพ วีตโรโค, 2566: 31) ด้านการบริหารบุคคล ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่การจัดหาบุคลากร การพัฒนาบุคลากร และการบำรุงขวัญ ปัญหาการไม่มีค่าตอบแทนครูผู้สอน ถือเป็นอุปสรรคต่อการสร้างขวัญและกำลังใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จุติเดช สืบตระกูล (2560: 12) ที่ระบุว่าปัจจัยด้านคนเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของการบริหารงาน โดยผลงานที่มีคุณภาพจะเกิดขึ้นได้ต้องประกอบด้วยบุคคลที่มีคุณภาพและมีความรับผิดชอบ ดังนั้น การเสริมสร้างขีดความสามารถด้านอาชีพจึงยังเป็นปัญหาสำคัญ เนื่องจากปัจจัยด้าน "คน" ยังไม่ได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสม

3. ด้านสื่อ อุปกรณ์ และสถานที่ พบว่า วัสดุอุปกรณ์ในการฝึกทักษะอาชีพ (เช่น คอมพิวเตอร์ หรือเครื่องมือเฉพาะทาง) มีไม่เพียงพอหรือล้าสมัย รวมถึงสถานที่เรียนบางแห่งไม่เอื้ออำนวยต่อการฝึกปฏิบัติจริง ทั้งนี้ อาจจะเนื่องจากว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ไม่มีการปรับปรุงระบบข้อมูลสารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน ซึ่งถือได้ว่าเป็นเครื่องมือด้านสื่อที่จะช่วยส่งเสริมทักษะอาชีพ จัดเป็นปัญหาในการบริหาร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จุติเดช สืบตระกูล (2560: 12) ที่ระบุว่า หากขาดวัสดุอุปกรณ์จะเป็นอุปสรรคสำคัญหรือก่อให้เกิดปัญหาในการบริหารงาน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฑิฆัมพร ศักย์กุญภรณ์ (2565) ที่ระบุว่า หากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ไม่มีการปรับปรุงระบบข้อมูลสารสนเทศให้เป็นปัจจุบันซึ่งถือได้ว่าเป็นเครื่องมือด้าน

สื่อที่จะช่วยส่งเสริมทักษะอาชีพ จัดเป็นปัญหาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้น และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติ สุทธิจิระพันธ์ (2565: 99) ที่พบว่า ปัญหาด้านบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์การจัดการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการพัฒนาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4. ด้านผู้เรียน พบว่า นักเรียนมีจำนวนน้อยลง และมีความหลากหลายของระดับชั้นในกลุ่มเดียวกัน ทำให้ยากต่อการจัดการเรียนการสอนทักษะอาชีพให้เหมาะสมกับช่วงวัย ทั้งนี้ อาจจะเนื่องจากว่า การสอนคละชั้นลดประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดและหลักการของ Ginzberg's Theory อ้างถึงใน สุมัทนา หาญสุริย์ (2565: 21-23) ที่ระบุว่า การส่งเสริมอาชีพต้องสอดคล้องกับพัฒนาการตามช่วงวัย ดังนั้น การสอนคละชั้นจึงลดประสิทธิภาพในการพัฒนาสมรรถนะตามวัย (Super, 1957 อ้างถึงใน เสาวลักษณ์ ขาวเขียว, 2564: 15-17) ที่ได้เสนอไว้ในเรื่องช่วงของชีวิต (Life Stage) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุมัทนา หาญสุริย์ (2565: 115-119) ที่พบว่า ทักษะอาชีพของนักเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับปานกลางและต้องการเนื้อหาที่บูรณาการกับท้องถิ่นและเหมาะสมกับศักยภาพ

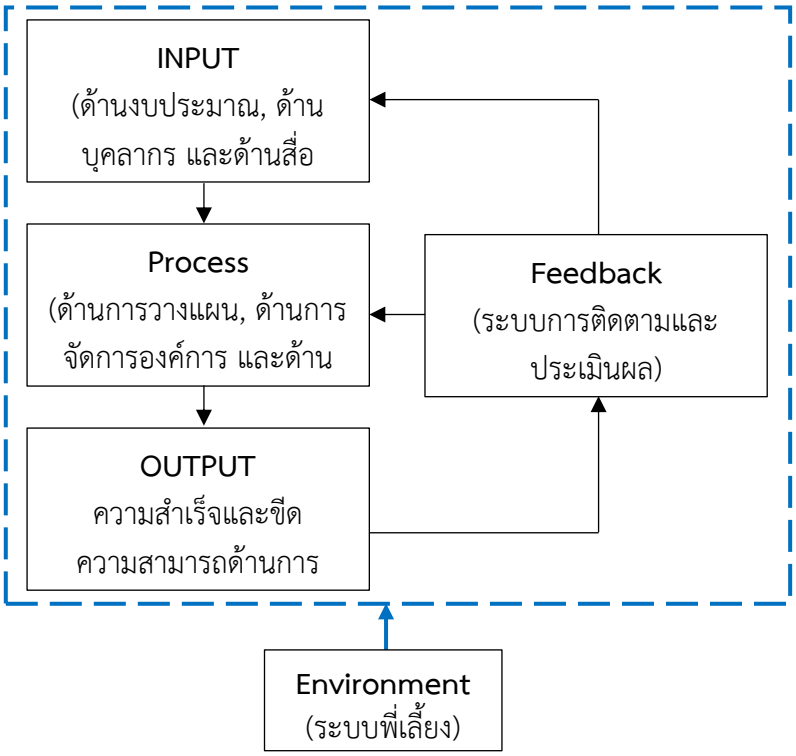
5. การบริหารจัดการองค์กรแบบผสานวิธี พบว่า ควรที่จะต้องมีการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนร่วมกัน ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า การจัดโครงสร้างการบริหารที่ยืดหยุ่น สามารถที่จะสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานภายนอกได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Fayol (1949 อ้างถึงใน ชลิดา ทิพย์มงคล, 2562: 11) ที่ระบุว่า การจัดการองค์กรเป็นการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ ตลอดจนจำนวนบุคลากรให้ครอบคลุมการทำงานในทุกกระบวนการ เพื่อจัดลำดับการบริหารสั่งการ แบ่งหน้าที่ชัดเจน เพื่อเชื่อมโยงหน่วยงานต่าง ๆ มุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การกำหนดโครงสร้างอำนาจหน้าที่และการประสานความร่วมมือระหว่างฝ่ายต่าง ๆ จักเป็นไปเพื่อประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Gulick Luther and L. Urwick (1997 อ้างถึงใน พระมหามานพ วีตโรโค, 2566: 31) ที่เน้นการกำหนดโครงสร้างอำนาจหน้าที่และการประสานความร่วมมือระหว่างฝ่ายต่าง ๆ เพื่อประสิทธิภาพสูงสุด และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จันทนา สิทธิพันธ์ (2565: 132-134) ที่พบว่า ศูนย์ได้บริหารจัดการศึกษาจนประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย บริบทชุมชนเอื้อต่อการบริหารจัดการนโยบายและกฎระเบียบมีความชัดเจนภาครัฐและเครือข่ายส่งเสริมและสนับสนุน โครงสร้างการบริหารองค์การมีความชัดเจน ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความเข้มแข็ง คณะกรรมการมีวิสัยทัศน์ และข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการศูนย์ ได้แก่ ควรพัฒนาโครงสร้างบริหารให้มีความยืดหยุ่นยิ่งขึ้น ควรเสริมสร้างความสัมพันธ์กับเครือข่ายของศูนย์อย่างทั่วถึง

6. การนิเทศและประเมินผล พบว่า ควรที่จะต้องมีระบบการติดตามและประเมินผลที่เป็นรูปธรรม ทั้งนี้ อาจป็นเพราะว่า การนำผลการจัดการเรียนการสอนมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดแรงงานและความสนใจของเด็ก เยาวชน และประชาชนในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระครูสุตวุฒิการ (พิพิธวุฒิการ) ศรีธนะ (2565: 15) ที่ระบุว่า ขั้นการตรวจสอบ (Check) เป็นการติดตามตรวจสอบการทำงานทุกขั้นตอนเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้ และขั้นปรับปรุง (Act) เป็นการนำผลจากการตรวจสอบนำไปปรับปรุงโดยการร่วมมือของทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายการพัฒนานักเรียนให้มีทักษะสัมมาอาชีพ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Gulick Luther and L. Urwick (1997 อ้างถึงใน พระมหามานพ วีตโรโค, 2566: 31) ที่ระบุว่า การรายงานคือการแจ้งผลการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการปรับปรุงงานและขอความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหามานพ วีตโรโค (2566: 140) ที่พัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา โดยเน้นการประเมินผลและตรวจสอบผลการนิเทศอย่างเป็นระบบ และยังสอดคล้อง

กับผลการวิจัยของ พระครูสุตวุฒิการ (พิพิธวุฒิการ) ศรีธนะ (2565: 79) ที่ระบุว่า การติดตามประเมินผลเป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงาน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้และจัดทำเป็นโมเดลการบริหารจัดการเชิงระบบ เรียกว่า **“PHICHIT Model”** ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพ โดยมีรายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพ 1 โมเดลการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพ (PHICHIT Model)
(สุรีย์รัตน์ จันทรสอน, ผู้วิจัย, 2 มกราคม 2569)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ควรที่จะต้องที่จะต้องกำหนดนโยบายการสร้างมาตรฐานการบริหารจัดการเชิงธรรมาภิบาล โดยจัดทำคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและสอดคล้องกับระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. 2562 รวมถึงหลักการบริหารจัดการสากล เพื่อรักษาจุดแข็งด้านความโปร่งใสและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านงบประมาณ ซึ่งจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและการสนับสนุนจากชุมชนได้อย่างยั่งยืน

1.2 ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ควรที่จะต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน หรือสถาบันการอาชีวศึกษาในพื้นที่ เพื่อ

ร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาทักษะอาชีพอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนผ่านการบูรณาการองค์ความรู้สมัยใหม่และนวัตกรรม พร้อมทั้งสนับสนุนวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาถ่ายทอดทักษะที่สอดรับกับบริบททางเศรษฐกิจและความต้องการของตลาดแรงงาน เช่น การเกษตรอัจฉริยะ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

1.3 ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ควรที่จะต้องที่จะต้องกำหนดนโยบายการติดตามและประเมินผลโดยปฏิรูปกระบวนการนิเทศและติดตามผลจากเดิมที่เน้นเพียงการตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร ไปสู่กระบวนการประเมินเพื่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ โดยนำวงจรคุณภาพ PDCA มาปรับใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์สามารถรับทราบสถานะการดำเนินงาน วิเคราะห์ปัญหา และปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการได้ทันทีที่เผชิญกับปัญหา อุปสรรค

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 นักวิจัย ควรที่จะต้องที่จะต้องมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) หรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้บริหาร ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่ประสบความสำเร็จโดดเด่น เพื่อเจาะลึกถึงกลยุทธ์การแก้ปัญหาด้านงบประมาณและบุคลากรที่เป็นรูปธรรม

2.2 การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นมุมมองของคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และครูผู้สอน ในอนาคตควรที่จะต้องมีการศึกษาความคิดเห็นและความพึงพอใจของ "นักเรียนและผู้ปกครอง" ต่อหลักสูตรทักษะอาชีพที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดขึ้น เพื่อให้ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

2.3 นักวิจัย ควรที่จะต้องที่จะต้องทำการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ระหว่างจังหวัดที่มีบริบททางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน เพื่อหาปัจจัยความสำเร็จที่สามารถนำไปปรับใช้ในระดับประเทศได้กว้างขวางขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

กิตติ สุทธิจิระพันธ์. (2565). **การพัฒนาทักษะอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์ของนักเรียนบนพื้นที่สูงในจังหวัดเชียงราย**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนาภูมิภาค. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2562). **ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. 2562.** กรุงเทพฯ: บริษัท รำไทยเพลส จำกัด.

จันทนา สิทธิพันธ์. (2565). **การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่ประสบความสำเร็จ: กรณีศึกษาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดมงคลวราราม อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต.** วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์.มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

จุติเดช สืบตระกูล. (2560). **ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตหัตถกรรมไม้แกะสลักในอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าอิสระปริญญา บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ชลิดา ทิพย์มงคล. (2562). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์กร กรณีศึกษาบริษัท ซุปเปอร์ วอเตอร์ จำกัด.** การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ทิฆัมพร ศักย์กุญภรณ์. (2565). **การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 จังหวัดสุโขทัย**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

พระครูชลธารโสภิต. (2565). **การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูสุตวุฒิการ (พิพิธวุฒิการ) ศรีธนะ. (2565). **การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารโครงการพัฒนาทักษะสัมมาอาชีพของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา-เชียงราย**. การค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.

พระมหามานพ วีตโรโค. (2566). **การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พระใบฎีกา ภูเดชา อธิปญฺโญ. (2568). **ศึกษาการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา.** วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พิชญาภา ศิริรัตน์. (2567). **Soft Power กลยุทธ์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ประเทศไทยจาก Emotional Value.** [Online]. แหล่งที่มา: https://www.nia.or.th/Soft-Power-Emotional-Value สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2568.

มนตทิภา วงศทวีวัฒน. (2552). **การบริหารจัดการตามแนวทฤษฎี J ที่มีผลตอประสทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ไทย โทเร ซินเทติคส จำกัด**. สารนิพนธปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สุมัทนา หาญสุริย์. (2565). **การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะอาชีพที่บูรณาการท้องถิ่น จังหวัดสกลนคร สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา.** วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ประถมศึกษา. มหาวิทยาลัยนครพนม.

สุรพงษ์ สืบวงศ์ลี. (2566). **ซอฟต์พาวเวอร์ (Soft Power) คืออะไร.** [Online]. แหล่งที่มา: https://thacca.go.th/about/ สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2568.

เสาวลักษณ์ ขาวเขียว. (2564). **แนวทางการส่งเสริมทักษะอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสิชล 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

อัญชุลีภรณ์ คำภิระ. (2564). **สมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ASR

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity Based Learning) ร่วมกับแผนผังกราฟฟิก (Graphic Organizer) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน

The Effectiveness of Creativity-Based Learning Combined with Graphic Organizers on Reading Comprehension Achievement of Grade 9 Students at Pua School, Pua District, Nan Province

รัตนมณี ระวังการ[1] พรพัฒน์ ฤทธิชัย[2] กชกร นาคสุขมูล[3] รักศักดิ์ เลิศคงคาทิพย์[4] วุฒินันทน์ น้อยหัวหาด[5]
Rattanamanee Rawangkarn, Pornphat Rittichai, Katchakorn Naksukmun, Raksak Lertkongkatip, Voottinanth Noihuahad

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับการใช้แผนผังกราฟฟิก และ 2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปัว ที่มีต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับการใช้แผนผังกราฟฟิก เป็นการวิจัยแบบกึ่งเชิงทดลอง (Quasi-Experimental Research) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/8 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 33 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1.แผนการจัดการเรียนรู้ 2.แบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษ และ 3.แบบสอบถามความพึงพอใจ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และการตอบแบบสอบถามความพึงพอใจหลังการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าที (t-test) สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน

ผลการวิจัยพบว่า

1) ผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity Based Learning) ร่วมกับแผนผังกราฟฟิก (Graphic Organizer) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

Received: 2026-01-22 Revised: 2026-03-09 Accepted: 2026-03-14

[1] นักศึกษาสาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Students, English major, Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: Rattanamanee145@gmail.com

[2] อาจารย์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Ph.D, English, Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: bankweempi@gmail.com

[3] อาจารย์ สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Lecture, English, Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: kachakorn.nak@live.uru.ac.th

[4] อาจารย์ สาขาวิชาเทคโนโลยีและนวัตกรรม คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Ph.D, Technology and Innovations, Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: raksak.uru@gmail.com

[5] อาจารย์ สาขาวิชาสารสนเทศศาสตร์และบรรณารักษศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Ph.D, Information and Library Science, Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: vootti.nn@gmail.com

2) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านโดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับแผนผังกราฟฟิก พบว่า โดยภาพรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวสามารถพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจและส่งเสริมทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ
คำสำคัญ (Keywords) : ผลสัมฤทธิ์การอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ;
กระบวนการคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน; แผนผังกราฟฟิก

Abstract

The purposes of this research were: 1) to study the achievement in reading comprehension through creativity-based learning combined with the use of graphic organizers, and 2) to examine the satisfaction of Grade 9 students at Pua School toward reading comprehension instruction using creativity-based learning combined with graphic organizers. This study employed a quasi-experimental research design. The sample group consisted of 33 Grade 9 students in the academic year 2025, selected by purposive sampling. The research instruments included: 1) lesson plans based on creativity-based learning combined with graphic organizers, 2) an English reading comprehension achievement test, and 3) a student satisfaction questionnaire. Data were collected through pre-tests and post-tests, as well as a satisfaction questionnaire administered after the learning activities. Data were analyzed using basic statistics, including mean ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), and a paired-samples t-test.

The research findings were as follows:

1) The reading comprehension achievement of Grade 9 students, receiving instruction through creativity-based learning combined with graphic organizers was higher after the instruction than before the instruction.

2) The overall satisfaction of Grade 9 students toward reading comprehension instruction using creativity-based learning combined with graphic organizers was at the highest level. This indicated that the instructional approach effectively enhanced students' reading comprehension skills and promoted positive attitudes toward learning English.
Keywords: English reading comprehension achievement;
creativity-based learning; graphic organizers

บทนำ (Introduction)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะการสื่อสารและการใช้ภาษาต่างประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของสังคมโลกในปัจจุบัน ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการ (2562) ระบุว่า การจัดการศึกษาควรมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มี

ทักษะการคิด วิเคราะห์ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะการอ่านถือเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญต่อการเรียนรู้ในทุกศาสตร์ เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจ วิเคราะห์ และตีความข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับแนวคิดของ ภัทรวดี ชื่นเรือง (2566) ที่กล่าวว่า การอ่านเพื่อความเข้าใจมิได้เป็นเพียงการรับรู้ตัวอักษรเท่านั้น แต่เป็นกระบวนการทางความคิดที่ผู้เรียนต้องเชื่อมโยงความรู้เดิมกับข้อมูลใหม่ ควบคู่กับการใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดอย่างมีเหตุผล เพื่อสร้างความหมายจากสิ่งที่อ่าน อันนำไปสู่การเรียนรู้อย่างลึกซึ้งและยั่งยืน นอกจากนี้ จิตกานต์ สมานพันธ์ และคณะ (2568: 123) ยังระบุว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้านการอ่านที่ส่งเสริมกระบวนการคิดของผู้เรียน จะช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม จากแนวคิดของนักวิชาการข้างต้น สามารถสรุปได้ว่าการอ่านเพื่อความเข้าใจเป็นทักษะสำคัญที่ต้องอาศัยทั้งกระบวนการทางความคิดและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยผู้เรียนควรได้รับการส่งเสริมให้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ และใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและส่งเสริมกระบวนการคิด จะช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตในศตวรรษที่ 21

แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity-Based Learning) เป็นแนวทางหนึ่งที่สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะดังกล่าวโดย ปองพล สุระกำแหง และคณะ (2567: 25-38) พบว่า การใช้กลยุทธ์ SCROL ร่วมกับ Graphic Organizers ช่วยส่งเสริมทั้งทักษะการอ่านและทัศนคติด้านการเรียนรู้ของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสนับสนุนผลการศึกษานี้ในแง่ของความพึงพอใจและผลสัมฤทธิ์ในการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียน อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถศึกษา ค้นคว้า และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ควบคู่กับการพัฒนาทักษะการคิด การสื่อสาร การนำเสนอ และการทำงานร่วมกันอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริง สอดคล้องกับแนวคิดของ พรภัทร จตุพร และ สุวิมล ว่องวาณิช (2565: 88) ที่กล่าวโดยสรุปว่า การพัฒนาครูให้มีคุณลักษณะเป็นครูนักคิดออกแบบมีความสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ เนื่องจากครูที่มีกรอบคิดและสมรรถนะด้านการคิดออกแบบสามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดขั้นสูง และตอบสนองต่อบริบทของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม แนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ คิดวิเคราะห์ สะท้อนความคิด และเชื่อมโยงความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้ในการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจ อันเป็นทักษะที่ต้องอาศัยการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการสร้างความหมายจากข้อมูลที่อ่านอย่างเป็นระบบแนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับการใช้แผนผังกราฟฟิก เป็นแนวทางที่สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 อย่างมีประสิทธิภาพ

จากบริบทของสถานศึกษาที่ทำการวิจัย คือ โรงเรียนปัว พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจต่ำกว่าระดับที่คาดหวัง โดยการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่ยังคงเน้นครูเป็นศูนย์กลาง ส่งผลให้นักเรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียนน้อย และขาดโอกาสในการฝึกทักษะการคิด วิเคราะห์ และสรุปใจความสำคัญจากบทอ่านภาษาอังกฤษอย่างเป็นระบบ (โรงเรียนปัว, 2568) สภาพปัญหาดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ พรภัทร จตุพร และ สุวิมล ว่องวาณิช (2565: 76-79) ที่เน้นว่าครูควรที่จะต้องมี

สมรรถนะด้านการคิดออกแบบเพื่อจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมกระบวนการคิดขั้นสูงและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนไม่ได้รับการจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมและการฝึกกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ ย่อมส่งผลต่อความสามารถในการทำความเข้าใจเนื้อหาเชิงลึกและการเชื่อมโยงสาระสำคัญจากสิ่งที่อ่าน นอกจากนี้ ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์ (2561: 15) ยังชี้ให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นครูเป็นศูนย์กลางและขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพียงระดับผิวเผิน และไม่สามารถนำความรู้ที่ได้จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ขณะเดียวกัน งานวิจัยของ สุภาพร คุ้มบุญ (2567: 113) ซึ่งศึกษาการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิดเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และร่วมกันวิเคราะห์เนื้อหาจากบทอ่านอย่างเป็นระบบ สามารถช่วยพัฒนาความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจได้อย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และส่งเสริมกระบวนการคิดผ่านกิจกรรมที่เหมาะสม จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถจับใจความสำคัญ เชื่อมโยงข้อมูล และสร้างความหมายจากสิ่งที่อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจควบคู่กับการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ซึ่งถือเป็นรากฐานสำคัญของการเรียนรู้อย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 การจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับการใช้แผนผังกราฟิก จึงเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการช่วยให้ผู้เรียนสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ของข้อมูล สร้างความหมายจากบทอ่าน และพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาผลสัมฤทธิ์ของทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับการใช้แผนผังกราฟิก เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่าน ส่งเสริมความเข้าใจความหมายของคำและเนื้อหา ตลอดจนช่วยให้ผู้เรียนสามารถจดจำและเชื่อมโยงข้อมูลจากบทอ่านได้อย่างเป็นระบบ อันจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความมั่นใจยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

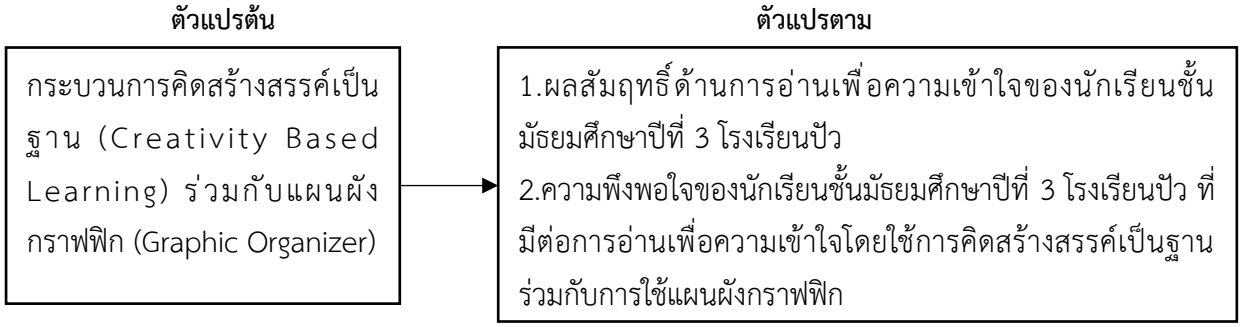
1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับการใช้แผนผังกราฟฟิก
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปัว ที่มีต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับการใช้แผนผังกราฟฟิก

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

1. ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยผ่านกระบวนการคิดสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับการใช้แผนผังกราฟฟิกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปัวเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยผ่านกระบวนการคิดสร้างสรรค์เป็นฐานโดยใช้แผนผังกราฟฟิก อยู่ในระดับที่ดีมาก

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปัว โดยการใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับแผนผังกราฟฟิก

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ของทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity based learning) ร่วมกับแผนผังกราฟฟิก (Graphic Organizer) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งเชิงทดลอง (Quasi-Experimental Research) โดยผู้วิจัยเลือกรูปแบบ One Group Pretest and Posttest Design มีวิธี ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การจัดการเรียนรู้ตามรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ สาระการเรียนรู้ที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยเน้นมาตรฐานการเรียนรู้ ต 1.1 คือ ความสามารถในการเข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่านจากสื่อประเภทต่าง ๆ และสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล รวมถึงมาตรฐาน ต 3.1 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น เพื่อส่งเสริมการบูรณาการความรู้และการนำภาษาไปใช้ในบริบทที่หลากหลาย โดยมีหน่วยการเรียนรู้ที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 5 หน่วย ดังนี้ หน่วยที่ 1 เรื่อง Lifestyles ใช้แผนผังกราฟฟิกแบบ Mind Map ร่วมกับการคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน หน่วยที่ 2 เรื่อง Narrow Escapes! ใช้แผนผังกราฟฟิกแบบ Spider Map ร่วมกับการคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน หน่วยที่ 3 เรื่อง The Gift of Storytelling ใช้แผนผังกราฟฟิกแบบ T-Chart ร่วมกับการคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน หน่วยที่ 4 เรื่อง Weekend Time ใช้แผนผังกราฟฟิกแบบผังลำดับขั้นตอน (Sequential Map) ร่วมกับการคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน และหน่วยที่ 5 เรื่อง Seasonal ใช้แผนผังกราฟฟิกแบบ Spider Map ร่วมกับการคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน

1.2 ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปัว ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 342 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/8 โรงเรียนปัว ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 33 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) มีห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

1.3 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ตัวแปร คือ

ตัวแปรต้น

การคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity-Based Learning) ร่วมกับการใช้แผนผังกราฟฟิก (Graphic Organizer) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของตัวแปรต้นอย่างชัดเจนในด้านต่อไปนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้น โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์ ตั้งคำถาม และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากบทอ่าน

2. การใช้กระบวนการคิดสร้างสรรค์เป็นฐานในการเรียนรู้ ได้แก่ การกระตุ้นความคิด การสร้างแนวคิดใหม่ การเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ และการสร้างความหมายจากบทอ่านด้วยตนเอง

3. การใช้แผนผังกราฟฟิกเป็นเครื่องมือช่วยในการจัดระเบียบความคิด การวิเคราะห์เนื้อหาและการสรุปสาระสำคัญจากบทอ่าน โดยใช้แผนผังกราฟฟิกหลากหลายรูปแบบ ได้แก่ Mind Map, Spider Map, T-Chart และผังลำดับขั้นตอน (Sequential Map) ให้สอดคล้องกับลักษณะของเนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้

ตัวแปรตาม

ผลสัมฤทธิ์ด้านทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับการใช้แผนผังกราฟฟิก ซึ่งกำหนดขอบเขตของตัวแปรตามด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความสามารถเข้าใจความหมายของคำศัพท์ วลี และประโยคจากบทอ่านภาษาอังกฤษ

2. ความสามารถจับใจความสำคัญและรายละเอียดสำคัญของบทอ่าน

3. ความสามารถวิเคราะห์ ตีความ และเชื่อมโยงข้อมูลจากบทอ่าน

4. ความสามารถสรุปสาระสำคัญของบทอ่านและแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

ผลสัมฤทธิ์ดังกล่าววัดจากคะแนนแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้

1.4 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยดำเนินการในโรงเรียนปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา โดยใช้ห้องเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/8 เป็นพื้นที่ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และเก็บรวบรวมข้อมูล ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้และการเก็บข้อมูลทั้งหมดดำเนินการภายในบริบทของสถานศึกษา

1.5 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษา คือ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ได้ใช้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การอ่านเพื่อความเข้าใจกราฟฟิกโดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับแผนผังกราฟฟิก สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3/8 โรงเรียนปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน จำนวน 5 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ Lifestyle, Narrow Escape!, The Gift of storytelling, Weekend Time และ Seasonal ได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยเรื่อง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective

Congruence: IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ผลการตรวจสอบ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก จากนั้น ผู้วิจัยได้นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/5 โรงเรียนปัว จำนวน 35 คน และได้นำผลที่ได้จากการทดลองมาปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ปรับปรุงแก้ไขกิจกรรมให้มีความเหมาะสมกับเวลาที่ใช้

2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจก่อนและหลังเรียน เรื่อง การอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity Based Learning) ร่วมกับแผนผังกราฟฟิก (Graphic Organizer) เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ จากการ ศึกษาหลักสูตร เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ เพื่อกำหนดขอบเขตเนื้อหาและจุดประสงค์การวิจัยให้สอดคล้องกับระดับความสามารถของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จุดประสงค์การวิจัย และระดับความสามารถของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งได้นำแบบทดสอบวัดการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การวิจัย (IOC) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง .67-1.00 แล้วทำการคัดเหลือ 20 ข้อโดยเรียงลำดับจากค่าคะแนนที่มากที่สุด 20 ข้อ

2.3 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้การอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity Based Learning) ร่วมกับแผนผังกราฟฟิก (Graphic Organizer) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/8 โรงเรียนปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน จำนวน 10 ข้อ ซึ่งผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยได้ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนบ้านในเมือง เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

3.3 ดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity Based Learning) ร่วมกับแผนผังกราฟฟิก (Graphic Organizer)

3.4 เมื่อสิ้นสุดการทดลองผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลหลังการทดลอง โดยทดสอบนักเรียนหลังเรียนด้วยแบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Post-test) และสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน

3.5 นำผลคะแนนที่ได้มาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เน้นใช้ทั้งการวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยการหาเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัย (Research Result)

1. ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับการใช้แผนผังกราฟฟิก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity Based Learning) ร่วมกับแผนผังกราฟฟิก (Graphic Organizer) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

	$\bar{X}$	S.D.	n	df	t	p-value
ก่อนเรียน	17.36	1.37	33	32	5.00	0.001
หลังเรียน	18.90	1.13	33	32	5.00	

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ผลการทดสอบด้วยสถิติ t-test แบบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน พบว่า t = 5.00, df = 32 และมีค่า p = 0.001 แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับการใช้แผนผังกราฟฟิกสามารถพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปัว ที่มีต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับการใช้แผนผังกราฟฟิก ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านโดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity Based Learning) ร่วมกับแผนผังกราฟฟิก (Graphic Organizer)

รายการประเมิน	($\bar{x}$)	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1) ด้านเนื้อหาสาระ			
1. นักเรียนรู้สึกว่าการแผนผังกราฟฟิกช่วยให้นักเรียนเข้าใจความหมายของคำและประโยคภาษาอังกฤษได้มากขึ้น	4.90	0.32	มากที่สุด
2. นักเรียนสามารถจำคำศัพท์และวลีภาษาอังกฤษได้ง่ายขึ้นจากการใช้แผนผัง	4.85	0.36	มากที่สุด
3.การฝึกอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษผ่านการใช้แผนผังกราฟฟิกช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น	4.90	0.31	มากที่สุด
2) ด้านกิจกรรมการความคิดสร้างสรรค์ร่วมกับแผนผังกราฟฟิก			
4. นักเรียนรู้สึกสนุกและผ่อนคลายและมีจินตนาการขณะใช้แผนผังกราฟฟิกในการฝึกอ่านเพื่อความเข้าใจภาษาอังกฤษ	4.80	0.40	มากที่สุด
5.นักเรียนคิดว่าการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้แผนผังกราฟฟิกทำให้นักเรียนกล้าคิดและเรียนรู้ภาษาอังกฤษมากขึ้น	4.85	0.35	มากที่สุด
6. สื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมกับการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity Based Learning) ร่วมกับแผนผังกราฟฟิก (Graphic Organizer)	4.90	0.30	มากที่สุด
3) ด้านความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ			
7.นักเรียนสามารถอ่านและจับใจความสำคัญของบทอ่านภาษาอังกฤษได้ดีขึ้นหลังจากใช้แผนผังกราฟฟิก	4.85	0.34	มากที่สุด

8. นักเรียนสามารถเดาความหมายของคำศัพท์จากบริบทของเรื่องที่อ่านได้ง่ายขึ้นเมื่อใช้แผนผังกราฟฟิกช่วยในการอ่าน	4.80	0.38	มากที่สุด
9.การใช้แผนผังกราฟฟิกช่วยให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงเนื้อหาต่าง ๆ ในบทอ่านภาษาอังกฤษได้อย่างเป็นระบบ	4.90	0.29	มากที่สุด
10. นักเรียนมีความมั่นใจในการอ่านและทำความเข้าใจบทอ่านภาษาอังกฤษมากขึ้นหลังจากฝึกอ่านโดยใช้แผนผังกราฟฟิก	4.85	0.33	มากที่สุด
รวม	4.85	0.34	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านโดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับการใช้แผนผังกราฟฟิก ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านเนื้อหาสาระ ด้านกิจกรรมการคิดสร้างสรรค์ร่วมกับแผนผังกราฟฟิก และด้านความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษ แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีทัศนคติเชิงบวกต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากสรุปผลการวิจัย เรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน(Creativity Based Learning) ร่วมกับแผนผังกราฟฟิก (Graphic Organizer) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับแผนผังกราฟฟิกสูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวสามารถพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชุติมา หล้าคำ (2566: 228) ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วรวรรณ สุขสวัสดิ์ (2561) ที่พบว่า การใช้ผังมโนทัศน์ช่วยพัฒนาทักษะการอ่านจับใจความสำคัญของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อณัศยา บูรพา และคณะ (2567: 43) ที่พบว่า ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านภาษาอังกฤษของนักเรียนหลังเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับสูง

โดยสรุป ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับแผนผังกราฟฟิกไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมกระบวนการคิด ทัศนคติที่ดี และความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในระยะยาว

2. ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ด้านการอ่านโดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับแผนผังกราฟฟิกในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านทักษะการอ่านภาษาอังกฤษสูงขึ้น และมีความคิดเห็นเชิงบวกต่อการเรียนรู้ด้วยกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปองพล สุระกำแหง และคณะ (2567: 34-35) ที่พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษสูงขึ้น และมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ในระดับดีถึงดีมาก แสดงให้เห็น

ว่าแผนผังกราฟฟิกมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติเชิงบวกของผู้เรียน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิรชา สุวรรณมณี และคณะ (2566: 65-66) ที่พบว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านทักษะการอ่านภาษาอังกฤษสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และมีความคิดเห็นเชิงบวกต่อการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมดังกล่าว ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า แผนผังกราฟฟิกเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น และส่งเสริมความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับแผนผังกราฟฟิกไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อความพึงพอใจและทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษอีกด้วย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการดำเนินการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับแผนผังกราฟฟิก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นโดยตรงจากกระบวนการจัดการเรียนรู้และการปฏิบัติจริงในชั้นเรียน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาการเรียนรู้ด้านการอ่านภาษาอังกฤษที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนระดับมัธยมศึกษา องค์ความรู้สำคัญที่ผู้วิจัยได้รับ คือ การจัดการเรียนรู้โดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐานสามารถทำหน้าที่เป็นกรอบกระบวนการที่ช่วยเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนมีบทบาทเชิงรุกในการอ่านมากขึ้น ผู้เรียนไม่ได้ทำหน้าที่เพียงรับข้อมูลจากบทอ่าน แต่มีส่วนร่วมตั้งแต่การทำความเข้าใจบริบทของเรื่อง การตั้งคำถาม การเชื่อมโยงเนื้อหากับประสบการณ์เดิม การวิเคราะห์และตีความข้อมูล ตลอดจนการสรุปสาระสำคัญและแสดงความคิดเห็นของตนเองอย่างมีเหตุผล กระบวนการดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาการอ่านเพื่อความเข้าใจในเชิงลึก ไม่จำกัดอยู่เพียงการแปลความหมายของคำศัพท์หรือประโยคเท่านั้น

ขณะเดียวกัน ผู้วิจัยพบว่า แผนผังกราฟฟิกเป็นเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนกระบวนการคิดของผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม ผู้เรียนสามารถจัดระเบียบความคิด แยกแยะข้อมูลสำคัญ และมองเห็นความสัมพันธ์ของแนวคิดจากบทอ่านได้ชัดเจนมากขึ้น การใช้แผนผังกราฟฟิกช่วยลดความสับสนในการจับใจความ ทำให้ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดความเข้าใจจากการอ่านออกมาเป็นโครงสร้างที่เป็นระบบ ส่งผลให้การสรุปเนื้อหาและการอธิบายความคิดของผู้เรียนมีความชัดเจนและถูกต้องมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้รับองค์ความรู้ว่า การบูรณาการการคิดสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับแผนผังกราฟฟิกยังช่วยส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางการเรียนรู้ในชั้นเรียน ผู้เรียนมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อธิบายเหตุผล และตรวจสอบความเข้าใจของตนเองผ่านกิจกรรมกลุ่มและการอภิปราย ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และช่วยลดปัญหาการตีความเนื้อหาคลาดเคลื่อนหรือการสรุปเรื่องอย่างไม่เป็นระบบ ผู้เรียนสามารถปรับปรุงแนวคิดของตนเองจากข้อเสนอแนะของเพื่อนและครู ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจอย่างต่อเนื่อง

จากกระบวนการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปองค์ความรู้ได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับแผนผังกราฟฟิกเป็นแนวทางที่ช่วยพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการอ่านเพื่อความเข้าใจ ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ และทัศนคติเชิงบวกต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้มากขึ้น กล้าแสดงความคิดเห็น และเห็นคุณค่าของการอ่านเพื่อสร้างความหมาย ด้วยเหตุนี้ รูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวจึงเป็นองค์ความรู้ที่ผู้วิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการ

ออกแบบและพัฒนากระบวนการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับผู้เรียนในบริบทจริงของสถานศึกษา ดังปรากฏในภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ผลลัพธ์การจัดการเรียนรู้โดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับแผนผังกราฟฟิก
ที่มา : https://notebooklm.google.com/notebook/ef7a15da-b70e-4ddc-83a7-59ee311291d5
สืบค้นวันที่ 10 มกราคม พ.ศ.2569

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากการวิจัยเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจโดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐาน(Creativity Based Learning) ร่วมกับแผนผังกราฟฟิก (Graphic Organizer) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปัว อำเภอปัว จังหวัดน่าน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำการผลวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับแผนผังกราฟฟิกสามารถพัฒนาทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ครูผู้สอนควรที่จะต้องนำแนวทางดังกล่าวไปใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมคิด วิเคราะห์ และสร้างความหมายจากบทอ่านด้วยตนเอง ทั้งนี้ ควรเชื่อมโยงเนื้อหากับบริบทใกล้ตัวหรือประสบการณ์ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน เพื่อเพิ่มแรงจูงใจและความสนใจในการเรียนรู้

1.2 ผู้สอนควรที่จะต้องส่งเสริมการใช้แผนผังกราฟฟิกอย่างต่อเนื่องและหลากหลายรูปแบบ เช่น ผังความคิด ผังลำดับเหตุการณ์ หรือผังเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง เพื่อช่วยให้ผู้เรียนจัดระเบียบความคิดและมองเห็นโครงสร้างของเนื้อหาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ แผนผังกราฟฟิกยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับรายวิชาอื่น ๆ นอกเหนือจากวิชาภาษาอังกฤษ เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างเป็นระบบและการเรียนรู้อย่างมีความหมายในภาพรวม

1.3 ในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ผู้สอนควรที่จะต้องออกแบบกิจกรรมให้สอดคล้องกับขั้นตอนของการคิดสร้างสรรค์อย่างเป็นลำดับ ตั้งแต่การเตรียมความพร้อมและกระตุ้นความคิด การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดและค้นหาคำตอบด้วยตนเอง ไปจนถึงการนำเสนอและสะท้อนผลการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ในลักษณะดังกล่าวจะช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ การเชื่อมโยงข้อมูล และการอธิบายความคิดของตนเองได้อย่างมีเหตุผล

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรที่จะต้องมีการขยายขอบเขตการวิจัยไปยังกลุ่มผู้เรียนในระดับชั้นอื่น ๆ หรือสถานศึกษาที่มีบริบทแตกต่างกัน เพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้การคิดสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับแผนผัง

กราฟฟิกในกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อค้นพบที่ครอบคลุมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

2.2 การวิจัยในครั้งต่อไปควรที่จะต้องศึกษาการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวไปใช้ในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน เช่น โรงเรียนในเขตเมืองและชนบท หรือโรงเรียนที่มีความหลากหลายของผู้เรียนด้านความสามารถและพื้นฐานการเรียนรู้ เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์และวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้

2.3 ควรที่จะต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงเครื่องมือในการประเมินผลให้ครอบคลุมทักษะที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการประเมินกระบวนการคิด การใช้แผนผังกราฟฟิก และความสามารถในการสรุปและอธิบายความเข้าใจจากการอ่าน การมีเครื่องมือประเมินที่เหมาะสมจะช่วยให้สามารถสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างชัดเจนและแม่นยำยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.moe.go.th สืบค้นเมื่อ 3 กุมภาพันธ์ 2569.

จิตกานต์ สมานพันธ์ สรรพสิริ ส่งสุขรุจิโรจน์ กชกร ธิปัตดี. (2568). การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค TGT สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. **วารสาร บริหารการศึกษาบัวบัณฑิต**. 25(2): 114-126.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2561). **นวัตกรรมการเรียนรู้แบบ Active Learning เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ: แดเน็กซ์ อินเตอร์คอร์ปอเรชั่น.

ชุติมา หล้าคำ (2566). การพัฒนาความสามารถในการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ โดยใช้ เทคนิคการอ่านแบบ SQ3R และแผนผังความคิดสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนอนุบาลทับ คล้อ จังหวัดพิจิตร. **Journal of Modern Learning Development**. 8(11): 218-235.

นิรชา สุวรรณมณี อุดมลักษม กูลศรีโรจน์ สิทธิกร สุมาลี. (2566). การพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารวิทยา. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์** คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 10(1): 58-70.

ปองพล สุระกำแหง กรวรรณ สืบสม อารี สาริปา. (2567). การจัดการเรียนรู้โดยใช้กลวิธี SCROL ร่วมกับผังกราฟิกเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3**. วารสารภักดีชุมพลปริทรรศน์**. 2(2): 25-38.

พรภัทร จตุพร สุวิมล ว่องวาณิช. (2565). การพัฒนาแบบวัดและประเมินความต้องการจำเป็นด้านคุณลักษณะของครูนักคิดออกแบบ. **วารสารการวัดผลการศึกษา**. 39(106): 75-89.

ภัทรวดี ชื่นเรือง และ สุดากาญจน์ ปัทมดิลก. (2566). **การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยใช้เทคนิคการอ่านแบบ SQ6R สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเขาทรายทับคล้อพิทยาคม** หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

โรงเรียนปัว. (2568). **รายงานผลการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ประจำปีการศึกษา 2567**. น่าน : โรงเรียนปัว. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://drive.google.com/file/d/1Xel17xvNesvv_S2uPj_b6Ts56rinTClr/view สืบค้นเมื่อ 27 มกราคม 2569.

วรวรรณ สุขสวัสดิ์. (2561). **การพัฒนาความสามารถในการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้ผังมโนทัศน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

สุภาพร คุ้มบุญ. (2567). การพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิดเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ **4. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี**. 12(1): 113-124.

อณัศยา บูรพา ชัยวัฒน์ สุภัควรกุล สุรกานต์ จังหาร. (2567). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านจับใจความภาษาอังกฤษโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับแผนผังกราฟฟิกของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 1. **Journal of Industrial Education**. 23(3): 37-47.

ASR

การพัฒนาคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู : กรณีศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์

Development of Teaching Practice in Educational Institutions Based on Teaching Professional Competency Manual: A Case Study of the Faculty of Education Uttaradit Rajabhat University

คทาวุธ ชาติศักดิ์ยุทธ[1] สุกัญญา รุจิเมธาภาส[2] ระพินทร์ โพธิ์ศรี[3]
Katawut Chartsakyut, Sukunya Rujimethabhas, Rapin Posrie

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยในครั้งนี้วัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา และ 2) เพื่อพัฒนาคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ประชากรจำนวน 816 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 80 คน เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยสรุปได้ว่า

1. สมรรถนะทางวิชาชีพครู จำนวน 3 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านการจัดการเรียนรู้ (2) ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน และ (3) ด้านการปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พบว่า χ^2 = 271.193, df = 136, χ^2/df = 1.994 แสดงว่าข้อมูลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

2. ผลการพัฒนาคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู พบว่า คู่มือประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ (1) บทนำ (2) เครื่องมือประเมินฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู และ (3) การรายงานผลการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา

คำสำคัญ (Keywords) : คู่มือการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา; ฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู

Received: 2026-02-09 Revised: 2026-03-09 Accepted: 2026-03-14

[1] นักศึกษาหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Doctor of Education Program in Research and Evaluation for Educational Development, Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: katawut.cha@uru.ac.th

[2] คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University, Lecturer in the Master of Education Program in Educational Administration. E-mail: R.sukunya@uru.ac.th

[3] คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ อาจารย์ประจำหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษา Faculty of Education, Uttaradit Rajabhat University, Lecturer in the Doctor of Education Program in Research and Evaluation for Educational Development. E-mail: Dr.rapin@hotmail.com

Abstract

The objectives of this article research were 1) to analyze the confirmatory factor analysis of practices in educational institutions based on teaching professional competencies; and 2) to develop them based on the teaching professional competency manual. The population consisted of 816 people, including 80 key informants. The data collection instruments were a questionnaire and an interview protocol. The statistical methods used in this study included mean, standard deviation, confirmatory factor analysis, and content analysis.

The research results can be summarized as follows:

1. Professional teaching competency comprised three dimensions: (1) learning management, (2) relationships with parents and the community, and (3) teacher duties and professional ethics. The confirmatory factor analysis showed χ^2 = 271.193, df = 136, and χ^2/df = 1.994, indicating that the model fit the empirical data.

2. The developed competency-based teaching practicum handbook consisted of three sections: (1) an introduction, (2) professional teaching competency assessment instruments, and (3) teaching practicum performance reporting.

Keywords: Teaching practices in educational institutions manual;
Based on teaching professional competencies

บทนำ (Introduction)

ในศตวรรษที่ 21 การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีและสังคมโลก (Disruption) ส่งผลให้ระบบการศึกษาต้องปรับตัวขนานใหญ่ จากเดิมที่เน้นการเรียนรู้เชิงเนื้อหา (Content-based) ไปสู่การเรียนรู้ฐานสมรรถนะ (Competence - based Education: CBE) เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และเจตคติในการแก้ปัญหาได้จริง ตามแนวทางของ UNESCO (2021: คทาวุธ ชาติศักดิ์ยุทธ, ผู้แปล) ที่เน้นย้ำเรื่องการสร้างสัญญาใหม่ทางการศึกษา (Futures of Education) สำหรับประเทศไทย แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 และยุทธชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ได้กำหนดเป้าหมายชัดเจนในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีสมรรถนะสูงสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเฉพาะในวิชาชีพครูซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570), 2565: 9-12)

หัวใจสำคัญของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต คือการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (Practicum) ซึ่งเปรียบเสมือนสะพานเชื่อมระหว่างโลกของทฤษฎีในรั้วมหาวิทยาลัยและโลกแห่งความเป็นจริงในชั้นเรียน ตามแนวคิดของ Darling-Hammond (2017: คทาวุธ ชาติศักดิ์ยุทธ, ผู้แปล) ที่ชี้ให้เห็นว่าสถาบันผลิตครูระดับโลกให้ความสำคัญกับ "Clinical Practice" หรือการปฏิบัติการในสถานศึกษาที่เข้มข้น

คุรุสภากำหนดให้หลักสูตรผลิตครูต้องมุ่งเน้นการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาอย่างเข้มข้น เพื่อให้ได้สมรรถนะตามมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (Practicum) เน้นสมรรถนะการปฏิบัติงาน เป็นการบูรณาการองค์ความรู้เพื่อแก้ปัญหาผู้เรียนเป็นรายบุคคล

ซึ่งความสำเร็จนี้จะเกิดขึ้นได้ยากหากไม่มี "เครื่องมือเชิงระบบ" ที่ช่วยกำกับคุณภาพการฝึกปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันทั่วทั้งระบบ (ข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562, 2562: 18-20)

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ได้ดำเนินการพัฒนาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตตามแนวทางฐานสมรรถนะ จากการนิเทศติดตามผลและเสียงสะท้อนจากกลุ่มประชากร พบประเด็นปัญหาสำคัญ คือ ความเหลื่อมล้ำในการตีความสมรรถนะ ครูพี่เลี้ยงในสถานศึกษาและนักศึกษายังขาดความเข้าใจที่ตรงกันเกี่ยวกับ "ตัวบ่งชี้สมรรถนะ" ที่ชัดเจนในการปฏิบัติงานจริง ขาดเครื่องมือสนับสนุน ปัจจุบันการฝึกประสบการณ์ยังขาด "คู่มือปฏิบัติการสอน" ที่เป็นระบบและมุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะรายบุคคล (Personalized Competency) อย่างเป็นรูปธรรม กระบวนการประเมินผล การประเมินผลมักเน้นที่เอกสารมากกว่าการแสดงออกทางสมรรถนะในชั้นเรียน ทำให้ไม่สามารถสะท้อนความสามารถที่แท้จริงของนักศึกษาได้ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2565) ทั้งนี้ สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เชิงลึก พบว่าสมรรถนะเกี่ยวกับการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคที่หลากหลายตลอดจนกำกับติดตาม และเอาใจใส่นักเรียนผ่านเครือข่ายความร่วมมือระหว่างครูกับชุมชน เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน และครูผ่านจรรยาบรรณวิชาชีพครู เป็นสมรรถนะที่สำคัญของการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาส่งผลให้นักศึกษาได้มีโอกาสในการนำความรู้ภาคทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ทดลองปฏิบัติเพื่อศึกษาค้นคว้าหาข้อเท็จจริงและนำไปสู่การฝึกทักษะต่าง ๆ เป็นการพัฒนาตนให้เป็นผู้มีสมรรถนะของความเป็นครูที่ดีในอนาคต ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดสมรรถนะที่สอดคล้องกับการปฏิบัติงานในสถานการณ์จริง แนวทางในการพัฒนารูปแบบในครั้งนี้ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น โดยอาศัยความร่วมมือในการพัฒนาความสามารถการเรียนการสอนระหว่างคณะครุศาสตร์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกับโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพครู นำไปสู่การร่วมปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการนิเทศช่วยเหลืออย่างเป็นระบบ เพื่อให้นักศึกษาครูเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนที่มีประสิทธิผลความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุก ๆ ฝ่าย เพื่อให้การฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา บรรลุตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรฐานสมรรถนะ (มติชนออนไลน์, 2566) ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นอย่างยิ่งในการ พัฒนาคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู ซึ่งคู่มือนี้จะเป็นเครื่องมือสำคัญ (Scaffolding) ที่ช่วยกำกับทิศทาง เชื่อมโยงทฤษฎีสู่การปฏิบัติ และเป็นแนวทางร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัยและสถานศึกษาฝึกประสบการณ์ การวิจัยครั้งนี้ไม่ได้เป็นเพียงการสร้างเอกสาร แต่เป็นการสร้างระบบการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติ (Work-based Learning) ที่จะส่งผลให้บัณฑิตครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ มีสมรรถนะวิชาชีพที่เข้มแข็ง พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลกการศึกษาในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา
2. เพื่อพัฒนาคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู สำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งพัฒนาคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู โดยศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของการใช้คู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู มี 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน และ 3) ด้านปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพ (หลักเกณฑ์และวิธีการทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู พ.ศ. 2566, 2566)

1.2 ขอบเขตด้านประชากร

จำนวนทั้งหมด 816 คน ซึ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญ มีจำนวนทั้งหมด 80 คน ได้แก่

1) นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ชั้นปีที่ 4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ปีการศึกษา 2568 จำนวน 596 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน ซึ่งเป็นตัวแทนนักศึกษาจากแต่ละสาขาวิชา

2) ผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ โดยเป็นกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 76 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน ซึ่งเป็นตัวแทนโรงเรียนเครือข่ายบริการ 5 จังหวัด

3) ครูพี่เลี้ยงโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์โดยเป็นกลุ่มโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 76 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน ซึ่งเป็นตัวแทนโรงเรียนเครือข่ายบริการ 5 จังหวัด

4) อาจารย์นิเทศก์ประจำสาขาวิชา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ จำนวน 68 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน ซึ่งเป็นตัวแทนอาจารย์จากแต่ละสาขาวิชา

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ดำเนินการร่วมกับศูนย์พัฒนาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ และโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพครู จำนวนทั้งหมด 76 แห่ง (จังหวัดอุตรดิตถ์ แพร่ น่าน สุโขทัย และพิษณุโลก)

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

มกราคม 2568-ธันวาคม 2568

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เชิงปริมาณ

2.1 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู ของการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาโดยดำเนินการ ดังนี้

1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับองค์ประกอบสมรรถนะทางวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา

2) ร่างประเด็นคำถามเกี่ยวกับองค์ประกอบเชิงยืนยันของสมรรถนะทางวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา โดยพิจารณาประเด็นคำถามจากผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็น ($PNI_{modified}$) ที่มีค่าสูงสุด 5 ลำดับแรก เพื่อนำมาพัฒนาเป็น

แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับฐานสมรรถนะทางวิชาชีพของการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาของนักศึกษาครุศาสตร์

3) นำแบบสอบถามฉบับร่างให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item objective congruence : IOC) จำนวน 3 ด้าน ให้มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 แล้วปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

เชิงคุณภาพ

2.2 แบบสัมภาษณ์สำหรับพัฒนาคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู โดยดำเนินการ ดังนี้

1) นำผลที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน มาจัดทำร่างประเด็นในการสัมภาษณ์เพื่อพัฒนาคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู

2) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู

3) ร่างแบบสัมภาษณ์สำหรับพัฒนาคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู เพื่อกำหนดคำถามหลักและคำถามรอง

4) ตรวจสอบคุณภาพของแบบสัมภาษณ์สำหรับพัฒนาคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู

5) จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) คือ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และสอบถามความคิดเห็นมีขั้นตอน ดังนี้

3.1 ติดต่อประสานงานขอหนังสือขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 นัดเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.3 เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดย นำแบบสอบถามความคิดเห็นส่งให้กับกลุ่มประชากรตอบแบบสอบถาม และส่งกลับให้ผู้วิจัย

3.4 เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ โดย นำแบบสัมภาษณ์ส่งให้กับกลุ่มประชากร ศึกษาประเด็นคำถามล่วงหน้า และนัดเวลาในการสัมภาษณ์ แล้วนำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ สังเคราะห์เล่มคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู

3.5 ตรวจสอบความเพียงพอของการสรุปข้อมูล

3.6 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลให้กลุ่มประชากรตรวจสอบ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เชิงปริมาณ

4.1 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็นจากการศึกษาสภาพที่เป็นอยู่ (D) และสภาพที่ควรจะเป็น (I) โดยการใช้เทคนิค (Modified Priority Needs Index : PNI)

4.2 วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์

เชิงคุณภาพ

4.3 วิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มประชากรแบบกึ่งโครงสร้าง

4.4 วิเคราะห์สามเส้า (Triangulation) เพื่อตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่ได้รับ จากแหล่งข้อมูลสามแหล่ง ได้แก่ ข้อมูลจากโรงเรียน ข้อมูลจากมหาวิทยาลัย และข้อมูลจากนักศึกษา

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการวิจัยสามารถแสดงผลการวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษา ซึ่งผลการตรวจสอบองค์ประกอบโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันได้ดัง ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู (COMP) แสดงค่าน้ำหนักองค์ประกอบความเที่ยงของตัวแปรสังเกตได้ และสัมประสิทธิ์คะแนนองค์ประกอบของโมเดล COMP

องค์ประกอบของโมเดลการวัด		**เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ**				$\mathbf{R^2}$
		b	$\boldsymbol{\beta}$	SE	t	
องค์ประกอบเชิงยืนยันลำดับหนึ่ง (First Order Confirmatory Factor Analysis)						
LM (ด้านการจัดการเรียนรู้)	DES	1.000	0.817	0.011	75.618**	0.667
	INT	1.164**	0.874	0.007	119.313**	0.765
	MAN	1.178**	0.892	0.006	142.326**	0.796
	HOS	1.239**	0.919	0.007	126.121**	0.844
	RES	1.258**	0.905	0.006	164.527**	0.819
	TEAM	1.201**	0.915	0.008	121.783**	0.837
	MED	1.250**	0.899	0.006	153.460**	0.808
COM (ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน)	COO	1.000	0.895	0.006	146.009**	0.800
	CON	1.046**	0.912	0.008	116.634**	0.832
	CONT	1.005**	0.902	0.006	157.850**	0.813
	CUL	1.020**	0.893	0.006	143.860**	0.798
	SUF	1.001**	0.910	0.008	116.197**	0.827
TEA (ด้านการปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพ)	DEV.S	1.000	0.920	0.007	131.126**	0.847
	PER	0.972**	0.892	0.009	99.489**	0.796
	INS	1.037**	0.931	0.006	151.981**	0.866
	DEV.T	1.034**	0.936	0.006	152.804**	0.876
	ETH	1.005**	0.913	0.007	127.939**	0.834
	PRO	0.965**	0.895	0.008	106.902**	0.802
	LIN	1.042**	0.852	0.009	97.896**	0.726
องค์ประกอบเชิงยืนยันลำดับสอง (Second Order Confirmatory Factor Analysis)						

องค์ประกอบของโมเดลการวัด		เมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบ				R^2
		b	β	SE	t	
COMP (ฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู)	LM	1.000	0.911	0.009	98.343**	0.829
	COM	1.335**	0.991	0.006	162.699**	0.982
	TEA	1.175**	0.938	0.008	124.612**	0.880

χ^2 = 271.193, df = 136 , χ^2/df = 1.994, RMSEA = 0.039, CFI = 0.992, TLI = 0.990

*p-value ≤ .05 , ** p-value ≤ .01

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู (COMP) พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ พิจารณาได้จากค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบได้ ดังนี้ ค่า χ^2 = 271.193, df = 136, χ^2/df = 1.994 นอกจากค่าดัชนี RMSEA = 0.039 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 0 CFI = 0.992, TLI = 0.990 ซึ่งมีค่าเข้าใกล้ 1 ซึ่งมีค่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้ แสดงว่า องค์ประกอบมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์น้ำหนักองค์ประกอบของทุกตัวมีนัยสำคัญสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานจากมากไปน้อยได้ดังนี้ 1) องค์ประกอบที่ 2 สมรรถนะด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน (COM ; β = .991) 2) องค์ประกอบที่ 3 สมรรถนะด้านการปฏิบัติหน้าที่ครู และจรรยาบรรณของวิชาชีพ (TEA ; β = .938) และ 3) องค์ประกอบที่ 1 สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ (LM ; β = .911) ตามลำดับ

2. ผลการพัฒนาคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู จากการสังเคราะห์และสนทนากับกลุ่มประชากรสรุปได้ดัง ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การพัฒนาคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู แสดงส่วนประกอบของคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู

องค์ประกอบ	รายละเอียด
ส่วนที่ 1 : บทนำ	1. มาตรฐานการรับรองปริญญาและประกาศนียบัตรทางการศึกษา ตามมาตรฐานวิชาชีพเพื่อการประกอบวิชาชีพ พ.ศ. 2567 2. วิสัยทัศน์ พันธกิจ 3. ความหมายของคำศัพท์เกี่ยวกับฐานสมรรถนะวิชาชีพครู 4. จุดมุ่งหมายของปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 5. จุดเน้นของปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 6. ขั้นตอนการใช้คู่มือ/คำแนะนำเกี่ยวกับการปฏิบัติ 7. บทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 8. ผู้ประเมินสมรรถนะปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 9. องค์ประกอบของการประเมินการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา 9.1 การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ 9.2 แฟ้มสะสมผลงานและบันทึกประจำวันของนักศึกษา 9.3 การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน 9.4 รายงานสรุปโครงการพัฒนาชุมชน 9.5 บันทึกการประชุมของหน่วย

องค์ประกอบ	รายละเอียด
	9.6 รายงานผลการดำเนินงาน E-PLC 10. ข้อกำหนดของการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา
ส่วนที่ 2 : เครื่องมือประเมินฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู	**ชุดที่ 1** ด้านการจัดการเรียนรู้ มี 7 ชุด ประกอบด้วย (1) การออกแบบและพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ (DES) (2) บูรณาการความรู้สู่ศาสตร์การสอน และมีความเป็นนวัตกรทางการศึกษา (INT) (3) จัดกิจกรรม สร้างบรรยากาศและการบริหารจัดการชั้นเรียน โดยตระหนักถึงสุขภาวะของนักเรียน (MAN) (4) ดูแลช่วยเหลือ และพัฒนานักเรียนตามศักยภาพ สามารถรายงานผลการพัฒนาคุณภาพนักเรียนได้อย่างเป็นระบบ (HOS) (5) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ การวิจัย สร้างนวัตกรรมและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของนักเรียน (RES) และ (6) การทำงานเป็นทีม ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมวิชาชีพ (TEAM) ศิลปะการใช้สื่อ สำหรับการยกระดับการเรียนรู้ของนักเรียน (MED) **ชุดที่ 2** ด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน มี 5 ชุด ประกอบด้วย (1) ร่วมมือกับผู้ปกครองในการพัฒนาและแก้ปัญหานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (COO) (2) สร้างเครือข่าย ภาวะผู้นำ ความสัมพันธ์ชุมชนเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพของนักเรียน (CON) (3) ศึกษา เข้าถึงบริบทของชุมชน และสามารถอยู่ร่วมกันบนพื้นฐานความแตกต่างทางวัฒนธรรม (CONT) (4) ส่งเสริม อนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น (CUL) และ (5) การประยุกต์ใช้แนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (SUF) **ชุดที่ 3** ด้านการปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพครู มี 7 ชุด ประกอบด้วย (1) มุ่งมั่นพัฒนาและผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู (DEV.S) (2) ส่งเสริมการเรียนรู้ การบริการที่ดี เอาใจใส่ และยอมรับความแตกต่างของนักเรียน (PER) (3) สร้างแรงบันดาลใจ ภาวะผู้นำครู นักเรียนให้เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้และผู้สร้างนวัตกรรม (INS) (4) พัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้ ทัศนคติทันสมัยและทันต่อการเปลี่ยนแปลง (DEV.T) (5) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีคุณธรรม จริยธรรม เป็นพลเมืองดี และมีจรรยาบรรณวิชาชีพครู (ETH) (6) ปฏิบัติงานครูอย่างมืออาชีพ และคิดเชิงนวัตกรรมบูรณาการ (PRO) และ (7) สื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ สามารถถ่ายทอดสู่นักเรียนให้เกิดทักษะในการสื่อสาร (LIN)
ส่วนที่ 3 : การรายงานผลการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา	1. เกณฑ์การตัดสิน และ ผลการเรียน 2. รายงานปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู ประกอบด้วย ชื่อนักศึกษา/รหัสนักศึกษา/เลขบัตรประจำตัวประชาชน/E-mail/เบอร์โทร/ชื่อสถานศึกษา/อำเภอ/จังหวัด/สังกัดสถานศึกษา/ขนาดสถานศึกษา/วิชาเอกที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี/กลุ่มสาระการเรียนรู้/ประเภทวิชา/ความสัมพันธ์ของสาขาวิชาเอกกับวิชาที่ปฏิบัติการสอน/ข้อมูลผู้ประเมิน/อาจารย์นิเทศ/ครูพี่เลี้ยง/ผู้บริหารสถานศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลวิจัยครั้งนี้มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายเพื่อให้เห็นประเด็นการวิจัยที่สอดคล้องกับผลงานวิจัยในอดีตและผลงานวิชาการที่ผ่านมาได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษามีรายละเอียด ดังนี้ (1) สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ พบว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดเป็นลำดับที่สาม ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า การพัฒนาสมรรถนะของครูจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความก้าวหน้าทางวิชาชีพและคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับคำอธิบายของ เบญจพร วรรณูปถัมภ์ และคณะ (2568: 7-8) ที่อธิบายเกี่ยวกับ การพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้เป็นหัวใจสำคัญของวิชาชีพครู และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562: 209) ที่ให้ความสำคัญกับบทบาทของสมรรถนะในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ (2) สมรรถนะด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน พบว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดเป็นลำดับที่หนึ่ง ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า การปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทชุมชนเป็นคุณลักษณะเด่นของนักศึกษาครู ซึ่งเป็นรากฐานของสมรรถนะด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน โดยคุรุสภากำหนดให้มีการฝึกปฏิบัติการสอนเพื่อพัฒนาความร่วมมือ ส่งเสริมการเรียนรู้ ศึกษาบริบทชุมชน อนุรักษ์วัฒนธรรม และบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่การสอน ซึ่งสอดคล้องกับการกล่าวของ กรองทิพย์ นาควิเชตร และคณะ (2567: 32-33) ที่กล่าวว่าศักยภาพในการปรับตัวและดำรงตนให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชนอย่างเหมาะสมเป็นคุณลักษณะเด่นของนักศึกษาครู ตามที่ รายละเอียดของมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 (2563: 12-14) ที่ได้กำหนดแนวทางการจัดการศึกษามุ่งพัฒนานักศึกษาครู โดยคุรุสภากำหนดให้มีการฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (3) สมรรถนะด้านการปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พบว่า มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุดเป็นลำดับที่สอง ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานและการยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นหัวใจของการเป็นครูที่ดี ครูที่มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครูย่อมเปี่ยมด้วยความรัก ศรัทธา และความภาคภูมิใจในบทบาทของตน ทุ่มเทเสียสละ และมุ่งพัฒนาผู้เรียนเพื่ออนาคตของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ศศิธร โสภารัตน์ และคณะ (2565: 104) ที่แสดงให้เห็นว่าการมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครูส่งผลให้เกิดความมุ่งมั่นและความพร้อมในการปฏิบัติงาน และยังสอดคล้องกับคำกล่าวของ อุษา พรหมรินทร์ และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2562: 6-7) อธิบายว่าการเป็นครูที่ดีเกิดจากความรักในวิชาชีพ ความศรัทธาในคุณค่า และความภาคภูมิใจในบทบาทของตน

2. ผลการพัฒนาคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู พบว่า คู่มือประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้ (1) บทนำ (2) เครื่องมือประเมินฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู และ (3) การรายงานผลการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า คู่มือฉบับนี้ออกแบบโดยสังเคราะห์ตามแบบประเมินสมรรถนะของคุรุสภา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และรูปแบบการผลิตและพัฒนาครูฐานสมรรถนะของมหาวิทยาลัยราชภัฏ 38 แห่งทั่วประเทศ (PTRU Model) ส่งผลให้สามารถประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครูของนักศึกษาได้ตรงตามคุณลักษณะที่องค์การทางการศึกษากำหนดไว้ และสามารถให้สาระสนเทศประกอบการพัฒนาสมรรถนะของนักศึกษาในแต่ละด้านได้ครบถ้วน อีกทั้งยังเป็นแนวทางสำหรับการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน ซึ่งคือกลุ่มประชากร ส่งผลให้สามารถประเมินผลการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบช่วยให้ผู้ประเมิน

สามารถประเมินผลได้สอดคล้องกับเป้าหมายและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถรับรู้สาระสนเทศการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนาในลำดับขั้นต่อไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ ธีระภัทร พินิจมนตรี และ ชยากานต์ เรืองสุวรรณ (2567: 234-235) ที่ได้อธิบายแนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู มีจำนวน 3 ด้าน ได้แก่ (1) สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความก้าวหน้าทางวิชาชีพและคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน (2) สมรรถนะด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน สามารถทำให้นักศึกษาครูปรับตัวและสร้างปฏิสัมพันธ์กับสังคม อนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นและการบูรณาการสู่การสอน และ (3) สมรรถนะด้านการปฏิบัติหน้าที่ครูและจรรยาบรรณของวิชาชีพ แสดงถึงการมีทัศนคติที่ดี ส่งผลให้เกิดความมุ่งมั่นและความพร้อมในการปฏิบัติงาน การยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพเป็นหัวใจของการเป็นครูที่ดี มีจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู

การพัฒนาคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ (1) บทนำ (2) เครื่องมือประเมินฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู และ (3) การรายงานผลการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ซึ่งส่งผลให้สามารถประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครูของนักศึกษาได้อย่างเป็นระบบและตรงตามคุณลักษณะที่กำหนด

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เป็นแนวทางให้นักศึกษาวิเคราะห์สมรรถนะทางวิชาชีพครูของตนเอง เพื่อนำไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ในระหว่างปฏิบัติการสอนสถานศึกษา

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการศึกษาสมรรถนะทางวิชาชีพครูไปประกอบการตัดสินใจ ออกแบบนโยบายการบริหารให้สอดคล้องกับบันทึกความเข้าใจในการพัฒนาวิชาชีพครูร่วมกับคณะครุศาสตร์ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาและพัฒนาศักยภาพครูในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

1.3 ครูพี่เลี้ยงสามารถประเมินและให้คำแนะนำนักศึกษาฝึกสอนอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพการฝึกสอนให้สอดคล้องกับนโยบายผลิตบัณฑิตครูของมหาวิทยาลัยราชภัฏ

1.4 อาจารย์นิเทศก์สามารถออกแบบและดำเนินการกำกับติดตามการฝึกสอนของนักศึกษาได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ ตามหลักเกณฑ์และเครื่องมือประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู เพื่อให้การฝึกประสบการณ์เป็นไปตามมาตรฐานวิชาชีพครูในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรที่จะต้องนำผลการวิจัยที่ได้ไปพัฒนาแบบประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครูของนักศึกษาฝึกประสบการณ์ในสถานศึกษา

2.2 ควรที่จะต้องนำผลการวิจัยออกแบบเป็นคู่มือปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาฐานสมรรถนะทางวิชาชีพครู

เอกสารอ้างอิง (References)

กรองทิพย์ นาควิเชตร และคณะ. (2567). แนวทางพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูของนักศึกษาครูด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน : กรณีศึกษาวิทยาลัยนครราชสีมา. **วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์**. 9(1): 23-36.

ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ(ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. (2562, 20 มีนาคม). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 136 ตอนพิเศษ 68 ง.

ธีระภัทร พินิจมนตรี และ ชยากานต์ เรืองสุวรรณ. (2567). แนวทางการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1. **วารสารการบริหารการศึกษา มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด**. 4(2): 228-241.

เบญจพร วรรณูปถัมภ์ และคณะ. (2568). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้ทักษะแห่งอนาคต. **วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์**. 14(1): 1-14.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570). (2565, 1 พฤศจิกายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 139 ตอนพิเศษ 258 ง.

มติชนออนไลน์. (2566, 14 กุมภาพันธ์). **38 มรภ. เปิดโมเดลผลิตครู ฐานสมรรถนะ หวังพัฒนา น.ร.สู่ศตวรรษที่ 21**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.matichon.co.th/local/education/news_3823611. สืบค้นเมื่อ 8 มกราคม 2568.

รายละเอียดของมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. (2563, 7 พฤษภาคม). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 137 ตอนพิเศษ 109 ง.

ศศิธร โสภารัตน์ และคณะ. (2565). การประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครูของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครูมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. **วารสารวิจัยและนวัตกรรมทางการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร**. 2(1): 91-108.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). **รายงานผลการวิจัยและพัฒนากรอบสมรรถนะผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพฯ: กลุ่มมาตรฐานการศึกษา สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงาน เลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI). (2565). **แนวทางการปฏิรูประบบการผลิตครูฐานสมรรถนะ.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://th.wikipedia.org/wiki/คุรุสภา. สืบค้นเมื่อ 8 มกราคม 2569.

หลักเกณฑ์และวิธีการทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู พ.ศ. 2566. (2566, 5 เมษายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 140 ตอนพิเศษ 82 ง.

อุษา พรหมรินทร์ และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2562). การศึกษาการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครู ในสถานศึกษาของรัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. **บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์**. 7(2): 1-14.

Darling-Hammond, L. (2017). Teacher education around the world: What can we learn from international practice?. **European Journal of Teacher Education**. 40(3): 291-309.

UNESCO. (2021). **Reimagining our futures together: A new social contract for education**. Paris: UNESCO

ASR

การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ: กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

Public Participation in Integrated Local Development Planning: A Case Study of Taluk Thiam Subdistrict Administrative Organization, Phrom Phiram District, Phitsanulok Province

กนกวรรณ พิรณฤทธิ์[1] ธนัสถา โรจนตระกูล[2]
Kanokwan Phironrit, Tanastha Rojanatrakul

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก 2) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก กลุ่มตัวอย่างได้จากการคำนวณตามสูตรของทาโร่ ยามาเน (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จำนวน 368 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 คน เครื่องมือวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และ One-way ANOVA ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยวิธีเชิงพรรณนาและการสังเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย พบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านการร่วมปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยสูงสุด 2) ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาอาศัยในพื้นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนเพศ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่แตกต่างกัน และ 3) แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมควรเพิ่มช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน และส่งเสริมการทำงานแบบเครือข่ายให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

คำสำคัญ (Keywords) : การมีส่วนร่วมของประชาชน; แผนพัฒนาท้องถิ่น; องค์การบริหารส่วนตำบล

Received: 2026-02-17 Revised: 2026-03-09 Accepted: 2026-03-14

[1] หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม; Bachelor of Master of Public Administration, Program in Public Administration, Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok. E-mail: 12164kanokwan@gmail.com

[2] อาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก; Lecturer, Bachelor of Master of Public Administration, Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok. E-mail: tanastha.r@psru.ac.th

Abstract

This research aimed to study: 1) the level of public participation in the preparation of an integrated local development plan, a case study of Taluk Thiam Subdistrict Administrative Organization, Phrom Phiram district, Phitsanulok province; 2) personal factors influencing public participation in the preparation of an integrated local development plan, a case study of Taluk Thiam Subdistrict Administrative Organization, Phrom Phiram district, Phitsanulok province; and 3) to explore guidelines for promoting public participation in the preparation of an integrated local development plan, a case study of Taluk Thiam Subdistrict Administrative Organization, Phrom Phiram district, Phitsanulok province. The population consisted of residents living within the area of Taluk Thiam Subdistrict Administrative Organization, Phrom Phiram district, Phitsanulok province. The sample size of 368 participants was determined by using Taro Yamane's formula at a 95% confidence level, and 10 key informants. Research instruments comprised a questionnaire and an interview form. Quantitative data were analyzed using mean, standard deviation, t-test, and One-way ANOVA, while qualitative data were analyzed through descriptive analysis and data synthesis.

The research findings found that: 1) the overall level of the public participation in the preparation of the local development plan was at a high level, with the dimension of participatory implementation yielding the highest mean score; 2) personal factors including educational level, occupation, and length of residence in the area showed statistically significant differences at the .05 level, whereas gender, age, and average monthly income showed no significant differences; and 3) the suggestion to improve participation should include diversifying communication channels, providing opportunities for public involvement at every stage of the process, and fostering network-based collaboration in alignment with community needs.

Keywords: Public Participation; Local Development Plan;
Subdistrict Administrative Organization

บทนำ (Introduction)

ภายใต้หลักการกระจายอำนาจของรัฐและการปฏิรูประบบราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ โดยระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 ได้กำหนดหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดทำแผนพัฒนาเพื่อเป็นกรอบทิศทางในการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2566) การดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 ที่มุ่งเน้นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยยึดหลักการพัฒนาแบบบูรณาการที่มีคนเป็นศูนย์กลาง (สุธาสินี พลเศพย์, 2558)

แผนพัฒนาท้องถิ่นเปรียบเสมือนเครื่องมือทางบริหารที่ช่วยให้การดำเนินงานมีความชัดเจน ลดความผิดพลาด และเตรียมความพร้อมรองรับภารกิจที่ถ่ายโอนจากส่วนกลาง (พิมพ์พร เริงทัย, 2563) โดยเฉพาะในระดับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด จำเป็นต้องมีการวางแผนที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) ทั้ง 6 ประการ ได้แก่ หลักนิติธรรม คุณธรรม ความโปร่งใส การมีส่วนร่วม ความรับผิดชอบ และความคุ้มค่า เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2550) นอกจากนี้ การวางแผนระดับพื้นที่ต้องเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 เพื่อให้ทิศทางพัฒนาประเทศเป็นเอกภาพ มั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก, 2566)

อย่างไรก็ตาม แม้จะมีกรอบแนวทางที่ชัดเจน แต่ในทางปฏิบัติยังพบอุปสรรคในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งมีภารกิจครอบคลุมทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ และสังคม พบว่า กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นยังมีจุดอ่อนสำคัญ คือ การขาดแคลนบุคลากรที่มีความชำนาญเฉพาะด้าน เครื่องมือในการปฏิบัติงานไม่เพียงพอ ประกอบกับประชาชนวัยทำงานส่วนใหญ่ไม่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ทำให้การสะท้อนปัญหาและความต้องการผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมอาจยังไม่ครอบคลุม สถานการณ์ดังกล่าวส่งผลให้แผนพัฒนาที่จัดทำขึ้นอาจไม่สามารถตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (องค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม, 2564)

จากประเด็นปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม และแนวทางการพัฒนาการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการวางแผนให้มีความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนของตนเองได้อย่างยั่งยืนต่อไป

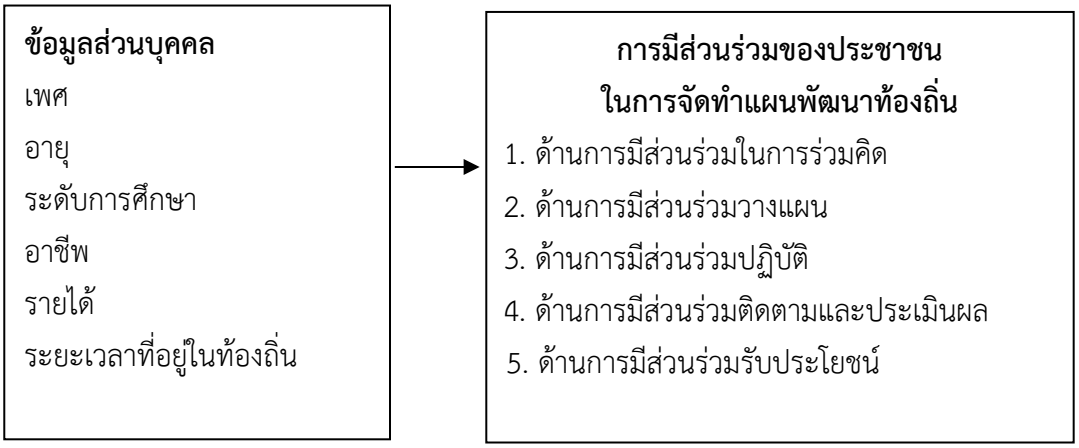
วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

1. ประชาชนที่มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลกอยู่ในระดับมาก
2. ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก มีความแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ครอบคลุมการศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อยู่ในพื้นที่ โดยอ้างอิงแนวคิดของ Bertrand (1958 อ้างถึงใน จริยา กลิ่นอุดม, 2547) การศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการร่วมคิด ด้านการร่วมวางแผน ด้านการร่วมปฏิบัติ ด้านการร่วมติดตามและประเมินผล และด้านการร่วมรับประโยชน์ โดยอ้างอิงแนวคิดของ Cohen and Uphoff (1981) และ โกวิทย์ พวงงาม (2552: 25-29) และศึกษาแนวทางการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ ตามหลักการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Governance) ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2560)

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 4,577 คน (สำนักงานทะเบียนราษฎร์อำเภอพรหมพิราม, 2568) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาได้มาจากการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน (1973) กำหนดระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับความคลาดเคลื่อนที่ระดับ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 368 คน

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ บุคคลที่ผู้วิจัยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 10 คน ดังนี้

1.2.1 นายกองค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม 1 คน

1.2.2 ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม 1 คน

1.2.3 กำนันตำบลตลุกเทียม 1 คน

1.2.4 ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม 1 คน

1.2.5 หัวหน้าสำนักปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม 1 คน

1.2.6 ผู้ใหญ่บ้านตำบลตลุกเทียม 5 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยใช้พื้นที่การศึกษา คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ในองค์การบริหารส่วนตำบล ตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2568 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2569

1.5 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น คือ ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อยู่ในท้องถิ่น

ตัวแปรตาม คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา (1) ด้านการมีส่วนร่วมในการร่วมคิด (2) ด้านการมีส่วนร่วมวางแผน (3) ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติ (4) ด้านการมีส่วนร่วมติดตามและประเมินผล และ (5) ด้านการมีส่วนร่วมรับประโยชน์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน และระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการร่วมคิด ด้านการร่วมวางแผน ด้านการร่วมปฏิบัติ ด้านการร่วมติดตามและประเมินผล และด้านการร่วมรับประโยชน์ โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์แบบคำถามปลายเปิด แสดงความคิดเห็นแนวทางของประชาชนเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยขอหนังสือรับรองจาก คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจาก องค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม จากนั้นผู้วิจัยลงพื้นที่แจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง พร้อมชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและการพิทักษ์สิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัย ก่อนนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้อง เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยในระหว่างการสัมภาษณ์เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลได้แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และใช้สถิติ

เชิงอนุมาน (Analytical statistics) เป็นการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยสถิติที่ใช้ คือ สถิติ Independent sample t-test ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวแปรอิสระ 2 กลุ่ม และใช้สถิติ One-way ANOVA เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 3 กลุ่มขึ้นไป หากพบความแตกต่างจะทำการทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ LSD (Least significant difference test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา โดยสังเคราะห์ข้อมูลจากการสังเกตและการสัมภาษณ์ และนำเสนอในรูปแบบความเรียง

ผลการวิจัย (Research Results)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวม

ลำดับ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านการร่วมคิด	3.95	0.38	มาก
2	ด้านการร่วมวางแผน	3.94	0.38	มาก
3	ด้านการร่วมปฏิบัติ	4.10	0.34	มาก
4	ด้านการร่วมติดตามและประเมินผล	3.97	0.36	มาก
5	ด้านการร่วมรับประโยชน์	4.05	0.35	มาก
	รวม	4.00	0.25	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียมอำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการร่วมปฏิบัติ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการร่วมรับประโยชน์ ด้านการร่วมติดตามและประเมินผล ด้านการร่วมคิด และด้านการร่วมวางแผน ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียมอำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig.	F	Sig.
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	0.559	-	0.567	-	/

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig.	F	Sig.
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
อายุ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	-	1.717	0.146	-	/
ระดับการศึกษาสูงสุด	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	-	3.097	0.009*	/	-
อาชีพ	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	-	9.090	<0.001*	/	-
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	-	1.189	0.315	-	/
ระยะเวลาในการอาศัยในพื้นที่	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น	-	7.255	<0.001*	/	-

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่ มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิต

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

จากการสัมภาษณ์สามารถสรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นได้ ดังนี้

1. การพัฒนาระบบการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์เชิงบูรณาการ โดยควรยกระดับการสื่อสารข้อมูลข่าวสารให้มีความชัดเจน เข้าถึงง่าย และครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่ม ผ่านทั้งช่องทางดั้งเดิมและช่องทางดิจิทัล เพื่อให้ประชาชนสามารถรับรู้ เข้าใจ และติดตามกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่อง

2. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ต้นกระบวนการวางแผน โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่การกำหนดปัญหา ความต้องการ และการจัดลำดับความสำคัญของโครงการพัฒนา เพื่อให้แผนพัฒนาท้องถิ่นสะท้อนความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในพื้นที่

3. การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ และจิตสำนึกด้านการมีส่วนร่วม โดยควรที่จะต้องจัดกิจกรรมหรือกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยให้ประชาชนตระหนักถึงบทบาท หน้าที่ และประโยชน์ของการมีส่วนร่วม ซึ่งจะช่วยเพิ่มแรงจูงใจและความต่อเนื่องในการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา

4. การพัฒนารูปแบบและช่องทางการมีส่วนร่วมให้หลากหลายและครอบคลุม โดยควรที่จะต้องใช้ทั้งเวทีประชาคม การประชุมเชิงปฏิบัติการ และเทคโนโลยีหรือระบบออนไลน์ เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงและมีส่วนร่วมได้อย่างเท่าเทียม ลดข้อจำกัดด้านเวลา สถานที่ และการเข้าถึงข้อมูล

5. การสร้างความร่วมมือเชิงเครือข่ายระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ โดยส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชน ภาคประชาชน และภาคีเครือข่ายในพื้นที่ เพื่อขับเคลื่อนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการและเสริมสร้างความเป็นเจ้าของร่วมของประชาชน

6. การพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดกลไกที่ชัดเจนและต่อเนื่อง เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ผู้วิจัยได้อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีรายละเอียด ดังนี้

ผลการวิจัย พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ประชาชนมีความตื่นตัวในการรักษาผลประโยชน์ชุมชนและความต้องการความโปร่งใส ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กฤษณี น้อยกร (2564) และ ณัฐวัฒน์ สิริพรวุฒิ (2560: 38-45) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการร่วมปฏิบัติมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่เห็นผลชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภานุวัฒน์ แก้วแหยม (2563) อนึ่ง ด้านการร่วมรับประโยชน์ และ ด้านการร่วมติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับมากเช่นกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า ประชาชนมีความตื่นตัวในการรักษาผลประโยชน์ชุมชนและความต้องการความโปร่งใส ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ธนกฤต ธณาธารงฤทธิ์ และคณะ (2565: 189-201) และ จิรวงศ์ ตุลาวัฒนากูล (2567: 1843-1858) แต่อย่างไรก็ตาม พบว่า ด้านการร่วมคิดและวางแผน แม้อยู่ในระดับมากแต่กลับมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุธาสินี พลเศพย์ (2558) และ พิมพ์พร เริงทัย (2563) ที่ระบุว่า ประชาชนมักร่วมกิจกรรมในขั้นตอนปฏิบัติมากกว่าการวางแผนเชิงกลยุทธ์ เนื่องจากข้อจำกัดด้านความเข้าใจในระเบียบและขั้นตอนการดำเนินงานของรัฐ ซึ่งเป็นประเด็นที่หน่วยงานควรที่จะต้องเร่งพัฒนาช่องทางการสื่อสารเพื่อยกระดับการมีส่วนร่วมให้ลึกซึ้งและจริงจังมากยิ่งขึ้น

2. การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน มีระดับการมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า การมีส่วนร่วมเปิดโอกาสอย่างเท่าเทียมแก่ประชาชน ปัจจัยพื้นฐานด้าน เพศ อายุ และรายได้อาจไม่ใช่ตัวแปรหลักในการกำหนดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระธีรศานต์ ฉนฺทวุฑฺโฒ ปัญญาดี (2564: 95) และ วิไลลักษณ์ มนัสปัญญาสกุล และคณะ (2566: 1-17) ที่ระบุว่า หากกระบวนการมีส่วนร่วมเปิดโอกาสอย่างเท่าเทียม

ปัจจัยพื้นฐานด้านรายได้และเพศอาจไม่ใช่ตัวแปรหลักในการกำหนดระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน อย่างไรก็ตามปัจจัยพื้นฐานด้านระดับการศึกษา อาชีพ และระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่ ส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ณัฐวรรณ เพียรหมอ (2564) ที่พบว่า ความรู้ความเข้าใจ ประสบการณ์ และความผูกพันกับพื้นที่เป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชน โดยประชาชนที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่า หรือมีความผูกพันในพื้นที่นานกว่า มักจะมีทักษะและบทบาทในการร่วมคิดร่วมวางแผนที่ชัดเจนกว่ากลุ่มอื่นอย่างเห็นได้ชัด

3. ข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก

ผลจากการวิจัย พบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม ควรที่จะต้องมุ่งเน้นการพัฒนาระบบและกลไกการมีส่วนร่วมให้มีความเป็นระบบต่อเนื่อง และครอบคลุมทุกกลุ่มประชาชน โดยเฉพาะการยกระดับการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ให้มีความชัดเจน เข้าใจง่าย และเข้าถึงได้อย่างทั่วถึง นอกจากนี้ ควรที่จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนต้นของกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ไม่จำกัดเฉพาะการรับฟังความคิดเห็นในช่วงท้ายกระบวนการ พร้อมทั้งพัฒนารูปแบบและช่องทางการมีส่วนร่วมให้หลากหลาย ทั้งในรูปแบบเวทีประชาคมและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อรองรับบริบทและความแตกต่างของประชาชนในพื้นที่ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า หากประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการร่วมคิดและวิเคราะห์ปัญหา จะมีผลต่อความสำเร็จของแผนพัฒนามากขึ้น เพราะจะช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ และลดความขัดแย้งในการดำเนินโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิรพงษ์ ศรีธาตุ (2566: 142-158) ที่พบว่า การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ขั้นตอนการร่วมคิดและวิเคราะห์ปัญหา (Pre-planning stage) มีผลต่อความสำเร็จของแผนพัฒนามากกว่าการแจ้งเพื่อทราบในช่วงท้าย เพราะจะช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of Ownership) และลดความขัดแย้งในการดำเนินโครงการ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ มานพ สอนไวย์ (2565: 201-218) ที่พบว่า การเสนอว่ากระบวนการติดตามผลไม่ควรเป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฝ่ายเดียว แต่ควรที่จะต้องมีคณะกรรมการตรวจสอบภาคประชาชน ที่ได้รับการฝึกอบรมทักษะการประเมินผล เพื่อให้การติดตามมีความโปร่งใสและนำข้อมูลมาปรับปรุงแผนพัฒนาในปีถัดไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และที่สำคัญการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และจิตสำนึกให้ประชาชนเห็นถึงบทบาทและความสำคัญของการมีส่วนร่วม รวมถึงการพัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบจะช่วยยกระดับประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการ และนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแบบบูรณาการขององค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม อำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก จะสำเร็จได้เนื่องจากมีปัจจัยหลายด้าน ได้แก่ (1) ด้านปัจจัยส่วนบุคคล ประชาชนที่มีความแตกต่างกันทั้งเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาในการอาศัยในพื้นที่ ล้วนเป็นพื้นฐานสำคัญที่ส่งผลต่อระดับความพร้อมในการเข้ามามีส่วนร่วม (2) ด้านบริบทและกระบวนการ การลดข้อจำกัดด้านการสื่อสารที่ไม่ทั่วถึงและการสร้างความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ รวมถึงการตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม จะช่วยลดความขัดแย้งและปัญหาข้อจำกัดพื้นที่หรือ

กรรมสิทธิ์ที่ดินได้ (3) ด้านกลไกการเปิดโอกาส องค์การบริหารส่วนตำบลมีการจัดเวทีประชาคมหมู่บ้านและตำบล รวมถึงการประชุมรับฟังความคิดเห็น เพื่อนำข้อเสนอไปประกอบการทำแผนและเข้าสู่สภาเพื่ออนุมัติ (4) ด้านการบริหารจัดการกระบวนการ มีการสื่อสารข้อมูลให้เข้าถึงง่าย ครอบคลุม และต่อเนื่อง ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างความรู้เพื่อสร้างแรงจูงใจ และการบริหารจัดการความขัดแย้งเชิงโครงสร้างในชุมชน (5) ด้านผลลัพธ์การมีส่วนร่วม ประชาชนเกิดการมีส่วนร่วมครบทั้ง 5 มิติ คือ ร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมติดตามและประเมินผล และร่วมรับประโยชน์ และ (6) ด้านแนวทางการพัฒนา มีการเพิ่มช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย สร้างระบบที่เข้าใจง่าย โปร่งใส ตรวจสอบได้ โดยดึงประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่ต้นทาง พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างรัฐ ผู้นำชุมชน และประชาชน เพื่อให้เกิดระบบติดตามและประเมินผลที่มีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอ อันนำไปสู่การยกระดับการมีส่วนร่วมแบบบูรณาการที่ครอบคลุม เท่าเทียม และต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 อบต.ควรที่จะต้องกำหนดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นเป็นนโยบายหลักขององค์กร พัฒนากลไกและกระบวนการมีส่วนร่วมให้มีความเป็นระบบ มีความต่อเนื่อง และสามารถครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่มในพื้นที่

1.2 อบต.ควรที่จะต้องพัฒนาและยกระดับระบบการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นให้มีความชัดเจน ถูกต้อง และเข้าใจง่าย พร้อมทั้งขยายช่องทางการสื่อสารให้มีความหลากหลาย ทั้งในรูปแบบดั้งเดิมและสื่อดิจิทัล

1.3 อบต.ควรที่จะต้องกำหนดให้การมีส่วนร่วมของประชาชนเกิดขึ้นตั้งแต่ระยะเริ่มต้นของกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทในการร่วมกำหนดปัญหา วิเคราะห์ความต้องการ และจัดลำดับความสำคัญของโครงการพัฒนา ให้สามารถตอบสนองต่อบริบทและปัญหาเชิงพื้นที่ได้

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 นักวิจัยควรที่จะต้องนำแนวทางการวิจัยแบบผสมผสานวิธี หรือการวิจัยเชิงคุณภาพเชิงลึกมาใช้เพิ่มเติม เช่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับกระบวนการ กลไก และปัจจัยที่เอื้อต่อหรือเป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

2.2 นักวิจัยควรที่จะต้องศึกษารูปแบบและแนวทางการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงของประชาชน

2.3 นักวิจัยควรที่จะต้องศึกษาการติดตามและประเมินผลการนำข้อเสนอแนะจากงานวิจัยไปใช้ในทางปฏิบัติอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ

เอกสารอ้างอิง (References)

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2550). **รวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** ฉะเชิงเทรา: โรงพิมพ์ประสานมิตร.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2566). **กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.dla.go.th/upload/ebook/column/2023/5/2365_6294.pdf สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2568.

กฤษณี น้อยกร. (2564). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง**. หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์. คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

โกวิทย์ พวงงาม. (2552). **คู่มือประชาชนสำหรับการรับรู้ข่าวสารและการมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น.** กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาแห่งมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

จริยา กลิ่นอุดม. (2547). **การมีส่วนร่วมของสตรีในกิจกรรมการปกครองท้องถิ่น เทศบาลคลองตำหรุ จังหวัดชลบุรี**. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

จิรพงษ์ ศรีธาตุ. (2566). รูปแบบการเสริมสร้างพลังเครือข่ายภาคประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน. **วารสารนวัตกรรมท้องถิ่น.** 11(3): 142-158.

จิรวงศ์ ตุลาวัฒนากูล. (2567). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองไข่นก อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัดอุบลราชธานี. **วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์.** 9(2): 1843-1858.

ณัฐวรรณ เพียรหมอ. (2564). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลนากลาง อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา**. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิทยาการจัดการ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ณัฐวัฒน์ สิริพรวุฒิ. (2560). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลพรหมบุรี จังหวัดสิงห์บุรี. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ**. 5(1): 38-45.

ธนกฤต ธณาธารงฤทธิ์ และคณะ. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลบางปะอิน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. **วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา**. 5(2): 189-201.

พระธีรศานต์ ฉนฺทวุฑฺโฒ ปัญญาดี. (2564). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในเขตเทศบาลแสนสุข อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักอิทธิบาท 4**. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่นตามแนวพุทธศาสตร์. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พิมพ์พร เริงทัย. (2563). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลดงคอน อำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท**. การศึกษาค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง). มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ภานุวัฒน์ แก้วแหยม. (2563). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยหิน อำเภอชัยบาดาล จังหวัดลพบุรี**. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

มานพ สอนไวย์. (2565). กลไกการขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล. **วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร**. 17(2): 201-218.

วิไลลักษณ์ มนัสปัญญาสกุล และคณะ. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลดอนกระเบื้อง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี. **วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่**. 1(6): 1-17.

สำนักงานทะเบียนราษฎร์อำเภอพรหมพิราม. (2568). **สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/displayData สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2568.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (กพร.). (2560). **คู่มือการประเมินส่วนราชการตามมาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการของส่วนราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.m-society.go.th/ewtadmin/ewt/mso_web/article_attach/19043/20573.pdf สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2568.

สุธาสินี พลเศพย์. (2558). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลสนม อำเภอสนม จังหวัดสุรินทร์.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

องค์การบริหารส่วนตำบลตลุกเทียม. (2564). **แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2566–2570**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.talukthiam.go.th/project-detail?hd=7&id=40110 สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2568.

องค์การบริหารส่วนจังหวัดพิษณุโลก. (2566). **แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2566–2570**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.ppao.go.th/download/ สืบค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2568.

Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1981). **Rural development participation: Concepts and measures for project design, implementation and evaluation**. Ithaca, NY: Rural Development Committee, Center for International Studies, Cornell University.

Yamane, T. (1973). **Statistics: An introductory analysis** (3rd ed.). New York: Harper and Row.

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

The Needs Assessment for Developing School Administrators' Competency in the BANI World under Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 2

เจนจิรา ไขประภาย[1] นวพร วรรณทอง[2] วาโร เพ็งสวัสดิ์[3]

Jenjira Khaiprapai, Nawaphorn Wannathong, Waro Phengsawat

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากรอบแนวคิดสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World 2) ศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World 3) ประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World และ 4) ประเมินแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World เป็นวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 335 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ 1) แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World 2) แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนา 3) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งเครื่องมือการวิจัยทาง Google Form สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง

ผลการวิจัยพบว่า

1) กรอบแนวคิดสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ ความยืดหยุ่นทางจิตใจ การมีสัญชาตญาณ การปรับตัว ความเห็นอกเห็นใจ การสร้างความโปร่งใส และการมีสติ โดยทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2) สภาพที่เป็นจริงของสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่ควรจะเป็น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3) ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World พบว่าโดยภาพรวมมีค่า $PNI_{modified}$ เท่ากับ 0.1964

Received: 2026-02-21 Revised: 2026-03-15 Accepted: 2026-03-19

[1] นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Student Master of Education Program, Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: jenjira.kh67@snru.ac.th

[2] อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Advisor Department of Education Program, Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: nawaphorn @snru.ac.th

[3] อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Advisor Department of Education Program, Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: Khai_p@hotmail.com

4) แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World ได้แก่ ความเห็นอกเห็นใจ การปรับตัว และความยืดหยุ่นทางจิตใจ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ (Keywords) : ความต้องการจำเป็น; การพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียน; BANI World

Abstract

This research article aimed to: 1) examine the conceptual framework of school administrators' competency in the BANI World; 2) investigate the current and desirable states of school administrators' competency in the BANI World; 3) assess the priority needs for developing school administrators' competency in the BANI World; and 4) evaluate the development guidelines for enhancing school administrators' competency in the BANI World. This study employed a survey research design. The sample consisted of 335 participants. The research instruments included: 1) an evaluation form for assessing the appropriateness of the competency components of school administrators in the BANI World; 2) a questionnaire on the needs assessment for competency development; and 3) an evaluation form for assessing the appropriateness and feasibility of the proposed development guidelines. Data were collected through research instruments administered via Google Forms. The statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and the modified Priority Needs Index.

The research findings revealed that

1) The conceptual framework of school administrators' competency in the BANI World consisted of six components: resilience, intuition, adaptability, empathy, transparency building, and mindfulness. All components were rated at the highest level of appropriateness.

2) The current state of school administrators' competency in the BANI World was at a high level overall, whereas the desirable state was at the highest level overall.

3) The Needs Assessment for developing school administrators' competency in the BANI World showed that the overall $PNI_{modified}$ was 0.1964.

4) The guidelines for developing school administrators' competency in the BANI World focused on empathy, adaptability, and resilience. Overall, the guidelines were rated at the highest level in terms of appropriateness and feasibility.

Keywords: needs assessment; development of school administrators' competency; BANI World

บทนำ (Introduction)

การเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล การสื่อสาร และนวัตกรรม ได้ส่งผลให้สังคมโลกเกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซับซ้อน และยากต่อการคาดการณ์

การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวไม่เพียงส่งผลต่อเศรษฐกิจและสังคมเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบโดยตรงต่อระบบการศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อบริบทของโลกยุคใหม่ ทั้งในด้านการจัดการเรียนรู้ การบริหารจัดการองค์กร และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสถานศึกษา เพื่อให้สามารถเตรียมผู้เรียนให้มีทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับการดำรงชีวิตในอนาคต ภายใต้บริบทดังกล่าว ผู้บริหารจึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาโรงเรียน การบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลง และการสร้างสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันมีลักษณะที่ซับซ้อนและไม่แน่นอนมากยิ่งขึ้น จนเกิดแนวคิดในการอธิบายสภาพโลกยุคใหม่ที่เรียกว่า BANI World ซึ่งเป็นแนวคิดที่อธิบายถึงโลกที่มีความเปราะบาง (Brittle) เต็มไปด้วยความวิตกกังวล (Anxious) มีลักษณะไม่เป็นเส้นตรง (Nonlinear) และยากต่อการทำความเข้าใจ (Incomprehensible) (Jamais Cascio, 2020 อ้างถึงใน จิราเจต วิเศษดอนหวาย, 2565) ลักษณะของโลกในยุค BANI ดังกล่าวส่งผลกระทบโดยตรงต่อการบริหารจัดการศึกษา เนื่องจากสถานศึกษาต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การเปลี่ยนแปลงทางประชากรศาสตร์ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี รวมถึงสถานการณ์วิกฤตหรือเหตุการณ์ไม่คาดคิดที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ซึ่งสถานการณ์เหล่านี้ส่งผลต่อสภาพจิตใจและพฤติกรรมของนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ทำให้การบริหารจัดการสถานศึกษาในปัจจุบันต้องอาศัยความสามารถของผู้บริหารในการตัดสินใจภายใต้ความไม่แน่นอน การบริหารจัดการความเปลี่ยนแปลง การสร้างความเชื่อมั่นในองค์กร และการพัฒนาองค์กรให้สามารถปรับตัวได้อย่างยั่งยืน (เทอดศักดิ์ ณ สงขลา, 2567: 28-34)

ดังนั้น ผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World จึงจำเป็นต้องมีสมรรถนะที่สอดคล้องกับลักษณะของโลกยุคใหม่ เช่น สมรรถนะด้านการคิดเชิงระบบและการตัดสินใจในสถานการณ์ที่ซับซ้อน สมรรถนะด้านภาวะผู้นำเชิงปรับตัว สมรรถนะด้านการบริหารจัดการความไม่แน่นอนและความเปลี่ยนแปลง รวมถึงสมรรถนะด้านความเข้าใจและการดูแลสภาพจิตใจของบุคลากรในองค์กร หากผู้บริหารได้รับการพัฒนาสมรรถนะที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของโลกยุคใหม่ จะช่วยให้สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล พร้อมทั้งสามารถนำพาองค์กรให้ก้าวผ่านความท้าทายและสร้างนวัตกรรมทางการบริหารได้ (ฐิติกมลสิริ ลาโพธิ์, 2567: 161-172) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่สำคัญในการกำกับ ติดตาม และพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด โดยหนึ่งในพันธกิจสำคัญของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 คือ การพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีสมรรถนะตามมาตรฐานตำแหน่ง และสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับทิศทางการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี (แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2, 2568: 77-79) ดังนั้น การพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนให้สอดคล้องกับบริบทของโลกยุค BANI จึงเป็นประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการศึกษาและพัฒนาอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว (คมจิรวริทธิ์ เรืองฤทธิ์, 2568: 179-204)

จากบริบทและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World โดยมุ่งศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็น และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 รวมทั้งเสนอแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองและการบริหารจัดการโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ และยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษากรอบแนวคิดสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World
2. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นของสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2
3. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2
4. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตด้านเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World ที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง แล้วนำองค์ประกอบที่ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสม พบว่า ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความยืดหยุ่นทางจิตใจ 2) การมีสัญชาตญาณ 3) การปรับตัว 4) ความเห็นอกเห็นใจ 5) การสร้างความโปร่งใส และ 6) การมีสติ

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 2,406 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารโรงเรียน 235 คน และครู 2,171 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2, 2568: 10)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ปีการศึกษา 2568 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2568: 152) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 335 คน โดยจำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 77 คน ครู จำนวน 258 คน และใช้วิธีการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) ซึ่งมีขั้นตอนการสุ่ม ดังนี้ 1) ใช้โรงเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม ใช้การสุ่มอย่างง่าย โดยการจับสลากโรงเรียนในแต่ละอำเภอ ใช้เกณฑ์ร้อยละ 30 ดังนั้น จะได้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 77 โรงเรียน 2) กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารโรงเรียน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง ผู้บริหารโรงเรียนทุกคนจากทุกโรงเรียนในข้อ 1) ซึ่งจะได้ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 77 คน และ 3) กลุ่มตัวอย่างครู ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลาก ใช้เกณฑ์ร้อยละ 23 ของครูในแต่ละโรงเรียนตามข้อ 1) ซึ่งจะได้จำนวนครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 258 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ในการศึกษาคือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 จำนวน 235 โรงเรียน

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษาในระยะเวลาตั้งแต่ เดือนมิถุนายน 2568-ธันวาคม 2568

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1) ผู้วิจัยนำองค์ประกอบที่ได้จากการสังเคราะห์แนวคิด บทความวิชาการและเอกสารที่เกี่ยวข้อง มากำหนดนิยามศัพท์ พฤติกรรมบ่งชี้ เพื่อสร้างแบบประเมินความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมบ่งชี้กับนิยามศัพท์องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World

2) ผู้วิจัยนำแบบประเมินความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมบ่งชี้กับนิยามศัพท์องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World เสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความเหมาะสม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3) นำแบบประเมินความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมบ่งชี้กับนิยามศัพท์องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Index of item Objective Congruence: IOC)

4) นำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ตรวจสอบหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบประเมิน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสม และความสอดคล้องของเครื่องมือ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence : IOC) คัดเลือกเฉพาะพฤติกรรมบ่งชี้ที่มีค่า IOC = 0.50 ขึ้นไป ซึ่งแสดงว่า พฤติกรรมบ่งชี้นั้นสอดคล้องกับนิยามศัพท์และองค์ประกอบ จากการประเมินพบว่า แบบประเมินมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างพฤติกรรมบ่งชี้กับนิยามศัพท์องค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 แล้วนำพฤติกรรมบ่งชี้ นิยามศัพท์ และองค์ประกอบ ไปสร้างแบบประเมินความเหมาะสมฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตอบสนองคู่ (Dual Response Format) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์แนวคิด บทความวิชาการและเอกสารที่เกี่ยวข้อง มาสรุปเพื่อสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นของสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

2) ผู้วิจัยนำร่างข้อคำถามที่เกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นของสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 เสนอ

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความเหมาะสม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3) นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Index of item Objective Congruence : IOC) แล้วนำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสม และความสอดคล้องของเครื่องมือ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence : IOC) ของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพื่อคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC = 0.50 ขึ้นไป ซึ่งแสดงว่า ข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาที่มุ่งวัด พบว่าแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์องค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.60-1.00

4) นำแบบสอบถามฉบับร่างไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารโรงเรียนและครู ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 20 คน และครู จำนวน 20 คน จากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 แล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ไปหาคุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้

4.1) ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) โดยหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total correlation) และการวิเคราะห์ค่าสัมพันธ์รายข้อแบบสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson’s product moment correlation coefficient) โดยคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.26 ขึ้นไป (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2568: 300) ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม ด้านสภาพที่เป็นจริง มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.27-0.89 และด้านสภาพที่ควรจะเป็น มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.28-0.89

4.2) ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ และจำแนกตามแบบสอบถามแต่ละด้านของตัวแปร โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha Coefficient) ด้วยวิธีการของครอนบาค (Cronbach) โดยมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2568: 129) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้านสภาพที่เป็นจริง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 และด้านสภาพที่ควรจะเป็นมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

5) คัดข้อคำถามที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้ง จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

ตอนที่ 3 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตอบสนองคู่ (Dual Response Format) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1) เลือกองค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World ที่มีค่า $PNI_{modified}$ สูงกว่าภาพรวมมาสร้างแบบสอบถามเพื่อหาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

2) ศึกษาแนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 แหล่งข้อมูลในการวิจัยขั้นนี้ ได้แก่ เอกสาร ตำรา รายงาน วิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

3) ร่างแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World ของ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 เสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุง และให้ข้อเสนอแนะ และแก้ไขและปรับปรุงตามความเห็นของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4) จัดพิมพ์แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 เพื่อนำไปใช้ต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและหนังสือราชการขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งในระบบสนับสนุนการบริหารจัดการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและรูปแบบออนไลน์ Google Form พร้อมทั้งระบุเวลาให้ผู้ตอบส่งแบบสอบถามคืนภายในสองสัปดาห์

3.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด ทำการตรวจสอบและคัดแยกแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อนำแบบสอบถามที่ได้รับไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไป และหากพบว่ากลุ่มตัวอย่างยังไม่ส่งแบบสอบถามคืนตามกำหนด ผู้วิจัยจะติดตามทางโทรศัพท์ เพื่อให้ได้แบบสอบถามตามจำนวนที่กำหนด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ระยะที่ 1 การวิเคราะห์ความเหมาะสมขององค์ประกอบโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้ (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2568: 121)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะอยู่ในระดับสมมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะอยู่ในระดับสมน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง องค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือกองค์ประกอบที่มีความเหมาะสม คือ ค่าเฉลี่ยเท่ากับหรือมากกว่า 3.51

ระยะที่ 2 การวิเคราะห์สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นของสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2568: 121)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง สภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง สภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง สภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง สภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง สภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยการวิเคราะห์หาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ด้วยสูตร ($PNI_{modified}$) = (I - D) / D โดย (D) แทนค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริง และ (I) แทนค่าเฉลี่ยสภาพที่ควรจะเป็น

ระยะที่ 3 การวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2568: 121)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง แนวทางพัฒนามีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง แนวทางพัฒนามีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง แนวทางพัฒนามีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง แนวทางพัฒนามีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง แนวทางพัฒนามีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ถือว่าเป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้

ผลการวิจัย (Research Results)

1. องค์ประกอบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 มี 6 องค์ประกอบ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ความยืดหยุ่นทางจิตใจ ($\bar{X}$ = 5.00, S.D. = 0.00) การปรับตัว ($\bar{X}$ = 5.00, S.D. = 0.00) ความเห็นอกเห็นใจ ($\bar{X}$ = 5.00, S.D. = 0.00) การมีสติ ($\bar{X}$ = 5.00, S.D. = 0.00) การมีสัญชาตญาณ ($\bar{X}$ = 4.73, S.D. = 0.12) และการสร้างความโปร่งใส ($\bar{X}$ = 4.70, S.D. = 0.12) ตามลำดับ โดยภาพรวมทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.91, S.D. = 0.15)

2. ข้อมูลสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นของสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 สภาพที่เป็นจริงของสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.94, S.D. = 0.96) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ องค์ประกอบการสร้างความโปร่งใส ($\bar{X}$ = 4.32, S.D. = 0.73) องค์ประกอบการมีสัญชาตญาณ ($\bar{X}$ = 4.07, S.D. = 0.98) องค์ประกอบการมีสติ ($\bar{X}$ = 4.02, S.D. = 0.94) องค์ประกอบความยืดหยุ่นทางจิตใจ ($\bar{X}$ = 4.01, S.D. = 0.96) องค์ประกอบการปรับตัว ($\bar{X}$ = 4.01, S.D. = 0.94) และองค์ประกอบความเห็นอกเห็นใจ ($\bar{X}$ = 3.23, S.D. = 0.86) ตามลำดับ

2.2 สภาพที่ควรจะเป็นของสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.71, S.D. = 0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ องค์ประกอบการปรับตัว ($\bar{X}$ = 4.95, S.D. = 0.39) องค์ประกอบความเห็นอกเห็นใจ ($\bar{X}$ = 4.87, S.D. = 0.37) องค์ประกอบการมีสัญชาตญาณ

($\bar{X}$ = 4.85, S.D. = 0.37) องค์ประกอบความยืดหยุ่นทางจิตใจ ($\bar{X}$ = 4.81, S.D. = 0.40) องค์ประกอบการสร้างความโปร่งใส ($\bar{X}$ = 4.54, S.D. = 0.40) และองค์ประกอบการมีสติ ($\bar{X}$ = 4.22, S.D. = 0.40) ตามลำดับ

3. การประเมินความต้องการจำเป็นโดยการเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผลในภาพรวม พบว่า ค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$) เท่ากับ 0.1954 โดยด้านที่มีค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านความเห็นอกเห็นใจ ($PNI_{modified}$ = 0.5077) รองลงมาคือ ด้านการปรับตัว ($PNI_{modified}$ = 0.2344) และด้านความยืดหยุ่นทางจิตใจ ($PNI_{modified}$ = 0.1995) ตามลำดับ

4. แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ผู้วิจัยกำหนดประเด็นแนวทางการพัฒนา โดยการเรียงลำดับตามค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุงจากมากไปหาน้อย แล้วเลือกองค์ประกอบที่มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุงสูงกว่าค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุงภาพรวม เพื่อนำมากำหนดแนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า มี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความเห็นอกเห็นใจ ($PNI_{modified}$ = 0.5077) ด้านการปรับตัว ($PNI_{modified}$ = 0.2344) และด้านความยืดหยุ่นทางจิตใจ ($PNI_{modified}$ = 0.1995) ตามลำดับ โดยมีประเด็นที่ต้องนำไปกำหนดแนวทางการพัฒนา ดังนี้

4.1 ด้านความเห็นอกเห็นใจ คือ แนวทางในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนให้สามารถสังเกตเห็นและรับรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึกของบุคลากร นักเรียน หรือผู้ปกครองได้อย่างรวดเร็ว มองสถานการณ์จากมุมมองของผู้อื่น เพื่อเข้าใจเหตุผลเบื้องหลังการแสดงออกทางอารมณ์หรือพฤติกรรม และสามารถให้คำแนะนำหรือการสนับสนุนที่สอดคล้องกับความต้องการทางอารมณ์และบริบทของแต่ละบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.2 ด้านการปรับตัว คือ แนวทางในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนให้สามารถบริหารจัดการวิถีการทำงานและชีวิตส่วนตัวได้อย่างสมดุล พร้อมทั้งพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อเสริม สร้างทักษะและองค์ความรู้ที่จำเป็น และสามารถดูแลรักษาสุขภาพกายและสุขภาพจิตให้มีความเข้มแข็ง เพื่อรองรับภาระงาน ความกดดัน และสถานการณ์ไม่คาดฝันในการบริหารจัดการโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 ด้านความยืดหยุ่นทางจิตใจ คือ แนวทางในการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนให้สามารถปรับตัวและบริหารจัดการสถานการณ์ที่ไม่คาดคิดหรือความผันผวนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเปลี่ยนผ่านจากสถานการณ์วิกฤตไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนโดยนำบทเรียนจากวิกฤตมาปรับปรุงกระบวนการทำงานและระบบบริหารจัดการของโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรม และสามารถฟื้นฟูสภาพจิตใจและอารมณ์ให้กลับมามั่นคงพร้อมปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างรวดเร็วภายหลังเหตุการณ์วิกฤต

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ผลการศึกษากรอบแนวคิดสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World ซึ่งได้จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ พบว่า มี 6 องค์ประกอบ คือ 1) ความยืดหยุ่นทางจิตใจ 2) การมีสัญชาตญาณ 3) การปรับตัว 4) ความเห็นอกเห็นใจ 5) การสร้างความโปร่งใส และ 6) การมีสติ โดยทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบริบทของโลกยุค BANI World ซึ่งมีลักษณะสำคัญคือ ความเปราะบางของระบบ (Brittle) ความ

วิตกกังวลที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง (Anxious) ความไม่เป็นเชิงเส้นของการเปลี่ยนแปลง (Nonlinear) และความยากต่อการคาดการณ์ (Incomprehensible) ส่งผลให้บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามิได้จำกัดอยู่เพียงการบริหารงานตามโครงสร้างหรือระเบียบแบบแผนเดิม หากแต่จำเป็นต้องมีสมรรถนะเชิงลึกด้านจิตใจ อารมณ์ และการตัดสินใจ เพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่ซับซ้อนและไม่แน่นอนอย่างมีประสิทธิภาพ

สอดคล้องกับแนวคิดของ รตวรรณ อรัญไสว (2567: 2-8) กล่าวว่า ในยุคปัจจุบันที่โลกเต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงและความไม่แน่นอนในทุกมุมโลก BANI World เป็นกรอบแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและสมรรถนะที่ผู้นำต้องมีในการนำองค์กรผ่านการปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและไม่แน่นอน คุณสมบัติที่สำคัญของผู้นำในโลกยุค BANI เน้นการเตรียมความพร้อมเพื่อเผชิญกับสถานการณ์ที่ท้าทาย และวิเคราะห์ถึงวิธีการสร้างและพัฒนาสมรรถนะที่สำคัญ ได้แก่ ความยืดหยุ่นและทักษะฟื้นตัว ความเข้าอกเข้าใจและคิดอย่างมีสติ การประเมินบริบทและปรับตัว และความโปร่งใสและการใช้สัญชาตญาณ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาผู้นำในอนาคตให้มีความพร้อมและสามารถนำองค์กรผ่านความเปลี่ยนแปลงและความท้าทายสู่ความสำเร็จอย่างยั่งยืนในยุค BANI World

2. ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นของสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริงของสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) การสร้างความโปร่งใส 2) การมีสัญชาตญาณ 3) การมีสติ 4) ความยืดหยุ่นทางจิตใจ 5) การปรับตัว และ 6) ความเห็นอกเห็นใจ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ปัจจุบันผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 มีสมรรถนะในยุค BANI World อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านความโปร่งใส ซึ่งสะท้อนการบริหารที่เปิดเผยตรวจสอบได้ และรับผิดชอบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย อันสอดคล้องกับบริบทโลกยุค BANI ที่มีความเปราะบาง วิตกกังวล และไม่แน่นอน การสร้างความโปร่งใสช่วยลดความคลุมเครือ สร้างความเชื่อมั่นแก่ครู ผู้ปกครอง และชุมชน อีกทั้งยังได้รับแรงขับเคลื่อนจากการกำกับติดตามของต้นสังกัดและระบบประเมิน ITA

สอดคล้องกับ ฮอฝาด สำมะเนี๊ยะ (2568: 463–477) กล่าวว่า ด้านความโปร่งใสเป็นองค์ประกอบที่ผู้บริหารปฏิบัติอยู่ในระดับสูง และส่งผลให้เกิดความไว้วางใจของครูและผู้ปกครองต่อการดำเนินงานของโรงเรียน อันเป็นปัจจัยสำคัญต่อความมั่นคงขององค์การในสภาวะที่มีความไม่แน่นอนสูง และยังสอดคล้องกับ จันทร์วิภา จำนงค์การ (2566: 75-82) พบว่า บุคลากรให้ความสำคัญกับความโปร่งใสในการบริหาร โดยเห็นว่าการบริหารที่เปิดเผยและตรวจสอบได้ช่วยลดความวิตกกังวลในการทำงาน และส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อความร่วมมือ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ จุฑากาญจน์ เก่งกสิกิจ (2564: 1141–1156) ซึ่งพบว่า ผู้บริหารที่มีการบริหารงานอย่างโปร่งใส เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมและสามารถตรวจสอบการดำเนินงานได้ จะส่งผลให้สถานศึกษามีความน่าเชื่อถือ และสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมได้ดียิ่งขึ้น

2.2 ผลการศึกษาสภาพที่ควรจะเป็นของสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบโดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ 1) การปรับตัว 2) ความเห็นอกเห็นใจ 3) การมีสัญชาตญาณ 4) ความยืดหยุ่นทางใจ 5) การสร้างความโปร่งใส และ 6) การมีสติ ตามลำดับ ทั้งนี้

อาจจะเป็นเพราะ สมรรถนะในยุค BANI World เปรียบเสมือนเครื่องมือสำคัญในการนำพาโรงเรียนให้สามารถรับมือกับความเปราะบาง ความวิตกกังวล ความไม่เป็นเส้นตรง และความยากต่อการคาดการณ์ของบริบทการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนช่วยให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ บริหารจัดการทรัพยากรได้อย่างยืดหยุ่น สร้างความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และขับเคลื่อนองค์กรการศึกษาไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะด้านการปรับตัว สะท้อนถึงความคาดหวังของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ต้องการให้ผู้บริหารโรงเรียนมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนแนวคิด วิธีการบริหาร และรูปแบบการดำเนินงานให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและไม่แน่นอนตามลักษณะของโลกยุค BANI World ทั้งนี้ สมรรถนะด้านการปรับตัวถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารโรงเรียนในยุคปัจจุบัน เนื่องจากผู้บริหารต้องเผชิญกับความเปราะบางของระบบการศึกษา การเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบายที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ความคาดหวังที่หลากหลายของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และสถานการณ์ที่ยากต่อการคาดการณ์ การปรับตัวจึงช่วยให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ และปรับแผนการบริหารให้เหมาะสมกับสถานการณ์

สอดคล้องกับ ณัฐพร สายศร (2563: 147-161) กล่าวว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำด้านการปรับตัวในระดับสูงสามารถส่งเสริมให้โรงเรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน และปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการบริหารโรงเรียนในบริบทที่มีความไม่แน่นอนสูง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ ภาณุพงศ์ อุณชาติ (2567: 494–504) ที่กล่าวว่าความ สามารถในการปรับตัวของผู้บริหารมีบทบาทสำคัญต่อการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้สามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยี และรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับ ยะห์มีน ดาฮารี (2566: 44-61) กล่าวว่า ความสามารถในการปรับตัวเป็นสมรรถนะที่ผู้บริหารควรมีในระดับสูงสุด เนื่องจากเป็นพื้นฐานสำคัญในการรับมือกับความไม่แน่นอน ความกดดัน และความคาดหวังที่หลากหลายในยุคปัจจุบัน สมรรถนะด้านการปรับตัวเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถรับมือกับความซับซ้อนของงานบริหาร และปรับแนวทางการดำเนินงานให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและชุมชนได้อย่างเหมาะสม ผู้บริหารที่มีความสามารถในการปรับตัวและเปิดรับการเปลี่ยนแปลง จะสามารถลดแรงต้านภายในองค์การและสร้างความร่วมมือจากครูและบุคลากรในการพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 เมื่อจัดลำดับความสำคัญในการพัฒนา พบว่า มีด้านที่ควรพัฒนา 3 ด้าน เนื่องจากค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$) มีค่าสูงกว่าภาพรวม คือ ด้านความเห็นอกเห็นใจ ด้านการปรับตัว และด้านความยืดหยุ่นทางจิตใจ จึงนำมาหาแนวทางการพัฒนา โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ด้านความเห็นอกเห็นใจ พบว่า มีค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$) สูงกว่าภาพรวม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สมรรถนะด้านความเห็นอกเห็นใจของผู้บริหารเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมขององค์กรและความผูกพันของบุคลากรต่อสภาพแวดล้อมการทำงานและการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทที่ต้องจัดการกับความหลากหลายของความคิดและอารมณ์ในโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ วนัสนันท์ สลีอ่อน (2567: 36-47) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารที่มีความเห็นอกเห็นใจ เห็นความสำคัญกับสุขภาพ สวัสดิการ และความปลอดภัยของครู เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการประสานความร่วมมือทางวิชาชีพ และการสร้างทีม รวมทั้ง มีพื้นที่ปลอดภัยในการรับฟังความคิดเห็น สร้างขวัญและให้กำลังใจสม่ำเสมอเป็นวิธีที่ดีในการคลายความกังวลของบุคลากรในโรงเรียนได้

3.2 ด้านการปรับตัว พบว่า มีค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$) สูงกว่าภาพรวม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การปรับตัวของผู้นำและบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญในบริบทการศึกษาที่ช่วยเสริมสร้างทั้งสภาพแวดล้อมการทำงานที่ยืดหยุ่นและระบบสนับสนุนที่เข้มแข็ง สอดคล้องกับ นรินทร รินพนัสสัก (2566: 11-20) ที่กล่าวว่า สิ่งต่าง ๆ ที่เปราะบางในโลกแบบ BANI ในวงการการศึกษาไม่ว่าจะเป็นหลักสูตร โครงการ แผนงานจะมีความเสี่ยงที่จะล้มเหลงอยู่ตลอดเวลาอันเนื่องมาจากความผันผวนของโลกรอบด้าน จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับตัวและรับมือกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

3.3 ด้านความยืดหยุ่นทางจิตใจ พบว่า มีค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$) สูงกว่าภาพรวม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ความยืดหยุ่นทางจิตใจเป็นคุณลักษณะที่ผู้บริหารและบุคลากรต้องมีเพื่อให้สามารถจัดการกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดหรือมีความผันผวนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานขององค์กรและสภาพจิตใจของผู้มีส่วนร่วมทั้งครู นักเรียน และผู้ปกครอง ความยืดหยุ่นทางจิตใจ เป็นสมรรถนะสำคัญที่ช่วยให้บุคคลและองค์กรสามารถฟื้นตัวหลังจากวิกฤต รวมทั้งสามารถเรียนรู้และปรับปรุงระบบเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ท้าทายในอนาคตได้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ ฐิติยา จันทา (2567: 18-30) ซึ่งระบุว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว เพื่อให้สามารถทำงานได้ในยุคที่มีความไม่แน่นอน ผู้บริหารที่มีความยืดหยุ่นทางจิตใจสูง จะสามารถสร้างความเชื่อมั่นในการตัดสินใจและดำเนินการภายใต้สภาพแวดล้อมที่ซับซ้อนและคาดเดาได้ยาก

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

1. สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความยืดหยุ่นทางจิตใจ 2) การมีสัญชาตญาณ 3) การปรับตัว 4) ความเห็นอกเห็นใจ 5) การสร้างความโปร่งใส และ 6) การมีสติ

2. แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความเห็นอกเห็นใจ 2) ด้านการปรับตัว และ 3) ด้านความยืดหยุ่นทางจิตใจ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า กรอบแนวคิดสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความยืดหยุ่นทางจิตใจ 2)การมีสัญชาตญาณ 3) การปรับตัว 4) ความเห็นอกเห็นใจ 5) การสร้างความโปร่งใส และ 6) การมีสติ ดังนั้น หน่วยงานต้นสังกัดควรนำกรอบแนวคิดสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World ทั้ง 6 ด้านไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World ด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงกว่าภาพรวม ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความเห็นอกเห็นใจ 2) ด้านการปรับตัว และ 3) ด้านความยืดหยุ่นทางจิตใจ ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาควรจัดทำโครงการอบรมหรือหลักสูตรพัฒนาผู้บริหาร โดยเน้นสมรรถนะด้านความเห็นอกเห็นใจ การปรับตัว และความยืดหยุ่นทางจิตใจ ซึ่งเป็นด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิจัย พบว่า ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World ด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสูงกว่าภาพรวม ได้แก่ ด้านความเห็นอกเห็นใจ ด้านการปรับตัว และด้านความยืดหยุ่นทางจิตใจ ดังนั้น ควรมีการพัฒนาและทดลองใช้รูปแบบหรือโปรแกรมการพัฒนาสมรรถนะผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและพัฒนา (Research and Development)

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในยุค BANI World โดยใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง เพื่อสร้างแบบจำลองเชิงสาเหตุของสมรรถนะผู้บริหารในบริบทการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการพัฒนาสมรรถนะในยุค BANI World ที่มีความเหมาะสมกับบริบทในแต่ละพื้นที่ต่อไป

เอกสารอ้างอิง (References)

คมจิรวริทธิ์ เรืองฤทธิ์. (2568). ทักษะการบริหารสถานศึกษาในยุคโลกโกลาหล BANI WORLD. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา**. 7(1): 179–204.

จันทร์วิภา จำนงค์การ. (2566). การศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1. **วารสาร มมร ล้านนาวิชาการ**. 12(2): 75–82.

จิราเจต วิเศษดอนหวาย. (2565). **ลาก่อน VUCA มาแล้ว BANI : ชวน ผอ. ปรับตัวและโรงเรียนให้ทันการเปลี่ยนแปลง**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.educathai.com /knowledge/articles/652 สืบค้นเมื่อ 9 ตุลาคม 2567.

จุฑากาญจน์ เก่งกสิกิจ. (2564). การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตธรรมจักร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. **วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 4(3): 1141-1156.

ฐิติกมลสิริ ลาโพธิ์. (2567). การบริหารกิจการนักเรียนในโลกยุคโกลาหล. **วารสารศาสตร์การศึกษาและการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาเกษตรศาสตร์**. 8(2): 161-172.

ณัฐพร สายศร. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์.** 7(2): 147–161.

ฐิติยา จันทา. (2567). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุค BANI WORLD. **วารสารปรัชญาดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์**. 3(2): 18-30.

เทอดศักดิ์ ณ สงขลา. (2567). เตรียมรับมืออย่างไรในการจัดการศึกษายุค BANI World. **นิตยสารสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.)**. 52(248): 28-34.

นรินทร รินพนัสสัก. (2566). การปรับตัวของครูปฐมวัยในยุค BANI WORD. **วารสารมนุษยสังคมศาสตร์**. 1(3): 11-20.

ภาณุพงศ์ อุณชาติ. (2567). ภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคนิวนอร์มัล. **Journal of Modern Learning Development.** 9(6): 494–504.

ยะห์มีน ดาฮารี. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมตามทัศนะของครูในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ สามจังหวัดชายแดนภาคใต้. **วารสารสังคมวิจัยและพัฒนา**. 5(4): 44–61.

รตวรรณ อรัญไสว. (2567) พลิกเกมความเป็นผู้นำในยุค BANI : ทักษะและสมรรถนะสู่อนาคต. **วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช**. 3(2): 1-8.

วนัสนันท์ สลีอ่อน. (2567). การบริหารความเปลี่ยนแปลงแบบ BANI World ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. **วารสารนิติรัฐ**. 2(2): 36-47.

วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2568). **วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 2). สกลนคร: โรงพิมพ์สมศักดิ์การพิมพ์.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. (2568). **ข้อมูลครูและบุคลากรทางการศึกษาประจำปีการศึกษา 2568**. กลุ่มบริหารงานบุคคล. สกลนคร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. (2568). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568.** กลุ่มบริหารงานนโยบายและแผน. สกลนคร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2.

ฮอฝาด สำมะเนี๊ยะ. (2568). การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนในระบบ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล. **Journal of Buddhist Education and Research (JBER)**. 11(3): 463–477.

การประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

Needs Assessment for Strengthening an Academic Affairs Collaboration Network of Schools under the Secondary Educational Service Area Office Sakon Nakhon

นภธร พรหมดีราช[1] วัลนิกา ฉลากบาง[2] อนงลักษณ์ หนูหมอก[3]
Naphatorn Promdeerach, Wannika Chalakbang, Anonglak Nhoomork

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน 2) ความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน และ 3) แนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร การวิจัยเป็นแบบผสานวิธี กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 1) เชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร จำนวน 352 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน 2) เชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) เชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ 2) เชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อขอทราบความคิดเห็นตามแนวคิด OKRs การวิเคราะห์ข้อมูล 1) เชิงปริมาณ ได้แก่ วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจัดลำดับความต้องการจำเป็น 2) เชิงคุณภาพ ได้แก่ วิเคราะห์เนื้อหาในส่วนที่เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$)

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่ควรจะเป็นของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2. ความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นโดยรวม 0.133 ด้านที่มีค่า $PNI_{modified}$ สูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย และความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน และ 3. แนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน ตามแนวคิด OKRs มี 30 แนวทางและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

Received: 2026-02-17 Revised: 2026-03-18 Accepted: 2026-03-23

[1] นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Student Master of Education Program, Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: fbi.tiw2528@gmail.com

[2] อาจารย์ที่ปรึกษาสาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Advisor Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: wannika.chlk@gmail.com

[3] อาจารย์ที่ปรึกษาสาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Advisor Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: anonglak.n@snru.ac.th

คำสำคัญ (Keywords) : ความต้องการจำเป็น; การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือ;
เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน

Abstract

This research aimed to study: 1) the current condition and the desired condition of the academic affairs collaboration network of schools; 2) the needs assessment for strengthening the academic affairs collaboration network; and 3) the guidelines for strengthening the academic affairs collaboration network of schools under the secondary educational service area office Sakon Nakhon. The study employed a mixed-methods research design. The sample and key informants consisted of: 1) quantitative phase of 352 school administrators and teachers under the secondary educational service area office Sakon Nakhon selected through multistage random sampling, and 2) qualitative phase of five experts. The research instruments included: 1) the quantitative instrument with a five-point Likert scale questionnaire, and 2) the qualitative instrument with a semi-structured interview guide designed to gather opinions based on the OKRs (Objectives and Key Results) concept. Data analysis was conducted as follows: 1) the quantitative data were analyzed using mean, standard deviation, and priority needs ranking; and 2) the qualitative data were analyzed through the content analysis of the additional recommendations. The statistical techniques included mean, standard deviation, and the Priority Needs Index ($PNI_{modified}$).

The findings were as follows. 1. The current condition of the academic affairs collaboration network was at a high level, whereas the desired condition was at the highest level. 2. The overall priority needs index for strengthening the academic affairs collaboration network was 0.133. The three components with the highest priority needs were: 1) network members participation, 2) network member development, and 3) common interests or mutual benefits. 3. The guidelines for strengthening the academic affairs collaboration network based on OKRs consist of 30 development guidelines. In an overall, these guidelines demonstrated the highest level of suitability.

Keywords: Needs Assessment; Collaboration Network Strengthening; Academic Affairs
Collaboration Network of School

บทนำ (Introduction)

การศึกษาเป็นฐานสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และประเทศทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม โดยในบริบทปัจจุบัน การจัดการศึกษาไม่ได้มุ่งเพียงถ่ายทอดความรู้ แต่พัฒนาศักยภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งทักษะ บุคลิกภาพ และคุณลักษณะที่สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็ว (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560: 14) ส่งผลให้การบริหารจัดการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนารูปแบบการดำเนินงานให้มีความยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น การดำเนินงานโดยองค์กรเพียงลำพังอาจไม่สามารถ

ตอบสนองต่อความท้าทายดังกล่าวได้อย่างครบถ้วน จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างองค์กรและภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อร่วมกันระดมทรัพยากร ความรู้ และประสบการณ์ในการพัฒนาการศึกษา (ธราธิป วงษ์แก้ว, 2568: 62-75)

แนวคิดเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการตั้งอยู่บนการบริหารจัดการแบบเครือข่าย ซึ่งมองว่าการดำเนินงานในปัจจุบันต้องอาศัยความร่วมมือและการประสานงานระหว่างองค์กร เพื่อแลกเปลี่ยนทรัพยากร ความรู้ และประสบการณ์ในการบรรลุเป้าหมายร่วมกัน สอดคล้องกับแนวคิด Network Governance ที่อธิบายว่าการบริหารงานเกิดจากเครือข่ายขององค์กรที่พึ่งพาอาศัยกัน มากกว่าการควบคุมแบบลำดับชั้นขององค์กรเดียว (Rhodes, 2007: 1243-1264: นภธร พรหมดีราช ผู้แปล) นอกจากนี้ แนวคิดเกี่ยวกับ Collaborative Network ยังเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างองค์กรหรือบุคคลที่มีเป้าหมายร่วมกัน โดยสมาชิกของเครือข่ายจะร่วมกันแบ่งปันข้อมูล ความรู้ เทคโนโลยี และทรัพยากร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานและสร้างคุณค่าร่วมกัน โดยการทำงานร่วมกันระหว่างองค์กรในรูปแบบเครือข่ายเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาที่มีความซับซ้อนในสังคม (Agranoff & McGuire, 2003: 43: นภธร พรหมดีราช ผู้แปล)

ในบริบทของการศึกษา เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยบูรณาการทรัพยากรและศักยภาพของผู้บริหาร ครู ชุมชน และองค์กรภายนอก ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนานวัตกรรมร่วมกัน ความสำเร็จของเครือข่ายขึ้นอยู่กับการมีเป้าหมายร่วม ภาวะผู้นำที่เข้มแข็ง เทคโนโลยี และวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งนำไปสู่การยกระดับคุณภาพผู้เรียนและการพัฒนาการศึกษา (ฐิตินันท์ นันทะศรี, 2568: 380) สอดคล้องกับผลการวิจัยที่ระบุว่าเครือข่ายความร่วมมือช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงาน ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และลดความซ้ำซ้อนของการดำเนินงานในภาคการศึกษา (สุรเดช รอดจินดา, 2560: 219)

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาสภาพการดำเนินงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่ายังมีข้อจำกัดในการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ เช่น การดำเนินงานระหว่างโรงเรียนยังไม่เป็นระบบ การแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ยังมีขอบเขตจำกัด และการใช้ทรัพยากรร่วมกันยังไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควรส่งผลให้ศักยภาพของเครือข่ายสถานศึกษาในการสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้ยังไม่ถูกใช้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร, 2568: 73) ด้วยเหตุนี้ การศึกษาความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสถานศึกษาจึงมีความสำคัญ เนื่องจากจะช่วยให้สามารถระบุประเด็นปัญหาและความต้องการในการพัฒนาได้อย่างเป็นระบบ แนวคิดการประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) เป็นกระบวนการสำคัญในการวิเคราะห์ช่องว่างระหว่างสภาพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน (Current State) กับสภาพที่พึงประสงค์ (Desired State) เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาและจัดลำดับความสำคัญของปัญหาได้อย่างเหมาะสม (มนตรี อินตา, 2562: 28-29)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว การวิจัยเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร จึงมีความสำคัญ เพราะจะทำให้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สะท้อนสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็น อันเป็นฐานในการกำหนดนโยบายและวิธีการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องบริบทพื้นที่อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

2. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

3. เพื่อศึกษาแนวทางในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) แบบลำดับขั้นเชิงอธิบาย (Explanatory Sequential Design) โดยเริ่มจากการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อประเมินความต้องการจำเป็น และตามด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเสนอแนวทางในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1.1.1 การสังเคราะห์เชิงแนวคิด (Conceptual Synthesis) สภาพปัจจุบัน สภาพที่ควรจะเป็นของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ผู้วิจัยได้ศึกษา เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ จำนวน 10 แหล่ง ได้แก่ จิรภัทร มหาวงศ์ และคณะ (2559), เพิ่มศักดิ์ บัวรักษ์ และคณะ (2559), ภัทรวรรธน์ นิลแก้วบวรวิชญ์ (2559), สุรเดช รอดจินดา (2560), ทนันเดช ยงค์กมล (2562), นฤมล ฤทธิแสง (2563), หวานใจ เวียงยิ่ง (2564), สิทธิโชค สุขวิสิทธิ์ (2564), Milovanov (2018) และ Prokopenko (2023) สามารถสังเคราะห์ได้ 6 องค์ประกอบ คือ 1) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 2) การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย 3) ความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน 4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย 5) กระบวนการบริหารเครือข่าย และ 6) การติดตามประเมินผลงานของเครือข่าย

1.1.2 การประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

1.1.3 การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ความเหมาะสมของแนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1.2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ปีการศึกษา 2568 รวมทั้งสิ้น 2,283 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ปีการศึกษา 2568 รวมทั้งสิ้น 352 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie

and Morgan, (1970: 608) อ้างถึงใน วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2551: 191) การได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน

1.2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร จำนวน 45 โรงเรียน

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

พฤษภาคม 2568-ธันวาคม 2569

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เป็นแบบการตอบสนองคู่ คุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้ 1) ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 2) ค่าอำนาจจำแนกด้านสภาพปัจจุบันมีค่าอยู่ระหว่าง 0.38-0.86 และสภาพที่ควรจะเป็นมีค่าอยู่ระหว่าง 0.64-0.88 3) ค่าความเชื่อมั่นด้านสภาพที่เป็นจริง เท่ากับ 0.96 และด้านสภาพที่ควรจะเป็น เท่ากับ 0.98

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อขอทราบความคิดเห็นเกี่ยวกับการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน ตามแนวคิด OKRs มีส่วนคำถามปลายเปิดเพื่อเสนอแนะและแนวคิดเพิ่มเติม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามด้วยตนเองให้ผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร จำนวน 352 ฉบับ ติดตามขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองครบร้อยละ 100

3.2 จัดส่งแบบสัมภาษณ์เพื่อสอบถามแนวความคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนครถึงผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

4.1.1 วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 70-71) ดังนี้

4.51-5.00 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่ควรจะเป็น อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่ควรจะเป็น อยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่ควรจะเป็น อยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่ควรจะเป็น อยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่ควรจะเป็น อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.1.2 จัดลำดับความต้องการจำเป็น ได้แก่ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{modified}$) ด้วยสูตร ($PNI_{modified}$) = (I-D) / D (สุวิมล วองวาณิช, (2562: 279) โดยพิจารณาจากค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ด้านที่สูงกว่าค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็นรวม ($PNI_{modified}$ รวม)

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

วิเคราะห์เนื้อหาในส่วนที่เป็นความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับความเหมาะสมของแนวทางในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน โดยจัดกลุ่มข้อความที่มีความหมายใกล้เคียงกัน จัดหมวดหมู่ สังเคราะห์เป็นประเด็นหลัก และวิเคราะห์เชิงตีความ เพื่ออธิบายความเหมาะสม จุดเด่น ข้อจำกัด และเงื่อนไขความสำเร็จของแนวทาง

ผลการวิจัย (Research Results)

1. การวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน	สภาพปัจจุบัน (D)			สภาพที่ควรจะเป็น (I)		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	3.97	0.67	มาก	4.48	0.49	มาก
2. การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย	3.98	0.73	มาก	4.53	0.59	มากที่สุด
3. ความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน	4.03	0.67	มาก	4.58	0.52	มากที่สุด
4. การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย	3.95	0.74	มาก	4.60	0.58	มากที่สุด
5. กระบวนการบริหารเครือข่าย	4.01	0.74	มาก	4.49	0.62	มาก
6. การติดตามประเมินผลงานของเครือข่าย	4.01	0.68	มาก	4.48	0.58	มาก
โดยรวม	3.99	0.65	มาก	4.52	0.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า

สภาพปัจจุบันของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.99, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน ($\bar{X}$ = 4.03, S.D. = 0.67) การติดตามประเมินผลงานของเครือข่าย ($\bar{X}$ = 4.01, S.D. = 0.68) กระบวนการบริหารเครือข่าย ($\bar{X}$ = 4.01, S.D. = 0.74) การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย ($\bar{X}$ = 3.98, S.D. = 0.73) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ($\bar{X}$ = 3.97, S.D. = 0.67) และการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย ($\bar{X}$ = 3.95, S.D. = 0.74) ตามลำดับ

สภาพที่ควรจะเป็นของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.52, S.D. = 0.48) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน และอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย ($\bar{X}$ = 4.60, S.D. = 0.58) ความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน ($\bar{X}$ = 4.58, S.D. = 0.52) การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย ($\bar{X}$ = 4.53, S.D. = 0.59) กระบวนการบริหารเครือข่าย ($\bar{X}$ = 4.49,

S.D. = 0.62) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ($\overline{X}$ = 4.48, S.D. = 0.49) และการติดตามประเมินผลงานของเครือข่าย ($\overline{X}$ = 4.48, S.D. = 0.58) ตามลำดับ

2. การประเมินความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความสำคัญในการเสริมสร้างเครือข่าย ความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร โดยรวม

เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน	ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน (D)	ค่าเฉลี่ยสภาพที่ควรจะเป็น (I)	PNI	ลำดับความสำคัญ
1. การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	3.97	4.48	0.128	4
2. การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย	3.98	4.53	0.138	2
3. ความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน	4.03	4.58	0.136	3
4. การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย	3.95	4.60	0.165	1
5. กระบวนการบริหารเครือข่าย	4.01	4.49	0.120	5
6. การติดตามประเมินผลงานของเครือข่าย	4.01	4.48	0.117	6
โดยรวม	**3.99**	**4.52**	**0.133**	**-**

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า ค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยรวมเท่ากับ 0.133 ($PNI_{modified}$ = 0.133) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็น เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย ($PNI_{modified}$ = 0.165) รองลงมา การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย ($PNI_{modified}$ = 0.138) ความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน ($PNI_{modified}$ = 0.136) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน ($PNI_{modified}$ = 0.128) กระบวนการบริหารเครือข่าย ($PNI_{modified}$ = 0.120) และการติดตามประเมินผลงานของเครือข่าย ($PNI_{modified}$ = 0.117) ตามลำดับ ด้านที่มีค่า PNI สูงกว่าค่าเฉลี่ย PNI รวม มี 3 ด้าน ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย 2) การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย และ 3) ความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน

3. การหาแนวทางในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ผู้วิจัยได้นำผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นไปหาแนวทางที่เหมาะสมโดยใช้แนวคิด OKRs เป็นกรอบ

ผู้วิจัยได้นำความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 คน มาสรุปเป็นแนวทางที่เหมาะสมในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ดังนี้

1. แนวทางที่เหมาะสมในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ด้านการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย

วัตถุประสงค์หลัก ผู้บริหารโรงเรียนและครูร่วมคิดและร่วมตัดสินใจ สร้างศักยภาพของเครือข่ายและพัฒนาแนวทางการดำเนินงานเพื่อรองรับปัญหาที่มีความซับซ้อน

ผลลัพธ์หลัก ผู้บริหารโรงเรียนและครู เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาศักยภาพของเครือข่าย เช่น การอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น

แนวทางการเสริมสร้าง

1. ผู้บริหารโรงเรียนและครูเข้าร่วมพัฒนาเครือข่ายทางวิชาการระหว่างโรงเรียนและสถาบันการศึกษา โดยการร่วมเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2. ผู้บริหารโรงเรียนและครูร่วมจัดระบบฐานข้อมูลกลางของเครือข่าย เช่น แผนการสอน งานวิจัย หรือสื่อการเรียนรู้

3. หน่วยงานทางการศึกษาช่วยเสริมสร้างศักยภาพทางวิชาชีพให้ผู้บริหารโรงเรียนและครูเพื่อให้การดำเนินงานของเครือข่ายมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

ผลลัพธ์หลัก ผู้บริหารโรงเรียนและครูร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมดำเนินงานอย่างเสมอภาคในฐานะภาคีความร่วมมือ

แนวทางการเสริมสร้าง

1. ผู้บริหารโรงเรียนและครูสามารถจัดการข้อขัดแย้งระหว่างการทำงานร่วมกัน และส่งเสริมผลประโยชน์ของส่วนรวม โดยการเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสมอภาค และแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างโปร่งใส

2. ผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาโรงเรียนให้เป็นพื้นที่ปลอดภัยทางความคิดที่ทุกคนกล้าเสนอความเห็น

3. หน่วยงานต้นสังกัดจัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจเรื่อง Shared Leadership เพื่อพัฒนาแนวคิดความเป็นหุ้นส่วนร่วม

ผลลัพธ์หลัก ผู้บริหารโรงเรียนและครูพัฒนานวัตกรรมหรือแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ร่วมกันเพื่อตอบโจทย์ปัญหาที่ซับซ้อนของการจัดการศึกษา

แนวทางการเสริมสร้าง

1. ผู้บริหารโรงเรียนและครูแบ่งปันความสำเร็จและความรับผิดชอบจากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอย่างยุติธรรม

2. หน่วยงานทางการศึกษาพัฒนาทักษะภาวะผู้นำร่วมให้กับผู้บริหารโรงเรียนและครูได้มีบทบาทผู้นำและผู้สนับสนุนการดำเนินงาน

3. หน่วยงานทางการศึกษาให้ความรู้และส่งเสริมการวิเคราะห์ปัญหาเชิงระบบ ทำให้ผู้บริหารและครูเข้าใจความเชื่อมโยงของปัญหาหลายมิติและภาพรวมของปัญหา เช่น ปัญหาผู้เรียน ครอบครัว ชุมชน ทรัพยากร และนโยบาย

4. ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีทักษะในการจัดประชุมออนไลน์โดยใช้เครื่องมือดิจิทัล เช่น Zoom, Microsoft Teams เพื่อสร้างความร่วมมือของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง

2. แนวทางที่เหมาะสมในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ด้านการพัฒนาสมาชิกเครือข่าย

วัตถุประสงค์หลัก ผู้บริหารโรงเรียนและครูส่งเสริมการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ร่วมกัน และการสนับสนุนทรัพยากร เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานของเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง

ผลลัพธ์หลัก ผู้บริหารโรงเรียนและครูส่งเสริมให้สมาชิกเครือข่ายมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจร่วมกัน

แนวทางการเสริมสร้าง

1. หน่วยงานทางการศึกษาพัฒนาทักษะการมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจให้กับครูและผู้บริหารโรงเรียน โดยการฝึกใช้เครื่องมือวิเคราะห์ เช่น SWOT/Fishbone/ Brainstorming

2. ผู้บริหารโรงเรียนและครูเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาทักษะดิจิทัลโดยใช้เทคโนโลยีจัดระบบสื่อสารและสร้างช่องทางที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม เช่น Google Workspace, Line Group

3. ผู้บริหารโรงเรียนและครูพัฒนากระบวนการการติดตามและประเมินผลการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ กำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนเกี่ยวกับระดับการเข้าร่วมกิจกรรม วิเคราะห์และใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงกระบวนการส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ผลลัพธ์หลัก ผู้บริหารโรงเรียนและครูร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และปฏิบัติงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

แนวทางการเสริมสร้าง

1. ผู้บริหารโรงเรียนและครูพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีมด้านการแก้ปัญหาเป็นกลุ่มในสถานการณ์จริงของโรงเรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

2. ผู้บริหารโรงเรียนและครูพัฒนาทักษะการสื่อสารเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยการฝึกเขียนรายงาน บันทึกการแลกเปลี่ยนความรู้ และนำเสนอผลการเรียนรู้ต่อเพื่อนร่วมงาน

ผลลัพธ์หลัก ผู้บริหารโรงเรียนและครูสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมและผลงานร่วมกัน

แนวทางการเสริมสร้าง

1. ผู้บริหารโรงเรียนและครูพัฒนาทักษะการวางแผนและการบริหารจัดการทรัพยากร โดยการทำแผนปฏิบัติการ เช่น งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ บุคลากร และสถานที่

2. ผู้บริหารโรงเรียนและครูพัฒนาทักษะการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก โดยการเขียนโครงการเพื่อของบประมาณจากหน่วยงานภายนอก เช่น อบต. หรือสถานประกอบการ

3. ผู้บริหารโรงเรียนและครูพัฒนาทักษะการบริหารจัดการงบประมาณให้โปร่งใส โดยการฝึกทำบัญชีการเงิน และเอกสารจัดซื้อจัดจ้าง

4. ผู้บริหารโรงเรียนและครูสามารถจัดระบบพี่เลี้ยงทำหน้าที่โค้ชช่วยเหลือครูใหม่เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตรงในการดำเนินงาน โดยการจัดกิจกรรมค่ายพัฒนาทักษะบุคลากร

5. ผู้บริหารโรงเรียนและครูมีทักษะการสื่อสารและประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือภายในหน่วยงานและหน่วยงานภายนอก โดยการฝึกอบรมเรื่องการฟังอย่างสร้างสรรค์ และเทคนิคการสื่อสารเชิงบวก

3. แนวทางที่เหมาะสมในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ด้านความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน

วัตถุประสงค์หลัก ผู้บริหารโรงเรียนและครูร่วมวางแผน ตัดสินใจ และดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม พร้อมรับผิดชอบร่วมกันเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม

ผลลัพธ์หลัก ผู้บริหารโรงเรียนและครูดำเนินงานโดยร่วมคิด ตัดสินใจ และปฏิบัติร่วมกัน

แนวทางการเสริมสร้าง

1. ผู้บริหารโรงเรียนและครูพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรแบบมีส่วนร่วม โดยการสร้างข้อตกลงร่วมกัน

2. ผู้บริหารโรงเรียนและครูพัฒนาทักษะการฟัง การตั้งคำถาม และการสะท้อนความคิดอย่างสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพ

3. ผู้บริหารโรงเรียนและครูพัฒนาทักษะการตัดสินใจร่วมกันบนฐานข้อมูล ใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ เช่น ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ความต้องการของผู้ปกครอง และทรัพยากรที่มีอยู่เป็นหลักในการพิจารณา โดยการฝึกทำแผนปฏิบัติการประจำปี

ผลลัพธ์หลัก ผู้บริหารโรงเรียนและครูรับผิดชอบงานร่วมกันเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

แนวทางการเสริมสร้าง

1. หน่วยงานทางการศึกษาจัดอบรมพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนและครูให้สามารถกำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบอย่างชัดเจนตามงานหรือกิจกรรม

2. ผู้บริหารโรงเรียนและครูพัฒนาการดำเนินงานด้วยการวิเคราะห์ข้อบกพร่อง แล้วนำมากำหนดแนวทางการแก้ไขและการพัฒนา

3. ผู้บริหารโรงเรียนและครูร่วมกันสะท้อนผลและถอดบทเรียน โดยการเขียนกระบวนการ AAR (After Action Review)

ผลลัพธ์หลัก ผู้บริหารโรงเรียนและครูร่วมวางแผนอย่างเป็นระบบในการกำหนดเป้าหมายและแนวทางดำเนินงาน

แนวทางการเสริมสร้าง

1. ผู้บริหารโรงเรียนและครูกำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินงานร่วมกัน โดยการออกแบบตัวชี้วัดความสำเร็จของกิจกรรมและโครงการในเครือข่าย

2. ผู้บริหารโรงเรียนและครูเคราะห์ความต้องการร่วมกันเพื่อใช้เป็นฐานในการวางแผนงานวิชาการ โดยการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สภาพปัญหาของโรงเรียนในเครือข่าย

3. ผู้บริหารโรงเรียนและครูสร้างแผนปฏิบัติการและปฏิทินปฏิบัติงานที่เป็นระบบ

4. หน่วยงานทางการศึกษาพัฒนากลไกในการสร้างผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิกเครือข่ายให้มีจุดมุ่งหมายร่วม (Shared Goals) และเห็นคุณค่าในการทำงานแบบร่วมมือ (Collaborative Benefits) โดยเน้นผลลัพธ์ที่เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียนและผู้เรียนในภาพรวม มากกว่าประโยชน์เฉพาะหน่วยงานหรือบุคคล

อภิปรายผลการวิจัย(Research Discussion)

จากผลการศึกษาเรื่อง การประเมินความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่ควรจะเป็นของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

1.1 สภาพปัจจุบันของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า หน่วยงานทางการศึกษามีความพร้อมด้านโครงสร้างและกลไกการดำเนินงาน พร้อมทั้งยึดค่านิยมการทำงานแบบร่วมมือและการมีส่วนร่วมของสมาชิกอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bryson (2011 : 34; นภธร พรหมดีราช ผู้แปล) กล่าวไว้ว่า การพัฒนาเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพต้องมีวิสัยทัศน์ร่วม เป้าหมายชัดเจน และการสื่อสาร

ต่อเนื่อง ขณะเดียวกัน สมาชิกเครือข่ายมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้คำปรึกษา และสนับสนุนซึ่งกันและกัน และสอดคล้องกับแนวคิดของ Wenger (1998: 187; นภธร พรหมดีราช ผู้แปล) เกี่ยวกับชุมชนแห่งการปฏิบัติ (Community of Practice) ที่เน้นว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นอย่างมีคุณภาพเมื่อบุคคลมีปฏิสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และพัฒนาความรู้ร่วมกัน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิรารัตน์ วงศ์โยธา และบุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์ (2567: 170) ที่ได้ศึกษาสภาพที่เป็นจริงของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ เครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนถึงศักยภาพของเครือข่ายในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาเชิงบูรณาการเกิดจากความร่วมมือของสถานศึกษาในพื้นที่ที่มีความใกล้ชิดและพึ่งพากันสูง ส่งผลให้เกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้อย่างต่อเนื่อง และเสริมประสิทธิภาพของเครือข่าย และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิทธิโชค สุขวิสิทธิ์ (2564: 116) ได้ศึกษาสภาพปัจจุบันของการดำเนินงานเครือข่ายวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักและความสำคัญในการสร้างความร่วมมือทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง โดยการพัฒนาเครือข่ายจำเป็นต้องบูรณาการปัจจัยด้านนโยบาย ภาวะผู้นำ และบริบทพื้นที่ เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างยั่งยืน

1.2 สภาพที่ควรจะเป็นของเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนในเครือข่ายต้องการให้มีระบบการประสานงานที่เข้มแข็ง มีเป้าหมายร่วมกันอย่างชัดเจน และมีความเชื่อมั่นต่อประโยชน์ของการทำงานเป็นเครือข่าย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ กิตติญาภัทร พวงประดิษฐ์ และคณะ (2567: 811-812) ที่พบว่า การสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานต้นสังกัดเป็นกลไกสำคัญในการเสริมพลังเครือข่าย ผ่านนโยบายและการจัดสรรทรัพยากรอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การดำเนินงานมีความชัดเจน เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชญากาญจน์ ศรีเนตร และคณะ (2566: 296) ที่ได้ศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนางานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดด้านบุคลากร ความเชี่ยวชาญ และทรัพยากร ทำให้จำเป็นต้องพึ่งพาเครือข่ายเพื่อเสริมศักยภาพการจัดการเรียนการสอนและการบริหารงานวิชาการ โดยเฉพาะในบริบทชนบทที่ช่วยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ใช้ทรัพยากรร่วมกัน และลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จิรารัตน์ วงศ์โยธา และบุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์ (2567: 171) ได้ศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วนเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยข้อจำกัดด้านทรัพยากรและบุคลากรทำให้ศูนย์การศึกษาพิเศษจำเป็นต้องพึ่งพาเครือข่ายความร่วมมือเป็นกลไกหลักในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

2. ความต้องการจำเป็นในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า มีค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยรวมเท่ากับ 0.133 โดยด้านที่มีค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงกว่า ค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยรวม มี 3 ด้าน ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย 2) การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย และ 3) ความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า เครือข่ายที่มีประสิทธิภาพมิได้พึ่งพาเพียง

โครงสร้างหรือทรัพยากร แต่ต้องตั้งอยู่บนความร่วมมือที่แท้จริง การพัฒนาศักยภาพ และผลประโยชน์ร่วมที่ชัดเจน เมื่อเสริมปัจจัยเหล่านี้ เครือข่ายทางวิชาการจะเข้มแข็งและยกระดับคุณภาพการศึกษาได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Wenger (1998: 186; นภธร พรหมดีราช ผู้แปล) ที่กล่าวไว้ว่า เครือข่ายหรือชุมชนแห่งการปฏิบัติจะแข็งแรงเมื่อสมาชิกมีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างคุณค่าร่วมกันจนเกิดประโยชน์ร่วม และสอดคล้องกับแนวคิดของ Arnstein (1969: 216; นภธร พรหมดีราช ผู้แปล) ที่กล่าวไว้ว่า การเสริมบทบาทสมาชิกเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการดำเนินงานในระดับองค์กรและชุมชน อันนำไปสู่ความยั่งยืน ซึ่ง สอดคล้องกับผลการวิจัยของสิทธิโชค สุขวิสิทธิ์ (2564: 117) ที่ได้ศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาเครือข่ายวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 พบว่า ค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็นอยู่ระหว่าง 0.159 - 0.382 สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดด้านทรัพยากร บุคลากร และกลไกบริหารเครือข่าย รวมถึงความแตกต่างด้านศักยภาพของสถานศึกษา ทำให้การดำเนินงานยังไม่เต็มประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ในบริบทโรงเรียนขนาดเล็กที่กระจายตัว เครือข่ายจึงเป็นกลไกสำคัญในการแลกเปลี่ยนทรัพยากร องค์ความรู้ และนวัตกรรมมากกว่าการแข่งขัน

3. แนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ตามแนวคิด OKRs ประกอบด้วย 3 วัตถุประสงค์ 9 ผลลัพธ์หลัก และ 30 แนวทางการเสริมสร้างซึ่งมีความเหมาะสมโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย และความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน มีรายละเอียด ดังนี้

3.1 การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย แนวทางที่เหมาะสมในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน พบว่า ควรที่จะต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครูอย่างเสมอภาคในทุกกระบวนการ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า ต้องมีการพัฒนาศักยภาพ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการจัดทำฐานข้อมูลกลางเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของผู้บริหารและครูอย่างเสมอภาคควบคู่กับการสร้างเสริมภาวะผู้นำร่วม การสร้างพื้นที่ปลอดภัย การบริหารความขัดแย้งอย่างโปร่งใส และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล จะก่อให้เกิดความร่วมมือเกี่ยวกับการขับเคลื่อนนวัตกรรมทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจิรารัตน์ วงศ์โยธา และบุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์ (2567: 173) ที่พบว่า ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้เครือข่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาการจัดการศึกษาและการส่งต่อเด็กไปยังโรงเรียนเรียนรวมหรือโรงเรียนเฉพาะความพิการ พร้อมทั้งติดตามความก้าวหน้าและบริหารทรัพยากรร่วมกันอย่างเป็นระบบ

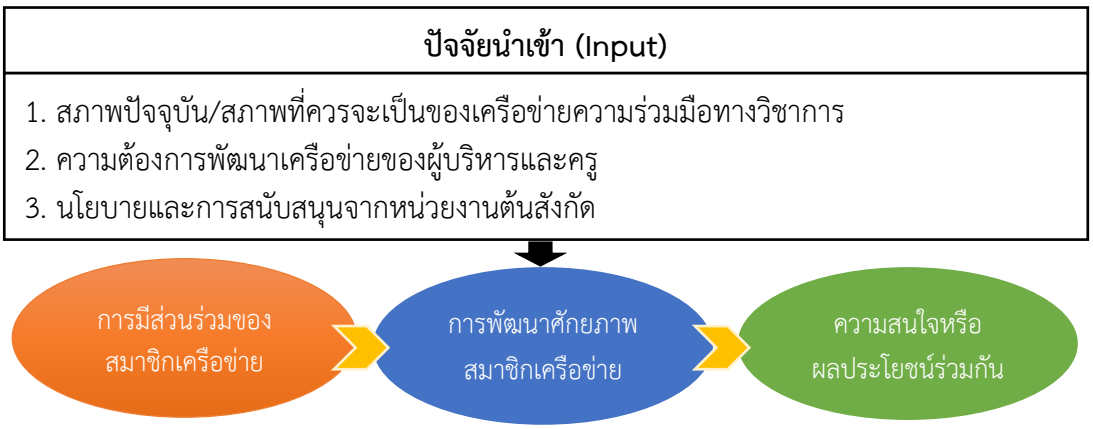
3.2 การพัฒนาสมาชิกเครือข่าย แนวทางที่เหมาะสมในการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน พบว่า ควรที่จะต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนและพัฒนาทักษะที่จำเป็น พร้อมบริหารทรัพยากรอย่างโปร่งใส เพื่อขับเคลื่อนและขยายเครือข่ายความร่วมมืออย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชญากาญจน์ ศรีเนตร และคณะ (2566: 1631) ที่พบว่า ผู้บริหารและครูควรพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม การวิเคราะห์ข้อมูล และการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ เพื่อปฏิบัติบทบาทผู้นำและผู้สนับสนุนเครือข่ายทางวิชาการได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และความเข้มแข็งของเครือข่าย

3.3 ความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน แนวทางการเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน พบว่า ควรที่จะต้องส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้บริหารและครู ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า การวางแผน ตัดสินใจ และดำเนินงานบนฐานความรับผิดชอบร่วม พร้อมพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรแบบมีส่วนร่วม

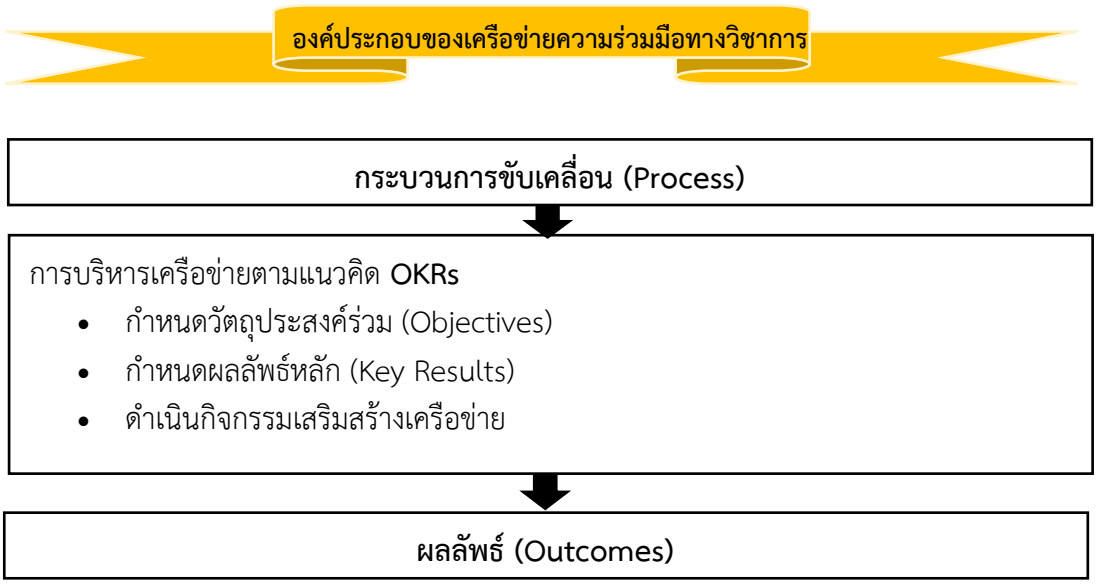
เสริมทักษะการฟัง การตั้งคำถาม และการใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ กำหนดบทบาท เป้าหมาย ตัวชี้วัด และแผนปฏิบัติการร่วมกัน จะนำไปสู่การขับเคลื่อนงานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Provan and Kenis (2008: 246; นภธร พรหมดีราช ผู้แปล) กล่าวไว้ว่า ผลประโยชน์ร่วมเป็นฐานของการบริหารเครือข่าย กระตุ้นให้ผู้บริหารและครูร่วมวางแผน ตัดสินใจ และรับผิดชอบร่วมกัน ภายใต้วัฒนธรรมมีส่วนร่วม การใช้ข้อมูลเชิงประจักษ์ และการกำหนดบทบาท เป้าหมาย ตัวชี้วัดที่ชัดเจน ทำให้เครือข่ายดำเนินงานเป็นระบบ พัฒนาอย่างต่อเนื่อง และยกระดับงานวิชาการอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนจะมีประสิทธิผลสูง เมื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสมาชิก การพัฒนาศักยภาพสมาชิก และความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน ควบคู่กับการบริหารจัดการตามแนวคิด OKRs เพื่อกำหนดเป้าหมายและขับเคลื่อนความร่วมมืออย่างเป็นระบบ นำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาในระดับพื้นที่

ภาพที่ 1 การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการตามแนวคิด OKRs เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน (นภธร พรหมดีราช: 2569)

- เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการที่เข้มแข็ง
- การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพครูและผู้บริหาร
- การยกระดับคุณภาพงานวิชาการของโรงเรียน

ภาพที่ 2 การพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ (นภธร พรหมดีราช: 2569)

ขอเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานทางการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียน โดยเฉพาะการส่งเสริมกลไกการมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่าย การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และการสร้างเป้าหมายร่วมของเครือข่าย

1.2 หน่วยงานทางการศึกษาควรนำผลการวิจัยด้านความต้องการจำเป็น 3 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมของสมาชิก การพัฒนาศักยภาพสมาชิก และความสนใจหรือผลประโยชน์ร่วมกัน ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ โดยประยุกต์ใช้แนวคิด OKRs เพื่อกำหนดเป้าหมายร่วมและติดตามผลการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรที่จะต้องพัฒนาโปรแกรมหรือรูปแบบเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการ เพื่อนำไปประเมินประสิทธิผล ความเป็นไปได้ และผลต่อคุณภาพการศึกษา

2.2 ควรที่จะต้องพัฒนาตัวบ่งชี้การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนเพื่อใช้ประเมินความก้าวหน้า คุณภาพการดำเนินงาน และกำกับติดตามได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง (References)

กิตติญาภัทร พวงประดิษฐ์, เนตรธิดา อินทรักษ์ และศลิษา ราไชย. (2567). การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม. **วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน**. 2(4): 805-812.

จิรภัทร มหาวงค์, วิทยา จันทร์ศิลา และทำรงลักษณ์ เอื้อนครินทร์. (2559). การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนในถิ่นทุรกันดารบนเขตพื้นที่สูง. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 18(4): 114-127.

จิรารัตน์ วงศ์โยธา และบุญฤทธิ์ เพ็ชรวิศิษฐ์. (2567). แนวทางการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาของศูนย์การศึกษาพิเศษ กลุ่มเครือข่ายที่ 9 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. **วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ ศรีนครินทรวิโรฒ**. 25(2): 156-177.

ชญากาญจน์ ศรีเนตร, จำเนียร พลหาร และกฤษกนก ดวงชาทม. (2566). รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนางานวิชาการโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. **วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร**. 11(4): 1621-1634.

ฐิตินันท์ นันทะศรี. (2568). การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามุกดาหาร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน**. 3(2): 376-391.

ทนันเดช ยงค์กมล. (2562). **การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเครือข่ายสถานศึกษาของโรงเรียนในเครือสารสาสน์.** วิทยานิพนธ์ การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.

ธราธิป วงษ์แก้ว. (2568). รูปแบบการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ ที่ส่งผลต่อความพิทักษ์ รักชาติของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. **วารสารครุศาสตร์ปัญญา**. 4(3): 62-75.

นฤมล ฤทธิแสง. (2563). **การพัฒนาแนวทางการบริหารกลุ่มเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1.** วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

เพิ่มศักดิ์ บัวรักษ์, ช่อเพชร เบ้าเงิน และสมชัย ชวลิตธาดา. (2559). รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. **วารสารบริหารการศึกษา มศว.** 13(24): 14-21.

ภัทรวรรธน์ นิลแก้วบวรวิชญ์. (2559). **รูปแบบการพัฒนาเครือข่าย ความร่วมมือทางวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.** ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

มนตรี อินตา. (2562). **การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนางานบริการแนะแนวใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงใหม่**. กองทุนวิจัยมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ ภาคสาขาจิตวิทยา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (2560, 6 เมษายน). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก.

วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2551). **วิธีวิทยาการวิจัย**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

สิทธิโชค สุขวิสิทธิ์. (2564). **แนวทางการพัฒนาเครือข่ายวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2.** การค้นคว้าอิสระ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรเดช รอดจินดา. (2560). **การพัฒนารูปแบบการบริหารเครือข่ายความร่วมมือด้านวิชาการระหว่างสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคเหนือตอนบน**. ดุษฎีนิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร. (2568). **แผนพัฒนาศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะ 5 ปี 2566-2570 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2568)**. สกลนคร: กลุ่มนโยบายและแผน.

หวานใจ เวียงยิ่ง. (2564). **กลยุทธ์การบริหารเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.** วิทยานิพนธ์ ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

Agranoff, R., & McGuire, M. (2003). **Collaborative public management: New strategies for local governments.** Washington DC: Georgetown University Press.

Arnstein, S. (1969) A ladder of community participation. **Journal of the American Institute of Planners.** 35: 216-224.

Bryson, J. M. (2011). **Strategic Planning for Public and Nonprofit Organizations: A Guide to Strengthening and Sustaining Organizational Achievement**. Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.

Milovanov, K. Yu., Zanaev, S. Z., NikiTina, E.E., and Polovetsky, S.D. (2018). Strategic models of networking cooperation in the national education system: History and perspectives. **Revista ESPACIOS**. 39(38): 18-21.

Prokopenko, O., Garafonova, O., and Zhosan, H. (2023). Digital tools in human resource management: How digitization affects personnel management. **Socio-economic Relations in the Digital Society.** 4(50): 84-94.

Provan, K. G., and Kenis, P. (2008). Modes of Network Governance: Structure, Management, and Effectiveness. **Journal of Public Administration Research and Theory**. 18: 229-252.

Rhodes, R. A. W. (2007). Understanding Governance: Ten Years On. **Organization Studies.** 28(8): 1243-1264.

Wenger, E. (1998). **Communities of Practice: Learning, Meaning and Identity**. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

อิทธิพลของคลื่นกระแสเกาหลีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก: บทบาทตัวแปรคั่นกลางของภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้

Effect of Korean Wave Towards Purchase Decision on Korean Foods of Consumers in EEC: Mediating Role of South Korea Country Image

อริสรา วงษ์สมัน[1] อารีรัตน์ ลีฬหะพันธุ์[2]
Arisara Wongsaman, Areerat Leelhaphunt

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงของคลื่นกระแสเกาหลีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (2) เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงของคลื่นกระแสเกาหลีที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้ (3) เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และ (4) เพื่อศึกษาอิทธิพลคั่นกลางของภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้ที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคลื่นกระแสเกาหลีและการตัดสินใจในการบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากผู้บริโภคที่เคยรับประทานอาหารเกาหลี จำนวน 400 คน กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นชั้นภูมิ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติใช้ค่าร้อยละและค่าเฉลี่ย การทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ และการทดสอบโซเบล

ผลการวิจัย พบว่า (1) คลื่นกระแสเกาหลีส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (2) คลื่นกระแสเกาหลีส่งผลทางบวกต่อภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้ (3) ภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้ส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก และ (4) ภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้เป็นตัวแปรคั่นกลางความสัมพันธ์ระหว่างคลื่นกระแสเกาหลีกับการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

คำสำคัญ (Keywords): คลื่นกระแสเกาหลี; ภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้; การตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลี

Abstract

This research article aimed to investigate: (1) the direct influence of Korean wave on purchase decisions on Korean foods of consumers in EEC; 2) the direct influence of Korean wave on South Korean image; 3) the direct influence of South Korean image on purchase decisions on Korean foods of consumers in EEC; and 4) the mediating effect of South Korean

Received: 2026-02-27 Revised: 2026-03-21 Accepted: 2026-03-26

[1] นิสิตปริญญาโท คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา Master's Student, Burapha Business School, Burapha University. E-mail: 65920158@go.buu.ac.th

[2] ผศ.ดร., คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา Assistant Professor, Burapha Business School, Burapha University. E-mail: areerat.le@buu.ac.th, Corresponding author

image on the relationship between the Korean wave and purchase decisions on Korean foods of consumers in EEC. This study employed a quantitative research design using a questionnaire as the data collection instrument. The study used 400 respondents who had purchased Korean food in the EEC, selected through stratified random sampling. The statistical methods were percentage, mean, multiple regression analysis, and the Sobel test.

The research findings revealed the following: (1) the Korean wave had a positive effect on purchase decisions on Korean foods of consumers in EEC; (2) the Korean wave had a positive effect on the South Korean image; (3) the South Korean image had a positive effect on purchase decisions on Korean foods of consumers in EEC; and (4) the South Koran image acted as a mediating variable in the relationship between the Korean wave and purchase decision on Korea foods of consumers in EEC.

Keywords: Korean wave; South Korean image; Purchase decisions on Korean foods

บทนำ (Introduction)

อุตสาหกรรมบันเทิงของประเทศเกาหลีใต้ในช่วงที่ผ่านมามีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง และได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ทั้งในเอเชีย และในระดับนานาชาติ กระแส Korean Wave หรือ Hallyu เป็นคำที่ถูกนิยามขึ้นมาในปี ค.ศ. 1990 แต่คำนี้เริ่มใช้จริงจังเมื่อปี ค.ศ. 1999 ซึ่งถือเป็นหนึ่งคำที่แสดงถึงความนิยมอย่างกว้างขวางของอุตสาหกรรมบันเทิงของประเทศเกาหลีใต้ ที่แพร่กระจายไปทั่วโลก ในปัจจุบันอิทธิพลของวัฒนธรรมเกาหลีได้แพร่หลายไปหลายประเทศทั่วโลก รวมไปถึงการบริโภคสื่อบันเทิงเกาหลีใต้ผ่านทางภาพยนตร์ ซีรีส์ เพลง ดนตรี (K-Pop) และรายการโทรทัศน์ต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดความต้องการที่จะบริโภคสินค้า บริการ อาหาร หรือการท่องเที่ยวในประเทศเกาหลีใต้ ทั้งนี้ ประเทศเกาหลีใต้เป็นประเทศที่ได้รับการยอมรับว่ามีภาพลักษณ์ที่แข็งแกร่งอันดับต้น ๆ ของโลก จึงกลายมาเป็นสิ่งที่น่าสนใจและน่าจับตามองมากขึ้นในอุตสาหกรรมบันเทิงของโลกในปัจจุบัน โดยเฉพาะในหมู่วัยรุ่นหรือคนรุ่นใหม่ที่วัฒนธรรมของเกาหลีจะสอดแทรกเข้ามาในการใช้ชีวิตประจำวันมากขึ้น (รัศมี อ่อนปรีดา และคณะ, 2567: 343; ไอริสสญ์ เจนอารีวงศ์ และ เกตุวดี สมบูรณ์ทวี, 2565: 52)

กระแสของ Korean Wave ได้กลายเป็นปรากฏการณ์ที่สร้างกระแสความสนใจต่อวัฒนธรรมสมัยนิยมของเกาหลีใต้ ซึ่งถือเป็น Soft Power ที่ทำให้ประเทศเกาหลีใต้มีภาพลักษณ์ที่โดดเด่น จากการจัดอันดับ Global Soft Power Index ของ Brand Finance ระบุว่า ประเทศเกาหลีใต้อยู่อันดับที่ 12 ของโลกทางด้าน Soft Power (Brand Finance, 2568: อริสรา วงษ์สมัน ผู้แปล) ประเทศเกาหลีใต้ให้ความสำคัญกับสื่อบันเทิงและวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก ทำให้อุตสาหกรรมบันเทิงเติบโตอย่างต่อเนื่องทั้งภายในประเทศและทั่วโลก นอกจากนี้แล้ว ปรากฏการณ์ "BTS Effect" ทำให้เห็นได้ชัดถึงอิทธิพลของสื่อบันเทิงเกาหลีที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจภายในประเทศ และในหลายปีที่ผ่านมา การส่งออกวัฒนธรรมเกาหลีของรัฐบาลและภาคเอกชนของประเทศเกาหลีใต้ (Korean Wave) ได้แทรกซึมไปยังหลาย ๆ ประเทศ รวมถึงในประเทศไทย เช่น ภาพยนตร์ ซีรีส์ เพลง ดนตรี (K-pop) หรือแม้กระทั่งอาหารเกาหลี ที่กลายเป็น Soft Power อย่างหนึ่งในประเทศไทย (Brand Buffet, 2565: อริสรา วงษ์สมัน ผู้แปล)

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมาในประเทศไทยมีการประกอบธุรกิจร้านอาหารเกาหลีเพิ่มมากขึ้นอย่างมาก อาทิ Bonchon และ Red Sun ซึ่งถือเป็นร้านอาหารเกาหลีที่คนส่วนใหญ่รู้จัก เพราะการเติบโตของธุรกิจอาหารเกาหลีทำให้ผู้ประกอบชาวไทยเริ่มที่จะหันมาสนใจและกลายเป็นที่นิยมสำหรับผู้ประกอบการ โดยจะเห็นว่าผู้ประกอบการรายย่อยได้เริ่มหันมาสนใจทำธุรกิจเกี่ยวกับอาหารเกาหลี ทำให้ในช่วงปีที่ผ่านมามีร้านอาหารเกาหลีเปิดใหม่ เกิดขึ้นจำนวนมากในประเทศไทย ซึ่งมีปรากฏการณ์ล่าสุดของร้านอาหารเต็นท์แดงสไตล์เกาหลี หรือเรียกว่า “โพจังมาจา” ร้านอาหารเกาหลีแนวใหม่ ที่ได้รับความสนใจและเป็นกระแสอย่างมาก เป็นการสื่อถึงร้านอาหารสตรีตฟู้ดสไตล์เกาหลีอย่างชัดเจน โดยปรากฏในรูปแบบที่โดดเด่นด้วยผ้าใบสีแดง ซึ่งมักจะเป็นร้านอาหารเล็ก ๆ ที่ตั้งอยู่ริมถนน มีโต๊ะเล็ก ๆ และมีเก้าอี้ไว้สำหรับรับประทานอาหารที่ร้าน ประกอบกับกระแส Korean Wave ที่ยังมาแรง จึงทำให้มีนักธุรกิจหันมาสนใจร้านอาหารเต็นท์แดงมากขึ้น ไม่ใช่เพียงในพื้นที่กรุงเทพฯ แต่รวมถึงในพื้นที่ตามต่างจังหวัดด้วย (กรุงเทพธุรกิจ, 2565) และสิ่งสำคัญที่ทำให้ธุรกิจร้านอาหารเกาหลีน่าสนใจ คือ การที่ตลาดอาหารเกาหลีไม่ได้มีเจ้าตลาดที่ชัดเจน และธุรกิจอาหารมีมูลค่าธุรกิจสูงราว 4.35 แสนล้านบาท หรือเติบโตร้อยละ 7.1 โดยที่มูลค่าของตลาดอาหารเกาหลีมีแนวโน้มเติบโตขึ้นในอัตราร้อยละ 4-5 และธุรกิจอาหารเกาหลีในประเทศไทยมีแนวโน้มการขยายตัวไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10-15 ต่อปี ซึ่งจะมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ธนาคารกสิกรไทย, 2565)

ณ ปัจจุบัน ภาคตะวันออกถือว่าเป็นแหล่งเศรษฐกิจหลักของประเทศ รองลงมาจากกรุงเทพมหานคร โดยเฉพาะในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งถือเป็นนโยบายเศรษฐกิจสำคัญของประเทศ เป็นพื้นที่เศรษฐกิจหลักและมีจังหวัดที่เป็นแหล่งอุตสาหกรรมสำคัญของภาค ได้แก่ จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง และจังหวัดฉะเชิงเทรา อีกทั้งยังเป็นจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางความเจริญทางด้านอุตสาหกรรมของประเทศไทย นอกจากนี้ นโยบายเศรษฐกิจนี้ยังมีจุดหมายที่จะผสมผสานระหว่างธุรกิจและการพักผ่อน เป็นการเดินทางมาทำงาน หรือการทำธุรกิจในพื้นที่ไปพร้อมกับการท่องเที่ยว และการพักผ่อนกับครอบครัว ส่งผลให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในสามจังหวัดนี้มากขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี ซึ่งเป็นโอกาสสำหรับผู้ประกอบการร้านอาหารในการเปิดกิจการร้านอาหารเกาหลีในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (ธนาคารกสิกรไทย, 2565)

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงเห็นได้ว่าคลื่นกระแสเกาหลี รวมถึงภาพลักษณ์ของประเทศเกาหลีมีผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของคลื่นกระแสเกาหลีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก บทบาทตัวแปรคั่นกลางของภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้ เพื่อที่จะเป็นข้อมูลให้ผู้ประกอบการร้านอาหารเกาหลีสามารถทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภค และเป็นข้อมูลให้กับผู้ประกอบการร้านอาหารเกาหลีในการขยายกิจการร้านอาหารเกาหลีอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงของคลื่นกระแสเกาหลีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงของคลื่นกระแสเกาหลีที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงของภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

4. เพื่อศึกษาอิทธิพลคั่นกลางของภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้ที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคลื่นกระแสเกาหลีและการตัดสินใจในการบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

สมมติฐานของการวิจัย (Research Hypothesis)

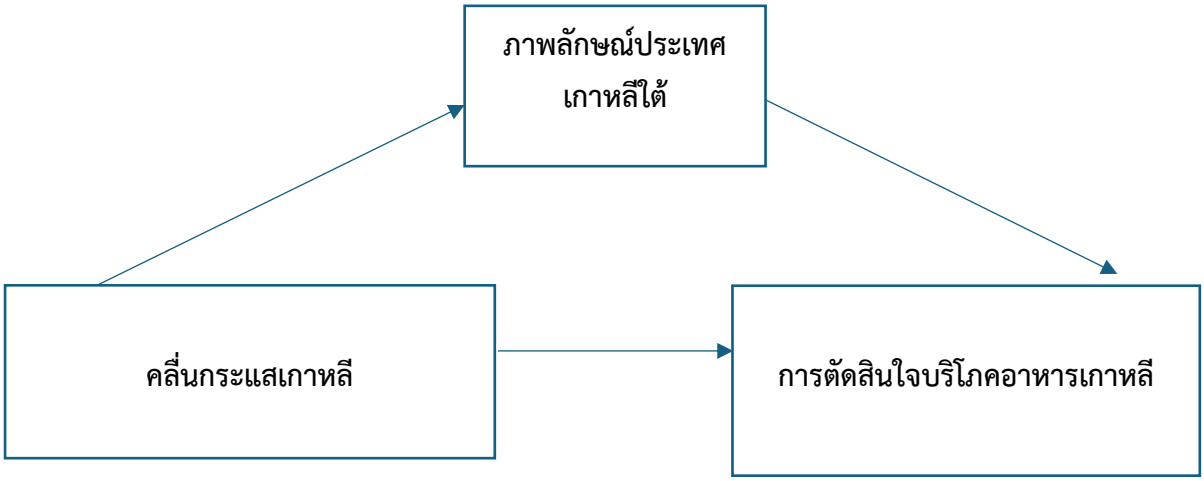
1. คลื่นกระแสเกาหลีส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

2. คลื่นกระแสเกาหลีส่งผลทางบวกต่อภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้

3. ภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้ส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

4. ภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้ เป็นตัวแปรคั่นกลางความสัมพันธ์ระหว่างคลื่นกระแสเกาหลีกับการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของคลื่นกระแสเกาหลีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาโดยมีระเบียบวิธีวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาปัจจัยด้านคลื่นกระแสเกาหลี ภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้ และการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลี เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของคลื่นกระแสเกาหลีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยมีภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้เป็นตัวแปรคั่นกลาง คลื่นกระแสเกาหลี (Korean Wave) หมายถึง คลื่นวัฒนธรรมเกาหลีที่ได้รับความนิยมไปทั่วโลก โดยเริ่มต้นจากกระแสความนิยมในวัฒนธรรมบันเทิงเกาหลี เช่น ภาพยนตร์ ละครโทรทัศน์ ดนตรี แฟชั่น อาหาร และการท่องเที่ยว และเมื่อกล่าวถึง คลื่นกระแสเกาหลี จะนึกถึงวัฒนธรรมบันเทิงของประเทศเกาหลีใต้ที่กลายเป็นสินค้าส่งออกสำคัญของประเทศเกาหลีใต้ ปัจจุบัน อุตสาหกรรมบันเทิงของประเทศเกาหลีใต้ทั้งภาพยนตร์ ซีรีส์ และดนตรี ได้ก้าวสู่ระดับสากล สามารถครองส่วนแบ่งสำคัญในตลาดอุตสาหกรรมบันเทิงระดับโลก

นอกจากนี้ ปัจจัยด้านวัฒนธรรมและสังคมมีอิทธิพลต่อภาพลักษณ์ประเทศในด้านความดึงดูด ความน่าอยู่ และความเป็นมิตร กระแสวัฒนธรรมสามารถส่งผลต่อภาพลักษณ์ประเทศได้ โดยกระแสวัฒนธรรมสามารถสะท้อนให้เห็นถึงเอกลักษณ์และคุณค่าของวัฒนธรรมของประเทศหนึ่งๆ การสร้างความเชื่อในบริบทของประเทศเกาหลีใต้สามารถส่งผลต่อพฤติกรรมของคนไทยได้ (ชุติกาญจน์ ยี่เมา และ ชมพูนุท วุฒิมา, 2566: 5-6) และจากการศึกษาของ นิมิต ชุ้นสั้น และ อุมาภรณ์ สมกาย (2564: 40-41) และ Costa (2023: 60-61: อริสรา วงษ์สมัน ผู้แปล) พบว่า ภาพลักษณ์ของประเทศสามารถส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคลได้ อาทิ การตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวและการบริโภคอาหารของประเทศนั้น

1.2 ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ประกอบด้วย 3 จังหวัด คือ จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง และจังหวัดฉะเชิงเทรา ซึ่งไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน ดังนั้น การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในกรณีไม่ทราบขนาดของประชากร ผู้วิจัยได้ใช้สูตร Cochran (1953: อริสรา วงษ์สมัน ผู้แปล) คำนวณกลุ่มตัวอย่างได้ 385 คน และได้เพิ่มอีก 15 คน เพื่อเพิ่มความสามารถในการพยากรณ์ทางสถิติ รวมทั้งสิ้นเป็นจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 400 คน จากนั้น ได้ทำการเก็บข้อมูลแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยแบ่งตามจำนวนประชากรของแต่ละจังหวัด โดยได้กลุ่มตัวอย่างจากจังหวัดชลบุรี จำนวน 200 คน จังหวัดระยอง จำนวน 106 คน และจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 94 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยนี้ดำเนินการในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ใน 3 จังหวัดหลัก ได้แก่ จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง และจังหวัดฉะเชิงเทรา

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการระหว่าง เดือน มกราคม พ.ศ. 2568 ถึง เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2569

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลของการวิจัยในครั้งนี้ คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ประกอบด้วยคำถามชนิดปลายปิด โดยแบ่งข้อคำถามออกเป็น 4 ตอนดังต่อไปนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคลื่นกระแสเกาหลี จำนวน 12 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้ จำนวน 9 ข้อ และตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลี จำนวน 8 ข้อ

มีการทดสอบค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถามด้วยวิธี Content Validity จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน และได้มีการวิเคราะห์ค่าคะแนนความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) พบว่า ข้อคำถามในแบบสอบถามได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.6-1.00 ซึ่งมีความเหมาะสมตามเกณฑ์ของ Rovinelli and Hambleton (1977 อ้างถึงใน วิลาวัณย์ ภูมี และคณะ, 2566: 39)

ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้มีการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น พบว่า มีค่า Cronbach's Alpha Coefficient ของทั้ง 3 ตัวแปร โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 0.799-0.853 โดยตัวแปรการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีมีค่ามากที่สุด (α=0.853) รองลงมา คือ คลื่นกระแสเกาหลี (α=0.828) และน้อยที่สุด คือ ภาพลักษณ์ของประเทศเกาหลีใต้ (α=0.799) โดยมีค่ามากกว่าเกณฑ์ความเชื่อมั่นที่ 0.7 แสดงถึงความเชื่อมั่นที่เพียงพอของแบบสอบถาม (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2556: 101)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลทางออนไลน์ โดยใช้ surveymonkey.com เพื่อทำแบบสอบถามออนไลน์ เก็บตัวอย่างจำนวน 400 คน กับผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในเขตจังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา ซึ่งเป็นผู้ที่เคยบริโภคอาหารเกาหลี โดยมีคำถามคัดกรองในแบบสอบถามว่า ท่านเคยรับประทานอาหารเกาหลีหรือไม่ และทำการเก็บแบบสอบถามเฉพาะผู้ที่เคยรับประทานอาหารเกาหลีเท่านั้น

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยการใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) รวมถึงการวิเคราะห์สถิติอนุมาณ (Inferential Statistics) โดยการทดสอบค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยวิธี Pearson Correlation และทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression) รวมถึงการทดสอบ Sobel Test

ผลการวิจัย (Research Results)

การวิจัยนี้ ได้ดำเนินการตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และผ่านการรับรองผลการพิจารณาตามเอกสารเลขที่ IRB4-275/2567 จากมหาวิทยาลัยบูรพา โดยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลเป็นระยะเวลา 3 เดือน คือ เดือนสิงหาคม-ตุลาคม พ.ศ. 2568 มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น 400 คน คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด และสามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 205 คน (ร้อยละ 51.2) มีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 152 คน (ร้อยละ 38.0) มีสถานภาพสมรส จำนวน 174 คน (ร้อยละ 43.5) มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 178 (ร้อยละ 44.5) มีรายได้ 20,000-30,000 บาท จำนวน 143 คน (ร้อยละ 35.8)

2. ผลการวิเคราะห์สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ของตัวแปรที่ทำการศึกษา ประกอบด้วย คลื่นกระแสเกาหลี ภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้ และการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2.1 ระดับความคิดเห็นของตัวแปร คลื่นกระแสเกาหลี พบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ระหว่าง 4.19-4.74 อยู่ในระดับความคิดเห็นด้วยมากถึงความคิดเห็นด้วยมากที่สุด โดยมีข้อคำถาม (1) ท่านรับรู้ถึงอิทธิพลของคลื่นกระแสเกาหลีใต้ต่อการเลือกบริโภคสินค้าและอาหาร อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.74 (2) ท่านชื่นชอบวัฒนธรรมเกาหลีใต้ อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.73 และ (3) ท่านติดตามสื่อต่าง ๆ ของประเทศเกาหลีใต้ อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.65 เป็นต้น

2.2 ระดับความคิดเห็นของตัวแปร ภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้ พบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ระหว่าง 4.27-4.67 อยู่ในระดับความคิดเห็นด้วยมากถึงความคิดเห็นด้วยมากที่สุด โดยมีข้อคำถาม (1) ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมของประเทศเกาหลีใต้มีการเผยแพร่อย่างแพร่หลายอย่างแข็งแกร่งในหลายประเทศ อยู่ที่ค่าเฉลี่ย 4.67 (2) ประเทศเกาหลีใต้เป็นประเทศที่เป็นมิตรและได้รับการยกย่องในระดับนานาชาติ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.63 และ (3) ภาพลักษณ์ของประเทศเกาหลีใต้ทำให้มีผู้สนใจอยากรับประทานอาหารเกาหลีมากขึ้น มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.51 เป็นต้น

2.3 ระดับความคิดเห็นของตัวแปร การตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลี พบว่า มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นอยู่ระหว่าง 4.33-4.48 อยู่ในระดับความคิดเห็นด้วยมาก โดยมีข้อคำถาม (1) ท่านจะตัดสินใจรับประทานอาหารเกาหลีอย่างแน่นอน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.48 (2) เมื่อตัดสินใจรับประทานอาหาร ท่านจะเลือกมองหาร้านอาหารเกาหลี มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.43 และ (3) ท่านยังคงเลือกที่จะรับประทานอาหารเกาหลีในครั้งต่อไปเมื่อมีโอกาส มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.41 เป็นต้น

3. ผลการวิเคราะห์สถิติอนุมาณ (Inferential Statistics)

3.1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson’s Correlation Coefficient) พบว่า คลื่นกระแสเกาหลีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้ในระดับสูง ที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.753 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ในส่วนของความสัมพันธ์ของคลื่นกระแสเกาหลีมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีในระดับสูง ที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.776 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และในส่วนของความสัมพันธ์ของภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีในระดับสูง ที่ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.624 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 จากผลการศึกษาดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรข้างต้นมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.624-0.776 และมีความเหมาะสมต่อการวิเคราะห์การถดถอยเชิงเส้น

3.2 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงของคลื่นกระแสเกาหลีที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคอาหารเกาหลีในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยใช้การทดสอบสมมติฐานที่ 1 ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 คลื่นกระแสเกาหลีส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สามารถพยากรณ์ตัวแปรตาม ได้ว่า เมื่อค่าของคลื่นกระแสเกาหลี เพิ่มขึ้น 1 หน่วย ค่าของการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกจะเพิ่มขึ้น 0.965 หน่วย ($b = 0.965$) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ($p < 0.001$) นอกจากนี้ พบว่า ค่า Adjust R^2 มีค่าเท่ากับ 0.600 หมายความว่า ตัวแปรคลื่นกระแสเกาหลีสามารถอธิบายตัวแปรการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลี ได้ถึงร้อยละ 60.0 และมีปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลี ได้ร้อยละ 40.0 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1

3.3 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงของคลื่นกระแสเกาหลีที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้ โดยใช้การทดสอบสมมติฐานที่ 2 ดังนี้

สมมติฐานที่ 2 คลื่นกระแสเกาหลีส่งผลทางบวกต่อภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้ สามารถพยากรณ์ตัวแปรตาม ได้ว่า เมื่อค่าของคลื่นกระแสเกาหลี เพิ่มขึ้น 1 หน่วย ค่าของภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้จะเพิ่มขึ้น 0.672 หน่วย ($b = 0.672$) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ($p < 0.001$) นอกจากนี้ พบว่า ค่า Adjust R^2 มีค่าเท่ากับ 0.557 หมายความว่า ตัวแปรคลื่นกระแสเกาหลีสามารถอธิบายตัวแปรภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้ ได้ถึงร้อยละ 55.7 และมีปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้ ได้ร้อยละ 44.3 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2

3.4 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาอิทธิพลทางตรงของภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยใช้การทดสอบสมมติฐานที่ 3 ดังนี้

สมมติฐานที่ 3 ภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้ส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สามารถพยากรณ์ตัวแปรตาม ได้ว่า เมื่อค่าของภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้ เพิ่มขึ้น 1 หน่วย ค่าของการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลี จะเพิ่มขึ้น 0.864 หน่วย (b = 0.864) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ($p < 0.001$) นอกจากนี้ พบว่า ค่า Adjust R^2 มีค่าเท่ากับ 0.387 หมายความว่า ตัวแปรภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้สามารถอธิบายตัวแปรการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีได้ร้อยละ 38.7 และมีปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลี ได้ร้อยละ 61.3 ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานที่ 3

3.5 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อศึกษาอิทธิพลคั่นกลางของภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้ที่มีผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคลื่นกระแสเกาหลีและการตัดสินใจในการบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยใช้การทดสอบสมมติฐานที่ 4 ดังนี้

สมมติฐานที่ 4 ภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้ เป็นตัวแปรคั่นกลางความสัมพันธ์ระหว่างคลื่นกระแสเกาหลีกับการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยในขั้นตอนนี้เป็นการคำนวนค่าอิทธิพลของตัวแปรส่งผ่าน หรือ Path ab ซึ่งได้มาจากการผลคูณของ Path a และ Path b มีค่าเท่ากับ 0.672 x 0.138 = 0.093 ต่อจากนั้นได้ทำการทดสอบ Sobel's Test เพื่อหาค่า p-value หรือ หาค่านัยสำคัญทางสถิติของ Path ab พบว่า มีค่านัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.000 จึงสรุปได้ว่า ภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้เป็นอิทธิพลคั่นกลางที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างคลื่นกระแสเกาหลีกับการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก โดยค่าสถิติการทดสอบของ Sobel Test (Sobel Test Statistic) มีค่าเท่ากับ 2.08 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value = 0.000) แสดงให้เห็นว่า ภาพลักษณ์เกาหลีใต้เป็นอิทธิพลคั่นกลางที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Sobel, 1982 อ้างถึงใน ชนาธิป อินต๊ะสาร และคณะ, 2568: 205) ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานที่ 4

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิเคราะห์การวิจัยครั้งนี้เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ 4 ข้อ โดยสามารถอภิปรายผลได้ตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 โดยใช้การทดสอบสมมติฐานที่ 1

จากผลการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลของตัวแปรคลื่นกระแสเกาหลี ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลี พบว่า คลื่นกระแสเกาหลีมีความสัมพันธ์เชิงบวก และมีอิทธิพลทางตรงกับการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก แสดงให้เห็นว่า คลื่นกระแสเกาหลี มีความสำคัญต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภค เนื่องจากว่าผู้บริโภคได้มีการรับรู้ได้ถึงคลื่นกระแสเกาหลีผ่านทางการถ่ายทอดวัฒนธรรมของประเทศเกาหลี ซึ่งได้เข้ามาในประเทศไทยเป็นเวลาหลายทศวรรษ นอกจากนี้แล้ว ผู้บริโภคชาวไทยได้มีความชื่นชอบวัฒนธรรมเกาหลีและได้มีการติดตามสื่อในด้านต่าง ๆ ของประเทศเกาหลีใต้ เช่น ภาพยนตร์ ซีรีส์ และ ดนตรี (K-Pop) ที่สามารถส่งอิทธิพลต่อการรับรู้ถึงอาหารเกาหลี (K-Food) ส่งผลทำให้ผู้บริโภคหันมาสนใจและนิยมในการรับประทานอาหารเกาหลีมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อ

ผู้บริโภคได้รับชมสื่อด้านของภาพยนตร์ หรือ ซีรีส์ ที่มีการนำเสนอถึงอาหารเกาหลีด้วยองค์ประกอบภาพ หรือนักแสดง ศิลปินที่ชื่นชอบ ก็จะทำให้ผู้บริโภคมีความรู้สึกอยากจะรับประทานอาหารเกาหลีตามศิลปิน หรือการที่ศิลปินที่ชื่นชอบเป็นพรีเซนเตอร์อาหารเกาหลี ก็จะทำให้ผู้บริโภคตัดสินบริโภคอาหารนั้น ๆ ตามศิลปิน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Thanabordeekij et al. (2022: 48 อริสรา วงษ์สมัน ผู้แปล) และ Abdullah et al. (2024: 64 อริสรา วงษ์สมัน ผู้แปล) ซึ่งผลวิจัย พบว่า อิทธิพลของคลื่นกระแสเกาหลี หรือ คลื่นวัฒนธรรมเกาหลี (Korean Wave) สามารถส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าเกาหลี และบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคชาวไทยและชาวต่างประเทศได้ นอกจากนี้ ยังมีหลักฐานเชิงประจักษ์ที่แสดงว่าผู้บริโภคชาวไทยมีระดับการยอมรับและชื่นชอบวัฒนธรรมของประเทศเกาหลีใต้อยู่ในระดับสูง (ชุติกาญจน์ ยี่เมา และชมพูนุท วุฒิมา, 2566: 17)

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 โดยใช้การทดสอบสมมติฐานที่ 2

จากผลการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลของตัวแปรคลื่นกระแสเกาหลี ที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของประเทศเกาหลีใต้ พบว่า คลื่นกระแสเกาหลีมีความสัมพันธ์เชิงบวก และมีอิทธิพลทางตรงกับภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้ แสดงให้เห็นว่า คลื่นกระแสในด้านต่างๆ เช่น ภาพยนตร์ ซีรีส์ ดนตรี (K-Pop) และอาหารเกาหลี ส่งผลทำให้ภาพลักษณ์ของประเทศเกาหลีใต้มีความน่าสนใจ ความน่าดึงดูด และความแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้น โดยภาครัฐบาลของประเทศเกาหลี ได้มีการสนับสนุนในด้านคลื่นกระแสเกาหลีเป็นอย่างมาก เพราะเป็นสิ่งที่ทำให้อิทธิพลของวัฒนธรรมเกาหลีใต้แพร่กระจายไปทั่วโลก ซึ่งส่งผลทางตรงต่อภาพลักษณ์ของประเทศเกาหลีใต้ทั้งทางด้านของวัฒนธรรมและผลิตภัณฑ์ของประเทศเกาหลีใต้ ซึ่งจะสอดคล้องกับ Novienthia (2022: 52 อริสรา วงษ์สมัน ผู้แปล) ที่พบว่า ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก มีความจำเป็นต้องปรับปรุงกลยุทธ์ทางการตลาดสำหรับประเทศของตน ซึ่งประเทศเกาหลีใต้ก็เป็นหนึ่งในนั้น ประเทศเกาหลีใต้ได้มีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ โดยการมุ่งมั่นสร้างภาพลักษณ์ประเทศผ่านการเผยแพร่ทางวัฒนธรรม (Korean Wave) ซึ่งจะยิ่งทำให้ภาพลักษณ์ของประเทศเกาหลีใต้แข็งแกร่งขึ้นไปอย่างต่อเนื่องทุกปี

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 โดยใช้การทดสอบสมมติฐานที่ 3

จากผลการวิเคราะห์ค่าอิทธิพลของตัวแปรภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลี พบว่า ภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้มีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีอิทธิพลทางตรงกับการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก แสดงให้เห็นว่าภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศเกาหลีใต้จะส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีด้วย เพราะผลิตภัณฑ์ด้านวัฒนธรรมของประเทศเกาหลีมีการเผยแพร่อย่างแข็งแกร่งในหลายประเทศ ผู้บริโภคส่วนใหญ่จะมองภาพลักษณ์ของประเทศเกาหลีใต้ว่าเป็นประเทศที่เป็นมิตรและได้รับการยกย่องในระดับนานาชาติ มีภาพลักษณ์ที่ดีและเป็นประเทศที่มีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับจากหลายประเทศ และด้วยความที่ผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมของเกาหลีมีมาตรฐานที่ดีและน่าดึงดูดใจ จึงเป็นอีกเหตุผลหลักของการที่ผู้บริโภคหันมาสนใจอยากรับประทานอาหารเกาหลีมากขึ้น สอดคล้องกับ ไอริสสณ์ เจนอารีวงศ์ และ เกตุวดี สมบูรณ์ทวี (2565: 64-65) ที่ศึกษาปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของตราสินค้าต้นแบบที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เชิงประสบการณ์ ในมุมมองของผู้บริโภคชาวไทย ที่ส่งผ่านอิทธิพลจากภาพลักษณ์ของประเทศต้นกำเนิด กล่าวว่า ภาพลักษณ์ของประเทศต้นกำเนิดและการรับรู้คุณค่าของผู้บริโภคส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ ถ้าผู้บริโภครับรู้ถึงคุณค่าของภาพลักษณ์ประเทศนั้นได้เป็นอย่างดีก็จะส่งผลให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้าของประเทศนั้นได้ง่ายขึ้น สรุปได้ว่า ภาพลักษณ์ประเทศส่งผลทางบวก

ต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อหรือบริโภคสินค้าของประเทศนั้นๆ ซึ่งไม่เพียงแต่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ แต่ยังส่งผลต่อความสัมพันธ์ในระยะยาวต่อผู้บริโภคอีกด้วย

อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 โดยใช้การทดสอบสมมติฐานที่ 4

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของภาพลักษณ์ประเทศ ที่เป็นตัวแปรคั่นกลางความสัมพันธ์ระหว่างคลื่นกระแสเกาหลีกับการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก สามารถอภิปรายได้ดังนี้ จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า คลื่นกระแสเกาหลีส่งอิทธิพลผ่านภาพลักษณ์ประเทศและส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก กล่าวคือ คลื่นกระแสเกาหลี กระแสความนิยมต่าง ๆ และการใช้ภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้เป็นตัวการเพิ่มการรับรู้คุณค่าและการดึงดูดให้ผู้บริโภคหันมาให้ความสนใจผลิตภัณฑ์วัฒนธรรมของประเทศเกาหลีใต้มากขึ้น ทั้งในด้านของ ภาพยนตร์ ซีรีส์ ดนตรี (K-Pop) และอาหารเกาหลี เช่น การใช้โฆษณาที่มีศิลปินเกาหลีที่กำลังเป็นที่นิยม หรือ ภาพยนต์และซีรีส์เกาหลีที่มักจะนำเสนอภาพอาหารเกาหลีผ่านเรื่องราวต่าง ๆ ของเนื้อเรื่อง รวมถึงการที่ผู้บริโภคได้รับรู้ถึงคุณค่าของผลิตภัณฑ์วัฒนธรรม และมีความเชื่อมั่นในภาพลักษณ์ที่แข็งแกร่งของประเทศเกาหลีใต้ ก็จะส่งผลทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีมากขึ้น ซึ่งผลวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับ รัศมี อ่อนปรีดา และคณะ (2567: 349) ที่พบว่านักศึกษาไทยมีระดับการยอมรับวัฒนธรรมสมัยนิยมของประเทศเกาหลีใต้และภาพลักษณ์ของประเทศเกาหลีใต้อยู่ในระดับสูง รวมถึงสื่อบันเทิงเกาหลีและคลื่นกระแสเกาหลี ส่งผลต่อพฤติกรรมของนักศึกษาไทยที่มีความชื่นชอบอาหารเกาหลี และส่งผลให้มีการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลี ผู้วิจัย จึงสรุปได้ว่า คลื่นกระแสเกาหลีกับภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้ที่ประสานกันทั้งสองด้าน มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มความนิยม การรับรู้ และการดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ให้ตัดสินใจที่จะรับประทานอาหารเกาหลีเพิ่มขึ้น

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้องค์ความรู้จากการวิจัย ดังนี้

1. คลื่นกระแสเกาหลีเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีของผู้บริโภคในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

2. ภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้มีอิทธิพลต่อความรู้สึกชื่นชมและมีความเชื่อมั่น และส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกรับประทานอาหารเกาหลีของผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษา พบว่า คลื่นกระแสเกาหลีมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีโดยตรงและภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้ส่งผลต่อความรู้สึกชื่นชม และความเชื่อมั่นของผู้บริโภคในการที่จะเลือกรับประทานอาหารเกาหลี ดังนั้น จึงเป็นทางเลือกหนึ่งสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจอาหารในภาคตะวันออก ในการเปิดร้านอาหารเกาหลี หรือผลิตอาหารเกาหลีพร้อมรับประทาน เพื่อตอบสนองต่อรสนิยมและความชื่นชอบของผู้บริโภคได้ รวมถึงสามารถส่งผลต่อผลประกอบการของธุรกิจได้อย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงอิทธิพลของคลื่นกระแสเกาหลี และอิทธิพลของภาพลักษณ์ประเทศเกาหลีใต้ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ซึ่งไม่ได้มีการศึกษาในเขตพื้นที่อื่น ๆ ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไป จึงอาจจะศึกษาถึงการตัดสินใจบริโภคอาหารเกาหลีในจังหวัดหรือพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้ได้รายละเอียดข้อมูลและมุมมองที่อาจจะแตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่ และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ตรงจุดในแต่ละพื้นที่

เอกสารอ้างอิง(References)

กรุงเทพธุรกิจ. (2565). **ธุรกิจ ‘ร้านอาหาร’ โกย 4 แสนล้าน.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.bangkokbiznews.com/business/economic/1034298 สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2568.

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2556). **การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) ด้วย AMOS.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: หจก. สามลดา.

ชุติกาญจน์ ยี่เมา และ ชมพูนุท วุฒิมา. (2566). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกรับวัฒนธรรม K-Pop ของกลุ่มวัยรุ่นและวัยทำงานในเขตพื้นที่จังหวัดเชียงใหม่. **วารสารวิทยาการจัดการและการสื่อสาร**. 2(2): 1-30. https://so07.tci-thaijo.org/index.php/jmsc_journal/article/view/2783/2512

ชนาธิป อินต๊ะสาร อารีรัตน์ ลีฬหะพันธุ์ และ กัญจนวลัย นนทแก้ว แฟร์รี่. (2568). อิทธิพลของการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อบ้านจัดสรรของพนักงานในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกบทบาทตัวแปรคั่นกลางภาพลักษณ์องค์กร. **วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์.** 8(3): 199-210. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/assr/article/view/289552/188980.

ธนาคารกสิกรไทย. (2565). **มูลค่าธุรกิจร้านอาหารขยายตัว.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/business/Pages/restaurant-z3352.aspx สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2568.

นิมิต ซุ้นสั้น และ อุมาภรณ์ สมกาย. (2564). ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความตั้งใจเดินทางกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวชาวจีนที่เดินทางมาท่องเที่ยวภูเก็ต. **วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ**. 8(2): 39-56.

รัศมี อ่อนปรีดา ธนพัชญ์ เผือกพิพัฒน์ และ อุบลรัตน์ นีรชกุล. (2567). พฤติกรรมการเลียนแบบทางวัฒนธรรมและการรับวัฒนธรรมสมัยนิยมจากเกาหลีของนักศึกษาไทย. **วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น**. 8(2): 341-350. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JLGISRRU/article/view/274776/185000

วิลาวัณย์ ภูมี ศศิธร อิสโร อรวรรณ แซ่อึ่ง พิชญาภา พริ้มพราย และจาตุรัตน์ น่าสม. (2566). การพัฒนารูปแบบการสื่อสารสุขภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ. **วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม**. 7(12): 35-47. https://race.nstru.ac.th/home_ex/e-portfolio//pic/academy/15876636.pdf?1772807534

ไอริสสญ์ เจนอารีวงศ์ และ เกตุวดี สมบูรณ์ทวี. (2565). ผลกระทบของภาพลักษณ์ของตราสินค้าต้นแบบกับกระแสนิยมเกาหลีที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เชิงประสบการณ์ ในมุมมองของผู้บริโภคชาวไทย. **วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์**. 16(24): 49-72. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/KAB/article/view/254323/176168

Abdullah, N., Azam, N. & Idris, N. (2024). Influence of the Korean Wave on Purchasing Intentions of Korean Products. **Journal of Exploratory Mathematical Undergraduate Research.** 2: 64-71. https://ir.uitm.edu.my/id/eprint/106006/1/106006.pdf

Brand Buffet. (2565). **Soft Power ดัน "อาหารเกาหลี" ไปไกลระดับโลก! ยอดส่งออก "รามยอน-กิมจิ-โคชูจัง" สร้าง New High.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.brandbuffet.in.th/2022/03/korean-instant-noodle-kimchi-and-gochujang-red-pepper-paste-export-hit-new-high สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2568.

Brand Finance. (2568). **คลื่นกระแสเกาหลีใต้ในดัชนี Global Soft Power Index 2025**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://brandfinance.com/press-releases/hallyu-wave-lifts-south-korea-in-global-soft-power-index-2025 สืบค้นเมื่อ 25 พฤษภาคม 2568.

Cochran, W. G. (1953). **Sampling Techniques**. New York: John Wiley & Sons.

Costa, G.M.S. (2023). Soft Power and Country Image: A Study about the Influence of South Korean Popular Culture on Consumer Behaviour. Master Thesis, University of Minho. University of Minho. https://hdl.handle.net/1822/85661

Novienthia, D. (2022). The Effect of the Korean Wave on Nation Brand South Korea (Study on USU Physics Students). **Inspirasi & Strategi (INSPIRAT).** 12(2):51-58. https://doi.org/10.35335/inspirat.v12i2.59

Thanabordeekij, P., Prommawin, B., Laungsan, T., & Klinhom, A. (2022). The Impact of the Korean Wave on Korean Food Consumption of Thai Consumers. **Journal of ASEAN PLUS Studies**. 3(2): 48–59. Retrieved from https://so06.tci-thaijo.org/index.php/aseanplus/article/view/260696

ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน กรณีศึกษา บ้านโนนป่าแดง ตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร

Effectiveness of the Poverty Alleviation Project: A Case Study of Ban Non Pa Daeng, Nong Lum Subdistrict, Vajirabarami District, Phichit Province

ทิพย์สุดา ฉัตรสุดารัตน์[1] ภาสกร ดอกจันทร์[2] ธนัสถา โรจนตระกูล[3]
Thipsuda Chatsudarat, Paskorn Dokchan, Tanastha Rojanatrakul

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน กรณีศึกษาบ้านโนนป่าแดง ตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร 2. เพื่อศึกษาแนวทางปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน กรณีศึกษาบ้านโนนป่าแดง ตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่บ้านโนนป่าแดง ตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร จำนวน 88 ครัวเรือน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างและรวบรวมกลับคืนเพื่อนำมาวิเคราะห์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า

1.ระดับประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน กรณีศึกษาบ้านโนนป่าแดง ตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2.ปัญหา อุปสรรคและแนวทางในการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน กรณีศึกษาบ้านโนนป่าแดง ตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร พบว่า เงินทุนโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) ไม่เพียงพอต่อความต้องการของครัวเรือนเป้าหมาย คือ ครัวเรือนเป้าหมายนำเงินไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) และคณะกรรมการ กข.คจ. ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.)

คำสำคัญ (Keywords): ประสิทธิผล; โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน; ความยากจน

Received: 2026-02-22 Revised: 2026-03-23 Accepted: 2026-03-27

[1] นักศึกษาปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Master's Degree Student, Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University. E-mail: thip.cdd@ gmail.com

[2] รองศาสตราจารย์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Associate Professor. Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University. E-mail: Phat.mub@ gmail.com

[3] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Assistant Professor. Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University. E-mail: tanastha.r@psru.ac.th

Abstract

The objectives of this research were to study: 1) the level of effectiveness of the Poverty Alleviation Project operation in Ban Non Pa Daeng, Nong Lum sub-district, Vajirabarami district, Phichit province, and 2) the guidelines, problems, and obstacles regarding the project operation. This study employed quantitative research methodology utilizing a survey design. The population consisted of 88 households residing in Ban Non Pa Daeng, Nong Lum sub-district, Vajirabarami district, Phichit province. The research instrument was a questionnaire. Data were collected by distributing the questionnaires to the sample group and retrieving them for analysis. The statistics used in the data analysis included frequency, percentage, mean, and standard deviation.:

1. The overall effectiveness of the Poverty Alleviation Project operation in Ban Non Pa Daeng, Nong Lum sub-district, Vajirabarami district, Phichit province was at the highest level.

2. Regarding the problems, obstacles, and guidelines for the operation of the Poverty Alleviation Project, a case study of Ban Non Pa Daeng, Nong Lum sub-district, Vajirabarami district, Phichit province, it was found that the Poverty Alleviation Project (KKKJ) funds were insufficient for the needs of the target households. Specifically, target households utilized the funds for purposes inconsistent with the project's objectives, and the project committee members lacked knowledge and understanding regarding the operation of the Poverty Alleviation Project.

Keywords: Effectiveness; Poverty Alleviation Project; Poverty

บทนำ (Introduction)

ปัญหาความยากจนเป็นประเด็นสำคัญที่ทุกประเทศให้ความสนใจ เนื่องจากเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว ความยากจนไม่ใช่เพียงการมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ แต่ยังสะท้อนถึงการขาดโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากร การศึกษา การบริการสุขภาพ และงานที่มั่นคง โดยองค์การสหประชาชาติได้กำหนดการขจัดความยากจนเป็นเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDG 1) เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนทั่วโลก สำหรับประเทศไทย แม้ภาครัฐจะได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรก พ.ศ. 2504 แต่ปัญหาความยากจนยังคงปรากฏชัดในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะในชนบทที่ประชาชนมีรายได้จากภาคเกษตรกรรม ซึ่งเสี่ยงต่อภาวะภัยธรรมชาติและราคาผลผลิตที่ผันผวน ทำให้ครัวเรือนมีรายได้ไม่แน่นอน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

จากข้อมูลของสำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แม้สัดส่วนประชากรยากจนของไทยจะลดลง แต่ยังมีกลุ่มครัวเรือนยากจนรายย่อยซึ่งอยู่ในภาวะเปราะบางและขาดโอกาสในการพัฒนา ส่งผลให้รัฐบาลต้องกำหนดนโยบายและมาตรการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างจริงจัง หนึ่งในโครงการสำคัญคือโครงการ

แก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) ซึ่งกระทรวงมหาดไทยได้ดำเนินการตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 โดยมอบหมายให้กรมการพัฒนาชุมชนสนับสนุนเงินทุนให้ครัวเรือนรายได้น้อยนำไปประกอบอาชีพ เพื่อเพิ่มรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิต โครงการดังกล่าวได้ขยายผลครอบคลุมทั่วประเทศและมีส่วนช่วยลดปัญหาความยากจนในระดับชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม (กรมการพัฒนาชุมชน, 2554: 2)

จังหวัดพิจิตรเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีการดำเนินโครงการ กข.คจ. อย่างต่อเนื่อง โดยปัจจุบันมีหมู่บ้านเข้าร่วมโครงการจำนวนมากและมีระดับศักยภาพแตกต่างกันไปตามการบริหารจัดการของแต่ละหมู่บ้าน อำเภอวชิรบารมีเป็นพื้นที่ที่มีการนำเงินทุนไปใช้ประกอบอาชีพอย่างมีประสิทธิภาพและไม่มีเงินทุนที่มีปัญหา โดยเฉพาะกองทุนแก้ไขปัญหาความยากจนบ้านโนนป่าแดง หมู่ที่ 2 ตำบลหนองหลุมซึ่งมีการบริหารจัดการกองทุนภายใต้หลักการมีส่วนร่วมของชุมชน คณะกรรมการมีความเข้มแข็ง โปร่งใส และประชาชนร่วมดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้กองทุนสามารถเพิ่มมูลค่าและพัฒนาคุณภาพชีวิตของสมาชิกในหมู่บ้านได้อย่างชัดเจน (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวชิรบารมี, 2567: 12)

จากบริบทดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนของกองทุน กข.คจ. บ้านโนนป่าแดง เพื่อศึกษาวิธีการบริหารจัดการของคณะกรรมการ ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินโครงการ รวมถึงนำเสนอแนวทางพัฒนาการบริหารโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการยกระดับการจัดการกองทุนในหมู่บ้านอื่นที่เข้าร่วมโครงการ กข.คจ. ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน กรณีศึกษาบ้านโนนป่าแดง ตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อศึกษาแนวทาง ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน กรณีศึกษาบ้านโนนป่าแดง ตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร

วิธีการดำเนินการวิจัย (Research Objectives)

รูปแบบการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน กรณีศึกษาบ้านโนนป่าแดง ตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาประสิทธิผลการดำเนินงานของโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) บ้านโนนป่าแดง ตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร โดยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาไว้ดังนี้

ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน กรณีศึกษาบ้านโนนป่าแดง ตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร ทั้ง 9 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านประสิทธิภาพ 2. ด้านประสิทธิผล 3. ด้านการตอบสนอง 4. ด้านการตรวจสอบได้ 5. ด้านความโปร่งใส 6. ด้านหลักนิติธรรม 7. ด้านความเสมอภาค 8 ด้านการมีส่วนร่วม 9 ด้านคุณธรรมจริยธรรม (กรมการพัฒนาชุมชน, 2554: 61-71)

ศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางการดำเนินงานโครงการ กข.คจ. ในพื้นที่ศึกษาจากมุมมองของประชาชนในหมู่บ้าน

1.2 ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชน (หัวหน้าครัวเรือนทั้งหมด) ที่อาศัยอยู่บ้านโนนป่าแดง ตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร จำนวน 88 ครัวเรือน (ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.), 2568)

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ศึกษาได้แก่ บ้านโนนป่าแดง หมู่ที่ 2 ตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร

1.4ขอบเขตด้านระยะเวลา

การดำเนินงานวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษาระหว่าง เดือนตุลาคม ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. 2568

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อปี ระยะเวลาอาศัยในพื้นที่ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน กรณีศึกษาบ้านโนนป่าแดง ตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร ทั้ง 9 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านประสิทธิภาพ 2. ด้านประสิทธิผล 3. ด้านการตอบสนอง 4. ด้านการตรวจสอบได้ 5. ด้านความโปร่งใส 6. ด้านหลักนิติธรรม 7. ด้านความเสมอภาค 8 ด้านการมีส่วนร่วม 9 ด้านคุณธรรม จริยธรรม แบบสอบถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้วิธีการของ Method โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนน แบ่งออกเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ) มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended Form)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิ ดังนี้

3.1 ขอหนังสือจากคณบดีคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยกับนายอำเภอวชิรบารมี

3.2 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปสำรวจกับประชาชนตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 88 ชุด พร้อมทั้งชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยในครั้งนี้

3.3 รวบรวมและนำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบความครบถ้วน ความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของข้อมูล และนำข้อมูลไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัย วิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อปี และระยะเวลาอาศัยในพื้นที่ ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ นำมาแจงค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

ตอนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน กรณีศึกษาบ้านโนนป่าแดง ตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร ทั้ง 9 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านประสิทธิภาพ 2. ด้านประสิทธิผล 3. ด้านการตอบสนอง 4. ด้านการตรวจสอบได้ 5. ด้านความโปร่งใส 6. ด้านหลักนิติธรรม 7. ด้านความเสมอภาค 8 ด้านการมีส่วนร่วม 9 ด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยผู้วิจัยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) วิเคราะห์โดยใช้ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) เกณฑ์การแปรผล คะแนนเฉลี่ย (Likert, 1996, อ้างถึงใน ณมน ธนินธญางกูร และคณะ, 2561: 196) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยทีสุด

ตอนที่ 3 แนวทาง ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน : กรณีศึกษาบ้านโนนป่าแดง ตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิด

ผลการวิจัย (Research Results)

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิจัยที่ได้จากการศึกษา ดังนี้

(1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ พบว่าหัวหน้าครัวเรือนในบ้านโนนป่าแดง หมู่ที่ 2 ตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 54.50 รองลงมาเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 45.50

2. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอายุ พบว่า หัวหน้าครัวเรือนในบ้านโนนป่าแดง หมู่ที่ 2 ตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 56 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 62.50 รองลงมาคือช่วงอายุ 46–55 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.3 ช่วงอายุ 36–45 ปี คิดเป็นร้อยละ 6.8 และอายุต่ำกว่า 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 3.4 ตามลำดับ

3. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่า หัวหน้าครัวเรือนในบ้านโนนป่าแดง หมู่ที่ 2 ตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 76.1 รองลงมาคือสถานภาพหย่าร้าง คิดเป็นร้อยละ 13.6 และสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 10.3 ตามลำดับ

4. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า หัวหน้าครัวเรือนบ้านโนนป่าแดง หมู่ที่ 2 ตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 62.5 รองลงมาคือระดับต่ำกว่ามัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 23.9 และระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 13.6

5. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามอาชีพ พบว่า หัวหน้าครัวเรือนในบ้านโนนป่าแดง หมู่ที่ 2 ตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพแรงงานรับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 37.5 รองลงมาคือค้าขายหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 34.1 อาชีพเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 21.6 และพนักงานรัฐหรือเอกชน คิดเป็นร้อยละ 6.8 ตามลำดับ

6. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อปี พบว่า หัวหน้าครัวเรือนในบ้านโนนป่าแดง หมู่ที่ 2 ตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 45.5 รองลงมาคือรายได้ระหว่าง 50,000-100,000 บาทคิดเป็นร้อยละ 36.4 รายได้ระหว่าง 100,001-200,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 14.8 รายได้มากกว่า 300,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 2.3 และรายได้ระหว่าง200,001–300,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.1 ตามลำดับ

7. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระยะเวลาอาศัยในพื้นที่ พบว่า หัวหน้าครัวเรือนในบ้านโนนป่าแดง หมู่ที่ 2 ตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร ทั้งหมดมีระยะเวลาอาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 100

(2) ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน กรณีศึกษาบ้านโนนป่าแดง ตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร พบว่าประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน ในภาพรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด (μ=4.38, σ=0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

1. ด้านประสิทธิภาพ (Efficiency) การดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (μ=4.50, σ=0.65) เพื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ โครงการมีเงินทุนครบ 280,000 บาท (μ=4.57, σ=0.65) รองลงมา คือ ครัวเรือนเป้าหมายชำระคืนเงินยืมตรงตามสัญญาไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 (μ=4.44, σ=0.69) ตามลำดับ

2. ด้านประสิทธิผล (Effectiveness) การดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน คือ ครัวเรือนเป้าหมายนำเงินยืมไปใช้ตามวัตถุประสงค์ครบ 100% มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (μ=4.09, σ=0.68)

3. ด้านการตอบสนอง (Responsiveness) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (μ=4.28, σ=0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การพิจารณาศักยภาพของครัวเรือนก่อนอนุมัติเงินยืม (μ=4.36, σ=0.66) รองลงมา คือ การพิจารณาโครงการโดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ (μ=4.25, σ=0.80) และอันดับสุดท้าย คือ มีการพิจารณาตามประเภทอาชีพของครัวเรือน (μ=4.23, σ=0.69)

4. ด้านความรับผิดชอบ/ตรวจสอบได้ (Accountability) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (μ= 4.39, σ=0.62) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การสรุปรายงานภาวะหนี้สินและฐานะการเงินปีละ 2 ครั้ง (μ=4.44, σ=0.56) รองลงมา คือ มีการรายงานผลการอนุมัติเงินยืมต่ออำเภอทุกครั้ง (μ=4.39, σ=0.65) และอันดับสุดท้าย คือ คณะกรรมการติดตามสนับสนุนอาชีพของครัวเรือนเป้าหมายอย่างสม่ำเสมอ (μ=4.35, σ=0.69) ตามลำดับ

5. ด้านความโปร่งใส (Transparency) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (μ=4.34, σ=0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีการส่งมอบงานและเอกสารครบถ้วนเมื่อคณะกรรมการชุดใหม่เข้ารับหน้าที่ (μ=4.47, σ=0.71) รองลงมา คือ บัญชีเงินฝากธนาคารครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน (μ=4.44,

σ=0.75) มีหลักฐานการรับเงินสนับสนุนหรือบริจาคชัดเจน (μ=4.43, σ=0.75) บัญชีลูกหนี้ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน (μ=4.42, σ=0.70) มีการโอนเงินเข้าบัญชีครัวเรือนทุกครั้งตามอนุมัติ (μ=4.35, σ=0.78) คณะกรรมการหมู่บ้านนำเงินคืนฝากเข้าบัญชีโครงการภายใน 3 วันทำการ (μ=4.34, σ=0.74) สมุดทะเบียนครัวเรือนถูกต้องครบถ้วน (μ=4.22, σ=0.85) อันดับสุดท้าย คณะกรรมการหมู่บ้านออกใบรับคืนเงินยืมทุกครั้งเมื่อมีการชำระคืน (μ=4.10, σ=0.56) ตามลำดับ

6. ด้านหลักนิติธรรม (Rule of Law) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (μ=4.48, σ=0.69) เพื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีการจัดทำสัญญายืมเงิน 3 ชุด และเก็บครบตามที่กำหนด (μ=4.55, σ=0.72) และอันดับสุดท้าย คือ พัฒนากรตำบลร่วมพิจารณาอนุมัติโครงการทุกครั้ง (μ=4.43, σ=0.77)

7. ด้านความเสมอภาค (Equity) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (μ=4.40, σ=0.75) เพื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีการหมุนเวียนเงินทุนให้ครัวเรือนอย่างน้อยร้อยละ 60 (μ=4.44 σ=0.77) และอันดับสุดท้าย คือ ครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่า จปฐ.ได้รับสิทธิ์ก่อน (μ=4.38, σ=0.76)

8. ด้านการมีส่วนร่วม (Participation) คือ มีการประชุมร่วมระหว่างคณะกรรมการและครัวเรือนเป้าหมายอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (μ=4.64, σ=0.64)

9. ด้านคุณธรรมและจริยธรรม (Morality & Ethics) คือ โครงการไม่มีคดีความทางแพ่งหรืออาญา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (μ=4.44, σ=0.64)

(3) ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนกรณีศึกษาบ้านโนนป่าแดง ตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่พบมาก คือ เงินทุนโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) ไม่เพียงพอต่อความต้องการของครัวเรือนเป้าหมาย รองลงมา คือ ครัวเรือนเป้าหมายนำเงินไปใช้ไม่ตรงตามวัตถุประสงค์โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) และคณะกรรมการ กข.คจ. ขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน กรณีศึกษาบ้านโนนป่าแดง ตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร” ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยที่เป็นประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้

(1) ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน กรณีศึกษาบ้านโนนป่าแดง ตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร พบว่าประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1.1 ด้านประสิทธิภาพ (Efficiency) การดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ โครงการมีเงินทุนครบ 280,000 บาท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญาณิศา ยอดสิน และโชติ บดีรัฐ (2565: 239) พบว่า การบริหารจัดการที่เป็นระบบและการติดตามเร่งรัดหนี้สินอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจัยที่ทำให้เงินทุนโครงการ กข.คจ. ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิผล

แสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการบ้านโนนป่าแดงมีความเข้มแข็งในการรักษาเสถียรภาพของกองทุนหมุนเวียนให้คงสภาพพร้อมใช้งานตามวัตถุประสงค์ของโครงการ สอดคล้องกับเกณฑ์ประสิทธิผลขององค์การ ด้านการผลิต (Production) ที่สามารถรักษาผลผลิตให้ตรงกับความต้องการขององค์การได้

1.2 ด้านประสิทธิผล (Effectiveness) พบว่าประเด็นครัวเรือนเป้าหมายนำเงินยืมไปใช้ตามวัตถุประสงค์ครบ 100% มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน กข.คจ. บ้านโนนป่าแดง ตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร สามารถดำเนินงานได้บรรลุตามเป้าหมายหลักในการเป็นแหล่งเงินทุนเพื่อให้ครัวเรือนเป้าหมายนำไปประกอบอาชีพหรือขยายกิจการเพื่อเพิ่มรายได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Gibson และคณะ (มัฆวาฬ สุวรรณเรือง,2536 อ้างถึงใน เกียรติพิบูลย์ พิมพา, 2557) ที่ระบุว่าประสิทธิผลขององค์การคือความสามารถในการบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยใช้ประโยชน์จากทรัพยากรอย่างคุ้มค่า การที่ครัวเรือนส่วนใหญ่นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์จึงถือเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จในเชิงปริมาณและคุณภาพของการดำเนินโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญาณิศา ยอดสิน และโชติ บดีรัฐ (2565: 238) ผลการวิจัยพบว่าการพิจารณาอนุมัติเงินยืมที่เป็นระบบและการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินยืมอย่างต่อเนื่องช่วยให้มั่นใจได้ว่าผลลัพธ์เป็นไปตามวัตถุประสงค์

1.3 ด้านการตอบสนอง (Responsiveness) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีการพิจารณาศักยภาพของครัวเรือนก่อนอนุมัติเงินยืม แสดงให้เห็นว่ากลไกการบริหารจัดการของคณะกรรมการโครงการ กข.คจ. บ้านโนนป่าแดง มีความยืดหยุ่นและสอดรับกับบริบทที่แท้จริงของชุมชน ปัจจัยสำคัญเกิดจากการปฏิบัติตามหลักการของโครงการ กข.คจ. ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจและมอบหมายความรับผิดชอบให้องค์กรประชาชนในระดับหมู่บ้านเป็นผู้บริหารจัดการเงินทุน การมอบอำนาจดังกล่าวเป็นการใช้ประโยชน์จาก "ทุนทางสังคม" (Social Capital) ที่เข้มแข็งในพื้นที่ ทำให้คณะกรรมการซึ่งเป็นผู้อยู่อาศัยในชุมชนและคุ้นเคยกับลูกบ้าน สามารถประเมินศักยภาพ ความสามารถในการชำระหนี้ และความเป็นไปได้ของโครงการที่ผู้กู้เสนอได้อย่างแม่นยำและตอบสนองได้ตรงจุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกณฑ์ความมีประสิทธิผลขององค์การตามทรรศนะของ มัฆวาฬ สุวรรณเรือง (2536, อ้างถึงใน เกียรติพิบูลย์ พิมพา, 2557) ในมิติของการปรับเปลี่ยน (Addictiveness) ที่ระบุว่า องค์การจะมีประสิทธิผลสูงสุดเมื่อมีกลไกที่สามารถปรับเปลี่ยนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปได้ทั้งภายในและภายนอก เมื่อพิจารณาจากบริบททางเศรษฐกิจและสังคมของบ้านโนนป่าแดงในปัจจุบัน พบว่าโครงสร้างประชากรส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มผู้สูงอายุ (ร้อยละ 62.5) และมีความหลากหลายทางอาชีพ โดยเปลี่ยนผ่านจากการทำเกษตรกรรมดั้งเดิมไปสู่อาชีพแรงงานรับจ้าง (ร้อยละ 37.5) และการค้าขายหรือธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 34.1) การที่คณะกรรมการสามารถปรับเปลี่ยนเกณฑ์การพิจารณาให้ยืดหยุ่น สอดรับกับความเปลี่ยนแปลงของพลวัตกลุ่มเป้าหมาย (Demographic Shift) และประเมินจากศักยภาพที่แท้จริงของแต่ละครัวเรือน จึงถือเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิผล นอกจากนี้ผลการวิจัยดังกล่าวยังสนับสนุนผลการศึกษาของ ญาณิศา ยอดสิน และโชติ บดีรัฐ (2565: 238) ที่พบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาความยากจน คือการมีกระบวนการอนุมัติเงินกู้ที่เป็นระบบ โปร่งใส และมีการพิจารณาความเป็นไปได้ที่ชัดเจน ดังนั้น การพิจารณาศักยภาพของครัวเรือนอย่างรัดกุมก่อนการอนุมัติเงินยืมของคณะกรรมการบ้านโนนป่าแดง จึงไม่เพียงแต่สะท้อนถึงการ

ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่านั้น แต่ยังเป็นมาตรการสำคัญในการลดความเสี่ยงของการใช้เงินผิดวัตถุประสงค์ ส่งผลให้โครงการมีอัตราการชำระคืนสูงและดำเนินไปได้อย่างยั่งยืน

1.4 ด้านความรับผิดชอบ/ตรวจสอบได้ (Accountability) ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การสรุปรายงานภาวะหนี้สินและฐานะการเงินปีละ 2 ครั้ง แสดงให้เห็นว่าคณะกรรมการ กข.คจ. ระดับหมู่บ้าน มีความตระหนักรู้และปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของโครงการอย่างเคร่งครัด ซึ่งสะท้อนถึงความแข็งแกร่งของระบบการบริหารจัดการภายในชุมชน ปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประเด็นนี้โดดเด่น เกิดจากการที่คณะกรรมการหมู่บ้านได้ดำเนินการตามระเบียบของโครงการแก้ไขปัญหาความยากจนที่กำหนดไว้อย่างชัดเจนว่า คณะกรรมการ กข.คจ. หมู่บ้าน ต้องรายงานภาวะหนี้สินและฐานะการเงินของครัวเรือนเป้าหมายให้อำเภอทราบปีละ 2 ครั้ง ภายในเดือนมีนาคมและกันยายนของทุกปี การปฏิบัติตามกลไกนี้อย่างสม่ำเสมอ เป็นการสะท้อนถึงการนำ หลักธรรมาภิบาล (Good Governance) มาใช้อย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะ หลักความรับผิดชอบ (Accountability) ซึ่ง ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ (2545, อ้างถึงใน สถาบันพระปกเกล้า, ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นการตระหนักในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อสังคม กล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำ และพร้อมรับการตรวจสอบอย่างเป็นระบบ

1.5 ด้านความโปร่งใส (Transparency) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีการส่งมอบงานและเอกสารครบถ้วนเมื่อคณะกรรมการชุดใหม่เข้ารับหน้าที่ แสดงให้เห็นถึงระบบการบริหารจัดการที่เป็นมาตรฐานและมีความรัดกุมของคณะกรรมการหมู่บ้านโนนป่าแดง ซึ่งให้ความสำคัญกับความต่อเนื่องในการบริหารงานกองทุนการส่งมอบเอกสารสำคัญอย่างครบถ้วน ไม่ว่าจะเป็นสมุดบัญชีทะเบียนครัวเรือนเป้าหมาย บัญชีคุมเงินฝากธนาคาร และบัญชีคุมลูกหนี้ ถือเป็นการส่งต่องานที่ไร้รอยต่อ ป้องกันปัญหาข้อมูลสูญหาย และลดข้อครหาเกี่ยวกับการจัดการเงินทุนในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลด้านความโปร่งใส ตามแนวคิดของ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2542, อ้างถึงใน พระมหามฆวินทร์ ปุริสุตฺตโม, 2560: 31) ที่ให้ความหมายว่าธรรมาภิบาลต้องประกอบด้วยความโปร่งใสในกระบวนการตัดสินใจเพื่อป้องกันการทุจริต และมีความรับผิดชอบต่อผลการตัดสินใจที่สามารถถูกตรวจสอบได้ การเปิดเผยข้อมูลและการจัดเก็บหลักฐานอย่างเป็นระบบจนสามารถส่งมอบให้คณะกรรมการชุดต่อไปได้นั้น เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นถึงการทำงานที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัสมา บุญมาก (2564: 51) ที่ระบุว่าความโปร่งใสเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ส่งผลต่อความสำเร็จและประสิทธิผลของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ความชัดเจนในขั้นตอนการดำเนินงานและการรักษามาตรฐานทางบัญชี เป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญที่ช่วยสร้างความไว้วางใจ (Trust) ให้เกิดขึ้นในชุมชน

1.6 ด้านหลักนิติธรรม (Rule of Law) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีการจัดทำสัญญายืมเงิน 3 ชุด และเก็บครบตามที่กำหนด แสดงให้เห็นถึงความตระหนักรู้และการยึดมั่นในกฎระเบียบของโครงการอย่างเคร่งครัดของทั้งคณะกรรมการและสมาชิกในชุมชน การที่คณะกรรมการ กข.คจ. บ้านโนนป่าแดง มีการจัดทำสัญญายืมเงินจำนวนสามชุดอย่างครบถ้วน โดยแบ่งเก็บที่หัวหน้าครัวเรือนเป้าหมายผู้ยืมเงิน 1 ชุด คณะกรรมการ กข.คจ. หมู่บ้าน 1 ชุด และสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ 1 ชุด ถือเป็นกลไกการถ่วงดุลอำนาจและการสร้างระบบเอกสารที่เป็นลายลักษณ์อักษรที่รัดกุม สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมั่นในระบบกฎระเบียบและการจัดการของโครงการ การดำเนินงานดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดหลักธรร

มาภิบาลด้านหลักนิติธรรม ตามแนวคิดของ บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2542, อ้างถึงใน พระมหามฆวินทร์ ปุริสุตฺตโม, 2560: 31) ที่ให้ความหมายว่าเป็นแนวทางในการจัดระเบียบสังคมเพื่อให้ภาครัฐและประชาชนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข บนพื้นฐานของความถูกต้องและเป็นธรรม รวมไปถึงสอดคล้องกับหลักนิติธรรมที่เน้นการปกครองภายใต้กฎหมายและข้อบังคับที่เป็นธรรม มิใช่ตามอำเภอใจ

1.7 ด้านความเสมอภาค (Equity) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (μ=4.40, σ=0.75) เพื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีการหมุนเวียนเงินทุนให้ครัวเรือนอย่างน้อยร้อยละ 60 แสดงถึงความสำเร็จในการกระจายทรัพยากรอย่างเป็นธรรมของโครงการ กข.คจ. บ้านโนนป่าแดง สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลด้านความเสมอภาค และงานวิจัยของ กัสมา บุญมาก (2564) ที่เน้นย้ำว่าการเข้าถึงสิทธิอย่างเท่าเทียมเป็นปัจจัยหลักของประสิทธิผลโครงการ นอกจากนี้การให้ลำดับความสำคัญแก่ครัวเรือนที่มีรายได้ต่ำกว่าเกณฑ์ จปฐ. ยังเป็นการตอบสนองต่อเป้าหมายการขจัดความยากจนตามแนวคิดของ อมาตยา เซ็น และ World Bank ที่มุ่งเน้นการหยิบยื่นโอกาสให้แก่ผู้ยากไร้อย่างตรงจุด

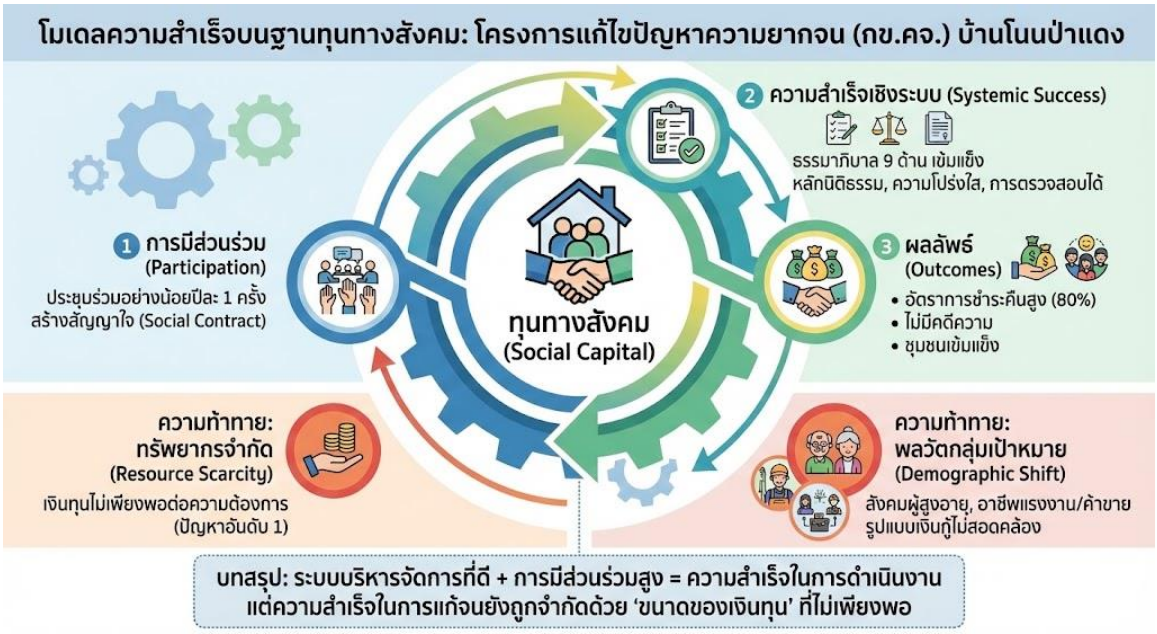
1.8 ด้านการมีส่วนร่วม (Participation) คือ มีการประชุมร่วมระหว่างคณะกรรมการและครัวเรือนเป้าหมายอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดผลการวิจัยเน้นย้ำถึงความสำคัญของการประชุมร่วมกัน สะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จในการนำหลักการพื้นฐานของโครงการ กข.คจ. ไปปฏิบัติจริงอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของกรมการพัฒนาชุมชนที่ต้องการให้การดำเนินงานกองทุนเป็นไปในลักษณะของชุมชน โดยชุมชน และเพื่อชุมชนอย่างแท้จริง การมอบอำนาจและหน้าที่ความรับผิดชอบให้องค์กรประชาชนในหมู่บ้านเป็นผู้บริหารจัดการเงินทุน ทำให้ชุมชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ (Sense of Belonging) และร่วมกันคิด ร่วมตัดสินใจ ตลอดจนร่วมรับผิดชอบต่อผลประโยชน์ของส่วนรวม การประชุมร่วมกันอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ไม่ได้เป็นเพียงแค่การทำตามระเบียบขั้นตอนทางธุรการ แต่เป็นกลไกสำคัญในการสร้าง "สัญญาใจ" (Social Contract) ระหว่างคณะกรรมการและครัวเรือนเป้าหมาย กระบวนการนี้เปิดโอกาสให้เกิดการสื่อสารแบบสองทาง สร้างความเข้าใจที่ตรงกันในเรื่องกติกาการกู้ยืมและการชำระคืน ส่งผลให้เกิด "ทุนทางสังคม" (Social Capital) หรือความไว้วางใจกันภายในชุมชน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้โครงการบ้านโนนป่าแดงมีอัตราการชำระคืนหนี้ที่สูงและไม่มีคดีความเกิดขึ้น สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลด้านการมีส่วนร่วม (Participation) ของ ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ (2545, อ้างถึงใน สถาบันพระปกเกล้า, ม.ป.ป.) ที่มุ่งเน้นการเปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมรับรู้และเสนอความคิดเห็นในการตัดสินใจเรื่องสำคัญ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ญาณิศา ยอดสิน และโชติ บดีรัฐ (2565: 238) ที่พบว่าปัจจัยความสำเร็จของโครงการ กข.คจ. เกิดจากการเปิดรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน ในขณะเดียวกัน การประชุมอย่างสม่ำเสมอยังช่วยอุดช่องโหว่และแก้ปัญหาที่พบในงานวิจัยของ ไอรดา โตเทศ และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2566: 84) ซึ่งระบุว่าข้อจำกัดส่วนหนึ่งเกิดจากความรู้ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนของคณะกรรมการและกลุ่มเป้าหมาย

1.9 ด้านคุณธรรมและจริยธรรม (Morality & Ethics) คือ โครงการไม่มีคดีความทางแพ่งหรืออาญา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นตัวบ่งชี้ถึงมาตรฐานทางจริยธรรมที่สูงของคณะกรรมการบ้านโนนป่าแดง สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาลด้านคุณธรรม และงานวิจัยของ กัสมา บุญมาก (2564) พบว่า ที่เน้นย้ำว่าความสุจริตเป็นปัจจัยหลักในการสร้างประสิทธิผลของโครงการภาครัฐ ส่งผลให้การดำเนินงานโครงการ กข.คจ. ในพื้นที่แห่งนี้ได้รับความยอมรับและสามารถขับเคลื่อนภารกิจการแก้ไขปัญหาความยากจนได้อย่างราบรื่นและยั่งยืน

(2) พบว่า ปัญหาและอุปสรรคที่พบมาก คือ เงินทุนโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) ไม่เพียงพอต่อความต้องการของครัวเรือนเป้าหมาย แม้โครงการจะมีนโยบายจัดสรรงบประมาณให้หมู่บ้านละ 280,000 บาท แต่เมื่อพิจารณาบริบททางเศรษฐกิจของครัวเรือนพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ (ร้อยละ 45.5) มีรายได้เฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 50,000 บาท ทำให้ความต้องการแหล่งเงินทุนเพื่อนำไปประกอบอาชีพและบรรเทาปัญหาค่าครองชีพมีสัดส่วนที่สูงกว่าวงเงินที่โครงการกำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไอรดา โตเทศ และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2566: 84) ที่ระบุว่าปัญหาสำคัญประการหนึ่งของโครงการ กข.คจ. คือเงินทุนโครงการไม่เพียงพอต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายอันเนื่องมาจากปัญหาเศรษฐกิจ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการศึกษาประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน กรณีศึกษาบ้านโนนป่าแดง ตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้และจัดทำเป็นโมเดลความสำเร็จบนฐานทุนทางสังคม โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.)บ้านโนนป่าแดง โดยมีรายละเอียด ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลความสำเร็จบนฐานทุนทางสังคม โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) บ้านโนนป่าแดง (ทิพย์สุดา ฉัตรสุดารัตน์, 2568, ภาพสร้างโดย AI)

จากภาพ Infographic โมเดลความสำเร็จบนฐานทุนทางสังคม โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) บ้านโนนป่าแดง สามารถอธิบายองค์ประกอบและความสัมพันธ์ของข้อมูลที่สังเคราะห์จากงานวิจัยได้ดังนี้

1. หัวใจสำคัญ “ทุนทางสังคม” (Center Core) โมเดลนี้ขับเคลื่อนด้วย "ทุนทางสังคม"(Social Capital) เป็นแกนกลาง ซึ่งหมายถึงความไว้วางใจและความสัมพันธ์ในชุมชน จากผลการวิจัยพบว่า แม้จะเป็นเรื่องเงินทอง แต่สิ่งที่ทำให้โครงการเดินหน้าได้จริงไม่ใช่กฎหมายที่แข็งกร้าว แต่คือ "สัญญาใจ" ของคนในชุมชน

2. วงจรความสำเร็จ (Upper Half - The Success Loop) ส่วนด้านบนของภาพแสดงถึงกลไกการทำงานที่ลื่นไหลและมีประสิทธิภาพ (Systemic Flow)

ส่วนที่ 1 การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นจุดเริ่มต้นที่แข็งแกร่งที่สุด โดยมีการประชุมร่วมกันอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง ทำให้เกิดการรับรู้และตกลงกติการ่วมกันเสมือนเป็นสัญญาประชาคม

ส่วนที่ 2 ความสำเร็จเชิงระบบ (Systemic Success) เมื่อการมีส่วนร่วมดี ส่งผลให้ระบบบริหารจัดการมี "ธรรมาภิบาล" สูง ทั้งความโปร่งใส หลักนิติธรรม และการตรวจสอบได้ ซึ่งทั้งหมดอยู่ในระดับ "มากที่สุด"

ส่วนที่ 3 ผลลัพธ์ (Outcomes) ผลที่ตามมาคือความสำเร็จที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ อัตราการชำระคืนเงินยืมตรงตามสัญญาไม่น้อยกว่าร้อยละ 80 โครงการไม่มีคดีความทางแพ่งหรืออาญาเลย และชุมชนมีความเข้มแข็ง

3. ความท้าทายและข้อจำกัด (Lower Half - The Challenges) ส่วนด้านล่างแสดงถึงปัจจัยภายนอกและโครงสร้างที่เป็นอุปสรรค (Pain Points)

ทรัพยากรจำกัด (Resource Scarcity) (วงกลมสีส้มซ้าย) ปัญหาอันดับ 1 ที่พบคือ เงินทุนโครงการไม่เพียงพอต่อความต้องการของสมาชิก ซึ่งเป็นข้อจำกัดที่ระบบบริหารจัดการที่ดีก็ไม่สามารถแก้ไขได้โดยตรง

พลวัตกลุ่มเป้าหมาย (Demographic Shift) (วงกลมสีส้มขวา) โครงสร้างประชากรเปลี่ยนไปเป็น "สังคมผู้สูงอายุ" (56 ปีขึ้นไป สูงถึง 62.5%) และอาชีพส่วนใหญ่ไม่ใช่เกษตรกรล้วน แต่เป็นรับจ้างและค้าขาย ทำให้รูปแบบเงินกู้แบบดั้งเดิมอาจไม่สอดคล้อง ส่งผลให้เกิดปัญหาการนำเงินไปใช้ผิดวัตถุประสงค์

4. บทสรุป (Bottom Summary) กล่องข้อความด้านล่างสรุปองค์ความรู้รวบยอดว่า "ระบบดี + คนร่วมมือ = การดำเนินงานสำเร็จ" แต่ "ความสำเร็จในการแก้จน" ยังถูกจำกัดด้วย "ขนาดของเงินทุน" ที่ไม่เพียงพอต่อรายได้ที่ต่ำมากของครัวเรือน โมเดลนี้ชี้ให้เห็นว่า หากต้องการยกระดับโครงการต้องแก้ที่ "Input" (เพิ่มทุน/ปรับรูปแบบทุน) เพราะ "Process" (กระบวนการบริหาร) นั้นอยู่ในระดับดีเยี่ยม

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอ ควรพิจารณาประสานงานกับแหล่งงบประมาณอื่นหรือกองทุนในชุมชนเพื่อสมทบทุน เพื่อขยายโอกาสการเข้าถึงทรัพยากรให้ครอบคลุมครัวเรือนยากจนได้มากขึ้น

1.2 คณะกรรมการหมู่บ้านควรร่วมกับพัฒนากรจัดทำระบบ "คลินิกอาชีพ" หรือทีมติดตามผลเคลื่อนที่ เพื่อให้คำปรึกษาและตรวจสอบการดำเนินกิจกรรมของครัวเรือนอย่างใกล้ชิดรายเดือนแทนการตรวจสอบเพียงเชิงเอกสาร

1.3 ควรมีการจัดหลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ (Action Learning) ให้แก่คณะกรรมการ กข.คจ. อย่างต่อเนื่อง โดยเน้นความรู้ด้านการวิเคราะห์โครงการ การทำบัญชี และเทคนิคการส่งเสริมอาชีพสมัยใหม่

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาเชิงคุณภาพเชิงลึกควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เจาะลึกครัวเรือนเป้าหมายที่ประสบความสำเร็จในการหลุดพ้นจากความยากจน เพื่อถอดบทเรียน (Best Practice) และนำมาเป็นต้นแบบให้แก่ครัวเรือนอื่นในพื้นที่

2.2 การศึกษาเปรียบเทียบในมิติที่กว้างขึ้นควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบประสิทธิผลของโครงการ กข.คจ. ระหว่างหมู่บ้านที่ได้รับงบประมาณในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน หรือเปรียบเทียบมิติความยากจนด้านอื่น ๆ เช่น มิติสุขภาพ หรือมิติการศึกษา เพื่อให้เห็นผลกระทบของโครงการในภาพรวมของระดับอำเภอหรือจังหวัด

2.3 การศึกษาปัจจัยความยั่งยืนควรมีการวิจัยถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของกองทุนเมื่อครัวเรือนเป้าหมายผ่านเกณฑ์ จปฐ. ครบทั้งหมดแล้ว เพื่อหาแนวทางในการบริหารจัดการเงินทุนหมุนเวียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนในระยะยาวตามหลักธรรมาภิบาล

เอกสารอ้างอิง (References)

กรมการพัฒนาชุมชน. (2554). **คู่มือการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.).** กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.

กัสมา บุญมาก. (2564). **ปัจจัยความพึงพอใจที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโครงการคนละครึ่งของรัฐบาล สำหรับประชาชนผู้ได้รับสิทธิในกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข.** วารสารโครงการทวิปริญญาทางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เกียรติพิบูลย์ พิมพา. (2557). **ประสิทธิผลการปฏิบัติงานด้านการช่วยเหลือพัฒนาประชาชนของเจ้าหน้าที่ตำรวจกองร้อยตำรวจตระเวนชายแดนที่ 236 อำเภอเมือง จังหวัดนครพนม.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.). (2568). **ข้อมูลครัวเรือนบ้านโนนป่าแดง หมู่ที่ 2 ตำบลหนองหลุม อำเภอวชิรบารมี จังหวัดพิจิตร.** สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวชิรบารมี.

ญาณิศา ยอดสิน และโชติ บดีรัฐ. (2565). ประสิทธิผลการดำเนินงานโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน: กรณีศึกษาบ้านศรีวิไล ตำบลมหาชัย อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร. **Journal of Modern Learning Development.** *7*(5): 229-242.

ณมน ธนินธญางกูร รัตติยา แสงศรี และสุชาดา ปะสังคินี. (2561). การศึกษาพฤติกรรมและแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักสุขภาวะชุมชน กรณีศึกษา: บ้านปลาบู่ ตำบลหนองแสง อำเภอวาปีปทุม จังหวัดมหาสารคาม. **วารสารชุมชนวิจัย**. 12(2): 192-203.

ทิพย์สุดา ฉัตรสุดารัตน์. (2568). **โมเดลความสำเร็จบนฐานทุนทางสังคม โครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) บ้านโนนป่าแดง** [ภาพประกอบ]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

พระมหามฆวินทร์ ปุริสุตฺตโม. (2560). ธรรมาภิบาลและการบูรณาการสหวิทยาการ: ศึกษาผ่านพระพุทธศาสนา. **วารสารสถาบันวิจัยญาณสังวร.** 8(2): 29-40.

สถาบันพระปกเกล้า. (ม.ป.ป.). **ธรรมาภิบาล: หลักการเพื่อการบริหารรัฐกิจแนวใหม่.** KPI Wiki., [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ธรรมาภิบาล:_หลักการเพื่อการบริหารรัฐกิจแนวใหม่ สืบค้นเมื่อ 30 กรกฎาคม 2568.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). **สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย.** กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวชิรบารมี. (2567). **ข้อมูลโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.).** สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอวชิรบารมี.

อรอุมา โถทอง และวรวุฒิ จำลองนาค. (2568). ประสิทธิผลของการจัดการโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน: กรณีศึกษาบ้านโนนตาล ตำบลธาตุ อำเภอรัตนบุรี จังหวัดสุรินทร์. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร วิทยาเขตอีสาน**. 6(1): 17-29. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jhsmbuisc/article/view/276166

ไอรดา โตเทศ และกัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์. (2566). **การประเมินโครงการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) ตามนโยบายกระทรวงมหาดไทย กรณีศึกษา อำเภอโพทะเล จังหวัดพิจิตร**. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

การพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค ในจังหวัดสุโขทัย

Competency Development of Procurement Workers at the Regional Government Agencies in Sukhothai Province

อุรัสยา ไพรรอด[1] ภาสกร ดอกจันทร์[2] ธนัสถา โรจนตระกูล[3]
Urassaya Prairod, Phasakorn Dokchan, Tanastha Rojanatrakul

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ระดับการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย (2) เปรียบเทียบปัจจัยการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ (3) แนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย การวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบผสมผสาน ประชากร จำนวน 49 คน เครื่องมือที่ใช้การวิจัย คือ แบบสอบถาม และ แบบสัมภาษณ์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบ และการวิจัยเอกสารเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านพฤติกรรมและทัศนคติอยู่ในระดับสูงที่สุด สะท้อนว่าบุคลากรมีคุณลักษณะด้านจริยธรรม ความรับผิดชอบและความตั้งใจสูง

2. เมื่อเปรียบเทียบการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันมีการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านโครงสร้างสังคมและเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อโอกาสในการพัฒนา เนื่องจากบุคลากรที่มีรายได้หรือระดับตำแหน่งสูงมักมีโอกาสเข้าถึงการฝึกอบรมและประสบการณ์มากกว่า

3. แนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย แนวทางสำคัญ ได้แก่ การจัดทำคู่มือปฏิบัติงานที่ทันสมัย ระบบพี่เลี้ยง การจัดการความรู้

Received: 2026-02-18 Revised: 2026-03-24 Accepted: 2026-03-27

[1] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก ประเทศไทย Students, Master of public Administration program, Pibulsongkram Rajabhat University Phitsanulok, Thailand. E-mail: urasza.p@gmail.com

[2] อาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก ประเทศไทย Lecturer, Master of public Administration program, Pibulsongkram Rajabhat University Phitsanulok, Thailand. E-mail: phat.mub@gmail.com

[3] อาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม จังหวัดพิษณุโลก ประเทศไทย Lecturer, Master of public Administration program, Pibulsongkram Rajabhat University Phitsanulok, Thailand. E-mail: tangkwa_tk@hotmail.com

ระหว่างหน่วยงาน และการพัฒนาด้านการบริหารความเสี่ยงและจริยธรรม ขณะที่ปัญหาหลักคือการเปลี่ยนผู้รับผิดชอบงานบ่อย ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ (Keywords): การพัฒนาศักยภาพ; ผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุ; ระดับการพัฒนาศักยภาพ

Abstract

This research article aimed to: (1) examine the levels of competency development among procurement officers at the regional government agencies in Sukhothai Province; (2) compare the effects of personal factors on their competency development; and (3) propose guidelines for enhancing them. This study employed a mixed-methods research design. The population consisted of 49 personnel. The research instruments included a questionnaire and an interview form. Data were collected through questionnaires, interviews, and documentary analysis, including a systematic review of relevant documents pertaining to the research objectives. Descriptive data were analyzed using content analysis techniques.

The findings revealed that:

1. The overall level of competency development among procurement officers was high in all dimensions. Behavioral and attitudinal dimensions were rated at the highest level, indicating that personnel exhibited strong ethical standards, a high sense of responsibility, and a strong commitment to their professional duties.

2. With regard to the comparison of personal factors influencing the competency development of procurement officers at the regional government agencies in Sukhothai province, gender and average monthly income were found to have a statistically significant effect on overall competency levels. This finding indicated that the socio-economic structural factors influenced opportunities for professional development, as personnel with higher income levels or higher positions tend to have greater access to training and professional experience.

3. Regarding guidelines for enhancing the competency development of the procurement officers at the regional government agencies in Sukhothai province, key strategies included the development of updated operational manuals, the establishment of a structured mentoring system, the promotion of inter-agency knowledge management, and the strengthening of risk management and ethical competencies. A major challenge identified was the frequent turnover of responsible personnel, resulting in a lack of continuity in operational processes.

Keywords: Competency Development; Procurement Officers; Competency Levels

บทนำ (Introduction)

การบริหารทรัพยากรบุคคลภาครัฐของประเทศไทยตั้งอยู่บนหลัก “ระบบคุณธรรม” ซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานของการบริหารราชการแผ่นดิน โดยกฎหมายกำหนดให้การบริหารทรัพยากรบุคคลต้องคำนึงถึงความรู้ ความสามารถ ความเสมอภาค ความเป็นธรรม และประโยชน์ของทางราชการ (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 34) อีกทั้งยังกำหนดหน้าที่ของส่วนราชการในการส่งเสริมและพัฒนาข้าราชการให้มีความรู้ ความสามารถ และประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 72) บทบัญญัติดังกล่าวสะท้อนแนวคิดเชิงทฤษฎีด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ภาครัฐที่มุ่งเสริมสร้างสมรรถนะ (competency development) ควบคู่กับการธำรงรักษาคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติหน้าที่ในมิติของธรรมาภิบาล กฎหมายยังบัญญัติให้ข้าราชการต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เที่ยงธรรม และคำนึงถึงประโยชน์ของทางราชการเป็นสำคัญ (พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 82) หลักการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารภาครัฐแนวใหม่ที่ให้ความสำคัญกับความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการตรวจสอบได้ อันเป็นเงื่อนไขสำคัญของประสิทธิภาพในการบริหารราชการแผ่นดิน

ภารกิจด้านพัสดุภาครัฐถือเป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐทุกระดับ เนื่องจากเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดซื้อจัดจ้าง การบริหารงบประมาณ และการควบคุมทรัพย์สินของรัฐ โดยกฎหมายว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐได้กำหนดหลักการสำคัญให้การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างเป็นไปตามหลักความคุ้มค่า โปร่งใส มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และสามารถตรวจสอบได้ (พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560) พร้อมทั้งกำหนดกระบวนการและวิธีปฏิบัติไว้อย่างเป็นระบบในกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง (ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560, ข้อ 9) จากกรอบกฎหมายดังกล่าว ผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในบทบัญญัติกฎหมาย ขั้นตอนการดำเนินงาน และระบบอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์และตัดสินใจอย่างรอบคอบ เนื่องจากการปฏิบัติงานมีผลผูกพันทางกฎหมายและเกี่ยวข้องกับการใช้จ่ายงบประมาณแผ่นดินโดยตรง การพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญในการลดความเสี่ยงด้านความผิดพลาดทางกฎหมาย และเสริมสร้างความโปร่งใสในการบริหารจัดการภาครัฐ

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่า การพัฒนาศักยภาพบุคลากรมิได้ขึ้นอยู่กับการฝึกอบรมเพียงมิติเดียว หากยังสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคลและบริบทองค์กร ซึ่งอาจส่งผลต่อระดับสมรรถนะและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ภายใต้บริบทของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคซึ่งมีบทบาทเชื่อมโยงนโยบายจากส่วนกลางสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ ประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุจึงเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐในภาพรวม จังหวัดสุโขทัยเป็นจังหวัดที่มีหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคหลายหน่วยงาน ซึ่งต้องดำเนินงานภายใต้กรอบกฎหมายและมาตรฐานเดียวกัน แต่มีความแตกต่างด้านทรัพยากรบุคคลและโอกาสในการพัฒนา ดังนั้น การศึกษาระดับศักยภาพ การวิเคราะห์ความแตกต่างตามปัจจัยส่วนบุคคล และการสังเคราะห์แนวทางพัฒนาที่เหมาะสม จึงมีความสำคัญทั้งในเชิงกฎหมายและเชิงทฤษฎี เพื่อสนับสนุนการกำหนดมาตรการพัฒนาบุคลากรด้านพัสดุอย่างเป็นระบบ มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ อันจะนำไปสู่การยกระดับประสิทธิภาพและความโปร่งใสในการบริหารภาครัฐอย่างยั่งยืน

จากความเป็นมาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะทำวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย และศึกษาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

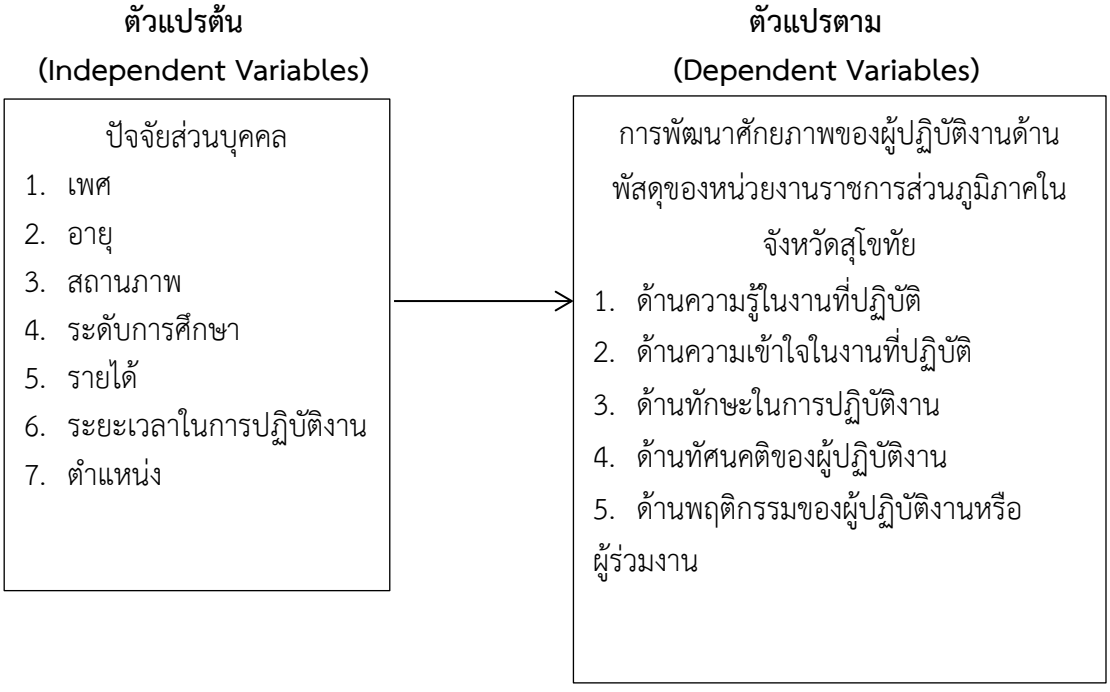
1. เพื่อศึกษาระดับการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย
3. เพื่อศึกษาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

บุคลากรที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน และระดับตำแหน่ง มีระดับการพัฒนาศักยภาพแตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย ได้นำแนวคิด KUSAB (Bloom, 1956; Armstrong, 2006) มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังตารางภาพต่อไปนี้

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย โดยกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุ ประกอบด้วย 1. เพศ 2. อายุ 3. สถานภาพ 4. ระดับการศึกษา 5. รายได้ 6. ระยะเวลาการปฏิบัติงาน และ 7. ตำแหน่ง

ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย ซึ่งพัฒนาจากกรอบแนวคิด KUSAB Model ที่ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนสมรรถนะและประสิทธิภาพของบุคลากรในการปฏิบัติงาน (Bloom, 1956; Armstrong, 2006; สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2560) โดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1. ด้านความรู้ (Knowledge) 2. ด้านความเข้าใจ (Understanding) 3. ด้านทักษะ (Skills) 4. ด้านทัศนคติ (Attitude) และ 5. ด้านพฤติกรรมการปฏิบัติงาน (Behavior)

แนวทางการพัฒนา มุ่งศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุในเชิงระบบ ทั้งในมิติการพัฒนาความรู้ ทักษะ สมรรถนะเชิงวิชาชีพ และการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมในการปฏิบัติงาน ภายใต้กรอบกฎหมายและหลักธรรมาภิบาลของภาครัฐ

1.2 ขอบเขตด้านประชากร และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

เชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย จำนวน 49 คน

เชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับงานด้านพัสดุในจังหวัดสุโขทัย จำนวน 10 คน ซึ่งอาจเป็นผู้บริหารระดับสูง หัวหน้างาน หรือผู้เชี่ยวชาญด้านพัสดุ เพื่อใช้ในการให้ข้อมูลเชิงลึกและคำแนะนำสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ รวมถึงการหาแนวทางในการพัฒนาศักยภาพที่เหมาะสม

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ศึกษาเฉพาะบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาค จำนวน 34 หน่วยงาน ในพื้นที่จังหวัดสุโขทัย

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้ศึกษาได้เริ่มดำเนินการวิจัยตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2568 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2569

2. เครื่องมือที่ใช้ในการการวิจัย

ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลผ่านแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

เชิงปริมาณ

2.1 แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และตำแหน่ง

ส่วนที่ 2 ข้อมูลระดับการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุในหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย ทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความรู้ (Knowledge) ด้านความเข้าใจ (Understanding) ด้านทักษะ (Skills) ด้านทัศนคติ(Attitudes) ด้านพฤติกรรม (Behaviors) โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามลิเคิร์ท สเกล (Likert scale) ซึ่งมีคะแนน 5 ระดับ โดยทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha) ได้ค่าเท่ากับ 0.85

ส่วนที่ 3 ข้อมูลแนวทางในการพัฒนาศักยภาพ (Development Needs) ของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุในหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคจังหวัดสุโขทัย ประกอบด้วย ปัญหา/อุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านพัสดุ รูปแบบและความต้องการในการพัฒนา โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามลิเคิร์ท สเกล (Likert scale) ซึ่งมีคะแนน 5 ระดับ การแปลผลค่าคะแนน แปลผลโดยถือตามเกณฑ์คะแนนเฉลี่ย โดยใช้สูตรอันตรภาคชั้น

เชิงคุณภาพ

2.2 แบบสัมภาษณ์ เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย โดยใช้การเก็บข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์ ซึ่งมีการกำหนดประเด็นคำถามไว้ล่วงหน้าเพื่อเป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ และเปิดโอกาสให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ให้ข้อมูลที่สนใจเพิ่มเติมได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เชิงปริมาณ

เก็บข้อมูลจาก ผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย 34 หน่วยงาน จำนวน 49 คน ในระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2568 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2569

เชิงคุณภาพ

เก็บข้อมูลจาก ผู้บริหารที่เกี่ยวข้องกับงานด้านพัสดุในจังหวัดสุโขทัย จำนวน 10 คน ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัดสุโขทัย รองผู้ว่าราชการจังหวัดสุโขทัย หัวหน้าสำนักงานจังหวัดสุโขทัย โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดสุโขทัย คลังจังหวัดสุโขทัย ผู้อำนวยการกลุ่มงานอำนวยการ สำนักงานจังหวัดสุโขทัย หัวหน้าส่วนงานพัสดุ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสุโขทัย หัวหน้าส่วนงานพัสดุ สำนักงานเกษตรจังหวัดสุโขทัย หัวหน้าส่วนงานพัสดุ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดสุโขทัย และหัวหน้าส่วนงานพัสดุ สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย เพื่อใช้ในการให้ข้อมูล พฤศจิกายน พ.ศ. 2568 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2569

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เชิงปริมาณ

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปจำนวน 3 วิธี ได้แก่ (1) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงค่าความถี่และค่าร้อยละ (2) วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุ และวิเคราะห์แนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย (3) วิเคราะห์ทดสอบความแปรปรวนด้วยค่าสถิติ F-test สำหรับเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุในด้านต่าง ๆ หากพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยแบบรายคู่โดยใช้สถิติ F – test (One – Way ANOVA)

เชิงคุณภาพ

วิเคราะห์ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย ด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย โดยทำการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยพื้นที่หน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย จำนวน 34 หน่วยงาน และการรวบรวมการวิเคราะห์ข้อมูลจากแนวคิดทฤษฎีเอกสารตำราหนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ระดับการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย ระดับการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านพฤติกรรม (Behaviors) อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.70 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 358.0 รองลงมา คือ ด้านทัศนคติ (Attitudes) อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.52 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ534.0 ด้านความเข้าใจ (Understanding) อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 4.29 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 412.0 ด้านความรู้ (Knowledge) อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.75 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ534.0 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านทักษะ (Skills) อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.74 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ453.0 ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยที่แตกต่างกันมีผลต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย บางประเด็น ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 เพศที่แตกต่างกันของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย มีระดับการพัฒนาศักยภาพโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 2 อายุที่แตกต่างกันของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย มีระดับการพัฒนาศักยภาพโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สมมติฐานที่ 3 สถานภาพที่แตกต่างกันของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย มีระดับการพัฒนาศักยภาพโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้ปฏิบัติงานที่มีสถานภาพโสดมีค่าเฉลี่ยระดับการพัฒนาศักยภาพสูงกว่าผู้ที่มีสถานภาพสมรส และเมื่อทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติ t-test พบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

สมมติฐานที่ 4 ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย มีระดับการพัฒนาศักยภาพโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัยที่มีการศึกษาระดับ ปวช./ปวส./อนุปริญญา มีระดับการพัฒนาศักยภาพแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 5 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย มีระดับการพัฒนาศักยภาพโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อ

พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันส่งผลต่อระดับการพัฒนาศักยภาพโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001

สมมติฐานที่ 6 ระยะเวลาการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย มีระดับการพัฒนาศักยภาพโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้านและภาพรวม โดยผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 1 ปีมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่ม 1–5 ปี

สมมติฐานที่ 7 ตำแหน่งปัจจุบันที่แตกต่างกันของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย มีระดับการพัฒนาศักยภาพโดยรวมแตกต่างกันมีผลต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทุกด้านแสดงให้เห็นว่าระดับตำแหน่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สัมพันธ์กับศักยภาพในการปฏิบัติงาน

3. แนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย พบแนวทางสำคัญในการพัฒนาสรุปได้ ดังนี้

เมื่อแยกเป็นรายแนวทาง พบว่า ปัญหา/อุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านพัสดุ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีปัญหา/อุปสรรคในการปฏิบัติงานด้านพัสดุสูงสุด คือ การเปลี่ยนผู้รับผิดชอบงานบ่อยครั้ง ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการถ่ายทอดประสบการณ์ อยู่ในระดับมาก

รูปแบบและความต้องการในการพัฒนา (เพื่อกำหนดแนวทาง) พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีรูปแบบและความต้องการในการพัฒนาสูงสุด คือ การจัดทำคู่มือ/แนวปฏิบัติ (Manual) ที่กระชับและอัปเดตอย่างสม่ำเสมอ การจัดทำระบบพี่เลี้ยง (Coaching/Mentoring) ในหน่วยงาน การจัดการความรู้และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ (Knowledge Management) ระหว่างหน่วยงาน หัวข้อการพัฒนาด้านการบริหารความเสี่ยงและจริยธรรมในการจัดซื้อจัดจ้าง อยู่ในระดับมากที่สุด

ปัญหาสำคัญที่สุดคือการเปลี่ยนผู้รับผิดชอบงานบ่อย ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการถ่ายทอดประสบการณ์ แนวทางพัฒนาที่ต้องการมากที่สุด ได้แก่ การจัดทำคู่มือปฏิบัติงานที่ทันสมัย ระบบพี่เลี้ยง การจัดการความรู้ และการพัฒนาด้านการบริหารความเสี่ยงและจริยธรรม นอกจากนี้ ข้อมูลเชิงคุณภาพยังสะท้อนว่า งานพัสดุเป็นงานยุทธศาสตร์ที่มีผลต่อความโปร่งใสและประสิทธิผลของรัฐ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาศักยภาพบุคลากรแบบบูรณาการ ทั้งด้านโครงสร้าง นโยบาย และทรัพยากรสนับสนุน ดังนั้น การพัฒนาศักยภาพบุคลากรพัสดุจึงไม่ควรมุ่งเฉพาะการฝึกอบรมรายบุคคล แต่ควรพัฒนาระบบสนับสนุนทั้งองค์กร เช่น ระบบมาตรฐานสมรรถนะ ระบบการเรียนรู้ และนโยบายระดับจังหวัด ซึ่งจะทำให้การพัฒนามีความยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาระดับการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย อภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ระดับการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยพบว่า ระดับการพัฒนาศักยภาพโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านพฤติกรรมและด้านทัศนคติอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือด้านความเข้าใจ ด้านความรู้ และด้านทักษะตามลำดับ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านพฤติกรรมและทัศนคติอยู่ในระดับมากที่สุด ขณะที่ด้านทักษะมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับลักษณะงานพัสดุที่ต้องอาศัยความรอบคอบ ความซื่อสัตย์

และความรับผิดชอบในระดับสูง นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องเงื่อนไขความรู้และเงื่อนไขคุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเน้นการใช้ความรู้ควบคู่กับคุณธรรม ความซื่อสัตย์ และความระมัดระวังในการปฏิบัติงาน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2563; กรมบัญชีกลาง, 2560) โดยเฉพาะงานพัสดุซึ่งเป็นภารกิจที่เกี่ยวข้องกับการใช้งบประมาณแผ่นดินและต้องสามารถตรวจสอบได้ (กรมบัญชีกลาง, 2560: 15) อย่างไรก็ตาม แม้ว่าระดับศักยภาพโดยรวมจะอยู่ในระดับมาก แต่ผลการวิจัยพบว่าด้านทักษะ โดยเฉพาะทักษะการบริหารสัญญาและการใช้งานระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ในฟังก์ชันที่มีความซับซ้อน มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ผลดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของสุจิตรา สัญญะสาร และคณะ(2567: 49-62) ที่พบว่าผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุยังต้องพัฒนาทักษะการบริหารสัญญาในการดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเว็บไซต์ รวมถึงต้องจัดให้คณะกรรมการตรวจรับพัสดุมีการอบรม ให้เกิดความรู้ ความชำนาญ และให้มีการศึกษาคู่มือ ระเบียบ ข้อปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาศักยภาพในปัจจุบันยังมุ่งเน้นการถ่ายทอดความรู้มากกว่าการเสริมสร้างทักษะจากสถานการณ์จริง ที่ระบุว่าทักษะเชิงปฏิบัติจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยการเรียนรู้จากประสบการณ์และการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง ไม่ใช่เพียงการถ่ายทอดความรู้ ผลดังกล่าวยังสอดคล้องกับหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีที่กำหนดให้การดำเนินงานภาครัฐต้องมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และตรวจสอบได้ (พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ, 2560, มาตรา 8) ซึ่งสะท้อนว่าการพัฒนาศักยภาพด้านพฤติกรรมและจริยธรรมมีความสำคัญต่อความน่าเชื่อถือของภาครัฐโดยรวม

2. เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย อภิปรายได้ดังนี้ ปัจจัยส่วนบุคคลบางประการ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา รายได้ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน และตำแหน่ง มีผลต่อระดับศักยภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสะท้อนว่าศักยภาพบุคลากรไม่ได้เกิดจากการพัฒนาองค์กรเพียงอย่างเดียว แต่สัมพันธ์กับลักษณะพื้นฐานของบุคคล ความแตกต่างตามอายุและประสบการณ์ความแตกต่างตามอายุและประสบการณ์ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนวรรณ สุริยกุล ณ อยุธยา และอภิชาติ พานสุวรรณ (2568: 829-842) ซึ่งศึกษาการพัฒนาการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม โดยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ รายได้ต่อเดือน สถานภาพ และประเภทบุคลากรที่แตกต่างกัน ไม่ส่งผลต่อสภาพการบริหารงานพัสดุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่ปัจจัยด้านระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อสภาพการบริหารงานพัสดุแตกต่างกัน ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าปัจจัยด้านการศึกษามีบทบาทสำคัญต่อความรู้ความเข้าใจและความสามารถในการปฏิบัติงานด้านพัสดุ

3. แนวทางในการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัย พบแนวทางสำคัญในการพัฒนาสรุปได้ดังนี้ ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาสำคัญที่สุดคือการเปลี่ยนผู้รับผิดชอบงานบ่อยครั้ง ทำให้ขาดความต่อเนื่องในการถ่ายทอดประสบการณ์ ซึ่งสะท้อนข้อจำกัดเชิงระบบมากกว่าข้อจำกัดเชิงบุคคล กล่าวคือ แม้บุคลากรจะมีทัศนคติและพฤติกรรมดี แต่หากระบบไม่สนับสนุน การพัฒนาศักยภาพก็ไม่ยั่งยืน แนวทางที่มีความต้องการสูงสุด ได้แก่ การจัดทำคู่มือปฏิบัติงานที่อัปเดตสม่ำเสมอ ระบบพี่เลี้ยง (Mentoring) การจัดการความรู้ระหว่างหน่วยงาน และการพัฒนาด้านการบริหารความเสี่ยงและจริยธรรม แนวทางเหล่านี้ สอดคล้องกับสมรรถนะหลักด้าน “การเรียนรู้และพัฒนา” ซึ่งกำหนดไว้ในแนวทางการกำหนดสมรรถนะข้าราชการพลเรือน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2568: 40) และสอดคล้องกับสมรรถนะหลักด้าน “การยึดมั่นในความถูกต้องและมีจิตบริการสาธารณะ” และ “การตรวจสอบ

ความถูกต้องตามกระบวนงาน” (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2568: 56) ผลเชิงคุณภาพที่ระบุว่างานพัสดุเป็นงานยุทธศาสตร์ของรัฐยังสะท้อนมิติด้านธรรมาภิบาล กล่าวคือ การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านนี้ไม่ได้ส่งผลเฉพาะประสิทธิภาพของงาน แต่ส่งผลต่อความโปร่งใสและความเชื่อมั่นต่อภาครัฐโดยรวม

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

สามารถสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยได้ในลักษณะของกระบวนการเชิงระบบที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นลำดับ ตั้งแต่ระดับนโยบาย การดูแลความจำเป็นพื้นฐาน การพัฒนากระบวนการทำงาน ไปจนถึงการสนับสนุนและการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืน โดยมีรายละเอียด ดังนี้ เริ่มจาก การกำหนดนโยบายด้านการบริหารงานพัสดุ ซึ่งเป็นฐานสำคัญในการพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงาน โดยหน่วยงานจำเป็นต้องมีนโยบายที่ชัดเจนในการส่งเสริมการปฏิบัติงานพัสดุให้เป็นไปอย่างถูกต้องตามกฎหมาย มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และคำนึงถึงความปลอดภัย ความคุ้มค่า และประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรของภาครัฐ นโยบายดังกล่าวยังควรมุ่งเน้นการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตในการทำงานและการสร้างขวัญกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุ จากนโยบายดังกล่าวนำไปสู่ การดูแลความจำเป็นพื้นฐานในการปฏิบัติงาน ซึ่งประกอบด้วยการจัดสรรทรัพยากรและปัจจัยสนับสนุนที่จำเป็น ได้แก่ ความพร้อมด้านงบประมาณ เครื่องมือ เทคโนโลยี ระบบสารสนเทศ ตลอดจนสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ การดูแลปัจจัยพื้นฐานเหล่านี้ช่วยลดอุปสรรคในการทำงานและเสริมสร้างความมั่นคงในการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุ ถัดมาเป็น การพัฒนากระบวนการทำงานและการปรับปรุงระบบการปฏิบัติงานด้านพัสดุ ซึ่งครอบคลุมการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และทักษะที่จำเป็น โดยเฉพาะด้านการจัดทำขอบเขตงาน (TOR) การบริหารสัญญาและการใช้งานระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (e-GP) ควบคู่กับการปรับปรุงสภาพแวดล้อมในการทำงานและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้การดำเนินงานพัสดุมีความคล่องตัว ถูกต้อง และลดความเสี่ยงทางกฎหมายและวินัย นอกจากนี้ องค์ความรู้ที่สำคัญจากการวิจัยยังสะท้อนถึงความจำเป็นของ การประเมินความต้องการและการติดตามผลการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง โดยหน่วยงานควรมีกระบวนการประเมินความต้องการในการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการติดตามและเก็บข้อมูลผลการดำเนินงาน เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงแนวทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป ท้ายที่สุดคือ การสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมและการเข้าถึงโอกาสในการพัฒนาอย่างทั่วถึง โดยการสนับสนุนโครงการพัฒนาศักยภาพที่เหมาะสม การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ การจัดทำระบบพี่เลี้ยง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหน่วยงาน และการสนับสนุนด้านทรัพยากรอย่างเพียงพอ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุสามารถเข้าถึงการพัฒนาได้อย่างสะดวกและต่อเนื่อง อันนำไปสู่การยกระดับประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของหน่วยงานราชการส่วนภูมิภาคในจังหวัดสุโขทัยอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดนโยบายการพัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องจากผลการวิจัยพบว่าศักยภาพด้านพฤติกรรมและทัศนคติอยู่ในระดับสูง แต่ยังมีข้อจำกัดด้านความรู้เชิงลึกและทักษะเฉพาะทาง ดังนั้น หน่วยงานควรกำหนดแผนพัฒนาศักยภาพระยะกลางและระยะ

ยาวที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณธรรมจริยธรรม โดยไม่จำกัดเพียงการอบรมระยะสั้นเป็นครั้งคราว

1.2 ควรพัฒนารูปแบบการอบรมให้เน้นการปฏิบัติจริงและกรณีศึกษาที่มีความซับซ้อนการอบรมด้านพัสดุควรเน้นกรณีศึกษาจริง เช่น การจัดทำขอบเขตงาน (TOR) งานก่อสร้าง การบริหารสัญญา และการจัดการความเสี่ยงด้านกฎหมาย เพื่อเสริมสร้างทักษะการวิเคราะห์และการตัดสินใจ ลดการพึ่งพาการตีความแบบระมัดระวังเกินจำเป็น ซึ่งอาจส่งผลให้การดำเนินงานล่าช้า

1.3 ควรพัฒนาคู่มือและฐานความรู้ด้านพัสดุที่เป็นมาตรฐานเดียวกันหน่วยงานควรจัดทำคู่มือแนวปฏิบัติ และฐานความรู้ด้านพัสดุที่มีความชัดเจน ทันสมัย และสามารถเข้าถึงได้ง่าย เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถใช้เป็นแนวทางอ้างอิงในการทำงาน ลดความคลาดเคลื่อนในการตีความระเบียบ และเพิ่มความมั่นใจในการปฏิบัติงาน

1.4 ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนเชิงนโยบายและทรัพยากรอย่างจริงจังผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าการสนับสนุนจากผู้บริหารมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุ ดังนั้นผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการจัดสรรเวลา บุคลากร และทรัพยากรที่เหมาะสม รวมถึงการลดภาระงานที่ไม่จำเป็น เพื่อเอื้อให้เกิดการพัฒนาศักยภาพอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมหลายจังหวัดหรือระดับส่วนกลาง เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างเชิงบริบท

2.2 ควรศึกษาปัจจัยเชิงองค์กรเพิ่มเติม เช่น โครงสร้างงาน วัฒนธรรมองค์กร ระบบ IT เพราะพบว่าอุปสรรคเป็นเชิงระบบ

2.3 ควรใช้วิธีวิจัยแบบผสมขั้นสูง เช่น การทดลองโปรแกรมพัฒนา (experimental design) เพื่อตรวจสอบผลลัพธ์จริงของการพัฒนา

2.4 ควรศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุผลระหว่างสมรรถนะ 5 ด้าน (ความรู้-เข้าใจ-ทักษะ-ทัศนคติ-พฤติกรรม) กับประสิทธิภาพงานจริง

2.5 ควรติดตามผลระยะยาว (longitudinal study) เพื่อประเมินความยั่งยืนของการพัฒนา

เอกสารอ้างอิง (References)

กรมบัญชีกลาง. (2560). **คู่มือการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ.** กรุงเทพฯ: กรมบัญชีกลาง.

ธนวรรณ สุริยกุล ณ อยุธยา, และ อภิชาติ พานสุวรรณ. (2568). การพัฒนาการบริหารงานพัสดุของสำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม. **วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่.** 3(3): 829-842.

พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560. (2560, 24 กุมภาพันธ์). **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 134 ตอนที่ 24 ก.

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551. (2551, 25 มกราคม). **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 125 ตอนที่ 22 ก.

ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560. (2560, 23 สิงหาคม). **ราชกิจจานุเบกษา** เล่ม 134 ตอนพิเศษ 210 ง.

สุจิตรา สัญญสาร ชัยยศ เดชสุระ และ ธีรวัฒน์ มอนไธสง. (2567). แนวทางพัฒนาการดำเนินงานจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ผ่านเว็บไซต์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. **วารสารมหาจุฬาวิชาการ**. 11(2): 49-62.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2560). **การพัฒนาทรัพยากรบุคคลภาครัฐ.** นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2563). **มาตรฐานคุณสมบัติและสมรรถนะข้าราชการพลเรือนสามัญ**. นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2568). **รายงานการพัฒนาทรัพยากรบุคคลภาครัฐ.** นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.

Armstrong, M. (2006). **A handbook of human resource management practice**. (10th ed.). London: Kogan Page.

Bloom, B. S. (1956). **Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals**. New York: McKay.

การขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัลในองค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาโครงการ “SMART BANNOI” องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก

Driving the Digital Transformation of Subdistrict Administrative Organizations: A case Study of the “SMART BANNOI” Project in Bannoi Sumkhilek, Noen Maprang District, Phitsanulok Province

รานี แซ่ลี[1] กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์[2] โชติ บดีรัฐ[3]
Ranee Saelee, Kampanat Wongwatanapong, Chot Bodeerat

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ และ 3) เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัลขององค์การบริหารส่วนตำบลในโครงการ “SMART BANNOI” องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธีระหว่าง เชิงปริมาณกับเชิงคุณภาพ โดยการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 380 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการถดถอยพหุคูณ และการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสัมภาษณ์ สำหรับเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิจัยพบว่า

1. ความสำเร็จการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัลโดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความยั่งยืนของโครงการมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านประสิทธิภาพการให้บริการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือด้านความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยี

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัล พบว่า มี 3 ปัจจัย ได้แก่ ด้านวัฒนธรรมองค์กรมีอิทธิพลสูงสุด รองลงมาคือด้านทักษะดิจิทัลของบุคลากร และด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล โดยตัวแปรอิสระทั้งหมดสามารถร่วมกันพยากรณ์ความสำเร็จได้ร้อยละ 51.3 ในขณะที่ปัจจัยด้านภาวะผู้นำและการบริหารจัดการไม่ส่งผลทางตรงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

Received: 2026-02-20 Revised: 2026-03-27 Accepted: 2026-03-28

[1] หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ประเทศไทย Master of Public Administration Faculty of Social Sciences and Local Development Pibulsongkram Rajabhat University. Thailand. E-mail: fuzi5716@gmail.com

[2] คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ประเทศไทย Faculty of Social Sciences and Local Development Pibulsongkram Rajabhat University. Thailand. E-mail: kampanart.fnp@gmail.com

[3] คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ประเทศไทย Faculty of Social Sciences and Local Development Pibulsongkram Rajabhat University. Thailand. E-mail: Chotbodeerat6@psru.ac.th

3. แนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ได้แก่ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดรับเทคโนโลยี การพัฒนาทักษะดิจิทัลให้แก่บุคลากร โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล และการออกแบบบริการที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง เพื่อนำพาองค์กรไปสู่การเป็นท้องถิ่นดิจิทัลอย่างยั่งยืน
คำสำคัญ (Keywords): ท้องถิ่นดิจิทัล; วัฒนธรรมองค์กร; SMART BANNOI

Abstract

This research aimed to: 1) examine the levels of success, 2) investigate the factors influencing success; and 3) propose guidelines for developing and improving the digital local government transformation of the Subdistrict Administrative Organization under the "SMART BANNOI" project of the Ban Noi Sum Khilek Subdistrict Administrative Organization as a case study. This study employed a mixed-methods research design. Quantitative data were collected via questionnaires from a sample of 380 individuals and analyzed using percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. Qualitative data were gathered through in-depth interviews with 5 key informants and analyzed using content analysis.

The findings indicated the following:

1) Overall, the success of digital local government implementation was rated at a high level. Among the dimensions, project sustainability recorded the highest mean score, followed by service efficiency, whereas technological knowledge and skills exhibited the lowest mean score.

2) The findings identified three key factors influencing the success of digital local government transformation. Organizational culture exerted the strongest influence, followed by personnel digital skills and digital infrastructure. Collectively, these independent variables accounted for 51.3% of the variance in success. In contrast, leadership and management factors did not exhibit a statistically significant direct effect.

3) Guidelines for enhancing the effectiveness of digital local government transformation include fostering a technology-oriented organizational culture, enhancing personnel digital competencies, strengthening digital infrastructure, and designing citizen-centric services. These approaches aim to enable organizations to achieve sustainable digital local government development.
Keywords: Digital Locality; Organizational Culture; SMART BANNOI

บทนำ (Introduction)

ในกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 เทคโนโลยีดิจิทัลได้กลายเป็นพลวัตหลักในการขับเคลื่อนโครงสร้างทางสังคมและเศรษฐกิจอย่างก้าวกระโดด นำไปสู่การปฏิรูปกระบวนทัศน์การบริหารงานภาครัฐทั่วโลกที่มุ่งเน้นการเป็น “รัฐบาลดิจิทัล” เพื่อยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันและคุณภาพชีวิตของพลเมือง สำหรับประเทศไทย ความพยายามในการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัลได้บรรจุเป็นวาระแห่งชาติผ่านยุทธศาสตร์

ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ในด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ ที่มุ่งหวังให้หน่วยงานของรัฐมีขนาด ที่เหมาะสม มีความทันสมัย และนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้อย่างชาญฉลาด เพื่อสร้างระบบนิเวศการทำงานที่ “ยืดหยุ่น เปิดกว้าง และเชื่อมโยง” อันจะนำไปสู่การบริการที่ยึดเอาประชาชนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง สอดคล้องกับทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ที่กำหนดหมุดหมายสำคัญในการพัฒนาภาครัฐไทยให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพสูง โดยมุ่งเน้นการใช้ฐานข้อมูลขนาดใหญ่ มาประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายและการส่งเสริมทักษะดิจิทัลให้กับบุคลากรภาครัฐ เพื่อให้พร้อมรับมือกับความคาดหวังของประชาชนในยุคที่ต้องการความรวดเร็วและโปร่งใส อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของการปฏิรูปสู่ดิจิทัลไม่ได้ขึ้นอยู่กับหน่วยงานส่วนกลางเท่านั้น หากแต่หัวใจสำคัญอยู่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับชีวิตประจำวันของประชาชนมากที่สุด แต่อยู่ในจุดที่เผชิญกับข้อจำกัดด้านงบประมาณ บุคลากร และโครงสร้างพื้นฐานมากที่สุดเช่นกัน (ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580, 2561)

เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางดังกล่าว แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัล ได้เน้นย้ำถึงการยกระดับการเปลี่ยนผ่านดิจิทัลภาครัฐ เพื่อการบริหารงานที่ยืดหยุ่น คล่องตัว และขยายสู่หน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่น โดยมีเป้าหมายในการยกระดับภาครัฐไทยสู่การให้บริการที่ตอบสนองประชาชน ลดความเหลื่อมล้ำ เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคธุรกิจ สร้างความโปร่งใส และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งนโยบายเหล่านี้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของสำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (DGA) ที่มุ่งสนับสนุนการยกระดับองค์กรและบุคลากรภาครัฐไปสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล ตามพระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562 ที่กำหนดให้หน่วยงานของรัฐต้องจัดทำข้อมูลและบริการในรูปแบบดิจิทัล (พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562, 2562) และในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเองได้รับการส่งเสริมจาก สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัลในการขับเคลื่อนสู่การเป็นภาครัฐดิจิทัล ด้วยการพัฒนาแพลตฟอร์มที่ทันสมัยให้หน่วยงานภาครัฐได้นำมาใช้ในการบริการประชาชน เช่น ระบบท้องถิ่นดิจิทัล (Digital Government Platform) เพื่อยกระดับการให้บริการ (ศุภกิตติ์ พุฒลา และศิริศักดิ์ เหล่าจันขาม, 2566: 217-218)

แม้ว่านโยบายรัฐบาลดิจิทัลจะเป็นทิศทางหลักในระดับชาติ แต่ในมิติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใกล้ชิดประชาชนที่สุดกลับพบกับความท้าทายเชิงประจักษ์ ดังเช่น ในบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมที่ต้องใช้เวลาเกือบทั้งหมดอยู่ในท้องไร่ท้องนา เมื่อมีความจำเป็นต้องติดต่อราชการ ไม่ว่าจะเป็นการขอรับบริการ การแจ้งเหตุเดือดร้อน หรือการรับข้อมูลข่าวสาร ประชาชนต้องเผชิญกับอุปสรรคสำคัญด้าน “เวลา และ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง” การต้องละทิ้งภารกิจในภาคเกษตรเพื่อเดินทางมายังสำนักงานไม่เพียงสร้างภาระทางการเงิน แต่ยังส่งผลกระทบต่อวิถีการผลิตของครัวเรือน ด้วยตระหนักถึงปัญหาและความจำเป็นดังกล่าว ผู้บริหารจึงมีแนวคิดในการพัฒนาระบบการบริการที่ประชาชนสามารถใช้บริการได้โดยไม่ต้องเดินทางมาที่สำนักงาน นำมาสู่การริเริ่ม โครงการ “SMART BANNOI” ซึ่งเป็นนวัตกรรมการบริการภาครัฐที่มุ่งทำลายข้อจำกัดด้านระยะทางและเวลา โดยการนำระบบบริการออนไลน์มาประยุกต์ใช้ ควบคู่ไปกับการบริหารจัดการภายในแบบ One Stop Service เพื่อให้ประชาชนสามารถติดต่อขอรับบริการได้ ณ จุดเดียว ในทุก ๆ เรื่อง ระบบดังกล่าวสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน สร้างความสะดวกสบาย และยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรม(สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล, 2565: 4-5)

จากความเป็นมาตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำวิจัย เรื่องการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัลในองค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาโครงการ “SMART BANNOI” องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก เพื่อศึกษาปัจจัยความสำเร็จในการเปลี่ยนผ่านสู่การเป็นท้องถิ่นดิจิทัล รวมถึงวิเคราะห์ระดับความสำเร็จของการนำนวัตกรรมการบริการออนไลน์มาใช้ในการทลายข้อจำกัดด้านระยะทาง เวลา และภาระค่าใช้จ่ายของประชาชน อันจะเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นให้มีความทันสมัย โปร่งใส และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของยุทธศาสตร์ชาติและแผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลอย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จในการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัลในองค์การบริหารส่วนตำบลในโครงการ “SMART BANNOI” ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัลในองค์การบริหารส่วนตำบลในโครงการ “SMART BANNOI” ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก
3. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัลในองค์การบริหารส่วนตำบลใน โครงการ “SMART BANNOI” ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนยิ่งขึ้น

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัลในโครงการ “SMART BANNOI”

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านการโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัล ในโครงการ “SMART BANNOI”

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านทักษะดิจิทัลของบุคลากร ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัลในโครงการ “SMART BANNOI”

สมมติฐานที่ 4 ปัจจัยด้านการบริหารจัดการ ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัลในโครงการ “SMART BANNOI”

สมมติฐานที่ 5 ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัลในโครงการ “SMART BANNOI”

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยใช้เป็นแนวทางกำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยเรื่อง การขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัลในองค์การบริหารส่วนตำบลในโครงการ “SMART BANNOI” ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โดยสังเคราะห์กรอบแนวคิดมาจาก พจนวัฒน์ ดวงภมร และสมปอง สุวรรณภูมา (2568), พวงทอง วังราษฎร์ และปิยะดา เนตรสุวรรณ

(2567), วรพร ตังคณานุกูล และอรนันท์ กลันทปุระ (2566), ศุภกิตติ์ พุฒลา และศิริศักดิ์ เหล่าจันขาม (2566), จันทร์จิรา เหลาราช (2564), สุพรรณี รัตนโรจน์มงคล (2563) โดยได้กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Objectives)

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัลในองค์การบริหารส่วนตำบลในโครงการ “SMART BANNOI” ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก โดยปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ ด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ด้านทักษะดิจิทัลของบุคลากร ด้านการบริหารจัดการ และด้านวัฒนธรรมองค์กร ส่วนความสำเร็จในการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัล ได้แก่ ความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยี การยอมรับการเปลี่ยนแปลง ประโยชน์ต่อผู้ใช้งาน ประสิทธิภาพการให้บริการ และความยั่งยืนของโครงการ

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งมีจำนวน 7,783 คน และกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 380 คน โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95 % และกำหนดความระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ ± 5% (Yamane, 1973 อ้างถึงใน เดชพงศ์ นาคเสวี, 2557)

การวิจัยเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง จำนวน 5 คน ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่น 1 คน พนักงานส่วนตำบล 2 คน และพนักงานจ้าง 2 คน ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งเป็นพื้นที่ดำเนินการโครงการ “SMART BANNOI” และเป็นกรณีศึกษาหลักของงานวิจัยนี้

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การศึกษาครั้งนี้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2568 ถึง ธันวาคม 2568

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยแบ่งการวิจัยออกเป็นประเภท ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ส่วนที่ 2 ระดับความสำเร็จในการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัล ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัล และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ โดยส่วนที่ 2 -3 ใช้การสร้างคำถามแบบมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิเคิร์ท สเกล (Likert Scale)

การวิจัยเชิงคุณภาพ

เป็นการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเสนอคำร้องขอหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยต่อนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โดยเก็บข้อมูลกับประชาชนในตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก จำนวน 380 คน (กลุ่มตัวอย่าง) พร้อมชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์และแจกแบบสอบถามโดยวิธีการตอบแบบสอบถาม ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วจึงนำมาทำการประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิจัยเชิงคุณภาพ

เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสร้างชุดคำถามตรงตามวัตถุประสงค์ ประสานงานนัดหมายผู้ให้สัมภาษณ์และตรวจเช็คอุปกรณ์บันทึกเสียงและสมุดจดให้พร้อม โดยมีการบันทึกเสียงควบคู่ไปกับการจดสรุปประเด็นสำคัญ เพื่อเก็บรวบรวมข้อเท็จจริงและบริบทต่าง ๆ ให้ครบถ้วนสมบูรณ์สำหรับการนำไปวิเคราะห์ผลในลำดับถัดไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics)

1.1) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุระดับการศึกษาและอาชีพ โดยนำมาแจกแจงจำนวนความถี่ และค่าร้อยละ

1.2) การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามตอนที่ 2,3 ระดับความสำเร็จ และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัล โดยนำมาหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาณ (Inferential Statistics) เป็นการวิเคราะห์หาค่าสหสัมพันธ์เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม และการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน ด้วยสถิติถดถอยเชิงพหุคูณ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ 1 ตัวแปร กับตัวแปรตาม 1 ตัวแปร ผู้วิจัยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95

การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เป็นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยการอ่านถอดความการสัมภาษณ์ เพื่อหาหัวข้อหลัก และจัดกลุ่มคำตอบตามประเด็น พร้อมยกคำพูดผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบ

ผลการวิจัย (Research Results)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จในการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัล ในองค์การบริหารส่วนตำบลในโครงการ “SMART BANNOI” ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โดยมีผลการวิจัยและข้อค้นพบในแต่ละด้าน ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความสำเร็จในการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัลในองค์การบริหารส่วนตำบล **โดยภาพรวม**

ระดับความสำเร็จ	$\bar{X}$	S.D.	แปรผล	ลำดับ
1. ความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยี	4.21	0.509	มาก	5
2. การยอมรับการเปลี่ยนแปลง	4.35	0.416	มาก	4
3. ประโยชน์ต่อผู้ใช้งาน	4.38	0.386	มาก	3
4. ประสิทธิภาพการให้บริการ	4.39	0.425	มาก	2
5. ความยั่งยืนของโครงการ	4.47	0.428	มาก	1
เฉลี่ยรวม	**4.36**	**0.327**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 ระดับความสำเร็จในการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัล โดยภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.36) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโครงการ SMART BANNOI ประสบความสำเร็จอย่างสูงในมิติของการสร้าง “ความยั่งยืนและประสิทธิภาพ” โดยมีความพร้อมด้านทรัพยากรบุคคลและการยอมรับเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ความยั่งยืนของโครงการมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$= 4.47) ประชาชนมีความเห็นว่าโครงการนี้ควรดำเนินการต่อไปและเป็นประโยชน์ในระยะยาว ประสิทธิภาพการให้บริการมีค่าเฉลี่ยรองลงมา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.39) ระบบมีความรวดเร็ว ถูกต้อง และช่วยลดขั้นตอนการทำงานได้จริง ความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น ($\bar{X}$ = 4.21) แสดงให้เห็นถึง “จุดที่ควรพัฒนาต่อ” ในการยกระดับทักษะ (Upskilling) ให้มีความเชี่ยวชาญมากขึ้นเพื่อลดช่องว่างทางดิจิทัล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความความสำเร็จในการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัล ในองค์การบริหารส่วนตำบลในโครงการ “SMART BANNOI” ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก โดยมีผลการวิจัยตามตารางที่ 2 และ 3 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัลในองค์การบริหารส่วนตำบล **โดยภาพรวม**

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านภาวะผู้นำ	4.39	0.466	มาก	3
2. ด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล	4.28	0.469	มาก	5
3. ด้านทักษะดิจิทัลของบุคลากร	4.39	0.434	มาก	2
4. ด้านการบริหารจัดการ	4.37	0.428	มาก	4
5. ด้านวัฒนธรรมองค์กร	4.43	0.419	มาก	1
เฉลี่ยรวม	**4.37**	**0.361**	**มาก**	

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัลในองค์การบริหารส่วนตำบล โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.37) แสดงให้เห็นว่า องค์กรมีความพร้อมครบทุกมิติ ในการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัล โดยมีวัฒนธรรมองค์กรเป็นตัวนำและมีโครงสร้างพื้นฐานเป็นฐานสนับสนุนที่มั่นคง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ($\bar{X}$ = 4.43) สะท้อนให้เห็นว่า บุคลากร มีความพร้อมทางด้านทัศนคติและค่านิยมร่วมกันในการเปิดรับเทคโนโลยีใหม่ องค์กรมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเปลี่ยนแปลงและการเรียนรู้ ซึ่งเป็นปัจจัยรากฐานที่เข้มแข็งที่สุดที่ทำให้การเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัลเป็นไปอย่างราบรื่น ด้านทักษะดิจิทัลของบุคลากรมีค่าเฉลี่ยรองลงมา ($\bar{X}$ = 4.39) บุคลากรผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจและสามารถใช้งานเครื่องมือดิจิทัลในหน้าที่รับผิดชอบได้ดี มีความมั่นใจในการนำเทคโนโลยีมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและให้บริการประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่ชี้ว่าทักษะของ “คน” เป็นกลไกขับเคลื่อนหลักในภาคปฏิบัติ ด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ ($\bar{X}$ = 4.28) สะท้อนให้เห็นว่า มีความต้องการ ในการพัฒนาหรือบำรุงรักษาระบบให้มีความเสถียรและทันสมัยอยู่เสมอเพื่อรองรับการขยายตัวในอนาคต

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัลขององค์การ บริหารส่วนตำบล (Multiple Regression Analysis ด้วยวิธี Enter method)

ตัวแปร	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
	B	Std.Error	Beta		
(Constant)	1.506	0.147		10.256	.000
ด้านภาวะผู้นำ (X1)	0.032	0.035	0.045	0.899	.369
ด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล (X2)	0.130	0.040	0.186	3.235	.001
ด้านทักษะดิจิทัลของบุคลากร (X3)	0.142	0.037	0.189	3.833	.000
ด้านการบริหารจัดการ (X4)	0.061	0.043	0.080	1.442	.150
ด้านวัฒนธรรมองค์กร (X5)	0.286	0.037	0.366	7.744	.000

R=.716 R^2 = .513 * Adjusted R^2 = .507 SE = .22996 * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ตัวแปรอิสระทั้ง 5 ด้าน มีความสัมพันธ์กันและส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัล มีจำนวน 3 ปัจจัย ได้แก่ ด้านวัฒนธรรมองค์กรเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุด (β = 0.366) แสดงให้เห็นว่าการมีค่านิยมร่วมการทำงานเป็นทีมและการเปิดรับสิ่งใหม่ของบุคลากรเป็นหัวใจสำคัญที่สุด รองลงมา คือ ด้านทักษะดิจิทัลของบุคลากร (β = 0.189) ความสามารถในการใช้เครื่องมือและแก้ไขปัญหาเบื้องต้นของเจ้าหน้าที่ ลำดับที่ 3 คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล (β = 0.186) ความเสถียรของอินเทอร์เน็ตและความพร้อมของอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ ส่วนด้านภาวะผู้นำ และด้านการบริหารจัดการ ไม่พบอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยตัวแปรอิสระทั้ง 5 ด้าน ร่วมกันพยากรณ์ความสำเร็จได้ร้อยละ 51.3 (R^2 = .513)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัลในองค์การบริหารส่วนตำบลในโครงการ “SMART BANNOI” ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนยิ่งขึ้น สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

1. ความสำเร็จและการเปลี่ยนแปลงเชิงประจักษ์ ผลการศึกษาพบว่าโครงการ “SMART BANNOI” ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม โดยเฉพาะในมิติของการยกระดับการให้บริการสาธารณะ สามารถพัฒนาสู่การเป็น จุดให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ที่ให้บริการได้ตลอด 24 ชั่วโมง ซึ่งช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายและประหยัดเวลาในการเดินทางของประชาชนได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ โครงการดังกล่าวยังช่วยสร้างภาพลักษณ์ใหม่ ให้แก่องค์กรเป็นหน่วยงานที่มีความทันสมัย มีการบริหารจัดการข้อมูลแบบ Real-time ที่รวดเร็วและตรวจสอบได้ ซึ่งได้รับการยอมรับจากประชาชนในพื้นที่เนื่องจากตอบโจทย์ปัญหาความลำบากในการเดินทาง

2. บทบาทของภาวะผู้นำและการบริหารจัดการ ปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญที่สุดในมุมมองของผู้ให้ข้อมูล คือ “ภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร” โดยผู้บริหารทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ที่ให้การสนับสนุน 1) งบประมาณ 2) การวางแผนและบริหารจัดการ 3) การส่งเสริมทักษะดิจิทัลให้แก่บุคลากร 4) การประชาสัมพันธ์เชิงรุก และ 5) การมีวิสัยทัศน์ที่ตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยี การที่ผู้บริหารมีนโยบายที่ชัดเจนและเอาจริงเอาจังถือเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้โครงการขับเคลื่อนไปได้ ทั้งนี้ แม้ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณจะพบว่าภาวะผู้นำไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในการส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จ แต่ในเชิงคุณภาพกลับพบว่าเป็น “ปัจจัยสนับสนุนเชิงโครงสร้างที่สำคัญ” เนื่องจากบทบาทของผู้นำไม่ได้ทำหน้าที่ขับเคลื่อนในลักษณะตัวแปรอิสระโดยตรง แต่ทำหน้าที่เป็นผู้เอื้ออำนวย (Enabler) ในการจัดสรรทรัพยากรและกำหนดทิศทางนโยบาย ซึ่งส่งผลทางอ้อมผ่านวัฒนธรรมองค์กรและทักษะของบุคลากรให้ดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การมีส่วนร่วมและความพร้อมของประชาชน ในด้านการตอบรับของประชาชน พบว่าเกิดความตื่นตัวและมีการใช้งานจริงในบริการต่าง ๆ เช่น การแจ้งเรื่องร้องเรียนและการชำระภาษีออนไลน์ อย่างไรก็ตามยังคงพบข้อจำกัดเรื่อง ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล ในกลุ่มผู้สูงอายุและเกษตรกรที่ขาดความพร้อมด้านอุปกรณ์และทักษะ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก ได้แก้ไขปัญหานี้โดยใช้ “กลไกเครือข่าย” ผ่านผู้นำชุมชนและอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงดิจิทัล คอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือ

4. ความเหมาะสมของโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล แพลตฟอร์มที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและตอบโจทย์กลุ่มผู้ใช้งานวัยทำงานและผู้นำชุมชน เนื่องจากใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน แต่ในมิติของโครงสร้างพื้นฐานทางเทคนิคยังพบความท้าทายเรื่องความเสถียรของสัญญาณอินเทอร์เน็ตในพื้นที่ห่างไกล และความเพียงพอของ

อุปกรณ์คอมพิวเตอร์สำหรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนาเพื่อรองรับการใช้งานที่ขยายตัว

5. ปัจจัยสู่ความยั่งยืนและการสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ จากการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่า หัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัลให้ยั่งยืนไม่ใช่เพียงงบประมาณหรือเทคโนโลยี แต่ประกอบด้วย “โมเดลกลไก 3 ส่วน” ที่ต้องทำงานสอดประสานกัน ได้แก่ 1) กลไกสนับสนุน ผู้บริหารมีบทบาทในการกำหนดนโยบายและจัดสรรทรัพยากร 2) กลไกขับเคลื่อน “ทุนมนุษย์” หรือบุคลากรที่มีทักษะดิจิทัลควบคู่กับจิตบริการและวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้าง พร้อมเรียนรู้และปรับตัว และ 3) กลไกการตอบรับ การออกแบบระบบที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen-Centric) และการสร้างระบบพี่เลี้ยงดิจิทัลในชุมชนเพื่อลดช่องว่างทางเทคโนโลยี ทำให้เกิดการใช้งานจริงและได้รับการยอมรับจากประชาชน

ดังนั้น ผลการศึกษาเชิงคุณภาพนี้จึงช่วยยืนยันและขยายความผลการศึกษาเชิงปริมาณ โดยชี้ให้เห็นว่า การจะสร้างท้องถิ่นดิจิทัลให้สำเร็จ จำเป็นต้องมีผู้นำที่เปิดกว้าง บุคลากรที่มีสมรรถนะสูง และวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง ควบคู่ไปกับการออกแบบระบบที่สอดคล้องกับบริบทการใช้งานจริงของประชาชน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จในการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัลในองค์การบริหารส่วนตำบลในโครงการ “SMART BANNOI” ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ระดับความสำเร็จอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านความยั่งยืนของโครงการและประสิทธิภาพการให้บริการ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า โครงการ SMART BANNOI ได้ถูกออกแบบมาเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนในพื้นที่ เรื่องระยะทางและค่าใช้จ่ายได้จริง ทำให้เกิดการยอมรับและการใช้งานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ (NPM) ของ Hood (1991 อ้างถึงใน สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง, 2567: 747-753) อย่างไรก็ตาม ด้านความรู้และทักษะเทคโนโลยีกลับมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด บ่งบอกถึง “ช่องว่าง” ของการปรับตัว (Adaptation Gap) ที่บุคลากรและประชาชนบางส่วนอาจยังก้าวตามความรวดเร็วของเทคโนโลยีไม่ทัน และสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (TAM) ของ อัจฉราวรรณ กองเพชร และคณะ (2555 อ้างถึงใน เดชพงษ์ นาคเสวี, 2557)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัลในองค์การบริหารส่วนตำบลในโครงการ “SMART BANNOI” ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านวัฒนธรรมองค์กร เป็นปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัลสูงที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนให้เห็นว่าความสำเร็จไม่ได้ขึ้นอยู่กับเทคโนโลยีเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับ “คนและค่านิยม” การที่บุคลากรมีทัศนคติที่ดี มีค่านิยมร่วมกันในการเปิดรับนวัตกรรม และพร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่ เป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้การเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัลเป็นไปอย่างราบรื่นและยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จันทร์จิรา เหลาราช (2564: 85-86) ที่พบว่า วัฒนธรรมองค์กรเป็นรากฐานสำคัญของการปรับเปลี่ยนองค์กร นอกจากนี้ ทักษะดิจิทัลของบุคลากร เป็นปัจจัยสำคัญรองลงมาทั้งในแง่ของค่าเฉลี่ยและระดับอิทธิพลต่อความสำเร็จ การที่บุคลากรมีความรู้ความเข้าใจและมั่นใจในการใช้เครื่องมือดิจิทัลช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการประชาชน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศุภกิตติ์ พุฒลา และศิริศักดิ์ เหล่าจันขาม (2566: 215) ที่พบว่า ปัจจัยที่ทำให้ท้องถิ่นสามารถบรรลุเป้าหมายในการ

ขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัลสำเร็จนั้น ประกอบด้วยทัศนคติเชิงบวกและการเปิดใจยอมรับ การจัดสรรงบประมาณ โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล ทักษะและความเชี่ยวชาญด้านดิจิทัลของบุคลากร การสื่อสารเชิงรุกเพื่อการยอมรับการให้บริการของประชาชน แม้โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล จะมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เมื่อเทียบกับด้านอื่น แต่ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณกลับยืนยันว่าเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สิ่งนี้บ่งชี้ว่าความเสถียรของระบบเครือข่ายและความพร้อมของอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์เป็นสิ่งจำเป็น ที่ขาดไม่ได้ องค์กรจึงควรให้ความสำคัญกับการบำรุงรักษาและการพัฒนาระบบให้ทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อรองรับการขยายตัวของบริการดิจิทัลในอนาคต และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศุภกิตติ์ พุฒลา และศิริศักดิ์ เหล่าจันขาม (2566: 215) และ สุภาภรณ์ สีสุพรรณ์ และอจิรภาส์ เพียรขุนทด (2565: 262) ที่พบว่า โครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลมีผลต่อการปรับเปลี่ยนไปสู่การเป็นองค์กรดิจิทัล สำหรับปัจจัยด้านภาวะผู้นำแม้ไม่มีอิทธิพลทางตรง แต่เชิงคุณภาพพบว่ามีบทบาทสำคัญในลักษณะ “การบริหารแบบสนับสนุน” โดยผู้นำทำหน้าที่จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรอยู่เบื้องหลัง ซึ่งส่งอิทธิพลทางอ้อมผ่านการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเปลี่ยนผ่านสู่ดิจิทัล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัลในองค์การบริหารส่วนตำบลในโครงการ “SMART BANNOI” ขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก อำเภอเนินมะปราง จังหวัดพิษณุโลก ให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนยิ่งขึ้น สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

1. ความสำเร็จและการเปลี่ยนแปลงเชิงประจักษ์ ผลการศึกษา พบว่า โครงการ “SMART BANNOI” ประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม โดยสามารถพัฒนาสู่การเป็นจุดให้บริการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ที่ให้บริการได้ตลอด 24 ชั่วโมง ซึ่งช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายและประหยัดเวลาในการเดินทางของประชาชนได้อย่างแท้จริง นอกจากนี้ โครงการดังกล่าวยังช่วยสร้างภาพลักษณ์ใหม่ให้แก่องค์กร เป็นหน่วยงานที่มีความทันสมัย มีการบริหารจัดการข้อมูลแบบ Real-time ที่รวดเร็วและตรวจสอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารภาครัฐแนวใหม่(New Public Management) ของ Hood (1991 อ้างถึงใน สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง, 2567: 747-753)

2. บทบาทของภาวะผู้นำและการบริหารจัดการ ผลการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า ภาวะผู้นำและวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร เป็นปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญที่สุด โดยผู้บริหารทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ที่ให้การสนับสนุน 1) งบประมาณ 2) การวางแผนและบริหารจัดการ 3) การส่งเสริมทักษะดิจิทัลให้แก่บุคลากร 4) การประชาสัมพันธ์เชิงรุก และ 5) การมีวิสัยทัศน์ที่ตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยี การที่ผู้บริหารมีนโยบายที่ชัดเจนและเอาจริงเอาจังถือเป็นรากฐานสำคัญที่ทำให้โครงการขับเคลื่อนไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ นิธินาถ สินธุเดชะ (2548: 1-5) ที่เสนอว่า องค์กรไม่อาจหลีกเลี่ยงการเปลี่ยนแปลง เพราะปัจจัยทั้งภายในและภายนอกองค์กร คือองค์ประกอบสำคัญในการบริหารจัดการองค์กร และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศุภกิตติ์ พุฒลา และศิริศักดิ์ เหล่าจันขาม (2566: 226) ที่พบว่าภาวะผู้นำและการสนับสนุนของผู้บริหารในองค์กร ถือเป็นปัจจัยที่สำคัญอันดับหนึ่งที่จะทำให้ท้องถิ่นขับเคลื่อนนโยบายท้องถิ่นดิจิทัล และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จันทร์จิรา เหลาราช (2564: 85-91) ที่พบว่า ภาวะผู้นำและการบริหารจัดการ เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จที่จะทำให้องค์กรปรับเปลี่ยนองค์กรสู่ดิจิทัล แม้ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณจะพบว่าภาวะผู้นำและการบริหารจัดการไม่มีนัยสำคัญทางสถิติในการส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จในโมเดลการพยากรณ์นี้

3. การมีส่วนร่วมและความพร้อมของประชาชน พบว่า ด้านการตอบรับของประชาชน เกิดความตื่นตัวและมีการใช้งานจริงในบริการต่าง ๆ เช่น การแจ้งเรื่องร้องเรียนและการชำระภาษีออนไลน์ แต่ยังคงพบข้อจำกัดเรื่อง ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล ในกลุ่มผู้สูงอายุและเกษตรกรที่ขาดความพร้อมด้านอุปกรณ์และทักษะ ซึ่งองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านน้อยซุ้มขี้เหล็ก ได้แก้ไขปัญหานี้โดยใช้ “กลไกเครือข่าย” ผ่านผู้นำชุมชนและอาสาสมัครสาธารณสุข(อสม.) ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงดิจิทัล คอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือ เพื่อการพัฒนาทุนมนุษย์ มุ่งยกระดับทักษะบุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จันทร์จิรา เหลาราช (2564: 88-89) ที่พบว่าผู้ปฏิบัติที่มีความสามารถด้านดิจิทัล เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปรับเปลี่ยนสู่ดิจิทัล

4. ความเหมาะสมของโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล พบว่า แพลตฟอร์มที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมและตอบโจทย์กลุ่มผู้ใช้งานวัยทำงานและผู้นำชุมชน ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า ใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน แต่โครงสร้างพื้นฐานทางเทคนิคยังพบความท้าทายเรื่องความเสถียรของสัญญาณอินเทอร์เน็ตในพื้นที่ห่างไกล และความเพียงพอของอุปกรณ์คอมพิวเตอร์สำหรับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ จึงควรที่จะต้องมีการบูรณาการโครงสร้างพื้นฐานและข้อมูล พัฒนาระบบให้มีความเสถียรและปลอดภัยตามหลักธรรมาภิบาลข้อมูล เพื่อมุ่งสู่การบริการแบบเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) และการสร้างคุณค่าสาธารณะ (Public Value) ที่ครอบคลุมคนทุกกลุ่มโดยไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จันทร์จิรา เหลาราช, (2564: 85-88) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จันทร์จิรา เหลาราช และกุลธิดา ท้วมสุข (2565: 72-80)

5. ปัจจัยสู่ความยั่งยืนและการสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่ จากการสังเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ พบว่าหัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัลให้ยั่งยืนไม่ใช่เพียงงบประมาณหรือเทคโนโลยี ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่ามีองค์ประกอบ 3 ส่วนด้วยกัน เรียกว่า “โมเดลกลไก 3 ส่วน” ที่ต้องทำงานสอดประสานกัน ได้แก่ 1) กลไกสนับสนุน ผู้บริหารมีบทบาทในการกำหนดนโยบายและจัดสรรทรัพยากร 2) กลไกขับเคลื่อน “ทุนมนุษย์” หรือบุคลากรที่มีทักษะดิจิทัลควบคู่กับจิตบริการ และวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้าง พร้อมเรียนรู้และปรับตัว และ 3) กลไกการตอบรับ การออกแบบระบบที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen-Centric) และการสร้างระบบพี่เลี้ยงดิจิทัลในชุมชนเพื่อลดช่องว่างทางเทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการใช้งานจริงและได้รับการยอมรับจากประชาชนของ ศุภกิตติ์ พุฒลา และศิริศักดิ์ เหล่าจันขาม (2566: 226) และ จันทร์จิรา เหลาราช (2564: 85-91) ที่พบว่า ภาวะผู้นำและการสนับสนุนของผู้บริหารในองค์กรเป็นปัจจัยสำคัญต่อการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสู่การเป็นองค์กรดิจิทัล และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ นิธินาถ สินธุเดชะ (2548: 2) ที่กล่าวว่า คน เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารการเปลี่ยนแปลง การจะปรับเปลี่ยนองค์กรสู่การเป็นองค์กรดิจิทัล บุคลากรต้องได้รับการพัฒนาเสริมสร้างทักษะดิจิทัล รวมถึงสร้างวัฒนธรรมให้บุคลากรเปิดรับการเปลี่ยนเปลง และพร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่จึงจะส่งผลให้องค์กรเกิดการพัฒนาได้ การออกแบบระบบใช้งานได้จริง เข้าถึงได้ง่าย ไม่ยุ่งยาก มีเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวก และสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาของสำนักงานรัฐบาลดิจิทัลที่ว่า “บริการภาครัฐสะดวก โปร่งใส ทันสมัย ตอบโจทย์ประชาชน” สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (2566) และ อัจฉราวรรณ กองเพชร และคณะ (2555 อ้างถึงใน เดชพงษ์ นาคเสวี, 2557)

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

การสังเคราะห์ผลการศึกษา เรื่องการขับเคลื่อนท้องถิ่นดิจิทัลในองค์การบริหารส่วนตำบลในโครงการ“SMART BANNOI” นำไปสู่ข้อสรุปเชิงองค์ความรู้ที่เป็นโมเดลต้นแบบสำหรับการพัฒนาท้องถิ่น ดังนี้

1. พลวัตความสำเร็จ การลดความเหลื่อมล้ำด้วยนวัตกรรมบริการ ความสำเร็จของท้องถิ่นดิจิทัลไม่ได้วัดเพียงความทันสมัยของเทคโนโลยี แต่คือการสร้าง “ความเท่าเทียมในการเข้าถึง” โดยโครงการ SMART BANNOI สามารถทลายข้อจำกัดด้านกายภาพ เวลา และต้นทุนการเดินทางของประชาชนในพื้นที่ชนบท ผ่านระบบบริการจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One Stop Service) ที่ตอบโจทย์การใช้งานตลอด 24 ชั่วโมง ซึ่งถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ที่เน้นคุณค่าสาธารณะ

2. ปัจจัยวิกฤตสู่ความสำเร็จ มิติด้านคนและวัฒนธรรม ผลการวิจัยยืนยันว่า “ปัจจัยคนและวัฒนธรรม” มีนัยสำคัญมากกว่า “เทคโนโลยีและงบประมาณ” โดยเรียงลำดับอิทธิพลจาก วัฒนธรรมองค์กร ที่เปิดรับการเปลี่ยนแปลงเป็นลำดับแรก ตามด้วยทักษะดิจิทัลของบุคลากร ในฐานะผู้ปฏิบัติงาน และโครงสร้างพื้นฐานเป็นปัจจัยสนับสนุนพื้นฐานที่ต้องเน้นความเสถียรและความปลอดภัยเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในระยะยาว

3. โมเดลกลไก 3 ส่วน เพื่อความยั่งยืน องค์ความรู้ใหม่ที่ค้นพบคือการทำงานที่สอดประสานกันของ 3 กลไกหลัก ได้แก่ 1) กลไกสนับสนุน ผู้นำในฐานะเป็นผู้สนับสนุน ในการกำหนดนโยบายและจัดสรรทรัพยากรเบื้องหลัง 2) กลไกขับเคลื่อน “ทุนมนุษย์” หรือบุคลากรที่มีทักษะดิจิทัลควบคู่กับบุคลากรที่มีจิตบริการ และ 3) กลไกการตอบรับ การออกแบบระบบที่เน้นความง่าย สะดวก เพื่อสร้างการยอมรับจากประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะผู้สูงอายุ ทำให้ดิจิทัลแทรกซึมเข้าสู่วิถีชีวิตได้อย่างสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอเชิงนโยบาย

1) กำหนด “วัฒนธรรมดิจิทัล” เป็นวาระแห่งองค์กร ผู้บริหารควรที่จะต้องผลักดันค่านิยมการเปิดรับการเปลี่ยนแปลงและการทำงานที่ขับเคลื่อนด้วยข้อมูลให้เป็นยุทธศาสตร์หลัก

2) พลิกโฉมบทบาทผู้นำ ส่งเสริมให้หัวหน้างานปรับบทบาทเป็น “ผู้นำการเปลี่ยนแปลง” ที่เน้นการสนับสนุนและขจัดอุปสรรคในการทำงาน

3) การลงทุนพัฒนาทุนมนุษย์ ควรที่จะต้องกำหนดแผนแม่บทการพัฒนาทักษะดิจิทัล

4) จัดสรรงบประมาณในสัดส่วนที่เหมาะสมเพื่ออัปเกรด Hardware/Software และซ่อมบำรุงพัฒนาระบบเครือข่ายให้ทันสมัยอยู่เสมอ

1.2 ข้อเสนอเชิงปฏิบัติ

1) การออกแบบกระบวนการใหม่ นำเทคโนโลยีมาลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อนเพื่อให้ใช้งานง่าย

2) การจัดการความรู้ (KM) จัดตั้งคลินิกให้คำปรึกษาด้านเทคโนโลยี หรือชุมชนนักปฏิบัติเพื่อให้บุคลากรที่มีทักษะสูงถ่ายทอดความรู้แก่เพื่อนร่วมงาน

3) การบริหารจัดการข้อมูล (Data Governance) จัดทำบัญชีข้อมูล (Data Catalog) และกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลเพื่อความโปร่งใสและปลอดภัย

4) ระบบพี่เลี้ยงดิจิทัล ใช้กลไกผู้นำชุมชนและอาสาสมัครในการช่วยเหลือกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อลดช่องว่างทางดิจิทัล

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรที่จะต้องทำการวิจัยเชิงคุณภาพเชิงลึกเพิ่มเติม เพื่อค้นหาคำตอบว่าเหตุใดปัจจัยด้านภาวะผู้นำจึงไม่ส่งผลทางสถิติในบริบทนี้

2) ควรที่จะต้องทำการศึกษาติดตามผลระยะยาว ในอีก 2-3 ปีข้างหน้า เพื่อประเมินความยั่งยืนของโครงการ

3) ควรที่จะต้องศึกษาเปรียบเทียบ (Comparative Study) กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีบริบท

เอกสารอ้างอิง (References)

จันทร์จิรา เหลาราช. (2564). ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจิทัล. **วารสารสารสนเทศศาสตร์**. 39(4): 81-91. https://doi.org/10.14456/jiskku.2021.23

จันทร์จิรา เหลาราช และกุลธิดา ท้วมสุข (2565). กลยุทธ์ องค์ประกอบ และกระบวนการปรับเปลี่ยนสู่องค์กรดิจทัลของมหาวิทยาลัยไทย. **วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร.** 43(3): 67-82. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sujthai/article/view/254779/175034

เดชพงศ์ นาคเสวี. (2557). **การประเมินผลการยอมรับการใช้ระบบสารสนเทศโรงพยาบาลของศูนย์ศรีพัฒน์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.** การค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต,. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. http://tdc.thailis.or.th

นิธินาถ สินธุเดชะ. (2548). **คู่มือเทคนิคและวิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่ตามแนวทางการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี เรื่อง การบริหารการเปลี่ยนแปลง**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.

พจนวัฒน์ ดวงภมร และสมปอง สุวรรณภูมา. (2568). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการนำเทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดชัยภูมิ. **วารสาร มจรอุบลปริทรรศน์**. 10(1): 717-728. https://so06.tcithaijo.org/index.php/mcjou/article/view/285754/10-1-59

พวงทอง วังราษฎร์ และปิยะดา เนตรสุวรรณ. (2567). ปัจจัยความสำเร็จในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มศักยภาพของนักบัญชีในยุคดิจิทัล. **วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ.** 34(1): 1-16. https://doi.org/10.14456/pyuj.2024.1

พระราชบัญญัติการบริหารงานและการให้บริการภาครัฐผ่านระบบดิจิทัล พ.ศ. 2562. (2562, 22 พฤษภาคม). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 136 ตอนที่ 67 ก.

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580. (2561, 13 ตุลาคม). **ราชกิจจานุเบกษา.** เล่ม 135 ตอนที่ 82 ก.

วรพร ตังคณานุกูล และอรนันท์ กลันทปุระ. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จสู่การเป็นองค์กรดิจิทัลขององค์กรการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (สำนักงานใหญ่). วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น. 9(8): 882-896. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jsa- journal/article/view/264935

ศุภกิตติ์ พุฒลา และศิริศักดิ์ เหล่าจันขาม. (2566). ปัจจัยความสำเร็จในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงองค์การสู่ท้องถิ่นดิจิทัล กรณีศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น. **วารสารการบริหารการปกครอง.** 12(2): 214-230. https://doi.org/10.14456/gjl.2023.22

สัญญาศรณ์ สวัสดิ์ไธสง. (2567). การจัดการภาครัฐแนวใหม่: มุ่งสู่ผลลัพธ์ที่ประชาชนสัมผัสได้. ***วารสารการบริหารการจัดการและการพัฒนาที่ยั่งยืน***. 2(3): 746-756. https://so15.tcithaijo.org/index.php/jamsd/article/view/479

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). (2566). **แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย (พ.ศ. 2566-2570).** กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). https://cio.mhesi.go.th/node/4149

สุพรรณี รัตนโรจน์มงคล. (2563). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของพนักงานธนาคารของรัฐขนาดใหญ่ ABC.** การค้นคว้าอิสระ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2020/TU_2020_6202030422_12981_13386.pdf

สุภาภรณ์ สีสุพรรณ์ และอจิรภาส์ เพียรขุนทด. (2565). การปรับตัวเพื่อเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงเป็นองค์กรดิจิทัลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. **Journal of Roi Kaensarn Academi**. 7(8): 246-264. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/article/view/255394

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจการใช้สิทธิ์เลือกตั้งนายกเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

Factors Influencing the Decision to Vote in the Thanyaburi Subdistrict Municipality Mayoral Election in Pathum Thani Province

ณัฏฐณิชา ณ นคร[1]
Nathanicha Na Nakorn

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยการรับรู้ข้อมูลของประชาชน และระดับปัจจัยการจัดการเชิงกลยุทธ์ของผู้สมัคร ในการใช้สิทธิ์เลือกตั้งนายกเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี และ 2) เพื่อศึกษาปัจจัยการรับรู้ข้อมูลของประชาชน และปัจจัยการจัดการเชิงกลยุทธ์ของผู้สมัคร มีอิทธิพลต่อการใช้สิทธิ์เลือกตั้งนายกเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากรสำหรับการวิจัย คือ ประชาชนในเทศบาล ตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน คือ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการศึกษา พบว่า 1) ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลของประชาชน ในการใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานีในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ปัจจัยการจัดการเชิงกลยุทธ์ของผู้สมัคร ต่อการใช้สิทธิ์เลือกตั้งนายกเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก การตัดสินใจการใช้สิทธิ์เลือกตั้งนายกเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลของประชาชน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจการใช้สิทธิ์เลือกตั้งนายกเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี และ ปัจจัยการจัดการเชิงกลยุทธ์ของผู้สมัคร มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจการใช้สิทธิ์เลือกตั้งนายกเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

คำสำคัญ (Keywords): ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลของประชาชน; ปัจจัยการจัดการเชิงกลยุทธ์ของผู้สมัคร; การตัดสินใจการใช้สิทธิเลือกตั้ง

Abstract

The objectives of this research article were to: 1) examine the levels of public information perception and candidates' strategic management factors regarding the mayoral election of Thanyaburi subdistrict municipality, Pathum Thani province, and 2) investigate the influence of public information perception and candidates' strategic management factors on the decision to exercise voting rights in the mayoral election. This study employed a quantitative research methodology, utilizing questionnaires as the primary instrument for data

Received: 2026-02-13 Revised: 2026-03-30 Accepted: 2026-04-01

[1] รองศาสตราจารย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ Assistant Professor, Graduate School, Bangkok University. E-mail: judy2211@gmail.com

collection. The population consisted of eligible voters residing in Thanyaburi subdistrict municipality, Pathum Thani province. A sample size of 400 respondents was selected using the accidental sampling method. Data analysis was conducted using descriptive statistics, including frequency, percentage, and standard deviation, as well as inferential statistics via Multiple Regression Analysis.

The findings revealed that, overall, the public information perception factors influencing voting in the mayoral election were at a high level. Similarly, the candidate strategic management factors influencing voting in the Thanyaburi subdistrict municipality mayoral election were also at a high level. 2) The overall decision to vote in the Thanyaburi subdistrict municipality mayoral election was found to be at a high level. Hypothesis testing indicated that both public information perception factors and candidate strategic management factors significantly influenced the decision to vote the mayoral election in Pathum Thani province.

Keywords: Public Information Perception Factors; Candidate Strategic Management Factors; Political Decision-Making

บทนำ (Introduction)

การเลือกตั้งนายกเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี เป็นหัวใจสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่นที่สะท้อนประสงค์ของประชาชนในการเลือกผู้นำเข้ามาบริหารจัดการและกำหนดทิศทางการพัฒนาพื้นที่ การตัดสินใจของประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งจึงเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน ซึ่งได้รับอิทธิพลอย่างมากจากการ รับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับผู้ลงสมัคร นโยบายที่นำเสนอ รวมถึงสถานการณ์และบริบททางการเมืองที่เปลี่ยนแปลงไป การทำความเข้าใจถึงกระบวนการรับรู้ การจัดการเชิงกลยุทธ์ และการตัดสินใจลงคะแนนเสียงของประชาชนจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อให้เห็นภาพรวมของภูมิทัศน์ทางการเมืองท้องถิ่น และนำไปสู่การวิเคราะห์กลไกการเลือกตั้งที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

ปัจจัยสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนการตัดสินใจใช้สิทธิ์เลือกตั้งของประชาชนคือการรับรู้ ซึ่งไม่ได้จำกัดเพียงแค่การรับทราบชื่อผู้สมัครหรือนโยบายพื้นฐานเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงการตีความข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากหลากหลายช่องทาง เช่น สื่อมวลชน สื่อสังคมออนไลน์ การบอกเล่าปากต่อปาก หรือแม้กระทั่งประสบการณ์ตรงกับผู้เลือกตั้งต่อผู้สมัครแต่ละคน ซึ่งส่งผลที่แตกต่างกันต่อการตัดสินใจว่าจะสนับสนุนผู้สมัครคนใด (คณากร คงประทีป, 2562: 1-2) การรับรู้ยังครอบคลุมไปถึงความคาดหวังของประชาชนต่อบทบาทของนายกเทศบาลตำบล ในการแก้ไขปัญหาท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาด้านโครงสร้างพื้นฐาน เศรษฐกิจ หรือคุณภาพชีวิต

ในอีกด้านหนึ่งการจัดการเชิงกลยุทธ์ของผู้สมัครแต่ละทีมหาเสียงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการปั้นแต่งและชี้นำการรับรู้ของประชาชน กลยุทธ์เหล่านี้ครอบคลุมตั้งแต่การวิเคราะห์ความสามารถผู้สมัคร กำหนดกลยุทธ์ของผู้สมัคร ทั้งกำหนดนโยบาย การนำกลยุทธ์ไปใช้จริง (คุณากร มากอเนก และคณะ, 2565: 138-140) ไม่ว่าจะเป็นการจัดเวทีปราศรัย การเผยแพร่สื่อประชาสัมพันธ์ การใช้ประโยชน์จากเครือข่ายมวลชน

หรือแม้แต่การสร้างกระแสในโลกออนไลน์ การจัดการเชิงกลยุทธ์ที่เฉียบคมจะช่วยให้ผู้สมัครสามารถนำเสนอจุดแข็งของตนเอง สื่อสารนโยบายที่สำคัญ และสร้างความแตกต่างจากคู่แข่งได้อย่างชัดเจน

ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการสำรวจและทำความเข้าใจถึงปัจจัยการรับรู้ข้อมูลของประชาชน การจัดการเชิงกลยุทธ์ของผู้สมัครที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจการใช้สิทธิ์เลือกตั้งนายกเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี เพื่อช่วยให้เห็นภาพที่ชัดเจนขึ้นของพลวัตทางการเมืองระดับท้องถิ่น และสามารถนำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพส่งเสริมให้บรรลุผลลัพธ์ที่ดีขึ้น รวมถึงการสร้างสรรค์กระบวนการการเลือกตั้งที่เป็นธรรมและโปร่งใสยิ่งขึ้นในการปฏิบัติงานของผู้สมัคร (ภควดี อนุญาหงษ์ และคณะ, 2567: 757-766)

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยการรับรู้ข้อมูลของประชาชน และปัจจัยการจัดการเชิงกลยุทธ์ของผู้สมัครในการใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

2. เพื่อศึกษาปัจจัยการรับรู้ข้อมูลของประชาชน และปัจจัยการจัดการเชิงกลยุทธ์ของผู้สมัครที่มีอิทธิพลต่อการใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

1. ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลของประชาชน มีอิทธิพลต่อการใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

2. ปัจจัยการจัดการเชิงกลยุทธ์ของผู้สมัคร มีอิทธิพลต่อการใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

ทฤษฎีการรับรู้ (Perception)

เป็นกรอบแนวคิดที่สำคัญในการศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ ซึ่งการรับรู้ข้อมูลในยุคปัจจุบันมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการรับทราบการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิต ไม่ว่าจะผ่านสื่อสังคมออนไลน์หรืออินเทอร์เน็ต ซึ่งในการทำความเข้าใจกระบวนการดังกล่าวนั้น สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีการรับรู้ (Perception) โดยมีเงื่อนไขพื้นฐานที่ก่อให้เกิดการรับรู้ ได้แก่ คุณสมบัติของผู้รับรู้ ความใส่ใจ ความต้องการและแรงจูงใจ รวมถึงประสบการณ์เดิม (จำเนียร ช่วงโชติ, 2515 อ้างถึงใน จันทิมา แสงจันทร์ และคณะ, 2552: 10)

การรับรู้เกิดขึ้นมาจากสติปัญญาของมนุษย์ที่ได้รับอิทธิพลมาจากวิวัฒนาการและสภาพแวดล้อม โดยกระบวนการรับรู้จะเริ่มต้นจากการรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นรอบตัว เพื่อให้บุคคลสามารถปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่รอดได้ อย่างไรก็ตาม ปัจจัยแวดล้อมมีความซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทำให้การศึกษาเรื่องกลไกการรับรู้ยิ่งมีความจำเป็น เพื่อให้เข้าใจความสามารถในการปรับตัว และประมวลผลข้อมูลใหม่ ๆ (Gibson, 1979 อ้างถึงใน ระเบียบ สวนพันธุ์, 2560: 23)

นอกจากนี้ การรับรู้ข้อมูลทางการเมืองของประชาชนนั้นต้องอาศัยกระบวนการสื่อสาร ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ผู้ส่งสาร สาร ช่องทางสำหรับส่งสาร และผู้รับสาร แต่ละองค์ประกอบมีบทบาทที่แตกต่างกันออกไป ผู้ส่งสารเป็นผู้กำหนดข้อมูลที่จะเผยแพร่ ไม่ว่าจะเป็นนักการเมืองหรือผู้สมัคร สาร คือ เนื้อหาที่ส่งออกไป อาจจะเป็นนโยบายหรือข่าวการเมือง ช่องทางเป็นสื่อกลางกระจายข้อมูล เช่น สื่อออนไลน์

โทรทัศน์ ส่วนผู้รับสาร คือ ประชาชนที่ตีความข้อมูลเหล่านั้น การทำความเข้าใจในส่วนนี้ช่วยให้วิเคราะห์การรับรู้ข้อมูลการเมืองได้อย่างลึกซึ้ง (นิธิศ จิตนิยม, 2555: 12-15)

ทฤษฎีการจัดการเชิงกลยุทธ์ (Strategic Management Theory)

เป็นกรอบแนวคิดที่มีความสำคัญในการศึกษาเกี่ยวกับวิธีการวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมภายในและภายนอก การใช้โมเดล PESTEL, 5 Forces (กุลเชษฐ์ มงคล, 2555: 137-140) สำหรับวิเคราะห์เพื่อกำหนดนโยบายที่จะสามารถปฏิบัติได้จริงและทำให้เล็งเห็นถึงโอกาสและความท้าทายของชุมชน รวมถึงศักยภาพและข้อจำกัดของเทศบาลอย่างรอบด้าน เพื่อให้ผู้สมัครกำหนดแผนพัฒนาท้องถิ่นที่ตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริงและมีประสิทธิภาพ

การศึกษากระบวนการการจัดการเชิงกลยุทธ์ช่วยให้เข้าใจถึงขั้นตอนทั้ง 4 ได้แก่ การวิเคราะห์สิ่งแวดล้อม การกำหนดพันธกิจและวิสัยทัศน์ การกำหนดกลยุทธ์ และการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ (Johnson et al., 2008 อ้างถึงใน กัณฑ์ฏภัทร์ ศุภะกุลสวัสดิ์, 2567: 377) ทำให้เกิดความมั่นคงในการพัฒนาและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

สำหรับผู้สมัครการศึกษาทฤษฎีการจัดการเชิงกลยุทธ์มีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่ง โดยการจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นการกำหนดทิศทางที่ชัดเจนของการบริหารงานในหน้าที่ ทำให้ประชาชนทราบถึงทิศทางของผู้สมัครได้ ช่วยให้ผู้สมัครมีวิสัยทัศน์ และคาดการณ์ปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น แล้วเปลี่ยนให้เป็นโอกาสได้ในอนาคต (สรรค์ชัย ไชยสกุลวงศ์, 2567: 38-49)

ทฤษฎีการตัดสินใจทางรัฐศาสตร์ (Political Decision-Making Theory)

เป็นกรอบแนวคิดที่สำคัญในการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง ซึ่งรวมถึงการตัดสินใจในการเลือกตั้งนายกเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี การเลือกตั้งเป็นกระบวนการทางการเมือง กิจกรรมที่แสดงถึงเจตนาของประชาชนที่ต้องการผู้นำมาดูแลท้องถิ่น (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2534: 201) การออกมาใช้สิทธิ์จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรรณรงค์ให้ประชาชนตัดสินใจใช้สิทธิ์เลือกตั้ง

ทฤษฎีการตัดสินใจในระดับบุคคล สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ด้าน ได้แก่ การรับรู้ ความพึงพอใจ และสถาบัน ในเรื่องของการรับรู้โดยทั่วไปบุคคลจะเลือกตัดสินใจผ่านข้อมูลที่มีอยู่ หรือตัดสินจากการมองเห็นผ่านภาพลวง หรือถูกจัดฉาก เรื่องความพึงพอใจมักมีการจัดลำดับทางเลือกเสมอ หลายครั้งมักคลาดเคลื่อนจากการตัดสินใจแบบหยาบ ๆ ความกลัวที่จะสูญเสีย สภาวะทางจิตใจ และการเชื่อมั่นในตนเองมากเกินไป ในขณะที่สถาบันนั้นมีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรม เนื่องจากองค์ประกอบคือ องค์กร กฎระเบียบ และบรรทัดฐาน (สินาด ตรีวรรณไชย, 2559: 10-14)

นอกจากนี้ การวิเคราะห์กระบวนการตัดสินใจในระดับท้องถิ่นยังสามารถช่วยให้เข้าใจถึงอุปสรรคที่ประชาชนอาจเผชิญในการเข้าร่วมการเลือกตั้ง เช่น การได้รับข้อมูลที่ไม่เพียงพอ หรือการมีทัศนคติด้านลบต่อผู้สมัคร (Fung, 2006 อ้างถึงใน พัชรภรณ์ เมธาจีรเวช, 2563: 10-14) ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจเป็นอุปสรรคต่อการตัดสินใจ หากได้รับการแก้ไขที่เหมาะสมจะสามารถกระตุ้นให้ประชาชนเลือกรับรู้ข่าวสารหรือข้อมูลทางการเมืองมากขึ้น และนำไปสู่การเข้าร่วมในการใช้สิทธิ์เลือกตั้งมากยิ่งขึ้น

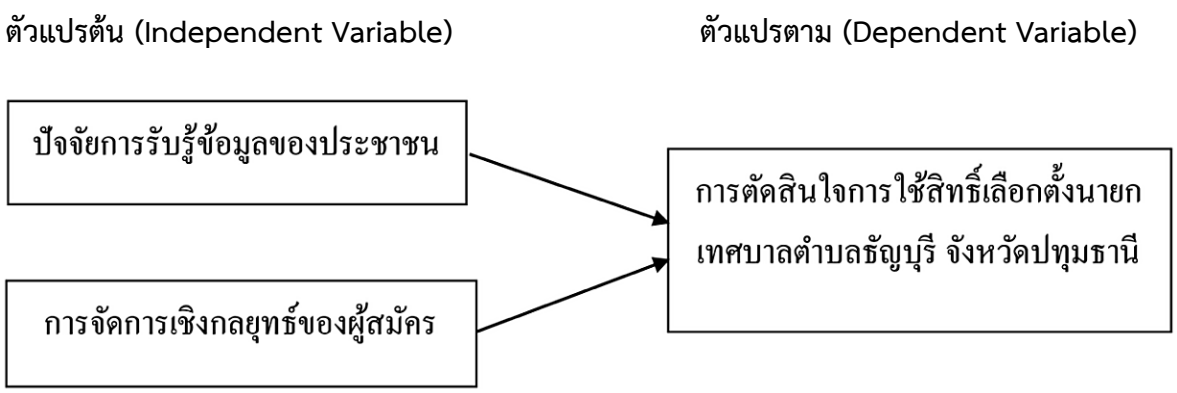
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คณากร คงประทีป (2562) ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยการนำเสนอของพรรคการเมืองและการรับรู้ของประชาชนผ่านสื่อออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการมองปี 2562 ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลของพรรคการเมืองผ่านสื่อออนไลน์มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมือง ร้อยละ 24.1

โดยพฤติกรรมการเปิดรับข้อมูลพรรคการเมืองผ่านสื่อออนไลน์ ด้านช่องทางการเปิดรับข้อมูลพรรคการเมือง ได้แก่ เฟซบุ๊ก ยูทูป เว็บไซต์ และ กูเกิล เสิร์ช มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองแตกต่างกัน ส่วน ทวิตเตอร์ อินสตาแกรม และไลน์ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองไม่แตกต่างกัน

พัชรภรณ์ เมธาจีรเวช (2563) ศึกษาวิจัยเรื่อง การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจออกมาเลือกตั้งของผู้มีสิทธิในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจออกไปเลือกตั้งด้านการตัดสินใจบนพื้นฐานจิตใต้สำนึกระดับมาก ได้แก่ ด้านการเลือกให้ความสนใจ ด้านการเลือกรับรู้และตีความหมาย ด้านการเลือกจดจำ มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง คือ ด้านการเลือกเปิดรับข่าวสาร การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจออกไปเลือกตั้งด้านความรอบคอบโดยอาศัยประสบการณ์ระดับมาก ได้แก่ ด้านการเลือกรับรู้และตีความหมาย ด้านการเลือกจดจำ มีความสัมพันธ์ระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการเลือกเปิดรับข่าวสาร และด้านการเลือกให้ความสนใจ การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจออกไปเลือกตั้งด้านความมุ่งหมายไปสู่เป้าหมายที่กำหนดระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการเลือกให้ความสนใจ ด้านการเลือกรับรู้และตีความหมาย ด้านการเลือกจดจำ มีความสัมพันธ์ระดับน้อยคือด้านการเลือกเปิดรับข่าวสาร

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิต่อการตัดสินใจการใช้สิทธิ์เลือกตั้งนายกเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมุ่งเน้นศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการรับรู้ข้อมูลและปัจจัยการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลของประชาชน ศึกษาครอบคลุม 6 ประเด็นหลัก ได้แก่ การรับรู้ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์ การรับรู้ข้อมูลจากสื่อป้ายโฆษณา การรับรู้ข้อมูลจากตัวแทนนักการเมืองท้องถิ่น การรับรู้ข้อมูลจากเพื่อนบ้านหรือคนรู้จัก การรับรู้จากการประชาสัมพันธ์ และการรับรู้จากการลงพื้นที่รณรงค์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นิธิศ จิตนิยม (2555) และ คณากร คงประทีป(2562) ปัจจัยการจัดการเชิงกลยุทธ์ของผู้สมัคร ศึกษาครอบคลุม 8 ประเด็นหลัก ได้แก่ การวางแผนกลยุทธ์ของผู้สมัคร การวิเคราะห์ปัญหาในชุมชนอย่างเป็นระบบ ความสามารถในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ ความสามารถในการบริหารจัดการ

ทีมงาน การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในนโยบาย ความชัดเจนของวิสัยทัศน์และพันธกิจ ความสามารถในการวัดผลและประเมินผลโครงการ และการวางแผนรับมือกับวิกฤติหรือปัญหาเฉพาะหน้า กุลเชษฐ์ มงคล (2555) และ คุณากร มากอเนก และคณะ (2565) และการตัดสินใจการใช้สิทธิ์เลือกตั้งในเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ศึกษาครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ การใช้เหตุผลพิจารณานโยบายก่อนตัดสินใจ การเลือกผู้สมัครที่ให้ประโยชน์สูงสุดต่อตนเองหรือครอบครัว การพิจารณาความสามารถของผู้สมัครมากกว่าพรรคการเมือง ความลังเลหรือสับสนก่อนตัดสินใจ อิทธิพลของข้อมูลข่าวสารต่อการตัดสินใจ ข้อจำกัดจากการรับรู้ข่าวสารไม่ครบถ้วน อิทธิพลจากบุคคลใกล้ชิดหรือครอบครัว และการตระหนักถึงหน้าที่ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2534) และ สินาด ตรีวรรณไชย (2559)

1.2 ขอบเขตด้านประชากรกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในเขตเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ข้อมูลจากคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ณ วันที่ 12 พฤษภาคม 2568 ได้ให้ข้อมูลไว้ว่า ประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในพื้นที่ดังกล่าวมีจำนวนทั้งสิ้น 50,608 คน (สยามรัฐ, 2568) ซึ่งจากการคำนวณด้วยสูตรสำเร็จของ Taro Yamane ได้ขนาดตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non – Probability Sampling) โดยใช้การสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling)

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ เน้นศึกษาผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้ง เช่น ระยะเวลาที่มีการหาเสียงการเลือกตั้ง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม โดยเป็นคำถามปลายปิด และปลายเปิด แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ส่วนที่ 2 ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลของประชาชน ส่วนที่ 3 ระดับปัจจัยการจัดการเชิงกลยุทธ์ของผู้สมัคร และส่วนที่ 4 การตัดสินใจการใช้สิทธิ์เลือกตั้งในเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ซึ่งส่วนที่ 2-4 ใช้มาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ ระดับน้อยที่สุด ถึง ระดับมากที่สุด

2.2 การทดสอบเครื่องมือ พบว่า ค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่า IOC = 0.922 ซึ่งผ่านเกณฑ์ที่กำหนด จึงถือว่าใช้ได้ ส่วนการตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) จากการนำแบบสอบถามไปแจกกับผู้ทดสอบจำนวน 30 ชุด ได้ค่าสัมประสิทธิ์ครอนบัคอัลฟา (Cronbach’s Alpha Coefficient) = 0.865 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.70 จึงถือได้ว่า แบบสอบถามนี้จึงถือว่ามีความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นสูง

3. การเก็บรวมรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Research) โดยการทบทวนแนว ความคิด ทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือ บทความ งานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง อินเทอร์เน็ต เอกสารทางหน่วยงานราชการ และกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อการสร้างกรอบแนวคิด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา ปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้ คือ ความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลของประชาชน สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ปัจจัยการจัดการเชิงกลยุทธ์ของผู้สมัคร สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการตัดสินใจการตัดสินใจการใช้สิทธิ์เลือกตั้งในเทศบาลตำบลธัญบุรี สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐานการวิจัย ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลของประชาชน และปัจจัยการจัดการเชิงกลยุทธ์ของผู้สมัคร มีอิทธิพลต่อการใช้สิทธิ์เลือกตั้งนายกเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี สถิติทดสอบสมมติฐานการวิจัย คือ สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิต่อการตัดสินใจการใช้สิทธิ์เลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 52.0 มีช่วงอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 33.5 มีการศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 43.5 ประกอบอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจจำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 37.0 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 39.0 ต่อมาผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบ่งตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ระดับปัจจัยการรับรู้ข้อมูลของประชาชน และระดับปัจจัยการจัดการเชิงกลยุทธ์ของผู้สมัคร

ส่วนนี้เป็นการนำเสนอระดับปัจจัยการรับรู้ข้อมูล ปัจจัยการจัดการเชิงกลยุทธ์ และการตัดสินใจใช้สิทธิ์เลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลธัญบุรี โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลของประชาชน	$\bar{x}$	(S.D.)	แปลผล
1) รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งจากสื่อสังคมออนไลน์	3.81	1.113	มาก
2) รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งจากสื่อป้ายโฆษณา	4.00	0.997	มาก
3) รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งจากตัวแทนนักการเมืองท้องถิ่น	3.57	1.214	มาก
4) รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งจากเพื่อนบ้านรู้จักกับนักการเมือง	3.32	1.284	ปานกลาง
5) รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งจากการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง	3.79	1.068	มาก
6) รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นจากการลงพื้นที่รณรงค์การเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	3.62	1.172	มาก
รวม	3.68	0.970	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลของประชาชน ในการใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งจากสื่อสังคมออนไลน์, รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งจากสื่อป้ายโฆษณา, รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งจากตัวแทนนักการเมืองท้องถิ่น, รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการ

เลือกตั้งจากการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้ง และรับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นจากการลงพื้นที่รณรงค์การเลือกตั้งขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ความคิดเห็นระดับปานกลาง ได้แก่ รับรู้ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งจากเพื่อนบ้านรู้จักกับนักการเมือง

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น ปัจจัยการจัดการเชิงกลยุทธ์ของผู้สมัครต่อการใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

ปัจจัยการจัดการเชิงกลยุทธ์ของผู้สมัคร	$\bar{x}$	(S.D.)	แปลผล
1. การวางแผนกลยุทธ์ของผู้สมัคร	3.71	1.037	มาก
2. การวิเคราะห์ปัญหาในชุมชนอย่างเป็นระบบ	3.79	1.063	มาก
3. ความสามารถในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์	3.91	1.029	มาก
4. ความสามารถในการบริหารจัดการทีมงาน	3.91	1.051	มาก
5. การมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบาย	3.90	1.066	มาก
6. ความชัดเจนของวิสัยทัศน์และพันธกิจ	4.00	1.012	มาก
7. ความสามารถในการวัดผลและประเมินผลโครงการ	3.84	1.055	มาก
8. การวางแผนรับมือกับวิกฤติหรือปัญหาเฉพาะหน้า	3.85	1.129	มาก
รวม	3.86	0.957	**มาก**

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยการจัดการเชิงกลยุทธ์ของผู้สมัคร ต่อการใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การวางแผนกลยุทธ์ของผู้สมัคร, การวิเคราะห์ปัญหาในชุมชนอย่างเป็นระบบ, ความสามารถในการสื่อสารและประชาสัมพันธ์, ความสามารถในการบริหารจัดการทีมงาน, การมีส่วนร่วมของประชาชนในนโยบาย, ความชัดเจนของวิสัยทัศน์และพันธกิจ, ความสามารถในการวัดผลและประเมินผลโครงการ และการวางแผนรับมือกับวิกฤติหรือปัญหาเฉพาะหน้า

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็น การตัดสินใจการใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

การตัดสินใจการใช้สิทธิ์เลือกตั้ง	$\bar{x}$	(S.D.)	แปลผล
1. ใช้เหตุผลในการพิจารณานโยบายของผู้สมัครก่อนตัดสินใจเลือกตั้ง	4.32	0.791	มากที่สุด
2. เลือกผู้สมัครที่ให้ประโยชน์สูงสุดกับชีวิตหรือครอบครัว	3.82	1.092	มาก
3. พิจารณาความสามารถของผู้สมัครมากกว่าพรรคการเมือง	4.31	0.848	มากที่สุด
4. เคยลังเลหรือสับสนก่อนตัดสินใจเลือกตั้ง	3.54	1.190	มาก
5. ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัครหรือพรรคการเมืองมีผลต่อการตัดสินใจของท่าน	4.10	0.991	มาก
6. การรับรู้ข่าวสารไม่ครบถ้วนทำให้ตัดสินใจแบบ “พอใจ” มากกว่า “ดีที่สุด”	3.94	0.990	มาก
7. การตัดสินใจได้รับอิทธิพลจากบุคคลใกล้ชิดหรือครอบครัว	3.38	1.327	ปานกลาง
8. การไปเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย	4.46	0.872	มากที่สุด
รวม	**3.98**	**0.718**	**มาก**

จากตารางที่ 3 พบว่า การตัดสินใจการต่อการใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับมากที่สุด ได้แก่ ใช้เหตุผลในการพิจารณานโยบายของผู้สมัครก่อนตัดสินใจเลือกตั้ง, พิจารณาความสามารถของผู้สมัครมากกว่า

พรรคการเมือง และการไปเลือกตั้งเป็นหน้าที่ของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก ได้แก่ เลือกผู้สมัครที่ให้ประโยชน์สูงสุดกับชีวิตหรือครอบครัว, เคยลังเลหรือสับสนก่อนตัดสินใจเลือกตั้ง, ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัครหรือพรรคการเมืองมีผลต่อการตัดสินใจของท่าน และการรับรู้ข่าวสารไม่ครบถ้วนทำให้ตัดสินใจแบบ“พอใจ” มากกว่า “ดีที่สุด” ระดับปานกลาง ได้แก่ การตัดสินใจได้รับอิทธิพลจากบุคคลใกล้ชิดหรือครอบครัว

อิทธิพลของปัจจัยการรับรู้ข้อมูลของประชาชน และปัจจัยการจัดการเชิงกลยุทธ์ของผู้สมัครที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้สิทธิเลือกตั้ง

ส่วนนี้เป็นการนำเสนอผลการทดสอบสมมติฐาน เพื่อหาอิทธิพลของปัจจัยการรับรู้ข้อมูลและปัจจัยการจัดการเชิงกลยุทธ์ ที่มีต่อการตัดสินใจใช้สิทธิ์เลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลธัญบุรี โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลของประชาชน และปัจจัยการจัดการเชิงกลยุทธ์ของผู้สมัครมีอิทธิพลต่อการใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี

ตัวแปร	B	SE	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	1.710	0.117		14.615	0.000
ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลของประชาชน	0.257	0.031	0.347	8.291	0.000*
ปัจจัยการจัดการเชิงกลยุทธ์ของผู้สมัคร	0.344	0.031	0.458	10.949	0.000*
R^2 = 0.499, F = 198.077, Sig of F = .000					

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลของประชาชน มีอิทธิพลต่อการใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี และปัจจัยการจัดการเชิงกลยุทธ์ของผู้สมัครมีอิทธิพลต่อการใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานีจึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิต่อการตัดสินใจการใช้สิทธิ์เลือกตั้งนายกเทศบาลตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังนี้

1. การรับรู้ข้อมูลและการจัดการเชิงกลยุทธ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลของประชาชนในการใช้สิทธิเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลธัญบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากประชาชนในปัจจุบันมีการตื่นตัวทางการเมืองประกอบกับการเข้าถึงเทคโนโลยีสื่อสารที่ทันสมัย โดยเฉพาะการรับรู้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์และป้ายโฆษณาหาเสียงที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการรับรู้ ของ (Gibson, 1979 อ้างถึงใน ระเบียบ สวนพันธุ์, 2560: 23) ที่อธิบายว่าระบบการรับรู้ของมนุษย์จะดึงข้อมูลที่มีความจำเป็นต่อการดำรงอยู่หรือมีความสนใจออกมาใช้ยิ่งผู้สมัครมีการกระตุ้นผ่านสื่อที่หลากหลาย ยิ่งทำให้ประชาชนเกิดการจดจำและรับรู้ข้อมูลได้ดียิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ (Johnson et al., 2008 อ้างถึงใน กัณฑ์ฏภัทร์ ศุภะกุลสวัสดิ์, 2567: 377) ที่กล่าวว่ากระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่ดีต้องเริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์สิ่งแวดล้อมไปจนถึงการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลของประชาชน และปัจจัยการจัดการเชิงกลยุทธ์ของผู้สมัคร มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจการใช้สิทธิ์เลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลธัญบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สามารถอภิปรายได้ ดังนี้

2.1 อิทธิพลของการรับรู้ข้อมูล: การที่ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องและรอบด้าน ย่อมส่งผลต่อความเชื่อมั่นในการตัดสินใจลงคะแนนเสียง ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยของ คณากร คงประทีป (2562) ที่พบว่า ปัจจัยการรับรู้ข้อมูลของพรรคการเมืองผ่านสื่อออนไลน์มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองในเขตกรุงเทพมหานคร และยังสอดคล้องกับบทความวิจัยของ พัชรภรณ์ เมธาจีรเวช (2563) ที่พบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองมีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจออกไปเลือกตั้งในระดับมาก โดยเฉพาะการเลือกรับรู้และตีความหมายข้อมูลที่มีผลต่อการตัดสินใจบนพื้นฐานของเหตุผล

2.2 อิทธิพลของการจัดการเชิงกลยุทธ์: การที่ผู้สมัครแสดงออกถึงภาวะผู้นำผ่านการบริหารจัดการทีมงานและการวางแผนแก้ปัญหาชุมชน เป็นปัจจัยสำคัญที่สร้างความศรัทธาให้กับผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คุณากร มากอเนก และคณะ (2565: 138-140) ที่ระบุว่า การจัดการเชิงกลยุทธ์ของผู้สมัครทั้งการกำหนดนโยบายและการนำกลยุทธ์ไปใช้จริง มีบทบาทสำคัญในการชี้นำการรับรู้และสร้างความแตกต่างเหนือคู่แข่ง ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อคะแนนนิยมและการตัดสินใจของประชาชน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจการใช้สิทธิ์เลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี ทำให้ได้องค์ความรู้ใหม่ในรูปแบบของ “การบูรณาการการสื่อสารและการบริหารสู่ชัยชนะในการเลือกตั้งท้องถิ่น” (Integrated Communication and Management for Local Election Success) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 2 ส่วน ที่ต้องขับเคลื่อนควบคู่กัน ดังนี้

1. การสร้างการรับรู้เชิงรุก (Proactive Perception Strategy): การสื่อสารทางการเมืองในปัจจุบันต้องเน้นการเข้าถึงประชาชนผ่านช่องทาง “สื่อสังคมออนไลน์” และ “ป้ายโฆษณา” เป็นหลัก เนื่องจากเป็นช่องทางที่ผลการวิจัยชี้ว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุดในการสร้างการรับรู้ เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความสนใจและติดตามข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง

2. การบริหารศรัทธาด้วยกลยุทธ์ (Strategic Trust Management): เพียงแค่การโฆษณาไม่เพียงพอ ผู้สมัครต้องแสดงให้เห็นถึง “ความชัดเจนของวิสัยทัศน์” และ “ความสามารถในการบริหารจัดการทีมงาน” ซึ่งเป็นปัจจัยด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ที่มีความสำคัญสูงสุด เพื่อสร้างความเชื่อมั่นว่าผู้สมัครมีความพร้อมในการนำนโยบายไปปฏิบัติจริง

สรุป ความสำเร็จในการเลือกตั้งนายกเทศมนตรีตำบลธัญบุรี ไม่ได้เกิดจากความนิยมส่วนบุคคลเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากกลไกการตัดสินใจที่ขับเคลื่อนด้วย “ข้อมูลข่าวสารที่เข้าถึงง่าย” ผสมผสานกับ “ความเชื่อมั่นในศักยภาพการบริหาร” ของผู้สมัคร ซึ่งถือเป็นแนวทางสำคัญสำหรับผู้สมัครและพรรคการเมืองท้องถิ่นในการวางแผนรณรงค์หาเสียงอย่างมีประสิทธิภาพในอนาคต

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เทศบาลควรที่จะต้องบูรณาการความร่วมมือระหว่างสื่อมวลชนท้องถิ่นและคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) เพื่อสร้างกลไกการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้น การส่งเสริมให้ประชาชนมีทักษะการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ผ่านการจัดอบรมเรื่องการตรวจสอบข้อเท็จจริงเพื่อลดผลกระทบจากข่าวลวง (Fake News) และการบิดเบือนข้อมูลในช่วงหาเสียง ควบคู่ไปกับ

การยกระดับความโปร่งใสของข้อมูล โดยจัดทำช่องทางสื่อสารที่เป็นทางการ เช่น เว็บไซต์หรือฐานข้อมูลออนไลน์ของเทศบาล เพื่อเผยแพร่ประวัติและนโยบายของผู้สมัครทุกคนอย่างละเอียด ถูกต้อง และเข้าใจง่าย ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนมีแหล่งข้อมูลอ้างอิงที่น่าเชื่อถือและเพียงพอต่อการตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีคุณภาพ

1.2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ เทศบาลและคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) ท้องถิ่น ควรที่จะต้องบูรณาการการทำงานร่วมกับเครือข่ายอาสาสมัครและภาคประชาสังคม เพื่อกระจายข้อมูลการเลือกตั้งและนโยบายเชิงรุกเข้าสู่ชุมชน โดยเน้นการเข้าถึงพื้นที่ห่างไกลให้ครอบคลุม ควบคู่ไปกับการจัดเวทีสาธารณะประชันวิสัยทัศน์ (Debate) เพื่อเปิดพื้นที่กลางให้ผู้สมัครได้นำเสนอนโยบายและตอบข้อซักถามของประชาชนโดยตรง ซึ่งแนวทางนี้จะช่วยลดข้อจำกัดของการสื่อสารทางเดียว ทำให้ประชาชนได้รับข้อมูลรอบด้านสำหรับเปรียบเทียบคุณสมบัติของผู้สมัคร และนำไปสู่การตัดสินใจอย่างมีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรที่จะต้องศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่ไปกับการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ทราบเกี่ยวกับประสบการณ์ตรงของประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้ง

2.2 ควรที่จะต้องขยายขอบเขตพื้นที่ในการศึกษา เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจการใช้สิทธิ์เลือกตั้งในเขตเทศบาลอื่นภายในจังหวัดเดียวกันได้

เอกสารอ้างอิง (References)

กุลเชษฐ์ มงคล. (2555). การจัดการเชิงกลยุทธ์. **MBA-KKU Journal.** 5(1): 137-140.

คณากร คงประทีป. (2562). **ปัจจัยการนำเสนอของพรรคการเมืองและการรับรู้ของประชาชนผ่านสื่อออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการมองปี 2562 ในเขตกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต. คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

คุณากร มากอเนก, อณัฐชา ภูวงษ์, อัญมณี ศรีปลาด, ปภัสรินทร์ อนันต์มณีชัย, ธารีรัตน์ สอนสุชล, Ying Peng และ Zhang Biguang. (2565). การจัดการเชิงกลยุทธ์. **วารสารเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์.** 5(2): 138-140.

จันทิมา แสงจันทร์ และคณะ. (2552). **ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมสุขภาพของบุคลากรสาธารณสุขอำเภอโพธิ์ประทับช้าง จังหวัดพิจิตร**. รายงานการศึกษารายวิชาการวิจัยทางสุขภาพ. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

นิธิศ จิตนิยม. (2555). **การรับรู้ข่าวสารทางการเมืองกับความคิดทางการเมืองของกลุ่มนักเรียนผู้เริ่มมีสิทธิเลือกตั้ง ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดกาญจนบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

กัณฑ์ฏภัทร์ ศุภะกุลสวัสดิ์. (2567). การจัดการเชิงกลยุทธ์ของธุรกิจโรงแรมในพื้นที่จังหวัดภูเก็ต. **T-VET Journal สถาบันการอาชีวศึกษาภาคเหนือ 3**. 8(16): 375-391.

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2534). **การเลือกตั้งกับการพัฒนาทางการเมือง. เอกสารการสอนชุดวิชาปัญหากับการพัฒนาทางการเมืองไทย หน่วยที่ 8-15.** นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พัชรภรณ์ เมธาจีรเวช. (2563). **การเปิดรับข่าวสารทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจออกมาเลือกตั้งของผู้มีสิทธิในเขตกรุงเทพมหานคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารเชิงกลยุทธ์. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ภควดี อนุญาหงษ์ และคณะ. (2567). การจัดการเชิงกลยุทธ์ในภาครัฐ: แนวทางสู่ความสำเร็จและการพัฒนาอย่างยั่งยืน. **วารสารการบริหารการจัดการและการพัฒนาที่ยั่งยืน.** 2(4): 757-766.

ระเบียบ สวนพันธุ์. (2560). **การรับรู้การบริหารความเสี่ยงของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.** วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สยามรัฐ. (2568). **เปิดผลคะแนนนายกเล็กธัญบุรี เฉือนคู่แข่ง 400 กว่าคะแนน**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://archive.siamrath.co.th/n/621170#:~:text=เปิดผลคะแนนนายกเล็กธัญบุรี. สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2569.

สรรค์ชัย ไชยสกุลวงศ์. (2567). การจัดการเชิงกลยุทธ์ในองค์กรสมัยใหม่. **วารสารบัณฑิตศึกษาชัยภูมิปริทรรศน์.** 2(3): 38-49.

สินาด ตรีวรรณไชย. (2559). **เศรษฐศาสตร์พฤติกรรมและนโยบายของเมือง.** สงขลา: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

แนวทางการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1

Academic Management Guidelines for Comprehensive Early Childhood Development under the Phichit Primary Educational Service Area Office 1

ปิยดา พัดแสง[1] จิติมา วรรณศรี[2]
Piyada Pudsang, Jitima Wannasri

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม และ 2) ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมผสานวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 155 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิจัยเชิงคุณภาพดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 3 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) สภาพการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา มีระดับการพัฒนามากที่สุด รองลงมา คือ การนิเทศการศึกษา

2) แนวทางการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม มีจำนวน 7 แนวทาง ได้แก่ การวางแผนงานด้านวิชาการ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา การวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอน การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา และการนิเทศการศึกษา

คำสำคัญ (Keywords) : แนวทาง; การบริหารงานวิชาการ; พัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the current state of academic management promoting holistic early childhood development, and 2) investigate guidelines for academic administration that support holistic development in early childhood under Phichit Primary Educational Service Area Office 1. This study employed a mixed-methods research design. For the quantitative phase, data were collected via questionnaires from a sample of 155 participants and analyzed using percentage, mean, and standard deviation. The

Received: 2026-03-10 Revised: 2026-04-01 Accepted: 2026-04-05

[1] นักศึกษาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร Educational Administration, Faculty of Education, Naresuan University. E-mail: piyadapu67@nu.ac.th

[2] อาจารย์ประจำ บัณฑิตวิทยาลัย คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร Faculty member, Graduate School, Faculty of Education, Naresuan University,Thailand. E-mail: jitimaw@nu.ac.th

qualitative phase involved in-depth interviews with 3 key informants, with data analyzed through content analysis.

The findings revealed as below

1) Regarding the academic management state for holistic early childhood development, the development of educational quality assurance systems was implemented at the highest level, followed by educational supervision.

2) The proposed guidelines for academic management, promoting the holistic development in early childhood encompass 7 key dimensions (1) academic planning, (2) school curriculum development, (3) instructional management, (4) measurement, evaluation, and credit transfer, (5) educational research for quality enhancement, (6) development of educational quality assurance systems, and (7) educational supervision.

Keywords: Guidelines; Academic Administration; Holistic Early Childhood Development

บทนำ (Introduction)

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยนโยบายการศึกษาของประเทศไทยมุ่งเน้นให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาอย่างเป็นองค์รวมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ผ่านการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ การบริหารงานวิชาการเป็นการขับเคลื่อนคุณภาพการจัดการเรียนรู้ ตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตร การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การวัดและประเมินพัฒนาการ การนิเทศ และการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

การจัดการศึกษาปฐมวัยมีหลักการสำคัญในการให้สังคมชุมชน มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและกระจายอำนาจการศึกษาลงไปยังท้องถิ่นโดยตรงโดยเฉพาะสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยซึ่งเป็นผู้จัดการศึกษาในระดับนี้ ดังนั้นเพื่อให้ผลผลิตทางการศึกษาปฐมวัยมีคุณภาพตามมาตรฐานคุณลักษณะที่พึงประสงค์และสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และสังคม จำเป็นต้องมีระบบการกำกับติดตามประเมินและรายงานที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทุกกลุ่มทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาเห็นความก้าวหน้าปัญหาอุปสรรคตลอดจนการให้ความร่วมมือ ช่วยเหลือส่งเสริม สนับสนุน วางแผนและดำเนินงานการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพอย่างแท้จริงการกำกับ ติดตาม ประเมิน และรายงานผลการจัดการศึกษาปฐมวัย เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษา กระบวนการนิเทศ และระบบการประกันคุณภาพการศึกษา ที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัย สร้างความมั่นใจให้ผู้เกี่ยวข้อง โดยต้องมีการดำเนินการที่เป็นระบบเครือข่ายครอบคลุมทั้งหน่วยงานภายในและภายนอก ในรูปแบบของคณะกรรมการที่มาจากบุคคลทุกระดับและทุกอาชีพ การกำกับ ติดตามและประเมิน ต้องมีการรายงานผลจากทุกระดับให้ทุกฝ่าย รวมทั้งประชาชนทั่วไปทราบ เพื่อนำข้อมูลจากรายงานผลมาจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา หลักสูตรปฐมวัยของสถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 48)

จากการศึกษารายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 มีสถานศึกษาที่จัดการศึกษาปฐมวัยจำนวน 127 แห่ง ได้นำข้อมูลที่ศึกษา

มาเพื่อประกอบการทำวิจัย เนื่องจากได้ทราบถึงปัญหาของการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยที่ยังไม่มีการแก้ไขในการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย และผู้บริหารสถานศึกษายังไม่เห็นความสำคัญในการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยเท่าที่ควร และต้องการให้บุคคลอื่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย และขาดแคลนครูปฐมวัยที่มีความเชี่ยวชาญในด้านนี้ ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1, 2567)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปกำหนดเป็นแนวการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัย สนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษา มีแนวทางการบริหารงานวิชาการที่เหมาะสมสอดคล้องในการพัฒนาตนเองและเอื้อต่อการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดต่อการพัฒนาและยกระดับคุณภาพของการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม
2. ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ผู้วิจัยได้ศึกษาการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม โดยการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และสาระสำคัญที่เกี่ยวข้อง ตามแนวคิดของจิติมา วรรณศรี (2557) กระทรวงศึกษาธิการ (2561) ยุทธนา เกื้อกูล (2560) อธิวัฒน์ พันธ์รัตน์ (2562) ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) กมล ภู่ประเสริฐ (2547) สถิรพร เชาวน์ชัย (2567) นำมาสังเคราะห์องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาได้ขอบเขตเนื้อหา 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

เชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ที่จัดการเรียนระดับชั้นปฐมวัย ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 99 คน ครูผู้สอนระดับปฐมวัย จำนวน 156 คน รวมทั้งสิ้น 255 คน คน (ข้อมูลสารสนเทศข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาจากระบบบริหารทรัพยากรบุคคล (HRMS.OBEC) กลุ่มบริหารงานบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่1 ได้แก่ โรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัย ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 57 คน ครูปฐมวัย จำนวน 98 คน รวมทั้งหมด 155 คน ได้มาโดยการเลือกเกณฑ์การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางของ Krejcie และ Morgan (สถิรพร เชาวน์ชัย, 2561: 62) และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) (Koul, 1984: 108 อ้างถึงใน สมชาย วรกิจเกษมสกุล, 2554: 161)

เชิงคุณภาพ

กลุ่มเป้าหมายตามวัตถุประสงค์การวิจัยระยะที่ 2 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในด้านการศึกษาปฐมวัยหรืออนุบาลศึกษา มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกขึ้นไป มีประสบการณ์การทำงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน 2) ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการบริหารสถานศึกษา มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปมีประสบการณ์การทำงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี และมีตำแหน่งวิทยฐานะชำนาญการพิเศษ จำนวน 1 คน และ 3) ครูผู้สอนระดับปฐมวัย ที่มีความรู้ ความสามารถ มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป มีประสบการณ์การทำงานไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 1 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 3 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนที่จัดการเรียนระดับชั้นปฐมวัย จำนวน 127 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

เดือนตุลาคม 2568 ถึง กุมภาพันธ์ 2569

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี ดังนี้

เชิงปริมาณ

2.1 แบบสอบถามเพื่อประเมินสภาพการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ และมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-Coefficient) ของคอนบัค (Cronbach) อยู่ที่ระดับ 0.967 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ในสถานศึกษา วุฒิการศึกษาสูงสุด และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม ประกอบด้วย 7 ด้าน ข้อคำถาม 35 ข้อ ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ จำนวน 5 ข้อ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา จำนวน 5 ข้อ ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา จำนวน 5 ข้อ ด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอน จำนวน 5 ข้อ ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา จำนวน 5 ข้อ ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 5 ข้อ และด้านการนิเทศการศึกษา จำนวน 5 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2) กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยเลือกตัวแปรที่มีความถี่ 4 ขึ้นไป มาใช้ประกอบการวิจัย 7 ด้าน ดังนี้ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา

3) กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม สร้างแบบสอบถาม

4) สร้างแบบสอบถามฉบับร่างนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะและข้อคำถาม

6) ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะกับข้อคำถาม และหาค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำคะแนนความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะกับข้อคำถามที่ได้จากการลงความเห็นจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 คน มาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะกับข้อคำถาม (IOC) ของแบบสอบถาม เรื่อง การบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 ผลการหาค่า IOC ของแบบสอบถาม ได้ข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ได้ รวมทั้งสิ้น 35 ข้อ ได้ค่า IOC เท่ากับ 1 ทุกข้อ

7) นำเสนอแบบสอบถามปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทดลองใช้ (try-out) กับผู้บริหารและครูของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha-coeffient) ของคอนบัค (Cronbach) พบว่าอยู่ที่ ระดับ 0.967

8) นำข้อมูลการทดลองมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ แล้วนำไปเสนออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้ง เพื่อจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

เชิงคุณภาพ

2.2 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อ-นามสกุล ตำแหน่ง สถานที่ทำงาน โทรศัพท์ วัน เดือน ปี ที่ให้สัมภาษณ์ สถานที่สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม จำนวน 7 ด้าน 7 ข้อ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ศึกษาเอกสาร หลักการสัมภาษณ์ การสร้างคำถาม เพื่อนำมาเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมขอบเขตเนื้อหาตามที่กำหนด

2) สร้างคำถามในการสัมภาษณ์ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ เรื่อง การบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 โดยนำรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยและสร้างข้อคำถามให้ครอบคลุมการศึกษาในขั้นตอนที่ 1

3) นำแบบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

4) จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์ และเตรียมนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 แบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลตามรายละเอียด ดังต่อไปนี้

3.1.1 ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ถึงผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

3.1.2 ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมกับแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังสถานศึกษาแต่ละแห่ง จำนวน 155 คน ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษาและครูปฐมวัย

3.1.3 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนและตรวจสอบความถูกต้องโดยดำเนินการระหว่างเดือนตุลาคม-ธันวาคม 2568 ซึ่งได้แบบสอบถามกลับมาคิดเป็นร้อยละ 100

3.2 แบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์อาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูปฐมวัย เพื่อระดมความคิดเห็นในการหาแนวทางโดยดำเนินการ ดังนี้

3.2.1 ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้บริหารสถานศึกษา และครูปฐมวัย

3.2.2 ผู้วิจัยนำส่งหนังสือพร้อมทั้งแบบสัมภาษณ์ถึงผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 3 คน ด้วยตนเอง จากนั้นประสานเรื่องกำหนดวัน เวลา สถานที่ ในการสัมภาษณ์

3.2.3 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ตามแนวประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์ตามกำหนดการสัมภาษณ์ด้วยวิธีการจดบันทึก ผู้วิจัยมีวิธีการจัดเก็บและรักษาความลับของข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยก่อนการสัมภาษณ์ผู้วิจัยแจ้งให้ผู้ทรงคุณวุฒิทราบถึงวัตถุประสงค์ ขั้นตอน และเงื่อนไขการเก็บข้อมูล รวมถึง มีการลงลายมือชื่อ หากมีข้อมูลไม่ครบถ้วนผู้วิจัยขออนุญาตสัมภาษณ์เพิ่มเติม และขอบคุณที่ให้ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลตามระเบียบวิธีทางสถิติ ดังนี้

4.1. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ทั้งรายด้านและภาพรวม พร้อมกำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยเป็น 5 ระดับ

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยเริ่มจากการถอดเทปคำสัมภาษณ์ การจัดหมวดหมู่ข้อมูล (Coding) การสร้างประเด็นหลัก (Themes) และการสังเคราะห์ข้อมูลเชื่อมโยงกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1

ข้อ	สภาพการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม สังกัด สพป.พิจิตร 1	ผู้บริหารและครูปฐมวัย (n=155)		ระดับการปฏิบัติงาน	อันดับที่
		$\bar{x}$	S.D.		
1	การวางแผนงานด้านวิชาการ	4.54	0.51	มากที่สุด	6
2	การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.55	0.52	มากที่สุด	5
3	การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา	4.56	0.48	มากที่สุด	4
4	การวัดผล ประเมินผล และการเทียบโอน	4.57	0.49	มากที่สุด	3
5	การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.52	0.51	มากที่สุด	7
6	การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา	4.59	0.47	มากที่สุด	1
7	การนิเทศการศึกษา	4.58	0.47	มากที่สุด	2
	รวม	**4.56**	**0.49**	**มากที่สุด**	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ในภาพรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.56) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.59) รองลงมา ได้แก่ การนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.58) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.52)

2. ผลการศึกษาการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม ประกอบด้วย 7 ด้าน ดังนี้

2.1 การวางแผนงานด้านวิชาการ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการกำหนดเป้าหมายทางวิชาการระดับปฐมวัยยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยไม่เร่งรัดด้านวิชาการ แต่เน้นการสร้างทักษะชีวิต ทักษะสมองเพื่อการจัดการตนเอง (EF) และความสุขในการเรียนรู้ วิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ควรเน้นการเรียนรู้ผ่านการเล่น (Play-based Learning) และการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยบูรณาการกิจกรรมจากชีวิตจริงและโครงงาน (Project Approach) ใช้สื่อและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ พร้อมทั้งบริหารจัดการด้วยกระบวนการ PDCA และประเมินจากการสังเกตพฤติกรรมและร่องรอยการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพงานวิชาการ

2.2 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครูปฐมวัยต้องมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เริ่มจากการวิเคราะห์บริบทของชุมชน วิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความต้องการของเด็กและผู้ปกครอง เพื่อนำมาบูรณาการออกแบบเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงของเด็ก ส่งเสริมให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน หลักสูตรสถานศึกษาต้องมุ่งเน้น การจัดประสบการณ์ตรงผ่านการลงมือปฏิบัติ (Active Learning) โดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และทักษะการดำรงชีวิตในทุกกิจกรรม รวมทั้งเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้

2.3 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา พบว่า การวัดและประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยเป็นการประเมินเพื่อพัฒนา ดำเนินควบคู่กับกิจกรรมการเรียนรู้และกิจวัตรประจำวัน โดยเน้นการสังเกตการ

บันทึกพฤติกรรม และการรวบรวมร่องรอยการเรียนรู้สถานการณ์จริง แทนการใช้แบบทดสอบ เพื่อสะท้อนพัฒนาการที่แท้จริงของเด็กอย่างเป็นองค์รวม ใช้วิธีการและเครื่องมือการประเมินที่หลากหลาย และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ในการประเมินพัฒนาการของเด็ก นำผลการประเมินไปใช้ปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายบุคคล และวิเคราะห์เพื่อปรับกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน วิธีการสอน และสื่อการเรียนรู้ ให้เหมาะกับวัยควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก เพื่อส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

2.4 การวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอน พบว่า สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกระบวนการวัดและประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยเปิดโอกาสให้ร่วมให้ข้อมูลพฤติกรรมเด็กจากบริบทที่บ้านใช้เกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และสอดคล้องกับหลักสูตร เพื่อให้การประเมินสะท้อนพัฒนาการของเด็กอย่างรอบด้านตามวัย ควรพัฒนาระบบการสื่อสาร และรายงานผลการประเมิน ที่หลากหลาย ชัดเจน และเข้าถึงได้ง่าย ทั้งในรูปแบบเอกสาร และดิจิทัล และอ้างอิงจากร่องรอยการเรียนรู้ เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนในการพัฒนาเด็กอย่างสอดคล้องกัน

2.5 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า การวิจัยของครูปฐมวัย ควรเริ่มจากปัญหา และพัฒนาการของเด็กอย่างแท้จริง เลือกประเด็นวิจัยจากสภาพจริง ของเด็กในห้องเรียน โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นเครื่องมือในการพัฒนา เพื่อให้ผลการวิจัย สะท้อนสภาพจริง สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาและส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้อย่าง ตรงจุด ผลการวิจัยควรถูกนำมาใช้เป็นสื่อกลางในการสร้างความร่วมมือระหว่างครู ผู้บริหาร และผู้ปกครอง ผ่านการสื่อสารที่เข้าใจง่ายและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบ PLC เพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย

2.6 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา ควรยึดพัฒนาการเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยกำหนดมาตรฐาน ตัวชี้วัด และแผนพัฒนาที่สะท้อนคุณภาพเด็กแบบองค์รวมใช้ข้อมูลจริงจากห้องเรียนและร่องรอยพัฒนาการเด็กเป็นหลักฐานสำคัญในการประเมินคุณภาพ ระบบประกันคุณภาพควรดำเนินงานตามวงจร PDCA อย่างมีส่วนร่วม ใช้การนิเทศภายในและการประเมินตนเอง (SAR) เพื่อวิเคราะห์ผลและนำไปปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง พร้อมสื่อสารผลการดำเนินงานให้ครู ผู้ปกครอง และชุมชนรับทราบเพื่อสร้างความเชื่อมั่นและร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2.7 การนิเทศการศึกษา พบว่า การนิเทศการศึกษาควรเปลี่ยนบทบาทจากการตรวจสอบ เป็นการนิเทศเชิงกัลยาณมิตร (Coaching and Mentoring) โดยเน้นการรับฟัง การให้คำปรึกษา และการสะท้อนคิดอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสร้างความไว้วางใจ และแรงบันดาลใจให้ครูปฐมวัย พัฒนาการจัดการเรียนรู้ ด้วยความตั้งใจ เต็มใจ และภาคภูมิใจในวิชาชีพ ผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจ ผ่านการสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพ การจัดกิจกรรม PLC การจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสม และการยกย่องเชิดชู ผลงานครูผ่านช่องทางต่าง ๆ เพื่อสร้างความภาคภูมิใจในวิชาชีพ เสริมสร้างขวัญกำลังใจ ความผูกพันต่อองค์กร และความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลการวิจัย ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาได้ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ทั้ง 7 ด้าน ในภาพรวมมีการปฏิบัติงานอยู่ใน

ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สถานศึกษามีการดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยยึดตามมาตรฐานการศึกษาของชาติและมาตรฐานการศึกษาปฐมวัยเป็นแนวทางในการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียน มีการวางแผน ดำเนินการ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องผ่านกระบวนการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ส่งผลให้การบริหารงานวิชาการมีทิศทางที่ชัดเจนและสามารถพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนยังให้ความสำคัญกับการจัดทำเอกสารหลักฐานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) เป็นประจำทุกปีการศึกษา นำผลการประเมินมาปรับปรุงและพัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย ส่งผลให้การดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพการศึกษา มีประสิทธิภาพและส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ วชิระ พลพิทักษ์ (2566: 252) ที่กล่าวว่า ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ โรงเรียนได้จัดงบประมาณในการดำเนินการตามความจำเป็นและเหมาะสม ครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมกันจัดทำคู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน กระบวนการ ได้แก่ การประชุมปฏิบัติการ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สู่คุณภาพผู้เรียน การนิเทศกำกับติดตาม และ ผลผลิต ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจและความสามารถของกลุ่มเป้าหมายในการปฏิบัติงานประกันคุณภาพภายในแบบมีส่วนร่วม ความพึงพอใจในการดำเนินงานตามระบบ และผลการประเมินคุณภาพภายนอก และผลการใช้ระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม พบว่า กลุ่มเป้าหมาย มีความรู้ความเข้าใจ และมีความสามารถในการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในแบบมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก ความพึงพอใจของกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินงานตามระบบ อยู่ระดับมากที่สุด และโรงเรียนผ่านการประเมินภายนอกรอบที่ 4 ในปี 2564 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการสนับสนุนของหน่วยงานด้านการทำวิจัย ครูและผู้บริหาร ต้องปรับมุมมองใหม่ ว่าการวิจัยคือชีวิตประจำวันของเรา และเรามีความสุขกับการได้ทำงานวิจัยในทุก ๆ วัน เพราะงานวิจัยเป็นส่วนหนึ่งในงานประจำของเราโดย เฉพาะการนำวิจัยไปปรับใช้ในการทำงาน และสามารถทำให้ผู้วิจัยนำไปพัฒนางานของตนเองได้อย่างเป็นระบบและเกิดประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของอุดมพร ทองคำ (2556: 61-62) ศึกษาการวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู โรงเรียนส่องดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23 อยู่ในระดับพอใช้ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการทำวิจัยในชั้นเรียนตั้งแต่การกำหนดปัญหาการวิจัยการตั้งสมมติฐานการออกแบบการวิจัยตลอดจนการสร้างเครื่องมือหรือนวัตกรรม ครูมีปัญหาในการเขียนรายงานวิจัยในชั้นเรียนโดยเฉพาะการเขียนรายงานการวิจัยในชั้นเรียนแบบเป็นทางการเนื่องจากต้องใช้เวลามากและขาดผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความสมบูรณ์และ ความถูกต้องของงานวิจัย

2. จากผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 มีดังนี้

2.1 การวางแผนงานวิชาการ พบว่า ผู้บริหารสถาณศึกษาต้องกำหนดเป้าหมายทางวิชาการต้องยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง มุ่งพัฒนาการแบบองค์รวมทั้ง 4 ด้าน (ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา) สอดคล้องกับพัฒนาการตามวัย และบริบทของเด็ก ครอบครัว และชุมชน โดยไม่เร่งรัดด้านวิชาการ แต่เน้นการสร้างทักษะชีวิต ทักษะสมองเพื่อการจัดการตนเอง (EF) และมีความสุขในการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาคุณภาพ

งานวิชาการ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและสนับสนุนการวางแผนงานวิชาการให้ครูสามารถจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน ตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตร การออกแบบการจัดประสบการณ์ การเลือกใช้สื่อ การวัดและประเมินพัฒนาการ และการนิเทศติดตาม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ระวีวรรณ ทิพยานนท์ (2562) ที่กล่าวว่าการบริหารวิชาการโรงเรียนปฐมวัยมีความสำคัญและจำเป็นต่อการเสริมสร้างทักษะสมอง โดยในการพัฒนา ความรู้ ความสามารถ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ ให้เกิดขึ้นแก่นักเรียนต้องนำกระบวนการบริหารมาใช้ในการดำเนินการอย่างเกี่ยวเนื่องสอดคล้องกันทั้งระบบ เริ่มตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตร เพื่อกำหนดจุดมุ่งหมาย และวางแผนแนวทางการปฏิบัตินำมาสู่การออกแบบการจัดประการณ์การเรียนรู้ การพัฒนาและเลือกใช้สื่อให้ตอบสนองตามจุดมุ่งหมาย การวัดและประเมินพัฒนาการเพื่อสำรวจตรวจสอบผลที่เกิดขึ้นแก่นักเรียน และควรพัฒนา ปรับปรุงในด้านใด รวมไปถึงการนิเทศเพื่อพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ ความสามารถในการจัดกิจกรรมให้นักเรียน เกิดคุณลักษณะตามที่กำหนดจุดมุ่งหมายในหลักสูตร

2.2 การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครูปฐมวัย ต้องเริ่มจากการวิเคราะห์บริบทของชุมชน วิถีชีวิต วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ความต้องการของเด็กและผู้ปกครอง เพื่อนำมาบูรณาการออกแบบเป็นหน่วยการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงของเด็ก ส่งเสริมให้เด็กเกิดความภาคภูมิใจในท้องถิ่นและสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน หลักสูตรสถานศึกษา มุ่งเน้นการจัดประสบการณ์ตรงผ่านการลงมือปฏิบัติ (Active Learning) โดยสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม และทักษะการดำรงชีวิต รวมทั้งเปิดโอกาสให้ชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ และประเมินผลจากความสามารถของเด็ก ในการนำทักษะไปใช้จริงและพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษายึดบริบทเป็นฐาน การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการร่วมออกแบบและประเมินหลักสูตร เป็นสิ่งสำคัญในการทำให้หลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน การนำหลักสูตรไปใช้ และนำมาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาริน ชัยวงค์ (2562) ที่กล่าวว่า สถานศึกษาควรมีการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา โดยร่วมประสานกับบุคลากรทุกฝ่าย เพื่อกำหนดวิสัยทัศน์ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ตลอดจนสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรของสถานศึกษาและร่วมกันการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดทำแผนพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย โดยการกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา มีแผนการนิเทศ กำกับ ติดตามการนำหลักสูตรไปใช้อย่างเป็นระบบ และ มีระบบการปรับปรุงพัฒนาผลการนำหลักสูตรไปใช้

2.3 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา พบว่า การวัดและประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยเป็นการประเมินเพื่อพัฒนา ดำเนินควบคู่กับกิจกรรมการเรียนรู้และกิจวัตรประจำวัน โดยเน้นการสังเกตการบันทึกพฤติกรรม และการรวบรวมร่องรอยการเรียนรู้ ใบงาน แทนการใช้แบบทดสอบ เพื่อสะท้อนพัฒนาการที่แท้จริงของเด็กอย่างรอบด้านทั้ง 4 ด้าน ใช้วิธีการและเครื่องมือการประเมินที่หลากหลาย และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ผลการประเมิน นำไปใช้ปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้รายบุคคล นำข้อมูลจากการประเมินไปวิเคราะห์เพื่อปรับกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน วิธีการสอน และสื่อการเรียนรู้ ให้เหมาะกับวัยและความแตกต่างระหว่างบุคคลของเด็ก เพื่อส่งเสริมให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การประเมินพัฒนาการในระดับปฐมวัยต้องสอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของเด็ก เน้นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ตรงและการปฏิบัติจริง จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการประเมินที่หลากหลายและยืดหยุ่น

เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สะท้อนศักยภาพของเด็กแต่ละบุคคล การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองช่วยเสริมความต่อเนื่องของข้อมูลพัฒนาการระหว่างบ้านและสถานศึกษา ส่งผลให้การวางแผนและปรับปรุงการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภนิดา อินทร์สุข (2565: 49-62) ที่กล่าวว่า การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยประกาศใช้ อย่างถูกต้อง การจัดอบรมปฏิบัติการ การจัดทำแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ปฐมวัยการสร้างหรือปรับปรุงแผนการจัดประสบการณ์การศึกษาปฐมวัย การจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้ความเข้าใจกับพ่อแม่ ผู้ปกครอง การจัดสภาพแวดล้อม สื่อ และแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมพัฒนาการภายในสถานศึกษาให้เป็นระบบ ใช้สื่อเทคโนโลยีนวัตกรรมและกิจกรรมที่หลากหลาย การวัดและประเมินผลที่เหมาะสมเป็นที่ยอมรับและสร้างความเข้าใจในหัวข้อของการประเมินร่วมกัน

2.4 การวัดผล ประเมินผลและการเทียบโอน พบว่า สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในกระบวนการวัดและประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย โดยเปิดโอกาสให้ร่วมให้ข้อมูลพฤติกรรมเด็กจากบริบทที่บ้าน ใช้เกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และสอดคล้องกับหลักสูตร เพื่อให้การประเมินสะท้อนพัฒนาการของเด็กอย่างรอบด้านตามวัย พัฒนาระบบการสื่อสาร และรายงานผลการประเมิน ที่หลากหลาย ชัดเจน และเข้าถึงได้ง่าย ทั้งในรูปแบบเอกสาร และดิจิทัล เพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนในการพัฒนาเด็กอย่างสอดคล้องกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลจากหลายบริบทเพื่อให้เกิดความถูกต้องและครอบคลุม เนื่องจากพฤติกรรมและการเรียนรู้ของเด็กมีความแตกต่างกันในแต่ละสภาพแวดล้อม การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจึงช่วยเติมเต็มข้อมูลเชิงลึกและเพิ่มความต่อเนื่องของการพัฒนา และส่งเสริมการนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ คำแปลง บุ่งอุทุม (2564: 8) พบว่า การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยเป็นกระบวนการต่อเนื่องที่ใช้ในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการทุกด้านและการเรียนรู้ของเด็ก โดยใช้วิธีการที่เหมาะสม เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมปกติในแต่ละวัน และนำผลการประเมินไปใช้พัฒนาเด็กได้อย่างเต็มศักยภาพ

2.5 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา พบว่า การวิจัยของครูปฐมวัย ควรเริ่มจากปัญหา และพัฒนาการจริงในชีวิตประจำวันของเด็ก เลือกประเด็นวิจัยจากสภาพจริง ของเด็กในห้องเรียน โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการเป็นเครื่องมือในการพัฒนา เพื่อให้ผลการวิจัย สะท้อนสภาพจริง สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาและส่งเสริมพัฒนาการเด็กได้อย่างตรงจุด ผลการวิจัยควรถูกนำมาใช้เป็นสื่อกลางในการสร้างความร่วมมือระหว่างครู ผู้บริหาร และผู้ปกครอง ผ่านการสื่อสารที่เข้าใจง่ายและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในรูปแบบ PLC เพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การวิจัยในชั้นเรียนที่ยึดสภาพจริงเป็นฐานจะช่วยให้ครูมองเห็นปัญหาและสามารถพัฒนาการจัดการเรียนรู้ได้อย่างตรงประเด็น การสร้างแรงจูงใจและการสนับสนุนจากผู้บริหาร รวมถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่าน PLC ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ครูสามารถดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นริสรา พึ่งโพธิ์สภ (2563: 100-122) ที่กล่าวว่า การทำงานวิจัยที่เป็นเลิศของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ คุณลักษณะ ความหมาย และปัจจัยความสำเร็จ พบว่าความสำเร็จของการทำวิจัยเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ 3 เรื่อง ได้แก่ แรงจูงใจในการทำวิจัย แรงจูงใจในการเขียนงานวิจัย และแรงจูงใจในการสอน

2.6 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา พบว่า การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาควรยึดพัฒนาการเด็กเป็นศูนย์กลาง โดยกำหนดมาตรฐาน ตัวชี้วัด และแผนพัฒนาที่สะท้อนคุณภาพเด็กแบบองค์รวม ใช้ข้อมูลจริงจากห้องเรียนและร่องรอยพัฒนาการเด็กเป็นหลักฐานสำคัญในการประเมิน

คุณภาพ ระบบประกันคุณภาพควรดำเนินงานตามวงจร PDCA ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ระบบประกันคุณภาพที่ยึดข้อมูลเชิงประจักษ์จากพัฒนาการเด็ก ช่วยให้การประเมินมีความสอดคล้องกับสภาพจริงและสามารถสะท้อนคุณภาพการจัดการศึกษาได้อย่างแท้จริง การดำเนินงานตามวงจร PDCA ส่งเสริมให้สถานศึกษามีการวางแผน ดำเนินการ ตรวจสอบ และปรับปรุงพัฒนา สอดคล้องกับงานวิจัยของ พลวัฒน์ สุวรรณรินทร์ (2568: 299-314) ที่กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพโดยผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินการตามแผน การกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล และการปรับปรุงพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ

2.7 การนิเทศการศึกษา พบว่า การนิเทศการศึกษาควรเปลี่ยนบทบาทจากการตรวจสอบ เป็นการนิเทศเชิงกัลยาณมิตร (Coaching and Mentoring) โดยเน้นการรับฟัง การให้คำปรึกษา และการสะท้อนคิดอย่างสร้างสรรค์ เพื่อสร้างความไว้วางใจ และแรงบันดาลใจให้ครูปฐมวัย พัฒนาการจัดการเรียนรู้ ด้วยความตั้งใจ เต็มใจ ภาคภูมิใจในวิชาชีพ และความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การนิเทศในลักษณะสนับสนุนและพัฒนาวิชาชีพช่วยลดความกดดัน และสร้างบรรยากาศเชิงบวกในการทำงาน ส่งผลให้ครูเปิดรับการพัฒนาและปรับปรุง กระบวนการสะท้อนคิดร่วมกันช่วยให้ครูเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นิเทศและครูยังเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลักคะณา เสโนฤทธิ์ (2566) ที่กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนคุณภาพ การศึกษาปฐมวัยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่มุ่งเน้นคุณภาพของเด็กปฐมวัย โดยมีกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน อย่างเป็นระบบต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัย ให้เกิดประสิทธิผลครอบคลุม พัฒนาการสมวัยทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์จิตใจ ด้านสังคม ด้านสติปัญญา ตามที่สถานศึกษากำหนดและ สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษา เพื่อยกระดับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

งานวิจัยที่ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตรเขต 1 พบว่า ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูปฐมวัยอย่างเป็นระบบ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยสามารถสังเคราะห์เป็น องค์ประกอบเชิงระบบ (System Approach) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม โดยแบ่งออกเป็น 3 องค์ประกอบหลัก ดังนี้ 1) ปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครอง รวมทั้ง การนำแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) มาใช้ในการพัฒนาครู โดยมุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพครูในการจัดการเรียนรู้และการวิจัยในชั้นเรียน 2) กระบวนการ (Process) เป็นการดำเนินงานวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Action Research) อย่างเป็นขั้นตอน ได้แก่ การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนแก้ไข การดำเนินการตามแผน การสังเกตผล และการสะท้อนผลการปฏิบัติ โดยบูรณาการกระบวนการ PLC ในทุกขั้นตอน เพื่อให้ครูสามารถ

พัฒนาการจัดประสบการณ์การเรียนรู้จากสภาพจริง และปรับปรุง การจัดการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง 3) ผลลัพธ์ (Output) ส่งผลต่อการพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแบบองค์รวมทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา โดยเน้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ผ่านการเล่น การลงมือปฏิบัติจริง และการใช้ชีวิตประจำวันเป็นฐานซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการตามวัย ความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทของครอบครัว ชุมชน และสถานศึกษา ทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมายและมีความสุข

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า การศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยแบบองค์รวม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีความต้องการจำเป็นอันดับแรก ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยการวางแผนส่งครูผู้สอนระดับปฐมวัยเข้าอบรมด้านการวิจัยในชั้นเรียน โดยผู้บริหารสนับสนุนงบประมาณในการอบรมให้กับครูผู้สอนระดับปฐมวัย จะส่งผลดีต่อการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ของครูผู้สอนระดับปฐมวัย

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูปฐมวัย โดยบูรณาการกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อยกระดับการบริหารงานวิชาการที่ส่งเสริมพัฒนาการเด็กแบบองค์รวม

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับปฐมวัย โดยการวิจัยแบบผสมผสาน Mixed Methods

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). **คู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กมล ภู่ประเสริฐ. (2547). **การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เสริมสิน พรีเพรส ซิสเท็ม.

คำแปลง บุ่งอุทุม. (2564). **รายงานผลการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยจังหวัดกาฬสินธุ์ตามมาตรฐานสถาพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ปีการศึกษา 2564**. กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาฬสินธุ์.

จิติมา วรรณศรี. (2557). **การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา.** พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์ 3.

ดาริน ชัยวงค์. (2562). **แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของกลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเทิดไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3**. ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

นริสรา พึ่งโพธิ์สภ. (2563). การทำงานวิจัยที่เป็นเลิศของนักวิจัยดีเด่นแห่งชาติ : คุณลักษณะ ความหมายและปัจจัยความสำเร็จ. **วารสารพัฒนาสังคม**. 22(1): 100-122.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **การบริหารงานวิชาการ.** พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

พลวัฒน์ สุวรรณรินทร์. (2568). แนวทางพัฒนาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของกลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเถิน 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2. **วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สพบท.)**. 7(3): 299-314.

ยุทธนา เกื้อกูล. (2560). **การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนภาคใต้เพื่อสร้างผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์.** วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาอิสลามศึกษา. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.

ระวีวรรณ ทิพยานนท์. (2562). **กลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนปฐมวัยตามแนวคิดทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ.** ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ลักคะณา เสโนฤทธิ์. (2566). **การนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพเด็กปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร.** หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขานวัตกรรมการบริหารการศึกษา. วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

วชิระ พลพิทักษ์. (2566). การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของโรงเรียนบ้านห้วยทราย. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด**.17(1): 252-263.

ศุภนิดา อินทร์สุข. (2565). การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. **วารสารวิจยวิชาการ**. 5(6): 49-62.

สถิรพร เชาวน์ชัย. (2567). **การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน**. พิษณุโลก: การพิมพ์ดอทคอม.

สมชาย วรกิจเกษมสกุล. (2554). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.pubhtml5.com/qrep/rwey/basic สืบค้นเมื่อ 27 กรกฎาคม 2568.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). **แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1. (2567). **รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://phichit1.go.th/2024/10/11/report66a67/ สืบค้นเมื่อ 27 กรกฎาคม 2568.

อธิวัฒน์ พันธ์รัตน์. (2562). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

อุดมพร ทองคำ. (2556). การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาศักยภาพการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู โรงเรียนส่องดาววิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**. 10(49): 61-68.

ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

Emotional Intelligence of School Administrators Affecting Teachers' Quality of Work Life at the Schools under the Secondary Educational Service Area Office Sakon Nakhon

กิติยาภรณ์ ใหมคำ[1] วัลนิกา ฉลากทอง[2] เอกลักษณ์ เพียสา[3]

Gitiyapown Maikum, Wannika Chalakbang, Akkaluck Pheasa

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร 2) ศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร 3) ศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน 4) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร 5) ศึกษาอำนาจพยากรณ์ของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร และ 6) ศึกษาแนวทางพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร เป็นวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 327 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบประเมินองค์ประกอบ 2) แบบสอบถามเพื่อการวิจัย และ 3) แบบประเมินแนวทางการพัฒนา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัย พบว่า

1) องค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง การควบคุมอารมณ์ตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง และการมีทักษะทางสังคม โดยทุกองค์ประกอบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

2) ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3) คุณภาพชีวิตการทำงานของครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

4) ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง

5) ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร มีอำนาจพยากรณ์คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน จำนวน 3 ตัวแปร ได้แก่ การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การมีทักษะทางสังคมและการควบคุมอารมณ์ตนเอง

Received: 2026-03-09 Revised: 2026-04-03 Accepted: 2026-04-06

[1] นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Student Master of Education Program, Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: gitiyapown.ma67@snru.ac.th

[2] อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Advisor Department of Education Program, Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: Wannika.chlk@gmail.com

[3] อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Advisor Department of Education Program, Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: akkaluckpheasa@gmail.com

6) ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร มี 3 ด้าน คือ การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การมีทักษะทางสังคมและการควบคุมอารมณ์ตนเอง โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด
คำสำคัญ (Keywords) : ความฉลาดทางอารมณ์; การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น;
คุณภาพชีวิตการทำงานของครู

Abstract

The purposes of this research were to study 1) the components of the school administrators' emotional intelligence, 2) their emotional intelligence levels, 3) the teachers' quality levels of work life in at the schools, 4) the relationship between their emotional intelligence, 5) the predictive power of emotional intelligence, and 6) the development approach for their emotional intelligence The study employed a survey research design with a sample of 327 participants. The research instruments included (1) a component confirmation questionnaire, (2) a research questionnaire, and (3) an evaluation form for development guidelines. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

The findings revealed that:

1) The emotional intelligence of the school administrators comprised of 5 components: self-awareness, self-regulation, emotional awareness of others, self-motivation, and social skills. All components were rated at the highest level of appropriateness.

2) Their emotional intelligence was at a high level.

3) The teachers' quality of work life was at a high level.

4) The emotional intelligence of the school administrators and the work life of teachers revealed highly positive correlation.

5) The emotional intelligence of the school administrators in the aspects of self-regulation, emotional awareness of others, and social skills.

6) Guidelines for developing their emotional intelligence comprised of 3 dimensions: self-regulation, emotional awareness of others, and social skills.
Keywords: Emotional Intelligence; Emotional Awareness of Others;
Teacher's Quality of Work Life

บทนำ (Introduction)

ครูเป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เป็นต้นทุนทางสังคมที่มีคุณค่าเป็นกำลังสำคัญในการทำงาน ผู้บริหารจึงจำเป็นจะต้องเอาใจใส่และช่วยเหลือครูในโรงเรียน ให้มีการปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถและมีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกันการที่จะปฏิบัติงานเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายและเจริญก้าวหน้านั้น ย่อมต้องมาจากการให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู แต่ปัจจุบันปัญหาคุณภาพชีวิตของครู ยังเป็นปัญหาหลักที่ส่งผลต่อบทบาทของครู ข้าราชการครูจำนวนหนึ่งลาออกจากราชการ

ส่งผลให้อัตราส่วนของครูต่อนักเรียนไม่เหมาะสม ความเครียดจากการทำงานเป็นเวลานานทำให้ครูผู้สอนที่มีความสามารถต้องถอนตัวออกจากอาชีพ ซึ่งมีองค์ประกอบหลายประการที่ส่งผลให้การปฏิบัติงานของครูไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ไม่ว่าจะเป็นครูที่มีเจตคติที่ไม่ดีต่ออาชีพ ครูขาดขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ครูรับภาระงานทั้งในและนอกหน้าที่มากเกินไป ขาดความก้าวหน้าและความมั่นคงในหน้าที่การงาน ขาดเวลาส่วนตัว ไม่ได้รับความยุติธรรมจากผู้บริหาร ไม่ได้รับการพัฒนาและเรียนรู้ ขาดความเชื่อมั่นในตัวผู้บริหาร สวัสดิการและรายได้ครูไม่เหมาะสมกับค่าครองชีพในปัจจุบัน รวมถึงปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความปลอดภัย การเดินทาง และบรรยากาศที่ดีในการทำงาน สิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อคุณภาพชีวิตครูทั้งสิ้น คุณภาพชีวิตในการทำงานจึงเป็นเรื่องที่มีผลกระทบโดยตรง ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเจริญก้าวหน้าในหน่วยงาน และการบริหารงานองค์กรของผู้บริหารอย่างแน่นอน (อัญชลี วงษ์ขันธ์ และคณะ, 2563: 440-449)

ความฉลาดทางอารมณ์ (Emotional Intelligence) เป็นความสามารถในการรับรู้ ประเมินและแสดงอารมณ์ของตนได้อย่างเหมาะสม สามารถเข้าถึงและสร้างความรู้สึกดีเกื้อกูลความคิด รวมทั้งมีการแก้ไขปัญหาที่สร้างสรรค์ได้ เข้าใจอารมณ์ แยกแยะ วิเคราะห์อารมณ์และกระบวนการของอารมณ์ได้ดี คิดใคร่ครวญและควบคุมภาวะทางอารมณ์ได้ดีในทางที่จะส่งเสริมให้สุขภาพจิตและปัญญาดี สามารถจัดการกับอารมณ์ของตนและผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม (Mayer and Salovey, 1997 อ้างถึงใน ชนิกานต์ สมโภชน์, 2568: 49-51) ความฉลาดทางอารมณ์ถือเป็นคุณลักษณะสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากการบริหารงานในโรงเรียนเกี่ยวข้องกับบุคคลหลากหลายฝ่าย ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ผู้บริหารที่สามารถเข้าใจและควบคุมอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม จะมีความรอบคอบในการตัดสินใจ รู้จักเลือกใช้บุคลากรให้สอดคล้องกับความสามารถ และสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นในองค์กร ผู้บริหารที่มีความฉลาดทางอารมณ์ยังสามารถลดความขัดแย้งในการปฏิบัติงาน สื่อสารกับบุคลากรได้อย่างเข้าใจ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายขององค์กร การที่ครูมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี ย่อมต้องมีปัจจัยสาเหตุหลายปัจจัย หนึ่งในปัจจัยสาเหตุดังกล่าวคือความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร (อนิรุทธ์ เฉิดแผ้ว, 2566: 515-525)

จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร เสริมสร้างและรักษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู อันจะส่งผลให้การจัดการศึกษาประสบผลสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารและคุณภาพชีวิตการทำงานของครู
2. เพื่อศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร
3. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

5. เพื่อศึกษาอำนาจพยากรณ์ของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

6. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร มีขั้นตอนดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา แบ่งเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร ได้จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง พบว่า ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง 2) การควบคุมอารมณ์ตนเอง 3) ความเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น 4) การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง และ 5) การมีทักษะทางสังคม กร ศิริโชควัฒนา (2561: 25), กนกพร โพธิมณี (2562: 7), ชาปิยา สิมลา (2563: 27), ปวีณา บุศยรัตน์ (2565: 29), อนุพล สนมศรี (2565: 40), ปฐมวิทย์ วิธิรวาท (2565: 31), Cooper and Sawaf (1997 อ้างถึงใน กรกนก วงศ์กัลยา, 2566: 21), Goleman (1998 อ้างถึงใน อนุพล สนมศรี, 2565: 34), Mayer and Salovey (1997 อ้างถึงใน ชนิกานต์ สมโภชน์, 2568: 49), และ Bar-On and Parker (2000 อ้างถึงใน กรกนก วงศ์กัลยา, 2566: 26)

คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน ได้จากการสังเคราะห์แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง พบว่า ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ค่าตอบแทนที่เป็นธรรม 2) ความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน 3) สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย 4) การพัฒนาความสามารถในการทำงาน 5) ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน 6) ความภาคภูมิใจในองค์กร และ 7) มนุษยสัมพันธ์ในหน่วยงาน/องค์กร ศลิลดา สายศรี (2562: 30), วิกานดา จิรพุทธกร (2565: 13), วิจิตรา อุ่นชัย (2565: 30), ชุติกาญจน์ กลิ่นทับ(2566: 21), สินาถ อานามนารถ (2566: 27), ผกามาศ แดงชอบกิจผล (2567: 6), Cummings and Worley (1997 อ้างถึงใน ศลิลดา สายศรี, 2562: 24), Walton (1980 อ้างถึงใน วิกานดา จิรพุทธกร, 2565: 45), Cascio (2006 อ้างถึงใน วิกานดา จิรพุทธกร, 2565: 51), Stone (2018 อ้างถึงใน ทิพสุคนธ์ บุญรอด, 2563: 38)

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ปีการศึกษา 2568 จำนวน 2,248 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน 129 คน และครู 2,119 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร, 2568: 10)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ปีการศึกษา 2568 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (แปลโดย วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2568: 191) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 327 คน โดยจำแนก

เป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 68 คน ครู จำนวน 259 คน และใช้วิธีการสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling)

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ในการศึกษาคือโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร จำนวน 18 โรงเรียน

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษาในระยะเวลาตั้งแต่ เดือนมิถุนายน 2568-ธันวาคม 2568

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลการวิจัย ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นภายใต้กรอบแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารและองค์ประกอบคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่อง ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของแนวทางพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและหนังสือราชการขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งในระบบสนับสนุนการบริหารจัดการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและรูปแบบออนไลน์ Google Form พร้อมทั้งระบุเวลาให้ผู้ตอบส่งแบบสอบถามคืนภายในสองสัปดาห์

3.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด ทำการตรวจสอบและคัดแยกแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อนำแบบสอบถามที่ได้รับไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไป และหากพบว่ากลุ่มตัวอย่างยังไม่ส่งแบบสอบถามคืนตามกำหนด ผู้วิจัยจะติดตามทางโทรศัพท์ เพื่อให้ได้แบบสอบถามตามจำนวนที่กำหนด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ผลการวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารและองค์ประกอบคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 2 ผลการศึกษาระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารและระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน วิเคราะห์โดยหาค่า

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) และการศึกษาอำนาจพยากรณ์ของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหูคุณ

ระยะที่ 3 ผลการศึกษาแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย (Research Results)

1. องค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร มี 5 องค์ประกอบมีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ด้านการควบคุมอารมณ์ตนเอง ด้านการมีการมีทักษะทางสังคม และด้านการสร้างแรงจูงใจแก่ตนเอง ตามลำดับ และองค์ประกอบคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน มีความเหมาะสมในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรม ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน ด้านสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ด้านการพัฒนาความสามารถในการทำงาน ด้านความภาคภูมิใจในองค์กร ด้านมนุษยสัมพันธ์ในหน่วยงาน/องค์กร และ ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน ตามลำดับ

2. ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก

4. ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์มากที่สุด คือ การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น รองลงมาด้านการมีทักษะทางสังคม ด้านการควบคุมอารมณ์ตนเอง ด้านการตระหนักรู้อารมณ์ตนเอง และ ด้านการสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง ตามลำดับ

5. ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ที่นำมาวิเคราะห์จำนวน 5 ตัวแปร พบว่า มี 3 ตัวแปรที่สามารถพยากรณ์คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์ดีที่สุด คือ การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการพยากรณ์ เท่ากับ .357 รองลงมา คือ การมีทักษะทางสังคม มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการพยากรณ์ เท่ากับ .313 และการควบคุมอารมณ์ของตนเอง มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของการพยากรณ์ เท่ากับ .280 ซึ่งทั้ง 3 ตัวแปรนี้ สามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน ได้ร้อยละ 64.60 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ เท่ากับ .192

สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ ดังนี้

$$Y' = 0.131 + 0.348 (X_3) + 0.316(X_5) + 0.273(X_2)$$

และสามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

$$Z'_y = .357(Z_3) + .313(Z_5) + .280(Z_2)$$

6. แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ผู้วิจัยกำหนดประเด็นแนวทางการพัฒนาโดยเลือกองค์ประกอบด้านที่มีอำนาจพยากรณ์ 3 อันดับแรก มาหาแนวทางการพัฒนา พบว่า มี 3 ด้าน ได้แก่ การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การมีทักษะทางสังคม และการควบคุมอารมณ์ตนเอง โดยมีประเด็นที่ต้องนำไปกำหนดแนวทางการพัฒนา ดังนี้

6.1 ด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น คือ แนวทางพัฒนาผู้บริหารรับรู้และเข้าใจความรู้สึกอารมณ์และความต้องการของผู้อื่น ผู้บริหารสังเกตพฤติกรรม ตั้งใจฟังและใส่ใจกับความรู้สึกของผู้อื่น และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม

6.2 ด้านการมีทักษะทางสังคม คือ แนวทางการพัฒนาผู้บริหารสร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น สามารถทำงานร่วมกับบุคลากรและผู้อื่นได้เป็นอย่างดี มีความเป็นผู้นำและการทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.3 ด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง คือ แนวทางการพัฒนาผู้บริหารมีความสามารถในการคิดและตัดสินใจอย่างมีเหตุผล ควบคุมอารมณ์ของตนเองและปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์หรือการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ใช้กระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลก่อนแสดงพฤติกรรม สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองเมื่อต้องประสบกับปัญหาและสามารถปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผู้วิจัยขอนำเสนอการอภิปรายผลในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร พบว่า มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง 2) การควบคุมอารมณ์ตนเอง 3) การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น 4) การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง และ 5) การมีทักษะทางสังคม มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า พฤติกรรมของผู้บริหารแสดงออกถึงความสามารถในการรับรู้และบริหารจัดการอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นได้อย่างเหมาะสม สามารถสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นเพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนุพล สนมศรี (2565: 40) ที่ศึกษาองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร พบว่า มี 5 องค์ประกอบ และองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานของครู มี 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ค่าตอบแทนที่เป็นธรรม 2) ความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน 3) สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย 4) การพัฒนาความสามารถในการทำงาน 5) ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน 6) ความภาคภูมิใจในองค์กร และ 7) มนุษยสัมพันธ์ในหน่วยงาน/องค์กร มีความเหมาะสมโดยรวมในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เพราะคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู เป็นความสมดุลระหว่างการดำเนินชีวิตและการทำงานที่เกิดจากการได้รับการตอบสนองความต้องการของครูทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ส่งผลให้ครูเกิดความพึงพอใจและความสุขในการทำงาน อันนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์ของงานและการทำงานที่มีประสิทธิภาพสูงสุด และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศลิลดา สายศรี (2562: 30) ที่ศึกษาองค์ประกอบของคุณภาพชีวิตการทำงานของครู พบว่ามี 7 องค์ประกอบ เช่นกัน ได้แก่ 1) ด้านสุขภาพและความปลอดภัยในสถานที่ทำงาน 2) ด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ 3) ด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถในงาน 4) ด้านความมั่นคงและก้าวหน้าในงาน 5) ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน 6) ด้านการบูรณาการทางสังคมภายในองค์การ และ 7) ด้านนความภูมิใจและความสัมพันธ์กับสังคม

2. ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ 1) การมีทักษะทางสังคม 2) การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น 3)การควบคุมอารมณ์ของตนเอง 4) การตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง และ 5) การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเองซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร มีความสามารถในการตระหนักรู้และเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น สามารถบริหารจัดการและแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสม อีกทั้งมีแรงจูงใจในการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมถึงมีการมีทักษะทางสังคม ในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ส่งผลให้การทำงานร่วมกันเป็นไปอย่างราบรื่นและเอื้อต่อการอยู่ร่วมกันในองค์กรอย่างมีความสุข ทำให้ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ณัฐธิดา ไชยยศ (2567: 1989-1991) ที่ได้กล่าวว่า การตระหนักรู้และเข้าใจอารมณ์ของตนเอง การมีทักษะทางสังคม ตลอดจนความสามารถในการบริหารจัดการและควบคุมอารมณ์ รวมทั้งการแสดงออกทางอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมตามกาลเทศะ ประกอบกับความสามารถในการเข้าใจผู้อื่นและการสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเองของผู้บริหาร ล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงานและการบรรลุเป้าหมายในการดำเนินชีวิต ดังนั้น จึงทำให้ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. คุณภาพชีวิตการทำงานของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ 1) ความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน 2) ความภาคภูมิใจในองค์กร 3) มนุษยสัมพันธ์ในหน่วยงาน/องค์กร 4) การพัฒนาความสามารถในการทำงาน 5) สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย 6) ค่าตอบแทนที่เป็นธรรม และ 7) ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร มีความรู้สึกมั่นคงและมีโอกาสก้าวหน้าในงาน ซึ่งสะท้อนถึงความชัดเจนในบทบาทหน้าที่และเส้นทางความก้าวหน้าในวิชาชีพ ส่งผลให้ครูเกิดแรงจูงใจและความผูกพันต่อการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ ครูยังมีความภาคภูมิใจในองค์กร อันเกิดจากการได้รับการยอมรับและเห็นคุณค่าในบทบาทหน้าที่ของตนเอง รวมถึงการมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีภายในหน่วยงาน ซึ่งเอื้อต่อการทำงานร่วมกันอย่างราบรื่น ขณะเดียวกันการได้รับการส่งเสริมการพัฒนาความสามารถในการทำงานอย่างต่อเนื่องจากผู้บริหาร รวมถึงการมีสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัย ช่วยสนับสนุนให้ครูสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานจะมีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับท้าย แต่ยังคงอยู่ในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าครูมีความพึงพอใจต่อระบบการบริหารจัดการและการดูแลบุคลากรในภาพรวม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จณิสตา ยศอ่อน (2566: 136-138) ที่ได้กล่าวว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานของครูเป็นความรู้สึกพึงพอใจที่เกิดจากการบริหารงานของผู้บริหาร โดยเฉพาะการได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม การปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ รวมถึงการได้รับการจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงาน มีความปลอดภัย และเข้ากับลักษณะงานอันนำไปสู่ความก้าวหน้าและความมั่นคงในอาชีพ อีกทั้งยังสะท้อนถึงการมีความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว การดำเนินงานของสถานศึกษาที่มีคุณภาพนั้นเนื่องมาจากบุคลากรมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี ดังนั้นจึงทำให้คุณภาพชีวิตการทำงานของครู ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก

4. ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ .789 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ความสามารถในการตระหนักรู้อารมณ์ของตนเอง การควบคุมอารมณ์ตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง และการมีทักษะทางสังคม ของผู้บริหาร มีส่วนในการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อการปฏิบัติงานของครู กล่าวคือ ผู้บริหารที่สามารถตระหนักรู้และควบคุมอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม ย่อมส่งผลต่อความเชื่อมั่น ความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน และการรับรู้ถึงสภาพแวดล้อมในการทำงานที่ปลอดภัย ขณะเดียวกัน ความสามารถในการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การสร้างแรงจูงใจให้แก่ตนเอง และการมีทักษะทางสังคม ช่วยส่งเสริมการสื่อสาร มนุษยสัมพันธ์ในหน่วยงาน ความภาคภูมิใจในองค์กร การพัฒนาความสามารถในการทำงาน นอกจากนี้ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารยังมีส่วนช่วยเสริมการรับรู้ถึงความเป็นธรรมและการให้คุณค่าในบทบาทหน้าที่ของครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Goleman (1998 อ้างถึงใน ชาปิยา สิมลา, 2563: 31) ที่ได้กล่าวว่า ความฉลาดทางอารมณ์หมายถึงความสามารถในการตระหนักรู้และเข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น การสร้างแรงจูงใจภายในตนเอง รวมถึงการบริหารจัดการอารมณ์อย่างเหมาะสม ซึ่งส่งผลเชิงบวกต่อการพัฒนาตนเองและการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้าง ดังนั้น จึงทำให้ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร มีความสัมพันธ์กันทางบวก

5. ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่มีอำนาจพยากรณ์คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า มีจำนวน 3 ตัวแปร คือ การควบคุมอารมณ์ตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และการมีทักษะทางสังคม โดยตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 3 ตัวแปร สามารถร่วมกันพยากรณ์คุณภาพชีวิตการทำงานของครู ได้ร้อยละ 64.60 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการพยากรณ์ เท่ากับ .192 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การควบคุมอารมณ์ตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และการมีทักษะทางสังคมเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารกล่าวคือบริหารที่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดี ย่อมรับมือกับสถานการณ์ที่กดดันได้อย่างมีสติและมีเหตุผลส่งผลให้ครูเกิดความเชื่อมั่นและรู้สึกมั่นคงในการปฏิบัติงาน ในขณะเดียวกันผู้บริหารสามารถเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น รับรู้ปัญหาและความต้องการของครูได้อย่างเหมาะสม นำไปสู่การสื่อสาร การสนับสนุน และการดูแลบุคลากรที่เข้ากับบริบทของสถานศึกษา นอกจากนี้ การมีทักษะทางสังคมของผู้บริหารยังช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดี บรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อความร่วมมือ และการทำงานร่วมกันอย่างราบรื่นซึ่งมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโดยรวม จึงมีอำนาจพยากรณ์คุณภาพชีวิตการทำงานของครูได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตามค่าอำนาจพยากรณ์ที่ร้อยละ 64.60 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชาปิยา สิมลา (2563: 115-120) ที่พบว่า ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

6. แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า มีจำนวน 3 ด้าน ได้แก่ การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การมีทักษะทางสังคม และการควบคุมอารมณ์ตนเอง แนวทางการพัฒนามีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีรายละเอียด ดังนี้ (6.1) แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของ

ผู้บริหารในด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น แสดงให้เห็นว่า การส่งเสริมทักษะการรับฟัง การสื่อสารอย่างเปิดใจ และการมีปฏิสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างผู้บริหารกับครู เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร และเอื้อต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดใจรับฟังความคิดเห็นและยอมรับความแตกต่างของผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชนิกานต์ สมโภชน์ (2568: 118-120) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารด้านการเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดใจรับฟังความคิดเห็นและยอมรับความแตกต่างของผู้อื่นโดยไม่พยายามเปลี่ยนแปลงความคิดเห็นหรือตัดสินจากมุมมองส่วนตัว และผู้บริหารควรสังเกตและตอบสนองต่อความรู้สึกของผู้อื่นอย่างเหมาะสม แสดงความเห็นอกเห็นใจ และเคารพในความแตกต่างของบุคคล (6.2) แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารในด้านการมีทักษะทางสังคม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์และการทำงานร่วมกันภายในสถานศึกษา เช่น การจัดกิจกรรมเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และทำงานร่วมกัน ลดช่องว่างระหว่างผู้บริหารกับบุคลากรในโรงเรียน จะเห็นได้ว่าการมีทักษะทางสังคม จะช่วยให้เกิดบรรยากาศการทำงานที่เกื้อหนุนต่อกัน และส่งผลต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของอนุพล สนมศรี (2565: 90-91) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารด้านการมีทักษะทางสังคม ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาควรที่จะต้องให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นในองค์กร และผู้บริหารสถานศึกษาควรที่จะต้องมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเป็นทีมสร้างบรรยากาศในการทำงาน รวมทั้งสามารถพัฒนาและนำทีมไปสู่เป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ (6.3) แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารในด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารฝึกฝนจิตใจของตนเองอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยใช้กระบวนการคิดอย่างมีสติก่อนการตัดสินใจ รวมทั้งการฝึกสติเพื่อควบคุมอารมณ์ในสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดหรือความโกรธ ดังนั้น ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ จึงส่งผลให้การบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐธิดา ไชยยศ (2567: 1985-1991) ที่พบว่า แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารด้านการควบคุมอารมณ์ของตนเอง ประกอบด้วย ผู้บริหารมีการพิจารณาและตัดสินใจสิ่งต่าง ๆ อย่างมีสติ มีความยืดหยุ่น และปรับตัวตามสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลง และผู้บริหารสถานศึกษาใช้คำพูดอย่างระมัดระวังและเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้องค์ความรู้จากการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิจัยทำให้ทราบองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร มี 5 องค์ประกอบ และระดับความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เพื่อตรวจสอบตนเองและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารให้ดียิ่งขึ้น

2. ผลการวิจัยทำให้ทราบองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร มีจำนวน 3 ด้าน ได้แก่ การควบคุมอารมณ์ตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และการมีทักษะทางสังคม ซึ่งผู้บริหารสำนักงานเขต

พื้นที่การศึกษาสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตการทำงานของครู

3. ผลการวิจัยทำให้ได้แนวทางการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ใน 3 ด้าน ได้แก่ การควบคุมอารมณ์ตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นและการมีทักษะทางสังคม จำนวน 27 แนวทางการพัฒนา ซึ่งผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้บริหารในสังกัดให้มีความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้มี ดังนี้

1.1 หน่วยงานต้นสังกัดและผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำองค์ประกอบความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารทั้ง 5 ด้าน ไปใช้เป็นกรอบในการประเมินตนเองและวางแผนพัฒนาศักยภาพผู้บริหารอย่างเป็นระบบทั้งในระดับบุคคลและระดับองค์กร เพื่อยกระดับประสิทธิภาพการบริหารงานในสถานศึกษา

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาองค์ประกอบที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ได้แก่ การควบคุมอารมณ์ตนเอง การเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น และการมีทักษะทางสังคม โดยบูรณาการเข้าสู่แผนพัฒนาผู้บริหาร เพื่อส่งเสริมบรรยากาศการทำงานและความผูกพันในองค์กร

1.3 หน่วยงานต้นสังกัด ควรนำแนวทางการพัฒนาทั้ง 27 แนวทางไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบโครงการหรือกิจกรรมพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) การโค้ช (Coaching) และการพัฒนารายบุคคล (Individual Development Plan: IDP) เพื่อให้เกิดผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรม

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น หรือทำการวิจัยเชิงเปรียบเทียบระหว่างเขตพื้นที่ เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารและคุณภาพชีวิตการทำงานของครู อันจะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทที่หลากหลาย

2.2 ควรพัฒนางานวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) หรือกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) โดยนำองค์ประกอบที่มีอิทธิพล ได้แก่ การควบคุมอารมณ์ตนเอง การเข้าใจผู้อื่นและทักษะทางสังคม ไปใช้ในการออกแบบโปรแกรมฝึกอบรม และศึกษาผลก่อน–หลังการพัฒนาอย่างเป็นระบบ

2.3 ควรมีการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุในรูปแบบโมเดลสมการโครงสร้าง (SEM) เพื่ออธิบายอิทธิพลของความฉลาดทางอารมณ์ที่มีต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในมิติที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

2.4 ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาประสบการณ์ มุมมอง และบริบทการใช้ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อครูในสถานการณ์จริง

เอกสารอ้างอิง (References)

กนกพร โพธิมณี. (2562). **การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

กร ศิริโชควัฒนา. (2561). **E.Q. การบริหารอารมณ์อย่างฉลาด.** กรุงเทพฯ: ซิซินี อินเตอร์เนชั่นแนล.

กรกนก วงศ์กัลยา. (2566). **ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จณิสตา ยศอ่อน. (2566). **บรรยากาศองค์การของสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

ชนิกานต์ สมโภชน์. **(2568). การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

ชาปิยา สิมลา. (2563). **ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชุติกาญจน์ กลิ่นทับ. (2566). **การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดพิษณุโลก.** การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ณัฐธิดา ไชยยศ. (2567). การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. **วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์.** 9(3): 1983-1992.

ทิพสุคนธ์ บุญรอด. (2563). **ภาวะผู้นำมุ่งบริการของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 9.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ปฐมวิทย์ วิธิรวาท. (2565). **ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1.** การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.

ปวีณา บุศยรัตน์. (2565). **ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ผกามาศ แดงชอบกิจ. (2567). **การเสริมสร้างพลังอำนาจครูของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 2.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2568). **วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. สกลนคร: โรงพิมพ์สมศักดิ์การพิมพ์.

วิกานดา จิรพุทธกร. (2565). **ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนเหนือ.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิจิตรา อุ่นชัย. (2565). **ปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.

สินาถ อานามนารถ. (2566). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษายุคความปรกติถัดไปที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรีตราด.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ศลิลดา สายศรี. (2562). **คุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของครูโรงเรียนเอกชน จังหวัดยโสธร.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร. (2568). **ข้อมูลครูและบุคลากรทางการศึกษา ประจำปีการศึกษา 2568**. กลุ่มบริหารงานบุคคล. สกลนคร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร.

อนิรุทธ์ เฉิดแผ้ว. (2566). การศึกษาความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. **วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์.** 7(2): 514-525.

อนุพล สนมศรี. (2565). **ความฉลาดทางอารมณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อบรรยากาศองค์การในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2**. วิทยานิพนธ์วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

อัญชลี วงษ์ขันธ์ เกริกไกร แก้วล้วน และนเรศ ขันธะรี. (2563). **การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์
ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 เดือนมีนาคม-เมษายน 2569 (หน้า 203-216)

การพัฒนาพื้นที่เรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยว: กรณีศึกษา เรือนจำชั่วคราวเขากลิ้ง
The Development of Prison Areas as Tourist Attractions: A Case Study of Khao Kling Temporary Prison

อนุชา สว่างจันทร์[1] ศิริพร แย้มนิล[2]
Anucha Sawangjan, Siriporn Yamnill

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่เรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวตามกระบวนการนโยบายสาธารณะ (2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาพื้นที่เรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยว และ (3) เสนอแนวทางการปรับปรุงนโยบายการพัฒนาพื้นที่เรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น เป็นเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 13 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า (1) การพัฒนาพื้นที่เรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเริ่มต้นจากการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกับแนวคิดการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย การดำเนินนโยบายมีลักษณะการนำไปปฏิบัติจากบนลงล่างควบคู่กับการบูรณาการความร่วมมือจากภาคีเครือข่าย (2) ปัจจัยความสำเร็จสำคัญ ได้แก่ ความชัดเจนของนโยบายและการกำหนดมาตรฐานจากส่วนกลาง ภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำ ความเหมาะสมของพื้นที่ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การออกแบบหลักสูตรฝึกวิชาชีพและการเรียนรู้ การสร้างการยอมรับจากสังคม และผลผลิตจากการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขัง ปัญหาและอุปสรรค ได้แก่ การดำเนินงานยังเผชิญข้อจำกัดด้านอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ ความเสี่ยงด้านความมั่นคงปลอดภัยในการบริหารพื้นที่เปิด ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายจากการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร ความเหลื่อมล้ำด้านศักยภาพระหว่างเรือนจำ และหลักสูตรฝึกวิชาชีพที่ไม่สอดคล้องกับตลาดแรงงาน (3) แนวทางการปรับปรุงนโยบายควรจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาเรือนจำท่องเที่ยว ปรับปรุงหลักสูตรฝึกอาชีพให้ทันสมัยครอบคลุมทักษะด้านดิจิทัลและการบริหารธุรกิจ ส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือ และบริหารทรัพยากรบุคคลโดยเน้นการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ (Keywords): เรือนจำท่องเที่ยว; การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย; นโยบายสาธารณะ

Received: 2026-03-13 Revised: 2026-04-07 Accepted: 2026-04-12

[1] นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล Student, Master of Public Administration Program In Public Policy and Public Management Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University. E-mail: Anucha.official@gmail.com

[2] อาจารย์ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล Lecturer, Department of Social Sciences, Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University. Corresponding author, E-mail: Siriporn.yam@mahidol.ac.th

Abstract

This research article aimed to: (1) study the approach to developing prison areas into tourist attractions in accordance with the public policy process; (2) examine the factors affecting success, as well as the problems and obstacles, in the development of prison areas into tourist attractions; and (3) propose guidelines for improving the policy on the development of prison areas into tourist attractions to enhance its efficiency and effectiveness. This study was qualitative in nature. The key informants consisted of 13 participants. The research instrument was a semi-structured interview form. Data were collected through document study and in-depth interviews and were analyzed using content analysis.

The findings revealed that: (1) the development of prison areas into the tourist attractions began with the application of the Sufficiency Economy Philosophy together with the concept of pre-release preparation. Policy implementation was characterized by a top-down approach alongside the integration of cooperation from network partners. (2) The key success factors included policy clarity and standard setting from the central authority, leadership of prison administrators, suitability of the area, the establishment of collaborative networks, the design of vocational training and learning programs, the creation of social acceptance, and the products derived from inmates' vocational training. The problems and obstacles included limitations in staff capacity, security risks in the management of open areas, policy discontinuity resulting from changes in administrators, developmental disparities between prisons, and vocational curricula misaligned with current labor market demands. (3) The guidelines for policy improvement should include the formulation of a master plan for prison tourism development, the improvement of vocational training programs to make them modern and inclusive of digital skills and business management, the promotion of collaborative networks, and human resource management with an emphasis on creating motivation for work performance.

Keywords: Prison as a Tourist Attraction; Pre-release Preparation; Public Policy

บทนำ (Introduction)

กรมราชทัณฑ์ สังกัดกระทรวงยุติธรรม ดำเนินภารกิจในการควบคุมและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง โดยได้มีการพัฒนาวิธีการบริหารจัดการและการดูแลผู้ต้องขังอย่างต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคม เศรษฐกิจ และมาตรฐานสากลด้านการควบคุมและพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง ในสมัยอดีตเรือนจำมีบทบาทในการลงโทษผู้กระทำผิดมากกว่าการฟื้นฟูพฤติกรรม สร้างความกลัวต่อการกระทำผิด โดยอาศัยเครื่องมือในการทรมานผู้ต้องขังเพื่อให้เกิดความเข็ดหลาบ จนมาถึงปัจจุบันที่การควบคุมผู้ต้องขังได้ผสมผสานกับแนวคิดด้านสิทธิมนุษยชน และการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้ต้องขังตามข้อกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง การแก้ไขปัญหาด้านพฤติกรรมผู้ต้องขังยึดหลักการที่ว่า ผู้ต้องขังไม่ได้เป็นเพียงแค่ผู้ที่ถูกควบคุมรับโทษ แต่ยังเป็นผู้ที่ต้องการโอกาสในการเปลี่ยนแปลงตนเองและกลับคืนสู่

สังคมได้อย่างมีคุณค่า ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์มีผู้ต้องขังกว่า 280,906 ราย แบ่งออกเป็น ผู้ต้องขังชาย: 246,215 ราย และผู้ต้องขังหญิง: 34,691 ราย โดยเป็นคดีที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดกว่า 202,758 ราย หรือร้อยละ 71.70 ของผู้ต้องขังทั้งหมด และมีอัตราการกระทำผิดซ้ำของผู้ต้องขังที่ได้รับการปล่อยตัว 3 ปี โดยมีระยะเวลาติดตามพฤติกรรม 1 ปี กว่าร้อยละ 20.64 (กรมราชทัณฑ์, 2567 ข)

แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาพฤตินิสัยเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอ จึงมีความจำเป็นต้องหาแนวทางใหม่ เช่น การจัดอบรมพัฒนาทักษะที่สามารถนำไปปรับใช้ได้จริง การพัฒนาพื้นที่เรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเพื่อเป็นสถานที่ฝึกอบรมและเปิดโอกาสให้ประชาชน ได้มีมุมมองที่เป็นบวกต่อผู้ต้องขัง ฯลฯ นอกจากนี้จำนวนผู้ต้องขังกระทำผิดซ้ำยังสะท้อนให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงของจำนวนผู้ต้องขังในปัจจุบันส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงในระดับโครงสร้างของโลกยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านตลาดแรงงานที่มีความต้องการทักษะใหม่ ๆ อันเนื่องมาจากการเกิดขึ้นของอาชีพที่ต้องใช้ความรู้และความสามารถเฉพาะทาง ส่งผลให้ผู้ต้องขังที่พ้นโทษ ไม่สามารถเข้าถึงโอกาสในตลาดแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความขาดแคลนทักษะสำคัญที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในยุคใหม่ ทำให้ผู้ต้องขังเหล่านี้ต้องเผชิญกับข้อจำกัดในการพัฒนาคุณภาพชีวิต และกลับเข้าสู่วงจรของการกระทำผิดซ้ำ โดยในปี พ.ศ.2566 ตัวเลขของผู้ต้องขังที่กระทำผิดซ้ำหลังจากพ้นโทษใน 1 ปีสูงกว่าร้อยละ 17.67 (กรมราชทัณฑ์, 2567 ข) ซึ่งไม่เพียงเป็นภาระต่อระบบยุติธรรมและสังคม แต่ยังสะท้อนถึงความจำเป็นในการปรับปรุงแนวทางฟื้นฟูผู้ต้องขังให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัลอย่างเหมาะสม การแก้ไขและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังเป็นกลไกสำคัญของกรมราชทัณฑ์ในการเตรียมความพร้อมทั้งด้านร่างกายและจิตใจ การศึกษา และทักษะอาชีพ เพื่อให้ผู้ต้องขังที่ได้ก้าวพลาดสามารถเลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้ และไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ ตามวิสัยทัศน์ที่ว่า “กรมราชทัณฑ์เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพในการควบคุม แก้ไขและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง เพื่อคืนคนดี มีคุณค่าสู่สังคม” ปัจจุบันกรมราชทัณฑ์ได้พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมต่าง ๆ ทั้งด้านทักษะอาชีพการพัฒนาร่างกายและจิตใจ การศึกษา รวมถึงการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตัวให้กับผู้ต้องขัง ที่ครอบคลุมด้านทักษะอาชีพเพื่อเสริมสร้างความสามารถและความมั่นคงให้แก่ผู้ต้องขังในการดำรงชีวิตหลังพ้นโทษ กรมราชทัณฑ์ มีเครือข่ายความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนภารกิจด้านการควบคุมและพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง เช่น สถานศึกษา หน่วยงานภาครัฐและเอกชน และหน่วยงานภายในพื้นที่ต่าง ๆ ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง (กรมราชทัณฑ์, 2567 ก)

อย่างไรก็ตามกรมราชทัณฑ์ เป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีพื้นที่รกร้าง รอการพัฒนาจำนวนมากด้วยข้อจำกัดด้านอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ งบประมาณ อุปกรณ์เครื่องมือ ฯลฯ ทำให้การพัฒนาพื้นที่โดยรอบเรือนจำเป็นไปได้ยาก ดังนั้นการพัฒนาพื้นที่โดยรอบเรือนจำให้เกิดประโยชน์ จึงเป็นข้อท้าทายสำคัญว่าจะดำเนินการอย่างไรให้สอดคล้องกับภารกิจในการควบคุมและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง เช่น การปรับปรุงทัศนียภาพโดยรอบเรือนจำโดยการปลูกดอกไม้ พืชผัก ต้นไม้ที่สร้างความร่มรื่นให้กับบริเวณโดยรอบเรือนจำ การพัฒนาพื้นที่เรือนจำชั่วคราวเป็นศูนย์เรียนรู้เชิงเกษตรให้กับผู้สนใจเข้าศึกษาดูงานโดยเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้มีบทบาทในการเป็นวิทยากรให้ความรู้ประจำฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ การส่งเสริมทักษะด้านการบริการอาหารและเครื่องดื่ม ฯลฯ ซึ่งในต่างประเทศได้มีกรณีศึกษาการพัฒนาพื้นที่เรือนจำให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวโดยเปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกได้สัมผัสถึงบรรยากาศของคุกในอดีต อาทิ เรือนจำ Alcatraz ในสหรัฐอเมริกา และเกาะ Robben Island ในแอฟริกาใต้ ซึ่งเป็นอดีตสถานที่คุมขังที่ได้รับการพัฒนาเป็นพิพิธภัณฑ์และแหล่งมรดกทาง

ประวัติศาสตร์ โดยนำเสนอการตีความประวัติศาสตร์การลงโทษในหลากหลายมิติ ทั้งในแง่ของการต่อสู้เพื่อความยุติธรรมและอัตลักษณ์ของชาติ (Strange & Kempa, 2003: 386-388: อนุชา สว่างจันทร์, ผู้แปล) การจัดการเหล่านี้ไม่เพียงสร้างคุณค่าในเชิงประวัติศาสตร์ แต่ยังดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วโลกด้วยแนวคิด “Dark Tourism” หรือการท่องเที่ยวเชิงมืดที่เน้นประสบการณ์จากสถานที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับความตาย ความทุกข์ทรมาน และสิ่งที่ดูน่าสะพรึงกลัว (Stone, 2006: 146: อนุชา สว่างจันทร์, ผู้แปล)

การนำแนวคิดด้านการพัฒนาพื้นที่เรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวมาปรับใช้กับบริบทของประเทศไทย เริ่มต้นจากการผลักดันของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม ได้มีนโยบายของกระทรวงยุติธรรมที่มุ่งเน้นให้เรือนจำเป็นมากกว่าพื้นที่คุมขัง โดยต้องมีบทบาทด้านการฟื้นฟูผู้ต้องขัง รวมถึงการส่งเสริมทักษะอาชีพเพื่อให้สามารถคืนสู่สังคมได้อย่างยั่งยืน ซึ่งหนึ่งในแนวทางที่ถูกนำมาใช้ คือ การพัฒนาพื้นที่เรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมและให้โอกาสผู้ต้องขังได้ฝึกทักษะและสามารถต่อยอดเป็นอาชีพหลังพ้นโทษ โดยการพัฒนาพื้นที่ทัณฑสถาน/เรือนจำชั่วคราวที่มีความพร้อมดำเนินการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่รกร้างให้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงเกษตร มีกิจกรรมต่าง ๆ ภายในเรือนจำชั่วคราวให้กับผู้เข้าร่วมศึกษาดูงาน อาทิ การให้อาหารสัตว์ การเยี่ยมชมฐานการเรียนรู้ด้านการเกษตร/ปศุสัตว์ การเยี่ยมชมผลิตภัณฑ์ฝีมือผู้ต้องขัง การให้บริการนวดแผนไทย การจำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มแก่นักท่องเที่ยว รวมถึงการมีมัคคุเทศก์นำชมภายในเรือนจำชั่วคราว โดยกิจกรรมทั้งหมดนี้ให้บริการโดยผู้ต้องขังที่มีความรู้ความสามารถและผ่านการอบรมในหลักสูตรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้ผู้ต้องขังมีทักษะที่สามารถนำไปใช้ในการหางานภายหลังพ้นโทษได้จริง สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลที่มุ่งเน้นการคืนผู้ต้องขังที่ได้รับการฟื้นฟูสู่สังคมอย่างมีคุณค่า เป็นการสร้างการยอมรับกับบุคคลภายนอกและสร้างการเตรียมความพร้อมให้กับผู้ต้องขังทั้งด้านร่างกาย จิตใจ ทักษะอาชีพ และการกลับคืนสู่สังคมก่อนปล่อยได้อย่างยั่งยืน ผู้ต้องขังสามารถนำความรู้เหล่านี้ไปปรับใช้ภายหลังพ้นโทษ สามารถเลี้ยงดูตนเองได้ไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ ปัจจุบัน กรมราชทัณฑ์ มีเรือนจำ/ทัณฑสถานที่ดำเนินการพัฒนาพื้นที่เรือนจำให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวแล้ว ทั้งสิ้น 23 แห่ง (กรมราชทัณฑ์, 2568)

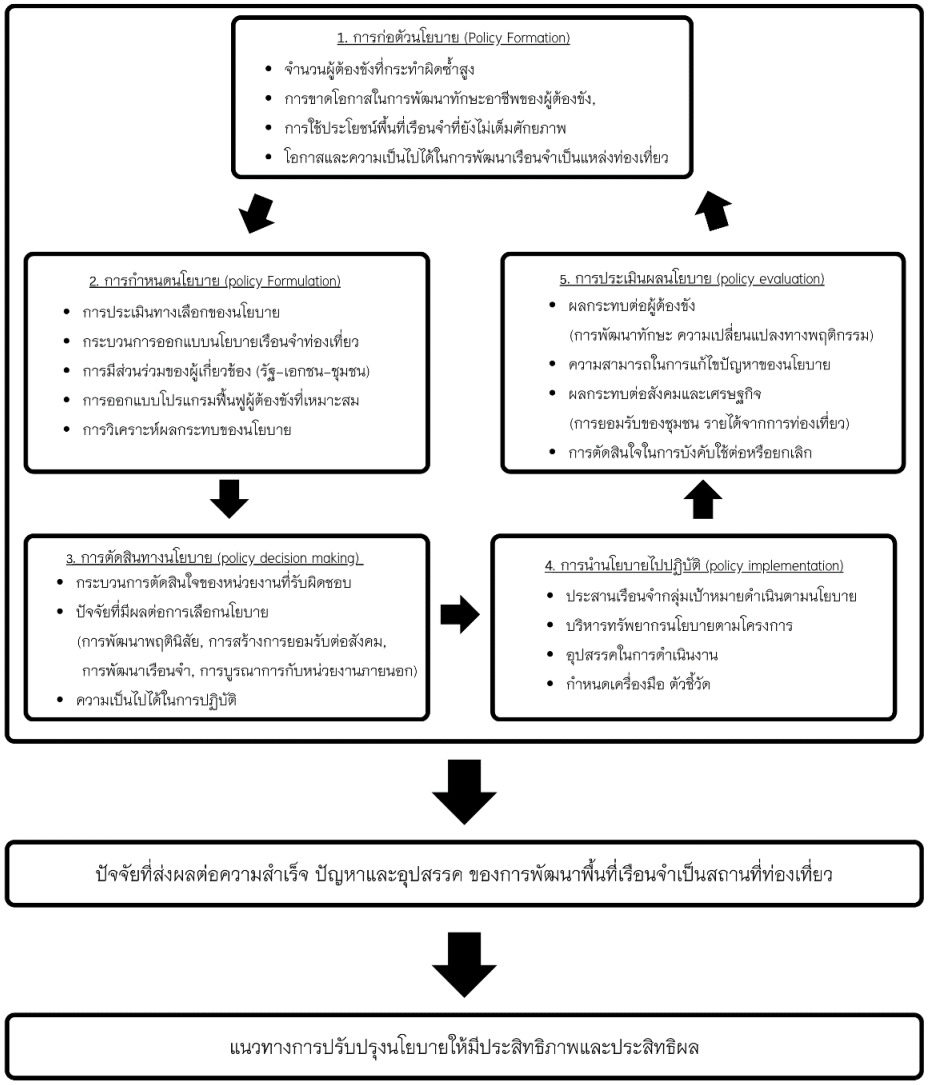
แม้ว่าจะมีการศึกษาจำนวนมากเกี่ยวกับกระบวนการฟื้นฟูพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง แต่ยังคงมีงานวิจัยที่วิเคราะห์เกี่ยวกับศักยภาพและความท้าทายของการพัฒนาพื้นที่เรือนจำให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวอยู่อย่างจำกัด ทั้งในด้านของการศึกษาผลกระทบเชิงนโยบายหรือความคุ้มค่าทางสังคมของการเปิดเรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงต้องการศึกษารายละเอียดของกระบวนการพัฒนาพื้นที่เรือนจำให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว รวมถึง ความสำคัญของนโยบายดังกล่าวต่อการพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขัง เพื่อตรวจสอบว่าการดำเนินโครงการลักษณะนี้สามารถส่งเสริมการคืนคนดีสู่สังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผลหรือไม่ นอกจากนี้ การศึกษายังมุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นในการพัฒนาพื้นที่เรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ทั้งในแง่ของการบริหารจัดการ การบูรณาการกับภาคีเครือข่าย และการมีส่วนร่วมของสังคม ตลอดจนการศึกษาผลกระทบต่อทัศนคติของผู้ต้องขังและประชาชนทั่วไป โดยงานวิจัยนี้เลือกพื้นที่ศึกษาเป็นเรือนจำชั่วคราวเขากลิ้ง สังกัดเรือนจำกลางเพชรบุรี เนื่องจากเป็นเรือนจำที่มีตัวอย่างความสำเร็จของการยกระดับเรือนจำชั่วคราวให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวและเรียนรู้เชิงเกษตรกรรม แสดงถึงความมีศักยภาพด้านการพัฒนาพื้นที่และการฝึกอบรมผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์ ผู้วิจัยจึงเลือกเรือนจำชั่วคราวเขากลิ้งเป็นพื้นที่ศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการดำเนินโครงการและประสิทธิภาพประสิทธิผลที่เกิดขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่เรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวตามกระบวนการนโยบายสาธารณะ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาพื้นที่เรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยว
3. เพื่อเสนอแนวทางการปรับปรุงนโยบายการพัฒนาพื้นที่เรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

การพิจารณานำนโยบายใดไปปฏิบัตินั้นต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อปัจจัยความสำเร็จในการดำเนินนโยบาย ดังนั้น จึงเกิดความสนใจในการนำแนวคิดเรื่องตัวแบบกระบวนการของ Bullock, Anderson & Brady (1983, อ้างถึงใน สัญญา เคณาภูมิ, 2561: 6) มาใช้ประกอบการศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่เรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวตามกระบวนการนโยบายสาธารณะการพัฒนาพื้นที่เรือนจำให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว และนำมาวิเคราะห์หาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรค พร้อมกับเสนอแนวทางการปรับปรุงนโยบาย ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย
ที่มา: อนุชา สว่างจันทร์ (2568)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่เรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวตามกระบวนการนโยบายสาธารณะ รวมทั้งวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการปรับปรุงนโยบายให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น โดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารควบคู่กับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

มุ่งศึกษาการพัฒนาพื้นที่เรือนจำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว โดยครอบคลุมประเด็นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนนโยบายสาธารณะ ได้แก่ การก่อตัวของนโยบาย การกำหนดนโยบาย การตัดสินใจเชิงนโยบาย การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินผลนโยบาย (Bullock, Anderson & Brady, 1983, อ้างถึงใน สัญญา เคณาภูมิ, 2561: 6-8) ตลอดจนปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการปรับปรุงนโยบายการพัฒนาพื้นที่เรือนจำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น โดยใช้ข้อมูลจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น รายงานผลการดำเนินงานของส่วนราชการ เอกสารวิชาการ และนโยบายที่เกี่ยวข้อง ประกอบกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

1.2 ขอบเขตด้านผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 13 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย

1) ผู้กำหนดนโยบาย ได้แก่ ผู้บริหารกรมราชทัณฑ์ จำนวน 1 คน

2) กลุ่มผู้ปฏิบัติงาน ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงานในส่วนกลางของกรมราชทัณฑ์ และผู้ปฏิบัติงานในเรือนจำชั่วคราวเขากลิ้ง จำนวน 4 คน

3) กลุ่มผู้ต้องขังในเรือนจำชั่วคราวเขากลิ้ง จำนวน 3 คน

4) กลุ่มผู้ศึกษาดูงานภายนอก จำนวน 5 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยเลือกศึกษาเรือนจำชั่วคราวเขากลิ้ง สังกัดเรือนจำกลางเพชรบุรี เนื่องจากเป็นเรือนจำที่มีตัวอย่างความสำเร็จของการยกระดับเรือนจำชั่วคราวให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว และเรียนรู้เชิงเกษตรกรรม แสดงถึงความมีศักยภาพด้านการพัฒนาพื้นที่และการฝึกอบรมผู้ต้องขังของกรมราชทัณฑ์

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยเริ่มดำเนินการศึกษาวิจัยตั้งแต่ เดือนมกราคม-ธันวาคม พ.ศ. 2568

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลตามกรอบประเด็นที่ศึกษา และเปิดโอกาสให้ได้ข้อมูลสำคัญเพิ่มเติมนอกเหนือจากคำถามที่กำหนดไว้ แบบสัมภาษณ์แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 ประเด็นเกี่ยวกับการพัฒนาเรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยว จำนวน 6 ข้อ และส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ทั้งนี้

ผู้วิจัยได้ออกแบบข้อคำถามให้มีความแตกต่างและเหมาะสมกับผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละกลุ่ม ซึ่งประกอบด้วย 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) ผู้กำหนดนโยบาย (2) ผู้ปฏิบัติงาน (3) ผู้ต้องขัง และ (4) ผู้ศึกษาดูงานจากภายนอก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 2 แหล่ง ได้แก่ ข้อมูลทุติยภูมิจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 13 คน ซึ่งได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้กำหนดนโยบาย ผู้ปฏิบัติงาน ผู้ต้องขัง และผู้ศึกษาดูงานภายนอก ทั้งนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลคำนึงถึงหลักความสมัครใจ การรักษาความลับ และการพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา โดยตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากหลายแหล่ง จัดหมวดหมู่ตามประเด็นการวิจัย และตีความเชิงพรรณนาร่วมกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การสังเคราะห์ผลการวิจัยและข้อเสนอแนะแนวทางเชิงนโยบาย

ผลการวิจัย (Research Results)

1. แนวทางการพัฒนาพื้นที่เรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวตามกระบวนการนโยบายสาธารณะ

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาพื้นที่เรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยว: กรณีศึกษาเรือนจำชั่วคราวเขากลิ้ง มีจุดเริ่มต้นสำคัญจากการจัดตั้งเรือนจำชั่วคราวเขากลิ้งให้เป็นสถานที่สำหรับฝึกอบรมและพัฒนาทักษะอาชีพด้านเกษตรกรรมและการเลี้ยงสัตว์สำหรับผู้ต้องขัง ต่อมาได้มีการยกระดับพื้นที่ดังกล่าวให้เป็นศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของกรมราชทัณฑ์ โดยน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการฝึกคิด ฝึกวางแผน และฝึกการดำรงชีวิตให้แก่ผู้ต้องขัง เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยตามแนวทาง Throughcare Model ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาผู้ต้องขังให้มีความพร้อมทั้งด้านอาชีพ ด้านจิตใจ และด้านการปรับตัวก่อนกลับคืนสู่สังคม

ในระยะเริ่มต้น การพัฒนาเรือนจำชั่วคราวเขากลิ้งให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวยังมิได้เกิดจากการกำหนดไว้เป็นนโยบายหลักของกรมราชทัณฑ์โดยตรง แต่เกิดขึ้นในลักษณะผลพลอยได้ จากการดำเนินงานด้านการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังและการสร้างพื้นที่ให้ผู้ต้องขังได้นำความรู้จากการฝึกอบรมไปปฏิบัติจริง โดยเฉพาะการจัดทำฐานการเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง การเกษตร การเลี้ยงสัตว์ และการฝึกอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ ซึ่งเรือนจำชั่วคราวเขากลิ้งมีลักษณะเป็นพื้นที่เปิด มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และเหมาะสมต่อการเป็นพื้นที่เตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ผู้ต้องขังจึงได้เรียนรู้การใช้ชีวิตในบรรยากาศที่ใกล้เคียงกับสังคมภายนอกมากกว่าเรือนจำปิด อันเป็นเงื่อนไขสำคัญของการฟื้นฟูและพัฒนาพฤติกรรมก่อนกลับคืนสู่สังคม เมื่อการดำเนินงานด้านศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงของเรือนจำชั่วคราวเขากลิ้งประสบความสำเร็จ พื้นที่ดังกล่าวจึงค่อย ๆ ได้รับการยอมรับจากหน่วยงานภายนอก ชุมชน สถานศึกษา และประชาชนทั่วไป มีผู้เข้ามาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก และเกิดการรับรู้ในวงกว้างทั้งในระดับจังหวัดและระดับประเทศ ความสำเร็จดังกล่าวส่งผลให้เรือนจำชั่วคราวเขากลิ้งได้รับรางวัลและการยกย่องในฐานะพื้นที่ต้นแบบของกรมราชทัณฑ์ จนในเวลาต่อมาจังหวัดเพชรบุรีได้นำเรือนจำชั่วคราวเขากลิ้งบรรจุไว้เป็นหนึ่งในจุดหมายการท่องเที่ยวของจังหวัด กระบวนการนี้สะท้อนให้เห็นขั้นตอนการก่อตัวนโยบาย (Policy Formation) ที่มิได้เริ่มจากการสั่งการเชิงนโยบายโดยตรง หากแต่พัฒนามาจากผลสัมฤทธิ์ของการปฏิบัติงานในพื้นที่ที่ชัดเจน จนสามารถยกระดับเป็นประเด็นเชิงนโยบายได้ในเวลาต่อมา

ต่อมาเมื่อกรมราชทัณฑ์เห็นศักยภาพของการพัฒนาพื้นที่เรือนจำชั่วคราวให้เป็นทั้งแหล่งเรียนรู้และสถานที่ท่องเที่ยว จึงได้ยกระดับแนวทางดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการกำหนดนโยบายอย่างชัดเจน โดยผลักดันให้การพัฒนาเรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญของการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังและการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย ทั้งยังมีการลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ ระหว่างกรมราชทัณฑ์ กรมการท่องเที่ยว และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เพื่อผลักดันการพัฒนาเรือนจำท่องเที่ยว ยกระดับมาตรฐานคุณภาพ และสร้างการรับรู้ต่อสาธารณะให้มากขึ้น จุดนี้ถือเป็นช่วงของการตัดสินใจเชิงนโยบาย ที่ทำให้แนวทางการพัฒนาพื้นที่เรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวมีความชัดเจน เป็นรูปธรรม และมีกรอบการดำเนินงานที่สามารถขยายผลไปยังเรือนจำอื่นได้

ในมิติของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาพื้นที่เรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวมีลักษณะสอดคล้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่าง (Top-down Implementation) กล่าวคือ ส่วนกลางของกรมราชทัณฑ์ทำหน้าที่กำหนดวัตถุประสงค์ มาตรฐาน และกรอบการดำเนินงานที่ชัดเจน ขณะที่หน่วยปฏิบัติในระดับพื้นที่มีหน้าที่นำแนวทางดังกล่าวไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง โดยในระดับกระทรวงยุติธรรมและกรมราชทัณฑ์ได้กำหนดทิศทางเชิงนโยบายที่มุ่งเน้นการควบคุมและฟื้นฟูผู้ต้องขังให้มีความพร้อมกลับคืนสู่สังคม จากนั้นจึงถ่ายทอดลงสู่แผนปฏิบัติราชการ กำหนดเป้าประสงค์ ตัวชี้วัด และโครงการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการพัฒนาเรือนจำให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวถูกใช้เป็นกลไกหนึ่งของการเปิดพื้นที่ให้ผู้ต้องขังได้เรียนรู้การอยู่ร่วมกับสังคม ฝึกอาชีพ และสร้างประสบการณ์ที่ต่อเนื่องจากชีวิตในเรือนจำไปสู่ชีวิตภายนอก อย่างไรก็ตาม การนำนโยบายไปปฏิบัติในกรณีเรือนจำชั่วคราวเขากลิ้งไม่ได้เป็นเพียงการขับเคลื่อนจากส่วนกลางเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับการปรับใช้เชิงพื้นที่และการบูรณาการความร่วมมือกับภาคีเครือข่าย โดยกรมราชทัณฑ์ได้คัดเลือกพื้นที่ที่มีความพร้อมทั้งด้านสภาพแวดล้อม ทรัพยากรบุคคล และศักยภาพของผู้ต้องขัง เพื่อใช้เป็นพื้นที่นำร่อง ซึ่งเรือนจำชั่วคราวเขากลิ้งมีความได้เปรียบจากการเป็นพื้นที่เปิด เข้าถึงง่าย มีฐานการเรียนรู้หลากหลาย และมีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น การทำบ้านดินและเกษตรผสมผสาน ประกอบกับได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ ภาคเอกชน ชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ จึงทำให้สามารถแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

ผลการวิจัยยังพบอีกว่า ลักษณะเฉพาะของการพัฒนาเรือนจำชั่วคราวเขากลิ้งสะท้อนให้เห็นว่าความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติมิได้เกิดจากการสั่งการจากบนลงล่างเพียงอย่างเดียว หากแต่เกิดจากความมุ่งมั่นของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ที่มีทัศนคติที่ดีต่อการพัฒนาผู้ต้องขัง และเห็นความสำคัญของการใช้พื้นที่เรือนจำเป็น พื้นที่รอยต่อระหว่างเรือนจำกับสังคมภายนอก กล่าวคือ พื้นที่เรือนจำท่องเที่ยวมิได้มีเป้าหมายเพื่อการท่องเที่ยวเป็นหลัก แต่ทำหน้าที่เสมือนพื้นที่จำลองทางสังคมที่ช่วยให้ผู้ต้องขังได้เรียนรู้ ปรับตัว แสดงศักยภาพ และฟื้นฟูความมั่นใจในตนเองก่อนปล่อยตัว ทั้งยังเป็นกลไกสำคัญในการสร้างการยอมรับจากสังคม ลดช่องว่างระหว่างผู้ต้องขังกับประชาชนภายนอก และลดโอกาสในการหวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ของการพัฒนาพื้นที่เรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยว

2.1 ด้านความชัดเจนของนโยบายและการกำหนดมาตรฐานจากส่วนกลาง การกำหนดกรอบแนวทางการนำนโยบายสู่การปฏิบัติในระดับพื้นที่ให้มีมาตรฐานการดำเนินงานที่ชัดเจนตามมาตรฐานคุณภาพเรือนจำท่องเที่ยวเชิงเกษตรของกรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้หน่วยปฏิบัติระดับพื้นที่สามารถถ่ายทอดนโยบายไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมาตรฐานดังกล่าว

ใช้ประเมินความพร้อมและศักยภาพของเรือนจำใน 4 หัวข้อสำคัญ ได้แก่ ศักยภาพด้านการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพการรองรับของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ศักยภาพการให้บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และศักยภาพการดึงดูดใจของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่มีแนวทางการดำเนินงานที่เป็นระบบและลดความคลุมเครือในการปฏิบัติงาน

2.2 ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร โดยเฉพาะผู้บัญชาการเรือนจำและหัวหน้าหน่วยงานในพื้นที่ เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด และหัวหน้าส่วนราชการในพื้นที่ ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการผลักดันนโยบายสู่การปฏิบัติให้เกิดผลจริง ผู้นำที่มีความเข้าใจถึงวิธีการ แนวคิด และเป้าหมายของโครงการ จะสามารถชี้นำการทำงานให้กับบุคลากร โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่และผู้ต้องขัง ให้เกิดภาพเป้าหมายร่วมกัน เกิดความร่วมมือในการพัฒนา และส่งเสริมการทำงานแบบบูรณาการในระดับพื้นที่ อันเป็นปัจจัยความสำเร็จในการขับเคลื่อนนโยบายที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และประสิทธิภาพการบริหารจัดการ

2.3 ด้านความเหมาะสมของพื้นที่ พื้นที่ที่มีความพร้อมด้านภูมิประเทศและทำเลที่ตั้ง เป็นอีกปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการพัฒนาเรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยว โดยเรือนจำชั่วคราวเขากลิ้งมีจุดเด่นด้านภูมิทัศน์ที่สวยงาม สภาพแวดล้อมเหมาะสมกับการเรียนรู้และพักผ่อนหย่อนใจ ทำเลที่ตั้งติดถนนใหญ่และทางผ่านไปสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัด อีกทั้งยังมีความพร้อมด้านการจัดกิจกรรมฝึกอาชีพ เช่น การทำบ้านดิน ฐานการเรียนรู้ทั้งด้านเกษตรและการเลี้ยงสัตว์ จึงทำให้พื้นที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้และดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชมได้

2.4 ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชนในพื้นที่ ถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาเรือนจำท่องเที่ยว โดยในกรณีของเรือนจำชั่วคราวเขากลิ้ง พบว่ามีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่น ภาคเอกชน และปราชญ์ชาวบ้าน เพื่อสนับสนุนกิจกรรมฝึกอาชีพ การอบรมด้านจิตใจ และการส่งเสริมตลาดแรงงานหลังปล่อย ซึ่งเป็นการบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ ในลักษณะการแลกเปลี่ยนทรัพยากรเพื่อสร้างคุณค่าร่วมระหว่างเรือนจำกับชุมชน ถือเป็นหัวใจสำคัญของความยั่งยืน

2.5 ด้านการออกแบบหลักสูตรฝึกวิชาชีพและการเรียนรู้ ตามแนวทาง Throughcare Model เพื่อให้การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยครอบคลุมในด้านของทักษะอาชีพ การปรับเปลี่ยนทัศนคติ และการปรับตัวเข้าสู่สังคม โดยมุ่งเน้นการให้ผู้ต้องขังลงมือปฏิบัติจริง และฝึกการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก เพื่อสร้างความมั่นใจและกล้าแสดงออก ผลจากการสัมภาษณ์พบว่า การได้มาฝึกวิชาชีพอยู่ที่เรือนจำชั่วคราวเขากลิ้ง ทำให้ผู้ต้องขังกล้าแสดงออกมากขึ้น สามารถวางแผนชีวิตและอาชีพภายหลังพ้นโทษได้จริง

2.6 ด้านการสร้างการยอมรับต่อสังคม ผู้เยี่ยมชมส่วนใหญ่มีมุมมองเชิงบวกต่อการฝึกวิชาชีพและการเตรียมความพร้อมกลับคืนสู่สังคมของผู้ต้องขัง และมองว่าเรือนจำไม่ใช่สถานที่สำหรับการควบคุมและลงโทษเพียงอย่างเดียว แต่ยังเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้และโอกาส ซึ่งช่วยลดอคติและสร้างโอกาสในการกลับคืนสู่สังคมของผู้ต้องขัง รวมถึงก่อให้เกิดความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจเกี่ยวกับชีวิตของผู้ต้องขังมากขึ้น

2.7 ด้านผลผลิตจากการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขัง เช่น อาหาร กาแฟ ขนมปัง และของที่ระลึก ได้กลายมาเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความสำเร็จของการพัฒนาตนเองของผู้ต้องขัง สร้างการรับรู้และการยอมรับต่อสังคมภายนอก ตลอดจนสร้างรายได้หมุนเวียนเพื่อพัฒนางานด้านการฝึกวิชาชีพ และเป็นเงินปันผลเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้ต้องขัง

3. ปัญหาและอุปสรรคจากการดำเนินนโยบายของการพัฒนาพื้นที่เรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยว

3.1 ปัญหาด้านอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ไม่เพียงพอ ถือเป็นปัญหาหลักของระบบราชทัณฑ์ เพราะการดำเนินงานปกติ เจ้าหน้าที่ต้องปฏิบัติงานทั้งการควบคุมและพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง และเจ้าหน้าที่ยังจำเป็นต้องเข้าเวรยามรักษาความสงบเรียบร้อยนอกเวลางานปกติ เมื่อมีการพัฒนาพื้นที่เรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวแล้ว ส่งผลให้ประชาชนเข้าออกพื้นที่เป็นจำนวนมาก เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบทั้งงานควบคุมความปลอดภัยและงานบริการนักท่องเที่ยว ทำให้ภาระงานเพิ่มขึ้น และอาจส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการและความปลอดภัย

3.2 ปัญหาความมั่นคงปลอดภัย เนื่องจากเรือนจำท่องเที่ยวมีลักษณะเป็นพื้นที่เปิดเพื่อรองรับการเข้าเยี่ยมชมจากผู้เข้าศึกษาภายนอก ทำให้มีความเสี่ยงต่อการลักลอบสิ่งของต้องห้าม หรือปัญหาความปลอดภัยด้านอื่น ๆ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการพื้นที่อย่างรัดกุม และการบริหารกำลังพลให้เหมาะในแต่ละพื้นที่

3.3 การเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร ส่งผลให้เกิดความไม่ต่อเนื่องของนโยบาย สะท้อนถึงจุดอ่อนของระบบราชการแบบรวมศูนย์ ที่ทิศทางนโยบายผูกติดกับตัวบุคคลมากกว่าแผนยุทธศาสตร์ระยะยาว เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร อาจทำให้แนวทางการขับเคลื่อนงานเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย ส่งผลต่อความต่อเนื่องในการดำเนินงานและประสิทธิผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติจริง

3.4 ปัญหาด้านความเหลื่อมล้ำระหว่างเรือนจำ หากเรือนจำมีทำเลที่ดี บุคลากรมีความพร้อม เครือข่ายในพื้นที่เข้มแข็ง มักพัฒนาได้เร็วกว่าเรือนจำที่มีข้อจำกัดด้านพื้นที่และงบประมาณ ดังนั้น การพัฒนาพื้นที่เรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวจึงไม่ได้มีศักยภาพเท่าเทียมกันทุกแห่ง และควรมีการกำหนดมาตรฐานขั้นต่ำของเรือนจำท่องเที่ยว เพื่อให้การจัดสรรงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3.5 ปัญหาด้านหลักสูตรฝึกวิชาชีพที่มีอยู่ยังไม่เหมาะสมกับตลาดแรงงานปัจจุบัน เช่น การขาดทักษะด้านการบริหารจัดการธุรกิจ การวางแผนการตลาด หรือการขายออนไลน์ ซึ่งควรได้รับการปรับปรุงให้เป็นหลักสูตรครบวงจรตามแนวคิด Throughcare Model เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถนำไปปรับใช้ได้จริงภายหลังพ้นโทษ โดยเน้นการพัฒนาทักษะที่ตลาดต้องการ เพื่อลดความเสี่ยงในการว่างงานและการกระทำผิดซ้ำ

4. แนวทางการปรับปรุงนโยบายให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น

4.1 จัดทำแผนพัฒนาเพื่อสร้างมาตรฐานและความต่อเนื่องของนโยบาย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งระดับนโยบายและระดับปฏิบัติมีความเห็นสอดคล้องกันว่า การดำเนินนโยบายพัฒนาเรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวยังขาดกรอบทิศทางการดำเนินงานในระยะยาว ส่งผลให้การขับเคลื่อนงานในแต่ละช่วงขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นสำคัญ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารทั้งในระดับส่วนกลางและระดับพื้นที่ อาจทำให้การดำเนินงานหยุดชะงักและขาดความต่อเนื่อง ดังนั้น กรมราชทัณฑ์ควรจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาเรือนจำท่องเที่ยว เพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงาน โดยกำหนดเป้าหมาย มาตรฐาน และตัวชี้วัดกลางที่ชัดเจน รวมทั้งควรมีระบบติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินนโยบายมีความต่อเนื่องและเป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น

4.2 การพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมกับสภาวการณ์ในปัจจุบัน ผลการวิจัยสะท้อนว่า หลักสูตรฝึกวิชาชีพบางส่วนที่ใช้อยู่ในปัจจุบันยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ทำให้ผู้ต้องขังบางส่วนไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ประกอบอาชีพได้จริงภายหลังพ้นโทษ ดังนั้น ควรปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัย และสอดคล้องกับสภาพการณ์ในปัจจุบัน เช่น การตลาดออนไลน์ การบริหารจัดการธุรกิจขนาดเล็ก

การบริหารร้านกาแฟ หรือการจำหน่ายสินค้าออนไลน์ ควบคู่กับการเสริมสร้างทักษะชีวิตและทักษะทางสังคม ตามแนวทาง Throughcare Model เพื่อให้ผู้ต้องขังสามารถนำไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพได้จริง

4.3 การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการประชาสัมพันธ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเห็นตรงกันว่า ความสำเร็จของการพัฒนาเรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวไม่สามารถเกิดขึ้นได้โดยลำพัง แต่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ ดังนั้น ควรส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือให้มีความเข้มแข็งและเป็นระบบมากขึ้น โดยพัฒนาไปสู่ความร่วมมือในลักษณะหุ้นส่วนที่มีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรร่วมกันอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ควรถอดบทเรียนความสำเร็จจากเรือนจำต้นแบบ เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ไปยังเรือนจำอื่น อันจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาระหว่างพื้นที่

4.4 การบริหารจัดการอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสมกับภารกิจ จากผลการวิจัยพบว่า ภารกิจของเรือนจำท่องเที่ยวเป็นภารกิจที่เพิ่มขึ้นจากงานราชทัณฑ์ตามปกติ ทำให้เจ้าหน้าที่ต้องรับผิดชอบทั้งด้านความมั่นคงปลอดภัยและการให้บริการแก่ผู้เข้าเยี่ยมชม ดังนั้น ควรมีการบริหารจัดการอัตรากำลังให้เหมาะสมกับภารกิจ และควรสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้แก่เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบ โดยอาจพิจารณาการจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณให้สอดคล้องกับผลการดำเนินงาน เพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน และทำให้การขับเคลื่อนนโยบายมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

4.5 การเสริมสร้างความมั่นคงปลอดภัยในมิติสังคมและจริยธรรม ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการพื้นที่เรือนจำที่พัฒนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวจำเป็นต้องรักษาสมดุลระหว่าง "การบริการ" และ "ความปลอดภัย" โดยเฉพาะในพื้นที่เปิดที่มีความเสี่ยงสูง ผู้ปฏิบัติงานสะท้อนว่า ลักษณะของพื้นที่เปิดทำให้โอกาสที่ผู้ต้องขังจะกระทำความผิดยังคงมีอยู่ เจ้าหน้าที่จึงต้องคอยสอดส่องดูแลอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา ขณะเดียวกันยังต้องเผชิญกับข้อจำกัดในการแยกแยะบุคคลที่เข้ามาในพื้นที่ว่าเป็นญาติหรือเป็นนักท่องเที่ยว ซึ่งส่งผลให้การดูแลรักษาความปลอดภัยมีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ หากเจ้าหน้าที่เข้มงวดมากเกินไปอาจกระทบต่อบรรยากาศของการให้บริการได้ ดังนั้น การดำเนินนโยบายจึงควรคำนึงถึงการบริหารจัดการความมั่นคงปลอดภัยควบคู่กับมิติทางจริยธรรม โดยต้องไม่ทำให้การดำเนินงานเบี่ยงเบนไปจากวัตถุประสงค์หลักของการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขัง หรือกลายเป็นการใช้แรงงานผู้ต้องขังโดยไม่ได้ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพ

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 แนวทางการพัฒนาพื้นที่เรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวตามกระบวนการนโยบายสาธารณะผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาพื้นที่เรือนจำชั่วคราวเขากลิ้งเป็นสถานที่ท่องเที่ยวมิได้เริ่มต้นจากการกำหนดให้เป็น “เรือนจำท่องเที่ยว” โดยตรงตั้งแต่ต้น แต่เริ่มจากการใช้พื้นที่เป็นสถานที่ฝึกอบรมและพัฒนาทักษะอาชีพของผู้ต้องขังตามแนวทางการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย และการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ ก่อนจะค่อย ๆ พัฒนาเป็นศูนย์เรียนรู้ แหล่งศึกษาดูงาน และต่อยอดสู่การเป็นสถานที่ท่องเที่ยวในเวลาต่อมา ผลดังกล่าวสะท้อนว่า การพัฒนาเรือนจำชั่วคราวเขากลิ้งเกิดจากการต่อยอดภารกิจด้านพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังที่มีอยู่เดิม จนพัฒนาเป็นรูปธรรมจากการปฏิบัติจริงในพื้นที่ สาเหตุที่การพัฒนามีลักษณะเช่นนี้ เพราะพื้นที่เรือนจำชั่วคราวเขากลิ้งมีลักษณะเอื้อต่อการจัดกิจกรรมเรียนรู้

และฝึกอาชีพ ทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้ต้องขังได้ทำงานจริง พบปะบุคคลภายนอก และค่อย ๆ ปรับตัวก่อนกลับคืนสู่สังคม จึงทำให้พื้นที่ดังกล่าวไม่ได้ทำหน้าที่เพียงเป็นสถานที่ควบคุม แต่เป็นพื้นที่เตรียมความพร้อมและสร้างโอกาสให้ผู้ต้องขัง สอดคล้องกับตัวแบบกระบวนการนโยบายของ Bullock, Anderson & Brady (1983, อ้างถึงใน สัญญา เคณาภูมิ, 2561: 6) ที่มองว่านโยบายสาธารณะเป็นกระบวนการต่อเนื่อง ตั้งแต่การก่อตัวของปัญหา การกำหนดนโยบาย การตัดสินใจ การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการประเมินผล กล่าวคือ กรณีเรือนจำชั่วคราวเขากลิ้งไม่ได้เกิดขึ้นแบบฉับพลัน หากแต่ค่อย ๆ พัฒนาจากภารกิจเดิมไปสู่การเป็นเรือนจำท่องเที่ยวอย่างเป็นลำดับ ขณะเดียวกัน ผลการวิจัยยัง สอดคล้องกับแนวคิดการนำนโยบายไปปฏิบัติจากบนลงล่างของ Van Meter & Van Horn (1975: 466: อนุชา สว่างจันทร์, ผู้แปล) ในประเด็นที่กล่าวถึงบทบาทของส่วนกลางของกรมราชทัณฑ์ที่มีหน้าที่กำหนดกรอบนโยบาย วัตถุประสงค์ และแนวทางหลัก ขณะที่หน่วยปฏิบัติในพื้นที่นำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง จึงเห็นได้ว่าความชัดเจนของนโยบายและการถ่ายทอดแนวทางจากส่วนกลางมีส่วนสำคัญต่อการขับเคลื่อนงานในระดับพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตาม การอธิบายแบบบนลงล่างที่ให้น้ำหนักเฉพาะการสั่งการจากส่วนกลางยังไม่ถือว่าสอดคล้องโดยสมบูรณ์ เพราะจากข้อมูลในงานวิจัยพบว่าความสำเร็จของเรือนจำชั่วคราวเขากลิ้งมิได้เกิดจากนโยบายส่วนกลางเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการที่ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในพื้นที่สามารถต่อยอดนโยบายให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ได้ด้วย ดังนั้น แม้นโยบายจะเริ่มต้นจากส่วนกลาง แต่ผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจริงขึ้นอยู่กับการปรับใช้ในระดับพื้นที่อย่างมาก นอกจากนี้ ผลการวิจัยยัง สอดคล้องกับแนวคิด Throughcare Model ของศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด และทองใหญ่ อัยยะวรากูล (2558: 103-105) โดยเฉพาะในระยะการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย เนื่องจากเรือนจำชั่วคราวเขากลิ้งทำหน้าที่เป็นพื้นที่ให้ผู้ต้องขังได้ฝึกอาชีพ ฝึกการใช้ชีวิต ฝึกการสื่อสาร และมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลภายนอกก่อนพ้นโทษ ซึ่งเป็นสาระสำคัญของการเตรียมผู้ต้องขังให้พร้อมกลับคืนสู่สังคม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนาพื้นที่เรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนาพื้นที่เรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ได้แก่ ความชัดเจนของนโยบายและการกำหนดมาตรฐานจากส่วนกลาง ภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำ ความเหมาะสมของพื้นที่ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การออกแบบหลักสูตรฝึกวิชาชีพและการเรียนรู้ การสร้างการยอมรับจากสังคม และผลผลิตจากการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขัง ข้อค้นพบดังกล่าวสะท้อนว่า ความสำเร็จของเรือนจำท่องเที่ยวไม่ได้เกิดจากปัจจัยด้านใดด้านหนึ่งเพียงลำพัง แต่เกิดจากการทำงานร่วมกันของหลายองค์ประกอบ เพราะการพัฒนาเรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเป็นภารกิจที่ต้องเชื่อมโยงทั้งมิติการควบคุม การพัฒนา การเรียนรู้ และการยอมรับจากสังคม หากขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง เช่น ขาดผู้นำที่ผลักดัน ขาดเครือข่ายสนับสนุน หรือขาดหลักสูตรที่เหมาะสม การดำเนินงานก็ยากจะเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ Van Meter & Van Horn (1975: 462-463: อนุชา สว่างจันทร์, ผู้แปล) ที่ชี้ว่าความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยร่วมกัน ทั้งมาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย ทรัพยากร ลักษณะของหน่วยปฏิบัติ และความตั้งใจของผู้ปฏิบัติ กล่าวคือ กรณีเรือนจำชั่วคราวเขากลิ้งแสดงให้เห็นว่า เมื่อนโยบายชัด พื้นที่เหมาะ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ และเจ้าหน้าที่มีความมุ่งมั่น การนำนโยบายไปปฏิบัติก็มีแนวโน้มประสบผลสำเร็จมากขึ้น

ในด้านเครือข่ายความร่วมมือ ผลการวิจัยยัง สอดคล้องกับแนวคิดผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของ Freeman (1984: 46: อนุชา สว่างจันทร์, ผู้แปล) เนื่องจากการดำเนินงานของเรือนจำท่องเที่ยวไม่สามารถขับเคลื่อนได้โดยกรมราชทัณฑ์เพียงฝ่ายเดียว แต่ต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน และ

ปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ เพื่อสนับสนุนทั้งการฝึกวิชาชีพ การเรียนรู้ และการสร้างโอกาสหลังพ้นโทษ ขณะเดียวกัน ผลการวิจัยยัง สอดคล้องกับ Throughcare Model ของศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด และทองใหญ่ อัยยะวรากูล (2558: 103-105) ในประเด็นที่ว่า การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยจะเกิดผลได้ดีเมื่อผู้ต้องขังได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน ไม่เฉพาะทักษะอาชีพ แต่รวมถึงการปรับตัวทางสังคม การฝึกความมั่นใจ และการมองเห็นโอกาสในการดำเนินชีวิตภายหลังพ้นโทษด้วย นอกจากนี้ รูปแบบความร่วมมือดังกล่าวยังสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองโดยเครือข่าย (Governance Network) ของ วสันต์ เหลืองประภัสร์ และคณะ (2557: 17) ที่ชี้ว่าภาครัฐไม่ได้ผูกขาดการจัดการ แต่เปิดโอกาสให้ตัวแสดงภาคสังคมเข้ามามีบทบาทร่วม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าความสำเร็จของเรือนจำท่องเที่ยวเกิดจากการแลกเปลี่ยนทรัพยากรร่วมกันระหว่างภาครัฐและภาคีเครือข่าย ไม่ใช่การดำเนินงานโดยกรมราชทัณฑ์เพียงฝ่ายเดียว

ปัญหาและอุปสรรค ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานยังเผชิญข้อจำกัดด้านอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ความเสี่ยงด้านความมั่นคงปลอดภัยในการบริหารพื้นที่เปิด ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายจากการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร ความเหลื่อมล้ำระหว่างเรือนจำ และข้อจำกัดของหลักสูตรฝึกวิชาชีพบางส่วนที่ยังไม่สอดคล้องกับตลาดแรงงานปัจจุบัน ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า แม้นโยบายจะมีเป้าหมายที่ชัดเจน แต่หากขาดทรัพยากรและกลไกสนับสนุนที่เพียงพอ ก็ย่อมทำให้การดำเนินงานไม่สามารถบรรลุผลได้เต็มศักยภาพ ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับ Van Meter & Van Horn (1975: 480: อนุชา สว่างจันทร์, ผู้แปล) เช่นกัน เพราะแนวคิดดังกล่าวชี้ว่าความสำเร็จของการนำนโยบายไปปฏิบัติไม่ได้ขึ้นอยู่กับตัวนโยบายเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับความพร้อมของหน่วยปฏิบัติและสภาพแวดล้อมของนโยบายด้วย อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยในครั้งนี้มีประเด็นที่ไม่สอดคล้องบางส่วนกับการอธิบายความสำเร็จของนโยบายที่เน้นเฉพาะปัจจัยเชิงโครงสร้างหรือเชิงบริหาร เนื่องจากข้อมูลจากงานวิจัยแสดงให้เห็นว่าการยอมรับจากสังคมเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างมากต่อความสำเร็จของเรือนจำท่องเที่ยว กล่าวคือ แม้จะมีนโยบายที่ดีและมีการบริหารจัดการที่เหมาะสม แต่หากสังคมภายนอกยังมีอคติต่อผู้ต้องขังหรือไม่เข้าใจบทบาทของเรือนจำท่องเที่ยว การพัฒนาพื้นที่ลักษณะนี้ก็อาจไม่เกิดผลในระยะยาวเท่าที่ควร นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่าการดำเนินงานของเรือนจำชั่วคราวเขากลิ้งสอดคล้องกับแนวคิดของ Strange & Kempa (2003: 388-402: อนุชา สว่างจันทร์, ผู้แปล) ที่ได้เสนอองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาเรือนจำเป็นแหล่งท่องเที่ยวอย่างถูกต้องตามหลักจริยธรรม โดยผู้วิจัยได้นำแนวคิดดังกล่าวมาสังเคราะห์เป็น 3 มิติ ได้แก่ Respect ผ่านการนำเสนอศักยภาพผู้ต้องขังผ่านผลงานวิชาชีพ Education ผ่านการเปิดพื้นที่ให้สังคมเข้าใจบทบาทการฟื้นฟูของกรมราชทัณฑ์ และ Empathy ผ่านกิจกรรมที่เปิดให้ผู้เยี่ยมชมมีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับผู้ต้องขัง ทั้งนี้ ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับข้อถกเถียงในวงวิชาการด้านการท่องเที่ยวเชิงมืดที่ Light (2017: 282-283: อนุชา สว่างจันทร์, ผู้แปล) สรุปไว้ว่า หากมุ่งเน้นการแสวงหาผลประโยชน์เชิงพาณิชย์มากเกินไป อาจนำไปสู่การบิดเบือนหรือลดทอนคุณค่าของสถานที่เหล่านั้นได้ ดังนั้น การรักษาสมดุลระหว่างการท่องเที่ยวและวัตถุประสงค์หลักของการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญของความยั่งยืนเชิงนโยบาย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการปรับปรุงนโยบายการพัฒนาพื้นที่เรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มมากขึ้น ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการปรับปรุงนโยบายควรประกอบด้วยการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาเรือนจำท่องเที่ยวเพื่อสร้างความต่อเนื่องของนโยบาย การปรับปรุงหลักสูตรฝึกอาชีพให้ทันสมัยและสอดคล้องกับตลาดแรงงาน การส่งเสริมเครือข่ายความร่วมมือแบบยั่งยืน การบริหารจัดการอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ให้เหมาะสมกับภารกิจ และการเพิ่มการประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างการรับรู้และการ

ยอมรับจากสังคม เพราะปัญหาหลักของการดำเนินงานไม่ได้อยู่ที่แนวคิดของนโยบาย หากแต่อยู่ที่ความต่อเนื่องของการขับเคลื่อน ความพร้อมของบุคลากร ความเหมาะสมของหลักสูตร และการรับรู้ของสังคมภายนอก ดังนั้น การปรับปรุงนโยบายจึงต้องเน้นการทำให้ระบบสนับสนุนมีความมั่นคง ไม่ใช่เพียงการกำหนดนโยบายเพิ่มเติมเท่านั้น ผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับ Van Meter & Van Horn (1975: 465, 475: อนุชา สว่างจันทร์, ผู้แปล) เพราะข้อเสนอให้เพิ่มอัตรากำลัง ปรับปรุงหลักสูตร และสร้างมาตรฐานการดำเนินงาน ล้วนเป็นการแก้ไขปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากร มาตรฐานนโยบาย และความพร้อมของหน่วยปฏิบัติ ซึ่งเป็นหัวใจของการนำนโยบายไปปฏิบัติให้เกิดผล ในอีกด้านหนึ่ง ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับ Throughcare Model ของศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด และทองใหญ่ อัยยะวรากูล (2558: 103-105) ในประเด็นที่ว่า การเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยจะมีประสิทธิผลมากขึ้น หากทักษะและประสบการณ์ที่ผู้ต้องขังได้รับสามารถนำไปใช้ได้จริงภายหลังพ้นโทษ ดังนั้น การปรับปรุงหลักสูตรฝึกวิชาชีพให้ทันสมัยและสอดคล้องกับตลาดแรงงานจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญของความสำเร็จเชิงนโยบาย อย่างไรก็ตาม การมองประสิทธิภาพของนโยบายในมิติการบริหารเพียงอย่างเดียวอาจไม่สามารถสะท้อนถึงประสิทธิภาพของการดำเนินนโยบายได้ เพราะการพัฒนาเรือนจำท่องเที่ยวไม่ได้วัดผลแค่การดำเนินงานที่เป็นระบบหรือจำนวนกิจกรรมที่เพิ่มขึ้น แต่ต้องพิจารณาถึงผลลัพธ์ต่อผู้ต้องขังและการยอมรับจากสังคมร่วมด้วย กล่าวคือ หากนโยบายมีประสิทธิภาพเชิงการบริหาร แต่ไม่สามารถสร้างโอกาสให้ผู้ต้องขังหรือไม่สามารถเปลี่ยนทัศนคติของสังคมได้ ก็ยากจะกล่าวได้ว่านโยบายมีประสิทธิผลอย่างแท้จริง

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการสังเคราะห์งานวิจัยสามารถสรุปองค์ความรู้ได้ว่า การพัฒนาพื้นที่เรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเป็นแนวทางการดำเนินงานที่เกิดจากการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวทางการเตรียมความพร้อมก่อนปล่อย (Throughcare Model) เพื่อพัฒนาพื้นที่เรือนจำให้เป็นทั้งแหล่งเรียนรู้และสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อันนำไปสู่การส่งเสริมการพัฒนาพฤตินิสัยผู้ต้องขังและการสร้างการยอมรับจากสังคมได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ ความชัดเจนของนโยบายและการกำหนดมาตรฐานจากส่วนกลาง ภาวะผู้นำของผู้บริหารเรือนจำ ความเหมาะสมของพื้นที่ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การออกแบบหลักสูตรฝึกวิชาชีพและการเรียนรู้ การสร้างการยอมรับจากสังคมและผลผลิตจากการฝึกวิชาชีพของผู้ต้องขัง ขณะเดียวกัน ยังพบว่าปัญหาและอุปสรรคสำคัญ ได้แก่ การขาดแคลนอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ ความเสี่ยงด้านความมั่นคงปลอดภัยในการบริหารจัดการพื้นที่เปิด ความไม่ต่อเนื่องของนโยบายจากการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร และหลักสูตรฝึกวิชาชีพบางส่วนที่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ดังนั้น องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้จึงชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาพื้นที่เรือนจำเป็นสถานที่ท่องเที่ยวมิได้เป็นเพียงการใช้ประโยชน์จากพื้นที่เรือนจำเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจการคืนคนดีสู่สังคม และสามารถใช้เป็นแนวทางเชิงนโยบายในการยกระดับการบริหารงานราชทัณฑ์ให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ กรมราชทัณฑ์ควรจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาเรือนจำท่องเที่ยว เพื่อใช้เป็นกรอบการดำเนินงานระยะยาวที่มีเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จที่ชัดเจน ซึ่งจะช่วยสร้างความต่อเนื่องของนโยบายและลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงผู้บริหาร

1.2 ด้านโครงสร้างการบริหารและทรัพยากร ควรมีการบริหารจัดการอัตรากำลังให้เหมาะสมกับภารกิจ และพิจารณาการจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณให้สอดคล้องกับผลการดำเนินงาน เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจแก่เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน

1.3 ด้านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ควรส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชน ให้มีความเข้มแข็งและเป็นระบบมากขึ้น โดยพัฒนาไปสู่ความร่วมมือในลักษณะหุ้นส่วนที่มีการแลกเปลี่ยนทรัพยากรร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และควรถอดบทเรียนความสำเร็จจากเรือนจำต้นแบบ เพื่อใช้เป็นแหล่งเรียนรู้และถ่ายทอดประสบการณ์ไปยังเรือนจำอื่น

1.4 ด้านการพัฒนาผู้ต้องขังตามแนวทาง Throughcare ควรปรับปรุงหลักสูตรฝึกอบรมให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในปัจจุบัน เช่น การตลาดออนไลน์ และการบริหารธุรกิจขนาดเล็ก ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างทักษะชีวิตและทักษะทางสังคม เพื่อเตรียมความพร้อมก่อนปล่อยอย่างรอบด้าน

1.5 ด้านการสื่อสารสาธารณะและจริยธรรมในการดำเนินงาน ควรเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์เพื่อสร้างการรับรู้และการยอมรับจากสังคม โดยคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขัง และไม่ทำให้ผู้ต้องขังถูกมองเป็นเพียงวัตถุจัดแสดง

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังเรือนจำท่องเที่ยวอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของบริบทระหว่างเรือนจำ รูปแบบการบริหารจัดการ การสร้างเครือข่าย และปัจจัยความสำเร็จของเรือนจำแต่ละแห่ง จะช่วยให้สามารถกำหนดมาตรฐานของเรือนจำท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.2 ควรติดตามผลลัพธ์หลังปล่อยตัวผู้ต้องขัง เพื่อเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ว่าผู้ต้องขังที่เตรียมความพร้อมก่อนปล่อยในเรือนจำท่องเที่ยว จะมีพัฒนาการทางจิตใจ ทักษะอาชีพ และทัศนคติในเชิงบวกต่อการกลับคืนสู่สังคม

2.3 ควรศึกษาผลกระทบในมิติเศรษฐกิจต่อการดำเนินงานเรือนจำท่องเที่ยว เพื่อศึกษาการวัดผลเชิงตัวเลขที่สะท้อนผลกระทบทางเศรษฐกิจในพื้นที่ เช่น การเพิ่มขึ้น/ลดลงในระดับรายได้ของชุมชน หรือผลทางสังคม เช่น ระดับการยอมรับของสังคม และความเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติของประชาชนต่อผู้ต้องขัง

2.4 ควรศึกษาเปรียบเทียบกับรูปแบบเรือนจำท่องเที่ยวในต่างประเทศ เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

2.5 ควรมีการศึกษาเชิงนโยบายว่าด้วยจริยธรรมและมิติทางสังคม เพื่อพัฒนามาตรฐานจริยธรรมสำหรับกิจกรรมท่องเที่ยวในเรือนจำให้เหมาะสมกับบริบทไทย และไม่ละเมิดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของผู้ต้องขัง

เอกสารอ้างอิง (References)

กรมราชทัณฑ์. (2567ก). **รายงานการดำเนินงานของรัฐต่อสาธารณะรายปี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567**. กรุงเทพฯ: กรมราชทัณฑ์.

กรมราชทัณฑ์. (2567ข). **สถิติผู้ต้องราชทัณฑ์ ข้อมูล ณ วันที่ 12 มกราคม 2567**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.correct.go.th/recstats/ สืบค้นเมื่อ 12 มกราคม 2567.

กรมราชทัณฑ์. (2568, 13 กันยายน). **รู้หรือไม่? เดี๋ยวนี้ในคุกก็เที่ยวได้แล้วนะ!**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://main.correct.go.th/ สืบค้นเมื่อ 20 กันยายน 2568.

วสันต์ เหลืองประภัสร์ และคณะ. (2557). การสังเคราะห์ตัวแบบเชิงทฤษฎีและการบริหารจากผลการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อพัฒนากลไกความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันของคนในพื้นที่. **รายงานการวิจัย.** สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

ศรีสมบัติ โชคประจักษ์ชัด และทองใหญ่ อัยยะวรากูล. (2558). แนวทางการพัฒนาพฤตินิสัยผู้กระทำผิดของประเทศไทย. **วารสารกระบวนการยุติธรรม.** 8(3): 89-113.

สัญญา เคณาภูมิ. (2561). กระบวนการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะภายใต้กรอบแนวคิดรัฐประศาสนศาสตร์. **วารสารนวัตกรรมการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน**. 6(2): 6-8.

Freeman, R. E. (1984). **Strategic management: A stakeholder approach**. Pitman.

Light, D. (2017). Progress in dark tourism and thanatourism research: An uneasy relationship with heritage tourism. **Tourism Management**. 61: 275-301.

Stone, P. R. (2006). A dark tourism spectrum: Towards a typology of death and macabre related tourist sites, attractions and exhibitions. **Tourism: An International Interdisciplinary Journal**. 54(2): 145-160.

Strange, C., & Kempa, M. (2003). Shades of dark tourism: Alcatraz and Robben Island. **Annals of Tourism Research**. 30(2): 386-405.

Van Meter, D. S., & Van Horn, C. E. (1975). The policy implementation process: A conceptual framework. **Administration & Society**. 6(4): 445-488.

ทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

Management Skills of Administrators Affecting the Effectiveness of academic Administration at the Schools under Nakhon Phanom Primary Educational Service Area office 2

พิสิทธิ์ ฤทธิ์เนติกุล[1] อภิสิทธิ์ สมศรีสุข[2] บุญมี ก่อบุญ[3]
Pisit Ritnetiku, Apisit Somsrisuk, Boomee Kor-Boon

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อ1) ศึกษาระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาและระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน 3) ศึกษาอำนาจพยากรณ์ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน และ 4) ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 308 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2) ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง

3) ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน ได้แก่ ทักษะการศึกษาและการสอน และทักษะความคิดรวบยอด โดยทักษะทั้งสองสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนได้ร้อยละ 62.50 สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้ $Y' = 1.867 + 0.405(X_4) + 0.216(X_3)$ และสมการพยากรณ์ ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้ $Z'y = 0.521(Z_4) + 0.285(Z_3)$

Received: 2026-03-16 Revised: 2026-04-06 Accepted: 2026-04-12

[1] นักศึกษาหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Student Master of Education Program, Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: pisitrit13.rit@gmail.com

[2] อาจารย์ที่ปรึกษาสาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Advisor Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: apisit_edu@snru.ac.th

[3] อาจารย์ที่ปรึกษาสาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Advisor Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: boonmeej72017@gmail.com

4) แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมี 2 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการศึกษาและการสอน และทักษะความคิดรวบยอด มี 18 แนวทางพัฒนา โดยภาพรวมของแนวทางพัฒนามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ (Keywords): ทักษะการบริหาร; ทักษะความคิดรวบยอด; ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ

Abstract

The purposes of this research were to study: 1) the levels of administrative skills of school administrators and the effectiveness of academic administration in schools; 2) the relationship between the administrative skills of school administrators and the effectiveness of academic administration in schools; 3) the predictive power of the administrative skills of school administrators affecting the effectiveness of academic administration; and 4) guidelines for developing administrative skills enhancing the effectiveness of academic administration in schools. The study employed a quantitative research approach. The sample consisted of 308 participants. The research instrument was a questionnaire, and data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's product-moment correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis. The findings were as follows:

1) The overall level of administrative skills of school administrators was at a high level. The overall effectiveness of academic administration in schools was at the highest level.

2) The administrative skills of school administrators were highly positively correlated with the effectiveness of academic administration in schools.

3) The administrative skills of school administrators in terms of educational and instructional skills and conceptual skills significantly predicted the effectiveness of school academic administration. These two variables accounted for 62.50 percent of the variance in the effectiveness of school academic administration, with a standard error of estimate of 0.30187. Predictive equation written in raw scores: $Y' = 1.867 + .405(X_4) + .216(X_3)$ and the predictive equation written in standardized scores: $Z'y = .521(Z_4) + .285(Z_3)$

4) The guidelines for developing the administrative skills of school administrators affecting the effectiveness of school academic administration comprised two key skills: educational and instructional skills and conceptual skills. A total of 18 development guidelines were identified. Overall, the guidelines were rated at the high level of appropriateness and feasibility.

Keywords: Administrative Skills; Conceptual Skills; Effectiveness of Academic Administration

บทนำ (Introduction)

ในช่วงระยะเวลาหลายทศวรรษที่ผ่านมา ระบบการศึกษาของประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนที่ยังไม่บรรลุเป้าหมายตามมาตรฐาน ความเหลื่อมล้ำทางโอกาสทางการศึกษา รวมถึงประสิทธิภาพของการบริหารจัดการศึกษาที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สถานการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการใน

สถานศึกษา เพื่อให้ระบบบริหารจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับทิศทางของ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาที่กำหนดไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ยุทธศาสตร์ที่ 6 มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลของระบบบริหารจัดการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 131)

ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ คือ ความสำเร็จที่เกิดขึ้นจริงในโรงเรียน อันเป็นผลจากความสามารถของผู้บริหารในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายอย่างชัดเจน เป็นระบบ และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้โรงเรียนสามารถใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น มีเจตคติที่ดี และสามารถปรับตัวแก้ปัญหา รวมถึงบูรณาการความรู้เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ (ธีร์ธนพัชร ร้อยดาพันธุ์, 2565: 11) และจากการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน (กฤษฎา กุลวงศ์ และคณะ, 2566: 212) บทบาทและทักษะของผู้บริหารจึงเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ด้านประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนพบว่า ระดับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการยังคงเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนา โดยพิจารณาจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในปีการศึกษา 2565–2567 ซึ่งครอบคลุมรายวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ พบว่าคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนในพื้นที่ดังกล่าวยังคงต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศอย่างต่อเนื่องทั้งสามปี (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2, 2567: 131) ผลการประเมินดังกล่าวเป็นตัวชี้วัดสำคัญประการหนึ่งที่สะท้อนถึงระดับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน

จากความเป็นมาผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา การวางแผนพัฒนางานวิชาการ และการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์การวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาและระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาอำนาจพยากรณ์ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน

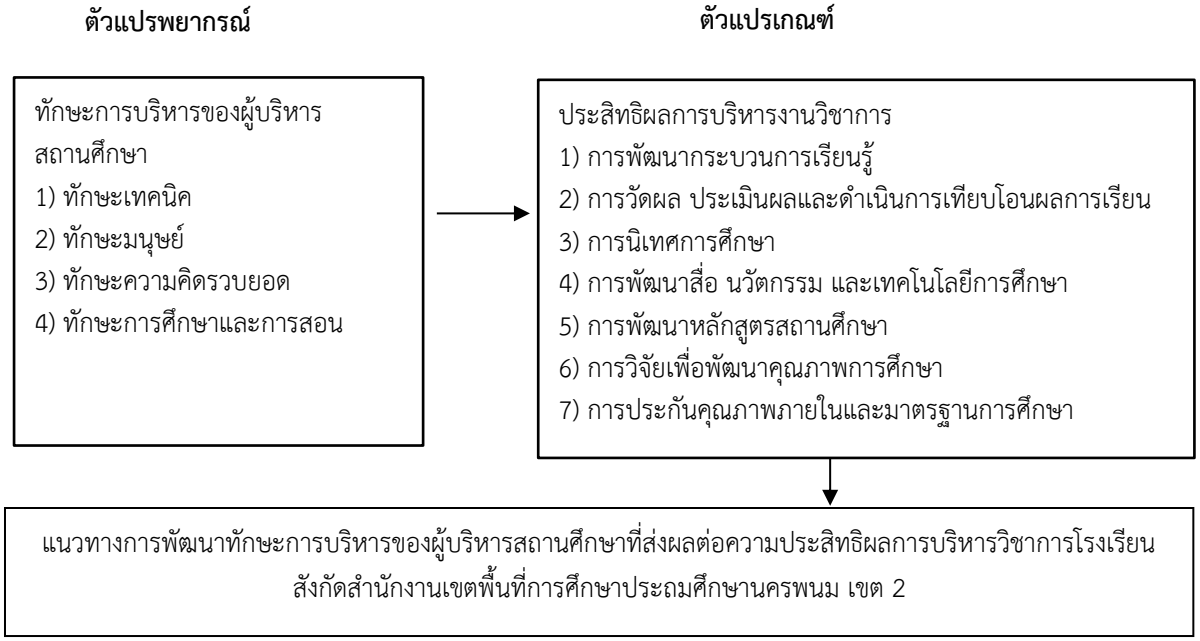
สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

1. ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 อยู่ในระดับมาก
2. ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 อยู่ในระดับมาก

3. ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันทางบวก

4. ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษามีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีดังนี้

ระยะที่1 ศึกษาความสัมพันธ์และอำนาจพยากรณ์ทักษะการบริหารของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยด้วยความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน และสถิติถดถอยแบบขั้นตอน

ระยะที่2 ศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน โดยนำตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมาร่างเป็นแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยสังเคราะห์จากงานวิจัยของ อนุจิรา ปั่นโย (2565: 68) ธนภัทร เทพสถิตย์ (2565: 27) สุนิสา สงัดศรี (2565: 10) ปรารถนา แขนอก (2566: 30) ณัฐพร นพคุณ (2566: 7) อัจฉรา ทองปัน (2567: 67) อนันตา ไกรสินธุ์ (2567: 6) และ ศิริพร ยตะโคตร (2567: 11) ซึ่งสังเคราะห์

ได้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ทักษะเทคนิค 2) ทักษะมนุษย์ 3) ทักษะความคิดรวบยอด และ 4) ทักษะการศึกษาและการสอน

ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากงานวิจัยของ อาฑิฏิยา โชคดีวัฒนา (2561: 4) พรวลี ตรีประภากร (2564: 10) ชนกานต์ เอี่ยมสะอาด (2564: 5) กิตติชัย อาจหาญ (2565: 10) แคทรียา บุตรศรีผา (2565: 11) ธีร์ธนพัชร ร้อยดาพันธุ์ (2565: 11) ลลิตา แสนสุข (2566: 9) และ ประวิทย์ วงค์จันทร์ (2567: 8) ซึ่งสังเคราะห์ได้ 7 องค์ประกอบได้แก่ 1) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 2) การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน 3) การนิเทศการศึกษา 4) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีการศึกษา 5) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 6) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ 7) การประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา แนวทางพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ใช้หลักของ Objective and Key Results (OKRs)

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 181 โรงเรียน จำนวนประชากร 1,899 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 191 คน และครู จำนวน 1,708 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan (1970, อ้างถึงใน วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2557: 191) ได้จำนวน 320 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 91 คน และครู จำนวน 229 คน วิธีการได้มาของกลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Random Sampling) ดังนี้

1) ใช้โรงเรียนในแต่ละอำเภอเป็นหน่วยสุ่ม โดยวิธีการจับสลาก ใช้เกณฑ์ร้อยละ 50 ได้จำนวนโรงเรียน 91 โรงเรียน จาก 181 โรงเรียน

2) กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา ใช้วิธีการเลือกใช้เกณฑ์โรงเรียนละ 1 คน เป็นกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งจะได้ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนละ 1 คน ได้จำนวน 91 คน

3) กลุ่มตัวอย่างที่เป็นครู ใช้การสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) โดยวิธีการจับสลาก ใช้เกณฑ์ร้อยละ 24 ของครูแต่ละโรงเรียน ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 229 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา ดำเนินการวิจัยนี้ในระหว่างเดือนพฤษภาคม 2568-มีนาคม 2569

2. เครื่องมือในการวิจัย

ระยะที่ 1 การศึกษาระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ความสัมพันธ์และอำนาจพยากรณ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้น จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์

ตอนที่ 2 สอบถามระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ทักษะเทคนิค ทักษะมนุษย์ ทักษะความคิดรวบยอด และทักษะการศึกษาและการสอน

ตอนที่ 3 สอบถามระดกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ประกอบด้วย การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน การนิเทศการศึกษา การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการประประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

เครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มีระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 121)

5 หมายถึง ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา/ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา/ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา/ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา/ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา/ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) โดยผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ซึ่งมีลักษะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ดังนี้

5 หมายถึง ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง ความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยเสนอคำร้องต่อสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนครเพื่อออกหนังสือขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือจากสถานศึกษาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ขอความอนุเคราะห์จากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 เพื่อออกหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยไปยังผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม

3.3 ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถาม ดำเนินการส่งและเก็บรวบรวมข้อมูลทาง QR-Code โดยแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างเป็นรายสถานศึกษา ระบุกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา ครู จำนวนทั้งสิ้น 320 คน ได้รับข้อมูลตอบกลับจากผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 90 คน จากครู จำนวน 218 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 308 คน คิดเป็นร้อยละ 96.25

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ และนำมาแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์สถานภาพผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

4.2 วิเคราะห์ระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาและระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์แปลผลคะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 121)

4.51-5.00 หมายถึง ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา/ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา/ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน อยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา/ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน อยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา/ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน อยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา/ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product moment Correlation Coefficient) แล้วนำค่าที่ได้มาทำการแปรผลในรูปความสัมพันธ์ดังนี้(วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2557: 288)

ค่า r อยู่ระหว่าง 0.71-1.00 หมายความว่าทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง

ค่า r อยู่ระหว่าง 0.31-0.70 หมายความว่าทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

ค่า r อยู่ระหว่าง 0.10-0.30 หมายความว่าทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ

ค่า r มีค่าเป็น (+) หมายความว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์ในลักษณะคล้อยตามกัน

ค่า r มีค่าเป็น (-) หมายความว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์ในลักษณะตรงกันข้าม

4.4 การศึกษาอำนาจพยากรณ์และสร้างสมการพยากรณ์ของทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน เพื่อหาตัวแปรในองค์ประกอบของทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน โดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

4.5 การวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนโดยผู้ทรงคุณวุฒิ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการศึกษาระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โดยรวม

ด้านที่	ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา	ค่าสถิติ		แปลผล	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	ทักษะเทคนิค	4.39	0.64	มาก	3
2	ทักษะมนุษย์	4.46	0.65	มาก	2
3	ทักษะความคิดรวบยอด	4.35	0.63	มาก	4
4	ทักษะการศึกษาและการสอน	4.46	0.64	มาก	1
รวม		**4.44**	**0.61**	**มาก**	

จากตาราง 1 พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=4.44, S.D. =0.61) พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ คือ ทักษะการศึกษาและการสอน ($\overline{X}$=4.46, S.D.=0.64) ทักษะมนุษย์ ($\overline{X}$=4.46, S.D.=0.65) ทักษะเทคนิค ($\overline{X}$ = 4.39, S.D. = 0.64) และทักษะความคิดรวบยอด ($\overline{X}$= 4.35, S.D.=0.63) ตามลำดับ

ผลการศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ดังตาราง 2

ตาราง 2 ระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

ข้อที่	ประสิทธิผลการบริหารวิชาการโรงเรียน	ค่าสถิติ		แปลผล	ลำดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1	การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.64	0.46	มากที่สุด	3
2	การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน	4.67	0.48	มากที่สุด	2
3	การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.68	0.48	มากที่สุด	1
4	การนิเทศการศึกษา	4.63	0.57	มากที่สุด	4
5	การพัฒนาสื่อและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.62	0.57	มากที่สุด	5

6	การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	4.51	0.69	มากที่สุด	6
7	การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา	4.67	0.48	มากที่สุด	2
รวม		**4.63**	**0.49**	**มากที่สุด**	

จากตาราง 2 พบว่า ระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$=4.63, S.D.=0.49) พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ คือ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา($\bar{x}$=4.68, S.D. 0.48) การวัดผลประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ($\bar{x}$=4.67, S.D.=0.48) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ($\bar{x}$=4.67, S.D.=0.48) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($\bar{x}$=4.64, S.D.=0.46) การนิเทศการศึกษา ($\bar{x}$=4.63, S.D.=0.57) การพัฒนาสื่อและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($\bar{x}$=4.62, S.D.=0.57) และ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ($\bar{x}$=4.51, S.D.=0.69) ตามลำดับ

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ดังตาราง 3

ตาราง 3 ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

ตัวแปร	X	X_1	X_2	X_3	X_4	Y	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_5	Y_6	Y_7
X	1												
X_1	.947**	1											
X_2	.948**	.851**	1										
X_3	.971**	.897**	.901**	1									
X_4	.957**	.875**	.869**	.915**	1								
Y	.781**	.725**	.716**	.762**	.782**	1							
Y_1	.775**	.718**	.722**	.742**	.780**	.885**	1						
Y_2	.691**	.653**	.614**	.661**	.713**	.884**	.864**	1					
Y_3	.709**	.660**	.655**	.682**	.716**	.936**	.826**	.856**	1				
Y_4	.706**	.636**	.654**	.708**	.701**	.932**	.786**	.768**	.866**	1			
Y_5	.699**	.649**	.639**	.692**	.694**	.940**	.758**	.760**	.846**	.893**	1		
Y_6	.703**	.655**	.649**	.686**	.697**	.898**	.708**	.693**	.771**	.796**	.864**	1	.
Y_7	.737**	.693**	.671**	.722**	.731**	.940**	.799**	.798**	.877**	.857**	.865**	.840**	1

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 3 พบว่า ความสัมพันธ์ของทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา(X) กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน (Y) มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับสูง (r_{xy} =0.781)อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ทุกด้าน

พิจารณาความสัมพันธ์ของทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา(X) กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน (Y) รายด้าน พบว่า มีความสัมพันธ์กันในทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกด้าน โดยเรียงลำดับ ด้านที่มีความสัมพันธ์มากที่สุด คือทักษะการศึกษาและการสอน (X_4) (r_{x4y} = 0.782) ทักษะความคิดรวบยอด (X_3) (r_{x3y} = 0.762) ทักษะเทคนิค (X_1) (r_{x1y} = 0.725) และ ทักษะมนุษย์ (X_2) (r_{x2y} = 0.716) ตามลำดับ

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

ตัวแปรพยากรณ์	R	R^2	Adj.R^2	B	S.E.	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)				1.867	.124		15.060**	.000
ทักษะการศึกษาและการสอน (x_4)	.782	.611	.610	.405	.068	.521	5.979**	.000
ทักษะความคิดรวบยอด (x_3)	.790	.625	.622	.216	.066	.285	3.270**	.001

ค่าคงที่ = 1.867 R = 0.790 R^2 = 0.625 Adj.R^2 = 0.622 $S.E._{est}$ = ±.30187
*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 4 พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษามีจำนวน 2 ทักษะที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ได้ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (x_4) และทักษะด้านความคิดรวบยอด (x_3)

ทักษะที่มีอำนาจพยากรณ์ดีที่สุด คือ ทักษะด้านการศึกษาและการสอน (x_4) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของการพยากรณ์ เท่ากับ .521 และทักษะด้านความคิดรวบยอด (x_3)มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของการพยากรณ์ เท่ากับ .285 ตามลำดับ โดยทักษะทั้งสองสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนได้ .625 หรือร้อยละ 62.50 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ ±.30187 สามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ ได้ดังนี้ $Y' = 1.867 + .405(X_4) + .216(X_3)$ และสามารถเขียนสมการการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้ $Z'_y = .521(Z_4) + .285(Z_3)$

การวิเคราะห์แนวทางพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ผู้วิจัยศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 ผลการวิเคราะห์แนวทางพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา	**ตัวแปรที่อำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน**	**สรุปผล**
ทักษะเทคนิค(x_1)	×	ไม่นำไปพัฒนา
ทักษะมนุษย์(x_2)	×	ไม่นำไปพัฒนา
ทักษะความคิดรวบยอด(x_3)	✓	นำไปพัฒนา
ทักษะการศึกษาและการสอน(x_4)	✓	นำไปพัฒนา

หมายเหตุ : ✓ หมายถึง มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน
× หมายถึง ไม่มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ

จากตาราง 5 พบว่า ทักษะความคิดรวบยอด (x_3) และทักษะการศึกษาและการสอน (x_4) เป็นทักษะที่อำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ได้

ผู้วิจัยจึงนำทักษะที่มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาโรงเรียน ไปยกร่างแนวทางในการพัฒนาโดยใช้หลักการ OKRs ประกอบด้วยวัตถุประสงค์หลัก (O) ผลลัพธ์ (KR) และแนวทางการพัฒนา จากนั้นจึงนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนา สรุปแนวทางการพัฒนาได้ดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหาร ด้านทักษะการศึกษาและการสอนมี ดังนี้

1.1 ผู้บริหารเข้าร่วมการอบรมหรือพัฒนาวิชาชีพด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และจัดทำแผนพัฒนาการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทโรงเรียน

1.2 ดำเนินการนิเทศ ติดตามการจัดการเรียนการสอนของครูตามแผนที่กำหนดอย่างน้อย ภาคเรียนละ 1 ครั้งต่อครู 1 คน พร้อมมีรายงานผลการนิเทศและข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาเป็นลายลักษณ์อักษรครบถ้วน

1.3 ครูมีการผลิตหรือใช้สื่อการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ชิ้นต่อรายวิชา และผู้บริหารมีการติดตามและประเมินผลการใช้สื่อ โดยผลการประเมินอยู่ในระดับ ดีขึ้นไป ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด

1.4 จัดทำแผนและปฏิทินการนิเทศการสอนประจำปีการศึกษาให้ครอบคลุมครูผู้สอนทุกคน และดำเนินการนิเทศอย่างน้อย ภาคเรียนละ 1 ครั้งต่อครู 1 คน โดยมีแบบบันทึกการนิเทศและการสะท้อนผลที่เป็นมาตรฐานเดียวกันทั้งโรงเรียน

1.5 จัดให้มีการสะท้อนผลหลังการนิเทศทุกครั้ง พร้อมข้อเสนอแนะเชิงพัฒนาเป็นลายลักษณ์อักษร และมีการติดตามผลการปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครู ร้อยละ 100 ตามข้อเสนอแนะจากการนิเทศ

1.6 นำผลการนิเทศมาวิเคราะห์และสรุปเป็นรายงานภาพรวมของสถานศึกษาอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง และใช้ข้อมูลดังกล่าวในการกำหนดแผนพัฒนาครูหรือกิจกรรมพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนอย่างเป็นรูปธรรม

1.7 จัดอบรมการผลิตสื่อการสอนให้ครูสามารถผลิตและเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย เหมาะสมกับช่วงวัย ความแตกต่างระหว่างบุคคล และบริบทของผู้เรียน พร้อมแลกเปลี่ยนตัวอย่างสื่อที่ประสบผลสำเร็จในชั้นเรียน

1.8 จัดทำแบบบันทึกหรือแบบฟอร์มติดตามผลการใช้สื่อการเรียนการสอน เพื่อให้ครูสะท้อนผลการใช้สื่อ วิเคราะห์ผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และนำข้อมูลไปปรับปรุงสื่อและกระบวนการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

1.9 นำผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ และข้อเสนอแนะจากผู้เรียนมาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาและปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

2. แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาด้านทักษะความคิดรวบยอด มีดังนี้

2.1 พัฒนากระบวนการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษา เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ข้อมูลผู้เรียน ครู บุคลากร งบประมาณ และบริบทชุมชน เพื่อนำมาใช้ในการวิเคราะห์ SWOT หรือบริบทองค์กรอย่างเป็นระบบ และจัดทำเป็นเอกสารประกอบการวางแผนที่สามารถตรวจสอบได้

2.2 ดำเนินการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการหรือเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยให้ครู บุคลากร และหัวหน้ากลุ่มงานมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด และกิจกรรมในแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อให้ทุกกลุ่มงานสามารถนำแผนไปใช้เป็นกรอบการดำเนินงานได้จริง

2.3 กำหนดกลไกการติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานตามแผนอย่างสม่ำเสมอ เช่น การรายงานผลรายภาคเรียน พร้อมจัดทำรายงานสรุปผลการใช้แผนในแต่ละกลุ่มงาน เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงแผนและการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพต่อเนื่อง

2.4 พัฒนาระบบรวบรวมข้อมูลที่จำเป็นต่อการบริหาร เช่น ผลสัมฤทธิ์ผู้เรียน การมาเรียน–มาปฏิบัติงานของครู บุคลากร งบประมาณ และความก้าวหน้าของโครงการ เพื่อให้ผู้บริหารสามารถใช้ข้อมูลจริงเป็นฐานในการวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจ

2.5 จัดทำแบบฟอร์มหรือแนวทางมาตรฐานในการตัดสินใจแก้ปัญหา โดยระบุประเด็นปัญหา ข้อมูลหรือหลักฐานที่ใช้ วิเคราะห์ทางเลือก เหตุผลในการตัดสินใจ และผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น เพื่อให้การตัดสินใจมีความเป็นระบบและสามารถตรวจสอบได้

2.6 ดำเนินการติดตามผลการตัดสินใจเชิงบริหารอย่างต่อเนื่อง พร้อมจัดทำรายงานหรือกรณีตัวอย่างอย่างน้อย 1 เรื่องต่อภาคเรียน โดยสรุปผลลัพธ์ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงการตัดสินใจในครั้งต่อไป

2.7 กำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด และผู้รับผิดชอบของงานหลักทั้ง 4 ด้านอย่างชัดเจน และติดตามความก้าวหน้าอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผลการดำเนินงานผ่านเกณฑ์ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80

2.8 จัดให้มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานตามแผนเป็นระยะ พร้อมรายงานผลและแก้ไขปัญหาทันทีเมื่อพบความเสี่ยงต่อการไม่บรรลุเป้าหมาย

2.9 นำผลการประเมินมาใช้ปรับปรุงแผนและกระบวนการทำงานของแต่ละกลุ่มงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับผลลัพธ์การดำเนินงานในภาพรวม

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผู้วิจัยขอนำเสนอการอภิปรายผลจากการวิจัยในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ทักษะด้านการศึกษาและการสอน และทักษะด้านมนุษย์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากทักษะทั้งสองด้านเป็นทักษะสำคัญของผู้บริหารที่มีบทบาทโดยตรงต่อการจัดการศึกษา โดยเฉพาะทักษะด้านมนุษย์ซึ่งเป็นความสามารถของผู้บริหารในการทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมการสื่อสาร การสร้างความสัมพันธ์อันดี การจูงใจ และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชน อันส่งผลให้เกิดบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และความสามัคคีภายในองค์กร

ผลการวิจัยสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุจิรา ปั่นโย(2565) ที่พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหาร อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน และยังสอดคล้องกับ

ผลการวิจัยของ สุนิสา สงัดศรี (2565) ที่พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหาร อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน

2. ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผลการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งสูงกว่าสมมติฐานข้อที่2 ที่ตั้งไว้อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ แคทรียา บุตรศรีผา (2565) ที่พบว่า ระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนอยุ่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ลลิตา แสนสุข (2566) ที่พบว่า ระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนอยุ่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.782 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ และมีประสบการณ์ การวางแผนบริหารจัดการกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาทั้งด้านการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนของครูที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งมีกระบวนการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียนทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการที่ตรงตามตัวชี้วัดของหลักสูตรแกนกลาง มีการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนของสถานศึกษาให้เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงตามบริบทของสังคมชุมชน ท้องถิ่น มีกระบวนการนิเทศติดตาม สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีคุณภาพ ส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยี มีการวิจัยและนำผลการวิจัยมาแก้ไขการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและมีการติดตามให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก จึงส่งผลให้ทักษะการบริหารของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันทางบวก จึงทำให้ผลการวิจัยสอดรับกับสมมติฐานข้อ 2 ซึ่งตั้งไว้ว่าทักษะการบริหารของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันทางบวก ซึ่งสอดคล้องกับผลการงานวิจัยของ พรวลี ตรีประภากร (2564) ที่พบว่า สมรรถนะผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สัตตบุษย์ โพธิรุท (2564) พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลโรงเรียนโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก

4. อำนาจพยากรณ์ของทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน พบว่า มี 2 ทักษะที่สามารถพยากรณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ทักษะการศึกษาและการสอน และทักษะความคิดรวบยอด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าทักษะทั้งสองสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนได้ร้อยละ 62.50 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ ±.302 ซึ่งทำให้ผลการวิจัยสอดรับกับสมมติฐานข้อ 3 ซึ่งตั้งไว้ว่าทักษะการบริหารของผู้บริหารมีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุนิสา สงัดศรี (2565) ที่พบว่า ทักษะเทคนิค ทักษะความคิดรวบยอด และทักษะมนุษยสัมพันธ์ มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัจฉรา ทองปัน (2567) ที่พบว่า ทักษะความคิดรวบยอด ทักษะเทคนิค และทักษะมนุษย์สัมพันธ์มีอำนาจพยากรณ์คุณภาพการบริหารตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา

5. แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน คือ ทักษะการศึกษาและการสอน และทักษะความคิดรวบยอด พบว่า มี 18 แนวทางพัฒนา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ได้มีการใช้แนวทางการพัฒนาตามหลัก OKRs ที่มีการกำหนดเป้าหมายชัดเจน เน้นผลลัพธ์ที่วัดได้ และปรับใช้ได้จริง ทำให้แนวทางการพัฒนามีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 2 ทักษะดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริพร ยตะโคตร (2567) ที่พบว่า แนวทางพัฒนาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน ประกอบด้วย ทักษะด้านการศึกษาและการสอน และทักษะความรู้ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อิศรา หาญรักษ์ (2563) ที่พบว่า แนวทางพัฒนาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน ประกอบด้วย ทักษะความคิดรวบยอด ทักษะเทคนิค และทักษะมนุษย์สัมพันธ์

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

งานวิจัยเรื่องทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 มีจำนวน 4 ทักษะ โดยตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์ดีที่สุด คือ ทักษะด้านการศึกษาและการสอน และทักษะด้านความคิดรวบยอด ดังนั้น ผู้บริหารควรที่จะต้องศึกษาและหาแนวทางพัฒนาทักษะด้านการศึกษาและการสอน และทักษะด้านความคิดรวบยอดของตนเอง เพื่อสามารถบริหารงานวิชาการโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยขอนำเสนอแนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 ผลการวิจัย พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด คือ ทักษะด้านความคิดรวบยอด ดังนั้น ผู้บริหารควรที่จะต้องมีการวางแผน อย่างเป็นระบบ ตัดสินใจแก้ปัญหาต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อการบริหารงานวิชาการโรงเรียน

1.2 ผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แต่ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารควรที่จะต้องมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยมาช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน

1.3 ผลการวิจัย พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 มีจำนวน 4 ทักษะ โดยตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์ดีที่สุด คือ ทักษะด้านการศึกษาและการสอน และทักษะด้านความคิดรวบยอด ดังนั้น ผู้บริหารควรที่จะต้องศึกษาและหาแนวทางพัฒนาทักษะด้านการศึกษาและการสอน และทักษะด้านความคิดรวบยอดของตนเอง เพื่อสามารถบริหารงานวิชาการโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยขอเสนอแนวปฏิบัติและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรที่จะต้องมีการศึกษาเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ เพื่อให้เห็นความแตกต่างของระดับทักษะการบริหารและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในแต่ละพื้นที่อย่างชัดเจน

2.2 ควรที่จะต้องพัฒนาหลักสูตรหรือโครงการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างทักษะการบริหารของผู้บริหาร โดยเฉพาะทักษะด้านการศึกษาและการสอน และทักษะด้านความคิดรวบยอด เพื่อยกระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

2.3 ควรที่จะต้องดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหาร เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับทักษะที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

กฤษฎา กุลวงศ์ และคณะ. (2566). **ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1**. วารสารรัชต์ภาคย์. 17(50): 200-217.

กิตติชัย อาจหาญ. (2565). **ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

แคทรียา บุตรศรีผา. (2565). **ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ชนกานต์ เอี่ยมสะอาด. (2564). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก.** การค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ณัฐพร นพคุณ. (2566). **ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

ธนภัทร เทพสถิตย์. (2565). **ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ธีร์ธนพัชร ร้อยดาพันธุ์. (2565). **ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร**. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ประวิทย์ วงค์จันทร์. (2567). **สมรรถนะผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ปรารถนา แขนอก. (2566). **การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.

พรวลี ตรีประภากร. (2564). **สมรรถนะผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ลลิตา แสนสุข. (2566). **สมรรถนะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2557). **การวิจัยทางการบริหารการศึกษา.** สกลนคร: โรงพิมพ์สมศักดิ์การพิมพ์.

ศิริพร ยตะโคตร. (2567). **ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สัตตบุษย์ โพธิรุท. (2564). **ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 21.** วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. (2567). **รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567**. นครพนม: กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สุนิสา สงัดศรี. (2565). **ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

อนันตา ไกรสินธุ์. (2567). **ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับความสุขของครูในสหวิทยาเขต ระยอง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ชลบุรี ระยอง.** วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

อนุจิรา ปั่นโย. (2565). **การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.

อัจฉรา ทองปัน. (2567). **ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการบริหารตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงใหม่.** การค้นคว้าด้วยตนเอง การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.

อาฑิฏิยา โชคดีวัฒนา. (2561). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด**. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

อิศรา หาญรักษ์. (2563). **ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดนครพนม**. วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

รูปแบบและปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนนโยบายรถโดยสารสาธารณะพลังงานไฟฟ้าของบริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.)

Policy Implementation Framework for Electric Public Bus Transportation: of The Transport CO.,LTD

กรธวัช ตาเจริญ[1] วลัยพร รัตนเศรษฐ[2]
Kornthawat Tacharoen, Walaiporn Rattanaset

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อค้นหารูปแบบในการขับเคลื่อนนโยบายยานยนต์รถโดยสารสาธารณะพลังงานไฟฟ้าของบริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.) 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่จะส่งผลต่อการขับเคลื่อนนโยบายยานยนต์รถโดยสารสาธารณะพลังงานไฟฟ้าของบริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.) และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการขับเคลื่อนนโยบายยานยนต์รถโดยสารสาธารณะพลังงานไฟฟ้าของบริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.) มีรูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง คือ จำนวน 96 คน และผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ สถิติเชิงพรรณนา เช่น ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร้อยละ และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และการวิเคราะห์แก่นสาระ

ผลการวิจัย 1) รูปแบบการขับเคลื่อนนโยบายที่เหมาะสมคือ รูปแบบผสมผสาน (Hybrid) โดยการขับเคลื่อนนโยบาย EV bus ไม่สามารถดำเนินแบบบนลงล่างเพียงอย่างเดียวได้ แต่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมและความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนนโยบายยานยนต์รถโดยสารสาธารณะพลังงานไฟฟ้าของบริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.) แบ่งออกเป็นปัจจัยด้านเนื้อหาสาระนโยบายต้องมีความชัดเจนของทิศทางและเป้าหมาย และปัจจัยการบริหารจัดการ ต้องมีความพร้อมทั้งทางทรัพยากร โครงสร้าง และบุคลากร ต่างเป็นปัจจัยที่สนับสนุนซึ่งกันและกัน และ 3) แนวทางการพัฒนาการขับเคลื่อนนโยบาย EV Bus ของ บขส. ต้องยึดแนวทางแบบผสมผสานเชิงเครือข่าย ที่มีทั้งความชัดเจนของสาระนโยบาย ความพร้อมด้านการบริหารจัดการ การจัดหาแหล่งทุน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการสื่อสารที่มีส่วนร่วม ผลลัพธ์ที่ได้จะไม่เพียงยกระดับคุณภาพบริการสาธารณะ แต่ยังสร้างผลดีต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ (Keywords) : รูปแบบการขับเคลื่อนนโยบาย; รถโดยสารสาธารณะพลังงานไฟฟ้า; บริษัท ขนส่ง จำกัด

Abstract

This research article aimed: (1) to identify the model for driving the electric public bus policy of the Transport Co., Ltd. (Bor Kor Sor); (2) to examine the factors affecting the

Received: 2026-02-26 Revised: 2026-04-10 Accepted: 2026-04-12

[1] นักศึกษาประจำคณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ Student of the Faculty of Public Administration, Dhurakij Pundit University. E-mail: mee.ktw06@gmail.com

[2] อาจารย์ประจำคณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ Lecturer in the Faculty of Public Administration, Dhurakij Pundit University. E-mail: mee.ktw06@gmail.com

implementation of the electric public bus policy of the Transport Co., Ltd.; and (3) to propose guidelines for improving the implementation of the electric public bus policy of the Transport Co., Ltd. The study employed a mixed-methods research design. The sample group consisted of 96 respondents, and 10 key informants were selected for in-depth interviews. The research instruments included questionnaires and semi-structured interview forms. Data were analyzed using multiple regression analysis, descriptive statistics such as mean, standard deviation, and percentage, as well as content analysis and thematic analysis.

The research findings revealed that: (1) the most appropriate model for policy implementation was a hybrid model. The implementation of the EV bus policy could not rely solely on a top-down approach but required participation and cooperation among relevant agencies; (2) the factors affecting the implementation of the electric public bus policy of the Transport Co., Ltd. consisted of policy content factors and administrative management factors. The policy content had to provide clear direction and objectives, while administrative management had to ensure readiness in terms of resources, organizational structure, and personnel. These factors mutually reinforced one another; and (3) the development guidelines for implementing the EV bus policy of the Transport Co., Ltd. should adopt a hybrid network-based approach integrating clear policy substance, administrative readiness, funding mechanisms, collaborative networks, and participatory communication. The outcomes will not only enhance the quality of public transportation services but also contribute positively to environmental sustainability, economic development, and social well-being.

Keywords: Policy Implementation Model; Electric Public Bus; The Transport CO.,LTD

บทนำ (Introduction)

ภาครัฐเริ่มมีความตระหนักและพยายามจะส่งเสริมรถบริการสาธารณะให้เริ่มปรับตัวสู่การใช้ยานพาหนะไฟฟ้า EV (Electric Vehicle) เช่นเดียวกัน ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 มุ่งเน้นการส่งเสริมการใช้ยานยนต์ไฟฟ้าในระบบขนส่งสาธารณะ เช่น รถบัส EV เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน ลดการปล่อยมลพิษ และสร้างโครงสร้างพื้นฐานรองรับการใช้พลังงานสะอาดในอนาคต เนื่องจากยานพาหนะไฟฟ้าจะไม่ปลดปล่อยมลพิษในรูปของไอเสียสู่สภาพแวดล้อมเลย นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงประสิทธิภาพการใช้พลังงานตั้งต้นหรือพลังงานปฐมภูมิ (Primary Energy) แล้ว การใช้เชื้อเพลิงความร้อนมาผลิตไฟฟ้าเพื่อนำมาจ่ายให้กับยานพาหนะไฟฟ้าก็ยังมีความคุ้มค่าหรือมีประสิทธิภาพของการใช้พลังงานสูงกว่าการนำเชื้อเพลิงความร้อนมาใช้ในยานพาหนะที่เป็นเครื่องยนต์สันดาปภายในโดยตรงมาก (สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน, 2558: 13-16) ซึ่งสอดคล้องกับท่าทีของภาครัฐที่แสดงให้เห็นถึงการสนับสนุนและผลักดันการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะที่ใช้พลังงานไฟฟ้าอย่างชัดเจน โดยเน้นไปที่การเปลี่ยนผ่านสู่การใช้พลังงานสะอาดเพื่อลดมลพิษและเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งสาธารณะ โดยท่าทีสำคัญของรัฐ เช่น การมีนโยบายและมาตรการสนับสนุน รัฐบาลออกมาตรการจูงใจทั้งด้านภาษีและการเงิน เช่น การยกเว้นภาษี

การให้เงินอุดหนุน และการสนับสนุนการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้อง เช่น สถานีชาร์จไฟฟ้า และการพัฒนาเทคโนโลยีรถยนต์ไฟฟ้าในประเทศ เพื่อให้ผู้ประกอบการมีแรงจูงใจในการเปลี่ยนมาใช้รถบัสไฟฟ้า และนโยบายการขับเคลื่อนองค์กรภาครัฐใช้ EV รัฐบาลมีนโยบายให้หน่วยงานภาครัฐและรัฐวิสาหกิจ เช่น บริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.) ปรับเปลี่ยนมาใช้รถบัส EV เพื่อลดต้นทุนพลังงานและเพิ่มความมีประสิทธิภาพในการให้บริการขนส่งสาธารณะ ตลอดจนเป็นการนำร่องให้หน่วยงานอื่นๆ ในประเทศหันมาใช้พลังงานสะอาดมากขึ้น เทคโนโลยียานยนต์ไฟฟ้า (Electric Vehicle: EV) จึงได้รับการพัฒนาและสนับสนุนให้เป็นทางเลือกสำคัญในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เนื่องจากยานพาหนะไฟฟ้าไม่ปล่อยมลพิษทางตรงในรูปของไอเสียสู่สิ่งแวดล้อม และมีประสิทธิภาพการใช้พลังงานสูงกว่ายานยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์สันดาปภายในแบบดั้งเดิม (สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน, 2558: 29-30)

ในประเทศไทย กระทรวงคมนาคมได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาระบบขนส่งสาธารณะที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมอบหมายให้บริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.) ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจในสังกัด จัดทำโครงการจัดหารถโดยสารที่ใช้พลังงานเชื้อเพลิงทางเลือกรถโดยสารพลังงานไฟฟ้า ทดแทนรถโดยสารที่ใช้น้ำมันเชื้อเพลิง เพื่อให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ตลอดจนลดค่าฝุ่น PM 2.5 ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชน เป็นการตอบสนองนโยบายของรัฐบาลในการส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาดและลดการพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิล การดำเนินโครงการดังกล่าวสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบขนส่งที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การลดมลพิษทางอากาศ และการสนับสนุนอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าภายในประเทศ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565: 8-9) รวมถึงเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ โดยเฉพาะเป้าหมายที่ 7 ว่าด้วยพลังงานสะอาด และเป้าหมายที่ 11 ว่าด้วยเมืองและชุมชนที่ยั่งยืน นอกจากผลประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อมแล้ว การเปลี่ยนไปใช้รถโดยสารไฟฟ้ายังมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจในระยะยาว เนื่องจากต้นทุนการบำรุงรักษาและค่าพลังงานที่ต่ำกว่ารถโดยสารที่ใช้น้ำมันเชื้อเพลิง แม้จะมีต้นทุนในการลงทุนเริ่มต้นที่สูงกว่า แต่เมื่อพิจารณาตลอดอายุการใช้งานแล้ว รถโดยสารไฟฟ้ามีความคุ้มค่ามากกว่า โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ราคาน้ำมันมีแนวโน้มผันผวนและเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การขับเคลื่อนนโยบายรถโดยสารสาธารณะพลังงานไฟฟ้าของ บขส. ต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการ ทั้งในด้านงบประมาณการลงทุนสูงถึง 375,732,000 บาท สำหรับรถโดยสารไฟฟ้าจำนวน 45 คัน ข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐานสำหรับสถานีชาร์จไฟฟ้า ความพร้อมของบุคลากรในการบำรุงรักษา รวมถึงการบริหารจัดการให้รถโดยสารไฟฟ้าสามารถให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการ (กรมการขนส่งทางบก, 2565: 5-7)

ด้วยเหตุนี้ การวิจัยนี้จึงมุ่งตอบคำถามสำคัญที่ว่า การขับเคลื่อนนโยบายรถโดยสารสาธารณะพลังงานไฟฟ้าของ บขส. มีกระบวนการอย่างไร มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินนโยบาย และมีความท้าทายด้านปัญหาและอุปสรรคอย่างไร ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมถึงเป็นแนวทางให้กับหน่วยงานอื่นที่จะดำเนินการในลักษณะเดียวกันในอนาคต อันจะนำไปสู่ระบบขนส่งสาธารณะที่ยั่งยืนและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

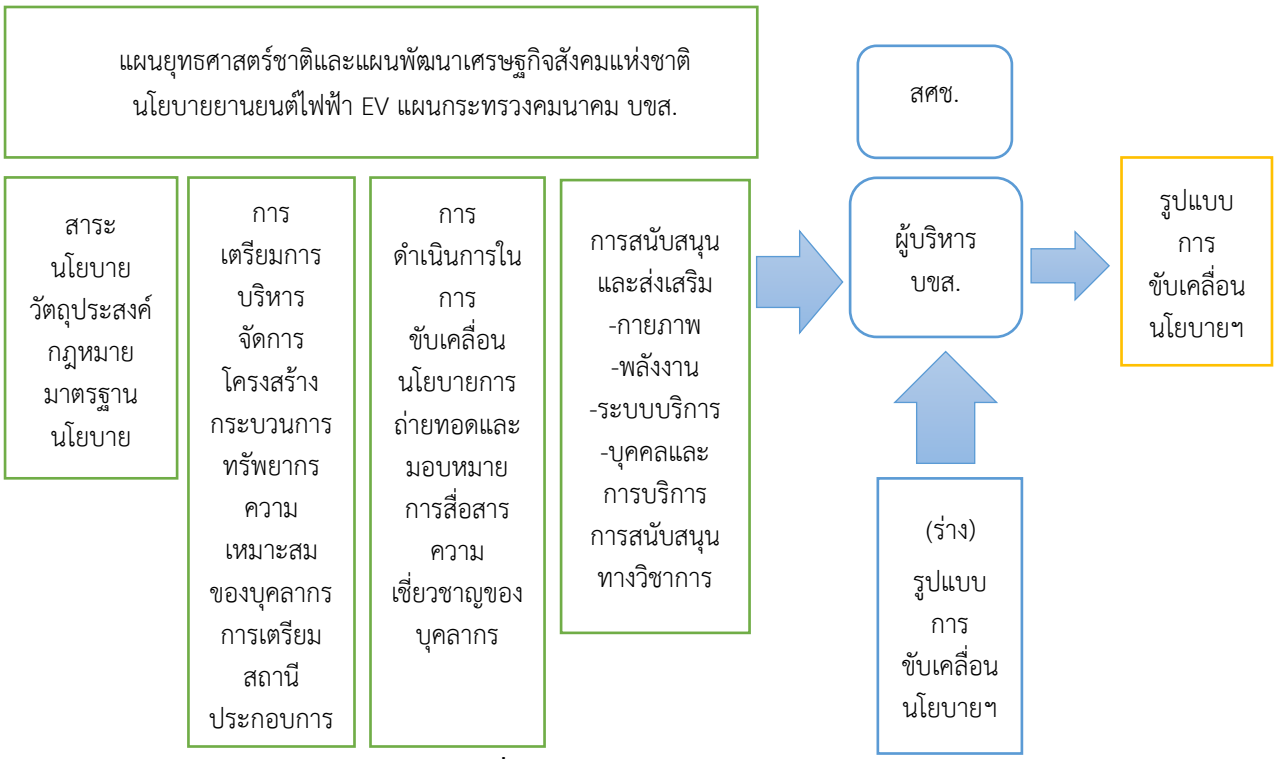
1. เพื่อศึกษารูปแบบในการขับเคลื่อนนโยบายยานยนต์รถโดยสารสาธารณะพลังงานไฟฟ้าของบริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.)

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่จะส่งผลต่อการขับเคลื่อนนโยบายยานยนต์รถโดยสารสาธารณะพลังงานไฟฟ้าของบริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.)

3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการขับเคลื่อนนโยบายยานยนต์รถโดยสารสาธารณะพลังงานไฟฟ้าของบริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.)

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ผู้วิจัยได้บูรณาการแนวคิดการศึกษากระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติจาก กรอบแนวคิดของ Van Meter & Van Hom (1975 อ้างถึงใน สัญญา เคณาภูมิและบุรฉัตร จันทร์แดง, 2562: 99-100) ตัวแบบกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติของ Sabatier & Mazmanian (1980 อ้างถึงใน สัญญา เคณาภูมิ และบุรฉัตร จันทร์แดง, 2562: 100-101) และของ วรเดช จันทรศร (2552: 135-136) ประกอบด้วยตัวแบบที่ยึดหลักเหตุผล (Rational model) ตัวแบบทางด้านการจัดการ (Management model) ตัวแบบทางด้านการพัฒนาองค์การ (Organization development model) ตัวแบบทางด้านกระบวนการของระบบราชการ (Bureaucratic processes model) ตัวแบบทางการเมือง (Political model) ตัวแบบเชิงบูรณาการ (Integrative model) เป็นการมุ่งเน้นศึกษาผลในขั้นตอนการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Policy implementation) ว่าปัจจัยอะไรที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยสาระนโยบาย ปัจจัยการสนับสนุนการปฏิบัติและปัจจัยของศักยภาพหน่วยปฏิบัติ ที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายสู่การปฏิบัติ โดยปัจจัยเหล่านั้นมีความสัมพันธ์ต่อกันอย่างไร ซึ่งผู้วิจัยศึกษาเอกสารและการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของปัจจัยต่าง ๆ เสนอเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการขับเคลื่อนนโยบายรถโดยสารสาธารณะพลังงานไฟฟ้าของบริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.)” ใช้วิธีการศึกษาวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) โดยผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาไว้ 4 ด้าน คือ

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เน้นศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการขับเคลื่อนนโยบายรถโดยสารสาธารณะพลังงานไฟฟ้าของบริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.) โดยนำรูปแบบการขับเคลื่อนนโยบายใน 2 ปัจจัยมาค้นหารูปแบบ ได้แก่ 1) ปัจจัยสาระนโยบาย 2) ปัจจัยสนับสนุนการปฏิบัติ 3) ปัจจัยการดำเนินการในการขับเคลื่อนนโยบายการ 4) ปัจจัยการเตรียมการบริหารจัดการ (Van Meter & Van Hom, 1975 อ้างถึงใน สัญญา เคณาภูมิและบุรฉัตร จันทร์แดง, 2562: 99-100)

1.2 ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

เชิงปริมาณ

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ เจ้าหน้าที่ในระดับต่าง ๆ ของบริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.) ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 2,390 คน (ข้อมูล ณ เดือนกันยายน พ.ศ. 2567) โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Yamane (1973 อ้างถึงใน วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, ม.ป.ป.: 35–36) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 0.1 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 96 คน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อคัดเลือกผู้ตอบแบบสอบถามที่มีความเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานหรือการขับเคลื่อนนโยบายยานยนต์รถโดยสารสาธารณะพลังงานไฟฟ้าของบริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.)

เชิงคุณภาพ

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้คัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ หรือมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายและการดำเนินงานด้านยานยนต์รถโดยสารสาธารณะพลังงานไฟฟ้าของบริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.) จำนวน 10 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้แก่ บริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.) กรุงเทพมหานคร

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา เริ่มศึกษาตั้งแต่ 1 กันยายน พ.ศ. 2567 ถึง 31 มีนาคม พ.ศ. 2568

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert Scale) 5 ระดับ โดยแบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านสาระของนโยบาย และแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนนโยบาย ประกอบด้วย ปัจจัยสนับสนุนการปฏิบัติ ปัจจัยการดำเนินการในการขับเคลื่อนนโยบาย และปัจจัยการเตรียมความพร้อมด้านการบริหารจัดการ

เชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ซึ่งประกอบด้วยคำถามลักษณะปลายเปิด (Open-ended Questions) เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญสามารถแสดงความคิดเห็น ทรรศนะ และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการขับเคลื่อนนโยบายยานยนต์รถโดยสารสาธารณะพลังงานไฟฟ้าของบริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.) ได้อย่างหลากหลายมิติและเชิงลึก

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เชิงปริมาณ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการขออนุญาตจากบริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.) เพื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นจึงแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 96 คน พร้อมทั้งชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย ขั้นตอนการตอบแบบสอบถาม และแนวทางการกรอกข้อมูลอย่างชัดเจน เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจตรงกัน หลังจากนั้นผู้วิจัยได้รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนและมีความสมบูรณ์ครบถ้วน เพื่อนำไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

เชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 10 คน และจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ โดยแนบแนวคำถามสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้พิจารณาล่วงหน้า จากนั้นจึงดำเนินการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนนโยบายยานยนต์รถโดยสารสาธารณะพลังงานไฟฟ้าของบริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.) ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เชิงปริมาณ

ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ ผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพื้นฐาน (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและแนวโน้มของตัวแปรที่ศึกษา นอกจากนี้ยังใช้สถิติอ้างอิง (Inferential Statistics) ได้แก่ การทดสอบค่า t-test แบบ Independent และการทดสอบค่า F-test หรือการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อทดสอบสมมติฐานและตรวจสอบความแตกต่างของตัวแปรระหว่างกลุ่มตัวอย่าง

เชิงคุณภาพ

สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกประกอบกับข้อมูลจากเอกสาร ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดหมวดหมู่ข้อมูลและสังเคราะห์ประเด็นสำคัญตามกรอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย จากนั้นนำเสนอผลการวิเคราะห์ในมิติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งตีความหมายของข้อมูล และยกตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อสะท้อนมุมมองและประสบการณ์ของผู้ให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนนโยบายยานยนต์รถโดยสารสาธารณะพลังงานไฟฟ้าของบริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.) อย่างรอบด้านและเชิงลึก

ผลการวิจัย (Research Results)

การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการขับเคลื่อนนโยบายรถโดยสารสาธารณะพลังงานไฟฟ้าของบริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.)” สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

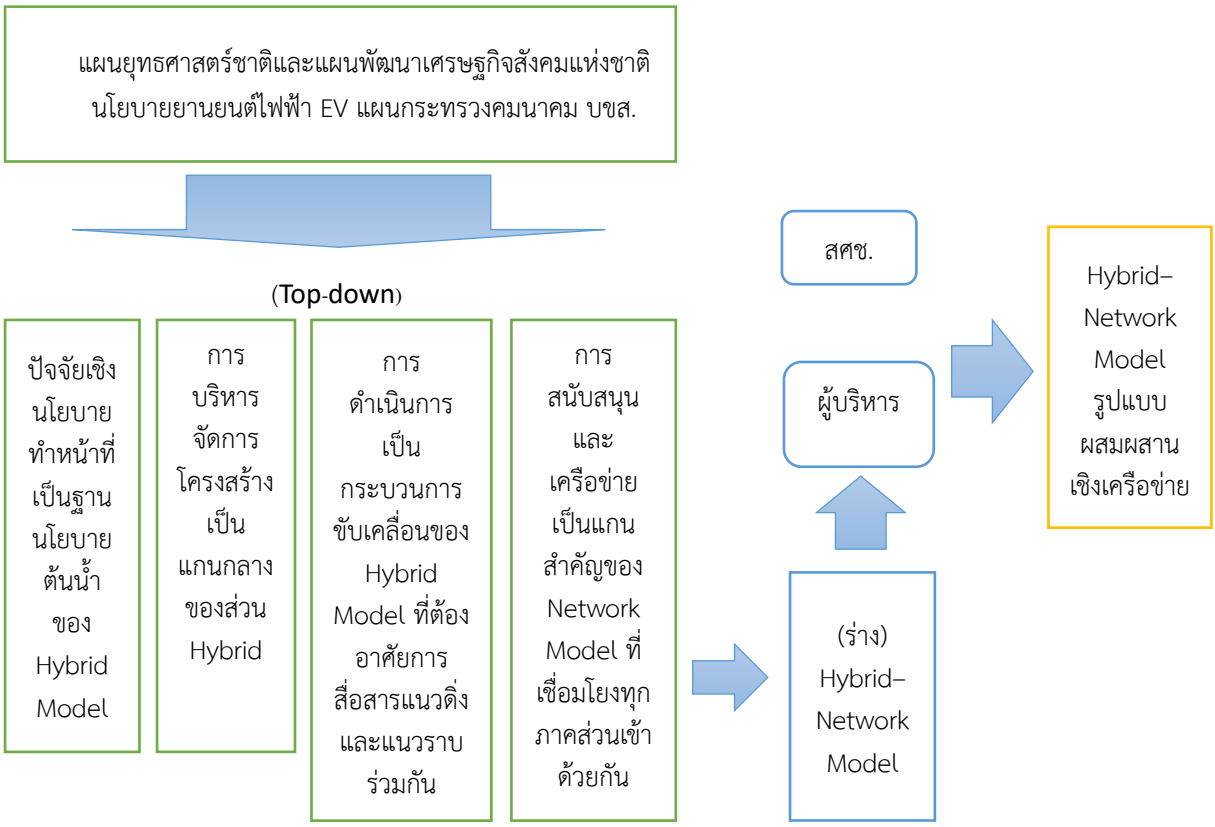
วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อค้นหารูปแบบในการขับเคลื่อนนโยบายยานยนต์รถโดยสารสาธารณะพลังงานไฟฟ้าของบริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.)

จากผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เลือก “รูปแบบผสมผสาน (Hybrid)” ในสัดส่วนสูงสุด (ร้อยละ 41.7) รองลงมา คือ “รูปแบบเครือข่าย (Network)” (ร้อยละ 35.4) ขณะที่ “รูปแบบ Top-down” มีผู้เลือกเพียงร้อยละ 7.3 เท่านั้น ผลดังกล่าวสะท้อนว่า การขับเคลื่อนนโยบายยานยนต์ไฟฟ้าไม่อาจพึ่งพาเพียงการสั่งการจากส่วนกลาง แต่จำเป็นต้องใช้กลไกที่หลากหลายและการทำงานร่วมกันในหลายระดับ สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์เชิงคุณภาพยืนยันในทิศทางเดียวกัน ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ต่างเห็นพ้องว่า การนำนโยบายไปปฏิบัติไม่สามารถอาศัยเพียงการกำกับจากบนลงล่าง (Top-down) หากแต่ต้องมีการสนับสนุนจากระดับกลาง เช่น หัวหน้ากลุ่มงาน ตลอดจนการมีส่วนร่วมจากเจ้าหน้าที่ปฏิบัติการ และการรับฟังเสียงสะท้อนจากผู้โดยสารในฐานะผู้ใช้บริการจริง การมีหลายระดับที่ทำงานเชื่อมโยงกัน จึงยืนยันได้ว่า “รูปแบบผสมผสานและเครือข่าย” เป็นแนวทางที่เหมาะสมที่สุด กล่าวได้ว่า ความเห็นของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ สอดคล้องและสนับสนุนผลเชิงปริมาณ อย่างชัดเจนใน 3 มิติสำคัญ ได้แก่ 1. การบูรณาการหลายระดับ ตั้งแต่ผู้บริหาร หัวหน้ากลุ่มงาน จนถึงเจ้าหน้าที่ปฏิบัติ 2. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคส่วนอื่น เช่น ภาคเอกชนและสถาบันวิชาการ และ 3. การมีส่วนร่วมของสังคม ผ่านการรับฟังความคิดเห็นและความคาดหวังของผู้โดยสาร

จากการบูรณาการข้อมูลทั้งสองมิติ สามารถสรุปได้ว่า “รูปแบบผสมผสานเชิงเครือข่าย” (Hybrid-Network Model) เป็นรูปแบบการขับเคลื่อนที่เหมาะสมที่สุด โดยประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การกำหนดทิศทาง (Policy Formulation) รัฐบาลและกระทรวงคมนาคมทำหน้าที่กำหนดยุทธศาสตร์ชาติและนโยบาย EV จากนั้น บขส. นำมาจัดทำยุทธศาสตร์องค์กรและถ่ายทอดสู่นโยบายภายใน ด้านกระบวนการ (Process) ประกอบด้วยการถ่ายทอดนโยบาย การพัฒนาโครงสร้างและบุคลากร การสนับสนุนด้านโครงสร้างพื้นฐานและงบประมาณ รวมถึงการสื่อสารและการมีส่วนร่วม และด้านการดำเนินเรื่อง (Implementation) ผู้บริหารกำกับและติดตามผล หัวหน้ากลุ่มงานแปลงยุทธศาสตร์สู่แผนปฏิบัติ เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการทำหน้าที่เดินรถและซ่อมบำรุง ขณะที่ผู้โดยสารสะท้อนคุณภาพการให้บริการ ดังนั้น หาก บขส. นำ “รูปแบบผสมผสานเชิงเครือข่าย” ไปปรับใช้ในการดำเนินนโยบาย จะสามารถสร้างผลลัพธ์ที่จับต้องได้ในหลายมิติ ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม สามารถลดการปล่อยมลพิษและก๊าซเรือนกระจก สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ด้านการบริการ ช่วยยกระดับคุณภาพและความพึงพอใจของผู้โดยสาร ด้านเศรษฐกิจ ช่วยลดต้นทุนการดำเนินงานระยะยาว แม้ว่าต้นทุนเริ่มต้นจะสูง สำหรับองค์กร ช่วยเพิ่มศักยภาพบุคลากรและเสริมสร้างภาพลักษณ์ของ บขส. ในฐานะองค์กรสมัยใหม่ และสำหรับสังคม สร้างการยอมรับและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในสังคม

ดังนั้น จากการบูรณาการข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ตลอดจนการตีความผ่านกรอบทฤษฎีสำคัญ ผลการวิจัยสามารถตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ได้อย่างครบถ้วนว่า รูปแบบที่เหมาะสมที่สุดในการขับเคลื่อนนโยบายรถโดยสารสาธารณะพลังงานไฟฟ้าของ บขส. คือ “รูปแบบผสมผสานเชิงเครือข่าย” การนำรูปแบบนี้ไปปรับใช้จะช่วยสร้างประสิทธิผลทั้งในมิติสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคม และคุณภาพการให้บริการ

ตลอดจนเสริมสร้างความยั่งยืนให้กับระบบขนส่งสาธารณะของประเทศในระยะยาวโดยสรุปแล้ว การขับเคลื่อนนโยบายรถโดยสารสาธารณะพลังงานไฟฟ้าของ บขส. จำเป็นต้องพิจารณาทั้งปัจจัยเชิงนโยบาย การบริหารจัดการ การดำเนินการ และการสนับสนุนจากภายนอกไปพร้อมกัน รูปแบบที่เหมาะสมที่สุดคือ รูปแบบผสมผสาน (Hybrid Model) ที่เชื่อมโยงกับการทำงานแบบเครือข่าย (Network Model) ซึ่งผนวกทั้งการกำหนดทิศทางจากส่วนกลาง การมีส่วนร่วมจากผู้ปฏิบัติ และการสนับสนุนจากหลายภาคส่วนเข้าด้วยกัน หากสามารถพัฒนาบุคลากร จัดการโครงสร้างพื้นฐาน และสร้างการยอมรับจากสังคมได้อย่างครบถ้วน นโยบายนี้ก็จะสามารถบรรลุเป้าหมาย และก้าวไปสู่ระบบคมนาคมที่สะอาด มีประสิทธิภาพ และยั่งยืนของประเทศไทยได้อย่างแท้จริง ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 (ที่มา: ผู้วิจัย, 2568)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่จะส่งผลต่อการขับเคลื่อนนโยบายยานยนต์รถโดยสารสาธารณะพลังงานไฟฟ้าของบริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.)

ผลการศึกษาพบว่า สาระนโยบาย (ความชัดเจนของทิศทางและเป้าหมาย) และ การบริหารจัดการ (ทรัพยากร โครงสร้าง และบุคลากร) ต่างเป็นปัจจัยที่สนับสนุนซึ่งกันและกัน หากมีเพียงสาระนโยบายที่ชัดเจนแต่ขาดทรัพยากร ก็ไม่สามารถเดินหน้าได้ ขณะเดียวกัน หากมีทรัพยากรพร้อมแต่ขาดเป้าหมายที่ชัดเจน ก็อาจทำให้การดำเนินงานไร้ทิศทาง ดังนั้น การขับเคลื่อนนโยบาย EV Bus ของ บขส. จึงต้องอาศัยการบูรณาการทั้งสองปัจจัยอย่างสมดุล โดยมีการกำหนดทิศทางเชิงนโยบายที่ชัดเจน และการจัดการทรัพยากรที่เพียงพอและเหมาะสม เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางปฏิบัติ หาก บขส. สามารถบูรณาการปัจจัยด้านสาระนโยบายและ

ปัจจัยด้านการบริหารจัดการได้อย่างครบถ้วน จะก่อให้เกิดประสิทธิผลในหลายมิติ ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม การใช้รถโดยสารพลังงานไฟฟ้าจะช่วยลดมลพิษและสนับสนุนการพัฒนาเมืองสีเขียว ด้านองค์กร บุคลากรมีขีดความสามารถสูงขึ้น จากการได้รับการอบรมและพัฒนาทักษะ ด้านเศรษฐกิจ แม้จะมีค่าใช้จ่ายเริ่มต้นสูง แต่จะลดค่าใช้จ่ายระยะยาวด้านพลังงานและการบำรุงรักษา ด้านบริการ ผู้โดยสารได้รับบริการที่สะดวกสบาย ปลอดภัย และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และด้านสังคม สร้างการยอมรับจากสาธารณะ และทำให้ภาพลักษณ์ของ บขส. เข้าสู่ความเป็นองค์กรสมัยใหม่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการขับเคลื่อนนโยบายยานยนต์รถโดยสารสาธารณะพลังงานไฟฟ้าของบริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.)

จากผลการวิจัยเชิงปริมาณ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเห็นพ้องกันในประเด็นสำคัญสามด้าน ได้แก่ (1) ความชัดเจนของสาระนโยบาย (2) ความพร้อมด้านบุคลากร งบประมาณ และโครงสร้างพื้นฐาน และ (3) ความสำคัญของการสื่อสารและการมีส่วนร่วม และข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่สะท้อนในทิศทางเดียวกัน โดยผู้บริหารย้ำถึงความจำเป็นของการมีเป้าหมายที่ชัดเจนและต่อเนื่อง ขณะที่เจ้าหน้าที่ปฏิบัติการเน้นว่าความสำเร็จขึ้นอยู่กับการจัดสรรทรัพยากรและการสนับสนุนเชิงโครงสร้างที่เพียงพอ ทั้งสองข้อมูลจึงสนับสนุนกันอย่างเป็นเอกภาพว่า การพัฒนาการขับเคลื่อนนโยบาย EV Bus ต้องดำเนินไปบนฐานของนโยบายที่ชัดเจนและการจัดการทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอเชิงนโยบายควรมุ่งไปที่การทำให้ทิศทางและเป้าหมายของโครงการ EV Bus มีความต่อเนื่องและจับต้องได้ โดยกำหนดเป้าหมายเชิงยุทธศาสตร์ในระยะสั้น กลาง และยาว เช่น จำนวนรถ EV ที่ต้องนำมาใช้ มาตรฐานด้านความปลอดภัยและคุณภาพบริการ ตลอดจนเกณฑ์การลดมลพิษที่วัดผลได้จริง การจัดทำมาตรฐานการให้บริการแบบเดียวกันทั่วทั้งองค์กรจะช่วยลดความแปรผันระหว่างพื้นที่และสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้โดยสาร

ในด้านการบริหารจัดการ ควรมีการปรับโครงสร้างกำกับงานให้มีความชัดเจน โดยตั้งคณะกรรมการกำหนดทิศทางเชิงยุทธศาสตร์ (Steering Committee) ควบคู่กับศูนย์อำนวยการโครงการ EV (EV-PMO) ที่รับผิดชอบการวางแผนรวม ติดตามผล และบริหารจัดการเครือข่ายความร่วมมือ ทั้งนี้ ระดับปฏิบัติการ เช่น อู่รถและศูนย์ซ่อม ต้องได้รับการสนับสนุนด้านบุคลากรที่มีทักษะเฉพาะทาง ผ่านการอบรมและการรับรองความเชี่ยวชาญร่วมกับสถาบันการศึกษาและภาคเอกชน การนำระบบสารสนเทศ เช่น Computerized Maintenance Management System (CMMS) และ Telematics เข้ามาใช้ จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบำรุงรักษาและการจัดการเดินรถ

นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังสะท้อนถึงข้อจำกัดด้านงบประมาณ ดังนั้นแนวทางที่เหมาะสมคือการผสมผสานเครื่องมือทางการเงินที่หลากหลาย เช่น การใช้เงินลงทุนจากรัฐควบคู่กับรูปแบบความร่วมมือแบบรัฐ–เอกชน (PPP) หรือการระดมทุนผ่าน Green Bond และกองทุนสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น ในขณะเดียวกัน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยและภาคเอกชนด้านเทคโนโลยีจะช่วยเสริมสร้างความพร้อมด้านบุคลากรและนวัตกรรม ทั้งผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ต่างเห็นตรงกันว่าการสื่อสารมีความสำคัญต่อความสำเร็จ จึงควรมีระบบการสื่อสารแบบสองทางทั้งภายในและภายนอกองค์กร ภายในองค์กรต้องมีการถ่ายทอดนโยบายจากผู้บริหารสู่หัวหน้ากลุ่มงานและเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง ภายนอกต้องเปิดพื้นที่ให้ผู้โดยสารและสังคมมีส่วนร่วมสะท้อนความคิดเห็น ผ่านเวทีสาธารณะหรือแอปพลิเคชันประเมินคุณภาพบริการ เพื่อนำข้อมูลเหล่านี้กลับมาใช้ปรับปรุงระบบบริการอย่างรอบด้าน

ดังนั้น การตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แสดงให้เห็นว่า แนวทางการพัฒนาการขับเคลื่อนนโยบาย EV Bus ของ บขส. ต้องยึดแนวทางแบบผสมผสานเชิงเครือข่าย ที่มีทั้งความชัดเจนของสาระนโยบาย ความพร้อมด้านการบริหารจัดการ การจัดหาแหล่งทุน การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการสื่อสารที่มีส่วนร่วม ผลลัพธ์ที่ได้จะไม่เพียงยกระดับคุณภาพบริการสาธารณะ แต่ยังสร้างผลดีต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมอย่างยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การศึกษาวิจัยเรื่อง “รูปแบบการขับเคลื่อนนโยบายรถโดยสารสาธารณะพลังงานไฟฟ้าของบริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.)” สามารถอภิปรายผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อค้นหารูปแบบในการขับเคลื่อนนโยบายยานยนต์รถโดยสารสาธารณะพลังงานไฟฟ้าของบริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.) ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการขับเคลื่อนนโยบายที่เหมาะสมคือ รูปแบบผสมผสาน (Hybrid) โดยผู้ตอบร้อยละ 41.7 ให้ความสำคัญ รองลงมาคือ เครือข่าย (Network) ร้อยละ 35.4 สะท้อนว่าการขับเคลื่อนนโยบาย EV bus ไม่สามารถดำเนินแบบบนลงล่าง (Top-down) เพียงอย่างเดียวได้ แต่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากหน่วยปฏิบัติและเครือข่ายความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน (Bottom-up/Network) เพื่อสร้างความเข้าใจและแรงสนับสนุนร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานของ กมลจันทน์ ม่านโคกสูง (2563) ที่ศึกษาการพัฒนาภูมิทัศน์คลองโอ่งอ่าง พบว่ารูปแบบที่ประสบความสำเร็จต้องอาศัยทั้ง Top-down และ Bottom-up ผสานกัน และสอดคล้องกับ พิชญา วิทูรกิจจา (2562) ที่พบว่า การขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจชีวภาพต้องอาศัยเครือข่ายของรัฐ เอกชน และประชาชนร่วมกัน ดังนั้น การที่ผู้ให้ข้อมูลเลือก Hybrid และ Network จึงสะท้อนความเป็นจริงว่าการขับเคลื่อนรถโดยสารสาธารณะพลังงานไฟฟ้าจำเป็นต้องบูรณาการหลายฝ่าย ทั้งส่วนกลาง ภาคปฏิบัติ และชุมชน

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่จะส่งผลต่อการขับเคลื่อนนโยบายยานยนต์รถโดยสารสาธารณะพลังงานไฟฟ้าของบริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.) ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยสำคัญแบ่งออกเป็น 2 มิติหลัก คือ

ปัจจัยด้านเนื้อหาสาระนโยบาย (Policy Content) มีค่าเฉลี่ยภาพรวม อยู่ในระดับ “มาก” โดยมีองค์ประกอบเด่นคือ แผนปฏิบัติการระยะสั้น กลาง ยาว และ มาตรฐานบริการ/ความปลอดภัย ตลอดจน “การพัฒนาบุคลากรเทคโนโลยี EV,” “แผนอบรมต่อเนื่อง,” และ “ระบบบำรุงรักษาเฉพาะทาง” การตีความสะท้อนว่าผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเห็นพ้องกับแนวคิด การกำหนดมาตรฐาน กระบวนการ ทรัพยากร ให้ชัด เพื่อเร่ง “ความพร้อมในการดำเนินการ” มากกว่าการเน้นเพียงถ้อยแถลงเชิงนโยบาย ผลนี้ สอดคล้องกับ รจนา อินคง (2557) ที่ชี้ว่า ความสามารถของหน่วยงานและความเหมาะสมของตัวนโยบาย รวมทั้ง กลไกติดตามประเมินผล เป็นเงื่อนไขสำคัญของความสำเร็จ และ สอดคล้องกับ ปรัธยาน์ ดำศรี (2563) ซึ่งพบว่า โครงสร้างสั่งการที่ชัดเจน การสื่อสาร และภาวะผู้นำ ช่วยให้การนำนโยบายสาธารณสุขดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ นอกจากนี้ยัง ไปในทิศทางเดียวกันกับ พิชญา วิทูรกิจจา (2562) ที่ชี้บทบาทของ สมรรถนะหน่วยงาน การสนับสนุนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การสื่อสาร เป็นเงื่อนไขการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจชีวภาพระดับจังหวัด

ปัจจัยด้านการสนับสนุนและสิ่งแวดล้อม (Supporting Factors) ค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับ “มาก” โดดเด่นที่ “เทคโนโลยี/โครงสร้างพื้นฐาน” และ “สิ่งแวดล้อม/สังคม” โดยมีรายการสำคัญ เช่น ความพร้อมของระบบจ่ายไฟและสถานีชาร์จ, ศูนย์บำรุงรักษา, การสนับสนุนงบประมาณ/เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ, การมีส่วนร่วมของหน่วยงานรัฐ, ระบบจัดการรีไซเคิลแบตเตอรี่ และประโยชน์ต่อคุณภาพอากาศ/เสียง การตีความ

สอดคล้องกับ สัณฑภวิษย์ มากช่วย (2558: 183-184) ซึ่งชี้ให้เห็นว่า ทรัพยากรและงบประมาณ เป็นข้อกำหนดเชิงโครงสร้างที่สัมพันธ์กับความสำเร็จ/อุปสรรคของนโยบายอย่างมีนัยสำคัญ และ สอดคล้องกับ ชยธร ฉายบ้านใหม่ (2563) ที่ยืนยันว่ากลไก ประชารัฐ/ความร่วมมือหลายฝ่าย และแรงจูงใจของสมาชิกในพื้นที่เป็นตัวคูณเชิงบวกของการดำเนินการ อย่างไรก็ตาม กมลจันทน์ ม่านโคกสูง (2563) พบว่าในนโยบายปรับปรุงภูมิทัศน์เมือง ปัจจัยความสำเร็จเริ่มจาก การบังคับใช้กฎหมาย ผนวกกับ การมีส่วนร่วมของสาธารณะ ขณะที่งานนี้ แม้ยอมรับความจำเป็นของกฎเกณฑ์ แต่ “แกนสำคัญ” กลับอยู่ที่ ระบบเทคโนโลยีและความพร้อมโครงสร้างพื้นฐาน (ไฟฟ้า/ชาร์จ/บำรุงรักษา) และ “การสร้างสมรรถนะบุคลากร” ซึ่งตอกย้ำความเป็นนโยบายเชิงเทคนิคสูง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการขับเคลื่อนนโยบายยานยนต์รถโดยสารสาธารณะพลังงานไฟฟ้าของบริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.)

จากผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ซึ่งมุ่งเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการขับเคลื่อนนโยบายยานยนต์รถโดยสารสาธารณะพลังงานไฟฟ้าของบริษัท ขนส่ง จำกัด (บขส.) พบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินนโยบาย ได้แก่ ความชัดเจนของสาระนโยบาย ความพร้อมด้านบุคลากร งบประมาณ และโครงสร้างพื้นฐาน รวมถึงการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยผลการศึกษาทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพให้ข้อค้นพบในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการกำหนดเป้าหมายและทิศทางนโยบายที่ชัดเจนต่อเนื่อง ขณะที่เจ้าหน้าที่ระดับปฏิบัติการให้ความสำคัญกับการสนับสนุนทรัพยากรและโครงสร้างพื้นฐานที่เพียงพอ เมื่อเปรียบเทียบกับงานศึกษาของ พิชญา วิทูรกิจจา (2562: 216-218) พบว่า มีความสอดคล้องกันในประเด็นสำคัญ โดยเฉพาะความสำคัญของสาระนโยบายและสภาพแวดล้อมของการดำเนินนโยบาย งานศึกษาดังกล่าวชี้ว่าปัจจัยด้านความเป็นเหตุเป็นผลของนโยบาย สมรรถนะของหน่วยงาน และการสนับสนุนจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีผลต่อการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่าความชัดเจนของเป้าหมายและความพร้อมของทรัพยากรเป็นปัจจัยสำคัญ นอกจากนี้ ยังพบปัญหาการสื่อสารจากระดับนโยบายสู่ระดับปฏิบัติการ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของการวิจัยครั้งนี้ที่เน้นการพัฒนาระบบการสื่อสารภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตาม งานของพิชญามุ่งศึกษานโยบายในบริบทภาคเกษตรระดับพื้นที่ ขณะที่นโยบาย EV Bus เป็นนโยบายด้านเทคโนโลยีและการขนส่งในระดับองค์กรรัฐวิสาหกิจ ทำให้ต้องอาศัยโครงสร้างพื้นฐานและการบริหารจัดการที่ซับซ้อนกว่า ในส่วนของงานศึกษาของ กมลจันทน์ ม่านโคกสูง (2563: 108-109) พบว่า มีความสอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้ในประเด็นการบูรณาการระหว่างการกำหนดนโยบายแบบบนลงล่าง (Top-down) และการมีส่วนร่วมจากภาคส่วนต่าง ๆ (Bottom-up) ซึ่งช่วยให้การดำเนินนโยบายเกิดความร่วมมือและความยั่งยืน แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของการวิจัยนี้ที่เสนอให้มีการสื่อสารและเปิดโอกาสให้ผู้โดยสารและสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินและพัฒนาบริการ อย่างไรก็ตาม งานของกมลจันทน์ให้ความสำคัญกับบทบาทของบริบททางการเมืองและการบังคับใช้กฎหมาย ขณะที่การขับเคลื่อนนโยบาย EV Bus เน้นกลไกการบริหารจัดการองค์กร เทคโนโลยี และระบบสนับสนุนการดำเนินงาน ขณะที่งานศึกษาของ ชยธร ฉายบ้านใหม่ (2563: 109-112) พบว่า ความสำเร็จของโครงการเกิดจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนตามแนวคิด “ประชารัฐ” ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะของการวิจัยครั้งนี้ที่เสนอให้ บขส. สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันการศึกษา รวมถึงใช้รูปแบบการลงทุนแบบรัฐ–เอกชน (PPP) เพื่อสนับสนุนการดำเนินนโยบาย อย่างไรก็ตาม งานของชยธรยังสะท้อนข้อจำกัดด้านทรัพยากรและกลไก

ทางการเงิน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยครั้งนี้ที่พบว่าการลงทุนในระบบขนส่งพลังงานไฟฟ้าต้องใช้งบประมาณสูงและจำเป็นต้องใช้เครื่องมือทางการเงินที่หลากหลาย

โดยสรุป ผลการศึกษาครั้งนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นความชัดเจนของนโยบาย สมรรถนะของหน่วยงาน การสื่อสาร และความร่วมมือของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง แต่แตกต่างกันในด้านบริบทของนโยบาย โดยนโยบาย EV Bus มีลักษณะเป็นนโยบายด้านเทคโนโลยีและโครงสร้างพื้นฐานในระดับองค์กรรัฐวิสาหกิจ จึงต้องอาศัยการบริหารจัดการเชิงระบบ การลงทุน และการพัฒนาเทคโนโลยีควบคู่กัน เพื่อให้การขับเคลื่อนนโยบายเกิดประสิทธิภาพ

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการศึกษาพบว่า รูปแบบการขับเคลื่อนนโยบายที่เหมาะสมที่สุดคือ “รูปแบบผสมผสานเชิงเครือข่าย (Hybrid–Network Model)” ซึ่งผสานการกำหนดทิศทางจากส่วนกลางเข้ากับการมีส่วนร่วมของหน่วยปฏิบัติและเครือข่ายภายนอก องค์ความรู้สำคัญประการหนึ่งคือ ความสำเร็จของนโยบาย EV Bus มิได้ขึ้นอยู่กับสาระนโยบายที่ชัดเจนเพียงอย่างเดียว แต่ต้องควบคู่กับความพร้อมด้านการบริหารจัดการ ทั้งในมิติทรัพยากร โครงสร้างพื้นฐาน และศักยภาพบุคลากร ซึ่งเป็นปัจจัยที่เสริมแรงซึ่งกันและกัน งานวิจัยยังชี้ให้เห็นว่านโยบายรถโดยสารไฟฟ้าเป็นนโยบายที่มีความเข้มข้นด้านเทคโนโลยีสูง (technology-intensive policy) จึงต้องให้ความสำคัญกับระบบไฟฟ้า สถานีชาร์จ ศูนย์ซ่อมบำรุง และการพัฒนาทักษะเฉพาะทางของบุคลากร นอกจากนี้ ผลการศึกษายังยืนยันเชิงประจักษ์ว่าการบูรณาการกรอบแนวคิดด้านการนำนโยบายไปปฏิบัติและการกำกับดูแลแบบเครือข่ายสามารถอธิบายการขับเคลื่อนนโยบาย EV ในบริบทไทยได้อย่างเหมาะสม โดยสรุป องค์ความรู้ที่ได้สะท้อนว่า การเปลี่ยนผ่านสู่ระบบขนส่งสาธารณะพลังงานไฟฟ้าจะประสบผลสำเร็จได้ต้องอาศัยทั้งความชัดเจนเชิงนโยบาย ความพร้อมเชิงบริหาร และความร่วมมือแบบพหุภาคี เพื่อสร้างผลลัพธ์ด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมอย่างยั่งยืนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรกำหนดยุทธศาสตร์และเป้าหมายด้านยานยนต์ไฟฟ้าให้ชัดเจน ครอบคลุมระยะสั้น กลาง และยาว เพื่อให้การดำเนินงานของ บขส. มีทิศทางเดียวกับนโยบายประเทศ เช่น หมุดหมาย “Thailand EV 30@30” และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 และควรมีการกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน เช่น จำนวนรถ EV ที่ต้องนำมาใช้ การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และระดับความพึงพอใจของผู้โดยสาร เพื่อให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยึดเป็นกรอบเดียวกัน

1.2 ควรจัดตั้ง “ศูนย์อำนวยการโครงการรถโดยสารไฟฟ้า (EV-PMO)” เพื่อทำหน้าที่วางแผน รวม ติดตาม และกำกับการดำเนินงาน พร้อมทั้งพัฒนาทักษะบุคลากรให้มีความรู้ด้านเทคโนโลยี EV ผ่านการอบรมร่วมกับสถาบันการศึกษาและเอกชน เพื่อให้มีความเชี่ยวชาญด้านซ่อมบำรุง ระบบไฟฟ้า และการจัดการข้อมูล (Telematics, CMMS) ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญในการยกระดับคุณภาพบริการและลดต้นทุนในระยะยาว

1.3 ควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน มหาวิทยาลัย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนทั้งด้านเทคโนโลยี โครงสร้างพื้นฐาน และงบประมาณ ตลอดจนเปิดพื้นที่ให้

ประชาชนและผู้โดยสารมีส่วนร่วมสะท้อนความคิดเห็นผ่านเวทีสาธารณะหรือระบบออนไลน์ เช่น แอปพลิเคชันประเมินคุณภาพบริการ การมีส่วนร่วมเช่นนี้จะสร้างความเชื่อมั่นและความยอมรับทางสังคม ซึ่งเป็นหัวใจของการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะยุคใหม่

1.4 ควรจัดตั้งกองทุนสนับสนุนการเปลี่ยนผ่านยานยนต์ไฟฟ้าสาธารณะ เพื่อช่วย บขส. จัดหา EV Bus และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น สถานีชาร์จและศูนย์ซ่อมบำรุง รวมทั้งส่งเสริมรูปแบบความร่วมมือรัฐ–เอกชน (PPP) การใช้ Green Bond หรือ Carbon Credit เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนทางเลือก นอกจากนี้ ควรกำหนดมาตรการจูงใจด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การรับรองมาตรฐาน Green Transit และการรายงานผลลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกต่อสาธารณะ เพื่อสร้างแรงผลักดันให้เกิดระบบขนส่งที่สะอาดและยั่งยืนอย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ขยายขอบเขตการศึกษา ควรศึกษารูปแบบการขับเคลื่อนนโยบายรถโดยสารพลังงานไฟฟ้าในพื้นที่หรือองค์กรอื่น เช่น ขสมก. หรือระบบขนส่งท้องถิ่น เพื่อเปรียบเทียบและหาบทเรียนร่วม

2.2 เพิ่มการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเชิงลึก โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคนิคและผู้โดยสารกลุ่มเป้าหมายเพิ่มเติม จะช่วยสะท้อนมุมมองรอบด้าน ทั้งด้านเทคโนโลยี ความปลอดภัย และการยอมรับของสังคม

2.3 การวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์และสิ่งแวดล้อม งานวิจัยต่อไปควรมุ่งเน้นการวิเคราะห์ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ (Cost-benefit Analysis) และผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment) เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจเชิงนโยบาย

เอกสารอ้างอิง (References)

กรมการขนส่งทางบก. (2565). **รายงานการดำเนินงานด้านรถโดยสารพลังงานไฟฟ้า.** กรุงเทพฯ: กรมการขนส่งทางบก.

กมลจันทน์ ม่านโคกสูง. (2563). **กลไกการขับเคลื่อนนโยบายการปรับปรุงภูมิทัศน์คลองโอ่งอ่าง.** สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชยธร ฉายบ้านใหม่. (2563). **การนำนโยบายการบริหารจัดการขยะมูลฝอยมาปฏิบัติ กรณีศึกษา: โครงการธนาคารคัดแยกขยะประกันชีวิต ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางบัวทอง อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี**. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (ม.ป.ป.). **การหาขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย: มายาคติในการใช้สูตรของทาโร ยามาเน และเครจซี-มอร์แกน**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://so04.tci-thaijo.org/index.php/kupsrj/article/download/236119/162075/สืบค้นเมื่อ 22 มีนาคม 2567.

พิชญา วิทูรกิจจา. (2562). **ปัจจัยที่มีผลต่อการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจชีวภาพสู่การปฏิบัติ: กรณีศึกษาจังหวัดอุบลราชธานี.** วิทยานิพนธ์ รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรัธยาน์ ดำศรี. (2563). **การวิเคราะห์การนำนโยบายการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไปปฏิบัติ กรณีศึกษา จังหวัดสิงห์บุรี**. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รจนา อินคง. (2557). **ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายแก้ปัญหาหนี้นอกระบบไปปฏิบัติ.** วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต. คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สัญญา เคณาภูมิ และบุรฉัตร จันทร์แดง. (2562). ตัวแบบทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติ. **วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น.** 3(1): 95-116.

สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน. (2558). **แผนพัฒนาพลังงานและสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ.** กรุงเทพฯ: กระทรวงพลังงาน.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570)**. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สัณฑภวิษย์ มากช่วย. (2558). ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อความสำเร็จในการนำนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดไปปฏิบัติของกองบัญชาการตำรวจปราบปรามยาเสพติด. **EAU Heritage Journal Social Science and Humanity.** 5(2): 176-187.

วรเดช จันทรศร. (2552). **ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ.** กรุงเทพฯ: สมาคมนักวิจัยมหาวิทยาลัยไทย.

บทบาทการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4

The Administrative Roles of School Administrators Affecting the Implementation of the Student Support System in the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 4

พจนาพร ทิพสิริศักดิกร[1] ธงชาติ วงษ์สวรรค์[2] ฐิติอาภา ตั้งค้าวานิช[3]
Pojanaporn Thipsirisakdikorn, Thongchart Wongsawan, Thitiarpa Tangkawanich

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับบทบาทการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สพป. เชียงราย เขต 4 2) ระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัด สพป. เชียงราย เขต 4 และ 3) บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัด สพป. เชียงราย เขต 4 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู สังกัด สพป. เชียงราย เขต 4 จำนวน 291 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน

ผลการวิจัย พบว่า

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สพป. เชียงราย เขต 4 ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.65)

2. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัด สพป. เชียงราย เขต 4 ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.63)

3. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน (β = 0.445) และด้านการนิเทศติดตามและประเมินผล (β = 0.397) ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัด สพป. เชียงราย เขต 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ สามารถพยากรณ์บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ร้อยละ 53.20

คำสำคัญ (Keywords) : บทบาทการบริหาร; ผู้บริหารสถานศึกษา; ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

Abstract

This research aimed to: 1) examine the level of administrative roles of school administrators under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 4; 2) investigate

Received: 2026-03-12 Revised: 2026-04-09 Accepted: 2026-04-12

[1] สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย Master of Educational Administration, Graduate School, Chiang Rai College. E-mail: pojanaporn.th@gmail.com

[2] อาจารย์ประจำ วิทยาลัยเชียงราย Lecturer of Chiang Rai College. E-mail: thongchartwongsawan@crc.ac.th

[3] อาจารย์ประจำ วิทยาลัยเชียงราย Lecturer of Chiang Rai College. Corresponding author. E-mail: thitiarpha.tangkawanich@crc.ac.th

the levels of implementation of the student support system; and 3) analyze the administrative roles of the school administrators affecting the implementation of the student support system. This study employed quantitative research design. The sample consisted of 291 teachers under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 4. Data were collected using a questionnaire. The statistical techniques used for data analysis included mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis.

The research results were as follows:

1. The overall levels of administrative roles of school administrators under the Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 4 was at the highest level ($\bar{x}$ = 4.65).

2. The overall implementation of their student support system was also at the highest level ($\bar{x}$ = 4.63).

3. The administrative roles in terms of promotion and support (β=0.445) and supervision monitoring and evaluation (β= 0.397) significantly influenced the implementation of the student support system at the 0.05 level of statistical significance. These factors were able to predict the implementation of the student support system at 53.20 percent.

Keywords: Administrative Roles; School Administrators; Student Support System

บทนำ (Introduction)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำสำคัญในการสร้างและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศในทุกด้าน การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยบทบาทผู้นำที่สามารถขับเคลื่อนภารกิจขององค์กรให้เกิดผลลัพธ์ที่ชัดเจนและยั่งยืน บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารที่ดีควรมีการกำหนดนโยบาย มีการวางแผน มีการจัดสรรและมอบหมายบุคลากรให้เหมาะสมกับภารกิจ ตลอดจนทำหน้าที่เป็นผู้นำที่สามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาองค์กร พร้อมทั้งส่งเสริมแรงจูงใจและการทำงานร่วมกันของบุคลากร เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทั้งในด้านประสิทธิภาพของงานและความพึงพอใจในการปฏิบัติหน้าที่ (ธ.สุรางค์ บุญทอง, 2563: 14-15) ได้กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ ดังนี้ 1) กำหนดนโยบาย เป้าหมาย วัตถุประสงค์และการวางแผนงานของโรงเรียน 2) คอยกำกับ ติดตามและนิเทศงานวิชาการอย่างมีระบบระเบียบ 3) จัดหาบุคลากรให้มีความเหมาะสมกับงานวิชาการ 4) คอยจัดหาหลักสูตรและเอกสารหลักสูตรให้มีความเพียงพอตามสภาพสถานศึกษา 5) คอยจัดหาครูที่ผลิตสื่อการเรียนรู้และดูแลให้ครูนำไปใช้ในการประกอบการสอน 6) จัดให้มีมุมหนังสือมุมห้องสมุดให้เหมาะสมกับตามสภาพของสถานศึกษา รวมถึงห้องเรียน ห้องเรียนพิเศษ 7) ให้สถานศึกษามีการวัดและมีการประเมินผลการเรียนตามระเบียบ 8) ส่งเสริมและคอยนำเทคนิควิธีการที่ใหม่ ๆ เทคนิควิธีการที่เหมาะสมมาใช้ดำเนินในงานวิชาการ 9) อำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์การเรียนการสอน และ 10) จัดให้มีการประเมินผลงานทางวิชาการทุกระยะ เพื่อให้ทราบปัญหาเพื่อจะได้หาทางแก้ไขได้อย่างถูกต้อง

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการหนึ่งในการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่จะดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีขั้นตอน วิธีการ และเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน มีครูประจำชั้น หรือครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรและเครือข่ายที่

เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) จึงกำหนดนโยบายสำคัญให้สถานศึกษาในสังกัดทุกแห่ง จัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และดำเนินการอย่างจริงจังต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความยั่งยืนนักเรียนทุกคนจะต้องได้รับการดูแล ช่วยเหลือ พิทักษ์ ปกป้อง คุ้มครองอย่างรอบด้านด้วยกระบวนการที่ถูกต้อง เหมาะสมและทันการณ์ ได้รับการพัฒนาในทุกมิติ เพื่อให้เป็นคนดี มีความสุข และปลอดภัยในสภาพสังคมปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566: 1) ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกระทรวงสาธารณสุข โดยกรมสุขภาพจิต จึงได้ร่วมกันวางรากฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนเป็นระบบที่เหมาะสมกับการพัฒนาป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนในยุคปัจจุบัน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีองค์ประกอบสำคัญคือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขและการส่งต่อนักเรียน (รองรัตน์ ทองมาลา, 2558)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ในฐานะหน่วยงานกำกับดูแลสถานศึกษาในพื้นที่ ได้กำหนดนโยบายและมาตรการที่สนับสนุนการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างความตระหนักแก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทุกฝ่ายในการมีส่วนร่วมดูแลนักเรียน เนื่องจากบริบทของพื้นที่เขตเชียงราย เขต 4มีความหลากหลายทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ประกอบกับบางพื้นที่มีข้อจำกัดด้านปัจจัยพื้นฐาน ส่งผลให้ผู้เรียนเผชิญปัญหาที่แตกต่างกัน เช่น ปัญหาครอบครัว การขาดโอกาสทางการศึกษา ความยากจน ปัญหาด้านพฤติกรรม อารมณ์ สุขภาพจิต ตลอดจนความเสี่ยงจากสภาพแวดล้อมด้านยาเสพติดและความรุนแรง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4, 2565: 64-69)

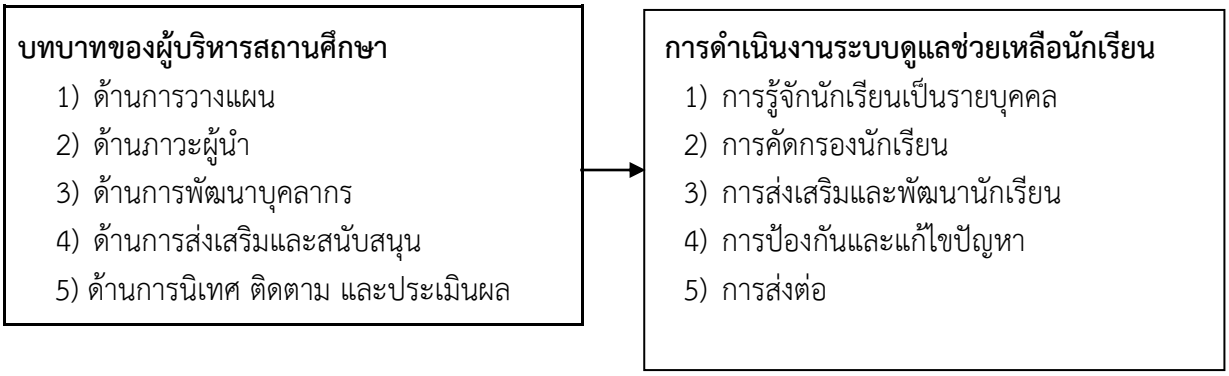
บทบาทการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยเฉพาะในฐานะผู้นำทางวิชาการและผู้นำเชิงบริหาร ผู้บริหารมีหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย วางแผนกลยุทธ์ และสร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีความครอบคลุมและมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการของผู้บริหารจึงมิใช่เพียงการควบคุมกำกับงานเท่านั้นหากแต่ต้องมีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาศักยภาพของครูและบุคลากรให้สามารถรู้ความเข้าใจ และเข้าถึงนักเรียนเป็นรายบุคคล ตลอดจนสามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนอย่างมีระบบ นอกจากนี้ผู้บริหารยังมีบทบาทสำคัญในการจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็นต่อการดำเนินงานเช่น งบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ และการพัฒนาบุคลากร เพื่อเสริมสร้างขีดความสามารถในการดูแลและช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึง อีกทั้งต้องดำเนินการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง (วาทิน สินชู และคณะ, 2565: 146)

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญที่จะนำเอาความสามารถในการส่งเสริมและสนับสนุน การพัฒนาบุคลากร การเป็นผู้นำ การประสานสัมพันธ์ และการนิเทศติดตามประเมินผลมาใช้บริหารดำเนินงานกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นอันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นคนดี มีความรู้ และสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ การดำเนินงานดังกล่าวจะเกิดผลอย่างแท้จริงต่อเมื่อผู้บริหารสามารถบูรณาการบทบาทผู้นำเข้ากับกระบวนการทำงานของทุกฝ่ายในสถานศึกษาอย่างมีส่วนร่วมและเป็นระบบ (ธ.สุรางค์ บุญทอง, 2563: 83-88) และ (วาทิน สินชู และคณะ, 2565: 138-140)

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ซึ่งประกอบด้วย 127 โรงเรียน ในปีการศึกษา 2568 โดยมีเป้าหมาย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาและการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เหมาะสมกับสภาพโรงเรียน และเพิ่มประสิทธิภาพในการดูแลนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วาทิน สินชู และคณะ (2565: 137)

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สพป. เชียงราย เขต 4
2. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัด สพป. เชียงราย เขต 4
3. เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัด สพป. เชียงราย เขต 4

กรอบแนวคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งมุ่งศึกษาเกี่ยวกับบทบาทการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัด สพป. เชียงราย เขต 4 โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ โดยกำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ 4 ด้าน ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

1) บทบาทการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่1) ด้านการวางแผน 2) ด้านภาวะผู้นำ 3) ด้านการพัฒนาบุคลากร 4) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน และ5) ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลซึ่งได้จากการสังเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่รวบรวมศึกษาจากนักวิชาการทั้งหมด 12 ท่าน ได้แก่ ณรงค์ พละดร (2566), กุลภัสสร ป้องคำ และธดา สิทธิ์ธาดา (2566), วาทิน สินชู และคณะ (2565), เบญจพร สุคนธร สมชาย เทพแสง และสนั่น ประจงจิตร (2565), อาทิตยา จันมะโน (2564), จริญญาภรณ์ ศรีจันดารี และจุฬาพรรณภรณ์ ธนะแพทย์ (2564), อัจฉรา ศรีศิลปะสำราญ

(2567), ธ.สุรางค์ บุญทอง (2563), ปาณิสรา โชคคเณศร์ (2563), พิชญาภา ยืนยาว (2562), สุรีพร แก้วโพธิ์ (2561) และดวงกมล กิ่งจำปา (2555)

2) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้วิจัยใช้นโยบายและแนวปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ประกอบด้วย 5 ด้านได้แก่ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) ด้านการส่งต่อ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

1.2 ขอบเขตด้านประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัย คือ ครู สังกัด สพป. เชียงราย เขต 4 ประจำปีการศึกษา 2568 จำนวน 1,142 คน ในพื้นที่ 5 อำเภอ จำนวน 127 โรงเรียน (อ้างอิงจากรายงานข้อมูลอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สพป. เชียงราย เขต 4 ประจำปีการศึกษา, 2568) โดยการคำนวณจากสูตรของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้กลุ่มสุ่มตัวอย่าง จำนวน 291 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนใน สังกัด สพป. เชียงราย เขต 4 ในพื้นที่ 5 อำเภอ คือ อำเภอขุนตาล อำเภอพญาเม็งราย อำเภอเชียงของ อำเภอเทิง และอำเภอเวียงแก่น จำนวน 127 โรงเรียน

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการ ระหว่างเดือน กุมภาพันธ์ 2568 ถึง เดือน มกราคม 2569

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม ในการเก็บข้อมูล โดยมี 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถาม ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงานและระดับการศึกษา มีลักษณะเป็นตรวจสอบรายการ (Check List) ให้เลือกตอบเพียงคำตอบเดียว

ตอนที่ 2 สอบถามบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยเนื้อหา 5 ด้าน คือ1) ด้านการวางแผน 2) ด้านภาวะผู้นำ 3) ด้านพัฒนาบุคลากร 4) ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน และ5) ด้านการนิเทศติดตาม และประเมินผล จำนวนทั้งหมด 25 ข้อคำถาม มีลักษณะเป็นแบบ Rating Scale (Likert, 1967 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2554: 121)

ตอนที่ 3 สอบถามการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ประกอบด้วยเนื้อหา 5 ด้าน คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริม และพัฒนา 4) การป้องกันและแก้ไข และ 5) การส่งต่อ จำนวนทั้งหมด 30 ข้อคำถาม ลักษณะคำถาม เป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า ตามแบบ ของ Likert Scale 5 ระดับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ด้วยวิธีการ ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย วิทยาลัยเชียงราย ทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 เพื่อแจ้งให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

3.2 นำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลพร้อมแบบสอบถามถึง สพป. เชียงราย เขต 4 เพื่อส่งต่อให้กับกลุ่มตัวอย่างตามระยะเวลาที่กำหนด

3.3 จากนั้นผู้วิจัยส่งแบบสอบถาม Google Form พร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ ไปยังกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย คือ ครู สังกัด สพป. เชียงราย เขต 4 จำนวน 127 โรงเรียน จำนวน 291 คน

3.4 เก็บรวบรวมแบบสอบถามให้ครบ 100% โดยดำเนินการเก็บข้อมูลในระหว่าง เดือน กุมภาพันธ์ 2568 ถึง เดือน มกราคม 2569 และนำมาทำการตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป มีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ข้อมูลสถานภาพทั่วไป วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

4.2 ข้อมูลบทบาทการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์ข้อมูล โดยใชสถิติระดับคาเฉลี่ย (Mean) และสวนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.3 ข้อมูลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัด สพป. เชียงราย เขต 4 วิเคราะห์ข้อมูล โดยใชสถิติระดับคาเฉลี่ย (Mean) และสวนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard Deviation)

4.4 วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัด สพป. เชียงราย เขต 4 โดยทำการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ แบบ Pearson Correlation โดยกำหนดความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และทำการแปลผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ขนาดของความสัมพันธ์บาร์ทซ์ (สมถวิล วิจิตรวรรณา, 2565: 11)

ผลการวิจัย (Research Results)

จากผลการวิจัย เรื่อง บทบาทการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัด สพป. เชียงราย เขต 4 ผลการวิจัย สรุปได้ ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เป็นครู สังกัด สพป. เชียงราย เขต 4 จำนวน 291 คน จำแนกตาม เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน และระดับการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 76.29 มีช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 43.00 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 81.44 และมีประสบการณ์ทำงาน 5 – 10 ปี จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 39.20

2. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สพป. เชียงราย เขต 4 ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.65, S.D = 0.50) และเมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำ คือ ด้านการวางแผน ($\bar{X}$ = 4.69, S.D = 0.47) รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาบุคลากร ($\bar{X}$ = 4.66, S.D = 0.50) และต่ำที่สุด คือ ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.63, S.D = 0.51) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สพป. เชียงราย เขต 4 (N=291)

ด้าน	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
1	ด้านการวางแผน	4.69	0.47	มากที่สุด
2	ด้านภาวะผู้นำ	4.64	0.50	มากที่สุด
3	ด้านการพัฒนาบุคลากร	4.66	0.50	มากที่สุด
4	ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน	4.64	0.50	มากที่สุด
5	ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล	4.63	0.51	มากที่สุด

	ค่าเฉลี่ยรวม	4.65	0.50	มากที่สุด

3. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัด สพป. เชียงราย เขต 4 ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.63, S.D = 0.51) และเมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำ คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X}$ = 4.65, S.D = 0.50) และด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข ($\bar{X}$ = 4.65, S.D = 050) ส่วนต่ำที่สุด คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.62, S.D = 0.52) ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ($\bar{X}$ = 4.62, S.D = 0.51) และด้านการส่งต่อ ($\bar{X}$ = 4.62, S.D = 0.53) ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัด สพป. เชียงราย เขต 4 (N=291)

ข้อที่	การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	$\overline{X}$	S.D	ระดับ
1	ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.65	0.50	มากที่สุด
2	ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.62	0.52	มากที่สุด
3	ด้านการส่งเสริมและพัฒนา	4.62	0.51	มากที่สุด
4	ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข	4.65	0.50	มากที่สุด
5	ด้านการส่งต่อ	4.62	0.53	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม		**4.63**	**0.51**	**มากที่สุด**

4. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน (β = 0.445) และ ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล (β = 0.397) ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ สามารถพยากรณ์บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้ร้อยละ 53.20 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์การถดถอยพหุคูณของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัด สพป. เชียงราย เขต 4

ชื่อตัวแปร	B	SE_b	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
Constant	1.269	0.186		6.815	0.000		
X4 -การส่งเสริมและสนับสนุน	0.398	0.042	0.445	9.572	0.000	0.751	1.331
X5-การนิเทศ ติดตามและประเมินผล	0.327	0.038	0.397	8.524	0.000	0.751	1.331

R = 0.729 R^2 = 0.532 F= 163.468 SE = 0.161 R^2_{adj} = 0.528

Y1 =การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัด สพป. เชียงราย เขต 4 พบว่า ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าเมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำ คือ ด้านการวางแผน เนื่องจาก ผู้บริหารมีการกำหนดนโยบาย เป้าหมาย และแผนปฏิบัติการเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินการ และเน้นการพัฒนาผู้เรียน โดยใช้ผลการวิเคราะห์มาเป็นแนวทางในการกำหนด อีกทั้งยังมีการติดตามและควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนอีกด้วย ต่อมา คือ ด้านการพัฒนาบุคลากร ที่ผู้บริหารมุ่งส่งเสริมให้บุคลากรได้แลกเปลี่ยนและแบ่งปันประสบการณ์ และหาความรู้เกี่ยวกับการดูแลนักเรียนมากขึ้น ส่งผลให้บุคลากรมีแนวทางในการดำเนินการให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้ ต่อมา ด้านภาวะผู้นำ เนื่องจากผู้บริหารมีวิสัยทัศน์และชี้นำให้ครูและบุคลากรเข้าใจถึงความสำคัญของการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างแท้จริง และยังเป็นแบบอย่างที่ดีในการให้ความสำคัญและใส่ใจต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมไปถึงสามารถตัดสินใจและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีเหตุผลและทันท่วงที โดยให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน จากนั้นด้านการส่งเสริมและสนับสนุน ที่ผู้บริหารสร้างขวัญและกำลังใจด้วยการให้คำยกย่องชมเชยหรือมอบรางวัลแก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเต็มที่ พร้อมสนับสนุนให้ครูได้ทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อแก้ปัญหานักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม และสุดท้าย คือ ด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล เนื่องจากผู้บริหารมีการนำผลการประเมินที่ได้มาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และยังมีการนิเทศและติดตามการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแผนที่วางไว้ พร้อมทั้งสรุป และประเมินผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแผนที่วางไว้ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อัจฉรา ศรีศิลปะสำราญ และกัญญ์รัชการย์ เลิศอมรศักดิ์ (2567: 157) ที่พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเฉพาะด้านการวางแผน การดำเนินงานการประสานงาน การควบคุมดูแล ตามลำดับ

2. การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัด สพป. เชียงราย เขต 4 พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำในแต่ละด้าน คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เนื่องจากมีการวางแผนและจัดทำข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคลให้ครอบคลุมทุก ๆ ด้านอย่างเป็นระบบ เช่น ครอบครัว สุขภาพ และพฤติกรรม เป็นต้น และมีการนำผลนักเรียนรายบุคคลมาวิเคราะห์เพื่อจัดกิจกรรมส่งเสริมหรือป้องกันที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขมีการดำเนินการวางแผนการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาของนักเรียน อย่างเป็นระบบและนำผลการประเมินมาเป็นแนวทางในการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขของนักเรียนในปีถัดไป ต่อมาด้านการคัดกรองนักเรียน มีเกณฑ์การคัดกรองนักเรียนที่ชัดเจนและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและนำผลการคัดกรองไปใช้วางแผนการช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบต่อไป พร้อมทั้งมีการวางแผนการคัดกรองนักเรียนจากข้อมูลการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล อย่างเป็นระบบ ต่อมาด้านการส่งเสริมและพัฒนา มีการวางแผนการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนจากข้อมูลการคัดกรองนักเรียน อย่างเป็นระบบและติดตามและประเมินผลการส่งเสริมและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลการส่งเสริมและพัฒนามาใช้เป็นแนวทางในปีถัดไปด้วยการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการและปัญหาของนักเรียน สุดท้ายด้านการส่งต่อ มีการวางแผนและแนวทางการส่งต่อของนักเรียนอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งบันทึก และรายงานผลการส่งต่อการช่วยเหลือนักเรียนให้กับผู้เกี่ยวข้อง อย่างต่อเนื่อง เพื่อ

ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัย พบว่า การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษามีการนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไปใช้ในการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมกระบวนการดูแลนักเรียนในทุกด้าน ทั้งด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา และการส่งต่อนักเรียน ซึ่งสะท้อนถึงความร่วมมือของผู้บริหาร ครู และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ทั้งนี้ อาจอภิปรายได้ว่า สถานศึกษาให้ความสำคัญกับการรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคล เช่น ข้อมูลด้านการเรียน พฤติกรรม ความเป็นอยู่ และบริบทครอบครัว ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการวางแผนการดูแลและให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างตรงจุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วาทิน สินชู และคณะ (2565: 137) ที่พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ขวัญเนตร มูลทองจาด และนุชนรา รัตนศิระประภา (2564: 35-36) และ อัญทิรา วาดี (2561) ที่ต่างรายงานผลในทิศทางเดียวกันว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นองค์ประกอบสำคัญที่สุดของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน รองลงมา คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน เพราะว่าสถานศึกษามีการจัดกิจกรรมและมาตรการต่าง ๆเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับนักเรียน รวมถึงมีการติดตามและให้ความช่วยเหลือเมื่อพบปัญหาอย่างเหมาะสม ซึ่งช่วยลดความรุนแรงของปัญหาและส่งเสริมให้นักเรียนสามารถปรับตัวได้ดีขึ้น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ รชา พูลพ่วง และคณะ (2567: 382) ที่พบว่า ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงรองจากด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และด้านการส่งต่อนักเรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน เพราะว่า สถานศึกษามีการใช้กระบวนการคัดกรองนักเรียนเพื่อจำแนกกลุ่มนักเรียนตามระดับความเสี่ยง และจัดกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาศักยภาพนักเรียนให้เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ขณะเดียวกันยังมีการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในการส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาเฉพาะด้าน เพื่อให้ได้รับการช่วยเหลืออย่างต่อเนื่องและเหมาะสม และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วาทิน สินชู และคณะ (2565: 137), ขวัญเนตร มูลทองจาด (2564: 35), อัญทิรา วาดี (2561) และ รชา พูลพ่วง และคณะ (2567: 382) ที่พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุกด้านอยู่ในระดับมาก

3. บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการส่งเสริมและสนับสนุน และด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล พบว่า ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษาจัดสรรงบประมาณและวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นอย่างเหมาะสมเพื่อใช้ในกิจกรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พร้อมทั้งจัดเตรียมสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อสนับสนุนให้ครูได้ทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อแก้ปัญหานักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม และยังสร้างขวัญกำลังใจด้วยการให้คำยกย่องชมเชยหรือมอบรางวัลแก่บุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ และด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล ผู้บริหารกำหนดตัวชี้วัดและเครื่องมือที่ชัดเจนในการประเมินผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแผนที่วางไว้ และมีการนิเทศและติดตามการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามแผนที่วางไว้ สอดคล้องกับแนวคิดและแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กล่าวว่า

บทบาทผู้บริหารด้านส่งเสริมและสนับสนุน และด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผลส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พร้อมทั้ง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฐานวัฒน์ อัญภัทร์อริยกุล (2563: 79) ที่พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารด้านการทำงานเป็นทีม และการนิเทศ ติดตามและประมินผลสามารถทำนายหรือส่งผลต่อการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยรวมได้ร้อยละ 43.9

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

1. ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย วางแผน พัฒนาบุคลากร และกำกับติดตามการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ การบริหารจัดการที่เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน รวมทั้งการใช้ภาวะผู้นำในการชี้นำและสนับสนุนการปฏิบัติงาน ส่งผลให้การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสามารถดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน

2. การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลในด้านการเรียน พฤติกรรม สุขภาพ และบริบทครอบครัว เป็นพื้นฐานสำคัญของกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เนื่องจากช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการคัดกรอง วางแผนส่งเสริมและพัฒนา รวมถึงป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนได้อย่างเหมาะสมและตรงตามความต้องการของแต่ละบุคคล อันนำไปสู่การพัฒนานักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

3. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการส่งเสริมและสนับสนุน รวมถึงด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผล มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าการจัดสรรทรัพยากร การสร้างแรงจูงใจแก่บุคลากร และการกำกับติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรที่จะต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยการจัดสรรงบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็น รวมทั้งสร้างแรงจูงใจให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุมทุกมิติ

1.2 สถานศึกษาควรที่จะต้องพัฒนาระบบฐานข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลให้มีความครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการคัดกรอง วางแผนส่งเสริม พัฒนา ป้องกัน และแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างเหมาะสมกับบริบทและความต้องการของแต่ละบุคคล

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรที่จะต้องดำเนินการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยกำหนดตัวชี้วัดและแนวทางการประเมินที่ชัดเจน เพื่อนำผลการประเมินมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพและสามารถยกระดับคุณภาพการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรที่จะต้องศึกษาปัจจัยด้านอื่นที่อาจส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร วัฒนธรรมองค์กร หรือการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้ได้องค์ความรู้ที่ครอบคลุมและสามารถอธิบายความสำเร็จของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างรอบ

ด้านมากยิ่งขึ้นการศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู ควรใช้ในพื้นที่อื่น ศึกษาร่วมด้วย

2.2 ควรที่จะต้องขยายขอบเขตการวิจัยไปยังสถานศึกษาในสังกัดหรือพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยในบริบทที่แตกต่างกัน ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์ที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระดับที่กว้างขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

กุลภัสสร ป้องคำ, และธดา สิทธิ์ธาดา. (2566). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1. **วารสารสิรินธรปริทรรศน์**. 24(2): 422-436.

ขวัญเนตร มูลทองจาด และนุชนรา รัตนศิระประภา. (2564). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดอุดมรังสี. **วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร**. 12(2): 35–49.

จริญญาภรณ์ ศรีจันดารี และจุฬาพรรณภรณ์ ธนะแพทย์ (2564). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. **วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์**. 6(3): 865-876.

ฐานวัฒน์ อัญภัทร์อริยกุล. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในสหวิทยา เขต 8 ศรีนครอัจจะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี**. 8(2): 79-92.

ณรงค์ พละดร. (2566). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาสำหรับครูโรงเรียนขยายโอกาสในอำเภอเทิง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 4**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.

ดวงกมล กิ่งจำปา. (2555). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมงานเทคโนโลยี ทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ธ.สุรางค์ บุญทอง. (2563). **บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่9. กรุงเทพฯ: บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.

เบญจพร สุคนธร สมชาย เทพแสง และสนั่น ประจงจิตร. (2565). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจดัการเรียนการสอนออนไลน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. **วารสารบริหารการศึกษา มศว**. 19(36): 52-64.

ปาณิสรา โชคคเณศร์. (2563). **บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนตามความคิดเห็นของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

พิชญาภา ยืนยาว. (2562). **ภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาและสถานศึกษา**. คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

รชา พูลพ่วง และคณะ. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. **วารสาร มจร การพัฒนาสังคม**. 9(1): 374-384.

รองรัตน์ ทองมาลา. (2558). **การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามทัศนะของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

วาทิน สินชู และคณะ. (2565). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สหวิทยาเขตวิภาวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. **วารสารบริหารการศึกษา มศว.** 19(36): 136-149.

สมถวิล วิจิตรวรรณา. (2565). สถิติความสัมพันธ์: เลือกใช้อย่างไร. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์**. 8(2): 1-15.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4. (2565). **แผนพัฒนาการศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 - 2570**. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2560). **ชุดฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาระดับสูง เรื่องบริหารศาสตร์ เล่ม 3**. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). **คู่มือการคัดเลือกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษา เพื่อรับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปี 2566**. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.

สุรีพร แก้วโพธิ์. (2561). **บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครนายก**. วิทยานิพนธ์ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

อัจฉรา ศรีศิลปสำราญ และกัญญ์รัชการย์ เลิศอมรศักดิ์. (2567). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. **วารสารสิรินธรปริทรรศน์**. 25(1): 153-162.

อัญทิรา วาดี. (2561). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.

อาทิตยา จันมะโน (2564). **การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3**. การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.

Krejcie, R.V., & Morgan, D.W.. (1 9 7 0). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3): 607-610.

การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาภาษาไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

Development of Analytical Thinking Ability and Academic Achievement in Thai Language Subject through Creative-Based Learning with Infographics for Grade 8 Students

นงนภัส พัฒนทวีดล[1] พงษ์ภิญโญ แม้นโกศล[2]
Nongnapas Pattanatawedol, Pongpinyo Mankosol

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในรายวิชาภาษาไทยก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ 3) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 4) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 และ 5) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนกับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน งานวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบกลุ่มเดียว กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนหอวัง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 40 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า 1) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 5) ความสามารถการคิดวิเคราะห์หลังเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับต่ำ

คำสำคัญ (Keywords) : การคิดวิเคราะห์; การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน; สื่ออินโฟกราฟิก

Abstract

This research aimed to (1) compare Grade 8 students' analytical thinking ability in Thai before and after the implementation of the instructional approach, (2) compare their

---

Received: 2026-02-21 Revised: 2026-04-10 Accepted: 2026-04-12

[1] นักศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ Student, of Curriculum and Instruction, College of Education Science, Dhurakij Pundit University. E-mail: 66130838@student.ac.th

[2] อาจารย์ประจำวิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ Lecturer, of Curriculum and Instruction, College of Education Science, Dhurakij Pundit University. E-mail: pongpinyo.man@dpu.ac.th

academic achievement before and after the instruction, (3) compare post-learning analytical thinking ability with the 75 percent criterion, (4) compare post-learning academic achievement with the 75 percent criterion, and (5) examine the relationship between post-learning analytical thinking ability and academic achievement. The study employed a one-group pretest–posttest design. The sample consisted of 40 Grade 8 students from Horwang School during the first semester of the 2025 academic year. The research instruments included the creative-based learning lesson plans integrated with infographics, an analytical thinking ability test, and an academic achievement test. Data were analyzed using mean, standard deviation, t-test, and Pearson's product–moment correlation coefficient.

The findings revealed that (1) the students' analytical thinking ability after learning was significantly higher than before learning at the .05 level, (2) their academic achievement after learning was significantly higher than before learning at the .05 level, (3) their post-learning analytical thinking ability was significantly higher than the 75 percent criterion at the .05 level, (4) their post-learning academic achievement was significantly higher than the 75 percent criterion at the .05 level, and (5) their post-learning analytical thinking ability had a low positive correlation with academic achievement.

Keywords: Analytical thinking; Creative-Based Learning; infographics

บทนำ (Introduction)

การพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์เป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาผู้เรียนของระบบการศึกษาไทยภายใต้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการคิด และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการเรียนรู้ตลอดชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางให้ความสำคัญกับการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ การตีความ การคิดพิจารณา และการสื่อสารความคิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งล้วนเป็นพื้นฐานสำคัญของการคิดวิเคราะห์ในรายวิชาภาษาไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ขณะเดียวกัน แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานยังเน้นการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสาร และการเชื่อมโยงความรู้กับสถานการณ์จริง อันเป็นสมรรถนะสำคัญที่ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาอย่างเป็นระบบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558) ด้วยเหตุนี้ การขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ย่อมส่งผลต่อความเข้าใจเนื้อหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยรวม โดยเฉพาะในรายวิชาภาษาไทยซึ่งมุ่งพัฒนาความสามารถด้านการอ่าน การตีความ และการสังเคราะห์ความคิด ทั้งนี้ แนวคิดของ Bloom (1956: นงนภัส พัฒนทวีดล ผู้แปล) อธิบายว่าการคิดวิเคราะห์เป็นกระบวนการคิดระดับสูงที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถแยกแยะองค์ประกอบของข้อมูลและเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเนื้อหาได้อย่างเป็นระบบ จากประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาไทยในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนหอวัง พบว่าผู้เรียนจำนวนมากยังประสบปัญหาในการทำความเข้าใจเนื้อหาและการวิเคราะห์ประเด็นสำคัญจากข่าวหรือบทความทั่วไป โดยเฉพาะการจับใจความ การแยกแยะข้อมูล และการเชื่อมโยงเหตุผล ซึ่งสะท้อนถึงข้อจำกัด

ด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ อันเป็นทักษะสำคัญต่อการเรียนรู้ภาษาไทยที่ต้องอาศัยการอ่าน การตีความ และการใช้เหตุผลเชิงวิเคราะห์เป็นพื้นฐาน

การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creative-Based Learning: CBL) เป็นแนวทางที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านการลงมือปฏิบัติ การตั้งคำถาม การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการสร้างสรรค์ผลงาน สอดคล้องกับแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์และการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เน้นการเรียนรู้เชิงรุกและการพัฒนาการคิดขั้นสูง (Kolb, 1984: นงนภัส พัฒนทวีดล ผู้แปล) นอกจากนี้ การใช้สื่ออินโฟกราฟิกยังมีบทบาทสำคัญในการลดความซับซ้อนของข้อมูล ทำให้ผู้เรียนสามารถมองเห็นความสัมพันธ์ของเนื้อหาได้ชัดเจน และช่วยส่งเสริมการประมวลผลข้อมูลทั้งทางภาพและภาษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้ด้วยสื่อมัลติมีเดีย (Mayer, 2009: นงนภัส พัฒนทวีดล ผู้แปล)

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า งานวิจัยด้านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) และงานวิจัยด้านการใช้สื่อภาพหรือสื่ออินโฟกราฟิกต่างชี้ให้เห็นศักยภาพในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนในหลายมิติ โดยงานวิจัยเกี่ยวกับ CBL พบว่าสามารถส่งเสริมการคิดขั้นสูง การมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น กิติยาภรณ์ ศรีวงษ์ชัย และมณฑา ชุ่มสุคนธ์ (2565) ที่พบว่าการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับการ์ดเกมช่วยพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน และนันทวรรณ ทองแดง และราตรี สุภาเฮือง (2566) ที่รายงานว่าการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่อโมชันกราฟิกช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้ขณะเดียวกัน งานวิจัยที่ใช้สื่ออินโฟกราฟิกพบว่าสื่อดังกล่าวช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ชัดเจนขึ้น จัดระบบข้อมูลได้ดีขึ้น และส่งเสริมการจดจำหรือการประมวลผลข้อมูล เช่น ชมพูนุท เมฆเมืองทอง (2564**)** ที่พบว่าเทคนิคอินโฟกราฟิกโมเดลช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน และอัญชริกา จันจุฬา และคณะ (2563) ที่รายงานว่าสื่ออินโฟกราฟิกช่วยสร้างการรับรู้และการจดจำของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ อรวรรณ อุดมสุข (2564) ยังพบว่าการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิกช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ยังมีงานวิจัยจำนวนไม่มากที่บูรณาการการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิกในรายวิชาภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และศึกษาผลลัพธ์ควบคู่กันทั้งด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสอง งานวิจัยนี้จึงมุ่งเติมเต็มช่องว่างดังกล่าว โดยนำเสนอหลักฐานเชิงประจักษ์ของการบูรณาการกระบวนการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์กับสื่ออินโฟกราฟิก ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยและรายวิชาอื่นที่มุ่งพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนในบริบทการศึกษาไทย

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 อันจะเป็นแนวทางหนึ่งในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ภาษาไทยให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงในบริบทการศึกษาไทยปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในรายวิชาภาษาไทย ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในรายวิชาภาษาไทย ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก

3. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก กับเกณฑ์ร้อยละ 75

4. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก กับเกณฑ์ร้อยละ 75

5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนกับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนการรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

1. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

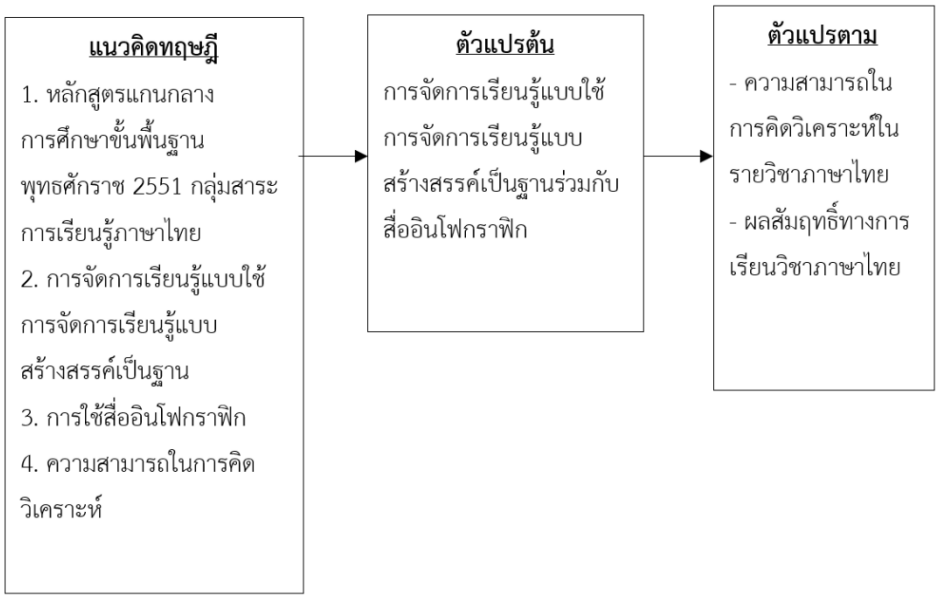
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

3. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังเรียนไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียน ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75

5. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาภาษาไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น ตรวจสอบรูปแบบการวิจัยเป็นเชิงทดลอง หรือกึ่งทดลอง เนื่องจากมีกลุ่มตัวอย่างเพียง 1 กลุ่ม มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นเนื้อหาในรายวิชาภาษาไทยพื้นฐาน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์จากการอ่านและการเขียน ได้แก่ การแยกแยะข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น และการเขียนย่อความ ทั้งนี้ เนื้อหาดังกล่าวถูกจัดกิจกรรมการเรียนรู้ผ่านการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก รวมระยะเวลาการจัดการเรียนรู้ทั้งสิ้น 15 คาบเรียน ทั้งนี้ ไม่รวมคาบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนหอวัง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 15 ห้องเรียน รวม 575 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนหอวัง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 40 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ขอบเขตด้านพื้นที่ในการดำเนินการวิจัย คือ โรงเรียนหอวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ อยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2568 ระหว่างเดือนกรกฎาคมถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2568

1.5 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก

ตัวแปรตาม ได้แก่ 1. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ในรายวิชาภาษาไทย และ 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาภาษาไทย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในรายวิชาภาษาไทย จำนวน 5 แผน โดยแต่ละแผนประกอบด้วยกิจกรรมย่อย 5 คาบเรียน รวมระยะเวลาการจัดการเรียนรู้ทั้งสิ้น 15 คาบเรียน แผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวได้รับการตรวจสอบความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย พบว่า ค่าเฉลี่ยความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ในช่วงระหว่าง 4.67-4.83 และมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ จากนั้นผู้วิจัยได้นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้นำร่องกับ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของกิจกรรม ระยะเวลา และความสอดคล้องกับระดับความสามารถของผู้เรียน รวม 5 แผนจากนั้นจึงปรับปรุงแผนการจัดการเรียนรู้ให้มีความเหมาะสมก่อนนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

2.2 แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ในรายวิชาภาษาไทย ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้สอดคล้องกับเนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้ และกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก แบบทดสอบได้รับการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของข้อคำถามโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบไปทดลองใช้นำร่องกับนักเรียนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และทำการวิเคราะห์คุณภาพของข้อสอบ เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง .67-1.00 หลังจากนั้นนำไปหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาคกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 40 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .92 และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .23-.45 ได้ข้อสอบปรนัยจำนวน 20 ข้อ และข้อสอบอัตนัยจำนวน 2 ข้อ ก่อนนำไปปรับปรุงและใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริงในการวิจัย

2.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาภาษาไทย ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก แบบทดสอบได้รับการตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของข้อคำถามโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาไทย ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร และผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนภาษาไทย จากนั้นผู้วิจัยได้นำแบบทดสอบไปทดลองใช้นำร่องกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และทำการวิเคราะห์คุณภาพของข้อสอบ เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา แล้วหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง .67-1.00 หลังจากนั้นนำไปหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาคกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 40 คน ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .91 และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง .23-.36 ได้ข้อสอบจำนวน 20 ข้อ ก่อนนำไปปรับปรุงและใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจริงกับกลุ่มตัวอย่าง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการทำหนังสือขอความร่วมมือในการทำวิจัยจากสถานศึกษา เพื่อขออนุญาตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนหอวัง

3.2 ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก ซึ่งผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแล้ว ไปดำเนินการจัดการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยมีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

3.2.1 ชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้และวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ผู้เรียนทราบ

3.2.2 ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3.2.3 จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก จำนวนทั้งสิ้น 15 คาบเรียน สัปดาห์ละ 3 คาบ คาบละ 50 นาที

3.2.4 เมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังเรียน โดยใช้แบบทดสอบชุดเดียวกับก่อนเรียน

3.3 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาภาษาไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะข้อมูล การทดสอบค่าที (t-test) เพื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน รวมถึงการเปรียบเทียบคะแนนหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75 และการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนกับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิจัยการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาภาษาไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก

ตารางที่ 1 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียน

จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนของนักเรียน			
		$\bar{x}$	SD	t	p
40	30 (ก่อนเรียน)	13.325	2.83	-24.083	.001*
40	30 (หลังเรียน)	23.6	2.18		

*p <.05

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t = -24.08, p < .05) แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน

จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	คะแนนของนักเรียน			
		$\bar{x}$	SD	t	P
40	20 (ก่อนเรียน)	9.80	2.22	-23.069	.001*
40	20 (หลังเรียน)	15.98	1.80		

*p <.05

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาภาษาไทยของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t = -23.07, p < .05) สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิกส่งผลเชิงบวกต่อความเข้าใจเนื้อหาและการเรียนรู้ของผู้เรียน

3. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิกกับเกณฑ์ร้อยละ 75

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 75

ตัวแปร	n	คะแนนเต็ม	เกณฑ์ร้อยละ 75	คะแนนของนักเรียน			
				$\bar{x}$	SD	t	p
ความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียน	40	30	22.50	23.6	2.18	3.189	.001*

*p <.05

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t = 3.19, p < .05) แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิกสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนให้อยู่ในระดับที่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

4. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิกกับเกณฑ์ร้อยละ 75

ตารางที่ 4 แสดงค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ตัวแปร	n	คะแนนเต็ม	เกณฑ์ร้อยละ 75	คะแนนของนักเรียน			
				$\bar{x}$	SD	t	p
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน	40	20	15.0	15.98	1.8	3.42	.001*

*p <.05

จากตารางที่ 4 พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาภาษาไทยหลังเรียนของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (t = 3.42, p < .05) แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิกสามารถส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนกับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2

ตารางที่ 5 แสดงค่าสหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์และคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

	ความสามารถในการคิด	ความสามารถในการคิด	ผลสัมฤทธิ์ในรายวิชา	ผลสัมฤทธิ์ในรายวิชา

		วิเคราะห์ก่อนเรียน	วิเคราะห์หลังเรียน	ภาษาไทยก่อนเรียน	ภาษาไทยหลังเรียน
ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียน	Pearson Correlation	1	.-202	.-091	.-098
	Sig) .2-tailed(		.211	.576	.548
ความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียน	Pearson Correlation	.-202	1	.147	.259
	Sig) .2-tailed(	.211		.367	.106
ผลสัมฤทธิ์ในรายวิชาภาษาไทยก่อนเรียน	Pearson Correlation	.-091	.147	1	.664**
	Sig) .2-tailed(	.576	.367		.000
ผลสัมฤทธิ์ในรายวิชาภาษาไทยหลังเรียน	Pearson Correlation	.-098	.259	.664**	1
	Sig) .2-tailed(	.548	.106	.000	

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

จากตารางที่ 5 พบว่า คะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนในระดับต่ำ (r = .259) อย่างไรก็ตาม ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (p > .05) แสดงให้เห็นว่าความสามารถในการคิดวิเคราะห์เป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แต่ยังมีปัจจัยอื่นร่วมด้วยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ผลการวิจัย พบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิกมีคะแนนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากว่า การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานที่ได้รับการออกแบบอย่างเป็นระบบ โดยผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียน เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ตั้งคำถาม วิเคราะห์เนื้อหา แยกแยะข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bloom (1956: นงนภัส พัฒนทวีดล ผู้แปล) และ Marzano (2001: นงนภัส พัฒนทวีดล ผู้แปล) นอกจากนี้ การใช้สื่ออินโฟกราฟิกช่วยลดความซับซ้อนของข้อมูล ทำให้ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์ของประเด็นต่าง ๆ ได้ชัดเจน ส่งเสริมการประมวลผลข้อมูลทั้งทางภาพและภาษา สอดคล้องกับแนวคิด Dual Coding และ Multimedia Learning ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงข้อมูลและวิเคราะห์เนื้อหาได้อย่างมี

ประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ แขไข จันทร์บวร (2561) ที่พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิกช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชมพูนุท เมฆเมืองทอง (2564) และ กิติยาภรณ์ ศรีวงษ์ชัย และมณฑา ชุ่มสุคนธ์ (2565) ที่รายงานว่า การใช้กิจกรรมสร้างสรรค์และสื่อภาพที่ได้รับการออกแบบอย่างเหมาะสมช่วยกระตุ้นการคิดขั้นสูงและทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาเชิงวิเคราะห์ได้ดีขึ้น แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิกมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

2. ผลการวิจัย พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิกสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวส่งผลเชิงบวกต่อความเข้าใจเนื้อหาและการประมวลผลข้อมูลของผู้เรียน ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า ลักษณะของการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทเชิงรุกในการสร้างองค์ความรู้ผ่านการสำรวจ วิเคราะห์ และสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kolb (1984: นงนภัส พัฒนทวีดล ผู้แปล) นอกจากนี้ การใช้สื่ออินโฟกราฟิกช่วยลดภาระทางปัญญา ทำให้ข้อมูลที่มีความซับซ้อนเข้าใจง่ายขึ้น ส่งเสริมการจดจำและการจัดระบบความคิดของผู้เรียน สอดคล้องกับแนวคิด Dual Coding และ Cognitive Load รวมถึงแนวคิด ARCS ที่ชี้ว่าการออกแบบสื่อที่ดึงดูดและเชื่อมโยงกับประสบการณ์ของผู้เรียนช่วยเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ แขไข จันทร์บวร (2561); ชมพูนุท เมฆเมืองทอง (2564); กิติยาภรณ์ ศรีวงษ์ชัย และมณฑา ชุ่มสุคนธ์ (2565); นันทวรรณ ทองแดง และราตรี สุภาเฮือง (2566) และ อัญชริกา จันจุฬา และคณะ (2563) ที่ยืนยันว่า การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ร่วมกับสื่อภาพหรือสื่ออินโฟกราฟิกสามารถช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาเชิงลึก จัดระบบความคิดได้ดีขึ้น และส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิกมีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

3. ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ส่วนใหญ่มีคะแนนความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิกสามารถส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูล การแยกแยะองค์ประกอบ และการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของเนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bloom (1956: นงนภัส พัฒนทวีดล ผู้แปล); Marzano (2001: นงนภัส พัฒนทวีดล ผู้แปล) และสอดคล้องกับแนวคิดของ Piaget (1970: นงนภัส พัฒนทวีดล ผู้แปล); Vygotsky (1978: นงนภัส พัฒนทวีดล ผู้แปล) และสอดคล้องกับการเรียนรู้จากประสบการณ์ของ Kolb (1984: นงนภัส พัฒนทวีดล ผู้แปล) ที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองผ่านการปฏิสัมพันธ์และการไตร่ตรอง นอกจากนี้ การใช้สื่ออินโฟกราฟิกช่วยลดภาระทางปัญญาและส่งเสริมการประมวลผลข้อมูลผ่านภาพและข้อความ เข้ากันได้กับแนวคิดของ Cognitive Load และ Dual Coding ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถจับประเด็น วิเคราะห์ข้อมูลและสร้างความเข้าใจได้ชัดเจนยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชมพูนุท เมฆเมืองทอง (2564); กิติยาภรณ์ ศรีวงษ์ชัย และมณฑา ชุ่มสุคนธ์ (2565); และอัญชริกา จันจุฬา และคณะ (2563) ที่ยืนยันว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้น

กิจกรรมสร้างสรรค์และการใช้สื่อภาพช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม การที่ยังมีนักเรียนบางส่วนไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 อาจเกิดจากความแตกต่างด้านพื้นฐานความรู้เดิม แรงจูงใจภายใน และความพร้อมในการประมวลผลข้อมูล และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Carroll (1963: นงนภัส พัฒนทวีดล ผู้แปล) และ Sweller (1988: นงนภัส พัฒนทวีดล ผู้แปล) ที่ชี้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนขึ้นอยู่กับเวลาในการเรียนรู้และภาระทางปัญญาของผู้เรียนแต่ละคน สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวมีประสิทธิผลโดยรวม แต่ยังควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างผู้เรียนในการวางแผนจัดกิจกรรมในครั้งต่อไป

4. ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ส่วนใหญ่มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิกสามารถส่งเสริมความเข้าใจและการประมวลผลเนื้อหาภาษาไทยของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ CBL ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ วิเคราะห์ และสร้างสรรค์ผลงานอย่างเป็นระบบ ผสานกับการใช้สื่ออินโฟกราฟิกที่ช่วยลดภาระทางปัญญาและเพิ่มช่องทางการรับรู้ผ่านภาพและข้อความอันเข้ากันได้กับแนวคิด Cognitive Load และ Dual Coding ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจสาระสำคัญและประยุกต์ความรู้ได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bloom (1956: นงนภัส พัฒนทวีดล ผู้แปล) และ Kirkpatrick (1994: นงนภัส พัฒนทวีดล ผู้แปล) ที่มองว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสะท้อนการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้และทักษะเมื่อผู้เรียนได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่เหมาะสม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ แขไข จันทร์บวร (2561); ชมพูนุท เมฆเมืองทอง(2564); กิติยาภรณ์ ศรีวงษ์ชัย และมณฑา ชุ่มสุคนธ์ (2565); นันทวรรณ ทองแดง และราตรี สุภาเฮือง(2566); และอัญชริกา จันจุฬา และคณะ (2563) ที่รายงานว่า การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ร่วมกับสื่อภาพหรือสื่ออินโฟกราฟิกสามารถช่วยเพิ่มความเข้าใจเนื้อหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม การที่ยังมีนักเรียนบางส่วนไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75 อาจเกิดจากความแตกต่างด้านพื้นฐานความรู้เดิม ความสามารถในการอ่านตีความ และทักษะการจัดระบบข้อมูล รวมถึงความสามารถในการควบคุมการเรียนรู้ด้วยตนเองและแรงจูงใจภายใน และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Carroll (1963: นงนภัส พัฒนทวีดล ผู้แปล) และ Keller (1987: นงนภัส พัฒนทวีดล ผู้แปล) ที่ชี้ว่า ปัจจัยด้านเวลา ความพร้อม และแรงจูงใจ มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนแต่ละคน

5. ผลการศึกษา พบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งเข้ากันได้กับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้ อาจแสดงเห็นว่า ผู้เรียนที่มีทักษะการคิดวิเคราะห์สูงกว่ามักมีแนวโน้มที่จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีกว่า โดยเฉพาะในรายวิชาภาษาไทยที่ต้องอาศัยกระบวนการคิดวิเคราะห์ เช่น การจับใจความ การแยกแยะข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น และการสรุปเชิงเหตุผล ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Bloom (1956: นงนภัส พัฒนทวีดล ผู้แปล) และ Marzano (2001: นงนภัส พัฒนทวีดล ผู้แปล) ที่ชี้ว่า การคิดวิเคราะห์เป็นทักษะการคิดขั้นสูงที่ส่งผลต่อความเข้าใจเชิงลึกและการประเมินข้อมูลอย่างมีเหตุผล และสอดคล้องกับแนวคิดของ Mayer (2009: นงนภัส พัฒนทวีดล ผู้แปล) และ Paivio (1986: นงนภัส พัฒนทวีดล ผู้แปล) ที่อธิบายว่า สื่อภาพ เช่น อินโฟกราฟิก ช่วยส่งเสริมการประมวลผลข้อมูลทั้งทางภาพและภาษา ทำให้ผู้เรียนสามารถนำข้อมูลไปใช้วิเคราะห์ได้ดียิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม แม้ว่าค่าสหสัมพันธ์จะเป็นบวก แต่ระดับความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ ซึ่งอาจเกิดจาก ความแตกต่างของลักษณะเครื่องมือวัด กล่าวคือ แบบทดสอบความสามารถในการคิดวิเคราะห์เป็นข้อสอบอัตนัยที่

เน้นการใช้เหตุผล ขณะที่แบบทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นข้อสอบปรนัยซึ่งวัดความรู้เชิงเนื้อหาเป็นหลัก ทำให้สะท้อนทักษะที่แตกต่างกัน อีกทั้งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนยังได้รับอิทธิพลจากปัจจัยอื่นร่วมด้วย เช่น เวลาในการเรียนรู้ ความพร้อมพื้นฐานเดิม และความสามารถในการกำกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Carroll (1963: นงนภัส พัฒนทวีดล ผู้แปล) และ Zimmerman (2002: นงนภัส พัฒนทวีดล ผู้แปล) ที่อธิบายว่า ความสำเร็จทางการเรียนขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยประกอบกัน ดังนั้น แม้ระดับความสัมพันธ์จะไม่สูงมาก แต่ทิศทางเชิงบวกของผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ยังคงเป็นฐานสำคัญในการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการเรียนรู้ระยะยาวของนักเรียนในรายวิชาภาษาไทย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สะท้อนว่า การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิกเป็นแนวทางที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนในรายวิชาภาษาไทยได้ควบคู่กัน โดยจากผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ตั้งคำถาม วิเคราะห์ข้อมูล แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างความเข้าใจด้วยตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย ซึ่งมีลักษณะสอดคล้องกับแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ (Constructivism) และการเรียนรู้จากประสบการณ์ ขณะเดียวกัน การใช้สื่ออินโฟกราฟิกช่วยให้ผู้เรียนสามารถจัดระบบข้อมูล มองเห็นความสัมพันธ์ของเนื้อหา และทำความเข้าใจประเด็นสำคัญได้ชัดเจนยิ่งขึ้น เมื่อนำทั้งสองแนวทางมาบูรณาการร่วมกัน จึงเกิดผลต่อการพัฒนาทั้งด้านการคิดและด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน องค์ความรู้จากการวิจัยนี้จึงอาจสรุปได้ว่า การกระตุ้นให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองร่วมกับการใช้สื่อที่ช่วยจัดโครงสร้างความคิด เป็นกลไกสำคัญที่เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงลึก และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยหรือรายวิชาอื่นที่มุ่งพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงของผู้เรียนได้

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

การวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาภาษาไทย โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ผู้วิจัยได้นำเสนอข้อเสนอแนะแนะไว้ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรที่จะต้องนำแผนการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิกที่พัฒนาขึ้นไปประยุกต์ใช้ในหน่วยการเรียนรู้อื่นของรายวิชาภาษาไทย เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ควบคู่กับการพัฒนาทักษะการอ่านและการสื่อสารอย่างบูรณาการ

1.2 ควรที่จะต้องพัฒนาสื่ออินโฟกราฟิกให้หลากหลายรูปแบบ เช่น อินโฟกราฟิกแบบโต้ตอบ (Interactive Infographic) หรือสื่อดิจิทัล เพื่อเพิ่มความน่าสนใจและขยายผลการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล

1.3 ควรที่จะต้องขยายการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิกไปยังระดับชั้นอื่น เพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้ต่อเนื่องและเหมาะสมกับระดับพัฒนาการของผู้เรียน

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลของแต่ละขั้นตอนในกระบวนการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รวมทั้งขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมสถานศึกษาที่มีบริบทแตกต่างกัน และพิจารณาตัวแปรเพิ่มเติม เช่น แรงจูงใจในการเรียนรู้ หรือการกำกับการเรียนรู้ด้วยตนเองของผู้เรียน

2.2 ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับสื่ออินโฟกราฟิกเพื่อพัฒนาทักษะภาษาไทยด้านอื่น เช่น การอ่านจับใจความ การเขียนเชิงวิเคราะห์ หรือการเขียนเรียงความ เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวต่อการพัฒนาทักษะทางภาษาในด้านต่าง ๆ

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://academic.obec.go.th/images/document/1559878925_d_1.pdf สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2569.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://academic.obec.go.th/images/document/1559639270_d_1.pdf สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม2569.

กิติยาภรณ์ ศรีวงษ์ชัย และมณฑา ชุ่มสุคนธ์. (2565). การพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) ร่วมกับการ์ดเกม (Card Game) รายวิชา ส 13101 สังคมศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวังก้านเหลืองดรุณกิจ. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**. 16(3): 161-170. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://so05.tcithaijo.org/index.php/rmuj/article/view/262840 สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2568.

แขไข จันทร์บวร. (2561). **การพัฒนาความสามารถในการอ่าน คิด วิเคราะห์ภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้แบบฝึกทักษะการอ่านคิดวิเคราะห์ร่วมกับเทคนิคผังกราฟิก.** วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชมพูนุท เมฆเมืองทอง. (2564). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาสาขาภาษาไทยเพื่อการสื่อสารด้วยเทคนิคอินโฟกราฟิกโมเดล. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.** 15(3): 95-106.

นันทวรรณ ทองแดง และราตรี สุภาเฮือง. (2566). การพัฒนาสื่อโมชันกราฟิก (Motion graphic) ร่วมกับการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นพื้นฐาน (Creativity Based Learning: CBL) เรื่อง เทคโนโลยีเปลี่ยนโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย. **วารสารวิจัยและพัฒนาอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง**. 2(1): 40-51. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://so14.tcithaijo.org/index.php/RDGMSJournal/article/view/274 สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2568.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). **แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ.** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

อรวรรณ อุดมสุข. (2564). **ผลการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) ร่วมกับสื่ออินโฟกราฟฟิกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย เรื่อง กาพย์พระไชยสุริยา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. การค้นคว้าอิสระ ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย. มหาวิทยาลัยนเรศวร. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.edu.nu.ac.th/th/news/docs/download/2021_06_08_12_56_49.pdf สืบค้นเมื่อ 20 มีนาคม 2569.

อัญชริกา จันจุฬา สกล สมจิตต์ และสุภาพร จันทรคีรี. (2563). **การพัฒนาสื่ออินโฟกราฟิกเพื่อสร้างการรับรู้และจดจำสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย จังหวัดยะลา.** คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://wb.yru.ac.th/bitstream/yru/5054/1/ดร.อัญชริกา%20จันจุฬา.pdf สืบค้นเมื่อ 20 เมษายน 2568.

Bloom, B. S. (1956). **Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals**. Longmans.

Carroll, J. B. (1963). A model of school learning. **Teachers College Record**. 64(8): 723-733.

Keller, J. M. (1987). Development and use of the ARCS model of instructional design. **Journal of Instructional Development**. 10(3): 2-10.

Kirkpatrick, D. L. (1994). **Evaluating training programs: the four levels**. San Francisco: Berrett-Koehler.

Kolb, D. A. (1984). **Experiential learning: Experience as the source of learning and development**. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Marzano, R. J. (2001). **Designing a new taxonomy of educational objectives**. Thousand Oaks, CA: Corwin Press.

Mayer, R. E. (2009). **Multimedia learning**. 2nd ed.. Cambridge University Press.

Paivio, A. (1986). **Mental representations: A dual coding approach**. New York: Oxford University Press.

Piaget, J. (1970). **Science of education and the psychology of the child**. Viking Press.

Sweller, J. (1988). Cognitive load during problem solving: Effects on learning. **Cognitive Science**. 12(2): 257-285.

Vygotsky, L. S. (1978). **Mind in society: The development of higher psychological processes**. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Zimmerman, B. J. (2002). Becoming a self-regulated learner: An overview. **Theory Into Practice**. 41(2): 64-70.

แนวทางการพัฒนาทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

A Guidelines of Inspirational Leadership Skills Development for Administrators in Schools under Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 2

ธนกฤต วินทะไชย[1] นวพร วรรณทอง[2] พรเทพ เสถียรนพเก้า[3]
Thanakit Winthachai, Nawapron Wannathong, Pornthep Sateannoppakao

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่ควรจะเป็นของทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา 3) เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 320 คน เครื่องมือการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนา 2) แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งเครื่องมือการวิจัยทาง Google Form สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพที่เป็นจริงของทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่ควรจะเป็นของทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า มีค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น เท่ากับ 0.190 เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ การสนับสนุนทางอารมณ์และจิตใจ การสื่อสารวิสัยทัศน์ การเป็นแบบอย่าง และการสร้างแรงบันดาลใจ

Received: 2026-03-12 Revised: 2026-04-08 Accepted: 2026-04-12

[1] นักศึกษาหลักสูตร ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Student Master of Education Program, Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: thanakit.wi61@snru.ac.th

[2] อาจารย์ที่ปรึกษาสาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Advisor Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: nawaphofn.w@snru.ac.th

[3] อาจารย์ที่ปรึกษาสาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร Advisor Department of Education Administration and Development, Sakon Nakhon Rajabhat University. E-mail: Pornthep@snru.ac.th

3. แนวทางในการพัฒนาทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสนับสนุนทางอารมณ์และจิตใจ ในภาพรวมของความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และภาพรวมของความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ (Keywords): ทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจ; การสนับสนุนทางอารมณ์และจิตใจ; ความต้องการจำเป็น

Abstract

This study aimed to: (1) examine the current and desirable conditions of inspirational leadership skills among school administrators; (2) identify the priority needs for developing such skills; and (3) evaluate the appropriateness and feasibility of development guidelines. The study was conducted under the Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 2. This study employed a survey research design. A sample consisted of 320 participants. The research instruments included: 1) a questionnaire on the needs assessment for competency development; and 2) an evaluation form for assessing the appropriateness and feasibility of the proposed development guidelines. Data were collected through research instruments administered via Google Forms. The statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and the Modified Priority Needs Index (PNImodified).

The research findings revealed that:

1. The overall current condition of inspirational leadership skills among the school administrators was at a high level, while the desirable condition was at the highest level.

2. The assessment of priority needs for developing inspirational leadership skills showed that the modified Priority Needs Index was 0.190. When each component was considered in descending order, the priority needs were identified as emotional and psychological support, vision communication, role modeling, and inspirational development.

3. The guidelines for developing inspirational leadership skills related to emotional and psychological support were evaluated at the highest level in both overall appropriateness and overall feasibility.

Keywords: Inspirational Leadership Skills; Emotional and Psychological Support; Needs Assessment

บทนำ (Introduction)

ในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งโลกเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี การศึกษาถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพพร้อมรับความท้าทายใหม่ ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาระบบการศึกษาที่มีคุณภาพจึงมิได้จำกัดอยู่เพียงการถ่ายทอดองค์ความรู้หรือการเสริมสร้างทักษะวิชาชีพเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการส่งเสริมแรงบันดาลใจ (Inspiration) ซึ่งเป็นพลังภายในที่กระตุ้นให้ผู้เรียน ครู และผู้บริหารเกิดความมุ่งมั่นในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (Ryan

& Deci, 2000: 68–78 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวาณิช, 2558: 45–47) ทั้งนี้ แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีแรงจูงใจภายในที่ชี้ให้เห็นว่าการสร้างแรงบันดาลใจมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของการเรียนรู้และการปฏิบัติงานในระยะยาว

ในบริบทขององค์กร โดยเฉพาะองค์กรทางการศึกษา ภาวะผู้นำแบบสร้างแรงบันดาลใจ (Inspirational Leadership) ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนความสำเร็จขององค์การ โดยสะท้อนถึงการบริหารจัดการที่มุ่งใช้กระบวนการจูงใจเพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้แก่บุคลากร ผ่านการเสริมสร้างแรงจูงใจภายใน การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง การแสดงความเชื่อมั่นในศักยภาพของผู้ร่วมงานว่าสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้สำเร็จ ตลอดจนการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ และการกระตุ้นจิตวิญญาณของทีมให้มีความกระตือรือร้น พร้อมทั้งปลูกฝังเจตคติที่ดีต่อการทำงานและความเสียสละอุทิศตนในการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ ทั้งนี้ แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 (เกศสุดา วรรณสินธ์, 2562: 7-8) อันจะนำไปสู่การอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุขภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าภาวะผู้นำแบบสร้างแรงบันดาลใจจะมีความสำคัญอย่างยิ่ง แต่ระบบการศึกษาของประเทศไทยยังคงเผชิญกับข้อจำกัดหลายประการ โดยเฉพาะการขาดแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาและการขาดตัวบ่งชี้ที่สามารถใช้วัดผลได้อย่างเป็นระบบ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการส่งเสริมแรงบันดาลใจในกลุ่มนักเรียน ครู และผู้บริหาร งานวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงสร้างแรงบันดาลใจสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาพบว่าการกำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่เหมาะสมสามารถช่วยประเมินและพัฒนาศักยภาพของผู้นำได้อย่างเป็นรูปธรรม (วีรศักดิ์ กรมแสนพิมพ์ เอกลักษณ์ เพียสา และวัลนิกา ฉลากบาง, 2567: 545-546) นอกจากนี้ การศึกษายังชี้ให้เห็นว่าผู้นำที่มีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจสามารถเพิ่มแรงจูงใจในการทำงานของครูและบุคลากรได้อย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่ในระดับห้องเรียน ครูที่สามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อความคิดสร้างสรรค์และการมีส่วนร่วมของผู้เรียนจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและช่วยลดปัญหาการขาดแรงบันดาลใจของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน (Hattie, 2009: 108-115 อ้างถึงใน วิจารณ์ พานิช, 2556: 73-75)

แม้ว่าจะมีความพยายามในการพัฒนาตัวบ่งชี้ดังกล่าว แต่ในบริบทของประเทศไทยยังคงอยู่ในระยะเริ่มต้น และยังขาดกรอบแนวคิดที่เป็นระบบและครอบคลุมเพียงพอสำหรับการนำไปใช้ในวงกว้าง โดยเฉพาะในระดับเขตพื้นที่การศึกษา งานวิจัยของ วีรศักดิ์ กรมแสนพิมพ์ และคณะ (2567: 543-544) ได้เสนอชุดตัวบ่งชี้เชิงพฤติกรรมที่ครอบคลุมหลายมิติ เช่น ความมองการณ์ไกล ความไว้วางใจ ความกระตือรือร้น และการมีส่วนร่วม ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินและพัฒนาภาวะผู้นำได้อย่างเป็นรูปธรรม

ในขณะเดียวกัน ระบบการศึกษาของไทยยังคงเผชิญกับความท้าทายด้านคุณภาพการจัดการศึกษา บทบาทของผู้บริหาร และประสิทธิภาพในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557: 23-25) ดังนั้น ภาวะผู้นำแบบสร้างแรงบันดาลใจจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถแสดงบทบาทในการบริหารจัดการอย่างเป็นกระบวนการ ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานเกิดแรงจูงใจภายใน มุ่งประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติงาน และเชื่อมั่นว่าสามารถบรรลุเป้าหมายขององค์การได้ (บังอร วินธิสา, 2566: 5-6)

สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ได้กำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามหลักสูตรและทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาภาวะผู้นำแบบสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2, ม.ป.ป: 1-3) ทั้งนี้ หน่วยงานยังได้มีการขับเคลื่อนนโยบายและแนวทางการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะผู้นำแบบสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 เพื่อใช้เป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาผู้นำให้สามารถสร้างแรงบันดาลใจ ถ่ายทอดวิสัยทัศน์ เป็นแบบอย่างที่ดี และสนับสนุนด้านจิตใจและอารมณ์แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศให้สามารถแข่งขันได้ในระดับสากลอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่ควรจะเป็นของทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตด้านเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา โดยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ได้จากการสังเคราะห์เอกสารโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จำนวน 10 แหล่ง แล้วนำองค์ประกอบที่ได้ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ประเมินความเหมาะสม พบว่า ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสื่อสารวิสัยทัศน์ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ 3) การเป็นแบบอย่าง และ 4) การสนับสนุนทางอารมณ์และจิตใจ

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2568 จำนวน 1,899 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารโรงเรียน 181 คน และครู 1,719 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2, (ม.ป.ป.)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2568 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2568: 152) ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 320 คน โดยจำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 91 คน ครู จำนวน 229 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตด้านพื้นที่ในการศึกษาคือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จำนวน 181 โรงเรียน

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการศึกษาในระยะเวลาตั้งแต่ เดือนมิถุนายน 2568-ธันวาคม 2568

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเพื่อการวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตอบสนองคู่ (Dual Response Format) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสังเคราะห์แนวคิด บทความวิชาการและเอกสารที่เกี่ยวข้อง มาสรุปเพื่อสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นของทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

2) ผู้วิจัยนำร่างข้อคำถามที่เกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นของทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 เสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความเหมาะสม แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3) นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Index of item Objective Congruence : IOC) แล้วนำผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาวิเคราะห์ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสม และความสอดคล้องของเครื่องมือ โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence : IOC) ของความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเพื่อคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC = 0.50 ขึ้นไป ซึ่งแสดงว่า ข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาที่มุ่งวัด พบว่าแบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์องค์ประกอบอยู่ระหว่าง 0.60-1.00

4) นำแบบสอบถามฉบับร่างไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารโรงเรียนและครู ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 20 คน และครู จำนวน 20 คน จากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 แล้วนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ไปหาคุณภาพของแบบสอบถาม ดังนี้

4.1) ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) โดยหาค่าความสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item-total correlation) และการวิเคราะห์ค่าสัมพันธ์รายข้อแบบสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson’s product moment correlation coefficient) โดยคัดเลือกข้อที่มีค่าอำนาจจำแนก

ตั้งแต่ 0.26 ขึ้นไป (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2568: 300) ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม ด้านสภาพที่เป็นจริง มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.27-0.89 และด้านสภาพที่ควรจะเป็น มีค่าอำนาจจำแนกระหว่าง 0.28-0.89

4.2) ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ และจำแนกตามแบบสอบถามแต่ละด้านของตัวแปร โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha Coefficient) ด้วยวิธีการของครอนบาค (Cronbach) โดยมีค่าความเชื่อมั่นตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2568: 129) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้านสภาพที่เป็นจริง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.97 และด้านสภาพที่ควรจะเป็นมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

5) คัดข้อคำถามที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์อีกครั้ง จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

ตอนที่ 2 ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้แนวทางการพัฒนาทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบตอบสนองคู่ (Dual Response Format) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1) เลือกองค์ประกอบทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหาร ที่มีค่า ($PNI_{modified}$) สูงกว่าภาพรวมมาสร้างแบบสอบถามเพื่อหาแนวทางการพัฒนาทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

2) ศึกษาแนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 แหล่งข้อมูลในการวิจัยขั้นนี้ ได้แก่ เอกสาร ตำรา รายงาน วิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์

3) ร่างแนวทางการพัฒนาทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 เสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบ แก้ไข ปรับปรุง และให้ข้อเสนอแนะ และแก้ไขและปรับปรุงตามความเห็นของคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

4) จัดพิมพ์แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 เพื่อนำไปใช้ต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ขอหนังสือราชการจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร เพื่อขออนุญาตในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามและหนังสือราชการขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูล โดยส่งในระบบสนับสนุนการบริหารจัดการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและรูปแบบออนไลน์ Google Form พร้อมทั้งระบุเวลาให้ผู้ตอบส่งแบบสอบถามคืนภายในสองสัปดาห์

3.3 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด ทำการตรวจสอบและคัดแยกแบบสอบถามที่สมบูรณ์เพื่อนำแบบสอบถามที่ได้รับไปทำการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไป และหากพบว่ากลุ่มตัวอย่างยังไม่ส่งแบบสอบถามคืนตามกำหนด ผู้วิจัยจะติดตามทางโทรศัพท์ เพื่อให้ได้แบบสอบถามตามจำนวนที่กำหนด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นของทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2568: 121)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง สภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง สภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง สภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง สภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง สภาพที่เป็นจริง/สภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โดยการวิเคราะห์หาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ด้วยสูตร ($PNI_{modified}$) = (I - D) / D โดย (D) แทนค่าเฉลี่ยสภาพที่เป็นจริง และ (I) แทนค่าเฉลี่ยสภาพที่ควรจะเป็น

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งมีเกณฑ์ในการแปลความหมายค่าเฉลี่ย ดังนี้ (วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2568: 121)

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง แนวทางพัฒนามีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง แนวทางพัฒนามีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง แนวทางพัฒนามีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง แนวทางพัฒนามีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง แนวทางพัฒนามีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป ถือว่าเป็นแนวทางการพัฒนาทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยขอสรุปผลการวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ดังนี้

1. สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นของทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

1.1 ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า การเป็นแบบอย่าง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ การสร้างแรงบันดาลใจ การสื่อสารวิสัยทัศน์ และการสนับสนุนทางอารมณ์และจิตใจ ตามลำดับ

1.2 ผลการศึกษาสภาพที่ควรจะเป็นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า การเป็นแบบอย่าง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาได้แก่ การสื่อสารวิสัยทัศน์ การสนับสนุนทางอารมณ์และจิตใจ และการสร้างแรงบันดาลใจ ตามลำดับ

2. ความต้องการจำเป็นทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมมีค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็น เท่ากับ 0.190 โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ การสนับสนุนทางอารมณ์และจิตใจ เท่ากับ 0.245 การสื่อสารวิสัยทัศน์ เท่ากับ 0.147 การเป็นแบบอย่าง เท่ากับ 0.141 และ การสร้างแรงบันดาลใจ เท่ากับ 0.135 ตามลำดับ

3. แนวทางในการพัฒนาทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ประกอบด้วย 1 องค์ประกอบ ได้แก่ การสนับสนุนทางอารมณ์และจิตใจ โดยแบ่งออกเป็น 3 วัตถุประสงค์หลัก ประกอบด้วย 8 ผลลัพธ์หลัก และมี 16 แนวทางในการพัฒนารายละเอียด ดังนี้

3.1 วัตถุประสงค์หลัก (O1) คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเสริมสร้างการสนับสนุนทางอารมณ์แก่บุคลากร โดยเปิดโอกาสให้ครูเข้ามาปรึกษาปัญหาการงานและปัญหาส่วนตัวได้อย่างปลอดภัย พร้อมกำหนดมาตรการและกิจกรรมเพื่อฟื้นฟูสภาพจิตใจจากภาวะอารมณ์ที่ไม่ปกติโดยไม่หวังสิ่งตอบแทน ประกอบด้วย 6 แนวทางการพัฒนา โดยภาพรวมของความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

3.2 วัตถุประสงค์หลัก (O2) คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและพัฒนาระบบกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพกายอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อบรรเทาความเครียดและเสริมสร้างภูมิต้านทานทางจิตใจของบุคลากร โดยออกแบบกิจกรรมการเคลื่อนไหวและการออกกำลังกายที่สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนและตารางงานของครู ส่งเสริมพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ เช่น โภชนาการการนอน และการพักผ่อนอย่างเพียงพอ รวมทั้งติดตามประเมินผลด้านสุขภาพกายใจของบุคลากรอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืนและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ประกอบด้วย 4 แนวทางการพัฒนา โดยภาพรวมความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

3.3 วัตถุประสงค์หลัก (O3) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการฟื้นฟูสภาพจิตใจของบุคลากร โดยจัดพื้นที่สำหรับพักผ่อนและผ่อนคลายในโรงเรียนให้มีความเหมาะสม สะดวก และใช้งานได้จริง เช่น มุมดื่มกาแฟ พื้นที่นั่งพักผ่อนอ่านหนังสือ หรือมุมนั่งทำงานแบบสบาย ๆ เพื่อช่วยลดความเครียดจากภาระงาน ส่งเสริมบรรยากาศทำงานที่ดี และช่วยให้บุคลากรมีพื้นที่ในการผ่อนคลายและฟื้นฟูอารมณ์ระหว่างวันอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 6 แนวทางการพัฒนา โดยภาพรวมความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ในการวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยขอนำเสนอการอภิปรายผลในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็นของทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจ

1.1 สภาพที่เป็นจริง ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่เป็นจริงของทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการเป็นแบบอย่างมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การสร้างแรงบันดาลใจ การสื่อสารวิสัยทัศน์ และการสนับสนุนทางอารมณ์และจิตใจ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาในบริบทดังกล่าวตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทผู้นำที่ต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและความศรัทธาในองค์กร ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura ที่อธิบายว่า บุคคลสามารถเรียนรู้พฤติกรรมและค่านิยมผ่านการสังเกตและเลียนแบบจากบุคคลต้นแบบ โดยเฉพาะผู้นำที่มีอิทธิพล (Bandura, 1977 อ้างถึงใน สุรางค์ โค้วตระกูล, 2556: 198–200) นอกจากนี้ Kouzes และ Posner ยังชี้ให้เห็นว่า “การเป็นต้นแบบนให้กับผู้ร่วมงานขององค์การ คือ การที่ผู้บริหารเป็นผู้สร้างตัวอย่างโดยการแสดงนให้เห็นถึงวิธีการที่สอดคล้องกับคุณค่าก่อนให้เกิดความสำเร็จเกิดความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง (Kouzes and Posner, 2007 อ้างถึงใน ศุภรักษ์ อธิคมสุวรรณ และสมชื่น นาคพลั้ง, 2558: 41–42)

1.2 สภาพที่ควรจะเป็น ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่ควรจะเป็นของทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการเป็นแบบอย่างยังคงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ การสื่อสารวิสัยทัศน์ การสนับสนุนทางอารมณ์และจิตใจ และการสร้างแรงบันดาลใจ ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นถึงความคาดหวังที่สูงขึ้นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อแรงจูงใจภายในของบุคลากร ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงานและการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของ Bandura ที่กล่าวถึงบทบาทของแรงจูงใจภายในต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคคล (Bandura, 1977 อ้างถึงใน สุรางค์ โค้วตระกูล, 2556: 201–203) นอกจากนี้ การให้ความสำคัญกับการสนับสนุนทางอารมณ์และจิตใจยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Maslach และ Leiter ที่ระบุว่าการดูแลด้านจิตใจในองค์กรสามารถลดภาวะหมดไฟและเพิ่มความผูกพันต่อองค์กร (Maslach & Leiter, 2016 อ้างถึงใน ธิติยา จุลรักษ์ และผกาวรรณ นันทะเสน, 2567: 36–49) ซึ่งจะช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อความร่วมมือและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอย่างยั่งยืน

2. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนา ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) เท่ากับ 0.190 และองค์ประกอบที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ การสนับสนุนทางอารมณ์และจิตใจ (($PNI_{modified}$) เท่ากับ 0.245 แสดงให้เห็นว่าประเด็นด้านจิตใจเป็นสิ่งที่ควรได้รับการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากธรรมชาติของมนุษย์ที่ต้องการความมั่นคงทางจิตใจและความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ Maslach และ Leiter ที่อธิบายว่าการสนับสนุนทางจิตใจในองค์กรช่วยลดความเครียด ป้องกันภาวะหมดไฟและเพิ่มความพึงพอใจในการทำงาน (Maslach & Leiter, 2018 อ้างถึงใน ธิติยา จุลรักษ์ และผกาวรรณ นันทะเสน, 2567: 36-49) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับรายงานของ OECD ที่ชี้ว่าการส่งเสริมสุขภาวะทางอารมณ์ของบุคลากรในสถานศึกษามีผลต่อประสิทธิภาพขององค์กรและผลลัพธ์ทางการศึกษา (OECD, 2021 อ้างถึงใน วิจารณ์ พานิช, 2556: 120-122) รวมถึงงานวิจัยของ Cohen และคณะ ที่พบว่าสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนทางสังคมและอารมณ์จะช่วยส่งเสริมความร่วมมือและลดความขัดแย้งในองค์กร (Cohen et al., 2019 อ้างถึงใน สุวิมล ว่องวาณิช, 2558: 150-152)

3. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนา พบว่า ด้านการสนับสนุนทางอารมณ์และจิตใจเป็นองค์ประกอบที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ของ

ผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเสริมสร้างความยืดหยุ่นและความเข้มแข็งทางจิตใจ ตลอดจนพลังสุขภาพจิตเชิงบวก ความสามารถในการฟื้นตัวทางจิตใจ การปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง การยืนหยัดเผชิญวิกฤต และการมีภูมิคุ้มกันทางใจ รวมถึงทักษะในการจัดการอารมณ์และจิตใจอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของความยืดหยุ่นทางอารมณ์และจิตใจเพื่อส่งเสริมการฟื้นคืนสภาพ (Resilience) (สิทธิพร วงศ์ศิริ และปิยาภรณ์ พิชญาภิรัตน์, 2568: 373-374)

นอกจากนี้ การนำกรอบแนวคิด OKRs ร่วมกับวงจร PDCA มาใช้ในการพัฒนาทักษะผู้นำยังสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารจัดการสมัยใหม่ที่เน้นการกำหนดเป้าหมาย การติดตามผล และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพ (Yukl, 2013 อ้างถึงใน วาโร เพ็งสวัสดิ์, 2568: 210-212)

โดยภาพรวม แนวทางการพัฒนาที่ได้จากการวิจัยจำนวน 16 แนวทาง ได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าแนวทางดังกล่าวมีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง ทั้งนี้ แนวทางแต่ละประการมุ่งเน้นการพัฒนาเป็นรายด้านอย่างชัดเจน โดยมีการกำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างถูกต้อง (บังอร วินธิสา, 2566: 63-64)

องค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัย (Research Knowledge)

ทำให้ได้แนวทางการพัฒนาทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ประกอบด้วย 1 องค์ประกอบ ได้แก่ การสนับสนุนทางอารมณ์และจิตใจ โดยแบ่งออกเป็น 3 วัตถุประสงค์หลัก ประกอบด้วย 8 ผลลัพธ์หลัก และมี 16 แนวทางในการพัฒนา ดังภาพที่ 1

ภาพประกอบที่ 1 แนวทางการพัฒนาทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ที่มา: (ธนกฤต วินทะไชย, 2568)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

จากผลของการวิจัย เรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หน่วยงานต้นสังกัดควรกำหนดนโยบายและจัดโครงการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การสื่อสารวิสัยทัศน์ การสร้างแรงบันดาลใจ การเป็นแบบอย่าง และการสนับสนุนทางอารมณ์และจิตใจ เป็นกรอบในการออกแบบหลักสูตรฝึกอบรม เพื่อให้เกิดการพัฒนาทักษะผู้นำอย่างเป็นระบบ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะด้านการสนับสนุนทางอารมณ์และจิตใจ ซึ่งเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด โดยควรนำไปประยุกต์ใช้ผ่านกิจกรรม เช่น การสร้างบรรยากาศการทำงานแบบเปิด การรับฟังความคิดเห็น และการให้กำลังใจบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจและความผูกพันต่อองค์การ

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเชิงทดลองหรือกึ่งทดลอง โดยนำแนวทางการพัฒนาทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ไปพัฒนาเป็นหลักสูตรฝึกอบรม และศึกษาผลที่เกิดขึ้นต่อทักษะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อยืนยันประสิทธิผลของแนวทางดังกล่าว

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของทักษะผู้นำสร้างแรงบันดาลใจกับตัวแปรอื่น เช่น ประสิทธิภาพการบริหารงาน แรงจูงใจในการทำงานของครู และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยใช้การวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (SEM) เพื่อพัฒนาแบบจำลองเชิงทฤษฎีที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาไทย

เอกสารอ้างอิง (References)

เกศสุดา วรรณสินธ์. (2562). **ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

บังอร วินธิสา. (2566). **แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารการศึกษาพิเศษ.** วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ธิติยา จุลรักษ์ และผกาวรรณ นันทะเสน. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะหมดไฟในการทำงาน ของครูการศึกษาพิเศษในกรุงเทพมหานคร. **วารสารจิตวิทยา**. 22(1): 36-49.

วาโร เพ็งสวัสดิ์. (2568). **ระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา.** สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

วิจารณ์ พานิช. (2556). **การสร้างการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ: มูลนิธิสยามกัมมาจล.

วีรศักดิ์ กรมแสนพิมพ์ เอกลักษณ์ เพียสา และวัลนิกา ฉลากบาง. (2567). องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างแรงบันดาลใจของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย.** 8(2): 541-555.

ศุภรักษ์ อธิคมสุวรรณ สมชื่น นาคพลั้ง. (2558). การรับรู้ภาวะผู้นำที่เป็นแบบอย่างของผู้บริหารผู้แทนจำหน่ายโตโยต้าในประเทศไทย. **วารสารการจัดการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์.** 4(1): 39-50.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. (ม.ป.ป.). **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานและนโยบายการดำเนินงาน.** นครพนม: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2.

สิทธิพร วงศ์ศิริ, ปิยาภรณ์ พิชญาภิรัตน์. (2568). องค์ประกอบความยืดหยุ่นทางอารมณ์และจิตใจเพื่อส่งเสริมการกลับฟื้นคืนตัว. **วารสารครุทรรศน์**. 5(3): 372-382.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2557). **รายงานสภาวะการศึกษาไทย.** กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สุรางค์ โค้วตระกูล. (2556). **จิตวิทยาการศึกษา.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ในการพัฒนานักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์

Participatory Management Guidelines between Vocational Institutions and Establishments for Developing Vocational Certificate Students under the Uttaradit Provincial Vocational Education Office

ณัฐกานต์ ทั่วประโคน[1] พิมผกา ธรรมสิทธิ์[2] ชัชภูมิ สีชมภู[3]
Nattakarn Thuaprakhom, Pimpaka Thammasit, Chatchaphum Srichomphu

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่ และสภาพที่ควรจะเป็นในการบริหารแบบมีส่วนร่วม และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการพัฒนานักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เป็นการวิจัยเชิงผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง 75 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการ 5 คน ครูนิเทศก์ 40 คน ผู้แทนสถานประกอบการ 30 คนและผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นและวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพที่เป็นอยู่ภาพรวมอยู่ในระดับมากและสภาพที่ควรจะเป็นภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ 2) แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนร่วมทำ MOU วิเคราะห์ความต้องการตลาดแรงงาน และออกแบบการฝึกที่ยืดหยุ่นตามสาขาวิชาของผู้เรียน ด้านการมีส่วนในการดำเนินการ ร่วมออกแบบรายวิชา ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลติดตามผล หมุนเวียนภาระงาน และดูแลความปลอดภัย ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมประชุมกำหนดเป้าหมาย แผนฝึกรายบุคคล เกณฑ์ประเมิน และตกลงเงื่อนไขสวัสดิการ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ สร้างนวัตกรรม สถานประกอบการได้สิทธิลดหย่อนภาษี ส่วนสถานศึกษาได้พัฒนาหลักสูตรและเครือข่าย และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ร่วมประเมินผ่านแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์ ติดตามด้วยแอปพลิเคชัน และเทียบเคียงมาตรฐานสากล ซึ่งแนวทางทั้ง 5 ด้าน จะช่วยยกระดับคุณภาพการพัฒนานักเรียนให้มีสมรรถนะสูงและตอบโจทย์ตลาดแรงงานในอนาคต

คำสำคัญ (Keywords) : การบริหารแบบมีส่วนร่วม; ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ; สมรรถนะวิชาชีพ

Received: 2026-03-22 Revised: 2026-04-12 Accepted: 2026-04-15

[1] สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: nattakarn.th@upc.ac.th

[2] อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Lecturer, Graduate School Faculty of Education Uttaradit Rajabhat University, Thailand. E-mail: phimphakathamasit@gmail.com

[3] อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Education Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: chat.chomphoo@gmail.com.com

Abstract

This research study aimed to (1) examine the current and desirable conditions of participatory management, and (2) explore participatory management guidelines for collaboration between vocational institutions and enterprises in developing vocational certificate students. A mixed-methods research design was employed. The sample consisted of 75 participants, including 5 directors, 40 supervising teachers, and 30 enterprise representatives. Additionally, 9 experts were involved in the study. The research instruments included questionnaires and interviews. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, the Priority Needs Index (PNI), and content analysis.

The results showed that (1) the overall current condition was at a high level, while the desirable condition was at the highest level; and (2) participatory management guidelines between vocational institutions and enterprises comprised of five key aspects. First, planning participation involved the collaborative development of Memoranda of Understanding (MOUs), systematic labor market analysis, and the design of flexible training programs aligned with students' academic disciplines. Second, implementation participation emphasized co-designed curricula, the integration of digital technologies for monitoring, structured job rotation, and the assurance of workplace safety. Third, decision-making participation entailed joint stakeholder engagement in setting objectives, developing individualized training plans, establishing evaluation criteria, and determining benefits and welfare provisions. Fourth, benefit-sharing participation focused on promoting innovation, offering tax incentives for enterprise partners, and enhancing institutional curricula and professional networks. Finally, evaluation participation incorporated collaborative assessment through electronic portfolios, application-based tracking systems, and benchmarking against international standards. Collectively, these participatory approaches enhanced students' competencies and ensure their preparedness for evolving labor market demands.

Keywords: Participatory Management; Collaboration between Vocational Institutions and Industry; Professional Competencies

บทนำ (Introduction)

การจัดการอาชีวศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นการผลิตกำลังคนสมรรถนะสูงเพื่อตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่มุ่งขับเคลื่อนการศึกษาระบบทวิภาคีและยกระดับคุณภาพผู้เรียนภายใต้กรอบมาตรฐานอาชีวศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2560: 8) อย่างไรก็ตาม การบรรลุเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ให้มีทักษะวิชาชีพที่ได้มาตรฐานและปฏิบัติงานได้จริงนั้น สถานศึกษาไม่สามารถดำเนินการได้เพียงลำพัง จำเป็นต้องอาศัยกลไกการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการอย่างเป็นระบบ จะช่วย

ลดช่องว่างทางทักษะและพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะตรงกับความต้องการของสถานประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พรทิพา ลิมปภาส และคณะ, 2568: 77-78)

สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์ประกอบไปด้วยสถานศึกษา จำนวน 5 แห่ง ได้แก่วิทยาลัยเทคนิคอุตรดิตถ์ วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุตรดิตถ์ วิทยาลัยการอาชีพพิชัย วิทยาลัยการอาชีพรัตนประสิทธิ์วิทย์ และวิทยาลัยสารพัดช่างอุตรดิตถ์ โดยเป็นสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่ดำเนินการ และขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนตามนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พ.ศ. 2567 เรื่องการส่งนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เข้ารับการฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพ ในสถานประกอบการ โดยการทำความร่วมมือกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการทั้งภาครัฐและเอกชน เพื่อร่วมกันพัฒนานักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) โดยเน้นรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญในการพัฒนาทักษะเชิงปฏิบัติ โดยนักเรียนจะได้เรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริงในบริบทของสถานประกอบการ

อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติ พบว่า สถานศึกษายังประสบกับข้อจำกัดหลายประการในการดำเนินงานฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพ โดยเฉพาะปัญหาเรื่อง ความแตกต่างด้านความพร้อมของสถานประกอบการ ซึ่งบางแห่งมีการจัดเตรียมแผนการฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพที่เป็นระบบ มีพี่เลี้ยงคอยให้คำแนะนำ และมีการประเมินผลที่ชัดเจน แต่ในขณะเดียวกันสถานประกอบการบางแห่งยังขาดความเข้าใจในบทบาทของตนเองในการสนับสนุนการศึกษา ขาดระบบดูแลนักเรียนฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพ และไม่มีบุคลากรที่รับผิดชอบโดยตรง ทำให้การฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพในสถานประกอบการของนักเรียนไม่ได้รับการกำกับดูแลอย่างเหมาะสม (วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุตรดิตถ์, 2566: 4-5)

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญจึงสนใจทำวิจัย เรื่องแนวทางการมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการพัฒนานักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่ สภาพที่ควรจะเป็นของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์ และสถานประกอบการในจังหวัดอุตรดิตถ์ เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของสถานประกอบการในการพัฒนานักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ให้มีสมรรถนะตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน โดยเน้นการสร้างกลไกความร่วมมืออย่างเป็นระบบ มีการออกแบบการดำเนินงานร่วมกัน และมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างความพร้อมของนักเรียน ทั้งในด้านทักษะอาชีพ คุณลักษณะนิสัย เจตคติที่ดี และความสามารถในการเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่ และสภาพที่ควรจะเป็นในการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการพัฒนานักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการพัฒนานักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัย เรื่องแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการพัฒนานักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) มีวิธีดำเนินการดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นศึกษาสภาพที่เป็นอยู่ สภาพที่ควรจะเป็น และแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการพัฒนานักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล (อมรวรรณ สุวรรณโฉม, 2566: 43)

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ได้แก่ สถานศึกษาอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์ ประจำปีการศึกษา 2568 จำนวน 5 สถานศึกษา ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 5 คน ครูนิเทศก์ จำนวน 40 คน และผู้แทนสถานประกอบการ จำนวน 245 คน รวมเป็น 290 คน

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ สถานศึกษาอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 5 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 5 คน ครูนิเทศก์ จำนวน 40 คน และผู้แทนสถานประกอบการ จำนวน 30 คน รวม 75 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 25 (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121)

การวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 2 ได้แก่ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา จำนวน 3 คน ครูที่มีประสบการณ์การฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพ จำนวน 3 คน และผู้แทนสถานประกอบการ จำนวน 3 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 9 คน ได้มาโดยใช้เกณฑ์ในการคัดเลือก

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 5 สถานศึกษา

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา เดือนสิงหาคม 2568 ถึง มีนาคม 2569

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ฉบับที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

เครื่องมือเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสถานที่ควรจะเป็นในการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการพัฒนานักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.8-1.0 มีค่าเฉลี่ยความเชื่อมั่นสภาพที่เป็นอยู่เท่ากับ 0.933 และสภาพที่ควรจะเป็นเท่ากับ 0.972 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ประกอบด้วย ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นในการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการพัฒนานักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ของลิเคอร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121) และมีลักษณะเป็นการสอบถามที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบคำถามข้อมูล 2 ทาง คือ สภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็น (Dual-Respond format)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษากับสถานประกอบการในการพัฒนานักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

เครื่องมือเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) ที่สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเป็นรายบุคคลจำนวน 9 คน มีการเตรียมคำถามไว้ล่วงหน้าแบบปลายเปิดเพื่อรวบรวมข้อมูลแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการพัฒนานักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มเป้าหมายที่สัมภาษณ์ ได้แก่ ชื่อ,ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นกรอบประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ ซึ่งจัดเรียงไว้ตามลำดับก่อนหลังเป็นคำถามที่ต่อเนื่องและรวมคำถามที่เกี่ยวกับแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการพัฒนานักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพโดยผู้วิจัยนำค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 อันดับแรกของแต่ละด้านมาสร้างเป็นข้อคำถามสำหรับสัมภาษณ์ตามหลักการจัดลำดับความสำคัญตามสูตรการคำนวณค่า ค่า $PNI_{modified}$ หาได้จากสมการ ค่า $PNI_{modified} = (I - D) / D$ โดยที่ I แทนค่าเฉลี่ยของสภาพที่ควรจะเป็น และ D แทนค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นอยู่ ซึ่งรายการที่มีค่าสูงสุดถือเป็นความต้องการจำเป็นเร่งด่วนอันดับแรกที่ต้องนำมาพัฒนาหรือแก้ไขก่อนโดยใช้หลักการพิจารณาว่า หากค่า $PNI_{modified}$ มีค่ามากกว่า 0 แสดงว่ามีความต้องการจำเป็นเกิดขึ้น และในการนำไปใช้ประโยชน์พิจารณาจัดลำดับจากค่าตัวเลขที่สูงที่สุดไปหาค่าตัวเลขที่ต่ำที่สุดซึ่งรายการที่มีค่า $PNI_{modified}$ สูงสุด จะถือเป็นประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนที่สุดที่ต้องได้รับการพัฒนาเป็นอันดับแรก (สุวิมล ว่องวาณิช, 2558: 273)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นในการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการพัฒนานักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

3.1 ขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ ถึงสถานศึกษาอาชีวศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์ และสถานประกอบการเพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นในการบริหารแบบมีส่วนร่วม และขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

3.2 จัดส่งแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ จำนวน 75 คน ได้แก่ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 5 คน ครูนิเทศก์ จำนวน 40 คน และผู้แทนสถานประกอบการ จำนวน 30 คน

3.3 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย และตรวจสอบความถูกต้อง ถ้ามีการตอบแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมให้ครบถ้วน เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยจัดส่งแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ในระหว่างเดือน ธันวาคม 2568 ถึงเดือน มกราคม 2569

แบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ เพื่อพัฒนานักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยดำเนินการ ดังนี้

3.4 ขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าสัมภาษณ์จากกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูนิเทศก์ และผู้แทนสถานประกอบการ

3.5 ผู้วิจัยเตรียมการแบบสัมภาษณ์ โดยเตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ให้พร้อม นัดหมายวันเวลาและสถานที่ที่จะสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า พร้อมส่งประเด็นที่จะสัมภาษณ์ให้กลุ่มเป้าหมายทราบล่วงหน้า (รัตนะ บัวสนธ์, 2558: 105) และดำเนินการสัมภาษณ์ตามที่นัดหมายในระหว่าง วันที่ 16 กุมภาพันธ์ 2569 ถึง วันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2569 ขออนุญาตบันทึกเทปการสัมภาษณ์ และยุติการสัมภาษณ์เมื่อถึงเวลาที่เหมาะสม และประเด็นที่ต้องการสัมภาษณ์ครบ และรีบถอดเทป บันทึกการสัมภาษณ์แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการพัฒนานักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนและรักษาความครบถ้วนสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการพัฒนานักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) มาวิเคราะห์เพื่อหาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) แบบปรับปรุง (สุวิมล ว่องวาณิช, 2562: 279) เลือกค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 ลำดับแรก มาใช้เพื่อสร้างกลุ่มคำถามที่จะสัมภาษณ์ และสังเคราะห์เนื้อหาประเด็นสำคัญ เพื่อจัดทำแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการพัฒนานักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน มาวิเคราะห์เนื้อหา เรียบเรียง และสังเคราะห์ประยุกต์กับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสรุปเป็นแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการพัฒนานักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการพัฒนานักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$)

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการพัฒนานักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$)

รายการ	สภาพที่เป็นอยู่		ระดับ	สภาพที่ควรจะเป็น		ระดับ	PNI	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.		$\bar{X}$	S.D.		$_{Modified}$	

1.ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน	4.206	0.721	มาก	4.686	0.523	มากที่สุด	0.114	2
2.ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ	4.187	0.689	มาก	4.680	0.528	มากที่สุด	0.118	1
3.ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.259	0.718	มาก	4.712	0.514	มากที่สุด	0.107	4
4.ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	4.252	0.701	มาก	4.708	0.514	มากที่สุด	0.108	3
5.ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.284	0.688	มาก	4.716	0.492	มากที่สุด	0.101	5
โดยภาพรวม	4.238	0.703	มาก	4.700	0.514	มากที่สุด		

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพที่เป็นอยู่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.238, S.D. = 0.703) และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.700, S.D. = 0.514) เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นรายด้านเรียงลำดับจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการพัฒนานักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน จากการสัมภาษณ์ พบแนวทางดังนี้ สถานศึกษาและสถานประกอบการมุ่งเน้นการบูรณาการความร่วมมือเชิงรุกอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มต้นจากการสำรวจและรวบรวมข้อมูลสถานประกอบการ การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ตลอดจนการแต่งตั้งคณะทำงานร่วมเพื่อประชุมกำหนดทิศทาง นโยบาย และแผนงานให้ชัดเจนก่อนเริ่มปีการศึกษา กระบวนการวางแผนให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ความต้องการของตลาดแรงงาน และการประยุกต์ใช้ฐานข้อมูลเพื่อจับคู่ศักยภาพของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการเฉพาะทางของสถานประกอบการ รวมถึงการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาทักษะแห่งอนาคตที่ชัดเจน เช่น ทักษะดิจิทัล และการคิดวิเคราะห์ นอกจากนี้ ทั้งสองฝ่ายยังได้ร่วมกันเตรียมความพร้อมด้านสถานที่ เครื่องมือ และบุคลากรอย่างเพียงพอ ควบคู่ไปกับการออกแบบรูปแบบการฝึกปฏิบัติงานแบบผสมผสาน (Hybrid) การวางแผนเชื่อมโยงสมรรถนะวิชาชีพ และการกำหนดข้อตกลงที่มีความยืดหยุ่น ซึ่งอนุญาตให้สามารถปรับเปลี่ยนแผนการฝึกและตารางงานได้ทันทีหากบริบทหรือสถานการณ์ของสถานประกอบการเกิดการเปลี่ยนแปลง

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ จากการสัมภาษณ์ พบแนวทางดังนี้ สถานศึกษาและสถานประกอบการบูรณาการความร่วมมือเชิงปฏิบัติการอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มต้นจากการร่วมกันออกแบบรายวิชาการฝึกปฏิบัติสมรรถนะวิชาชีพให้สอดคล้องกับทักษะที่ใช้จริง และนำภาระงานในสถานประกอบการมาวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นหน่วยสมรรถนะ กิจกรรมการเรียนรู้ พร้อมทั้งกำหนดสัดส่วนคะแนนสำหรับการประเมินผลร่วมกัน นอกจากนี้ ยังมุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพบุคลากรผ่านการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้นวัตกรรมอย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการส่งครูนิเทศก์เข้ารับการฝึกอบรมทักษะวิชาชีพในสถานประกอบการ

เพื่อให้มีความรู้ก้าวทันเทคโนโลยี สำหรับการสนับสนุนผู้เรียน มีการจัดกิจกรรมเสริมทักษะและความรู้อย่างครบวงจรทั้งในระยะก่อน ระหว่าง และหลังการฝึกประสบการณ์ ควบคู่ไปกับการประยุกต์ใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการสื่อสาร ติดตามความก้าวหน้า และร่วมกันแก้ไขปัญหาให้แก่นักเรียนอย่างทันท่วงที ในมิติของการกำกับดูแล ทั้งสองฝ่ายได้บังคับใช้มาตรการด้านความปลอดภัย การใช้อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคล และกำหนดเวลาทำงานที่สอดคล้องกับกฎหมายแรงงานเยาวชนอย่างเคร่งครัด ตลอดจนมีการบริหารจัดการโดยมอบหมายและหมุนเวียนภาระงานเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติงานครอบคลุมทุกหน่วยสมรรถนะตามแผนที่วางไว้ และหลีกเลี่ยงการปฏิบัติงานที่ซ้ำซ้อน

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จากการสัมภาษณ์พบแนวทางดังนี้ สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการจัดประชุมหารือร่วมกันอย่างน้อย 2 ครั้งต่อภาคเรียน เพื่อพิจารณาประเด็นสำคัญต่าง ๆ โดยร่วมกันวิเคราะห์ลักษณะงานเพื่อกำหนดเป้าหมายสมรรถนะ จัดทำแผนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเป็นรายบุคคล และกำหนดเกณฑ์การประเมินผลให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีการเปิดช่องทางการสื่อสารเพื่อรับฟังความคิดเห็น นำข้อเสนอแนะมาพิจารณาปรับปรุงรูปแบบการฝึกให้สอดคล้องกับสถานการณ์จริง รวมถึงร่วมพิจารณาตกลงเงื่อนไขสวัสดิการและมาตรการความปลอดภัย การจัดสรรทรัพยากรและพื้นที่ปฏิบัติงาน การพิจารณาแนวทางแก้ปัญหาเฉพาะหน้าหรือกรณีฉุกเฉิน ตลอดจนการตัดสินใจนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่เข้ามาบูรณาการในแผนการฝึกเพื่อความทันสมัย

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จากการสัมภาษณ์ พบแนวทางดังนี้ สถานศึกษาและสถานประกอบการได้รับผลประโยชน์ร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม ผ่านการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนประสบการณ์และนวัตกรรม รวมถึงให้คำแนะนำนักเรียนในการสร้างสรรค์โครงงานเพื่อแก้ปัญหาจริง ซึ่งสามารถนำผลงานหรือสิ่งประดิษฐ์ไปจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญาเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มได้ นอกจากนี้ สถานศึกษายังสามารถนำข้อมูลความต้องการมาพัฒนาหลักสูตร จัดสัมมนาถอดบทเรียนให้นักเรียนได้นำเสนอความก้าวหน้า และสร้างเครือข่ายศิษย์เก่าเพื่อเป็นพี่เลี้ยงให้รุ่นต่อไป ในขณะที่สถานประกอบการได้รับประโยชน์จากการคัดเลือกนักเรียนเข้าทำงานหลังสำเร็จการศึกษา การนำผลความร่วมมือไปใช้สิทธิลดหย่อนภาษีหรือรับการสนับสนุนจากภาครัฐ ตลอดจนช่วยยกระดับภาพลักษณ์องค์กรด้านความรับผิดชอบต่อสังคม

2.5 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล จากการสัมภาษณ์ พบแนวทางดังนี้ สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ ตัวชี้วัด และเกณฑ์การประเมินที่อ้างอิงจากหลักสูตรและลักษณะงานจริง โดยมอบหมายให้ครูนิเทศก์และครูพี่เลี้ยงเป็นผู้ดำเนินการวัดผล ผ่านการจัดกิจกรรมให้นักเรียนนำเสนอผลงานเพื่อรับข้อเสนอแนะ และประยุกต์ใช้ระบบแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ ทั้งนี้มีการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อติดตามความก้าวหน้าและให้ข้อมูลป้อนกลับแบบทันที นำข้อมูลร่องรอยการปฏิบัติงานจากสมุดบันทึกมาวิเคราะห์เพื่อปรับเปลี่ยนวิธีการสอน และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ มีส่วนร่วมในการประเมิน การประเมินผลยังครอบคลุมไปถึงทักษะความฉลาดทางอารมณ์ การแก้ปัญหา และทักษะดิจิทัล ตลอดจนมีการรับรองสมรรถนะเมื่อผ่านเกณฑ์ เทียบเคียงผลการประเมินกับมาตรฐานสากล และนำจุดแข็งจุดอ่อนไปประชุมทบทวนเพื่อปรับปรุงกระบวนการในปีการศึกษาถัดไป

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการพัฒนานักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ เมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นทั้ง 5 ด้าน พบว่า ความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ ด้านการ มีส่วนร่วมในการดำเนินการ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการมีความสำคัญและต้องอาศัยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการที่บูรณาการความรู้สู่การปฏิบัติผ่านการทำโครงการร่วมกัน การดำเนินการที่มีประสิทธิภาพไม่ใช่เพียงการส่งนักเรียนไปทำงาน แต่คือการนำความรู้ภาคทฤษฎีจากสถานศึกษามาประยุกต์ใช้กับภาคปฏิบัติในสถานประกอบการและมีการร่วมกันพัฒนาหลักสูตรฝึกประสบการณ์อย่างต่อเนื่องเพราะการเรียนรู้อาชีวศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องอาศัยประสบการณ์ตรงในสภาพแวดล้อมจริง การเปิดโอกาสให้นักเรียนจัดทำโครงการที่ตอบโจทย์การทำงานจริง ช่วยลดช่องว่างระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติ ทำให้การฝึกสมรรถนะบรรลุเป้าหมายได้อย่างเป็นรูปธรรม อีกทั้งสถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกันกำหนดโจทย์ปัญหาจากหน้างานจริงให้นักเรียนแก้ไข เช่น การพัฒนาระบบคลังสินค้าขนาดเล็กโดยใช้ทฤษฎีจากครูผู้สอนผนวกกับการให้คำปรึกษาและสนับสนุนทรัพยากรจากครูฝึกในสถานประกอบการ เป็นต้น มีการกำกับดูแลร่วมกันเพื่อป้องกันความเสี่ยงและลดปัญหาการออกกลางคันระหว่างการฝึกประสบการณ์ เช่น มีระบบพี่เลี้ยงคู่โดยมีช่องทางการสื่อสารแบบเรียลไทม์ระหว่างครูนิเทศก์และครูฝึก หากพบว่านักเรียนมีพฤติกรรมขาดงานหรือปรับตัวไม่ได้ ทั้งสองฝ่ายจะเข้ามาช่วยเหลือเพื่อพูดคุยและแก้ปัญหาร่วมกันทันทีก่อนที่ปัญหาจะบานปลาย มีการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการพัฒนาความสามารถของบุคลากรร่วมกันเพราะการดำเนินการที่ประสบความสำเร็จต้องอาศัยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ไม่เพียงแต่ตัวนักเรียน แต่รวมถึงการพัฒนาครูนิเทศก์ผ่านการนำเสนอเทคโนโลยีหรือนวัตกรรมใหม่จากสถานประกอบการตลอดจนการเชิญวิทยากรจากภาคอุตสาหกรรมมาให้ความรู้ทำให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวได้ทันท่วงทีทักษะที่นักเรียนและครูได้รับจึงเป็นทักษะที่ทันสมัยและตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานได้อย่างแท้จริง ดังนั้น การบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการดำเนินการจึงเป็นกระบวนการขับเคลื่อนเชิงรุก ที่เปลี่ยนความร่วมมือให้เป็นการปฏิบัติจริง ทั้งการพัฒนานักเรียน การดูแลช่วยเหลือ และการแลกเปลี่ยนนวัตกรรม ซึ่งเป็นปัจจัยที่จะทำให้นักเรียนมีสมรรถนะทางวิชาชีพที่ได้มาตรฐานและพร้อมเข้าสู่โลกแห่งการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิชิต สมศรี และคณะ (2567: 9-19) ที่พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม ในการดำเนินงาน ถือเป็นหัวใจสำคัญในการแปลงนโยบายสู่การปฏิบัติจริงในระบบทวิภาคี โดยอาศัยกลไกขับเคลื่อนหลักได้แก่ การบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ประกอบด้วย ผู้บริหาร ครู สถานประกอบการ ผู้ปกครอง และชุมชน เข้ามาร่วมขับเคลื่อนการจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมและการพัฒนาระบบนิเทศติดตามและการแก้ปัญหาเชิงรุกอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูนิเทศก์และสถานประกอบการสามารถสื่อสาร ให้คำปรึกษา และรับมือกับสถานการณ์ระหว่างการฝึกปฏิบัติงานได้อย่างทันท่วงที กลไกดังกล่าวมีเป้าหมายสูงสุดร่วมกันคือ การพัฒนานักเรียนให้เกิดความชำนาญ มีสมรรถนะวิชาชีพที่ได้มาตรฐาน และตอบสนองต่อความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงาน

2. จากผลการศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการพัฒนานักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์มี ดังนี้

2.1 ด้านการมีส่วนร่วมด้านการวางแผน จากการสัมภาษณ์ พบว่า สถานศึกษามุ่งเน้นการบูรณาความร่วมมือเชิงรุกอย่างเป็นระบบโดยเริ่มจากการสำรวจและรวบรวมข้อมูลสถานประกอบการ การจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) และการแต่งตั้งคณะทำงานร่วมเพื่อกำหนดทิศทาง นโยบาย และแผนการดำเนินงานก่อนเริ่ม

ปีการศึกษา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ต้องการสะท้อนให้เห็นถึงการเปิดโอกาสให้ทั้งสถานศึกษาและสถานประกอบการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและกำหนดแนวทางในการดำเนินงานร่วมกัน การวิเคราะห์ความต้องการของตลาดแรงงานและการใช้ข้อมูลในการจับคู่ศักยภาพของผู้เรียนกับลักษณะงานของสถานประกอบการเพื่อพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน มีการเตรียมความพร้อมด้านสถานที่ เครื่องมือ และบุคลากร ตลอดจนการออกแบบรูปแบบการฝึกปฏิบัติงานแบบผสมผสาน (Hybrid) และกำหนดข้อตกลงที่มีความยืดหยุ่นเพื่อให้สามารถปรับเปลี่ยนแผนการฝึกได้ตามสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรทัยภ์ ทำมา และคณะ (2567: 432-448) ที่พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการวางแผนในระบบไตรภาคี ถือเป็นกลไกพื้นฐานที่ส่งผลโดยตรงต่อความสำเร็จในการพัฒนาหลักสูตร การสร้างเสริมทักษะประสบการณ์ และการปลูกฝังจรรยาบรรณวิชาชีพของนักเรียนซึ่งชี้ให้เห็นว่า สถานศึกษา สถานประกอบการและหน่วยงานคุมมาตรฐานการศึกษาต้องบูรณาการความร่วมมือกันตั้งแต่ขั้นตอนการจัดทำแผนการเรียนรู้และแผนการประเมินผลโดยต้องออกแบบทิศทางให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา ความต้องการของสถานประกอบการ และข้อกำหนดทางมาตรฐานวิชาชีพ การร่วมวางแผนอย่างเป็นระบบนี้เป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยเชื่อมโยงโลกการศึกษากับโลกของการทำงานจริงเข้าด้วยกัน ทำให้สามารถผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาที่มีสมรรถนะคุณภาพ พร้อมปฏิบัติงาน และตอบสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน

2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ จากการสัมภาษณ์ พบว่า สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมออกแบบรายวิชาในหลักสูตร ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลติดตามผล หมุนเวียนภาระงาน และดูแลความปลอดภัยแก่นักเรียนในระหว่างการฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพที่ผ่านมามักพบปัญหาช่องว่างของการสื่อสาร และการที่นักเรียนต้องทำหน้าที่ซ้ำซ้อนหรือไม่ได้ใช้ทักษะขั้นสูง การนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาช่วยติดตามผลเรียลไทม์และกำหนดให้มีแผนหมุนเวียนภาระงาน จึงเป็นการแก้ปัญหาความคลาดเคลื่อนในการสอนงาน ลดภาระงานเอกสาร และช่วยให้การจัดการความเสี่ยงด้านความปลอดภัยมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยผู้บริหารต้องผลักดันระบบนิเทศดิจิทัล ซึ่งเป็นการประยุกต์ใช้แบบฟอร์มที่มีอยู่แล้ว (เช่นกลุ่มสื่อสารเฉพาะกิจ) เพื่อให้ครูนิเทศก์ ครูพี่เลี้ยงและนักเรียนสามารถติดตามความก้าวหน้าและรายงานปัญหาหน้างานได้ทันที จากระบบนิเทศดิจิทัลมาใช้ในการฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพทำให้ครูนิเทศก์และครูพี่เลี้ยง เปลี่ยนบทบาทจากการออกเยี่ยมตามรอบเป็นการเป็นพี่เลี้ยงออนไลน์ที่เข้าถึงได้ตลอดเวลา และทำให้นักเรียนฝึกครบถ้วนตามแผนการฝึกที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรทิพา ลิมปภาส และคณะ (2568 : 70-81) ที่พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการดำเนินการมุ่งเน้นการนำแผนไปสู่การปฏิบัติผ่านกระบวนการทำงานร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม กลไกสำคัญประกอบด้วยการร่วมกันจัดโปรแกรมฝึกประสบการณ์และฝึกอบรมทักษะที่จำเป็น เพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาศักยภาพจากการทำงานจริง รวมถึงการสร้างความร่วมมือด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและจัดเตรียมสถานที่ฝึกงานและการดำเนินการในยุคปัจจุบันคือ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) และแพลตฟอร์มออนไลน์เข้ามาสนับสนุนการทำงาน เพื่อให้เกิดการสื่อสาร ประสานงาน และแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ กระบวนการเหล่านี้ช่วยพัฒนากระบวนการแก้ไขปัญหา ส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันและยกระดับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในยุคดิจิทัล

2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จากการสัมภาษณ์ พบว่า สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดเป้าหมายการฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพ จัดทำแผนฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพเป็นรายบุคคลเพื่อให้สอดคล้องกับศักยภาพของผู้เรียน กำหนดเกณฑ์ประเมินและตัวชี้วัดในการ

ติดตามและประเมินผลการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของนักเรียนให้เป็นมาตรฐานเดียวกันและตกลงเงื่อนไขที่เหมาะสมกับนักเรียน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การให้สถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจนั้นเป็นการกระจายอำนาจและการสร้างความเป็นเจ้าของร่วมซึ่งเป็นหัวใจของการบริหารแบบมีส่วนร่วมทำให้สถานประกอบการให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่ เมื่อสถานประกอบการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจโดยสถานศึกษาจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินการ ที่ประกอบด้วยหัวหน้าแผนกวิชาและหัวหน้างานของสถานประกอบการ เพื่อจัดทำข้อตกลงการเรียนรู้รายบุคคลโดยเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเลือกเนื้อหางานที่มีความสอดคล้องกับความสามารถความถนัดของตน ภายใต้กรอบสมรรถนะวิชาชีพ จากการเปิดโอกาสให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้สถานประกอบการทำให้สถานประกอบการตระหนักถึงบทบาทความเป็นหุ้นส่วนทางการศึกษา มิใช่เป็นเพียงสถานที่รับฝากนักเรียนและทำให้นักเรียนมีแรงจูงใจในการทำงานที่สูงขึ้นเพราะได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตรงตามเป้าหมายอาชีพของตน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิตยา เกตุแก้ว และ มังกร หริรักษ์ (2567: 303-316) ที่พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ถือเป็นขั้นตอนสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องเปิดโอกาสให้บุคลากรทั้งภายในและภายนอกเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง กระบวนการนี้มุ่งเน้นการร่วมกันกำหนดความต้องการ การจัดลำดับความสำคัญ ตลอดจนการเลือกนโยบายและกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งขับเคลื่อนผ่าน *3* ขั้นตอนหลัก ได้แก่ การริเริ่ม การตัดสินใจ และการตัดสินใจปฏิบัติการ การบูรณาการความร่วมมือในระยะตัดสินใจนี้เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้การกำหนดทิศทางและนโยบายของสถานศึกษามีความชัดเจน สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง และเป็นฐานรากที่นำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จากการสัมภาษณ์ พบว่า สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการร่วมสร้างนวัตกรรมหรือสิ่งประดิษฐ์ที่พัฒนาขึ้นระหว่างการฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพแล้วนำไปจดสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร ทรัพย์สินทางปัญญา สถานประกอบการได้สิทธิลดหย่อนภาษี ส่วนสถานศึกษาได้พัฒนาหลักสูตรและมีเครือข่ายศิษย์เก่าที่เคยผ่านการฝึกประสบการณ์ เพื่อเป็นฐานข้อมูลเพื่อดึงกลับมาเป็นพี่เลี้ยงให้แก่นักเรียนรุ่นต่อไป ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์นั้นเป็นความร่วมมือที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของผลประโยชน์ต่างตอบแทน หากสถานประกอบการเป็นเพียงผู้รับทั้งต้นทุน เวลา เครื่องมือ บุคลากร จะทำให้ความร่วมมือที่เกิดขึ้นเป็นเพียงความร่วมมือระยะสั้น ส่วนการเปลี่ยนนักเรียนเป็นผู้สร้างสรรค์นวัตกรรมที่แก้ปัญหาจริงในสถานประกอบการได้ จะเป็นกุญแจสำคัญที่ดึงดูดให้สถานประกอบการอยากร่วมลงทุนกับการศึกษา ดังนั้นการทำให้สถานประกอบการได้นวัตกรรมไปลดต้นทุนหรือเพิ่มกำไร และโอกาสต่อไปจะได้พนักงานที่มีสมรรถนะวิชาชีพตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน ส่วนสถานศึกษาได้ผลงานทางวิชาการเชิงประจักษ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิชิต สมศรี และคณะ (2567: 9-19) ที่พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์เป็นการจัดการศึกษาทวิภาคีต้องมุ่งเน้นการสร้างผลประโยชน์ร่วมกันแก่ทุกฝ่าย ทั้งในรูปแบบของมูลค่าและประโยชน์ทางวิชาการ หัวใจสำคัญคือการให้นักเรียนนำทฤษฎีจากสถานศึกษาไปประยุกต์ใช้ในภาคปฏิบัติ ณ สถานประกอบการจริง ซึ่งช่วยเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในวิชาชีพ อีกทั้งยังก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดในด้านการพัฒนาลักษณะนิสัยการทำงานโดยผู้เรียนจะได้รับการปลูกฝังความรับผิดชอบ ความตรงต่อเวลา และความอดทน การได้ฝึกปฏิบัติในสภาพแวดล้อมที่มีระบบระเบียบชัดเจน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการปรับตัว เข้าใจระบบงาน มีบุคลิกภาพที่เหมาะสมและสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.5 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล จากการสัมภาษณ์ พบว่า สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการร่วมประเมินผ่านแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์เพื่อใช้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน มีการติดตามความก้าวหน้าในการฝึกสมรรถนะวิชาชีพด้วยแอบพลิเคชัน สามารถให้ข้อเสนอแนะแก่นักเรียนได้ทันทีระหว่างการปฏิบัติงานและมีการเทียบเคียงผลการประเมินสมรรถนะวิชาชีพของนักเรียนกับมาตรฐานอาชีพเพื่อรับประกันคุณภาพผู้เรียน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การวัดและประเมินผลแบบเดิมใช้เพียงวิธีการสอบหรือประเมินเมื่อสิ้นภาคเรียน ขาดความเที่ยงตรงในการวัดผลทางสมรรถนวิชาชีพ การเปลี่ยนมาใช้แฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์เป็นการประเมินตามสภาพจริงที่ใช้หลักฐานเชิงประจักษ์และเทียบเคียงกับมาตรฐานสมรรถนวิชาชีพคือการประกันว่าทักษะที่ได้นั้นเป็นที่ยอมรับ และผลการประเมินสะท้อนความสามารถจริงของนักเรียน และนักเรียนจะมีแฟ้มสะสมผลงานดิจิทัลเพื่อใช้ในการต่อยอดประกอบการสมัครงานได้ทันทีหลังจากสำเร็จการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรทิพา ลิมปภาส และคณะ (2568: 70-81) ที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผลเป็นการติดตามและประเมินผลการทำงานอย่างต่อเนื่องเป็นกลไกสำคัญในการควบคุม ตรวจสอบ และพัฒนาการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน ในยุคดิจิทัลการบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) เข้ามาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการประเมินผลมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง การที่สถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกันประเมินและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ จะช่วยส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพและทักษะสมรรถนะของนักศึกษาให้ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน ตลอดจนช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและยกระดับความร่วมมือระหว่างสองหน่วยงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

การวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในการพัฒนานักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์ ทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการในลักษณะของการเป็นหุ้นส่วนทางการศึกษาเพื่อร่วมกันพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพของนักเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานซึ่งประกอบด้วยการบริหารแบบมีส่วนร่วม 5 ด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยสถานศึกษาและสถานประกอบการร่วมกันวิเคราะห์ความต้องการของตลาดแรงงาน กำหนดแนวทางการพัฒนาผู้เรียน และออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการ การดำเนินการเน้นการจัดฝึกประสบการณ์วิชาชีพร่วมกัน การพัฒนาศักยภาพครูนิเทศ ครูพี่เลี้ยงตลอดจนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสื่อสารและติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน ขณะเดียวกันสถานประกอบการมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการฝึก แผนการฝึก และเกณฑ์การประเมินผลเพื่อการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพสอดคล้องกับบริบทของการทำงานจริง นอกจากนี้ความร่วมมือดังกล่าวยังก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน โดยสถานศึกษาได้รับการพัฒนาหลักสูตรและคุณภาพผู้เรียน ส่วนสถานประกอบการได้กำลังคนที่มีสมรรถนะตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ รวมทั้งสามารถนำผลงานหรือนวัตกรรมที่เกิดจากการฝึกประสบการณ์วิชาชีพไปใช้ประโยชน์ได้ซึ่งองค์ความรู้นี้ชี้ให้เห็นว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการทั้ง 5 ด้าน เป็นกลไกสำคัญในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา และช่วยพัฒนานักเรียนให้มีสมรรถนะวิชาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน พบว่า สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการแต่งตั้งคณะทำงานร่วมและจัดทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) รวมทั้งนำข้อมูลความต้องการด้านทักษะของตลาดแรงงานมาวิเคราะห์เพื่อใช้ในการวางแผน ดังนั้น สถานศึกษาควรที่จะต้องจัดตั้งคณะกรรมการทวิภาคีระดับสาขาวิชา สถานศึกษา เพื่อร่วมกันวิเคราะห์และวางแผนพัฒนาทักษะของนักเรียนทั้งด้านการ Reskill และ Upskill ล่วงหน้าอย่างน้อย 1-2 เดือนก่อนเปิดภาคเรียน

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ พบว่า มีการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลในการสื่อสารและติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนร่วมกัน ดังนั้นสถานศึกษาควรจัดตั้งช่องทางสื่อสารออนไลน์ เช่น LINE Official Account เพื่อใช้รายงานการปฏิบัติงาน แจ้งเตือนมาตรการความปลอดภัย และติดตามปัญหาหน้างานได้อย่างทันท่วงที

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการประชุมร่วมกันเพื่อกำหนดแผนการฝึกประสบการณ์และเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น สถานศึกษาควรที่จะต้องกำหนดให้มีการประชุมร่วมกันอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง เพื่อร่วมกันพิจารณาแผนการฝึก ปรับปรุงแนวทางในการดำเนินงานต่าง ๆ

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า ผลงานนวัตกรรม หรือสิ่งประดิษฐ์ของนักเรียนสามารถนำไปต่อยอดได้ และบางสถานประกอบการมีการรับนักเรียนที่ผ่านการฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพแล้วเข้าทำงานหลักสำเร็จการศึกษา ดังนั้น สถานศึกษาควรจะต้องจัดตั้งโครงการสิ่งประดิษฐ์นวัตกรรมของคนรุ่นใหม่ โครงการบ่มเพาะ โดยการนำโจทย์ปัญหาจริงของสถานประกอบการมาให้นักเรียนทำโครงงาน (Project-based) หากสำเร็จควรผลักดันให้สามารถดำเนินการจดสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตร ร่วมกัน พร้อมทั้งทำสัญญาจ้างงานล่วงหน้า (Pre-employment) สำหรับนักเรียนที่สร้างผลงาน

1.5 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล พบว่า มีการประยุกต์ใช้ระบบแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ในการประเมินผลและมีการเทียบเคียงกับผลประเมินมาตรฐานอาชีพ ดังนั้น สถานศึกษาควรที่จะต้องควรพัฒนาหรือประยุกต์ใช้ระบบ e-Portfolio ให้นักเรียนสามารถอัปโหลดภาพชิ้นงานวิดีโอการปฏิบัติงาน โดยกำหนดให้ครูฝึกเป็นผู้ร่วมให้คะแนนและรับรองสมรรถนะตามเกณฑ์มาตรฐานอาชีพที่ตกลงกันไว้

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการวิจัย พบว่า สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการประยุกต์ใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลหรือแอปพลิเคชันในการสื่อสาร ติดตามความก้าวหน้า รวมถึงใช้ระบบแฟ้มสะสมผลงานอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ในการประเมินผล ดังนั้น สถานศึกษาควรจะต้องมีการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างหรือพัฒนานวัตกรรมแพลตฟอร์มการบริหารจัดการดิจิทัลแบบเบ็ดเสร็จที่เชื่อมโยงระบบการทำงานระหว่างสถานศึกษา สถานประกอบการ และผู้เรียนเข้าด้วยกัน ตั้งแต่การจับคู่สมรรถนะ การติดตามงาน เช่น การพัฒนารูปแบบบริหารจัดการแพลตฟอร์มแบบมีส่วนร่วมเพื่อการเชื่อมโยงกับระบบสมัครเข้าทำงานและแฟ้มสะสมผลงาน (e-Portfolio) ที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

2.2 จากผลการวิจัยในด้านการวางแผนและการตัดสินใจบ่งชี้ว่า สถานศึกษาและสถานประกอบการมีการออกแบบการฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพแบบผสมผสาน (Hybrid) และกำหนดข้อตกลงที่อนุญาตให้ปรับเปลี่ยนแผนการฝึก และตารางงานตามสถานการณ์หากบริบทของสถานประกอบการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนนำ

ข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแบบการฝึกให้สอดคล้องกับสภาพจริง ดังนั้น สถานศึกษาควรที่จะต้องวิจัยพัฒนานวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาแบบคล่องตัวที่เปิดโอกาสให้สถานประกอบการเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับแก้รายวิชาและสมรรถนะได้ตลอดเวลาโดยไม่ติดกรอบเวลาของภาคเรียนปกติ เช่น การพัฒนาระบบบริหารจัดการหลักสูตรแบบยืดหยุ่น โดยเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาชีพที่มีผลต่อขีดความสามารถในการแข่งขันของสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง (References)

นิตยา เกตุแก้ว และมังกร หริรักษ์. (2567). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตามมาตรฐานการอาชีวศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้. **วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย.** 6(2): 303-316.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พรทิพา ลิมปภาส พงษ์กฤตย์ นามปพนอังกูร และ ละมุล รอดขวัญ. (2568). แนวทางการบริหารจัดกาiความร่วมมือระหว่างสถานประกอบการกับวิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษาเอกชนในยุ8ดิจิทัล. **วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.** 13(2): 70-81.

พิชิต สมศรี ธีรังกูร วราบำรุงกุล และเริงวิชญ์ นิลโคตร. (2567). การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของวิทยาลัย สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดชัยภูมิ. **วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์.** 11(1): 9-19.

รัตนะ บัวสนธ์. (2558). **วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา.** พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุตรดิตถ์. (2566). การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีในอาชีวศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์. **รายงานการประชุมวิชาการสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์.** 1 พฤษภาคม 2566. 4-5. อุตรดิตถ์: วิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2560). **กรอบมาตรฐานหลักสูตรอาชีวศึกษา.** กรุงเทพฯ: เอส.พี.วี. การพิมพ์.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2562). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อมรวรรณ สุวรรณโฉม. (2565). **แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย.** วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

อรทัยภ์ ทำมา สิรินธร สินจินดาวงศ์ และชัยวิชิต เชียรชนะ. (2567). แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของไตรภาคีเพื่อการยกระดับคุณภาพนักปฏิบัติบัญชีของวิทยาลัยอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. **Journal of Roi Kaensarn Academi**. 9(8): 432-448.

แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1
The Guideline for School Environmental Management under Phrae Primary Educational Service Area Office 1

เจตดิลก ศรีคำภา[1] พิมผกา ธรรมสิทธิ์[2] รุ่งทิวา ปราบริปู[3]
Jetdilok Srikumpa, Phimphaka Thammasit, Rungthiwa Prapripu

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี กลุ่มตัวอย่าง 120 คน เป็นผู้บริหาร 9 คน ครู 111 คน ผู้ทรงคุณวุฒิการสัมภาษณ์ 9 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของสภาพที่ควรจะเป็นและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพที่เป็นอยู่ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่ควรจะเป็นภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน คือ ด้านการบริหารจัดการ โรงเรียนวิเคราะห์บริบทเพื่อกำหนดเป้าหมายเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนและมีระบบประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ด้านการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนมุ่งเน้นหลักสูตรฐานสมรรถนะและการเรียนรู้เชิงรุกที่เชื่อมโยงชีวิตจริง บูรณาการปราชญ์ชุมชนและใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ด้านกายภาพ โรงเรียนมีการบริหารจัดการพื้นที่อย่างคุ้มค่าสูงสุดตามมาตรฐาน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและภาคีเครือข่าย เน้นความปลอดภัยและสุขาภิบาลยึดหลักมาตรฐานความปลอดภัยในสถานศึกษาสร้างแหล่งเรียนรู้ตามธรรมชาติ โดยเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่เอื้อต่อพัฒนาการทั้งร่างกายและจิตใจของนักเรียน และด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล โรงเรียนเน้นการมีส่วนร่วมของสภานักเรียน ผู้ปกครอง และคณะกรรมการในการเสนอแนวคิดจัดสภาพแวดล้อม มีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้สม่ำเสมอเพื่อร่วมแก้ปัญหา ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมด้วยการสื่อสารที่โปร่งใสและเป็นกันเอง พร้อมสร้างพื้นที่ปลอดภัยในการแสดงความคิดเห็น เพื่อสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ร่วมกัน

คำสำคัญ (Keywords) : การบริหารจัดการ; สภาพแวดล้อม; ความปลอดภัย

Received: 2026-03-23 Revised: 2026-04-15 Accepted: 2026-04-17

[1] สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: jatdelok.bom@gmail.com

[2] อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Lecturer, Graduate School Faculty of Education Uttaradit Rajabhat University, Thailand. E-mail: phimphakathamasit@gmail.com

[3] อาจารย์ประจำ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ Educational Administration Master of Education, Uttaradit Rajabhat University. E-mail: rungtiwasweety@gmail.com

Abstract

This research study aimed to 1) examine the current and desirable conditions of environmental management at the schools, and 2) explore environmental management guidelines for schools. A mixed-methods design was utilized in this study. The sample consisted of 120 participants, included 9 school administrators and 111 teachers. Additionally, 9 experts were interviewed. The research instruments included questionnaires and interviews. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, the Priority Needs Index (PNI), and content analysis.

The results showed that 1) the overall current condition was at a high level, while the desirable condition was at the highest level; and 2) environmental management guidelines in schools comprised four key aspects. Administrative management involves analyzing school contexts to establish goals, encouraging participation from all sectors, and implementing continuous evaluation systems. Teaching and learning management included the adoption of competency-based curricula, active learning approaches linked to real-life contexts, the integration of local wisdom, and the integration of technology to promote self-directed learning. Physical environment management included efficient space utilization in accordance with standards, collaboration with communities and networks, emphasis on safety and sanitation, adherence to school safety standards, and the development of natural learning resources through increased green spaces that supported students' physical and mental development. Interpersonal interaction involved promoting participation among student councils, parents, and school committees in environmental planning, organizing regular forums for knowledge exchange and collaborative problem-solving, fostering teamwork through transparent, friendly communication, and creating safe spaces for expressing opinions to enhance motivation for collaborative learning.

Keywords: management; environment; safety

บทนำ (Introduction)

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ โดยเป็นกลไกหลักในการพัฒนาคุณภาพกำลังคนให้สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างเป็นสุขตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 1) สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 24 (5) ที่ระบุว่าสถานศึกษาต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ แนวคิดการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางการศึกษาในปัจจุบัน ไม่ได้จำกัดเพียงมิติทางกายภาพ แต่ยังครอบคลุมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่ดีจะทำหน้าที่เสมือนครูคนที่สามที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของผู้เรียน ดังที่ นิชาภา เจริญรวย (2566: 9-11) ระบุว่า การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ทั้งการใช้เทคโนโลยี การ

ออกแบบสถานที่ และการจัดพื้นที่ที่เอื้อต่อการเรียนรู้แบบร่วมมือจะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

อย่างไรก็ตามสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้นโยบายความปลอดภัยของสถานศึกษาเป็นวาระเร่งด่วนและเป็นจุดเน้นสำคัญโดยมุ่งเน้นการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี (Well-being) และเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ภายใต้หลักการ โรงเรียนสะอาด น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน ควบคู่ไปกับการขับเคลื่อน มาตรการ 3 ป. ได้แก่ ป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปราม เพื่อให้นักเรียนปลอดภัยจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ ทั้งด้านกายภาพ (อาคารสถานที่) และด้านจิตวิทยา (การกลั่นแกล้ง, ภัยไซเบอร์) (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565: 20-22) แต่สำหรับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 จำนวน 59 โรงเรียนซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ทุรกันดารจำนวนมาก มักเผชิญกับข้อจำกัดด้านงบประมาณและบุคลากร ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมทั้งด้านกายภาพ ความปลอดภัย และด้านสังคม ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1, 2568: 68) นอกจากนี้ภายใต้ความผันผวนของโลกยุคปัจจุบันและข้อกำหนดของมาตรฐานการประกันคุณภาพภายนอก พ.ศ. 2567-2571 ตัวชี้วัดที่ 2.7 ที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมและอาคารสถานที่ให้ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ โรงเรียนจึงต้องปรับตัวอย่างเร่งด่วนเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ คเณศ คะชา (2566) ที่พบว่า สถานศึกษาที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร จำเป็นต้องอาศัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการดึงศักยภาพของชุมชนเข้ามาช่วยสนับสนุนการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อแก้ปัญหาและรักษาทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 โดยประยุกต์ ใช้แนวคิดการบริหารสถานศึกษาแบบองค์รวมที่ได้จากการสังเคราะห์แนวคิดของนักการศึกษาหลาย ๆ ท่าน ครอบคลุมการพัฒนา 4 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการเรียนการสอน ด้านกายภาพ และด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกิ่งกนก กิณเรศ (2565) พบว่า การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เป็นรูปธรรมและเหมาะสมกับกิจกรรมในสถานศึกษาในทุกมิติ จะช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนการสอนและส่งผลดีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รวมทั้งสร้างเจตคติที่ดีให้แก่บุคลากร การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งหวังที่จะพัฒนาแนวปฏิบัติที่ชัดเจน เป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ เพื่อนำไปใช้เป็นกรอบแนวทางในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การวิจัย เรื่อง แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน เป็นวิจัยที่มีการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ (Mixed Method) มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

เป็นการศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นและแนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการเรียนการสอน ด้านกายภาพ และด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล (คเณศ คะชา, 2566: 6-7)

1.2 ขอบเขตด้านประชากร กลุ่มตัวอย่าง และ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรที่ใช้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยข้อที่ 1 ได้แก่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 จำนวน 59 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 59 คน ครู 651 คน รวมทั้งสิ้น 710 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 ได้แก่ โรงเรียน จำนวน 9 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 9 คน ครู จำนวน 111 คน รวม 120 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้เกณฑ์ร้อยละ 15 (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 120) แล้วสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย

การวิจัยคุณภาพ

กลุ่มเป้าหมายตามวัตถุประสงค์การวิจัยระยะที่ 2 ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คนได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 1 คน ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน ครู จำนวน 3 คน และศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 9 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 จำนวน 59 โรงเรียน

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา เดือนสิงหาคม 2568 ถึง กุมภาพันธ์ 2569

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ฉบับที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นด้วยตนเองโดยเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

เครื่องมือเชิงปริมาณเป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน มีค่าความตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.8-1.0 มีค่าความเชื่อมั่นสภาพที่เป็นอยู่เท่ากับ 0.950 และ สภาพที่ควรจะเป็นเท่ากับ 0.962 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะแบบตรวจสอบรายการ ได้แก่ ตำแหน่ง ระดับการศึกษาสูงสุด และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการเรียนการสอน ด้านกายภาพ และด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแบบของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121) และมีลักษณะเป็นการสอบถามที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามตอบคำถามข้อมูล 2 ชุด คือ สภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็น (Dual-Respond Format)

ตอนที่ 3 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

เครื่องมือเชิงคุณภาพเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ชื่อสกุล ระดับการศึกษา สาขาการศึกษา ปัจจุบันดำรงตำแหน่ง และประสบการณ์การปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 ประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน โดยผู้วิจัยนำค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสูงสุด 3 อันดับแรกของแต่ละด้านมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์ตามหลักการจัดลำดับความสำคัญตามสูตรการคำนวณค่า ค่า PNI $_{modified}$ หาได้จากสมการ ค่า PNI $_{modified}$ = (I - D) / D โดยที่ I แทนค่าเฉลี่ยของสภาพที่ควรจะเป็น และ D แทนค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นอยู่ ซึ่งรายการที่มีค่าสูงสุดถือเป็นความต้องการจำเป็นเร่งด่วนอันดับแรกที่ต้องนำมาพัฒนาหรือแก้ไขก่อนโดยใช้หลักการพิจารณาว่า หากค่า PNI $_{modified}$ มีค่ามากกว่า 0 แสดงว่ามีความต้องการจำเป็นเกิดขึ้น และในการนำไปใช้ประโยชน์พิจารณาจัดลำดับจากค่าตัวเลขที่สูงที่สุดไปหาค่าตัวเลขที่ต่ำที่สุดซึ่งรายการที่มีค่า PNI $_{modified}$ สูงสุด จะถือเป็นประเด็นที่มีความต้องการจำเป็นเร่งด่วนที่สุดที่ต้องได้รับการพัฒนาเป็นอันดับแรก (สุวิมล ว่องวาณิช, 2558: 273)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 เก็บรวบรวมข้อมูลตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ถึงโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูล

3.2 จัดส่งแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ จำนวน 120 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 9 คนและครู 111 คน

3.3 ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนและตรวจสอบความถูกต้องโดยดำเนินการระหว่างเดือนธันวาคม 2568-มกราคม 2569 ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการติดตามการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยขอความอนุเคราะห์จากธุรการของโรงเรียนและไปเก็บข้อมูลด้วยตนเองทำให้ได้แบบสอบถามกลับมาคิดเป็นร้อยละ 100

แบบสัมภาษณ์แนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และศึกษานิเทศก์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคคลดังกล่าว แล้วทำการวิเคราะห์สังเคราะห์และสรุปเป็นแนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน โดยดำเนินการดังนี้

3.4 ขอหนังสือจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย

3.5 ผู้วิจัยเตรียมการสัมภาษณ์โดยเตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้สัมภาษณ์ และนัดหมาย วัน เวลา และสถานที่ที่จะสัมภาษณ์ไว้ชัดเจนและแจ้งเวลาล่วงหน้า พร้อมส่งประเด็นที่จะสัมภาษณ์ให้กลุ่มเป้าหมายที่เป็นผู้ให้ข้อมูล

3.6 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ตามที่นัดหมายโดยดำเนินการในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2569 ขออนุญาตบันทึกเทปสัมภาษณ์และยุติการสัมภาษณ์เมื่อช่วงเวลาที่เหมาะสม เพราะจะช่วยทำให้ได้ข้อมูลที่

ครบถ้วนสมบูรณ์ตามประเด็นรายละเอียดต่าง ๆ ที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ หากมีข้อมูลไม่ครบถ้วนผู้วิจัยขออนุญาตสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์เพิ่มเติม และแสดงความขอบคุณที่ให้ข้อมูล

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามระเบียบวิธีทางสถิติ ดังนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพร้อมนำค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมาวิเคราะห์เพื่อหาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$)

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ โดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) โดยนำข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน มาวิเคราะห์เนื้อหาและเรียบเรียงและสังเคราะห์ประยุกต์กับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปสรุปเป็นแนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น($PNI_{Modified}$)

ตารางที่ 1 แสดงผลการศึกษาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$)

รายการ	สภาพที่เป็นอยู่		ระดับ	สภาพที่ควรจะเป็น		ระดับ	$PNI_{Modified}$	ลำดับ
	$\overline{X}$	S.D.		$\overline{X}$	S.D.			
1. ด้านการบริหารจัดการ	4.171	0.739	มาก	4.724	0.455	มากที่สุด	0.133	2
2. ด้านการเรียนการสอน	4.149	0.756	มาก	4.713	0.472	มากที่สุด	0.136	1
3. ด้านกายภาพ	4.204	0.767	มาก	4.765	0.449	มากที่สุด	0.129	3
4. ด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล	4.273	0.739	มาก	4.768	0.435	มากที่สุด	0.125	4
รวม	4.199	0.750	มาก	4.743	0.453	มากที่สุด		

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพที่เป็นอยู่ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.199, S.D. = 0.750) และสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.743, S.D. = 0.453) เมื่อพิจารณาความต้องการจำเป็นรายด้านเรียงตามลำดับจากสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านการเรียนการสอน ด้านการบริหารจัดการ ด้านกายภาพ และด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารจัดการ จากการสัมภาษณ์พบแนวทาง ดังนี้ โรงเรียนใช้รูปแบบการบริหารจัดการศึกษายุคใหม่ที่เน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยเริ่มจากการวิเคราะห์บริบทพื้นที่ (SWOT Analysis) เพื่อกำหนดเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ในแผนปฏิบัติการที่ตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่น มีการวางแผนอย่างเป็นระบบและกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน มีการดำเนินงานด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเป็นไป

ในทิศทางเดียวกันและเกิดประสิทธิภาพสูง ผู้บริหารส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครู บุคลากร และชุมชนในการวางแผนและตัดสินใจ สร้างความร่วมมือและความรับผิดชอบร่วมกัน มีการมอบหมายงานอย่างเหมาะสมตามความสามารถของบุคลากรช่วยให้การดำเนินงานมีความคล่องตัวและเกิดผลสัมฤทธิ์ที่ดี ผู้บริหารสถานศึกษาและครูร่วมกันติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลอย่างต่อเนื่องสามารถปรับปรุงและพัฒนาได้ตรงจุดแม่นยำในการตัดสินใจ

2.2 ด้านการเรียนการสอน จากการสัมภาษณ์พบแนวทาง ดังนี้ โรงเรียนมุ่งเน้นการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะและการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตจริงของผู้เรียน ครูจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและมีความหลากหลายของวิธีการจัดการเรียนรู้ ช่วยเพิ่มความสนใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนอย่างชัดเจน ครูออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคล สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพได้เต็มที่ มีการใช้สื่อเทคโนโลยีและแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัย ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริงมากขึ้น นอกจากนี้ครูต้องจัดบรรยากาศในชั้นเรียนที่เปิดกว้าง ส่งเสริมการแสดงความคิดเห็นและการทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนซึ่งช่วยพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสารและการทำงานร่วมกัน สุดท้ายการวัดและประเมินผลที่หลากหลายและต่อเนื่อง ยังช่วยสะท้อนพัฒนาการของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม

2.3 ด้านกายภาพ จากการสัมภาษณ์พบแนวทาง ดังนี้ โรงเรียนบริหารจัดการพื้นที่ให้เกิดความคุ้มค่าสูงสุดภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณ โดยการสร้างแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและพื้นที่ปฏิบัติการเศรษฐกิจหมุนเวียนที่เน้นการนำวัสดุเหลือใช้ในท้องถิ่นมาสร้างคุณค่าใหม่ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านการสัมผัสและการลงมือปฏิบัติจริง ส่งผลให้สมองเชื่อมโยงความรู้เชิงทฤษฎีเข้ากับการปฏิบัติได้ดีขึ้น นอกจากนี้โรงเรียนยังมีการออกแบบพื้นที่ที่กระตุ้นการเคลื่อนไหวตามหลักการทำงานของสมอง (Brain-Based Learning) และทฤษฎีการบูรณาการประสาทสัมผัส เพราะการเคลื่อนไหวและการสัมผัสธรรมชาติ โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่เน้นความปลอดภัย โรงเรียนได้เตรียมพื้นที่รองรับวิกฤตภัยพิบัติและยึดมาตรฐานความปลอดภัยอย่างเคร่งครัดขจัดความวิตกกังวลของผู้เรียนและบุคลากร ทำให้ทุกคนสามารถมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาศักยภาพตนเอ งและการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นได้อย่างเต็มที่

2.4 ด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล จากการสัมภาษณ์พบแนวทาง ดังนี้ โรงเรียนสร้างพื้นที่ปลอดภัยทางจิตวิทยาและเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เน้นการสื่อสารเชิงบวกและลดลำดับขั้นการบังคับบัญชา ช่วยให้ครูกล้าสร้างสรรค์นวัตกรรมและนักเรียนกล้าแสดงออก ครูปรับบทบาทเป็น "ผู้ออกแบบการเรียนรู้และพี่เลี้ยง" ที่ดูแลนักเรียนรายบุคคลอย่างใกล้ชิดแทนการสั่งการ พร้อมทั้งส่งเสริมภาวะผู้นำในตัวผู้เรียนผ่านการมอบหมายความรับผิดชอบจริง นอกจากนี้ยังใช้ระบบการเรียนคละชั้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และนำ AI มาช่วยลดภาระงานครูเพื่อเพิ่มเวลาในการมีปฏิสัมพันธ์ที่มีคุณภาพ บรรยากาศแห่งความไว้วางใจนี้ช่วยลดความวิตกกังวลและกระตุ้นสมองผู้เรียนให้พร้อมพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลจากการศึกษาสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 เมื่อพิจารณาจากค่าดัชนีลำดับความต้องการจำเป็นทั้ง 4 ด้าน พบว่า ความต้องการจำเป็นอันดับสูงสุด คือ ด้านการเรียนการสอน ทั้งนี้เป็นเพราะ

โรงเรียนมุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนจากหลักสูตรแบบเดิมสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะและการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตจริง ซึ่งต้องอาศัยการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้แบบคละชั้นเรียนที่ต้องใช้แนวคิดการประคับประคอง (Scaffolding) ตามทฤษฎีพื้นที่รอยต่อพัฒนาการ (Zone of Proximal Development: ZPD) ของ Vygotsky เพื่อให้ผู้เรียนรุ่นพี่ที่มีประสบการณ์มากกว่าทำหน้าที่ช่วยชี้แนะและประคับประคองผู้เรียนรุ่นน้อง ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการบริหารจัดการการเรียนรู้ภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากรบุคคลของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ทิศนา แขมมณี, 2567: 92-94) นอกจากนี้ ความจำเป็นในด้านนี้ยังเพิ่มสูงขึ้นจากความต้องการบูรณาการเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยลดภาระงานธุรการของครูผู้สอน เพื่อให้ครูสามารถมีปฏิสัมพันธ์และออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้ตามรอยการทำงานของสมอง (Brain-Based Learning: BBL) ซึ่งระบุว่าสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ต้องปราศจากความตึงเครียดและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูงผ่านการลงมือปฏิบัติจริง (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข, 2567: 112-115) สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิชาภา เจริญรวย (2566) ที่พบว่า การเรียนการสอน สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรที่เป็นมาตรฐานและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ (Information and Communication Technology) เพื่อการสอนและจัดการเรียนรู้ที่สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมการใช้ระบบเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ผ่านออนไลน์ ออกแบบสถานที่ในการจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม

2. จากผลการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 มีดังนี้

2.1 ด้านการบริหารจัดการ จากการสัมภาษณ์ พบว่า โรงเรียนวิเคราะห์บริบทเพื่อกำหนดเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ในแผนปฏิบัติการโดยให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วม จัดพื้นที่ให้ยืดหยุ่น ปลอดภัย เอื้อต่อสุขภาวะพร้อมมอบหมายนักเรียนเป็นผู้นำและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นเพราะการที่โรงเรียนวิเคราะห์บริบทและให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในแผนปฏิบัติการนั้นเป็นการบริหารจัดการศึกษายุคใหม่ที่ไม่สามารถสำเร็จได้ด้วยระบบสั่งการแบบบนลงล่างแต่ต้องอาศัยการบริหารแบบมีส่วนร่วม เมื่อชุมชนและครูได้ร่วมวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน (SWOT Analysis) จะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน อีกทั้งการจัดพื้นที่ให้ปลอดภัยและเอื้อต่อสุขภาวะ ยังสอดคล้องกับทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) ที่ให้ความสำคัญกับความมั่นคงปลอดภัย (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2556: 150-152) ผนวกกับหลักการ BBL ที่สมองจะเปิดรับความรู้ได้ดีในสภาวะตื่นตัวแบบผ่อนคลาย (Relaxed Alertness) (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข, 2567: 120-122) นอกจากนี้ การประเมินผลตามวงจรคุณภาพ (PDCA) อย่างต่อเนื่อง ยังช่วยให้การพัฒนาสภาพแวดล้อมเกิดความยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของ คเณศ คะชา (2566) ที่พบว่า การบริหารสิ่งแวดล้อมต้องยึดหลักการมีส่วนร่วมและทำงานอย่างเป็นระบบ

2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน จากการสัมภาษณ์ พบว่า โรงเรียนมุ่งเน้นการขับเคลื่อนผ่านหลักสูตรฐานสมรรถนะที่บูรณาการการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยเชื่อมโยงองค์ความรู้สู่วิถีชีวิตจริงของผู้เรียน ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคล ควบคู่กับการประยุกต์ใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัย การสร้างบรรยากาศทางจิตวิทยาที่เปิดกว้างและปลอดภัย และการวัดประเมินผลที่หลากหลายและต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นเพราะ ทิศทางการจัดการศึกษาในโลกยุค

ความผันผวน (VUCA World) ไม่สามารถจำกัดอยู่เพียงการถ่ายทอดความรู้แต่ต้องมุ่งเน้นการสร้างสมรรถนะให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริงได้ การที่โรงเรียนปรับเปลี่ยนมาใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะและการเรียนรู้เชิงรุก จึงสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ที่เชื่อว่าผู้เรียนจะเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งเมื่อได้ลงมือปฏิบัติและสะท้อนความคิดผ่านประสบการณ์ตรง (มารุต พัฒผล, 2567: 22-25) นอกจากนี้ การที่ครูปรับบทบาทมาเป็นผู้ออกแบบการเรียนรู้และนำสื่อเทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุนนั้น เป็นเพราะเทคโนโลยีช่วยอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และช่วยลดภาระงานธุรการ ทำให้ครูมีเวลาในการปฏิสัมพันธ์และทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) ได้ (วิจารณ์ พานิช, 2555: 115-118) ในส่วนของการสร้างบรรยากาศทางจิตวิทยาที่เปิดกว้างและปลอดภัยนั้น เป็นปัจจัยเชิงสภาพแวดล้อมที่สำคัญเนื่องจากสอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง (Brain-Based Learning: BBL) ที่ระบุว่า สมองจะเปิดรับข้อมูลและเกิดกระบวนการคิดขั้นสูงได้ดีที่สุดเมื่อผู้เรียนอยู่ในสภาวะตื่นตัวแบบผ่อนคลายและปราศจากความกลัว (พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข, 2567: 120-122) ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของนิชาภา เจริญรวย (2566) ที่พบว่า การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ต้องมุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้ที่สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล การเรียนรู้จากสิ่งปฏิบัติจริงแบบโครงงาน และการเสริมสร้างโอกาสในการเข้าถึงสื่อเทคโนโลยี และสอดคล้องกับแนวคิดของสุกัญญา แช่มช้อย (2561: 118-120) ที่ระบุว่า สถานศึกษาในยุคดิจิทัลจะประสบความสำเร็จและก้าวสู่ความเป็นเลิศได้นั้น ไม่สามารถพึ่งพาเพียงการจัดหาเครื่องมือหรือเทคโนโลยีสารสนเทศ (ICT) ที่ทันสมัยเข้ามาใช้เพียงอย่างเดียว แต่ผู้บริหารต้องสร้างสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมทางจิตวิทยาที่ปลอดภัยควบคู่ไปด้วย

2.3 ด้านกายภาพ จากการสัมภาษณ์ พบว่า โรงเรียนบริหารจัดการพื้นที่อย่างคุ้มค่าสูงสุดตามมาตรฐานความปลอดภัย สร้างแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและพื้นที่ปฏิบัติการเศรษฐกิจหมุนเวียน โดยใช้วัสดุท้องถิ่นกระตุ้นพัฒนาการและเตรียมพื้นที่รองรับภัยพิบัติ ทั้งนี้เป็นเพราะการบริหารจัดการพื้นที่ให้เกิดความคุ้มค่า และการสร้างพื้นที่เรียนรู้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนนั้นสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและทฤษฎีการเรียนรู้เชิงประสบการณ์ภายใต้ข้อจำกัดด้านงบประมาณ การบริหารที่เน้นการนำวัสดุเหลือใช้กลับมาสร้างคุณค่าใหม่ ไม่เพียงแต่ลดต้นทุน แต่ยังเปลี่ยนสภาพแวดล้อมทางกายภาพให้กลายเป็นครูคนที่สามที่สอนนักเรียนผ่านการลงมือปฏิบัติจริงทำให้สมองเกิดการเชื่อมโยงความรู้เชิงทฤษฎีเข้ากับการปฏิบัติ ส่งผลให้นักเรียนเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง สอดคล้องกับหลักการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานของสมอง (Brain-Based Learning: BBL) และทฤษฎีการบูรณาการประสาทสัมผัส (Sensory Integration) โดยการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวและสัมผัสธรรมชาติ จะช่วยเพิ่มการไหลเวียนของออกซิเจนไปเลี้ยงสมอง ลดความเหนื่อยล้าทางจิตใจ และกระตุ้นการทำงานของสมองส่วนหน้า (Prefrontal Cortex) ซึ่งทำหน้าที่ควบคุมสมาธิและการตัดสินใจ (พรพิไล เลิศวิชา, 2567: 85-87) นอกจากนี้ การจัดการสภาพแวดล้อมที่เน้นความปลอดภัยและเตรียมพร้อมรองรับวิกฤตภัยพิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิ่งกนก กิณเรศ (2565) ที่พบว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นวัตถุเป็นรูปธรรมให้มีความเหมาะสมกับกิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยคำนึงถึงความเหมาะสมและความปลอดภัยในสถานศึกษา

2.4 ด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล จากการสัมภาษณ์ พบว่า โรงเรียนสร้างพื้นที่ปลอดภัยทางจิตวิทยาและเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เปิดโรงเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้ร่วมกับชุมชนผ่านเครือข่ายพี่เลี้ยง ตลอดจน

ขยายผลการจัดสภาพแวดล้อมสู่ครอบครัว ทั้งนี้เป็นเพราะการที่โรงเรียนมีปฏิสัมพันธ์ของบุคคลนั้นเป็นการส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการสื่อสารที่โปร่งใส การบริหารจัดการที่เน้นการสื่อสารอย่างโปร่งใสและลดความเป็นทางการ เพื่อสร้างความสามัคคีและพื้นที่ปลอดภัยทางจิตวิทยาในการแสดงความคิดเห็นนั้น เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนโรงเรียนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ร่วมกัน แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งระบุว่า การลดลำดับขั้นการบังคับบัญชา ผสานกับการสื่อสารเชิงบวกจะช่วยขจัดความกลัวและความกังวลใจในการปฏิบัติงานส่งผลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษากล้าที่จะคิดนอกกรอบ และพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ใหม่ ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุกัญญา แช่มช้อย, 2561: 112-115) นอกจากนี้ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้างยังช่วยส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างยั่งยืน (วิโรจน์ สารรัตนะ, 2556: 88-90) ส่วนการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนทรัพยากรและการขยายสภาพแวดล้อมสู่ครอบครัวเป็นการที่โรงเรียนสร้างภาคีเครือข่ายกับชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนทรัพยากรเพื่อลดข้อจำกัดด้านงบประมาณ เปิดพื้นที่ให้ชุมชนเข้ามาใช้ประโยชน์เพื่อสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันและเป็นการสร้างความเข้มแข็งตามทฤษฎีระบบนิเวศการพัฒนาเด็กของ Bronfenbrenner (Ecological Systems Theory) (สุรางค์ โค้วตระกูล, 2556: 48-50) ที่ระบุว่าพัฒนาการของผู้เรียนจะดีที่สุดเมื่อสภาพแวดล้อมที่บ้าน โรงเรียน และชุมชนมีความเชื่อมโยงและสนับสนุนซึ่งกันและกัน การที่โรงเรียนเปิดโอกาสให้นักเรียนลงพื้นที่สำรวจและแก้ปัญหาจริงร่วมกับชุมชนเพื่อปลูกฝังจิตสำนึกรักถิ่นฐาน แนวทางนี้เป็นการยกระดับการศึกษาจากเพียงการเรียนในตำราสู่การเรียนรู้บนฐานการบริการสังคมและการเรียนรู้บนฐานซึ่งทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของตนเอง และตระหนักว่าองค์ความรู้ที่เรียนมาสามารถนำไปสร้างความเปลี่ยนแปลงในสังคมได้จริงสอดคล้องกับงานวิจัยของคเณศ คะชา (2566) ที่พบว่า การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่การบริหารการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน การสานสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยให้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมเพื่อดึงศักยภาพของชุมชนร่วมกันวางแผน ปรับปรุง พัฒนาสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับสภาพความเป็นอยู่ในชุมชนและร่วมกันรักษาทรัพยากรของชุมชนให้คงอยู่

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Suggestions)

งานวิจัยที่ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 พบว่า ด้านการเรียนการสอน มีความสำคัญและความต้องการจำเป็น เป็นอันดับแรก โรงเรียนมุ่งเน้นการใช้หลักสูตรฐานสมรรถนะและการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตจริง โดยบูรณาการพื้นที่ธรรมชาติและปราชญ์ชาวบ้านเข้ากับการสอนแบบคละชั้นเรียน ซึ่งเปิดโอกาสให้รุ่นพี่ช่วยประคับประคองรุ่นน้องในการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการประเมินตามสภาพจริงเพื่อสะท้อนศักยภาพที่หลากหลายและลดความเครียดจากการสอบแข่งขัน พร้อมทั้งส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยี AI มาใช้ในการออกแบบการเรียนรู้เพื่อลดภาระงานธุรการ ทำให้ครูสามารถทุ่มเทเวลาไปกับการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ ด้านการบริหารจัดการ เน้นการบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยให้ทุกภาคส่วนร่วมวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน (SWOT Analysis) เพื่อกำหนดเป้าหมายที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริงและสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน โรงเรียนให้ความสำคัญกับการสร้างพื้นที่ที่ยืดหยุ่นและปลอดภัยทั้งทางกายภาพและจิตวิทยาตามหลักการทำงานของสมอง (Brain-Based Learning) เพื่อให้ผู้เรียนพร้อมต่อการคิดขั้นสูง พร้อมทั้งมีการสร้างภาวะผู้นำให้นักเรียนผ่านการมอบหมายหน้าที่ดูแลพื้นที่ของตนเอง

และใช้วงจรคุณภาพ PDCA (plan–do–check–act) ในการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ด้านกายภาพ โรงเรียนมุ่งเน้นการบริหารจัดการพื้นที่ให้เกิดความคุ้มค่าสูงสุดตามมาตรฐานความปลอดภัย โดยสร้างแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติและพื้นที่เศรษฐกิจหมุนเวียนจากวัสดุท้องถิ่น ซึ่งทำหน้าที่เป็น "ครูคนที่สาม" ที่ช่วยให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้เชิงทฤษฎีสู่การปฏิบัติจริง การออกแบบพื้นที่ยังคำนึงถึงการกระตุ้นประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหวตามหลักการทำงานของสมอง(Brain-Based Learning) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของสมองรวมถึงการเตรียมความพร้อมของสถานที่เพื่อรองรับวิกฤตภัยพิบัติ เพื่อขจัดความวิตกกังวลและสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพตามลำดับขั้นความต้องการพื้นฐาน ด้านปฏิสัมพันธ์ของบุคคล โรงเรียนสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้โดยลดลำดับขั้นการบังคับบัญชาและสร้างพื้นที่ปลอดภัยทางจิตวิทยา เพื่อให้ครูกล้าพัฒนานวัตกรรมและนักเรียนกล้าตั้งคำถาม มีการสร้างเครือข่ายระบบนิเวศการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงบ้าน โรงเรียน และชุมชนเข้าด้วยกัน เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเด็กอย่างรอบด้าน นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้นักเรียนทำโครงการจิตอาสาแก้ปัญหาชุมชน ซึ่งช่วยยกระดับจากการเรียนในตำราสู่การเรียนรู้ในชีวิตจริง ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเองและเกิดแรงจูงใจในการศึกษาหาความรู้เพื่อสร้างความเปลี่ยนแปลงในสังคม

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย พบว่า สภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 ด้านการเรียนการสอน มีความต้องการจำเป็นสูงสุดอันดับแรกและพบว่าโรงเรียนมุ่งเน้นหลักสูตรฐานสมรรถนะและการเรียนรู้เชิงรุกที่เชื่อมโยงชีวิตจริง บูรณาการธรรมชาติและปราชญ์ชุมชนร่วมจัดการศึกษาแบบคละชั้นเรียน ควบคู่กับการพัฒนาครูและประเมินผลตามสภาพจริง ดังนั้นข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ในระดับห้องเรียน ระดับโรงเรียนและระดับเขตพื้นที่การศึกษามี ดังนี้

1.1 ระดับห้องเรียน ครูผู้สอนต้องบูรณาการหลักสูตรฐานสมรรถนะเข้ากับการแก้ปัญหาในวิถีชีวิตจริง โดยใช้บริบทของชุมชนและธรรมชาติเป็นฐานในการสร้างองค์ความรู้ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความหมาย

1.2 ระดับโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำหนดนโยบายให้มีการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาสู่หลักสูตรฐานสมรรถนะอย่างเป็นรูปธรรม และปรับโครงสร้างเวลาเรียนให้ยืดหยุ่นเอื้อต่อการทำกิจกรรมเชิงรุกและการเรียนรู้แบบคละชั้นเรียน

1.3 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ศึกษานิเทศก์ควรเปลี่ยนบทบาทจากการตรวจสอบเป็นการเป็นพี่เลี้ยงโดยมุ่งเน้นการให้คำปรึกษาครูในการออกแบบการเรียนรู้เชิงรุก การใช้เทคโนโลยี AI และการสร้างเครื่องมือประเมินตามสภาพจริง

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1 สภาพที่เป็นอยู่การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ด้านการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดและโรงเรียนต้องมุ่งเน้นหลักสูตรฐานสมรรถนะและการเรียนรู้เชิงรุกที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตจริง ดังนั้นควรศึกษาวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารวิชาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อยกระดับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และการประเมินตามสภาพจริงของสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกต่อนักเรียนและคุณภาพการศึกษา

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). **คู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา (MOE Safety Center).** กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กิ่งกนก กิณเรศ. (2565). **การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร.** วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

คเณศ คะชา. (2566). **การศึกษาการบริหารการจัดการสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา อำเภอสอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1.** การศึกษาค้นคว้าอิสระ ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.

ทิศนา แขมมณี. (2567). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.** พิมพ์ครั้งที่ 27**.** กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นิชาภา เจริญรวย. (2566). **การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พรพิไล เลิศวิชา. (2567). **การออกแบบการเรียนรู้ตามรอยสมอง (Brain-Based Learning) สำหรับเด็กยุคดิจิทัล**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: ธารปัญญา.

พิมพันธ์ เดชะคุปต์ และ พเยาว์ ยินดีสุข. (2567). **การจัดการเรียนรู้เชิงรุกและสมองเป็นฐานเพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในยุคดิจิทัล.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มารุต พัฒผล. (2567). **นวัตกรรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21.** พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้.

วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

วิโรจน์ สารรัตนะ. (2556). **กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษา: กรณีทัศนะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ: ทิพยวิสุทธิ์.

สุกัญญา แช่มช้อย. (2561). **การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรางค์ โค้วตระกูล. (2556). **จิตวิทยาการศึกษา** พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579.** กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1. (2568). **แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1.** [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: เว็บไซต์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 1: http://www.phrae1.go.th สืบค้นเมื่อ 31 สิงหาคม 2568

วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์
ปีที่ 9 ฉบับที่ 2 เดือนมีนาคม-เมษายน 2569 (หน้า 327-332)

หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์เผยแพร่

"วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์" เป็นวารสารสำหรับการเผยแพร่ผลงานวิชาการของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา ผู้สนใจทั่วไป และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผลงานในเชิงบูรณาการทางสังคมศาสตร์ หลักรัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ บริหารธุรกิจ บริหารการศึกษา พระพุทธศาสนาและปรัชญา ตลอดจน บทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกให้กับปัญหาที่อยู่ในความสนใจของสังคม

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน หลากหลายสถาบัน โดยบทความผู้นิพนธ์ภายนอกได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสาร และมีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ทั้งนี้ จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์บทความ และผู้นิพนธ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความเช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review)

ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์ ตีพิมพ์บทความประเภทต่างๆ ดังนี้

1. บทความวิจัย

รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจทันต่อเหตุการณ์และยุคสมัย ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดๆ มาก่อน ควรมีองค์ประกอบ ดังนี้

1.1 **ชื่อเรื่อง (Title)** ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ

1.2 **ผู้นิพนธ์ (Author)** ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.3 **บทคัดย่อ (Abstract)** ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.4 **คำสำคัญ (Keywords)** ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหาครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล

1.5 **บทนำ (Introduction)** เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ทั้งนี้ ควรอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ

1.6 **วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)** ระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

1.7 **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)** อธิบายถึง กระบวนการดำเนินการอย่างละเอียด และชัดเจน กล่าวถึง รายละเอียดของวิธีการศึกษา ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้ง สถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1.8 **ผลการวิจัย (Research Results)** เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการวิจัย ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่องและแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิตามความเหมาะสม

1.9 **อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)** ผสมผสานเปรียบเทียบ และผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง เชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้ง ข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

1.10 **ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)** ระบุข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1.11 **เอกสารอ้างอิง (References)** เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association Citation Style) ทั้งนี้ การอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ผู้นิพนธ์ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย

2. บทความวิชาการ

หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึง ใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ ควรมีองค์ประกอบ ดังนี้

2.1 **ชื่อเรื่อง (Title)** ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษบรรทัดถัดต่อมา

2.2 **ผู้นิพนธ์ (Author)** ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 **บทคัดย่อ (Abstract)** ให้มีทั้ง ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.4 **คำสำคัญ (Keywords)** ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล

2.5 **บทนำ (Introduction)** เป็นส่วนแนะนำและปูพื้นเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านทราบข้อมูลเบื้องต้นของเนื้อหา

2.6 **เนื้อหา (Content)** เนื้อหาบทความ มีการแบ่งประเด็นเรื่องย่อยๆ และการจัดเรียงลำดับเป็นไปตามรายละเอียดของเนื้อหา

2.7 **บทสรุป (Conclusion)** การสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน กระชับ โดยมีการสรุปปิดท้ายเนื้อหาที่นำเสนอ

2.8 **เอกสารอ้างอิง (References)** เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association Citation Style) ทั้งนี้ การอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ผู้นิพนธ์ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์ต้องส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ https://so03.tci-thaijo.org/index.php/assr/index

รูปแบบบทความและการตีพิมพ์เนื้อหาบทความ

1. **การเตรียมต้นฉบับบทความ** มีรายละเอียด ดังนี้

1.1 ขนาดต้นฉบับ ขนาดหน้ากระดาษ B5 โดยมีการตั้งค่าหน้ากระดาษ ความกว้าง 7.5 นิ้ว และความสูง 10.5 นิ้ว โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและด้านซ้าย 1 นิ้ว ด้านขวาและด้านล่าง 0.5 นิ้ว

1.2 รูปแบบการพิมพ์ เนื้อหาในบทความส่วนแรก จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย บทคัดย่อ คำสำคัญ และเชิงอรรถ อยู่ส่วนหน้าแรก ส่วนที่สอง จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือ เนื้อหาบทความที่อยู่ส่วนหน้าที่สองเป็นต้นไป

1.3 ใช้รูปแบบตัวอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด

1.4 หัวกระดาษ ประกอบด้วย เลขหน้า ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวาบน

1.5 ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.6 ชื่อผู้นิพนธ์ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุล ไม่ต้องมีคำนำหน้า เว้น 2 เคาะระหว่างชื่อ และนามสกุล ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อเรื่อง

1.7 เครื่องหมายเลข เขียนไว้บนนามสกุลผู้นิพนธ์ เพื่อระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน และอีเมล์ของผู้นิพนธ์ เพื่อระบุเชิงอรรค (Footnote) ไว้ด้านล่างกระดาษ

1.8 เชิงอรรถ (Footnote) ให้เขียนไว้ด้านล่างของส่วนหน้าแรกที่มีเครื่องหมายเลขกำกับไว้บนนามสกุลผู้นิพนธ์ ให้ระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน และอีเมล์ของผู้นิพนธ์ ขนาดตัวอักษร 14 ชนิดตัวธรรมดา กรณีที่ผู้นิพนธ์มีสถานภาพเป็นนักศึกษาให้ระบุหลักสูตรที่นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ เช่น หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นต้น ทั้งนี้ การระบุสังกัดคณะหน่วยงานของผู้นิพนธ์นั้น ผู้นิพนธ์ต้องระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษด้วย

1.9 หัวข้อบทคัดย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.10 เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 7 ตัวอักษรจากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน ส่วนเนื้อหาบทความที่อยู่หน้าที่สองเป็นต้นไปให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์เช่นกัน ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 300 คำ และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์

1.11 หัวข้อคำสำคัญ/อังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ระบุคำสำคัญที่นำไปใช้เป็นคำค้น คำสำคัญแต่ละคำคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (;) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ โดยจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร

1.12 หัวข้อเรื่อง ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.13 หัวข้อย่อย ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อยโดยเรียงตามลำดับหมายเลข

1.14 จำนวนต้นฉบับ ควรมีความอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า โดยนับรวมตาราง รูปภาพ แผนภูมิ และเอกสารอ้างอิง

1.15 การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-text Citation) และการระบุแหล่งที่มา โดยมีรูปแบบการอ้างอิงแบบนามปี คือ การอ้างอิงเอกสารไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อความนั้นๆ ให้ใช้ภาษาอังกฤษเท่านั้น ทั้งผู้นิพนธ์ที่เป็นชาวไทยและต่างประเทศ โดยระบุเฉพาะนามสกุลผู้นิพนธ์คั่นด้วยจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) และเลขหน้า ตามรูปแบบ ดังนี้ Author//(Year of Publication: page) หรือ (Author.//Year of Publication: page) เช่น Terachai (2018: 18) หรือ (Brown, 1997: 18-22) เป็นต้น หากผู้นิพนธ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้วตามด้วยคำว่า และคณะ หรือ et.al. (and others)

1.16 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ กรณีเป็นตารางให้ชื่อตารางอยู่ด้านบน กรณีที่เป็นรูปภาพหรือแผนภูมิ ให้ระบุชื่อรูปภาพหรือแผนภูมิอยู่ด้านล่าง

ตารางที่ 1 รายละเอียดรูปแบบการเตรียมต้นฉบับบทความ

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	18	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ชื่อผู้นิพนธ์ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	กึ่งกลาง	ตัวหนา
หน่วยงานที่สังกัด (เชิงอรรถ : Footnote) (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	14	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
บทคัดย่อ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
คำสำคัญ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อหลักตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อย่อย	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
เนื้อหาตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
เอกสารอ้างอิง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
ตาราง			
ชื่อตาราง (ตารางที่ : จัดไว้บนตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
รายละเอียดชื่อตาราง (พิมพ์ต่อจากชื่อตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
รูปภาพ/แผนภูมิ			
ชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ (ภาพ/แผนภูมิที่ : จัดไว้ใต้รูปภาพ/แผนภูมิ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหน้า
รายละเอียดชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ (พิมพ์ต่อจากชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบนามปี โดยใช้เป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น ทั้งผู้นิพนธ์ที่เป็นชาวไทยและต่างประเทศ			
เอกสารอ้างอิง : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association Citation Style) โดยการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ผู้นิพนธ์ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย			
จำนวนต้นฉบับ : มีความยาวอยู่ระหว่าง 10 – 15 หน้า			

2. การเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

2.1 การเขียนเอกสารอ้างอิงให้ใช้ตามรูปแบบของ APA (American Psychological Association Citation Style) โดยการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทย หรือภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ผู้นิพนธ์ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย **หากผู้นิพนธ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้วตามด้วยคำว่า และคณะ หรือ et.al. (and others) โดยจัดเรียงตามพยัญชนะ สระ** ตามรูปแบบการอ้างอิงตามลำดับก่อนหลังให้ถูกต้อง

2.2 การเรียงลำดับเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References) ให้เรียงตามลำดับอักษรของชื่อผู้นิพนธ์ โดยไม่ต้องมีตัวเลขกำกับ ให้เริ่มต้นด้วยรายชื่อเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อน และต่อด้วยรายชื่อเอกสารอ้างอิงภาษาต่างประเทศ และชื่อผู้นิพนธ์ให้อ้างนามสกุลก่อน โดยเขียนตามรูปแบบเดียวกันกับการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษ

ตัวอย่างลำดับการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

เอกสารอ้างอิง (References)

การกีฬาแห่งประเทศไทย. (2558). **คู่มือผู้ฝึกสอนกีฬาแบดมินตัน.** กรุงเทพฯ: กองวิชาการ การกีฬาแห่งประเทศไทย.

Cook, Robert D. (1995). Finite Element Modeling for Stress Analysis. New York: John wiley & sons.

3. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

หนังสือ (Book)

ชื่อ นามสกุลผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อเรื่อง**. ครั้งที่พิมพ์ (ถ้ามี)**.** เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์.

Author.//(Year of Publication) . / / **Title of Book**.//Edition of Book.//Place of Publication/:/ Publisher Name.

รายงานทางวิชาการ

ชื่อ นามสกุลผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อเรื่อง**. เมืองที่พิมพ์: หน่วยงานที่เผยแพร่.

Author.//(Year of Publication).//**Title**.//Place of Publication/:/Publisher Name.

วิทยานิพนธ์

ชื่อ นามสกุลผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อวิทยานิพนธ์**. วิทยานิพนธ์ระดับ/(บัณฑิต, มหาบัณฑิต, ดุษฎีบัณฑิต). ชื่อสถานศึกษา.

Author.//(Year of Publication).//**Title of Thesis**.//Degree of Thesis.//Publisher Name.

รายงานการวิจัย

ชื่อ นามสกุลผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง. **รายงานการวิจัย**. เมืองที่พิมพ์: หน่วยงานที่เผยแพร่/สถานศึกษา.

Author.//(Year of Publication) . / / Title.//**Research Report**.//Place of Publication/:/Publisher Name.

รายงานการประชุม

ชื่อ นามสกุลผู้นิพนธ์. (ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. **ชื่อรายงานการประชุม**. วัน เดือน ปี ที่จัด. เลขหน้า. สถานที่: สำนักพิมพ์.

Author.//(Year of Publication).// Title of Article.//**In Title**.//Date of Publication.//page.//Place of Publication/:/Publisher Name.

วารสาร

ชื่อ นามสกุลผู้นิพนธ์. (ปี/เดือน/วันที่พิมพ์). ชื่อบทความ. **ชื่อวารสาร**. ปีที่พิมพ์ (ฉบับที่พิมพ์): เลขหน้าแรก – หน้าสุดท้าย.

Author.//(Date of Publication).// Title of Article.//**Name of Journal**.//Year(Volume)/:/page.

หนังสือพิมพ์

ชื่อ นามสกุลผู้นิพนธ์. (ปี/เดือน/วันที่พิมพ์). ชื่อบทความ. **ชื่อหนังสือพิมพ์**. เลขหน้าแรก – หน้าสุดท้าย.

Author.//(Date of Publication).// Title of Article.//**Name of Newspaper**.//page.

สื่ออินเตอร์เน็ต

ชื่อ นามสกุลผู้เผยแพร่. (ปี). ชื่อเรื่อง. **ชื่อบทความ**. [ประเภทสื่อที่เข้าถึง]. แหล่งที่มา: แหล่งข้อมูลหรือที่อยู่บนเว็บไซต์ วัน เดือน ปีที่สืบค้น.

Author.//(Year of Publication).// **Title of Article**.// [Online].//Available/:/Name of website.// Retrieved/Date of Publication.

การสัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์. (ปี/เดือน/วันที่). ตำแหน่ง (ถ้ามี). สัมภาษณ์.

Name of Interview.//(Date of Publication).//position.//Interview.